NAZIONALE
13
16 I
36
1409
~~C. 29. C.~~
C. 10. C.
13 - 15, G. 42
Digitized by Google

Digitized by Google

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

[illegible]

Digitized by Google

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI,
IN QUO

Formulæ Declaratoriarum Cenſurarum, quibus frequentiùs in dicto Foro Judices utuntur, continentur.

Cum Adnotationibus legalibus practicis, ſæpè Sac. Congregationum Reſponſis roboratis, & illuſtratis.

Epiſcopis, eorumquè Vicariis Generalibus, aliiſquè Prælatis juriſdictionem, quaſi Epiſcopalem exercentibus: necnon Confeſſariis, Parochis, Regularibus, Cancellariis, & Cauſidicis in dicto foro verſantibus, Opus in praxi valdè utile.

AUCTORE

FRANCISCO MONACELLI
CIVE EUGUBINO

Presbytero J. U. D. Prothonotario Apoſtolico:

Olìm in Curia Romana verſato, deindè Eccleſiæ Venuſinæ, poſteà Æſinatis Vicario Generali, ac denuò in Urbe, per decennium, & ultrà claræ mem. Cardinalis Petrucci Auditore.

PARS TERTIA PRIMÆ EDITIONIS,
IN QUA

Præter Formulas Declaratoriarum, & Denunciationum Cenſurarum, quamplures aliæ Formulæ, tùm Citationum, & monitionum prò validitate proceſſuum requiſitarum: tùm Decretorum, aliorumvè actuum ad opportunitatem, & ornatum materiæ incidentium dantur, & referuntur, cum ſuis animadverſionibus: & in fine acceſſit Appendix miſcellanea, plura complectens, quæ ad Gubernium Eccleſiaſticum plurimùm pertinere noſcuntur.

ROMÆ MDCCIX.

Noviſſimis Typis Joſephi Nicolai de Martiis, propè Templum S. MARIAE PACIS.

SUPERIORUM PERMISSU, ET PRIVILEGIO.

Si vendono nelle Librerìe di Franceſco Giannini all'Inſegna dell'Angelo à Paſquino, e da Eraſmo Silveſtri in Piazza Navona all'Inſegna dell'Europa.

[illegible]

Sanctiſsimis Apoſtolis
PETRO, ET PAULO.

[library stamp]

BEATISSIMI PRINCIPES Terrę, & Sæculorum Judices, quos Deus dedit Apoſtolos in ædificationem corporis Chriſti (quod eſt Eccleſia): eja ſuſcipite hoc opus, quod vobis ore,

Digitized by Google

& corde dedico; ut veſtro, quò indiget auxilio protegatur. Si bonum certamen decertavi: ſi curſum conſumavi: ſi fidem ſervavi! Zelum quæſo, quod Apoſtolicum verè eſt, Præſulibus (qui vices veſtras gerunt) cœlitùs date: ut oves ſuas devias, & errantes (ſi quas habent) in Caulam Domini fundatam ſuprà firmam petram, ſalubritèr diſtrictione gladii, quem ad ſanandum eas reliquiſti, reducant. Agite ergo ò verè Mundi lumina, ut quorum Urbis, & Orbis gloriatur triumphis, munuſculum hoc meum, patrocinium ſe impetraſſe lætetur. Amen.

Indignus Famulus, & Cliens
Presbyter Franciſcus Monacelli.

BENEVOLO LECTORI.

QUID Epiſcopi, aliivè Prælati, eorumquè Vicarii: quid Parochi, quid Confeſſarii in regimine Eccleſiæ valeant, & debeant jure facere, & ſervare, in prima, & ſecunda hujus Operis mei Formularii parte juxtà modulum meum, jam habes benevole Lector: quâ autèm ab eis formâ, qua de cauſa, & quo jure mucro cenſurarum (qui eſt nervus diſciplinæ Eccleſiaſticæ) in foro tractandus, & quâ poteſtate, pharmacove vulnus ſanandum, & nexus earundem ſolvendus ſit, hic in Tertia perſpicies. An autèm hoc, in hac re difficili probè, & ſcitè præſtiterim, affirmare nolo, nec audeo; tu autèm, quod præſtandum putas, tuo ingenio (quod donum Dei eſt) imple, & perfice, in habeaſque animum, quem ipſe gero, cœteros adjuvandi.

Ex Formulis, quas hic propono, fortaſsè apud alios non invenies, quià (quod ſciam, & viderim) ex DD. forenſibus, nullus de his tractavit: tuæ idcircò prudentiæ, & iudicio, prout caſus, & occaſio poſtulat, corrigendas relinquo.

Stylum ſimplicem, & planum, qualem materia prærequirit adhibui:

Res, non verba damus: fructus non pagina frondes
Profert. Si cupis has; deteriora cupis.

quià nil temerè in medium afferens, niſi primum Sacrorum Canonum, & deinde DD. fontibus recognitis: nihilque niſi ratione, virtutique conſonum, & utile in notis propugnans. Mendis parcito: quià in impreſſione librorum Argi oculos cicutire compertum eſt, & æqui bonique conſulito. Hæc tibi prænotaſſe ſat erit. Scias ſapere, ut vivere ſapias, & valere. Vale.

IN-

I N D E X

Titulorum, & Formularum Operis.

TITULI PRÆLUDII.

§. I.
De excommunicatione in genere pag. 2. & 3.

§. II.
De excommunicat. reſervatis pag. 4.

§. III.
De excommunicat. non reſervatis pag. 6.

§. IV.
De effectibus excommunicationis pag. 8.

§. V.
De poteſtate excommunicandi pag. 11.

§. VI.
De abſolutione excommunicationis pag. 14.

§. VII.
De ſuſpenſione pag. 16.

§. VIII.
De poteſtate, & cauſa ferendi Suſpenſiones pag. 16.

§. IX.
De effectibus Suſpenſionis pag. 19.

§. X.
De abſolutione Suſpenſionis pag. 20.

§. XI.
De Interdicto pag. 20.

§. XII.
De effectibus Interdicti pag. 22.

§. XIII.
De abſolutione Interdicti pag. 24.

§. XIV.
De ceſſatione à Divinis pag. 25.

§. XV.
De Irregularitate pag. 26.

§. XVI.
Quomodò tollatur irregularitas pag. 28.

§. XVII.
De effectibus irregularitatis pag. 29.

TITULI OPERIS.

TITULUS I.

De Cenſura excommunicationis in particulari.

Sententiæ Declaratoriæ excommunic. contentæ in *c. ſi quis ſuadente 17. qu. 4.* Form. I. pag. 31.

Denunciationis Form. II. pag. 32.

Sententiæ declaratoriæ excommunic contentæ in *c. conqueſti de ſent. excom.* Form. III. pag. 39.

Denunciationis Form. IV. pag. 40.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentę in *c. noverit, & c. gravem de ſent. excom.* Form. V. pag. 32.

Denunciationis Form. IV. pag. 43.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in *c. nullus Judicum de for. comp.* Form. VII. pag. 46.

Denunciationis Form. VIII. pag 46.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentę in *c. adminiſtratores 23. qu. 5.* Form. IX. pag. 48.

Denunciationis Form. X. pag. 49.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentę in *c. diffinivit 17. qu. 4.* Form. XI. pag. 50.

Denunciationis Form. XII. 51.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentę in *c. quoniam de immun. Eccl. in 6.* Form. XIII. pag. 55.

Denunciationis Form. XIV. pag. 55.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in *c. quod in dubiis de ſent. excom.* Form. XV. pag. 58.

Sententiæ declaratoriæ excommunic. contentæ in *c. omnes Decimæ 16. quæſt. 7.* Form. XVII. pag. 60.

Denunciationis Form. XVIII. pag. 61.

Sen-

Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c.prætereà 7.de uſur.*Form.XIX.pag. 63.
Denunciationis Form.XX. pag.63.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *extravag. cum deteſtabile de ſimon.* Formul.XXI. pag.69.
Denunciationis Form.YXII. pag.69.
Sententiæ declaratoriæ excommnnic.contentæ in *c.quicumqne 12.q.& c.omnes Eccleſiæ 17. qu.4.*Form.XXIII. pag. 72.
Denunciationis Form.XXIV. pag.73.
Decreti erectionis Montis Pietatis Form.XXV pag. 74.
Deputationis Exactoris Form.XXVI. pag.77.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c.8.ſeſſ.24.Conc.Trid.*Form.XXVII.p.78.
Denunciationis Formula XXVIII. pag.79.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c. ex litteris 10. de ſponſal. & matrimon.* Form.XXIX. pag.82.
Denunciationis Form.XXX. pag.83.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c.1.de offic.Vicar.in 6.* Form.XXXI.p.85.
Denunciationis Form.XXXII. pag.86.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c.Monaſteria de vit. & boneſt. cler.* Formul.XXXIII. pag.89.
Denunciationis Form.XXXIV. pag.90.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c.18.ſeſſ.25. de regular.Concil.Trid.*Formul.XXXV. pag.93.
Denunciationis Form.XXXVI. pag.94.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *clem.1.de ſepultur.*Form.XXXVII.p.100.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *c. dilecto de ſent.excomm.in 6.*Form.XIL. pag. 104.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *Conſtit.Greg.XIII.Dubiis* For.XL.p.106.
Denunciationis Form.XLI. pag.167.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *clem.1.de privileg.*Form.XLII. pag.111.
Denunciationis Form.XLIII. pag.111.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *clem.1.de ſent.excom.*Form.XLIV.p.113.
Denunciationis Form.XLV. pag.114.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *Conſt.Alexandri VII.Felicis*Form.XLVI. pag. 118.
Denunciationis, Form.XLVI. pag.118.
Sententiæ declaratoriæ excommunic.contentæ in *Conſt.Greg.XV.Sanctiſſimus* For.XLVIII. pag. 121.
Denunciationis, Form.XLIX. pag.122.
Electionis Conſervatoris Regularium, For.L. pag. 123.
Electionis Arbitrorum Form.L. pag.124.
Intimationis Electionis Arbitri For.LII.p.124.

TITULUS II.

De Cenſura ſuſpenſionis in particulari.

Sententiæ declaratoriæ Suſpenſionis contentæ in *c.omnis utriuſque ſexus de pœnit.&remiſ.* Form.I. pag.127.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c.neminem & c.ſanctorum diſt.7.*Form.II. pag. 130.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c.10.ſeſſ.23.de ref.Concil.Trid.*Form.III. pag. 123.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c.exigit de cenſ.in 6.*Form.IV. pag.134.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c.cum inhibito §.fin.de clandeſt.deſponſat.* Formula V. pag.146.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c.Epiſcopus 35. diſt.*Form.VI. pag.140.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c. dolentes de celebr.miſſar.* Formula VII. pag. 143.
Sententiæ declaratoriæ ſuſpenſionis contentæ in *c. conſequens eſt 88. diſt.* Formula VIII. pag. 146.
Decreti ſuſpenſionis ab audiendis Confeſſionibus contentæ in *Conſtit. Clem.X. Superna*, Formula IX. pag.151.
Decreti declaratorii ſuſpenſionis incurſæ, & contentæ in noviſſimis Decretis *de celebrat. miſſar.* Form.X. pag.155.

TI-

TITULUS III.

De Cenſura interdicti in particulari.

Decreti Interdicti contenti in *c. Epiſcoporum de privileg. in 6.* Form. I. pag. 159.
Publicationis, Form. II. pag. 159.
Interdicti localis generis Form. III. pag. 161.
Decreti Interdicti localis ſpecialis contenti in *c. ſane de off. jud. deleg.* Form. IV. pag. 162.
Denunciationis Form. V. pag. 163.
Edicti convocationis Proceſſionis Formul. VI. pag. 164
Decreti Interdicti generalis localis contenti in *c. quamquàm de cenſ. in 6*, Form. VII. p. 166.
Denunciationis Formul. VIII. pag. 167.
Decreti Interdicti Capituli, contenti in *Conſtit. Pii V.* 104. Form. IX. pag. 169.
Denunciationis Form. X. pag. 169.

De Irregularitate in particulari
§. UNICO.

Decreti Denunciationis irregularitatis contentæ in *c. de cætero* 11. *de homic.* Form. Unica. pag. 173.

TITULUS IV.

De Cenſuris in jure latis contrà Moniales.

§. I.

De excommunicatione contenta in *extrav.* 1. *de ſimon.* pag 177.
De excommunic. contenta in *Clem. attendentes de ſtat. monac.* pag. 178
De excommunic. contenta in *c.* 18. *ſeſſ.* 25. *de regular. Concil. Trid.* pag. 179.
De excommunic. contenta in *c. ut periculoſa nè cleric. vel monac. in 6.* pag. 180.
De excommunic. contenta in *Clem.* 1. *de ſent. excom.* pag. 181.
De excommunic. contenta in *extrav. Pauli II. ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.* pag. 181.
De excommunic. contenta in *c. ſecundum inſtituta ne cleric. vel monac.* pag. 181.
De ſent. excom. contenta in *c. ſi quis ſuadente* pag. 182.
De excommun. contenta in *Bulla Pii V.* 8. *Decori.* pag. 182.
De excommunic. contenta in *c. indemnitatibus* §. *Poſtremò de elect. in 6.* pag. 183.

§. II.

De ſuſpenſione contenta in *extrav.* 1. *de ſimon.* pag. 184.
De ſuſpenſione contenta in *c.* 17. *ſeſſ.* 15. *de Regular. Concil. Trid.* pag. 184.
De ſuſpenſione contenta in *Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* pag. 185.
De ſuſpenſione contenta in *c. non ſolùm &c. conſtitutionem de regular. in 6.* pag. 185.
De ſuſpenſione contenta in *Bulla Greg. XIII. expoſcit* pag. 186.
De ſuſpenſione contenta in *Conſt. Greg. XV. inſcrutabili* pag. 186.

§. III.

De Interdicto contento in *c. Epiſcoporum in 6* pag. 188.

§. IV.

De Irregularitate contenta in *c. fin. de fil. Presb* pag. 189.
De Irregularitate contenta in *c. juvenculas* 20. *qu.* 1. pag. 190.
De Irregularitate contenta in *c. quicumque de heretic. in 6.* pag. 192.

INDEX

Formularum acceſſoriarum, tàm Præludii, quàm Operis.

Formula abſolutionis excõmunicationis n.75. pag. 15.
Formula licentiæ Pœnitentiariȩ pro abſolutione excommunicati defuncti, nu.79. pag.15.
Formula abſolutionis excommunicationis ad cautelam num. 80. pag.19.
Formula abſolutionis ſuſpenſionis n.106. p.20.
Formula abſolutionis interdicti n.136. pag.24.
Formula præcepti ceſſationis à Divinis n. 151. pag. 25.
Formula diſpenſationis Irregularitatis nu.182. pag. 29.

TITULUS I.

Formula citationis ad dicendum cauſam quarè quis non debeat declarari incurſus, &c. n.4. pag. 33.
Formula citationum ad præſtandum auxilium brachii ſæcularis nu.2. pag.49.
Formula citationis ad faciendam declarationem, Statutum, ſivè edictum non compræhendere Eccleſiaſticos in præfat. pag.42.
Formula citationis ad reſtituendum extractum à loco immuni, nu.18. pag. 53.
Formula aggravatoriæ cenſurarum n.23. p.54.
Formula monitionis non participandi cum excommunicato virando nu.5. pag. 59.
Formula monitionis ad ſolvendum decimas pag. 61.
Formula monitionis ad ceſſandum ab exactione uſurarum, nu.29. pag.68.
Formula citationis contrà Simoniacum nu. 18. pag. 72.
Formula Statutorum Montis Pietatis n.1.p.73.
Formula Statutorum Montis frumentarii erigendi pag.75.
Formula monitionũ contrà Concubinariũ p.81.
Formula monitionis ad contrahendum matrimonium contrà eum, qui ſponſalia exequi renuit, num. 3. pag.83.
Formula Decreti cõmiſſionis citationis contrà Vicarium Suffraganei exequendæ n.4. p.87.
Formula citationis ad dicendum cauſam quarè, &c. contrà cogentem Virginem, vel Virum ad ſuſcipiendum Habitum Religionis num.33. par.99.
Formula monitionis ad dicendum cauſa quarè, &c. contrà ſepelientes excommunicatum num. 1. pag.101.
Formula monitionis ad dicendum cauſam quarè, &c. contra Vicarium Capitularem poſt ſyndicatum nu.17. pag.109.
Formula monitionis ad dicendum cauſam quarè; &c. contrà Regularem, qui miniſtravit viaticum ſinè licentia Parochi n.7. pag.113.
Formula citationis ad exhibendum privilegiũ Apoſtolicum contrà Regulares, qui interdicta non ſervant nu.2. pag.114.
Formula monitionis ad deſiſtendum contrà conſervatorem Regularium nu.28. pag.126.

TITULUS II.

Formula monitionis ad dicendũ cauſam quarè, &c. contrà ordinatum ſine titulo n.8. p.132
Formula monitionis ad dicendũ cauſam quarè, &c.contrà Vicarium Capituli, qui conceſſit dimiſſorias non arctatis intrà annum num.6. pag. 133.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum cauſam quarè, &c. contrà eundem Vicarium, qui procurationem exegit exceſſivam num.13. pag.136.
Formula citationis Parochi ad dicendum cauſam quarè non debeat ab officio ſuſpendi, ob præſtitam aſſiſtentiã matrimonio abſquè denunciationibus num.15. pag.139.
Formula monitionis ad abſtinendum à ludo alearum num.2. pag.141.
Formula Decreti ſuſpenſionis ex informata conſcientia pag.141.
Formula monitionis ad ſe abſtinendum, & ceſſandum à negociationibus, & exercitio illicitis num. 22. pag.150.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum cauſam quarè non debeat Clericus negociator ſuſpendi, &c. n.23. pag.150.

TI.

TITULUS III.

Formula monitionis ad reſipiſcendum, & exeundum à peccato contrà aſpernantem cenſuras nu.7. pag.161.
Formula citationis ad reſpondendum de fide contrà inſordeſcentem in cenſuris num. 13. pag. 162.
Formula relationis Nuncii de affixione interdicti Eccleſiæ nu.22. pag.166.
Formula citationis ad comparendum, & dicendum, cauſam quarè declarari non debeat interdictum incurriſſe contrà capitulum, num.4. pag. 170.
Formula citationis, & requiſitionis ad congregandum Capitulum, ſeu Concilium univerſitatis nu.7. pag.170.
Formula proteſtationis faciendæ à Clericis in judicio criminali ad evitandam irregularitatem num. 6. pag.174.
Formula citationis ad dicendum cauſam quarè, non debeat irregularis declarari, nu.12. pag. 175.

TITULUS IV.

Formula excommunicationis delinquentium incertorum, nu.6. pag.179.
Formula monitionis ad deſiſtendum ab impedimento, &c. pag.179.
Formula excommunicationis totius Collegii, num.7. pag.179.
Formula monitionis ad ſe abſtinendum à negociatione illicita contrà Moniales exequendæ num.2. pag.181.
Formula declarationis animi Epiſcopi ſuper præſidentia electionum Abbatiſſarum Monaſteriorum Regularibus ſubjectorum nu.3, pag. 187.

INDEX

INDEX

Rerum, & Materiarum, quæ in hac Tertia Operis parte continentur.

A

Abbatiſſa.

ABBATISSA an ſit capax ſuſpenſionis, Præl. n.96. pag. 19.

Abbatiſſa tenetur per menſem antè certiorem facere Epiſcopum de profeſſione emittenda à Novitiis ſub pœna ſuſpenſionis, tit.4. §.2. ſuſp.2. numer.1. pag. 184.

Et tenetur certiorare Epiſcopum, non autèm Vicarium, ibi num.2.

Abbatiſſæ electio in Monaſteriis Regularibus ſubjectis notificanda eſt Epiſcopo, vel ejus Vicario, eo abſente, ibi n.4. pag. 185.

Et tempore Sedis Vacantis notificanda eſt Vicario Capituli, ibi d. n.24.

Abbatiſſa, ſivè Prælata Monaſterii Monialium, alienans jura, & bona Monaſterii ad tempus ſinè debita ſolemnitate, ſuſpenſionem ab officio ipſo facto incurrit, tit.4. §.2. ſuſp.3. n.1. pag. 185.

Abbatiſſa expirato triennio à die electionis, ab officio remanet ſuſpenſa, & caret auctoritate, tit.4. §.2. ſuſp.5. nu.1. pag. 186.

Abbatiſſa expleto triennio, non poteſt ab Epiſcopo præfici gubernio ſub alio nomine, donèc eligatur nova Abbatiſſa: ſed præſidentia datur moniali ſeniori, ibi n.2.

Abbatiſſa poteſt eligi ad annum, & ad biennium, & poſteà reeligi donèc compleatur triennium, ibi n.3.

Abbatiſſa quandò eligitur per præſentationem, vel nominationem aliorum, quàm monialium, poteſt eſſe perpetua, vel ad tempus longius, ibi n.4.

Abbatiſſa extrà Italiam, vel ſuperiorissa, quæ eligitur in Conſervatoriis, & aliis Collegiis piis oblatarum, in quibus Clauſura non ſervatur, non ſubjacet diſpoſitioni Bullæ Greg.XIII. ibi n.5.

De jure electio hujuſmodi debet fieri in Conſervatoriis eo modo, quo ſit à monialibus, ibi n.6.

Abbatiſſa nullitèr electa, an poſſit permittente Superiore remanere in officio, oſtenditur tit.4.§.2.ſuſp.6. num.6. pag. 187.

Abbatiſſa ſi non habeat qualitates à Concilio requiſitas, vel ſit illegitimè nata, corrupta, excommunicata, vel interdicta, nullitèr eligitur, ibi n.7.

Abbatiſſa publicè excommunicata non poteſt validè novitiam ad profeſſionem recipere, ſecùs ſi eſſet tolerata, & redditur ratio, tit.4. §.4. irregular.2.n.6. & 8.pag. 191.

Abbatiſſa legitimè electa præcipit in virtute obedientiæ ſuis monialibus, ibi n.9. etiam contrà pactum initum in profeſſione.

Ex commiſſione Prælati Superioris, majorem exercet poteſtatem, ibi n.10.

Ex privilegio poteſt iuriſdictionem habere: imò ex conſuetudine præſcripta, ibi n.11.

Non poteſt prædicare, ibi n.12.

An poſſit facere contractus, ibi n.13.

An poſſit concedere licentiam monialibus retinendi, & expendendi peculium? ibi n.14. & 15.

Abbatiſſa, quæ conſentit depoſito dotis Novitiæ ficto, poteſt ſuſpendi ab officio, tit.4. §.2. ſuſp.2. num.1. pag. 184.

Abbatiſſatus.

Abbatiſſatus eſt Dignitas, tit.4. §. 4. irregular.1. num.1. pag. 190.

Abbatiſſatus monialium, non eſt Prælatura, quæ habeat iuriſdictionem, tit.4. §.4. irregular. 3. nu.7. pag. 192.

Vide in verbo Electio.

Abbas.

Abbates habentes uſum Pontificalium non poſſunt benedicere ſuppellectilem Sacram prò Eccleſiis non ſuis, tit.3. form.6. n.23. pag. 166.

Abſolvens, Abſolutio, Abſolutus.

Abſolutio data ab habente poteſtatè abſolvendi à cenſuris in foro conſcientiæ, nihil prodeſt in foro iudiciali, prælud. n.20. pag. 8.

Abſolvere ab excommunicatione, qui poſſint, enarratur, prælud. n.68. pag. 14.

In articulo mortis quilibet Sacerdos abſolvit à cenſuris, etiamſi ſit ipſe excommunicatus, ibi n.69.

At de Sacerdote excommunicato contrarium veriùs, ibi.

Confeſſarii ſimplices ab excommunicatione generalitèr ab homine lata non poſſunt abſolvere, ibi n.70. & redditur ratio. pag. 14.

Abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientiæ, non requirit Sacramentum pœnitentiæ, prælud. n.72. pag. 15.

Ab excommunicatione minori abſolvit quilibet Confeſſarius, ibi n.73.

Abſolvens ab excommunicatione maiori, duplicem cautio-

cautionem ab abſoluto exigere debet, prælud. n.76. pag.

Abſolutus promiſſa non adimplens, non reincidit, ſed poteſt iterum excommunicari, ibi.

Abſolvens excommunicatum, ſine præſtatione juramenti, & cautionis illicitè, ſed validè abſolvit, ibi n.77.

Abſens abſolvi poteſt per procuratorem, ibi n.78.

Abſolutio aliquandò datur ad cautelam, vel cum reincidentia, ibi n.80.

Abſolutio excommunicationis præmitti debet antè abſolutionem Sacramentalem, & aliam actum, qui impediri poteſt per cenſuram, prælud. n.81. pag.16.

Abſolutio cum reincidentia, quandò detur, ibi n.83.

Abſolutus cum reincidentia, ſi non implet promiſſa, quando reincidat, ibi.

Abſolutus ad tempus, elapſo termino reincidit ipſo jure, ibi n.84.

Ordinarii locorum, & A. C. abſolvere non poſſunt excommunicatos, cum reincidentia in cauſis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, ibi n.85.

Abſolutio non præſumitur, & qui fuit publicè excommunicatus præſumitur cenſurâ ligatus, niſi probet abſolutum fuiſſe, prælud. n.88. pag. 16.

Abſolutio excommunicationis in foro externo, non probatur ſchedulâ confeſſarii, ibi.

Abſolvere à ſuſpenſionibus jure communi latis, vel ab homine etiam non reſervatis, non poſſunt Parochi, nec Confeſſarii, prælud. n.108. pag. 20.

Abſolvere à ſuſpenſione à jure lata in pœnam delicti, an, & quando Epiſcopus poſſit, ibi n.109.

Abſolvens à cenſurâ ſuſpenſionis, debet exigere juramentum, & alia injungere, & quæ, prælud. n.110. pag. 20.

Interdictum quomodò abſolvatur, ſeù relaxetur oſtenditur, prælud. n.136. 137. 138. & ſeqq. pag. 24.

Confeſſarius an abſolvat à cenſuris, ibi n.141.

Abſolvens ab interdicto debet exigere juramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, & cautionem, partem ſatisfacendi, prælud. n.144. pag. 25.

Abſolvere poteſt Epiſcopus percuſſores Clericorum non ſolùm à levi, ſed etiam ab enormi in pluribus caſibus, tit.1. form.1. num.21. & ſeqq. pag. 36. 37. & 38.

Abſolutio à cenſuris incurſis ob violatam immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam non datur ab Epiſcopo, neque ab A. C. neque ab alio, neque cum reincidentia, neque à Pœnitentiaria, quia eſt reſervata Summo Pontifici, tit.1. form.5. n.12. 13. 14. & 15. pag. 45.

Extrahens confugam à loco immuni auctoritate privatâ, quandò abſolvatur ab Epiſcopo. tit.1. formul.11. n.3. pag. 52.

Abſolutio à cenſuris eſt neceſſaria, ut quis poſt obitum poſſit ſepeliri in loco Sacro, etiamſi ſigna contritionis excommunicatus dediſſet, tit.1. form.37. n.13. pag. 103.

Sepelientes ſcienter excommunicatos, non abſolvantur, niſi ſatis fecerint, arbitrio Epiſcopi ibi n.18.

Vicarius Capituli ingrediens Clauſuram Monialium non ſervatâ formâ Bullæ Greg.XIII. abſolvitur ab Epiſcopo, tit.1. form.40. n.31. pag. 111.

Qui inſtetit, & procuravit ut Conſervator Regularium ſuos fines excederet abſolvi non poteſt ab excommunicatione incurſa, niſi parti, quàm fatigavit indebitè, plenè ſatisfaciat, tit.1. form.48. n.15. pag. 125.

Ordinatus ad Sacros Ordines cum ficto titulo, abſolvitur ab Epiſcopo à ſuſpenſione, & irregularitate incurſa, ſi delictum eſt occultum, tit.2. form.2. n.10. pag. 132.

Exigens procurationem exceſſivum non abſolvitur ab Ordinario, niſi ſequatur reſtitutio, tit.2. form.4. n.15. pag. 136.

Abſolutus à Curia laica, non debet in delictis mixti fori, moleſtari à Curia Eccleſiaſtica, nec è converſo, tit.1 form.3. n.11. pag. 41.

Quandò Judex eſt ejuſdem Monarchiæ ibi.

Abſolutus in foro conſcientiæ à cenſuris, poteſt in foro externo excommunicatus, vel ſuſpenſus denunciari, tit.2. form.2. n.11. pag. 132.

Abſolutionem petens ad cautelam, non dicitur fateri delictum, le irregularit form. unic. n.18. pag.175.

Abſolutus ab excommunicatione, non probatur ex hoc ſolo fuiſſe excommunicatum, ibi pag. 175.

Abſolutus à Cenſuris in articulo mortis à Simplici Clerico, vel laico, non poteſt ſepeliri in loco Sacro, niſi priùs abſolvatur ab habente poteſtatem, tit.1. form.37. n.13. pag. 103.

Abuſus.

Vide Conſuetudo. Superſtitio.

Acceſſus.

Acceſſus ad collocutoria Monaſteriorum Monialium pertinet ad cuſtodiam clauſuræ, tit.1. form.33. n.2. pag. 91.

Eſt materia gravis, & obligat ad mortale, ibi.

Edictum prohibens acceſſum non debet continere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ibi num.4. pag. 91.

Accedens ad collocutoria contrà prohibitionem, non poteſt excommunicari, niſi ſpecialitèr moneatur, ibi.

Accedentes ad collocutoria Monialium ad malum finem, vel ſcribentes obſcœna, vel amatoria, ſunt Decreto Synodi, excommunicatione reſervatâ, innodandi, ibi n.5.

Actùs.

Acta facta in judicio ab excommunicato etiam vitando, an ſint valida, prælud. n.35. pag. 10.

Acta Judicis tàm Eccleſiaſtici, quàm Sæcularis excommunicati non tollerati nulla ſunt, prælud. n.37. pag. 10.

Actu publica Tabellionis Excommunicati vitandi, nulla ſunt, ibi.

Adminiſtrator.

Adminiſtrator loci Pii, pecunias in uſum propriam con-

convertent, dicitur in dolo vero, & non præſumpto, tit.1.form. 23. nu.13. pag. 76.
Si vero aliquid aliud negligit, dicitur in dolo præſumpto, ibi num. 14.
Adminiſtrator de neglectis conſtituitur in culpa lata, & tenetur ad damna, ibi nu.15.
Adminiſtratores locorum Piorum uſurpantes bona adminiſtrata incidunt in excommunicationem, ibi num. 16.
Adminiſtratores doloſi, an, & quandò ſint excommunicati denunciandi, ibi nu.23. pag. 77.
Adminiſtratores locorum Piorum debent eſſe moribus, & fide probati, ibi num. 24.
Adminiſtratores locorum piorum habent mandatum à lege ad exigendum, tit. 1. form. 26. nu.9. pag. 78.

Admiſſio.

Admittere, & recipere aliquem ad Religionem ratione publici officii, eſt actus juriſdictionis, qui exerceri non poteſt ab excommunicato denunciato, benè tamèn à tolerato, tit. 4. §. 4. irregular. 2. nu. 8. pag. 191.

Affectus.

Affectus non punitur, niſi ſequatur effectus, in impedimento executionis literarum Apoſtolicarum, tit.1. form.13. n.3. pag. 56.
Neque in bannientibus Præſules ab eorum Diæceſibus, quo ad pœnas Clementinæ 1. de pœn. ibid. nu. 12. pag. 57.
Neque in crimine Simoniæ: nam pacta illicita, niſi ſecuto effectu non puniuntur, tit.1. form.21. n.12. pag. 71.
Neque in recurſu ad Judices laicos, niſi ſequatur impedimentum juriſdictionis Eccleſiaſticæ, de irregularit. form. unic. n.16. pag. 175.
Affectus, ſeù conatus ad delinquendum etiam in atrociſſimis, non punitur pœnâ ordinariâ, tit.1. form. 13. n.3. pag. 56.

Aggravatoria.

Aggravatoria Cenſurarum quomodò, & in quibus caſibus ſit relaxanda, tit.1. form.5. n.19. pag.45 & form.11. n.23. pag. 54.
Aggravatoria eſt remedium ordinarium contrà excommunicatos contumaces, d. form.11. n.24. pag. 54.

Alienatio.

Repudiatio legati, ſeù hæreditatis Eccleſiis relicti, eſt vera alienatio, & redditur ratio, tit.1. form.23. n.18. 20. & 21. pag. 76.
Alienantes bona Eccleſiæ non abſolvuntur à cenſuris incurſis, niſi à Papa, tit.4. §.1. excom.5. num.2. pag. 181.

Altare.

Altare ſub cuius crepidine, vel ſuppedaneo adeſt ſepulcherum defunctorum, debet muro obſtrui, aliàs ibidem miſſa celebrari non debet, tit.3. ad form.5. n.10. pag. 165.
Imò debet interdici, ibi.

Animalia.

Animalia irrationabilia non debent, nec poſſunt excommunicari, Prælud. n.55. pag. 13.
Animalia irrationabilia excommunicantes, peccant mortalitèr, & redditur ratio, ibi d. n.55.
Animalia irrationabilia adjurantes, rem vanâ, & ſuperſtitioſam agunt, tit.2. form.8. n.17. pag. 149.
Animalia irrationabilia nocentia, quomodò ſint exorcizzanda, & expellenda, oſtenditur, ibi n.18
Animalia damnum dantia, an, & quandò poſſint propriâ auctoritate retineri, tit.1. form.48. n.19. & 20. pag. 125.

Appellans Appellatio.

Appellatio, quandò detur à declaratoria, oſtenditur, tit.1. form.1. n.15. pag. 35.
Appellatio à declaratoria excommunic. incurſa ob violatam immunitatem, admittitur in caſu dubio tantùm ad utrumque effectum, tit.1. form.5. nu.5. non autèm in claris ibi n.3. pag. 44.
Appellans ab excommunicatione ob non ſolutionem Decimarum, non auditur in ſuſpenſivo, tit.1. form. 17. n.13. pag. 62.
Appellatio interpoſita à cõminatione Cenſuræ ab Uſurario, quandò ſit admittenda, vel non, tit.1. form. 19. n.30. 31. pag. 68.
Appellatio an admittatur à declaratoria cenſura in crimine Simoniæ, tit.1. form.21. n.8. 19. pag. 70.
Appellatio à pœna, & ſententia legis non datur ibi n.20. pag. 72.
Datur à ſententia declaratoria cenſurarum, quâ declaratur aliquem incurriſſe, ibi: Niſi delictum ſit certum.
Appellatio non datur à comminatione, ſeù declaratoria, qua quis monetur ad dimittendam Concubinam, tit.1. form.27. n.17. pag. 82.
Appellatio à Sententia declaratoria, quâ quis cenſurâ compellitur matrimonium contrahere, datur ad utrumque effectum, tit.1. form.29. n.10. pag. 84.
Appellatio admittitur à Decreto, in quo adhibita fuit cauſæ cognitio, etiamſi agatur de Decretis Viſitationis, tit.1. form.31. n.1. pag. 86.
Secùs ſi agatur de correctione morum ibi nu.2. & 3.
Appellatio non admittitur à cenſuris comminatis, ſeu latis contrà frequentantes Monialium Monaſteria, tit.1. form.33. n.21. pag. 93.
Appellatio quandò detur à declaratoria lata contrà cogentes Virgines, vel Viros ad ſuſcipiendum Habitum Religionis, tit.1. form.35. n.32. pag. 99.
Appellatio non datur à mero Executore, ibi.
Appellatio non datur à comminatione cenſuræ facta contrà ſepelientes excommunicatum: ſecùs ſi appelletur à Declaratoria, tit.1. form.37. num.1. & 2. pag. 101.
Appellatio à declaratoria emanata contrà ſepelientes ex-

excommunicatum non admittitur, quandò delictum eſt notorium, tit.1. form.37. n.3. pag. 101.
Appellatio non datur à comminatione, ſed ſolùm à declaratoria cenſuræ incurſæ in caſu Bullæ Gregorii XIII. Dubiis, tit.1. form.40. n.17. pag. 109.
*Appellatio contrà Declaratoriam ob ingreſſú in clauſuram Monialium Superiorum Regularium an, & quandò admittatur, tit.1. form.46. n.8. pag.*121.
Appellatio non ſuſpendit èxecutionem Decreti ſuſpenſionis à Divinis, tit.2. form.1. n.18. pag. 130.
Appellatio non datur à denunciatione ſuſpenſionis latæ contrà ordinatum cum ficto titulo, tit.2. form.2. n.9. pag.
Appellare an poſſit Vicarius Capituli à comminatione ſuſpenſionis, ob conceſſas Dimiſſorias intrà annum, tit.2. form.3. n.6. pág. 133.
Appellatio an, & quandò detur à comminatione, & declaratione cenſuræ incurſæ ob exactionem indebitam procurationis, tit.2. form.4. n.14. pag. 131.
Appellatio non admittitur à declaratoria cenſuræ contrà Parochum omittentem denunciationes matrimonii, tit.2. form.5. n.16. pag. 139.
Appellatio à comminatione Cenſuræ facta contrà Clericum Negociatorem, datur etiam in ſuſpenſivo, tit.2. form.8. n.24. pag. 150.
Appellans ſi in termino ſibi à Judice, à quo præfixo, non doceat de proſecutione appellationis, ejus judicio ſtare compellitur, ibi.
Appellatio non admittitur in notoriis, ibi n.25. Quid hoc remedium non eſt ad defenſionem iniquitatis inventum, ibi.

Arbiter.

Arbitrorum electio in controverſia juriſdictionis intèr Ordinarium, & Conſervatorem Regularium, recuſari non debet, tit.1. form.48. n,8. pag. 123.
Arbitri in controverſia juriſdictionis intèr Ordinarium, & Conſervatoré, aſſumūtur de neceſſitate, ibi.
Qui Arbitrorum electionem oblatam reſpuit, nullitèr ad ulteriora procedit, ibi n.9. pag. 124.
Arbitri ſunt eligendi in diſpari numero de conſilio, non de neceſſitate, ibi n.12.
Arbitri electi, ſi non concordent, tertius erit eligendus ab ipſis Arbitris diſcordantibus, ibi.
Arbitri electi ad formam juris poſſunt cogi ad acceptandum munus, & redditur ratio, ibi n.13.
Arbiter debet eſſe Clericus, ibi n.14. pag. 125.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus Interdictum latum à Suffraganeo tollere non poteſt, niſi per viam recurſus, Prælud. n.143. pag. 25.
Archiepiſcopus poteſt in caſibus à jure permiſſis abſolvere ſubditum Suffraganei, etiamſi Epiſcopus cenſuræ abſolutionem Papæ reſervaſſet, tit.1. form.13. n.9. pag. 57.
Archiepiſcopus non debet admittere appellationem in ſuſpenſivo interpoſitam ab excommunicatione Suffraganei ob non ſolutionem Decimarum, tit.1. form. 17. n.13. pag. 62.
Archiepiſcopus, in quibus caſibus poſſit ad querelam ſubditorum Suffraganeorum contrà Vicarios procedere, eoſque punire, tit.1. form.31. n.7. pag. 87.
Archiepiſcopus an poſſit punire Vicarium Suffraganei ordinis Regularium, ibi n.13. & 14. p. 88.
Archiepiſcopus exigens in viſitatione exceſſivam procurationem, quas pœnas incurrat, tit.2. form.4. n.16. pag. 136.
Archiepiſcopus debet conſtruere proceſſum contrà Vicarios Suffraganeorum, non autèm ejus Vicarius, tit.1. ad form.31. n.25. pag. 89.

Arctatus.

Qui ſint, & dicantur arctati, oſtenditur, tit.2. form. 3. n.1. & 2. p. 133.

Arma.

Arma tradens infidelibus prò redemptione captivorum, an incurrat cenſuram Bullæ Cœnæ, tit.1. form. 13. n.11. pag. 57.

Aſſaſſinium.

Clericus committens aſſaſſinium, non privatur ipſo jure Privilegio Clericali, ſed requiritur ſententia Judicis tit.1. form.7. n.5. p. 47.

B

Beneficium.

Beneficium ſimoniacè renunciatum vacat ipſo jure abſque alia Judicis ſententia, tit.1. form.21. n.14. p. 71.
Vide in verbo Diſpenſatio Irregularitatis, Electio. Excommunicatio. Excommunicatus.

Benedictio.

Abbates, & alii Prælati inferiores non benedicunt Supellectilem Sacram prò Eccleſiis non ſuis, tit.3. form.6. n 23. pag. 166.

Bigamia, Bigamus.

Mulier Bigama, ſi fiat monialis, non poteſt eligi in Abbatiſſam, quandò ſit corrupta; ſecùs ſi corrupta non eſſet, tit.4. §.4. irregular.2. n.4. & 5.
Bigamia eſt triplex, & explicatur, prælud. num.167. pag. 17.
Bigamia ſimilitudinaria quando diſpenſetur ab Epiſcopo, prælud. n.180. pag. 29.

Bona.

Bona Parentum dicuntur eſſe filiorum, tit.2. form.2. n.5. pag. 131.

Bo-

Digitized by Google

Bona donata filio à Parentibus, & fratribus, an deſervire poſſint pro Patrimonio ordinandi, ibi nu.4. & d: num.5.

Jus, quod habent Regulares ad vocem non eſt bonum proprium, ſed Sedis Apoſtolicæ, tit.2. form.10. num.15. pag. 157.

Bona in loco immuni aſportata, ſequeſtrari non poſſunt, tit.1. ad form.11. n.11. pag. 53.

Brachium Sæculare:

Brachii ſæcularis imploratio, quomodò ſit facienda, tit.1. form.9. n.2. & 3. pag. 49.

An, & quandò Judex laicus poſſit illud denegare ibi n.6. pag. 49.

Brachium ſuum Judex ſæcularis denegans, cenſuris compelli poteſt, ibi n.7.

Eſt concedendum in omnibus cauſis, ibi n.8. pag. 50.

Judex, ſivè Magiſtratus laicus denegans brachium ad tuendam clauſuram Monialium, eſt ipſo jure excommunicatus, ibi n.9.

Brachium ſæculare invocari poteſt contrà moroſos debitores Decimarum, tit.1. form. 17. num. 14. pag. 63.

Brachium ſæculare implorantes Clerici ſæculares, vel Regulares, quandò cenſuras incurrant, de irregularit. form. unic. n.15. & 16. pag. 175.

C

Cambium.

Cambia ſicca, & illicita, quæ dicantur, & quomodò contrahantur, oſtenditur, tit.1. form.19. n.7. 8. & 9. pag. 64.

Qui aſſumit in ſe onus cambiandi, an teneatur ad damna, ſi promiſſa non adimplet, remiſſivè, ibi n.10. pag. 65.

Cambii creditor, qui vult exigere cambia loco damnorum, & intereſſe, an teneatur probare requiſita Caſtr. remiſſive, ibi.

Canones.

Canones, & jura ſimoniam vetantia, per non uſum tolli non poſſunt, tit.3. form.9. n.20. pag. 172.

Canonici.

Canonici Collegiatæ, etiamſi ſint in Dignitate conſtituti, non poſſunt eligi in Conſervatores Regularium; tit. 1. form.48. n.4. pag. 123.

Canonici debent intereſſe Concioni tempore quadrageſimæ, & lectioni Canonici Theologi, tit.2. form.7. n.3. pag. 144.

Canonicus Theologus non poteſt ſe eximere ab explanatione Scripturæ prætextu, quod non habeat auditores, ibi.

Canonicus non poteſt ſe eximere ab intereſſentia Chori prætextu dignioris loci ſibi non dati, quandò Epiſcopus proviſionalitèr locum aſſignavit, ibi n.4.

Canonici Diaconi, & Subdiaconi debent cedere locum digniorem Canonicis Presbyteris, non obſtante contrariâ Conſuetudine, ibi n.6.

An autèm Canonicus Diaconus primò receptus, qui locum ceſſit, illum recuperet poſtquàm effectus fuit Sacerdos, vide ibi à n.7. ad n.13. pag. 145.

Canonici in Choro, quandò dicantur tranſgreſſores Concilii Lateranenſis relati in c. dolentes de celebr. miſſar. *ibi n.20.*

Canonici, & alii Clerici Divina officia indevotè celebrantes, ſunt ſuſpendendi, ibi n.23. pag. 146.

Canonici, qui refugiunt intereſſe ad actum capiendæ poſſeſſionis alicujus Canonicatus, dicuntur impedire executionem litterarum Apoſtolicarum, tit.3. form.9. n.2. & 3. pag. 178.

Cappellanus.

Vide. Miſſa,

Capitulum.

Capitulum non poteſt excommunicari, ſed interdici debet, tit.3. form.9. n.21. pag. 172.

Capitulum contraveniens Bullæ B. Pii V. la 104. interdictum incurrit, à quo non poteſt abſolvi, niſi à Papa, ibi.

Capitulum Monialium contraveniens extravag.1. de ſimon. *incurrit ſuſpenſionem ab omni actu, & officio capitulari, tit.4. §.2. ſuſp.1. n.1. pag.184.*

Requiſitio facienda, ut convocetur Capitulum, quâ formâ concipiatur, tit.3. form.9. n.7. pag.170.

Cardinalis.

Cardinalis Petruccius laudatur, tit.1. form.33. n.18. 19. & 20. pag. 92.

Cardinales cenſuras Suſpenſionis, & Interdicti jure, Conſtitutione, vel ſententiâ, latas non incurrunt, niſi nominatim exprimantur, tit.2. form.10. nu.3. pag. 156.

Cautio.

Cautio de parendo mandatis Eccleſiæ, & de ſatisfaciendo parti læſæ in abſolutione excommunicationis exigenda eſt, Prælud. n.76. pag. 15.

Cedulones.

Cedulones reaffigi debent, quandò quis vigore litterarum Sac. Congr. fuit abſolutus cum reincidentia, Prælud. n.84. pag. 16.

Cedulones an ſint ſuſpendendi, aut removendi, quandò reus comparet, & inſtat humilitèr removeri, tit.1. form.1. n.42. & ſeqq. pag. 38.

Cedulones affigi, & publicari non debent in aliena Diœceſi, ſinè licentia proprii Ordinarii, tit.1. form. 13. n.16. pag. 58.

Cedulones deturpantes, vel lacerantes, peccant mortalitèr, & incidunt in excommunicationem contrà eos comminatam, tit.1. form.31. n.19. pag. 88.

Et poſſunt puniri à Tribunali S. Officii, ibi.

Etiam-

Etiamſi ſint Regulares, ibi n.20. p. 89.
Cedulones Interdicti debent publicari, & affigi originalitèr, & authenticè, aliàs non obligant, tit.3. form.4. n.22. p. 166.

Cenſura.

Quid ſit cenſura oſtenditur, prælud. n.1. p. 2.
Cenſuræ ſunt tres, ſcilicèt Excom. Suſpenſio, & Interdictum, prælud. n.2. p. 3.
Irregularitas, & ceſſatio à Divinis non ſunt Cenſuræ, ibi p. 3.
Cenſura excommunicationis eſt pœna, quâ ablata, etiam culpa permanet, donèc per legitimam auctoritatem Judicis remittatur, prælud. n.26. p. 9.
Cenſuræ reſervatæ Sedi Apoſtolicæ, etiam in caſibus occultis, quæ ſint, Prælud. n.68. p. 14.
Cenſuræ nullæ ſunt, quandò prima citatio fuit circumducta, & ad illas proceditur ſinè nova monitione, tit.1. form.5. n.6. p. 44.
Cenſuræ ſunt aggravandæ, & reaggravandæ, quandò exceſſus eſt exemplaris, & quomodò hoc faciendum ſit oſtenditur, tit.1. form.5. n.18. p. 45.
Et form.11. n.21. p. 54.
Cenſuræ Bullæ Cœnæ, quæ ſint, referuntur verſus, qui illas continent, tit.1. form.13. n.10. p. 57.
Cenſuræ comminatæ cum addito = eo ipſo = ipſo facto = ipſo jure*, ſtatim ligant, & afficiunt animam abſque alio miniſterio Judicis, tit.1. form.31. nu. 21. p.* 89.
Cenſuræ comminatio infert gravamen irreparabile, tit.1. form.48. n.6. p. 123.
Cenſuram Papæ reſervatam incurrit, qui procuravit, ut Conſervator Regularium fines ſuæ facultatis excederet; tit.1. form.48. n.15. p. 125.
Cenſura jure Pontificio lata, & Papæ non reſervata, cenſentur reſervatæ Epiſcopis, & Prælatis, tit.1. form.48. n.16. p. 125.
Cenſura ſuſpenſionis incurſa ob exceſſivam exactionem procurationis factam in Viſitatione, eſt reſervata, & ab Ordinario abſolvi non poteſt, niſi ſequatur reſtitutio, tit.2. form.4. n.15. p. 136.
Cenſura lata contrà Parochum, qui præſtat præſentiam matrimonio Clandeſtino in c. cum inhibito de clandeſt. deſponſ. *non eſt lata, ſed ferendæ ſententiæ, tit.2. form.5. n.18.*
Poſtquam tamen erit promulgata, Epiſcopus non poteſt Parochum abſolvere, & redditur ratio, ibi n. 19. p. 139.

Ceſſatio à Divinis.

Ceſſatio à Divinis non eſt cenſura, prælud. num.3. p. 3.
Ceſſatio à Divinis imponitur ab homine, & quid importet, Prælud. n.145. p. 25.
Ceſſatio à Divinis, in quo differat ab Interdicto, ibi n.146.
Ceſſationis à Divinis tempore, quæ fieri poſſint, & quæ prohibeantur, ibi n.147.
Violantes ceſſationem generalem à Divinis impoſitam ab habente facultatem, quam pœnam incurrant, ibi n.148.
Cauſa, ob quam ceſſatio à Divinis imponitur, debet eſſe gravis, & notoria, ibi n.149.
Quis poſſit indicere ceſſationem à Divinis. oſtenditur ibi n.150.
Quâ formâ indicatur, ibi n.151.
Quomodò tollatur, ibi.
Quænam ſit cauſa ſufficiens ad indicendam ceſſationem, ibi n.152.
Ceſſatio à Divinis non eſt indicenda, niſi præmiſſâ monitione contrà illum, cujus cauſâ ferenda eſt, ibi n.153. p. 26.
Qui habet privilegium audiendi Divina tempore Interdicti, non ſuffragatur, nec illo uti poteſt tempore ceſſationis à Divinis ibid. n.154.

Citatio, Citatus.

Citatio in materia cenſurarum debet exequi perſonalitèr, ſi reus dolo non latitet, tit.1. form.1. num.8. pag. 33.
Citatio ſi reus latitat, fit per Edictum, vel ad Domum habitationis, ibi.
Citatio in declaratoria cenſuræ latæ à jure, ſufficit quod fiat Domi, ibi n.10.
Citatio nullitèr executa ſanatur per ſcientiam citati aliundè habitam, vel per illius comparitionem, ibi n.11.
Citatio, quandò non datur tutus acceſſus ad locum citandi, quomodo ſit facienda, oſtenditur, ibi nu.12. pag. 34.
Citatio dicitur nullitèr executa, quandò Nuncius refert contrà formam commiſſionis Judicis, ibi n.13.
Citationis nullæ ſanatio non inducitur per notitiam præſumptam in reo, ſed per certam, & plenam ſuperventam, ibi.
Citatio verbalis in cauſa criminali quandò inducat præventionem, tit.1. form.4. n.9. p. 41.
Citatio circumducta per productionem jurium, vel Decretum, ſi de novo non fiat, cauſat nullitatem, tit.1. form.5. n.6. p.
Citatio contrà latitantem, fit Domi, vel per edictum, tit.1. form.7. n.1. p. 47.
Citatio debet continere tempus competens, quod non ſit nimis arctum, aliàs nulla eſt, tit.1. form.9. nu.5. p. 50.
Citatio verbalis executa in Eccleſia in cauſis fori Eccleſiaſtici valida eſt, tit.1. form.31. n.6. p. 87.
In proceſſu nullitatis profeſſionis, ſeù reſtitutionis in integrum, citari debent intereſſe habentes, tit.1. form.35. n.5. p. 95.
Regulares quandò ab Ordinario citari poſſint abſque læſione eorum exemptionis, tit.1. form.42. nu.7. & 8. p. 113.
Citatio in praxi requiritur etiam in facto notorio antè denunciationem excommunicationis, tit.1. form.42. n.2. p. 114.
Citatio eſt actus contentioſæ juriſdictionis, & de judiciali proceſſu, tit.1. form.41. n.5. p. 223.
Citatio contrà ſubditum ratione Domicilii exequi poteſt, etiamſi ſit extrà territorium, tit.1. form.1. n. 12. p. 34.
Citatio, ſeù intimatio Judicis triplicitèr exequi contra

reum

Index.

convertere non poteſt ,tit.2.form.2.n.20.pag. 143.

Chorus.

In Choro Clericorum quid ſculptum adeſſe debeat,tit.2. Form. 7.num. 24. pag. 146.
Citatio ad dicendum cauſam quare, &c.ad effectum excommunicandi, & inſligendi alias cenſuras , quandò non ſit neceſſaria, oſtenditur , tit. 3. form. 4. nu. 3. pag. 164.
Citatio contrà Capitulum , ſivè Univerſitatem , quomodò ſit exequenda , oſtenditur , tit. 3. form.9. n.5. & 6. pag. 170.
Citatio contrà populum, qui non habet certum locum , quomodò exequatur ibi nu.6.
Citatio , ſeù præceptum contrà reum exequutum de ſe præſentando in carceribus , non obligat , & ſperni poteſt , tit. 2. ad form. 6. nu.21. & 22. p. 143.
Citatio ad exibendum privilegium . quomodò concipi debeat , tit. 1. ad form. 44. nu.3. pag. 115.

Civitas.

Civitas banniens , vel injurioſè detinens proprium Epiſcopum, ipſo jure Interdicto ſubiicitur , complices verò excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt , tit.3.form. 7. nu.8. pag. 148.

Clauſula.

Clauſula comminatoria indignationis omnipotentis Dei, & Apoſtolorum Petri , & Pauli , includit pœnam arbitrariam , Prælud. nu.10. pag. 4.

Clauſura Monialium.

Epiſcopus , aliique Prælati , & Superiores Monaſteriorum Monialium, Clauſuram ingredi non poſſunt, niſi in caſu neceſſitatis , & non niſi aſſociati à paucis Viris Eccleſiaſticis , tit. 1. form. 40. num. 12. pag. 108.
Non debent ſecùm ducere pluſquàm octo perſonas , ibi num. 15. & 16. pag. 109.
Ingredientes Clauſuram ſoli , vel ſecùm ducentes perſonas ſæculares , incidunt in pœnas Bullæ Greg. XIII.ibi nu.23.& ſeqq. pag. 110.
Clauſuram, in quibus caſibus Confeſſarius Monialium ingredi non poſſit , tit. 1. form. 46. nu.2. pag. 119.
Clauſuram violantes Moniales per egreſſum , an , & quandò abſolvi poſſint ab Ordinario , tit. 4. §. 1. excom. 9. nu.3. pag. 183.
Moniales Clauſuram indebitè egreſſas comitantes , & recipientes, quandò cenſuras incurrant , ibi nu.4.
Clauſuram ingredientes Superiores Regolarium contrà formam Bullæ Alex. VII. Fœlicis , puniuntur ab Ordinario , tit. 1. ad form.46. n.1. & 8. pag. 118. & pag. 121.

Clericus.

Clerici tempore interdicti poſſunt Jannis Eccleſiæ clauſis ſubmiſſâ voce celebrare divina , niſi interdicti ſint culpabiles , Prælud. nu.124. & 126. pag. 23.
Et ſepeliri in loco Sacro , ſi ſpecialitèr interdicti non ſint , etiam tempore Interdicti , Prælud. num. 130. pag. 23.
Clerici Sæculares,& Regulares violantes Interdictum, quas pœnas incurrant , Prælud. nu.13. pag. 24.
Clerici non tenentur obſervare Edicta laicorum,quamvis reſpiciant utilitatem publicam , tit. 1. form. 5. num. 9. pag. 44.
Clericus nunquàm ſubiicitur Judici laico , quamvis delictum committat enorme , tit. 1. form. 7. nu.3. & 4. pag. 47.
Et non obſtante quacunque conſuetudine, ibi d. num. 4.
Etiam ſi committeret aſſaſinium, ibi num.5.
Clericus committens aſſaſinium , non amittit ipſo jure privilegium clericale, ſed debet præcedere ſententia Judicis Eccleſiaſtici , ibi .
Clerici non debent fungi officio ſatellitum, nec pignora, aut reos capere , tit. 1. form. 9. num. 10. pagina . 50.
In civilibus tamen , poteſt Clericus ex commiſſione Epiſcopi intimare mandata , ibi nu.11.
Clerici extrahi non poſſunt à loco immuni , neque de mandato Epiſcopi niſi in caſibus exceptis , tit. 1. form. 11. nu.11. 12. & 13. pag. 53.
Clericus uſurarius qoomodò puniatur, tit.1. form. 19. nu.34. pag. 68.
Clericus Uſurarius eſt infamis ibi .
Clericùs quandò dicatur Concubinarius, tit.1.form.27. num. 3. & 4. pag. 80.
Clerici frequententes Monaſteria Monialium, quâ pœnâ ſint puniendi, oſtenditur , tit. 1. form. 33. nu. 9. pag. 91.
Clerici in carceribus quandò ſint detinendi, ibi nu. 10.
Clericus tenetur alere Parentes etiam de bonis Eccleſiæ, tit.2. form. 2. nu.5. pag. 131.
Clerici ludentes aleis raro , & modeſtè ob recreationem non peccant, tit. 2. form. 6. nu.6. pag. 141.
Clerici niſi ſiat publici aleatores , antequam puniantur prò ludo aleæ debent priùs moneri , ut deſiſtant ibi num.7.
Clericis prohibetur jure cum laicis ludere, ibi nu.8.
Clericus, quandò dicitur ludo aleæ deſervire , & peccat e ibi num. 9.
Clerici an excuſentur à pœna ludentium aleis attenta conſuetudine , ibi nu.11. & ſeqq. pag. 142.
Clericus aleator , & Tabernas frequentans quâ pœnâ puniatur, ibi nu.18. & 19.
Clerici divinas laudes in choro recitantes , quid ſculptum in pariete legere debeant , tit. 2. form. 7. nu.24. pag. 146.
Clerici de licentia Epiſcopi prò eorum ſuſtentatione, & familiæ, poſſunt prædia laicorum conducere , tit. 2. form. 8. nu.2. pag. 147.
Poſſunt exercere opera ruſticalia in propriis bonis ibi num.3.
Imò , & in bonis amicorum , dummodò opera ſint honeſta ibi nu.4.
Non poſſunt operas ſuas locare ad arandum, fodiendum ibi num.5.
Nequè per totum diem operas locare , ſi ſit Beneficiatus ibi nu.6. pag. 148.

Cle-

Clerici, quæ poſſint facere, & exercere in articulo negociationis, abſque periculo negociationis illicitæ ibi nu.13. & 14. pag. 149.
Clerici negociationibus illicitis ſe immiſcentes, quibus pœnis afficiantur, ibi nu.26. pag. 150.
Clerici admittentes ad participationem Sacramentorum, vel celebrantes coràm publicè excommunicato, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ incurrunt, tit. 3. form. 1. nu.1. 2. & 3. pag. 160.
Non tamèn incurrunt ſi faciant ignorantèr, vel metu coacti ibi nu.4.
Non excuſantur, quandò excommunicatus incutit metum in contemptum clavium ibi nu.5.
Clerici communicando in Divinis cum excommunicato à Papa, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi nu.6. pag. 161.
Clerici admittendo ad Divina excommunicatum potentem, quandò excuſari poſſint ab incurſu ibi nu.11.
Qui dicuntur excommunicationem admittere, & recipere in Divinis, ibi nu-16. pag. 162.
Clerici non poſſunt eorum exemptioni renunciare, tit.3, form. 7. nu.4. pag. 167.
Clerici porrigentes querelam in foro laico contrà malefactores in delictis levibus ſinè proteſtatione, non incurrunt irregularitatem, de irregular. form. unic. nu.2. pag. 173.
Clerici criminalitèr agendo ad vindictam, vel accuſando (morte, aut mutilatione accuſati ſecutâ) ſinè proteſtatione, fiunt irregulares ibi nu.3. pag. 173.
Clerici ut licitè abſque incurſu irregularitatis poſſint querelare, quæ concurrere debeant, ibi num. 4. pag. 174.
Clerici non tantùm pro injuriis propriis, ſed etiam ſuorum, porrigere poſſunt querelas, ibi.
Clericus porrigens querelam debet judicium intentare civilitèr ibi nu.5.
Clericus porrigens querelam debet emittere proteſtationem, ibi nu.6. & 7. & datur formula.
Et tàm in levibus, quàm in gravibus cauſis criminalibus, ibi nu.8. & 9.
Clericus, qui utitur brachio Sæculari ad capiendam Beneficii poſſeſſionem, excommunicationem incurrit, de irregularit. form. unic. nu.15. pag. 275.
Clericis negociari eſt prohibitum, etiam per alios, tit.4. §. 1. excom. 7. num.3. pag. 182.
Clericus animo irato percutiens ſe ipſum incidit in excommunicationem c. ſi quis ſuadente, *tit.4. §.1. excom. 8. nu.4. pag.* 182.
Clerici recurrentes in cauſis Eccleſiaſticis ad Judices, & Principes laicos, an, & quandò irregulares evadant, de irregularit. form. unic. nu.15. & 16. pag. 175.
Clerici damnati ad Triremes, an, & quandò efficiantur infames, ibi nu.13. & 14.
Clerici citati ad ſe conſtituendum in carceribus, non tenentur obedire, tit. 2. ad form. 6. nu. 21. & 22. pag. 143.

Clericus Conjugatus.

Clericus Conjugatus, durante Conjugio, non poteſt excommunicare, & ideò Vicarius Epiſcopi eligi non debet, Prælud. num. 52. pag. 12.
Clerici Conjugati tempore Interdicti non poſſunt interiſſe divinis, Prælud. nu.126. pag. 23.

Coactio.

Cogentes Virgines ad ſuſcipiendum habitum Religionis excommunicationem incurrunt, tit. 1. form. 35. num.6. pag. 95.
Et ſunt denunciandi, ibi nu.7. & 8.
Cogentes Viros eâdem pœnâ mulctandi ſunt, ibi, & num.9.
Cogentes Virgines, vel Viros ad ſuſcipiendum Habitum Religionis, an juſtè excommunicentur, ibi n.35. pag. 99.
Cogentes Virgines, vel conſilium aut auxilium dantes, ut habitum Religionis coactè recipiant, cenſuras incurrunt, tit. 4. §. 1. excom. 3. nu.1. pag. 179.

Colonus.

Colonus Regularium prò damno dato punitur à Judice Eccleſiaſtico, neque Conſervator illum vindicare poteſt. tit. 1. form. 48. nu.19. & 20. pag. 125.
Et poteſt illum Ordinarius in carceribus detinere, ibi nu. 21. & 22.

Collatio.

Collatio Beneficii facta irregulari, eſt nulla ipſo jure, Prælud. nu.183. pag. 29.

Collegium.

Collegium totum Clericorum ſuſpendi poteſt., Prælud. nu.98. pag. 19.
Collegium, ſeù Univerſitas, non poteſt excommunicari, tit 4. §. 1. excom. 2. nu.6. pag. 179.
Fallit, quandò totum Collegium delinquit, ibi nu.7.

Communitas.

Vide. Univerſitas. Moniales.

Concubina, Concubinarius, Concubinatus.

Concubinarius Clericùs, quâ formâ, ſit excommunicandus, tit. 1. form. 27. nu.1. pag. 79.
Concubinatus quandò dicitur probatus, ibi nu.2.
Concubinatus Clericorum, quandò dicatur probatus, ibi num.3. pag. 80.
Concubina Clerici, an poſſit puniri à Judice laico, ibi num. 6.
Concubinatus eſt delictum mixti fori, ibi nu.5.
Concubinarius non poteſt excommunicari, nisi priùs diſtinctè tèr moneatur, ibi nu.7.
Concubinarius non debet moneri, niſi priùs Judici conſtet de Concubinatu, ibi nu.9. pa. 81.
Concubinarius poteſt pratèr pœnam excommunicationis puniri aliis pœnis, ibi nu.12.
Concubina Clerici poteſt excommunicari, ibi nu.13.
Concubina conjugata quomodò ſit monenda, ibi nu.14.

Con-

Index.

Concubinarius ſi eſt perſoaa gravis, & Illuſtris, quomodò ſit monendus, ibi n.15.

Concubinarius Regularis, quomodò ſit monendus, ibi n.16.

Concubinarius appellando à Sententia declaratoria excommunicationis, non poteſt executionem ſuſpendere, ibi n.17. pag. 82.

Confeſſarius.

Confeſſarius ſimplex, niſi ei ab Epiſcopo committatur, non poteſt abſolvere ab excommunicatione majori lata à jure non reſervata, Præl.ud. n.18. pag. 8.

Neque ab excommunicatione generali lata ab homine, ibi n.70. & redditur ratio n.71. pag. 14.

Confeſſarii Schedula, non probat, quem abſolutum fuiſſe ab excommunicatione, in foro externo, Prælud. n.38. p. 16.

Non poteſt abſolvere Interdictum perſonale, Pralud. n.140. p. 24.

Confeſſarius abſolvens à Cenſuris formulâ abſolutionis ordinariâ, quid agat, oſtenditur, ibi n.141.

Confeſſarius Monialium, in quibus caſibus ingredi non poſſit Clauſurum, tit.1. form.46. n.2. p. 139.

Confeſſarius non abſolvit à Cenſuris jure Pontificio latis, Papæ non reſervatis, ſed Epiſcopus, vel alius Prælatus, tit.1. form.48. n.16. pag. 125.

Confeſſarius frangens ſigillum Confeſſionis, poteſt ab Epiſcopo puniri abſque querela, & conſenſu pœnitentis, tit.2. form.1. n.4. p. 128.

Confeſſarius de licentia pœnitentis, poteſt peccatum in Confeſſione auditum, manifeſtare, ibi.

Frangens Sigillum Confeſſionis punitur pœnâ arbitrariâ juxtâ facti, & revelationis circumſtantias, ibi n.7. pag. 129.

Confeſſarius revelans confeſſionem ex cauſa levi, etiam habitâ licentiâ pœnitentis, Sacrilegium committit, ibi n.6.

Confeſſarius non debet uti ſcientiâ peccati pœnitentis, quàm habet aliundè, niſi in re gravi, & magnæ neceſſitatis, ibi n.10.

Confeſſarius Regularis frangens Sigillum Confeſſionis, punitur ab Epiſcopo, ibi n.13.

Confeſſarius frangens Sigillum Confeſſionis, quo ordine ſit proceſſandus, ibi n.16. & 17. p. 130.

Confeſſarii approbandi ſunt ſcripto, tit.2. form.9 n. 1. pag. 151.

Confeſſarius non ſufficit, quod ſit doctus, ſed debet habere alia requiſita, ibi n.3. ſunt enim plures ſcolaſtici, qui non ſunt idonei, ibi.

Confeſſarius Regularis, quibus de cauſis valeat ab Epiſcopo ab audiendis Confeſſionibus ſuſpendi, oſtenditur, ibi n.4. & 5. & 7.

Confeſſarii Regulares non poſſunt abſolvere procurantes abortum ſinè ſpeciali facultate Ordinarii, ibi d. n.7. p. 153. pag. 154.

Confeſſarii an teneantur repellere Mulieres accedentes ad recipiendum Sacramentum pectore, & brachiis denudatis, ibi n.5. & 6.

Confeſſio.

Confeſſio Parentum de vi illata filiis ad ſuſcipiendum habitum Religionis, non ſufficit ad annullandam profeſſionem tit.1. form.35. n.10. & 11, pag. 95.

Confuga.

Confuga vigore litterarum S. Congr. quandò ſint à loco immuni extrahendi, tit. 1. form. 11. num,7. pag. 52.

Confuga, quandò dicantur abuti confugio, ibi n.8.

Confuga extrahi non poſſunt à Monaſteriis, etiamſi juxtà Statuta Ordinis, facinoroſi ibidem recipi non poſſint, ibi n.9.

Congrua.

Regulares non ſolventes Congruam Curato Eccleſiæ eorum Monaſterii unitæ, poſſunt ab Ordinario cenſuris coerceri, tit.3. form,4. n.11. pag. 165.

Conjectura.

Conjectura, quibus probatur uſura, quæ ſint, oſtenditur, tit.1. form.19. n.28. pag. 68.

Conjectura, & præſumptiones in Crimine Simoniæ, ut probent, debent eſſe concludentes, tit.1. form.21. n.13. p. 71.

Conſcientia.

Sola conſcientiæ puritas hominem reddit tutum, non autèm opinio Doctoris, tit.2. form.10. num.16. & allegatur Dantes pag. 158.

Conſecratio Eccleſiæ.

Eccleſia per effractionem, quandò indigeat novâ conſecratione, tit.1. form.4. n.3. p. 40.

Conſervator.

Conſervator Regularium quâ formâ ſit eligendus, tit.1. form.48. n.1. & 2. p. 123.

Conſervator eligi non poteſt ille, qui non eſt in Dignitate conſtitutus, & ſimul Judex Synodalis, ibi n.3.

Canonici Collegiatæ, etiamſi ſint in Dignitate conſtituti, & Doctores, non poſſunt eligi in Conſervatores, ibi n.4. limitatur ibid.

Conſervatores Regularium, ut plurimùm ſunt rerum forenſium imperiti, tit.1. form.48. n.7. p. 123.

Conſervator excedit fines ſuæ juriſdictionis, quandò ſe ingerit in cauſis, quæ non reſpiciunt manifeſtas injurias, ibi n.17.

Non cognoſcit de injuriis illatis familiaribus Regularium, ibi n.18. pag. 125.

Neque de retentione eorum Coloni n.20.

Excedens fines ſuæ facultatis, ſuſpenſionem ab Officio per unum eo ipſa incurrit, n.23. p. 136.

Conſervator. non poteſt ſe ingerere in cauſis dubiis, quæ indaginem requirunt, ibi n.24.

Non poteſt cognoſcere de injuria ſimplici, ſed qualificata tantùm, hoc eſt notoria, ibi n.25.

Conſervator, de quibus injuriis cognoſcat, ibi n.26.
Quibus pœnis, & cenſuris poſſit ab Ordinario puniri, excedendo fines ſuæ facultatis, ibi n.27.
Conſervator in caſu juriſdictionis dubio, non poteſt citare cum inhibitione Curiæ Ordinarii, ibi n.11.

Conſtitutio.

Conſtitutiones Apoſtolicæ non abrogátur contrario uſu, ſivè conſuetudine, tit.1. form.21. n.15. pag.71.
Conſtitutio Capituli, quâ diſponitur, quod admiſſi ſolvant aliquid in uſum pium, vel in fabricam Eccleſiæ, eſt valida, tit.3. form.9. num.9. 10. & 11. pag. 171.
Conſtitutio loquens de Viris, an, & quandò comprehendat fœminas tit.4. §. 4. irregular. 3. num.6. & ſeqq. pag. 192.

Conſuetudo.

Conſuetudo conſtringendi Clericos in foro laico, eſt irrationabilis, & invalida, & præſcribi non poteſt, tit.1. form.7. n.4. p. 47.
Conſuetudo non ſolvendi Decimas, an admittatur, tit. 1. form.7. n.5. & 6. pag. 62.
Lex Decimarum non abrogatur per conſuetudinem, quandò miniſtri Eccleſiæ non habeat aliundè, ibi n.7.
Conſuetudo faciendi contractus uſurarios, eſt corruptela, quæ non excuſat à reſtitutione, tit.1. form.19. n.18. pag. 66.
Conſuetudo peccandi non minuit, ſed auget peccatum, ibi.
Conſuetudo, quæ eſt nutritiva peccati, dicitur corruptela, tit.2. form.6. n.10. pag. 141.
Conſuetudo non poteſt introduci contrà Decreta Concilii Trid. ibi n.13. pag. 142.
Conſuetudo irrationabilis non excuſat à peccato, ſed accuſat, ibi n.14.
Conſuetudini immemorabili nunquàm cenſetur derogatum, in Concil. Trid. in Conſt. Apoſt. tit.2. form.7. n.16. 17. 18. pag. 145.
Conſuetudo vigens, quod Clerici, & Præbendati admiſſi in Collegium, ſolvant cæteris prandium, abolenda eſt, tit.3. form.9. n.12. p. 171.
Conſuetudo in rebus non criminalibus per quot actus inducta dicatur, tit.1. form.33. n.1. pag. 90.

Contemptus.

Divina contemnit, qui Sanctorum Patrum ſtatuta ſpernit, Prælud. n.49. pag. 12.

Contractus.

Contractus Cambi: quandò ſit illicitus, & uſurarius, tit.1. form.19. n.7. 8. & 9. pag. 64.
Contractus Societatis animalium cum pacto capitalis ſalvi eſt omni jure improbatus, ibi à num.11. cum ſeqq. pag. 65.
Contractus facti contrà diſpoſitionem Conſtitutionis Pontificum non ſuſtinentur: quamvis adſit opinio DD. ibi n.19. pag. 66.
Contractus Societatis, Aſſecurationis, & Venditionis lucri ſperati, an ſit validus ibi remiſſivè n.22. pag. 67.
Contractus mutui frumenti, uſurarius eſt, ſi fiat cum pacto expreſſo, vel tacito reſtituendi cum augumento, ibi n.23.
Contractus antycreſis, vulgò godere à godere, illicitus eſt, ibi n.24.
Quomodò evadat licitus, ibi n.25.

Contritio.

Contritionis ſigna, ut quis poſſit poſt mortem abſolvi ab excommunicatione, quæ ſint, tit.1. form.37. n.14. pag. 103.
Contritionis ſigna ad hunc effectum probantur unico teſte, ibi n.15.

Contumacia.

Reus non conſtituitur verus contumax, & inobediens, niſi cenſura in monitione ei comminetur, tit.1. form. 5. n.1. pag. 43.

Correctio.

Correctio, & contrarietas Conſtitutionis, eſt vitanda, tit.1. form.40. n.23. pag. 110.
Correctio juris non præſumitur, tit.2. form.9. nu.11. pag. 154.
Correctio aſpera, facit correctum deteriorem, moderata autèm gignit amorem, tit.3. form.4. num. 19. pag. 166.

Culpa.

Culpa Præpoſiti refunditur in Præponentem, tit.2. form.10. n.6. pag. 156.
Superior Regularium tenetur de lata, & levi culpa, ibi n.7.

D

Damnum datum.

Damnum datum à Colono Regolarium cognoſcitur ab Ordinario, non autèm à Conſervatore, tit.1. form. 40. n.19. & 20. pag. 125.
Quid ſi animalia damnum dantia ſint propria Regularium, ibi.
Cauſa damni dati eſt criminalis, ibi n.21. & pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum privativè, ibi.
Pro damno dato poteſt Cuſtos Animalium Judicis auctoritate in carceribus detineri, ibi n.22.

Debitor.

Debitores Eccleſiarum, locorumvè Piorum, qui non ſolvunt debita ſtatuto tempore, vel retinent bona illarum, aliquo titulo, non dicuntur dd. bonorum uſurpatores, nec incidunt in cenſuras, tit.1. form.23. n.17. pag.

De-

Digitized by Google

Index.

Decimæ.

Debitores Decimarum compelluntur ad ſolutionem, etiam ex officio, tit.1. form.17. n.1. pag. 61.
Decimæ, nè ſolvantur, ſolus Papa eximere poteſt, ibi n.4. pag. 62.
Decimæ ſolutio, an per conſuetudinem præſcribatur, ibi n.5. & 6.
Decimæ an, & quandò præſcribantur, ibi n.7.
Decimarum tranſactio, ſeù compoſitio quandò ſubſtineatur, ibi n.8.
Decimæ Parocho, & non aliis de jure ſolvendæ ſunt, ibi n.9.
Tollit regula triplici caſu, ibi n.10.
Non ſolventes Decimas excommunicandi ſunt, ibi num.11.
Decimas, qui ſolvere non poteſt ob impotentiam, non eſt excommunicandus, ibi n.12.
Contrà moroſos in ſolutione Decimarum poteſt invocari brachium ſæculare, ibi n.14. pag. 63.
Non ſolventes Decimas poſſunt interdici ab ingreſſu Eccleſiæ, ibi.

Declaratoria, Declaratio.

Declaratoria eſt triplex, & à qua detur appellatio oſtenditur, tit.1. form.1. n.15. pag. 35.
Declaratio Epiſcopi, non adeſſe impedimentum, & contrahentes non indigere diſpenſatione, debet fieri quandò Sponſi ſunt in 4. & 5. gradu conſanguinitatis, tit.1. form.29. n.5. pag. 84.

Decreta.

Decreta Sac.Congr. Concilii habent vim legis, & obligant in utroque foro, tit.2. form.8. num. 9. & 11. pag. 148.
Decretis Sac. Congr. Immunitatis ſtandum eſt, ubi agitur de læſione immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, tit.1. form.5. num.15. pag. 45.

Delegatus.

Delegatus, qui habet facultatem infligendi cenſuras, non poteſt deponere, prælud. n.4. pag. 3.
Delegatus, tenetur oſtendere citato, ſe eſſe talem per inſertionem literarum delegationis, aliàs illum non arctat ad comparendum, tit. 1. form. 13. num. 7. pag. 57.
Delegati ſucceſſor, quandò abſolvat excommunicatum à Delegato, ibi n.8.
Delegatus Papæ poteſt Cedulones relaxare, & publicare abſque ulla licentia Ordinarii loci, ibi num. 14. pag. 58.
Delegatus non exequens, quæ ſibi commiſſa ſunt, vel negligens, delinquat omittendo, de illius facto tenetur Superior delegans, tit. 2. form. 10. num. 6. pag. 156.
Vel diè Delegans tenetur de culpa, & facto Delegati, ibi.
Delegatus Papæ rebelles, & contumaces compellit

cenſuris, tit. 3. form.4. in præfatione pag. 168.

Dæmon.

Dæmon habet magnam poteſtatem in excommunicatum prælud. n.24. pag. 9.
*Dæmon Deo permittente, cauſat diverſas infirmitates, & corpora debilitat, tit.1. form.46. n.6. pag.*120.
Cauſæ cur Deus permittat Dæmonem corpus hominum introire, referuntur, ibi n.7.
Dæmon in primordio Eccleſiæ vexabat excommunicatos, prælud. n.25. pag. 9.

Delictum, Delinquens.

Delictum Sacrilegii eſt mixti fori, tit. 1. formul. 4. num.8. pag. 41.
Delinquens, in cauſa mixti fori abſolutus ab una Curia ſivè laica, ſivè Eccleſiaſtica, non debet ab alia moleſtari, ibi n.11.
Delictum uſuræ eſt difficilis probationis, & ideò probatur conjecturis, & præſumptionibus, tit. 1. formul.19. n.26. & 27. pag. 67.
Delictum Simoniæ, & hæreſis æquiparantur, tit. 1. form.21. n.4. pag. 70.
Delictum Simoniæ eſt merè Eccleſiaſticum, & privativè ad hunc forum pertinet, ibi n.7.
Delictum Concubinatus tàm in laico, quàm in Clerico quandò dicatur probatum, tit. 1. form. 27. num.2. & 3. pag. 79.
Delictum Concubinatus eſt mixti fori, ibi n. 5. p. 80.
Delinquens mitiùs puniatur in omittendo, quàm committendo, & mitius contrà eum agitur per inquiſitionem, quàm per viam accuſationis, tit.1. form.46. num.1. pag. 118.
Delinquens occultè nè famam perdat, poteſt palam abſolvi, & ſecretò condemnari, & quomodò hoc fiat, oſtenditur, tit.2. form.6. n.20. pag. 143.
Utilius eſt delicta ſecreta condonare, quam puniendo Clericorum famam diſſipare, tit. 1. form. 27. n.16. pag. 81.
Nemo præſumitur ſinè cauſa velle delinquere, tit. 1. form.44. n.8. pag. 115.

Denunciatio.

Regulares ſi incidant in excommunicationem cap. ſi quis ſuadente, *poſſunt ab Epiſcopo excommunicati denunciari, tit.1. form.1. n.45. pag.* 39.
Excommunicati, denunciandi ſunt nominatim, tit.1. form.4. n.4. pag. 41.
Effractores Eccleſiæ *ſunt denunciandi etiam extrà Diœceſim, ibi n.10.*
Denunciatio excommunicationis incurſæ à Regularibus proptèr amminiſtrationem Sacramentorum infirmis Sæcularibus, poteſt fieri abſque monitione, tit. 1. form.42. n.7. pag. 112.
Denunciatio irregularitatis quandò ſit facienda, de irregularit. form. unic. n.12. pag. 174.
Denunciatio excommunicati facta in propria Diœceſi ſi debet fieri in alia Diœceſi, Epiſcopus loci requiratur, tit.1. ad form.13. n.16. pag. 58.

De-

Index.

Denunciationes Matrimonii.

Denunciationes Matrimonii omitti non poſſunt à Parocho abſque culpa gravi, tit. 2. form. 5. num. 2. pag. 137.
Quibus de cauſis illas omittendo excuſari poſſit, ibi num. 14. pag. 139.
Denunciationum omiſſio, non annullat Matrimonium, ibi num. 1. ſed illas omittentes poſſunt puniri, ibi num. 3.
Denunciationes Matrimonii in dubio non præſumuntur factæ, ſed ab allegante probandæ ſunt, ibi num. 17.
In Denunciationibus Matrimonii, ſi contrahentes ſint diverſarum Diœceſum, Ordinarius unius poteſt cum utroque diſpenſare, ibi n. 23. pag. 140.

Depoſitarius, Depoſitum.

Depoſitarius, qui habet mercedem, tenetur de leviſſima culpa, tit. 1. form. 23. n. 5. pag. 74.
Abbatiſſa conſentiens depoſito fictitio in receptione Novitiæ, poteſt ab officio ſuſpendi, tit. 4. ſuſp. 2. num. 1. pag. 184.

Dictio.

Dictio: aliis, *eſt repetitiva ſimilium, & repetit perſonam ejuſdem qualitatis, prælud. n. 18. p.* 8.
Dictio, ſi, *ponit conditionem, tit. 1. form. 40. num. 28. pag.* 110.
Dictio, ſeu copula, &, *conjungit copulata, & utrumque requirit, ibi n. 29.*
Dictiones: nequaquàm: nullatenùs: donèc, *quid importent, tit. 1. form. 48. n. 9. p.* 124.
Dictio dicta perit, littera ſcripta manet. *tit. 2. form. 9. n. 2. p.* 152.
Dictio: quamvis, *æquipollet dictioni*: etiam, *de irregularit. form. unic. n. 9. p.* 174.
Dictio: in, *indicat occaſionem, tit. 4. §. 1. n. 3. p.* 178.
Dictio: ſi quis, *maſculinum, & fœmininum ſexum comprehendit in diſpoſitione legis, etiam ſi materia ſit odioſa, & pœnalis, tit. 4. §. 1. excom. 6. num. 3. pag.* 181.

Diſpenſatio.

Superiores Regularium, non poſſunt diſpenſare in lege Papæ prætextu privilegiorum, tit. 2. formul. 10. num. 17. pag. 158.
Regulares, qui vigore Conſtitutionis Apoſtolicæ ſunt privati voce, non poſſunt diſpenſari, & reintegrari ab eorum Superioribus, ibi, & n. 18. p. 158.
Diſpenſatio ubi requiritur, ſemper cenſetur reſervata, niſi inferiori expreſsè concedatur, ibi d. n. 18.
Ordinarius unius ex contrahentibus matrimonium poteſt diſpenſare denunciationes, tit. 2. form. 5. n. 23. pag. 140.
Diſpenſatio non conceditur à Papa, proximiori requiſita non habenti, in præjudicium remotioris, quæ illa habet, ad Beneficium jam proſecutati, tit. 2. form. 7. n. 11. p 145.
Diſpenſatio eſt res major, & difficilior, quàm abſolutio, tit. 2. ad form. 10. n. 18. p. 158.

Diſtributiones.

Diſtributiones recuperat, qui metu carcerationis ſpontè ſe conſtituit in carceribus, & poſteà fuit abſolutus, tit. 3. form. 3. n. 11. p. 161.

Divina Officia.

Nomine Divinorum Officiorum, quæ veniant, prælud. n. 28. pag. 9.
Divina Officia, quæ tempore interdicti prohibentur, prælud. n. 123. p. 22.
Divina Officia perturbans, quâ pœnâ puniatur, tit. 1. form. 3. n. 39. p. 27.
Divina Officia in Choro, & Eccleſia *celebrantes indevotè, ſunt ſuſpendendi, tit. 2. form. 7. num. 23. pag.* 146.
Divina Officia in Choro celebrantes, quid in mente revolvere debeant, oſtenditur, ibi n. 24.
Nomine Divinorum Officiorum, quæ excommunicatis ſunt prohibita, quæ veniant, oſtenditur, tit. 3. form. 1. n. 17. p. 162.

Dolus.

Qui non facit, quod debet, & non inquirit, quod inquirere ex officio tenetur, dicitur in dolo, tit. 1. form. 23. n. 14. p. 76.
Dolus præſumptus, eliditur contrariis præſumptionibus. ibi.

Dominium.

Dominium rei relictæ Eccleſiæ, *tranſit ipſo jure in Eccleſiam miniſterio legis, abſque alia traditione, & acceptatione, tit. 1. form. 23. n. 19. p.* 76.

Dos.

Dos pro receptione monialium licitè ſolvitur, tit. 3. form. 9. n. 16. pag. 172.

E

Eccleſia, Eccleſiæ pollutio.

Eccleſia per effractionem, quandò dicatur amittere conſecrationem tit. 1. form. 4. n. 3. p. 40.
Eccleſiæ *pollutio, quæ incurritur per ſepelitionem in ea excommunicati, non evitatur per bonam fidem ſepelientium, tom. 1. form. 37. num. 4. & 20. pag.* 101. *& pag.* 103.
Eccleſia dum manet polluta, & pollutio non ſit occulta Divina Officia cantari, & fideles in ea ſepeliri non poſſunt, ibi n. 20. p. 103.
Eccleſiæ *pollutæ reconciliatio, quomodò ſit facienda, ibi num. 21.*
Eccleſiæ pollutæ reconciliatio, cujus expenſis, ſit facienda, ibi n. 22.

Ec-

Digitized by Google

Eccleſiâ pollutâ Epiſcopus antequàm illam reconciliet, non dat licentiam, ut in ea celebrentur Divina, ibi num.23.
Et urgente neceſſitate, quid facere debeat, ibi.
Eccleſiæ pollutio non inducitur per ſepilitionem defuncti interdicti, ibi num.24.
Eccleſiæ pollutio, ſivè violatio non eſt cenſura, & ideò ſi extraneus delicti non particeps, in ea celebret non ſit irregularis, ibi n.25.
Eccleſia interdicitur pro delicto Miniſtrorum, tit.3. form.1.n.1.p. 160.
Eccleſia de jure interdicta, non eſt neceſsè, quod denuncietur, tit.3.form.7.n.10.p. 168.
Eccleſiæ profanator eſt interdictus ab ingreſſu, tit.1. form.1.num.40.p. 38.

Edictum.

Edictum laicorum quandò dicatur læſivum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, tit.1.form.5-nu-7. & 8.p.44.
Edictum non facit verum contumacem, neque ad effectum excommunicationis inducit dolum, nec præſumptionem, tit.1.form.33.n.4.p. 91.
Edictum Epiſcopi factum contrà diſpoſitionem juris non ſuſtinetur, ibi.
Edictum Epiſcopi prohibens colloquia cum Monialibus non comprahendit ſcribentes litteras, niſi expreſsè de illis fiat mentio, ibi n.6.
Et quatenùs comprahendat, ſcribentes, in pœnas non incidunt, quandò eorum litteræ ad moniales non pervenerunt, ibi n.7.
Edictum prohibens colloquium cum Monialibus non comprahendit Novitias, ibi n.8.
Edictum indictionis proceſſionis publicæ quomodò ſit concipiendum, oſtenditur, tit.3. form.4. num.1.2. & 3.p. 163 & 164.

Effectus excommunicationis.

Qui ſint effectus excommunicationis majoris, oſtenditur, prælud. n.21.& plurib ſeqq. p. 8.
Qui ſint effectus excommunicationis minoris, prælud. n.43.p. 11.
Verba ad incurrendam excommunicat.& alias cenſuras, intelligenda ſunt cum effectu, tit.3. form.9. n.8.p. 171.

Effectus Suſpenſionis.

Qui ſint effectus ſuſpenſionis, oſtenditur, prælud. n.100.& ſeqq. p.19.& p. 20.

Effectus Interdicti.

Qui ſint effectus interdicti, oſtenditur, prælud.n.118, p. 22.
Effectus interdicti limitantur arbitrio Judicis, prælud.n.119.p. 23.
Effectus ad incurrendam hanc cenſuram attenditur, & non modus, tit.3.form.9.n.3.p. 170.

Effectus ceſſationis à Divinis.

Qui ſint effectus ceſſationis à Divinis, oſtenditur, prælud.n.127.p. 25.

Effectus Irregularitatis.

Qui ſint effectus irregularitatis, oſtenditur, prælud. num.183.p. 29.

Effractor Eccleſiæ.

Effractor Eccleſiæ eſt ipſo jure excommunicatus, non ſolùm quandò violentèr Eccleſiam frangit, ſed etiam quandò bona ab Eccleſia ſubtrahit, & furatur tit.1.for.4.n.1.p. 40.
Non abſolvitur, niſi à Papa, ibi.
Qui dicantur Eccleſiæ effractores, ibi n.2.
Effractio Eccleſiæ eſt delictum capitale, & excedit alia crimina, ibi n.10.p. 41.

Electio, Electus.

Electio ad Beneficium de excommunicato excommunicatione minori, irritanda eſt, prælud.n.44.p. 11.
Monialis, quæ coegit Virginem, vel auxilium de[illegible], ut habitum religionis ſuſciperet, nolentem, eligi non poteſt ad officium Abbatiſſatus, tit.4.§.1.excom.3.n.2.p. 179.
Præſidentes electioni, ſi nutriant diſcordiam, excommunicationem incurrunt, tit.4. §.1. excomm. 10. n.1.p. 183.
Electio Abbatiſſæ in Monaſteriis ſubjectis Regularibus notificanda eſt Epiſcopo, vel eo abſente, ejus Vicario, tit.4.§.2.ſuſp.2.n.2.p. 184.
Et tempore Sedis vacantis notificanda eſt Vicario Capituli, ibi n 4.
Electio Abbatiſſæ in Monaſteriis ſubjectis Regularibus, ſi fiat abſque interventu Epiſcopi, vel ejus Delegati, an ſit nulla, oſtenditur, tit.4.§.2.ſuſp.6. n.1.& 2.p. 187.
Electio Abbatiſſa facta per vota non ſecreta nulla eſt nec ab Epiſcopo, ſeu alio monialium Superiore ſanari poteſt, ibi n.6.
Electio nulla, an in foro conſcientiæ teneat, & electâ, Superiore permittente, poſſit in officio remanere, oſtenditur, ibid.n.6.
Elegi non poteſt in Abbatiſſam monialis, quæ non habet requiſita Concilii Trid. vel eſt illegitimè nata, ſuſpenſa, interdicta, excommunicata, aut corrupta, ibi n.7.
Electio dicitur ſecreta, quàndò fit, per ſcrutinium auriculare, ibi n.8.p.188.
Electionis Scrutatores quomodò ſint adhibendi, ibi n.9,
Electio, prorogatio, & confirmatio Abbatiſſæ, quæ fit in Monaſteriis Regularibus ſubiectis, cum præſidentia Epiſcopi nulla eſt, ſi fiat ſine ipſius Epiſcopi conſenſu, ibi n.10.
Electio Vicarii Capitularis, quandò, & à quibus fiat tit.1.form.40.n.31.remiſſivè p. 111.
Electa in Abbatiſſam, ſi renuat officium acceptare, poteſt

teſt à Superiore compelli etiam cenſuris, niſi rationabilem cauſam refutationis aſſignet, tit.4.§.2. ſuſp.6.n.10.p. 188.

Energumena.

Ad cognoſcendum, an aliqua monialis ſit Energumena, ſigna referuntur, tit.1.form.46. num.4.& 5. pag. 119.
Cauſæ cur Deus permittat Energumenos, referuntur, ibi n.6.p. 120.

Epiſcopatus.

Epiſcopatus non eſt ordo, ſed extenſio ordinis Presbyteratus, tit.2.form.2.n.7.p. 131.

Epiſcopus.

Epiſcopus in cauſis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ poteſt procedere non obſtante inhibitione A.C. prælud.n.86.p. 16.
Epiſcopus pro Decreto abſolutionis excommunicationis incurſæ ob læſam immunitatem Eccleſiaſticam, nihil recipit, ibi num.87.
Epiſcopi, niſi expreſsè nominentur, non incurrunt ſententiam ſuſpenſionis, & interdicti in iure latam, prælud.n 97.p. 19.
Epiſcopus à ſuſpenſione à iure lata in pœnam delicti an, & quandò poſſit abſolvere, prælud. num.109. pag. 20.
Epiſcopus electus debet conſecrationis munus ſuſcipere infrà tres menſes ſub pœna amiſſionis fructuum, ibi poſt n.115.verſ.contrà promotos p. 21.
Epiſcopus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, à quibus debeat abſtineri, prælud.n.135.p. 24.
Epiſcopus quandò poſſit relaxare interdictum, prælud. num.139. & plurib.ſeqq.p. 24.
Epiſcopus in dubio irregularitatis ex defectu corporis ſeſe iudicat, prælud.n.162.p. 27.
Epiſcopus non ſolùm à levi, ſed in pluribus caſibus ab enormi percuſſione clericorum abſolvit, tit.1. form.1.n.21.& ſeqq. p. 36.
Epiſcopus poteſt denunciare excommunicatos Regulares, qui inciderunt in c. ſi quis ſuadente, tit.1. for.1.num.45.p. 39.
Epiſcopus in cauſis violatæ immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ procedit iure ſuo ordinario, nullo attento impedimento, ſive inhibitione Metropolitani, aut A.C.& non obſtante appellatione etiam ad Papam, quæ non admittitur, niſi in devolutivo, tit.1. form.5.n.5.& 15.p. 44.
Intellige quoties exceſſus contrà immunitatem eſt notorius, & nullo caſu licitus, ibi n.4.
Epiſcopus poteſt, & debet declarare edictum, vel Statutum laicorum, quod lædit libertatem Eccleſiaſticam, eſſe nullam, ibi n.10.
Antequàm tamen ad talem declarationem procedat, debet conſulere Sac.Congreg.ibi n.11.
Epiſcopus in cauſis immunitatis Eccleſiaſticæ non poteſt allegari ſuſpectus, tit.1.form.5.n.16.p. 45.
Epiſcopus ſi ob prudentiales reſpectus trepidet ad cenſuras devenire contrà Judicem laicum detinentem Clericum, debet curare, ut Judex declaret illum detinere nomine ſuo, tit.1.form.7.n.6.p. 48.
Epiſcopus non debet uti Clericis in officio Satellitum, quod eſt infame, tit.1.form.9.n.10.p. 50.
Poteſt per modum defenſionis uti gladio temporali, ibi num.11.
Epiſcopus non poteſt mandare, ut prò delictis ad ſuum forum ſpectantibus, Clerici extrahantur à loco immuni, aliàs cenſuras canonum incurrit, tit.1.for.12 num.12.& 13.p. 53.
Sed debet petere à Sac.Congr.facultatem, ibi n.15.
Epiſcopus non poteſt excommunicando ſubditos reſervare abſolutionem Pontifici, in præiudicium Archiepiſcopi, tit.1.for.13.n.9.p. 57.
Epiſcopus poteſt etiam ex officio compellere debitores ad ſolvendas decimas, tit.1 for.17.n.1.p. 61.
Epiſcopus negligens procedere contrà Simoniacos, incurrit ſuſpenſionem ab officio per duos menſes, tit.1. form.21.n.9.p. 70.
Epiſcopus poteſt viſitare Montes frumentarios à laicis erectos, pro recognoſcenda labe uſurarum, tit.1. form.23.n.8.p. 75.
Et ex frumento accreto ab uſuris novum Montem erigere pro pauperibus, ibi n.9.& 10.
Epiſcopus debet deputare Procuratorem prò defenſione cauſarum locorum Piorum, ibi n.11.
Epiſcopi utentes cenſuris ad quæſtum faciendum, ſunt ſeverè repræhendendi, tit.1.form.29.n.13.p. 85.
Imò à regimine removendi, & redditur ratio.
Epiſcopus tenetur appellationi deferre, quandò procedit, ut Judex, non tamen ſi tanquàm Pater, & Paſtor, tit.1.form.31.n.3.p. 86.
Epiſcopi, & Vicarii unum eſt conciſtorium, tit.1. form.31.n.11.p. 87.
Epiſcopus dicitur facere, quod eius Vicarius facit, ibi.
Epiſcopus eſt Judex ſuſpectus in cauſa ſui Vicarii, ibi.
Epiſcopus Suffraganeus non poteſt edicere, quod nulla proviſio Archiepiſcopi exequatur ſine ſua licentia, ibi n.12.p. 88.
Epiſcopus carcerando Clericos, ſervare debet monitam canonis, tit,1.form.33.n.10.p, 91.
Epiſcopus pro locis Diœceſis, quæ diſtant à Civitate, debet concedere facultatem Vicariis foraneis, ut poſſint poſt obitum reconciliare Eccleſiæ excommunicatos, & Eccleſias pollutas, tit.1.form.37.nu.17. p. 103.
Non debet concedere licentiam, ut in Eccleſia polluta antequàm reconcilietur, celebrentur Divina, ibi num.23.p. 104.
Epiſcopus excommunicans tanquàm pars, & vim vi repellendo, validè agit abſque monitione, tit.1. form.39.n.1.p. 105.
Epiſcopus excommunicationem à ſe latam, per Notarium, vel ſcribam promulgare poteſt, ibi n.7.p.106
Epiſcopus amittens facere Syndicatum Vicario Capituli peccat mortalitèr, tit.1.form.40.n.2.p. 107.
Epiſcopus viſitans Clauſuram Monialium, quas perſonas ſecum ducere debeat, & poſſit, ibi n.13. 14. 15.&16 p. 109
Epiſcopus in facto notorio, & certo ex quo reſultat incurſus cẽſurarum, non debet contrà exemptos proceſſum

Index.

ceſſum inſtruere in forma judicii; ſed ſolùm teſtes ad inſtructionem ſui recipere debet, tit.1. form.44. num.1. p. 114.

Epiſcopus non tenetur credere aſſertioni Regularium, ipſos habere in aliqua re eis prohibita Privilegium, niſi illud exhibeant, tit.1. form.44. num.6. pag. 114.

Epiſcopus quandò poſſit Regulares Cenſuris punire, non obſtante, quod habeant privilegium, quod excommunicari non poſſint, tit.1. form.44. n.8. & ſeqq. ubi plenè de queſtione, p.115. p. 116.

Poteſt Regulares in cenſuras incurſos ob notorium delictum, excommunicatos denunciare, ibi nu.20. & 21. p. 116.

Epiſcopus, quibus pœnis, & cenſuris poſſit punire Conſervatorem Regularium excedentem fines ſuæ facultatis, tit.1. form.48. n.27. p. 126.

Epiſcopus in quibuſcumque delictis ad ſuum forum ſpectantibus, poteſt procedere per inquiſitionem, tit.2. form.1. n.2. p. 128.

Epiſcopus poteſt contrà Confeſſarium frangentem ſigillum, inquirere, & procedere abſque conſenſu pœnitentis, ibi n.4. & 7. & 12.

Etiamſi Confeſſarius ſit Regularis, ibi n.13. p. 129.

Epiſcopus procedens contrà Confeſſarium Sigilii violatorem, quomodò ſe gerere debeat, ibi n.16. & 17. pag. 130.

Epiſcopus ordinans Clericos ad Sacros Ordines ad titulum Patrimonii, quæ injugere debeat, tit. 2. form. 2. nu. 3. pag. 131.

Epiſcopus, qui non eſt Sacerdos ad Epiſcopatum antè Presbyteratum promotus, invalidè promotus eſt quià Epiſcopatus non eſt ordo, ibi num.7.

Epiſcopus exigens in viſitatione, exceſſivam procurationem, quas pœnas incurrat, tit.2. form.4. n.10. & 16. pag. 136.

Epiſcopus tenetur de facto Vicarii, exigendo procurationem plùs debito, ibi nu.10. pag. 135.

Epiſcopus ex informata conſcientia poteſt ſuſpendere extrajudicialitèr clericos, & Præsbyteros, etiam Parochos, tit. 2. form. 6. nu.5. pag. 141.

Epiſcopus non debet Clericis permittere ludum alearũ ibi nu.12. & 13. pag. 142.

Epiſcopus non debet ludere aleis, ibi nu.16.

Epiſcopus ſi vult delinquentem apparentèr abſolvere, & ſecretò condemnare, quomodò ſe gerere debeat, ibi nu.20. pag. 143.

Epiſcopus controverſias de præcedentia intèr Eccleſiaſticos componit, appellatione remotâ, tit. 2. form. 7. nu.4. pag. 144.

Epiſcopus non poteſt addere nova onera Beneficiatis, in fundatione non impoſita, ibi nu.21. pag. 146.

Epiſcopus ſtatuendo, & edicendo, non debet abſolutè reſpicere in legem, ſed in homines ordinandos per legem, & velle quod poſſibile eſt, ibi nu.22.

Epiſcopus debet faltèm diebus Dominicis intereſſe Choro, & affertur ratio, ibi nu.24.

Epiſcopi, & alii Prælati curam animarum habentes, & Summus Pontifex, tenentur frequentèr Sacrificium pro ovibus ſuis offerre, tit. 2. form. 8. nu.12. pag. 148.

Epiſcopus in rebus pertinentibus ad tribunal S. Officii punit Regulares, tit.2. form.8 nu.20. pag.150.

Epiſcopus poteſt approbare Confeſſarios abſque examine: ſed approbatio fieri debet in ſcriptis non autèm verbalitèr, imò, & in Actis regiſtrari, tit.2. for. 9. num.2. pag. 152.

Epiſcopus poteſt Confeſſarios Regulares ex juſta cauſa ſuſpendere ab audiendis confeſſionibus abſque ulla monitione, ibi nu.8.

Non tamen hoc procedit in Parocho, qui non poteſt ab officio, & ab audiendis confeſſionibus ſuſpendi, niſi in ſcriptis, & cum expreſſione cauſæ, ibi nu.9. pag. 154.

Epiſcopus ſuſpendens Parochum ſinè ſcriptis: & ſine expreſſione cauſæ peccat mortalitèr, & pœnas in c.cum medicinalis de ſent. excom. in 6. contentas incurrit, ibi d. nu.9. & 12.

Epiſcopi, & Archiepiſcopi cenſuras ſuſpenſionis, & interdicti jure, vel Conſtitutione, vel ſententiâ latas, non incurrunt, niſi nominatim exprimantur, tit. 2. form. 10. nu.2. pag. 156.

Comprehenduntur tamen, quo ad excommunicationem, & alias pœnas ſub canone generalitèr eas infligente, ibi nu.4.

Epiſcopi negligentes exequi ea, quæ ſibi ſpecialitèr à canonibus commiſſa ſunt, peccant gravitèr peccato omiſſionis, ibi nu.5.

Epiſcopus non poteſt viſitare Regulares, ut recognoſcat adimplementum onerum miſſarum, ibi nu.8.

Eos tamen plenariè, etiam in hoc viſitat, in Conventibus ſubjectis vigore Decreti, Ut in parvis, ibi nu.10. pag. 157.

Non poteſt tamen eos viſitando, procurationem prætendere, ibi.

Epiſcopus vigore Concilii Trid. ſeſſ. 24. c.6. non poteſt officio privatos reintegrare, tit.2. form.10. nu.19. pag. 158.

Epiſcopus procedens ad cenſuras contrà Regulares, vel eos viſitans auctoritate ſibi tradita à Concilio Trid. debet exprimere ſe Delegatum, tit.2. form.4. nu.5. pag. 164.

Si tamen hoc non exprimat, adhùc cenſuræ validæ ſunt, ibi nu.6.

Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Papæ Fratres, Columna Eccleſiæ, tit.3. form.4. nu.21. pag. 166.

Epiſcopus contraveniens Bullæ Pii V. la 104. eſt à Pontificalibus ſuſpenſus: quâ ſuſpenſione durante, miſſam privatam celebrare poteſt, tit. 3. form.9. num.12. p. 172.

Epiſcopus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, quæ facere prohibeatur, ibi nu.23.

Epiſcopus ſuſpenſus, ſi populum benediceret ſolemnitèr per hæc verba: ſit nomen domini benedictum, fieret irregularis, ibi nu. 24. p. 172.

Epiſcopus debet taxare expenſas, quæ neceſſaria ſunt in receptione Monialiũ, tit.4.§.1.excõ.1.n.6.p.177.

Epiſcopus quomodò ſe gerat contrà Moniales cogentes Virgines ad ſuſcipiendum habitum Religionis, vel auxilium præſtantes, tit. 4. §. 1. excom. 3. num.2. 3. & 4. pag. 179.

Epiſcopus non debet licentiam concedere explicitam Monialibus ut induant habitum ſæcularem prætextu

recrea-

recreationis, ibi excom.4. n.7. pag. 180.

Epiſcopus an poſſit abſolvere Moniales egreſſas clauſuram, & illis concedere licentiam egreſſas in aliis caſibus non contentis in Bulla Pii V. tit. 4. §.1. excom.9. n.3. & 4. pag. 183.

Epiſcopus poteſt cenſuris coercere Abbatiſſas, & illarum Superiores exemptos, ſi illum non reddant certiorem de profeſſione emittenda à Novitiis, tit. 4. §.2. ſuſp.2. n.1. pag. 184.

Epiſcopus non poteſt prorogare guberniam triennale Abbatiſſarum ſub diverſo nomine, tit. 4. §. 2. ſuſp.5. n.2. pag. 186.

Epiſcopus in Conſervatoriis Oblatarum poteſt diſpenſare, ut Superioriſſa religatur ad aliud triennium tit.4. §.2. ſuſp.5. n.7. pag. 186.

Epiſcopus volens intereſſe electionibus Abbatiſſarum Monialium Regularibus ſubjectarum, debet animi ſui declarationem facere, & eam notificare, tit. 4. §.2. ſuſp.6. n.4. & 5. pag. 187.

Epiſcopus dictæ electioni præſens, præſidet tanquàm auctoritatem habens, & electionem dirigens per modum Superioris, ibi n.10. pag. 188.

Epiſcopus diſpenſat in Bigamia ſimilitudinaria, Prælud. n.180. pag. 29.

Epiſcopus tenetur denunciare eos, qui ob violatam immunitatem, vel libertatem Eccleſiaſticam inciderunt in Cenſuras, tit.1. form.5. n.3. pag. 44.

Epiſcopus poteſt ſtatuere, quod Abbatiſſa, quæ ſcientèr conſenſit Depoſito Dotis Novitiæ ficto, ſuſpendatur ab officio, tit. 4. §. 2. ſuſpenſ. 2. num. 1. pag. 184.

Epiſcopus poteſt canonem adjuvando pœnam adjungere tit.4. §.2. ſuſp.2. d. n.1. pag. 184.

Epiſcopus quandò contrahentes Matrimonium ſunt conjuncti in 4. & 5. gradu conſanguinitatis, debet declarare ipſos non indigere diſpenſatione, tit. 1. formal.29. n.5. pag. 84.

Epiſcopus ad indagandam de aliquo impedimento dirimente, vel ad ſedendas inimicitias, poteſt probibere ad tempus, nè matrimonium contrahatur, tit.2. form.5. n.21. pag. 140.

Epiſcopus concurrente juſtâ causâ prò bono regimine locorum piorum poteſt gubernium reformare, & ſtatuta augere, tit.1. form.26. n.2. pag. 78.

Epiſcopus alterius Diœceſis; certioratus, & requiſitus ab Epiſcopo excommunicante, debet excommunicationem publicare; tit. 1. ad form. 11. num.16. in fin. pag. 58.

Et non poteſt cognoſcere de validitate, ibi.

Error.

Error, cui non reſiſtitur, approbari videtur tit.4. §.3. interd.2. num.5. pag. 186.

Examen.

Examen teſtium, ſivè inquiſiti, receptum per Judicem, ſivè Notarium in loco immuni nullum eſt, tit.1. form.11. n.10. pag. 53.

Examinator Synodalis.

Examinatores Synodales, poſſunt ab Epiſcopo ſubjici examini, ſi cupiant approbari ad Confeſſiones audiendas, tit.2. form. 9. n.3. pag. 152.

Exactio, Exactor.

Exigentes uſuras tenentur ad reſtitutionem, tit.1. formul. 19. n.32. pag. 68.

Exactio indebita procurationis eſt delictum mali exempli, ſcandalum gignens, & ideò puniendum, tit. 2. form.4. n.1. pag. 134.

Exigentes pedagia ab Eccleſiaſticis ſpontè ſolventibus, an incurrant cenſuras, tit.3. form.7. n.4. p. 167.

Exigentes ab Eccleſiáſticis collectas pro oneribus fixis, an incurrant, ibi n.5. pag. 168.

Exactor tenetur de neglectis, & de levi culpa, tit. 1. form.26. n.2. pag. 78.

Exactores quot modis deputentur, ibi n.3. & 4.

Exactor quandò dicatur Procurator in rem ſuam, ibi n.3. pag. 78.

Excommunicatio.

Quid ſit excommunicatio ex D. Th. oſtenditur, prælud. n.5. pag. 3.

Excommunicatio dividitur in majorem, & minorem, ibi n.6. pag. 3.

Quid operentur, oſtenditur, ibi.

Excommunicatio ſimplicitèr lata intelligitur de majori, prælud. n.7. pag. 3.

Excommunicatio eſt pœna graviſſima, quâ nulla major eſt in Eccleſia, ibi.

Non eſt ferenda niſi in ſubſidium, ibi.

Excommunicatio alia fertur ab homine, alia à jure, & in quo differant, oſtenditur prælud. n.8. pag. 3.

Excommunicatio lata ſententiæ, quænam dicatur, oſtenditur prælud. n.9. pag. 3.

Excommunicatio ferenda ſententiæ quænam dicatur prælud. n.10. pag. 3.

Excommunicatio debet ferri in ſcriptis, aliàs lator incurrit pœnas, prælud. n.11. pag. 4.

Excommunicationes Papæ reſervatæ, quæ ſint, oſtenditur prælud. n.12. pag. 4.

Excommunicationes Papæ reſervatæ, quæ ſint oſtenditur prælud. n.12. pag. 4.

Excommunicationes à jure latæ non reſervatæ quis abſolvat, oſtenditur prælud. num.13. 14. 15. & 16. pag.4. 4.

Excommunicationes provenientes à jure, & Bullis nemini reſervatæ, quæ ſint, prælud. n.13. pag. 6.

Excommunicationis exceptio poteſt opponi etiam in foro ſæculari, prælud. n.33. pag. 10.

Excommunicandi poteſtas Divinitùs data eſt, prælud. n.45. pag. 11.

Excommunicandi formam, & excommunicatos vitandi Eccleſia præſcripſit, ibi n.46. pag. 12.

Excommunicandi poteſtas, quibus data ſit, ibi n.46.

Excommunicandi poteſtas non poteſt competere laicis, ibi n.48.

Excommunicari, qui poſſint, oſtenditur, prælud. n.53. pag. 12.
Excommunicari non poſſunt infideles: hæretici tamen, ſic, ibi n.54. p. 13.
Excommunicari non poſſunt ratione carentes, nec animalia irrationabilia, ibi n.55.
Neque Civitas, Univerſitas, ſivè Collegium collectivè, ibi n.56.
Nemo poteſt excommunicare ſe ipſum, vel æqualem, vel Superiorem, ibi n.57.
Excommunicatio generalis Epiſcopi, vel alterius Prælati Papæ inferioris, ligat tantùm ſubditos, non autèm extraneos, ibi n.58.
Excommunicatio *eſt ferenda cum cautela, & maturitate, & ex cauſa, quæ includat peccatum mortale prælud. n.59. pag.* 13.

Excommunicatio.

Et quandò infirmus medicinas minùs periculoſas non ſuſcipit, ibi.
Excommunicationis *cauſa immediata, regularitèr eſt contumacia, cauſa verò remota ſunt crimina, prælud. n.60. p.* 13.
Excommunicatio *non fertur pro peccato interno, & occulto, ibi n.61.*
Neque pro peccato merè præterito, ibi n.62.
Excommunicatio *non incurritur, niſi actus lege, vel præcepto prohibitus, ſit conſummatus, prælud. n.63. pag.* 14.
Excommunicatio *hominis non fertur ſinè monitione, prælud. n.64. p.* 14.
Excommunicatio *ut juſtè feratur, tria requirit, ibi n.67.*
Excommunicatio *Synodi* Epiſcopi *dicitur excommunicatio juris, & æquipollet canoni, prælud. nu.71. pag.* 14.
Excommunicatio *contenta in* c. ſi quis ſuadente 17. q. 4. *à quibus incurratur, oſtenditur, tit. 1. form. 1. n.1. & 2. p.* 32.
Excommunicatio *an validè, & licitè feratur in die feſto oſtenditur tit. 1. form. 1. n.7. p.* 33.
Excommunicationem *non incurrunt, qui percutiunt Clericos ex cauſa, & qui ſint enumerantur, tit. 1. form. 1. n.14. p.* 34.
Excommunicationis *cauſa eſt criminalis, pœna graviſſima, & corporis afflictiva, ibi n.16. p.* 35.
Excommunicatio *non debet ferri in deſtructionem, quià gladius Eccleſiæ vivificat, & non occidit, tit. 1. form. 1. n.43. p.* 38.
Excommunicatio*, ut reus dicatur contumax, debet in monitione comminari, tit. 1. form. 5. num. 1. pag.* 43.
Excommunicatio *ex defectu citationis quandò ſit nulla, ibi n.6. p.* 44.
Excommunicatio *quandò contemnitur, non eſt ampliùs medicinalis pœna, ſed evadit mortis æternæ damnatio, tit. 1. form. 15. n.8. p.* 60.
Excommunicatio *lata in cauſa Decimarum, trahit ſecum executionem, tit. 1. form. 17. n.13. p.* 62.
Excommunicationis *cauſa finalis eſt, ut quis exeat à peccato, tit. 1. form. 29. n.11. p.* 84.
Excommunicatio *inflicta per* Epiſcopum *vim vì repellendo ſuſtinetur abſque ulla monitione, tit. 1. for. 39. num. 1. p.* 105.
Excommunicatio *lata prò exigenda procuratione exceſſiva, an ſit valida, tit. 2. form. 4. n.11. p.136.*
Excommunicatio Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. *eſt reſervata, tit. 4. §. 1. excom. 5. num. 2. pag.* 181.
Excommunicationis *comminatæ timor inducit juſtum metum, tit. 3. form. 1. n.11. p.* 161.

Excommunicatus.

Excommunicatus *toleratus, vel non toleratus quænam Sacramenta licitè, & validè conferat prælud. n.21. & 22. p.* 8.
Excommunicatus *abſque peccato gravi nullum Sacramentum percipere poteſt, prælud. n.23. p.* 9.
Fallit in aliquo caſu, ibi.
Excommunicatus *de ſuffragiis communibus, & orationibus* Eccleſiæ *non participat, prælud. n.24. p.* 9.
Excommunicati *in primitiva* Eccleſia *ſtatim vexabantur à Dæmone, prælud. n.25. p.* 9.
Excommunicatus *officiis Divinis intereſſe non poteſt Prælud. n.27. p.* 9.
Excommunicatus *privatur juriſdictione ſpirituali, & ideò excommunicare non poteſt prælud. n.29. p.* 9.
Neque Beneficia conferre, neque recipere, nec ad illa præſentare, ſeù præſentari, dummodò ſit denunciatus, ibi n.30. p. 9.
Excommunicatus *toleratùs poteſt excommunicare, Beneficia conferre, eligere, & præſentare, ibi n.31. pag.* 10.
Excommunicatus *non poteſt eſſe Judex, Tabellio, Advocatus, Procurator, Teſtis, Prælud. n.32. p.*10.
Etiamſi non ſit publicè denunciatus, ibi n.34.
Acta excommunicati, etiam vitandi facta in judicio, à quo à Judice non fuit repulſus, nec à parte oppoſitum, ſunt valida, ibi n.35.
Excommunicatus *vitandus non poteſt validè condere Teſtamentum, Prælud. n.38. p.* 10.
Excommunicatus *vitandus æquiparatur bannito, ibi num.40.*
Excommunicatus *privatur civili, ac politicâ communione fidelium, & explicatur verſus.*
Os, orate, vale, communio, menſa negatur, *prælud. n.40. p.* 10.
Excommunicato*, quibus de cauſis communicare poſſumus, ibi n.41.*
Excommunicatus *privatur* Eccleſiaſticâ *Sepulturâ, prælud. n.42. p.* 11.
Excommunicatus *minori excommunicatione, ſi recipiat Sacramenta, vel celebret, peccat mortalitèr, ſed non incurrit irregularitatem, ibi n.43.*
Si verò ad Beneficium promotus ſit, eius proviſio eſt irritanda, ibi n.44.
Sacerdos excommunicatus vitandus, non poteſt in articulo mortis pœnitentem abſolvere, prælud. n.69. & 70. pag. 14.
Excommunicatus *non poteſt abſolvi à peccato proptèr quod cenſurâ ligatur, nec recipere Sacramentum, niſi priùs abſolvatur à cenſura, Prælud. n.72. p.15.*

Index.

Excommunicatus excommunicatione minori, an abſolvatur à quolibet Confeſſario, ibi n.73.

Excommunicatus excommunicatione minori, poteſt alium excommunicatum, etiam majori abſolvere, ibi n.74.

Excommunicatus non debet denunciari, niſi præmiſſâ monitione, tit.4.form.1.n.4.p. 33.

Aliàs declaratoria nulla eſt, ibi n.5.

Excommunicatus an ſit audiendus per Procuratorem, oſtenditur, ibi n.16.& ſeqq.p. 35.

Excommunicatus citatus ad comparendum perſonalitèr, non auditur per Procuratorem, ibi num. 19. pag. 36.

Excommunicatus ſi inſtat removeri, vel ſuſpendi Cedulones, an, & quandò ſit audiendus, tit.1.for.1. n.42.& ſeqq.p. 38.

Excommunicati nominatim denunciandi ſunt, tit.1. form.4.n.4.p. 41.

Excommunicatus à Delegato, ſi iſte moritur, non abſolvitur, niſi à Papa, tit. 1. form. 13. num.8. pag. 57.

Excommunicatus ad contrahendum matrimonium, ſi pertinacitèr renuat contrahere, eſt abſolvendus, etiam invitus, tit. 1. form. 27. numero 7. pag. 84.

Excommunicatus denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor moriens ante obtentam abſolutionem, non poteſt ſepeliri in loco Sacro, etiamſi ſigna contritionis dederit, tit.1.form.37.num.12.& 13.niſi abſolvatur p. 103.

Si autem reperiatur ſepultus, quid ſit faciendum, ibi num.16.

Excommunicatus à jure, poteſt denuò excommunicari à Judice, tit.1.form.46.præf.n.1.p. 117.

Excommunicatus publicè, ſi admittatur ad participationem Sacramentorum, admittentes incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, tit.3.form.1. nu.2. & 3.p. 160.

Non incurrunt ſi hoc faciant ignorantèr, vel metu coacti, ibi n.4.

Non excuſantur, ſi metum excommunicatus incutiat in contemptum clavium, ibi n.5.

Admittentes, & communicantes cum excommunicato à Papa, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi n.6.p. 161.

Excommunicatus ſi ſit perſona publica, & excommunicationem contemnat, quomodò ſit monendus, ibi num.7.

Excommunicatus, quandò dicatur in excommunicatione inſordeſcere, ibi n.12.& 13.p. 162.

Et quomodò ſit citandus, ibi.

Excommunicatus inſordeſcens, convenitur tanquàm de hæreſi ſuſpectus, ibi n.14.

Excommunicatus denunciatus ſi contrahat tanquàm privatus, validè contrahit, tit.4.§.4.irregular.2. n.17.p. 191.

Excommunicatus à ſuo Ordinario, ſi tranſeat ad aliam Diœceſim Ordinarius illius debet prohibere, nè cum aliis converſetur, prælud.n.58.p.13. & tit.1. ad form.13.n.16 in fin.p. 58.

Excommunicatus etiam injuſtè timeat ſui Superioris Sententiam, prælud.n.60.p. 13.

Excommunicatus, ſive alia cenſura ligatus, quandò eſt dubium, an ſit validè ligatus, tenetur in foro externo cenſuram ſervare, prælud.n.190.p. 30.

Excuſatio.

Cauſæ legitimæ, quæ excuſant ab incurſu excommunicationis minoris propter participationem cum excommunicato vitando, continentur ſub hoc verſu.

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Qui plenè explicantur, prælud.n.41.p. 10

Qui ſint, qui excuſentur ab incurſu excommunicationis ob percuſſionem Clerici, enumerantur, tit.1. form.1.n.14.p. 34.

Executor.

Executor gratiæ ſive Sententiæ Apoſtolicus, partes Judicis non aſſumit, & excommunicare non poteſt, tit.1.form.13.n.15.p. 58.

Exorcizzatio.

Exorcizzatio Energumenæ Monialis, in quo loco, & quibus modis debeat fieri, oſtenditur, tit.1.for.46. n.3.p. 119.

Exorcizzatio animalium irrationabilium nocentium, ut expellantur quomodò ſit facienda, oſtenditur, tit.2.form.8.n.18.p. 149.

Expenſæ.

Expenſæ faciendæ in receptione Monialium taxari debent ab Epiſcopo, tit.8.form.9.n.15.p. 170.

Extrahens, Extractio, Extractus.

Extrahens à loco immuni confugam non per vim, ſed malis artibus, incidit in pœnas, & extractus debet Eccleſiæ reſtitui, tit. 1. form. 11. numer.1. pag. 52.

Extrahens à loco immuni auctoritate privata, an incidat in pœnas Bullæ Greg. XIV. ibi num.2. & 3. pag. 52.

Extrahens à loco immuni auctoritate privata ex odio, aut intentione reducendi Confugam ad proprios lares, non ſubjacet cenſuræ Bullæ, ſed cenſuræ à jure inflictæ, à qua poteſt abſolvi ab Epiſcopo, ibi n.3.

Attentantes extrahere, licèt non ſequatur extractio, ſubjacent Cenſuræ Bullæ, ibi n.4.

Extractus de ordine Epiſcopi ad formam Bullæ, ſi à carceribus fugam arripiat, & denuò capiatur in loco non immuni eſt benè captus, ibi n.5.

Si eſt dubium an extractio ſit facta in loco immuni, vel de crimine excepto extractus eſt conſignandus Judici Eccleſiaſtico, vel Curia laica debet declarare, quod illum retineat nomine illius, ibi n.6.

Confugæ ad loca immunia, an & quandò vigore facultatis S.Congreg.ſiat extrahendi, ibi n.7.

Clerici pro delictis ad forum Epiſcopi pertinentibus non poſſunt de illius mandato extrahi à loco immuni, tit.1.form.11.n.12.& 13.p. 53.

Extra-

Digitized by Google

Extrabentes à loco immuni ad effagiendns cenſurns, au ſufficiat, quod reſtituant Epiſcopo, vel ejns Vienrio, tit.1.form.11.n.22.p. 54.

Extravagantes.

Extravagantes inſertæ in corpore juris habent vim legis, & obligant, tit.4.§.1.n.5.p. 178.

F

Filius.

F*Ilii bæreticorum uſque ad ſecundam generationem, non admittuntur ad Beneficia, nec officia publica, tit.4.§.4.irregular.3.n.1.p.* 192.
Sive filii ſint nati antè crimen, ſive poſt crimen, & ſivè ſint maſculi, ſivè fœminæ, ibi n.2.& 3.
Sub nomine filiorum, filiæ continentur, quamvis materia odioſa ſit, ibi n.4.
Filii bæreticorum converſorum ad fidem, & reconciliatorum Eccleſiæ, ſunt capaces Beneficiorum, & Dignitatum, ibi n.5.
Filii banuientium Epiſcopos, inbabilitantur ad Beneficia, tit.1.form.13.n.12.p. 57.

Frequentia.

Frequentia, ſeu conſuetudo inducitur per duos actus, tit.1.form.27.n.4.p. 80.
Et anboc ſit verum ſimpliciter, vel potiùs ſecundùm qualitatem rei gerendæ, oſtenditur, tit.1.form.33.n.1.p. 90.

Fundator.

Fundator beneficii, poteſt in fundatione ſibi reſervare fructus tempore vacationis, prælud.n.13.p. 6.
Vide ver.occupantes.

G

Graduatus.

G*Raduati poſſunt examinari ab Epiſcopo, ſi velint audire confeſſiones Sacramentales, tit.1.for.9.n.3.p.* 152.

Gubernator.

Gubernator ſi ſit excommunicatus, & cenſuras contemnat, quomodò ſit monendus, tit.3.form.1.num.7.pag. 161.

H

Habitus.

H*Abitum propriæ Religionis aſſiduè deferre debent Regulares utriuſque ſexus, tit.4.§.1.excom.4.n.1.&2.p.* 180.
Habitum propriæ Religionis Regulares deponentes, quandò cenſuras incurrant, vel peccent, ibi n.3.& 4.
Habitus Religionis, quandò à Religioſis licitè poſſit dimitti, & deponi, ibi d.n.4.
Habitum virilem Moniales induere non debent prætextu recreationis, ibi n.7.

Hæres.

Hæres excommunicati, tenetur ſatisfacere, pro defuncto, ſi ſit poſt mortem abſolvendus, etiam ſi ad eum nihil pervenerit de bonis defuncti, tit.1.for.37.n.19.p. 103.

Hæretici.

Hæreticorum filii an, & quandò ſint capaces Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum, tit.4.§.4.irreg.3, per tot.p. 192.
Hæretici gaudent immunitate Eccleſiæ excepto hæreſis crimine, tit.1.form.12.n.12.p. 53.
Hæreticorum receptores, & fautores ſunt excommunicati, tit.4.excom.9.n.2.p. 183.

Hermaphroditus.

Hermaphroditus, an poſſit ejici à Religigione, in qua profeſſionem emiſit abſque Papæ licentia, tit.1.form.85.n.23.24.p. 97.
Hermaphroditus, an validè profeſſionem emittat, ibi pag. 98.
Hermaphroditus, qui validè profeſſionem emiſit, debet de licentia Papæ ejici à Religione, ibi nu.25.& 29.
Hermaphroditus ad cognoſcendum, in quo ſexu prævaleat, ſtandum eſt judicio Medicorum, ibi n.26.
Hermaphroditus debet recognoſci per inſpectionem partium pudendarum, ibi n.27.
Hermaphroditus ſi eſt aptus ad explendam malitiam incontinentiæ, non eſt tolerandus, ibi p. 98.
Hermaphroditus eſt irregularis, ibi n.30.p. 99.
Hermaphroditi undè dicantur, & in qua regione abundet eorum ſpecies, ibi n.31.

Hiſtorici.

Hiſtoricus Hiſtoriæ Æſinæ confutatur, tit.1.form.33.n.19.& 20.p. 92.

Honor.

Honor eſt defendendus ſicut vita, tit.4.§.1.excom.8.n.5.p. 182.

I

Illegitimus.

I*Llegitima Monialis elegi non poteſt ad Abbatiſſatum, tit.4 §.4.irregul.1.n.2.p.* 100.
Illegitimus non debet eſſe, qui promovetur ad honores & Dignitates, ibi n.3.

Excommunicatus excommunicatione minori, an abſolvatur à quolibet Confeſſario, ibi n.73.

Excommunicatus excommunicatione minori, poteſt alium excommunicatum, etiam majori abſolvere, ibi n.74.

Excommunicatus non debet denunciari, niſi præmiſſa monitione, tit.4.form.1.n.4.p. 33.

Aliàs declaratoria nulla eſt, ibi n.5.

Excommunicatus an ſit audiendus per Procuratorem, oſtenditur, ibi n.16.& ſeqq.p. 35.

Excommunicatus citatus ad comparendum perſonalitèr, non auditur per Procuratorem, ibi num. 19. pag. 36.

Excommunicatus ſi inſtat removeri, vel ſuſpendi Cedulones, an, & quandò ſit audiendus, tit.1.for.1. n.42.& ſeqq.p. 38.

Excommunicati nominatim denunciandi ſunt, tit.1. form.4.n.4.p. 41.

Excommunicatus à Delegato, ſi iſte moritur, non abſolvitur, niſi à Papa, tit. 1. form. 13. num.8. pag. 57.

Excommunicatus ad contrahendum matrimonium, ſi pertinacitèr renuat contrahere, eſt abſolvendus, etiam invitus, tit. 1. form. 27. numero 7. pag. 84.

Excommunicatus denunciatus, vel publicus Clerici percuſſor moriens ante obtentam abſolutionem, non poteſt ſepeliri in loco Sacro, etiamſi ſigna contritionis dederit, tit.1.form.37.num.12.& 13.niſi abſolvatur p. 103.

Si autem reperiatur ſepultus, quid ſit faciendum, ibi num.16.

Excommunicatus à jure, poteſt denuò excommunicari à Judice, tit.1.form.46.præf.n.1.p. 117.

Excommunicatus publicè, ſi admittatur ad participationem Sacramentorum, admittentes incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, tit.3. form.1. nn.2. & 3.p. 160.

Non incurrunt ſi hoc faciant ignorantèr, vel metu coacti, ibi n.4.

Non excuſantur, ſi metum excommunicatus incutiat in contemptum clavium, ibi n.5.

Admittentes, & communicantes cum excommunicato à Papa, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi n.6.p. 161.

Excommunicatus ſi ſit perſona publica, & excommunicationem contemnat, quomodò ſit monendus, ibi num.7.

Excommunicatus, quandò dicatur in excommunicatione inſordeſcere, ibi n.12.& 13.p. 162.

Et quomodò ſit citandus, ibi.

Excommunicatus inſordeſcens, convenitur tanquàm de hæreſi ſuſpectus, ibi n.14.

Excommunicatus denunciatus ſi contrahat tanquàm privatus, validè contrahit, tit.4.§.4.irregular.2. n.17.p. 191.

Excommunicatus à ſuo Ordinario, ſi tranſeat ad aliam Diœceſim Ordinarius illius debet prohibere, nè cum aliis converſetur, prælud.n.58.p.13. & tit.1. ad form.13.n.16 in fin.p. 58.

Excommunicatus etiam injuſtè timeat ſui Superioris Sententiam, prælud.n.60.p. 13.

Excommunicatus, ſive alia cenſura ligatus, quandò eſt dubium, an ſit validè ligatus, tenetur in foro externo cenſuram ſervare, prælud.n.190.p. 30.

Excuſatio.

Cauſæ legitimæ, quæ excuſant ab incurſu excommunicationis minoris propter participationem cum excommunicato vitando, continentur ſub hoc verſu.

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Qui plenè explicantur, prælud.n.41.p. 10

Qui ſint, qui excuſentur ab incurſu excommunicationis ob percuſſionem Clerici, enumerantur, tit.1. form.1.n.14.p. 34.

Executor.

Executor gratiæ ſive Sententiæ Apoſtolicus, partes Judicis non aſſumit, & excommunicare non poteſt, tit.1.form.13.n.15.p. 58.

Exorcizzatio.

Exorcizzatio Energumenæ Monialis, in quo loco, & quibus modis debeat fieri, oſtenditur, tit.1. for.46. n.3.p. 119.

Exorcizzatio animalium irrationabilium nocentium, ut expellantur quomodò ſit facienda, oſtenditur, tit.2.form.8.n.18.p. 149.

Expenſæ.

Expenſæ faciendæ in receptione Monialium taxari debent ab Epiſcopo, tit.8.form.9.n.15.p. 170.

Extrahens, Extractio, Extractus.

Extrahens à loco immuni confugam non per vim, ſed malis artibus, incidit in pœnas, & extractus debet Eccleſiæ reſtitui, tit. 1. form. 11. numer.1. pag. 52.

Extrahens à loco immuni auctoritate privata, an incidat in pœnas Bullæ Greg. XIV. ibi num.2. & 3. pag. 52.

Extrahens à loco immuni auctoritate privata ex odio, aut intentione reducendi Confugam ad proprios lares, non ſubiacet cenſuræ Bullæ, ſed cenſuræ à iure inflictæ, à qua poteſt abſolvi ab Epiſcopo, ibi n.3.

Attentantes extrahere, licèt non ſequatur extractio, ſubiacent Cenſuræ Bullæ, ibi n.4.

Extractus de ordine Epiſcopi ad formam Bullæ, ſi à carceribus fugam arripiat, & denuò capiatur in loco non immuni eſt benè captus, ibi n.5.

Si eſt dubium an extractio ſit facta in loco immuni, vel de crimine excepto extractus eſt conſignandus Judici Eccleſiaſtico, vel Curia laica debet declarare, quod illum retineat nomine illius, ibi n.6.

Confugæ ad loca immunia, an & quandò vigore facultatis S.Congreg.ſint extrahendi, ibi n.7.

Clerici pro delictis ad forum Epiſcopi pertinentibus non poſſunt de illius mandato extrahi à loco immuni, tit.1.form.11.n.12.& 13.p. 53.

Extra-

Extrubentes à loeo immuni ad effugiendas cenſuras,un ſufficiat, quod reſtitnant Epiſeopo, vel ejns Vicario, tit.1.form.11.n.22.p. 54.

Extravagantes.

Extravugantes inſertæ in corpore jurls hubent vim legis, & oblgunt, tit.4.§.1.n.5.p. 178.

F

Filius.

Filii hæreticornm uſque ud ſecnndam generutionem, uon admittuntur ad Beneficiu, nee officiu publieu, tit.4.§.4.irregulur.3.n.1.p. 192.
Sive filii ſint uati untè erimen, ſive poſt erimen, & ſivè ſint maſenli, ſivè fæmiua, ibi u.2.& 3.
Snb nomine filiorum, filiæ contineutur, quamvis materia odioſa ſit, ibi n.4.
Filii hæreticorum converſorum ad fidem, & reconciliutornm Eccleſiæ, ſunt capaees Beneficinrum, & Dignitatum, ibi n.5.
Filil bunnientinm Epiſeopos, inbabilituutur ad Beneficia, tit.1.form.13.n.12.p. 57.

Frequentia.

Frequentia, ſeu conſuetudo induecitur per dnos aĉtns, tit.1.form.27.n.4.p. 80.
Et anboe ſit vernm ſimplieiter, vel potiùs ſeenndùm qualitatem rei gerendæ, oſtenditur, tit.1.form.33.n.1.p. 90.

Fundator.

Fundutor benefieii, poteſt in fundutione ſibi reſervare frnĉtus tempore vacutionis, prælnd.n.13.p. 6.
Vide ver.oeeupantes.

G

Graduatus.

Gradnati poſſint exuminari ab Epiſeopo, ſi velint audire confeſſiones Sacramentales, tit.1.for.9.n.3,p. 152.

Gubernator.

Gubernator ſi ſit exeommnnieatns, & cenſuras contemnat, quomodò ſit monendus, tit.3.form.1.num.7.pag. 161.

H

Habitus.

Habitum propriæ Religionis uſſiduè deferre debent Regnlares utriuſque ſexus, tit.4.§.1.excom.4.n.1.& 2.p. 180.
Hubitum propriæ Religionis Regnlares deponentes, quandò cenſuras incurrant, vel peeeent, ibi n.3. & 4.
Habitus Religionis, quandò à Religioſis licitè poſſit dimitti, & deponi, ibi d.n.4.
Habitum virilem Moniales induere non debent prætextn recreationis, ibi n.7.

Hæres.

Hæres excommunicuti, tenetur ſatisfucere, pro defunĉto, ſi ſit poſt murtem abſolvendus, etium ſi ad eum nibil pervenerit de bonis defunĉti, tit.1.for.37.n.19.p. ,103.

Hæretici.

Hæreticorum filii an, & quundò ſint cupaces Beneficiorum, Dignitatum, & Officinrum, tit.4.§.4.irreg.3.per toi.p. 192.
Hæretici gaudent immuuitate Eecleſiæ excepto hæreſis erimine, tit.1.furm.12.n.12.p. 53.
Hæreticnrum reeeptores, & fautores ſunt exeommunicuti, tit.4.excom.9.n.2.p. 183.

Hermaphroditus.

Hermapbroditus, au poſſit ejici à Religigione, in qua profeſſionem emiſit abſque Pupæ licentia, tit.1.form.85.n.23.24.p. 97.
Hermapbrodithus, un validè profeſſionem emittat, ibi pag. 98.
Hermupbroditus, qui vulidè profeſſionem emiſit, debet de lieentiu Papæ ejici à Religione, ibi nn.25.& 29.
Hermapbroditus ud cognoſcendum, in quo ſexn prævaleut, ſtandum eſt judicio Medicorum, ibi n.26.
Hermapbroditusdebet recognoſei per inſpeĉtionem partium pudendarum, ibi n.27.
Hermapbroditus ſi eſt uptus ad expleudum mulitiam incontinentiæ, non eſt tolerandus, ibi p. 98.
Hermapbroditus eſt irregularis, ibi n.30.p. 99.
Hermapbroditi undè dicuntur, & in quu regione ubnndet eornm ſpeeies, ibi n.31.

Hiſtorici.

Hiſtoricus Hiſtoriæ Æſinæ coaſntutur, tit.1.form.33.n.19.& 20.p. 92.

Honor.

Honor eſt defendendus ſicut vita, tit.4.§.1.excom.8.n.5.p. 182.

I

Illegitimus.

Illegitima Monialis elegi non poteſt ad Abbatiſſatum, tit.4 §.4.irregul.1.n.2.p. 100.
Illegitimus non debet eſſe, qui promovetur ad bonores & Dignitates, ibi n.3.

Index.

Immunitas.

Immunitas quandò per Edictum, *vel ſtatutum laicorum dicatur læſa, tit.1. form.5. num.2 & 7. & 8. pag.* 44.

Immunitatem non tollunt literæ S. Congr. neque ſtatuta Religionum, quibus injungitur ut non recipiantur in locis immunibus homines facinoroſi, tit.1. for.11. n.9. p. 52

Immunitas qua cautela ſit defendenda d. form.5. n.11. pag. 45.

In cauſis immunitatis ſtandum eſt decretis S. Congreg. ibi n.15.

Bona aſportata in loco immuni gaudent immunitate, & ſequeſtrari non poſſunt, tit. ad form.11. num.12. pag. 53.

Imperitia, Imperitus.

Imperitus non poteſt eſſe Judex Eccleſiaſticus, *tit.1. form.29. n.12. p.* 85.

Imperitia æquiparatur culpæ, ibi.

Impediens, Impedimentum.

Impediens executionem literarum Apoſtolicarum incurrit excommunicationem, tit.1. form.13. n.1. p. 56.

Quis dicatur ad hunc effectum impediens, ibi num.2. & tit.3. form.9. n.2. & 3. p. 170.

Attentans impedire, niſi ſequatur effectus non punitur, ibi n.3.

Impedimentum conſanguinitatis pro contrahendo matrimonio, non adeſt in 4. & 5. gradu, tit.1. for.29. num.5. p. 84.

Indulgentia.

Indulgentiæ ſunt ſtrictè interpretandæ, tit.4. §.4. irregular 3. n.9. p. 192.

Indulgentiæ conceſſæ Regularibus, extenduntur ad Moniales ejuſdem ordinis, ibi.

Infamia, Infamis.

Infamia alia eſt facti, alia iuris, & quandò incurratur, oſtenditur prælud. n.161. & ſeqq. p. 26.

Infamia præponitur cuicumque præcepto poſitivo, tit.4 §.1. excom.8. num.5. & æquiparatur morti, ibi pag 182.

Infamia an oriatur ex pœna Triremium, de irregularit. form. unic. n.13. & 14. p. 175.

Infamia facti, non inducit irregularitatem, ibi.

Infamia facti purgatur per triennalem vitam laudabilem, ibi.

Infamia facti, tollitur ab Epiſcopo, *ibi Clericus uſurarius eſt infamis, tit.1. form.19. n.34. p.* 68.

Inferior.

Inferior non diſpenſat in lege ſuperioris, tit.2. for.10, n.17. p. 158.

Injuria.

Injuriam facit Deo, qui Statuta Sanctorum Patrum contemnit, prælud. n.49. p. 12.

Injuriā facientes Clericis Divina celebrantibus, qua pœna puniantur, tit.1. form.1. n.39. p. 37.

inſordeſcentia.

Inſordeſcentia in excommunicatione non incurritur, niſi lapſo anno integro, & continuo, tit.3. form.1. n.12. p. 161.

Qui intrà annum inſtetit pro obtinenda abſolutione, & non obtinuit, vel ob impedimentum comparere non potuit, non dicitur inſordeſcere, ibi.

Limitata, ut ibi n.14. p. 162.

Inſordeſcens, quomodò ſit citandus, ibi n.13.

Interdictum, Interdictus Interdicere.

Quid ſit Interdictum, & quomodò dividatur, oſtenditur prælud. n.111. 112. & 113. p. 20.

Interdictum jure ferre poſſunt, qui excommunicare, ſuſpendere valent, ibi n.114. p. 21.

Interdicta, quæ à jure communi promanant, vel à Conſtitutionibus Apoſtolicicis enumerantur, ibi num.115.

Interdictum generale locale non fertur, niſi ob gravem cauſam, & redditur ratio, ibi n.116.

Interdictum perſonale ſpeciale, non fertur, niſi ob propriam culpam gravem, ibi n.117. p. 22.

Interdicti tempore prohibitum eſt Euchareſtiam ſumere, etiam in Paſchate, ibi n.120.

Et Sacramentum extremæ Unctionis, ac Ordinis conferre, ibi n.121.

Interdicti tempore laici non admittuntur ad divina officia, ibi n.124.

Interdictum niſi ſit denunciatum non obligat, neque ſervandum eſt, prælud. n.131. p. 23.

Violans interdictum, quas pœnas incurrat, ibi n.132. pag. 24.

Clerici ſæculares, & Regulares violantes Interdictum, quas pœnas incurrant, ibi n.133. p. 24.

Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ *in articulo mortis poteſt tolli à quocumque Sacerdote, prælud. nu.134. pag.* 24.

Interdictum quomodò, & à quo tollatur, & relaxetur, prælud. à n.136. uſque ad n.144.

Interdictum locale generale poteſt apponi, quandò aliqua perſona publica loci contemnit cenſuras, tit.1. form.15. n.8. p. 60.

Cauſa immediata Interdicti localis, eſt contemptus excommunicationis, ibi.

Interdictum obſervandum eſt etiam à Regularibus tit. form.44. n.8. p. 115.

Interdictum locale generale, non eſt ſingulis intimandum, ſed ſufficit, ut publicetur, ibi n.8.

Interdictum particulare locale ponitur pro Delicto Miniſtrorum Eccleſiæ, *tit.3. form.1. n.1. & for.4. n.12. p.160. &* 165.

Interdictum generale locale ponitur pro contumacia perſo-

Digitized by Google

perſonæ publicæ, ibi n.7. & 8. & quæ ſint perſonæ publicæ, ibi, & n.10. p. 161.
Interdictum perſonale, eſt ſpecialitèr interdictis intimandum, ibi num.15. pag. 162.
Interdictum generale eſt publicandum in locis publicis, ibi.
Qui dederunt cauſam interdicto aliquo modo, non admittuntur ad recipienda Sacramenta, prælud.n.119. pag. 22.
Miniſtri Eccleſiæ ſpecialitèr interdicti, non admittuntur ad miniſtrandum Sacramenta, ibi.
Interdicto populo, non eſt interdictus Clerus, nec è converſo, niſi umbo ſint cauſa interdicti, prælud.n.127. pag. 23.
Interdicto Clero, an Religioſi Regulares compræhendantur, ibi.
Interdicto populo, interdicti cenſentur mares, & fœminæ majores, & minores, ibi n.128.
Interdictâ Civitate, interdicta ſunt ſuburbia, ibi.
Interdictâ Eccleſiâ, non ſunt interdicti Clerici, nec è converſo, ibi.
Interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ non poteſt Eccleſiam ingredi ubique reperiatur, nec Divinis Officiis intereſſe in feſtis conceſſis in c. alma mater, *nec Sacramenta ſumere, prælud. n.134. p.* 24.
Epiſcopus interdictus ab ingreſſu Eccleſiæ, à quibus debet abſtineri, ibi n.135. p. 24.
Interdictus nominatim, ſi ſepeliatur in Eccleſia, illam non pollnit, tit.1. form.37. n.24. p. 104.
Interdicti nominatim, ubique ſunt interdicti, tit. 3. form.1. n.2. p. 160.
Interdicto Collegio, ſivè Communitate, compræhenduntur etiam innocentes, donèc maneant illius membra, ibi.
Eccleſiæ Regularium, in quibus caſibus ab Epiſcopo interdici poſſint, tit. 3. form. 4. num. 7. 8. & ſeqq. pag. 165.
Interdictum generale non afficit, etiam ſi ipſa jure incurratur, niſi publicetur, tit. 3. form. 7. num.9. pag. 168.
Fallit ſi Eccleſia à Canone, vel Conſtitutione interdicta ſit, num.10. p. 168.
Altaria ſub quorum pradellis reperiuntur ſepulcra mortuorum, debent interdici, donèc repleantur, tit.3. ad form. 5. n.10. p. 165.
Interdictum comminitatum contrà tranſgreſſores Bullæ Pii V. la 104. quandò, & quomodò ſit publicandum, tit.3. poſt form.8. form.9. in præfat. p. 179.

Irregularis.

Irregulares non ſunt Judices, neque Aſſeſſores, & Officiales ferentes, & exequentes ſententiam ſanguinis, niſi effectu ſecuto n.164. prælud.
Neque qui ſcribunt ſententiam ſanguinis non tanquàm Officiales, ſed tanquàm famuli, prælud.n.164. & 166. pag. 27.
Neque qui membrum debilitant, & non mutilant, ibi n.176. pag. 28.
Irregularis, quæ exercere, & agere non poſſit, refertur, prælud. n.184. p. 29.
Irregularis, antequàm denuncietur, debet citari, ad dicendum cauſam quarè, &c. de irregularit. form. unic. n. 12. p. 174.
Irregularis, an & quandò efficiatur damnatus ad Triremes, de irregularit. form. unic. n.13. p. 175.
Irregularis an efficiatur Clericus poſt recurſum ad Judicem ſæcularem miſſam celebrans, ibi n.15. & 16.
Irregularis an efficiatur, qui comiatur homicidam, ibi ibi num.17.
Qui delicti non eſt particeps, ſi celebret, vel alia Divina officia perugat in Eccleſia violata, non fit irregularis, tit.1. form.37. n.25. p. 104.

Irregularitas.

*Quid ſit irregularitas oſtenditur, prælud.n.155.p.*26.
Irregularitas nulla incurritur, niſi in jure ſit expreſſum, ibi n.156.
Irregularis in dubio an quis cenſendus ſit, vel non, ibi.
Irregularitas ex defectu eſt nonuplex, ibi num.157. & ſeqq. ubi enumerantur.
Irregularitates ex delicto ad decem capita reducuntur, & referuntur, ibi à n.168. cum ſeqq. p. 27.
Irregularitas quomodò tollatur oſtenditur, prælud. n.178. pag. 28.
Irregularitates, quæ tolluntur per Baptiſmum, & per ingreſſum Religionis, quæ fiat referuntur, ibi n.179. pag. 29.
Irregularitates omnes diſpenſatione Papæ, vel Ordinariorum tolluntur, & quomodò, quâ viâ oſtenditur, ibi n.180.
Irregularitas non tollitur ab eo, qui habet Indultum abſolvendi ab omnibus cenſuris, & pœnis, & ſententiis, ibi n.181.
Irregularitatem an, & quandò incurrant Clerici, querelando in foro laico abſquè proteſtatione, de irregularit. form. unic. per tot. p. 173.
Irregularitas, quæ provenit ex bigamia ſimilitudinaria, tollitur ab Epiſcopo, prælud. n.180. p. 29.

Judex Eccleſiaſticus.

Judex Eccleſiaſticus poteſt excommunicatum denunciare eum, qui in foro conſcientiæ tantùm fuit abſolutus, prælud. n.20. p. 8.
Judex Eccleſiaſticus excommunicans aliquem ſinè monitione incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, prælud. n.66. pag. 14.
Judex Eccleſ. poteſt ſub arbitrio limitare effectum Interdicti, prælud. n.129. p. 23.
Judex cum cauſa rationabili poteſt citare, & reum cogere ad comparendum perſonalitèr, tit. 1. form. 1. n.19. pag. 36.
Non poteſt in cauſis relegatione infrà, & in quibus non infligitur pœna corporalis, Procuratorem repellere, ibi n.20.
Judex Eccleſiaſticus excommunicans aliquem per ſordes, aut odio privato gravitèr peccat, & pœnas incurrit, tit.1. form.29. n.11. p. 84.
Judex Eccleſiaſticus excommunicans per imperitiam eſt ab Officio removendus, ibi n.12. p. 85.
Judex Eccleſiaſticus imperitus, extrà ordinem arbitrio Superioris eſt puniendus, ibi.

Ju-

Judex Eccleſiaſticus ex notitia habita per revelationem Confeſſionis Sacramentalis, non poteſt agere, nec proceſſum inſtruere ſuper delicto revelato, tit. 2. form. 1. n.3. p. 128.

Judex Eccleſiaſticus, poteſt abſolutionem in foro conſcientiæ à cenſuris datam in foro externo ratam habere, tit.2. form.2. n.11. pag. 132.

Judex Sæcularis.

Judex ſæcularis tenetur ex officio nemine opponente repellere notoriè excommunicatum à limine judicii, prælud. n.33. p. 10.

Judex ſæcularis poteſt procedere contrà Sacrilegos, tit.1. form.4. n.8. p. 41.

Judex laicus diſtringens Clericum incurrit ipſo jure excommunicationem, tit.1. form.7. n.2. p. 47.

Etiam ſi hoc faceret pro delicto enormi, ibi n.3.

Et non obſtante quacunque conſuetudine, ibi n.4.

Judex laicus eſt incapax juriſdictionis ſpiritualis, ibi.

Non poteſt retinere Clericum, neque pro delicto aſſaſinii, ibi n.5.

Judex ſæcularis detinens Clericum ob graves reſpectus, ſi illum non vult remittere ad Iudicem ſuum, debet ſaltèm declarare retinere illum nomine, & ad diſpoſitionem Epiſcopi, tit. 1. form. 7. num. 6. pag. 48.

Judex ſæcularis an poſſit dimittere Clericum detentum abſque eo, quod teneatur illum remittere Iudici ſuo, ibi n.8.

Judices ſæculares perturbantes juriſdictionem Eccleſiæ, & perſonas Eccleſiaſticas capientes, pluribus cenſuris feriuntur, ibi n.9.

Judex laicus eſt requirendus cum urbanitate ad præſtandum brachium, tit.1. form.9. n.1. p. 49.

Judex laicus, quandò poſſit denegare brachium Iudici Eccleſiaſtico, ibi n.6.

Judex denegans ſuum brachium poteſt cenſuris compelli, ibi n.7. pag. 50.

Judex recipiens examen teſtium, ſivè confugæ in loco immuni nullitèr agit, & cenſuras incurrit, tit. 1. form.11. n.10. p. 53.

Judex ſæcularis, an cognoſcat de uſuris, tit.1. form.19. n.2. & ſeqq. p. 64.

Index compellens ad ſolvendum uſuras, tenetur reſtituere, ſi Uſurarius nolit, vel non poſſit reſtituere, ibi n.33. p. 68.

Iudex laicus ſequeſtrans bona Eccleſiæ, ſi monitus ſequeſtrum non revocat, eſt declarandus excommunicatus, tit.1. ad form.13. n.13. p. 57.

Juramentum.

Iuramentum de parendo mandatis Eccleſiæ, exigendum eſt in abſolutione excommunicationis, prælud. n.81. pag. 16.

Et in abſolutione à cenſura ſuſpenſionis, prælud. n.110. pag. 20.

Juriſdictio.

Qualitas tribuens juriſdictionem non præſumitur, ſed eſt ab allegante probanda, tit. 2. form. 3. n.6. pag. 133.

Jus quæſitum.

Vide Præcedentia.

L

Laicus.

Laici nec incidentèr poſſunt ſe ingerere in cognitione Cenſurarum, prælud. n.48. p. 12.

Neque prætextu violentiæ prohibendæ, aut ratione ſtatus politici, ibi n.49.

Laici tempore interdicti non admittuntur ad divina officia, licèt ſint domeſtici Clericorum, prælud. n.124. pag. 23.

Niſi in caſu, quo Sacerdos celebraturus non poſſet habere miniſtrum Clericum, ibi.

Poſſunt tamen preces privatas fundere, quandò Divina Officia non fiunt, & in feſtivitatibus à jure conceſſis, dummodò non ſint ſpecialitèr interdicti, intereſſe Divinis, non tamen Euchariſtiam ſumere, ibi n.125.

Laici, quandò teneantur declarare, Statutum, vel Edictum non comprehendere Eccleſiaſticos, tit.1. for.5. n.2. pag. 43.

Et ſi renuunt, cenſuris ſint cogendi, ibi.

Barones, Magnates, & Magiſtratus laici, qui indirectè carcerant, moleſtant, & vexant Parentes, vel conſanguineos Eccleſiaſticorum, incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam, tit.1. form.5. n.17. pag. 45.

Banientes Epiſcopos ab eorum Diœceſibus, pœnas Clementinæ 1. de pœn. non incurrunt, niſi ſequatur effectus, tit.1. form.13. n.12. p. 57.

Laici non poſſunt eſſe Socii Viſitatoris in ingreſſu clauſuræ Monialium, tit. 1. formul. 40. num. 13. pag. 109.

Niſi introducantur pro aliqua re neceſſaria tanquàm Periti, ibi n.14.

Laicus non debet eſſe Arbiter in re Eccleſiaſtica, tit. 1. form.48. n.14. p. 125.

Laici exigentes ab Eccleſiaſticis Collectas pro oneribus bonis infixis, an & quandò cenſuras incurrant, tit.3. form.7. n.5. p. 168.

Laici banientes, vel percutientes proprium Epiſcopum, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi n.8.

Laici ſequeſtrantes fructus Beneficiorum, incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ, ſicut, & exequentes, tit.1. form.13. n.13. pag. 57.

Lex.

Lex debet eſſe applicabilis, & conveniens eis, qui per legem ordinandi ſunt, tit. 2. form. 7. num. 22. pag. 146.

Inferior non diſpenſat in lege Superioris, à quo inferior recipit poteſtatem, tit. 2. form. 10. num. 17. pag. 158.

Index.

Libri.

Uſurarii ad inſtantiam Judicis tenentur, & coguntur exhibere libros negotii, etiamſi tanquàm privati illos retineant, tit. 1. formul. 19. num. 26. pag. 67.

Litteræ ſubſidiales.

Ordinarius non poteſt publicare, & affigere Cedulones excommunicationis in alterius Diæceſi, niſi adhibitis litteris ſubſidialibus ad Ordinarium loci, tit.1. form.13. n.16. pag. 58.
Litteræ Subſidiales ſunt exequendæ ab Epiſcopo requiſito abſque cognitione judicati, ibi.

Litteræ Apoſtolicæ.

Literas Apoſtolicas impediens exequi, quas cenſuras incurrat tit.1. form. 13. n.1. 2. & 3. pag. 56.
Sub nomine litterarum Apuſtolicarum, quæ veniant, oſtenditur, ibi n.4. 5. & 6. pag. 56.
Quandò præſumantur falſæ, ibi d. n.6. pag. 57.

Litteræ Dimiſſotiæ.

Littera Dimiſſoria pro prima Tonſura non datur intrà annum à Vicario Capituli, niſi arctatis, tit. 2. form.3. n.3. & 4. pag. 133.
Littera Dimiſſoria Vicarii Capitularis conceſſa poſt annum, non expirant per ingreſſum in poſſeſſionem novi Epiſcopi*, ibi. n.5.*
Et quid agere debeat novus Epiſcopus*, ut expirent, oſtenditur, ibid.*

Ludus aleæ.

Ludus aleæ probibetur jure canonico, & civili, tit.2. form.7. n.1. pag. 141.
Ludus aleæ punitur ex ſola informata conſcientia Ordinarii, ibi n.2. 3. 4. & 5.
Ludentes aleis frequentèr ſunt puniendi, non autèm qui raró, & per modum recreationis ludunt, ibi num.6.
Ludo aleæ inſervire quis dicatur, ibi n.9.
Ludus aleæ multa mala producit, ibi n.11. pag. 142.
Ludus aleæ eſt fugiendus, ibi.
Ludus aleæ non ſit licitus Clericis per Conſuetudinem, ibi n.10. & 11. & 13.
Ludo aleæ non debent ludere Epiſcopi*, ibi n.16.*
Ludo aleæ non debent ludere Regulares, ibi n.17.
Clerici aleatores quæ pœnâ ſint puniendi, ibi n.18.

M

Maſculinum.

M*Aſculinum, quandò concipiat fœmininum, tit.4. §.4. irregularit. 3. n. 8. & 8. pag.* 192.

Matrimonium.

Matrimonium, an licitè, & validè contrahatur tempore interdicti, prælud. n.122. pag. 22.
Matrimonium cenſuris contrahere cogitur, qui Sponſalia promiſit, etiamſi promiſſio non ſit jurata, tit.1. form.29. n.1. pag. 83.
Niſi habeat legitimam cauſam recedendi, & quænam ſit oſtenditur, ibi n.4. & 5.
Matrimonium contrahere renuens contrà datam fidem ſinè juſta cauſa, an teneatur dotare Sponſam, ibi n.8. pag. 84.
Matrimonium contractum abſque denunciationibus eſt validum, & dicitur clandeſtinum, tit. 2. form. 5. n.1. pag. 137.
Matrimonium contrahentes abſque denunciationibus, puniuntur ab ordinario, ibi n.3.
Matrimonia contracta à Militibus exercitus in ſtationibus, aut expeditione abſque licentia Parochorum locurum, in quibus reperiuntur, an ſint valida, oſtenditur, ibi n.5. pag. 138.
Decretum Concilii Trid. quod dat formam contrahendi matrimonia, non poteſt adimpleri per æquipollens, ibi num.11.

Mens.

Mens Legislatoris eſt attendenda, & non verba, in interpretanda lege, tit.1. form.40. n.21. p. 110.

Metus.

Metus an probetur confeſſione metum inferentis, tit. 1. form.35. n.11. pag. 95.
Metus non præſumitur, ſed ab allegante eſt probandus, ibi n.12. pag. 96.
Metus ut dicatur cadens in conſtantem Virum, quæ requiſita debeant concurrere n.13.
Metus objectum quale dicatur, ibi n.15.
Metus conſideratur gravis (licèt levis ſit) ex parte ſubjecti, ibi n.16.
Metus reverentialis Parentum non eſt ſufficiens ad annullandum profeſſionem, ibi n.17.
Metus reverentialis Parentum adjunctus minis, & verberibus, inducit nullitatem Profeſſionis, ibi n.18.
Metus reverentialis, in quibus perſonis cadat, ibi n.20.
Metus ſemel incuſſus ſemper durat, durante ejus cauſâ, ibi n.21. pag. 97.
Metus cadens in conſtantem virum qualis ſit, Judicis arbitrio judicandus relinquitur, ibi n.22.
Metus incuſſus in contemptum clavium ab excommunicato non excuſat à pœna participantes, tit. 3. form.1. n.5. pag. 160.
Suſpicio, ſeù timor violentiæ, quandò operetur idem effectus, ibi n.11. pag. 161.
Juſtus, & probabilis timor mali, operatur idem, quod incuſſio metus, ibi.
Comminatio excommunicationis inducit juſtum metum, tit.3. form.1. n.11. p. 161.

Mi-

Index.

Miles.

Milites, qui ſunt in expeditione, vel ſtatione, an validè contrahant matrimonium coràm Cappellano exercitus ſinè licentia Parochi, vel Ordinarii loci, oſtenditur, tit. 2. form. 5. n.5. pag. 137. *& pag.* 138.

Miſſa.

Miſſæ tres, quæ celebrantur in die Nativitatis Domini plura myſteria continent, quæ declarantur, tit.4. §.3. interd.1. n.6. p. 189.

Omnis Sacerdos de jure poteſt celebrare unam miſſam de nocte in Nativitate Domini, ibi n.7.

Miſſa celebrari non debet ſuper Altare, ſub cujus bradella adeſt Sepulcrum mortuorum, tit.3. ad form.5. num.10. pag. 165.

Monachus, Monialis.

Quæ dicantur de Monachis, intelligenda ſunt etiam de Monialibus, ubi materia æquè convenit Mulieribus Religioſis, tit. 4. §. 1. excom. 6. num. 4. pag. 181.

Moniales ſubſunt pœnis indiffinitè latis jure communi contrà Regulares, aut perſonas Eccleſiaſticas, niſi expreſsè excipiantur, ibi n.5.

Moniales ſubjiciuntur pœnis illicitè Negociantium, ibi excom.7. n.1. pag. 181.

Moniales illicitè negociantes, quomodò ſint monendæ, ibi n.2.

Moniales negociari non poſſunt, neque per alios, ibi num.3.

Moniales negociatrices, quomodò ſint extrajudicialitèr monendæ, ibi n.4. pag. 182.

Sub nomine Monachi, compræhenduntur omnes Religioſi utriuſque ſexus, etiamſi ſint Novitii, ad incurrendam excommunicationem contentam in c. ſi quis ſuadente 17. q.4. *tit.4. §. 1. excom. 8. n. 1. pag.* 182.

Moniales ab hac excommunicatione abſolvuntur ab Epiſcopo, etiamſi percuſſio eſſet enormis, ibi n. 2.

Monialis, quæ ſe violari paſſa eſt, procurans abortum, an incidat in hanc cenſuram, oſtenditur, ibi n. 3. & 5.

Moniales egredientes indebitè clauſuram, quas pœnas incurrant, ibi excom. 9. n.1. p. 183.

Moniales Clauſuram egreſſas comitantes, & recipientes, an, & quandò cenſuras incurrant, ibi num. 2. pag. 183.

Moniales occultè Clauſuram egreſſæ an abſolvantur ab Epiſcopo, ibi n.3.

Moniales de licentia Ordinarii, quandò licitè egredi poſſint clauſuram, oſtenditur, ibi n.4.

Moniales Ordinum mendicantium, recipientes Novitias ad profeſſionem antè completum annum probationis, à receptione aliarum Virginum ad profeſſionem ſunt ipſo jure ſuſpenſæ tit. 4. §. 2. ſuſp. 4. n.2. pag. 183.

Et aliis poſſent puniri, ibi.

Poſſunt tamen ab hac ſuſpenſione abſolvi ab Epiſcopo, ibi num.3.

Moniales quo ordine intèr ſe præcedant, ibi n. 4.

Moniales admittentes, & recipientes in eorum Eccleſiis publicè excommunicatos, vel violantes Interdictum, interdictæ ſunt, tit.4. §.3. interd.1. num.1. & 2. pag. 188.

Moniales etiam exemptæ, quibus de cauſis poſſint ab Ordinario ſubjici Interdicto, tàm perſonali, tùm locali, ibi n.4.

Monialis illegitima non poteſt eligi in Abbatiſſam abſque Papæ diſpenſatione, tit. 4. §. 4. irregular. 1. n.2. & 4. p. 190.

Neque Monialis, quæ habet in ſæculo Matrem inhoneſtam, ibi num.5. vel eſt filia ſcenici, aut Hiſtrionis, d.n.4.

Neque Vidua, aut alia Mulier corrupta, ibi irregular.2. n.1. & ſeqq. p. 190.

Niſi corruptio Monialis eſſet occulta, quid tunc ei non obſtaret, ibi n.3.

Neque Mulier Monialis Bigama, dummodò ſit corrupta: ſi enim non eſſet corrupta poſſet eligi, ibi num.4. & 5.

Moniales excommunicatæ, ritè, & validè ſuffragium dant in receptione Novitiæ, ibi irregular.2. num.7. pag. 191.

Moniales, quæ diſponunt de rebus ad uſum proprium aſſignatis in uſum non neceſſarium, vel in aliorum favorem, dicuntur proprietariæ, tit. 4. §.4. irregular.2. n.16. p. 191.

Monialis filia Hæretici, non eligitur in Abbatiſſam ſinè diſpenſatione, tit. 4. §. 4. irregular. 3. num.1. pag. 192.

Monialis ex maculato genere Judæorum, aut Maurorum orta an poſſit eligi in Abbatiſſam, oſtenditur, ibi n.6. & 7. & 8.

Moniales gaudent Indulgentiis conceſſis Religioſis Viris ſui Ordinis, quamvis ſubſint Ordinario, ibi num.9.

Monachus, Monialis.

Moniales ut abſtineant à colloquiis exterorum, adhibenda ſunt remedia, quæ proponuntur, tit.1. form.33 à n.13. ad n.18. pag. 92

Cætera vide in Verbo Edictum, *& in Verbo* Pœna. *& in Verbo* Acceſſus.

Monialium Monaſteriorum anno, referuntur exempla, ibi d.form.33. n.18. p. 92.

Monialis proponens nullitatem ſuæ profeſſionis, vel petens reſtitutionem in integrum adverſus lapſum quinquennii, tenetur citare intereſſe habentes tit. 1. form. 35. n.5. p. 95.

Moniales exemptæ ſeſe opponentes Viſitationi, quandò excommunicationem incurrant, tit. 1. form. 39. num.4. pag. 105.

Moniales exemptæ ſeſe juſtè opponentes Viſitatori, non debent cenſuris compelli ad illum recipiendum, ibi n.5. pag. 106.

Et quandò dicatur juſta oppoſitio, ibi.

Monialis Energumena ſi ſit exorcizzanda, in quo loco ſit deducenda, tit.1. form.46. n.2. p. 119.

Moniales ſinè pretio, ſinè munere, & ſinè localiis recipiendæ ſunt in Monaſterium, tit.4. §.1. n.1. p. 177.

Mo-

Digitized by Google

Moniales recipientes ab admiſſis, prandia dona, & jocalia, an, & quando incurrant cenſuram extravag.1.de Simon.*tit.4.§.1.n.2.3.& 4.p.* 177.
Moniales*, tenentur reſtituere omnia, quæ Novitiæ ſecum detulit, ſi decedat ante profeſſionem, vel profiteri nolit, ibi n.7.*
Moniales *munus Viſitatoris impedientes excommunicationem incurrunt, tit.4.§.1.excom.2.nu.1. & 2. pag.* 178.
Moniales *ſi ſint excommunicandæ à Viſitatore propter impedimentum ei præſtitum, qua forma ſint publicandæ, ibi n.6.*
Moniales *dantes conſilium, auxilium, vel ſuffragium, ut Puella ſuſcipiat habitum Religionis coacta, excommunicationem incurrunt, ibi excom.3. num.1. pag.* 179.
Moniales *poſſunt communicare cum* Moniali *excommunicata notoria in his, quæ pertinent ad communitatem, ibi n.3.p.* 180.
Monialis*, quæ coegit, vel auxilium dedit, ut aliqua Virgo habitum religionis ſuſciperet nolens, eſt ineligibilis ad officium Abbatiſſatus, ibi n.2.*
Moniales *alienantes bona* Monaſterii *incurrunt cenſuram extr.*Ambitioſæ,*tit.4 §.1.excom.6.n.3.p.*181

Mons Pietatis.

Mons *Pietatis erigitur cum approbatione Sedis Apoſtolicæ, tit.1.form.23.n.1.p.* 73.
Montis *Statuta legitima, quæ ſint, oſtenditur, ibi.*
Quid ulterius ſit in erectione advertendum, ibi n.4. pag. 74.
Mons *Pietatis, ſi erigatur cum hoc lege, quod mutuatarii nihil præter id, quod acceptum eſt, ſolvere teneantur, non indiget approbatione Apoſtolica ibi num.6.*
Pecuniæ Montis *Pietatis in alium, quàm pauperum uſum converti non poſſunt, alide Officiales excommunicationem incurrunt, ibi n.12.p.* 76.

Mons frumentarius.

Mons *frumentarius, quas leges debet habere, & qua auctoritate erigatur, oſtenditur, tit.1.for.23.n.7. pag.* 75.
Mons *frumentarius erectus à laicis, poteſt viſitari ab* Epiſcopo*, pro recognoſcenda labe uſuraria, ibi num.8.*
In receptione uſuræ frumenti ſervanda eſt Bulla Leon.X.ibi.
Frumentum accretum ex uſuris, manet ſub diſpoſitione Epiſcopi*, ibi n.9.*

Monitio.

Monitio *debet præcedere excommunicationem, prælud. n.64.p.* 14.
Monitio *eſt introducta in favorem publicum, & ideò quis non poteſt illi renunciare, ut poſſit excommunicari ſine monitione, ibi.*
Monitio *debet exequi perſonaliter, niſi reus latitet, prælud.n.65.p.* 14.
Monitio exigitur in ſuſpenſione ferenda propter contumaciam, ſecus ſi feratur in pœnam, prælud.nu.95. pag. 19.
Monitio præcedere debet ceſſationem à Divinis, prælud.n.153.p. 26.
Monitio requiritur antequàm excommunicatus denuncietur, tit.1.form.1.n.4.p. 33.
Non requiritur in facto notorio, ibi n.6.
Monitiones ad præſtandum brachium ſæculare quomodò ſint facienda, tit.1.form.9.nu.2.& 3.p. 49.
Monitionis intervallum, ſeu tempus eſt Iudici arbitrarium, ibi n.4.
Monitionis tempus debet eſſe competens, & non nimis arctans, ibi n.5.p. 50.
Monitio ubi exceſſus eſt notorius poteſt omitti, & procedi ad cenſuras iam latas à iure, tit.1.form.11. n.20.p. 53.
Sed meliùs eſt, quod etiam in facto notorio præcedat, & redditur ratio, ibi n.21.p. 54.
Monitio unica ſufficit contrà Debitores Decimarum, tit.1.form.17.n.2.p. 61.
Monitio facta in Synodo, vel per Edictum contrà Concubinarios, non eſt ſufficiens ad procedendum contrà eos ad excommunicationem, tit.1. form.27.num.7. & 8.p. 81.
Monitio Concubinario non eſt facienda, niſi priùs Iudici conſtet de Concubinato, ibi n.9.
Monitio trina contrà Concubinarium non exigitur, ſed una ſufficit, quandò Iudex procedit ad alias pœnas, quàm excommunicationis, ibi n.12.
Monitio in ferenda cenſura non exigitur, quandò Epiſcopus procedit tanquàm pars, vim vi repellendo, tit.1.form.39.n.1.p. 105.
Monitio an requiratur in denunciatione excommunicationis incurſæ, & contentæ in Clem.1.de privileg. tit.1.form.42.n.7.p. 112.
Monitio Iudicis tripliciter exequi contrà reum poteſt, tit.2.form.6.n.20.p. 143.
Monitio contrà excommunicatum inſordeſcentem, quomodò, & quandò ſit facienda, tit.3.form.1.nu.13. pag. 162.

Mortuus.

Mortuus, neque excommunicari directè, neque abſolvi poteſt, prælud.n.53.p. 12.
Abſolvi poteſt indirectè, ut ſit capax Eccleſiaſticæ *ſepulturæ, & Suffragiorum* Eccleſiæ*, prælud.n.78. pag.* 15.

Mulier.

Mulier major, etiam excommunicata præciſa Conſtitutione Marchiæ*, vel particulari loci Statuto, poteſt validè contrahere abſque ſolemnitate, tit.4. §.4.irregular.2.n.18.p.* 191.
Si tamen cauſa expreſſa reperitur falſa, corruit contractus per remotionem conſenſus, ibi n.19.
Mulier *eſt incapax poteſtatis excommunicandi, prælud.n.50.p.* 12.
Mulier*, quia appetiit ſimilitudinem Dei, ærumnæ multæ, & pœnalitates ei datæ ſunt, ibi 51.p.* 13.

Mulieres Concubinæ non excommunicantur, ſed aliis pœnis puniuntur. tit.1.form.26.n.13.p. 81.
Mulieres accedentes ad recipienda Sacramenta, pectore, & brachiis denudatis, an peccent, & ſint repellendæ, tit.2.form.9.n.5.& 6.p. 153.
Mulier non poteſt excommunicare, neque docere, licèt docta ſit, tit.4.§.4. irregular.2. num.11. & 12. pag. 191.

Munera, Munus.

Munus judicandi eſt neceſſitatis, ita & munus arbitrandi, ſi Arbitri eligantur in forma juris, tit.1. form.48.n.13.p. 124.
Munera, an recipi poſſint in Viſitatione tit.2.form.4. n.9.10.p. 355.
Munera excæcant oculos Iudicum, ibi p. 135.

Mutuum.

Mutuum frumenti cum pacto, quod reddatur cum augumento uſurarium eſt, tit.1. form.19. num.23. pag. 67.
Etiamſi inſerviat augumentum pro opere pio, ibi.

N

Negociatio, Negociator.

Negociatio eſt triplex, & quænam ex his, Clericis ſit interdicta, oſtenditur, tit.2. form. 8. n.1.& per tot.p. 147.
Negociator Clericus quandò eſt certus, & notorius, à cenſuris ſibi comminatis, non appellat, ibi n.25. pag. 150.
Negociatores Clerici Sæculares, & Regulares, quibus pœnis afficiantur, ibi n.26.& 27.p. 151.
Negociatores Clerici, vel Moniales Epiſcopo ſubiecti, ſi ſint moniti in Synodo, ut abſtineant, poſſunt puniri abſque alia monitione, ſi non obtemperent, tit.4.§.1.excom.7..n.5.p. 182.

Notarius.

Notarius, ſivè Actuarius Viſitationis atteſtans de actis Viſitæ, plenè probat, tit.1.form.39.num.6. pag. 106.

Notorium.

In facto notorio Iudex poteſt ad declaratoriam cenſurarum procedere abſque monitione, tit.1. form.1. n.6.& 45.p. 33.
Præſertim ſi agatur de notorio facti permanentis, quod non admittit excuſationem, tit.1.form.11.num.20. & 21.p. 54.

Novitius.

Vide in Verbo Edictum, *& Verbo* Moniales.

Nuncius.

Nuncio publico referenti, exequi non potuiſſe citationem perſonalem, ſtandum eſt, tit.1. form.1. n.9.& form.31. n.5.p.33.& p. 87.
Nuncius ad effugiendam nullitatem, debet referre, ſe citaſſe, prout habuit in mandatis, ibi n.13.p. 34.
Nuncio referenti aliquid, quod non pertinet ad ſuum officium, non creditur, tit.1.form.31.n.5.p. 87.
Nuncius publicans, & affigens Cedulones Interdicti, qua forma debeat facere relationem, tit.3.form.4 n.22.p. 166.

O

Opinio DD.

Opinio DD.non excuſat à nullitate Contractus, & reſtitutione uſurarum, tit.1.form..19.num.18. & 19.p. 66.
Opinio DD.nihil ſuffragatur, ubi adeſt Conſtitutio Papæ in contrarium, quia cedit auctoritati Romani Pontificis, ibi.
DD. non habent auctoritatem interpretandi ius Divinum, ſed Papa, ibi.
DD. tenentes contra Conſtitutiones Papæ peccant, ibi num 20.p. 67.
Opinio Gloſ.præfertur opinioni alterius Doctoris, tit.2. form.8.n.7.p. 148.
Opinio DD.non excuſat Parochos ab applicatione Sacrificii pro populo, ibi n.11.
DD. non poſſunt interpretari Decreta Concilii Trid. ſed ſolus Papa, ibi p. 148.
Opinio DD.non excuſat à cenſura, vel pœna à lege lata, tit.2.form.10.n.16.p. 158.
Opinio DD.Regularium, dum defendant eorum privilegia, non eſt allegabilis, tit.3.formul.4. num.14. pag. 165.
Opinio DD. eſt intelligenda iuxtà terminos auctoritatum, quas allegant, tit.1.form.48.n.22.p. 125.

Ordo, Ordinans, Ordinatus.

Ordinatus ſine titulo, vel ficto, eſt ipſo iure ſuſpenſus, tit.2.form.2.n.1.& 8.p. 131.
Ordinans ad titulum Patrimonii, quæ advertere, & præcipere debeat, ibi n.3.
Ordo Sacer an conferri poſſit ei, qui pro titulo habet donationem omnium bonorum Parentum unà cum fratribus, ibi n.4.& 5.
Ordinatus per ſaltum illicitè, ſed validè ordinatur, at ſuſpenſionem incurrit, ibi n.6.
Ordinatus ſine titulo, vel ficto, non appellat à denunciatione ſuſpenſionis incurſæ, ibi n.9.p. 132.
Ordinatus ſine titulo, non poteſt ad exercitium ordinum habilitari, niſi de congrua ſuſtentatione provideatur, n.12.
Prima Tonſura eſt Ordo, tit.2.form.3.n.4.p. 133.
Qui fuit damnatus ad Triremes, an poſſit ordinari, de irregularit.form.unic.n.14.p. 175.

Pa-

P

Parochus, Parochiani.

PArochus excommunicatus validè aſſiſtit matrimonio, Prælud.n.36.p. 10.
Parochus aſſiſtens matrimonio clandeſtino arbitrariè punitur prælud.poſt nu.93.ver.Parochos non prohibentes p. 17.
Parocho de jure, & non aliis, decimæ ſolvendæ ſunt, tit.1.farm.17.n.9.p. 62.
Fallit regula triplici modo, & caſu, ibi numer.10. pag. 62.
Parochus omittens culpabiliter denunciationes matrimonii graviter peccat, & arbitrio Ordinarii punitur, tit.2.form.5.n.2.p. 137.
Parochus ad evitandum matrimonium clandeſtinum, poteſt oculos claudere, aures obturare, & fugam arripere, ibi n.6.p. 138.
Parochi præſentia in matrimonio qualis eſſe debeat, ibi n.7.
Parochus in matrimonio, adhibetur tanquàm teſtis magnæ auctoritatis, ibi n.8.
Parochus ſi non percipit mutuum conſenſum contrahentium, matrimonium eſt nullum, non obſtante ejus præſentia, ibi num.9.
Etiamſi ipſe Parochus data opera non audiret, ibi num.10.
Parochi fides de contractu matrimonii plenè probat, ibi n.11.p. 139.
Parochi præſentia, quamvis coacta ſufficit pro validitate matrimonii, dummodò audiat conſenſum contrahentium, ibi n.12.
Parochi præſentia purè phyſica in contractu matrimonii non ſufficit pro illius validitate, ibi n.13.
Parochus, quibus de cauſis poſſit excuſari ad evitandas pœnas ob non factas Denunciationes matrimonii, tit.2.farm.5.n.14.p. 139.
Parochus à comminatione cenſuræ ſuſpenſionis: imò nec à declaratoria (cognita culpa) ob non factas denunciationes matrimonii, non appellat, ibi num.16.
Parochus ſi ſit ab Epiſcopo ab officio ſuſpenſus vigore c.cum inhibito de clandeſt.deſponſ. non poteſt ab eo abſolvi, ibi n.19.
Parochus omittens unam tantùm denunciationem ob aliquam rationabilem cauſam, mitiùs punitur, ibi n.20. & 21.p. 140.
Parochus ſuſpenſus, niſi nominatim publicè denuncietur, poteſt petentibus Parochianis eis Sacramenta conferre abſque incurſu irregularitatis, ibi num.22.
Parochorum objectiones referuntur, quibus ſe excuſant applicare diebus feſtis Sacrificium pro populo, tit.2. form.8.n.8.p. 148.
Parochi de jure Divino tenentur Sacrificium offerre pro populo, ibi n.9.& confutantur objecta.
Parochiani teneatur miniſtrare Parocho neceſſaria pro victu ſi non habeat Congruam, aliàs ſi renuant, Sacramenta eis denegare poteſt, ibi n.10.
Parochus ex tenuitate ſuæ congruæ non excuſatur Sacrificium offerre pro populo diebus feſtis, ibi à n.8. ad 12.
Parochus ab officio ſuſpendi non debet, niſi in ſcriptis cauſa expreſſa, tit.2.form.9.n.9.p. 154.
Parochus aſſiſtens Matrimonio contra expreſſam prohibitionem Epiſcopi, punitur pœna arbitraria, tit.1.form.5.n.12.p. 146.

Papa.

Papæ interpretatio prævalet dictis DD. & Sanctorum Patrum, tit.1. form.19.n.20.p. 67.
Papa concedens privilegium, jus ſuum non minuit, tit.2.ad form.10.n.17.in fine p. 158.

Participatio.

Participans cum excommunicato, non poteſt puniri, niſi priùs moneatur, tit.1. formul.15. num.3. pag. 59.
Participans in crimine damnato, eſt ipſo jure excommunicatus, & Iudex poteſt illum denuò excommunicare abſque monitione, ibi n.4.
Participans cum excommunicato vitando poſt monitionem, peccat mortaliter, & eſt eadem pœna puniendus, ibi n.7.& 8.p. 60.
Imò ſi eſt perſona publica, poteſt Ordinarius devenire ad Interdictum locale generale, ibi n.9.
Clerici, quandò poſſint participare cum Epiſcopo excommunicato, prælud.n.41.p. 11.

Patentati.

Patentati S. Officii, poſſunt viſitari, & quoad mores corrigi, & puniri ab Epiſcopo, tit.1. form.39. n.3.p. 113.

Patientia.

Patientia Auctoris, quam pro Opere hoc evulgato ſuſtinet, indicatur, tit.3. formul.42. num.10. pag. 113.

Patrimonium.

Patrimonium Eccleſiaſticum conſtituentes, ad evitandas fraudes, quid agere debeant, oſtenditur, tit.2 ad form.2.n.3.p. 131.
Donatia omnium bonorum Parentum f^{a}vore ordinandorum facta cum conſenſu aliorum filiorum, an ſit titulus validus pro Patrimonio, ibi numer.4. pag. 131.

Peccatum.

Peccatum Prælatorum maximum eſt, & ſi ſiat publicum, peſtilentiæ æquiparatur, tit.1.formul.29. num.14.pag. 85.
Peccatum in Sacramento Pœnitentiæ confeſſum, poteſt de licentia pœnitentis ex cauſa, manifeſtari à Confeſſario, tit.2.form.1. n.4.p. 128.

Index.

Pecunia.

Pecunia Montium Pietatis, in alios, quàm pauperum uſum converti, non poteſt, aliàs Officiales excommunicationem incurrunt, tit.1.formul.23. num.12. pag. 76.

Pedagium.

Pedagium ab Eccleſiaſticis exigentes, ipſo facto cenſuras incurrunt, tit.3.form.7.n.1.p. 167.

Pedagii nomen ſumitur pro quacumque indebita exactione, ibi n.2.

Prælati Eccleſiaſtici exigentes à Clericis pedagia, eaſdem pœnas incurrunt, ibi n.3.

Percuſſio.

Qui ſint hi, qui percutientes Clericum excuſentur ab incurſu excommunicationis, oſtenditur tit.1.for.1. n.14.p. 34.

Percutientes Clericos, quando poſſint ab Epiſcopo abſolvi, enumerantur caſus, & perſonæ, tit.1.for.1. à n.22.ad n.38.p. 36.

Percuſſio quando ſit judicanda levis, quando gravis, ibi n.38.

Percuſſio facta Clerico Sacris veſtibus induto, vel divina officia celebranti, quamvis levis, ſemper gravis, & atrox reputatur, ibi n.39.p. 37.

Ad judicandum, an percuſſio ſit levis, vel gravis, ſeptem conſideranda ſunt, ibi n.40.

Qui percutere tentat, & non percutit, aut verba injurioſe profert non incurrit excommunicationem, tit.1.form.1.n.2.p.32.& p. 33.

Pœna.

Pœna excommunicationis eſt corporis afflictiva, tit.1. form.1.n.16.p. 35.

Hæc tamen intelligitur ſimilitudinarie, ibi n.18.

Pœna corporis afflictivæ quænam dicantur, ibi.

Pœna injuriantium Clericos Divina celebrantes, & illorum, qui officia Divina perturbant, tit.1.for.1. n.39.p. 37.

Pœna Sacrilegii eſt Iudici arbitraria, tit.1.form.4. n.6.p. 41.

Pœna gravis eſt communionem non habere, & inter homines eſſe, tit.1.form.15.n.6.p.59.

Pœnæ poſitivæ, ſeu mixtæ, an incurrantur ipſo jure, vel potiùs exigatur Iudicis declaratoria, titul.1. form.31.n.22.p. 89:

Pœnæ quando apponuntur per modum conditionis, & formæ, ſi modus, & conditio non adimpletur, ſtatim ligant in foro conſcientiæ, ibi n.23.

Pœna accedentium ad collocutoria Monialium contrà prohibitionem, eſt arbitraria Epiſcopo, tit.1.for.33. n.9.p. 91.

Pœna tamen cenſurarum adhibenda eſt in ſubſidium, & ad removenda ſcandala, ibi n.12.

Pœnæ quando ſint augendæ, ibi.

In infligenda pœna cenſurarum mitiùs puniuntur exiſtentes in Dignitate, quàm alii inferiores, titul.1. form.40.n.25.p. 110.

Pœna cenſurarum eſt magis propria pro punitione Regularium, quàm cæteræ pœnæ, & redditur ratio, tit.1.form.44.n.52.p. 116.

Pœna carceris affert injuriam, & famam onerat, ibi num.14.

Pœna pecuniaria non eſt imponenda Religioſis, ibi num.15.

Pœna pœnitentiæ publicæ hodie non imponitur, ibi num.16.

Pœna privationis vocis, inter Regulares eſt graviſſima, ibi n.17.

Pœna ubi à lege, vel ſtatuto non eſt determinata, arbitrio Judicis imponitur, d.tit.1.d.form.44.nu.12. pag. 116.

Pœna, quæ imponitur arbitrio Judicis, dicitur pœna canonica, ibi.

Pœnam ſibi eligere non poteſt reus, quia hoc eſt contrà rationem pœnæ, ibi d.n.12.p. 116.

Pœna Confeſſarii frangentis Sigillum Confeſſionis quænam ſit, tit.2.form.4 n.7.& 15.p. 129.

Pœnæ exigentium plùs debito in Viſitatione quænam ſint, tit.2.form.4.n.10.& 16.p. 135.

*Pœna Clerici aleatoris quæ ſit, tit.2.for.6.n.18.p.*142

Corpore dat pœnas, qui caret ære malus, ibi.

Pœna Clerici frequentantis Tabernas, ibi n.19.

Pœna occultè delinquentis, quomodò ſit infligenda, ibi n.20.p. 143.

Pœnæ exercentium ſuperſtitioſa, tit.2. form.8.nu.10. pag. 150.

Pœnæ privationis ſunt in duplici differentia, aliæ ut exequantur, requirunt factum hominis, aliæ non requiruntur hoc, ſed ligant eo ipſo ad inſtar cenſurarum, tit.2.form.10.n.14.p. 157.

Pœnas incurſas ob non adimplementum Decretorum noviſſimorum de celebratione Miſſarum, non tollunt Superiores Regulares, ibi n.17.& 18.p. 158.

Pœna Triremium an reddat infamem, & irregularem ad illas damnatum, de irregularit.form.unic. n.13. & 14.p. 175.

Pœna comminatoria in Conſtitutionibus Apoſtolicis contenta indignationis Omnipotentis Dei, & Apoſtolorum Petri, & Pauli eſt arbitraria prælud. n.10.p. 4.

Pœna non tollitur multitudine peccantium, tit.2.for.6, n.10.p. 141.

Pollutio Eccleſiæ.

De pollutione Eccleſiæ, ejuſque reconciliatione, tit.1. form.37.n.10.& ſeqq.p. 163.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio Canonicatus eſt capienda capitulariter, tit.3. form.9.n.2.p. 170.

Poteſtas.

Poteſtas excommunicandi divinitùs data eſt, prælud. n.45.p. 11.

Præ-

Præceptum:

Præceptum Judicis factum reo ad ſe conſtituendum in carceribus eſt nullum, & non obligat, tit.2. form.6. n.21. & 22. p. 143.

Præcedentia.

Intèr Eccleſiaſticos ad regulandum præcedentiam, ſervanda eſt, & attendenda ordinis prærogativa, tit. 2. form.7. n.5. p. 144.

Præcedentia intèr Canonicos, an competat juxtà ordinem receptionis, vel ordinis, ibi n.7. & ſeqq.

Jus præcedentiæ ſemel quæſitum ampliùs non amittitur, ibi.

Intèr Eccleſiaſticos in materia præcedentiæ attendenda ſunt Decreta Sac. Congreg. Rituum, ibi n. 13. pag. 145.

Vicarius Foraneus non præcedit alios Presbyteros, ex hoc ſolùm, quod ſit Vicarius, ibi n.14.

Non obſtante conſuetudine, niſi ſit immemorabilis, ibi, & n. ſeqq.

Et etiamſi ſit Vicarius S.Officii, ibi n.19.

In jure honorifico præcedentiæ, totum facit Conſuetudo, ibi n.18.

Præcedentia intèr Moniales, quomodò regulctur, oſtenditur tit.4. §.2. ſuſp.4. n.4. p. 185.

Prædicatio.

Abbatiſſa non poteſt prædicare, tit. 4. §. 4. Irregnlar.2. n.11. & 12. pag. 191.

Prælatio.

Vide. Præcedentia.

Prælatus.

Prælati Regulares quomodò debeant, & poſſint ſuas Eccleſias pollutas reconciliare, tit.1. form.37. n.21. pag. 104.

Prælati Sæculares, & Regulares ingredientes ſoli clauſuram Monialium, vel ſecum ducentes perſonas ſæculares, incidunt in Bullam Greg. XIII. tit. 1. form.40. n.27. p. 110.

Prælati nomine, veniunt primo loco Epiſcopi, tit. 2. form.9. n.10. p. 154.

Prælati Regularium ſi omittant, quæ ad eorum officium pertinent, tenentur non ſolùm de lata, ſed levi culpa tàm pro omiſſis, quàm pro commiſſis, tit.2. form.10. n.7. p. 156.

Prælati Regulares, non poſſunt concedere licentiam Religioſis, ut dimittant habitum Religionis extrà Clauſtra, tit.4. §.1. excom.4. n.6. p. 180.

Prælatus inferior Papa, in jure communi non diſpenſat, ibi.

Prælati Regulares non poſſunt paramenta, & ſupellectilia ſacra benedicere prò Eccleſiis non ſuis, & ſi hoc facerent, poſſunt ab Epiſcopo cenſuris puniri, tit.3. form.6. n.23. p. 166.

Prælati Regularium non poſſunt audire confeſſiones ſæcularium, niſi approbentur ab Epiſcopo, tit. 3. formul.9. n.3. p. 152.

Prælati, vel abſolvere indiſcretè timeant, vel ligare, prælud. n.60. p. 13.

Prælati Regulares tranſgreſſores Bulla Alexandri VII. Fælicis, *ab Ordinario Cenſuris puniuntur, tit.1. ad form.46. n.1. & 8. pag.118. &* 121.

Præſentatio, Præſentatus.

Præſentatio dat jus præſentato habenti requiſita, quod non tollitur, per capacitatem proximioris præſentandi, poſtea ſupervenientem, tit.2. form. 7. num.11. pag. 145.

Præſumptio.

Præſumptiones juris ſtant loco teſtium, & ſunt liquidæ probationes, tit.1. form.4. n 5. p. 41.

Qualitas tribuens juriſdictionem, non præſumitur, ſed eſt ab allegante probanda, tit. 1. form. 3. num. 6. pag. 133.

Nemo præſumitur delinquere ſinè cauſa, tit... ad form.44. n.3. p. 115.

Præventio.

Præventio in cauſa criminali intèr Judices, quandò dicatur inducta, tit.1. form.4. num.7. p. 41.

Captura perſonæ rei prævalet aliis actibus ad firmandam præventionem, ibi, & declaratur concluſio.

Reus ſe ſponte conſtituens coràm Judice, qui eum non citavit, non deſtruit præventionem, ibi.

Princeps.

Vide excommunicatus.

Ratio Status Principum Chriſtianorum eſt illa, quæ præceptis Dei, & Eccleſiæ conſona eſt, prælud. num.49. pag. 12.

Privilegium.

Privilegium canonis, ſi quis ſuadente, *quibus perſonis competat, refertur, tit. 1. form. 1. num. 3. pag.* 33.

Privilegium non ſolvendi Decimas ſolus Papa concedit, tit.1. form.17. n.4. p. 62.

Privilegium Regularibus conceſſum, ut poſſint miniſtrare Sacramenta ſæcularibus omni tempore, non extenditur ad miniſtrationem viatici, tit.1. form.42. num.5. p. 112.

Privilegia Regularibus antè Concil. Trid. conceſſa, ut non teneantur obſervare interdicta, ſunt revocata, tit.1. form.44. n.5. 115.

Privilegiorum prætextu, non debet creſcere flagitiorum auctoritas, tit.2. form.10. n.17. p. 158.

Privatio.

Vide Suſpenſio, Suſpenſus.

Pro-

Probatio.

Probatio delicti aſararnm, ex quibus deducatur, oſteaditur, tit.1. form.19.n.26. p. 67.

Proceſſio.

Qua dicautar proceſſiones iadicta pro bono, & cauſa pablica, tit.3. form.4. n-2. p. 164.
Invitati ad Proceſſioaem Regalares, & exempti, quomodò iu edicto ſint monendi, ibi n.3.

Proceſſus.

Proceſſas facti, requiritur in facto notorio, tit. 1. ad form.34. n.1. p. 114.

Procuratio.

Procuratio eſt exigenda à ſolis locit Diœceſit, aon autem iu viſitatione Civitatis, tit. 2. form.4. aam.2. pag. 135.
Procurationem indebitam exigentes, qaas pœnas incurrant, ibi n.10. & 16.
Procuratio, in quibus caſibus dicatur indebitè exacta; ibi à n.5. ad 9.
Laici aoa poſſaat cogi, ſi renuant ad ſolvendam procurationem, ibl u.4.
Procaratio an præſeribatar, ibl n.12. p. 136.
Procaratio noa exigitur ab Epiſcopo in viſitatioae parvoram Coaveatuum Regularium, tit. 2. formal.10. n.11. p. 157.

Procurator.

Procuratores non admittantur in caaſis, ia qaibus pœua inſligitar corporalis, tit.1. form.1. n.16. p. 35.
Admittuntur in cauſa excommanicatioais, ibi n. 17.
Debet deputari ab Epiſcopo pro defenſioae cauſaram locoram piorum, tit.1. form.23. n.11. p. 75.

Proœmium.

Proœmiam legis, ſeù Conſlitationis, Legislatoris mentem, & animum, oſteudit, tit.1. form.40. nam.21. pag. 110.

Profeſſio, Profeſſus.

Profeſſus, ſivè Vir, ſivè Malier volens proponere nullitatem ſaæ profeſſionis, noa auditar, niſi maneat intrà clauſtra reteato babitu, tit. 1. form. 35. n.1. p. 94.
Fugiens à Claaſtro ex legitima caaſa, retento babitu auditur, ibi n.2.
Profeſſas reclamans coatrà ſaam profeſſionem poſt qainqaenaium, non poteſt aadiri, niſi obteata à Papa reſtitatione ia integram, ibi a.3.
Vir profeſſus in Domo, ſeù Conventu noa deſignato pro Novitiis, nullitatem ſuæ profeſſioais, teneṭar deducere coràm Sac.Congr. Concilii, ibi n.4. p. 95.
Profeſſus conſtruens proceſſum ſuper nullitate profeſſioais, vel petens reſtitutionem in integrum, tenetar citare Renanciatarios, & intereſſe babentes, ibi a.5. p. 95.
Profeſſio non annullatur per ſolam confeſſionem metum infereatis, ibi a.10.

Proteſtatio.

Proteſtatio in caaſis crimiaalibas à Clericis, qaaadò, & qaâ formâ ſit facienda, oſteaditur, de irregalarit. form. anic. n.2. 3. 4. 5. & ſeqq. p. 174.
Proteſtatio bæc debet fieri in ſcriptis, ibi n.7.
Et facieada eſt tàm in caaſis crimiaalibus levibas, quàm gravibas, ibi a.8.
Noa tamen exigitar qaandò querela porrigitur in Tribaaali Eccleſiaſtico, ibi n.10.
Proteſtatio prædicta ad evitandam irregularitatem eſt facienda etiam à laicis, ibi n.11. p. 174.

Proviſus.

Vide. Statutum. Coaſtitutio.

Q

Qualitas.

Vide. Jurifdictlo. Præſamptio.

Querela.

Querela coatrà malefactores à Clericis porrigenda, qaâ modificatione coacipiatar, de irregalar. form. unic. n.3. 4. & ſeqq. p. 174.
Qaerelam Clerici aon ſolùm ia propria caaſa, ſed etiam ſuorum porrigere poſſuat, ibi n.4.

R

Ratio Status.

Vide in Verbo Priuceps.

Receptio ad Religionem.

*Recipientes ad Religionem, nibil pro admiſſione recipere debent, tit.4. §.1. n.2. 3. & 4. p.*177.
Et tit.3. form.9. n.14. p. 171.

Recurſus.

Vide. Regalares.

Redditio Rationis.

Vide. Regalaris. Religioſas.

Regulæ Juris.

Ejas eſt nolle, qai poteſt, & velle, tit. 2. form. 9. nam.14. p. 155.
Nemo præſamitur ſiaè cauſa deliaquere, tit. 1. formal.44. n.3. p. 115.
Fraſtrà precibas impetratar, qaod jàm jare communi coaceditar, pralud. n.141. p. 24.
Iacapax poſſidendi, eſt incapax præſcribendi, tit. 1. form.7. u.4. p. 47.

Diuturnitas temporis non minuit, ſed auget peccatum, tit.1. form.19. n.18. p. 66.

Non ſermoni, ſed rei eſt ſermo ſubjectus, tit. 1. form.40. n.26. p. 110.

Ignorantia facti, & non juris excuſat, tit.3. form.42. n.4. pag. 112.

Conceſſo conſequente, cenſetur conceſſum antecedens, ſinè quo conſequens obtineri non poteſt, ibi num. 8. pag. 113.

Nemo præſumitur velle facere, quod de jure facere non poteſt, tit.1. form.44. n.3. p. 115.

Monaſterium non tenetur prò delicto Monachi, tit.1. form.44. n.15.

Cui licet quod eſt plus, licet quod eſt minus, ibi n. 21. pag. 116.

Qui prior eſt tempore, prior eſt jure, tit. 2. form. 7. num.8. p. 144.

Qui neſcit Sacris parere Canonibus, nec Sacris adminiſtrare, eſt indignus Altaribus, tit.2. form. 7. n.23. pag. 146.

Regulares, Religioſi.

Regularis incidens in excommunicationem, c. ſi quis ſuadente, poteſt ab Epiſcopo denunciari excommunicatus, tit.1. form.1. n.45. p. 39.

Religioſus Concubinarios, quomodò puniatur, tit. 1. form.27. n.16. p. 81.

Regularibus ſervanda eſt bona ſama, ibi.

Regulares non poſſunt prorogare juriſdictionem in alium, quàm proprium Superiorem ſinè licentia Papæ, tit.1. form.31 n.15. p. 88.

Regulares, & præſertim Ordinum Mendicantium non debent exercere officium Vicarii Generalis Epiſcopi, & referuntur rationes, ibi n.16. & 17.

Canonici Regulares poſſunt tale munus exercere in locis, ubi eorum Superiores, juriſdictionem exercent in populum, ibi n.18.

Regulares amoventes, vel lacerantes Cedulones, excommunicationem contrà hujuſmodi delinquentes comminatam incurrunt, ibi n.20. p. 89.

Regulares frequentantes Monaſteria Monialium, quomodò ab Epiſcopo puniri, & coerceri poſſint, tit. 1. form.33. n.11. p. 91.

Sepelientes in eorum Eccleſiis excommunicatos, poſſunt ab Ordinario excommunicati denunciari, tit.1. form.37. n.8. p. 102.

Inducentes aliquem ad eligendam Sepulturam in eorum Eccleſiis, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi n.9.

Regulares, miniſtrantes Sacramenta laicis infirmis, excommunicationem incurrunt, tit. 1. form. 42. n.1. non obſtante eorum bonâ fide, ibi n.9. p. 112. & 113.

Secus ſi illa miniſtrarent de licentia Parochi ſaltèm præſumpta, ibi n.2.

Regulares delinquentes in adminiſtratione Sacramentorum. poſſunt ab Epiſcopo puniri, tanquàm in hoc Delegato Sedis Apoſtolicæ, ibi n.10.

Regularium aſſertioni circà ſpecialia privilegia ſtandum non eſt, niſi illa exhibeant, tit.1. form.44. n.6. pag. 115.

Regulares tenentur obſervare Interdicta, non obſtante contraria Conſuetudine, ibi n.6. & 7. p. 115.

Quandò poſſint ab Ordinario cenſuris puniri, ibi n. 8. 9. 10. & ſeqq. & tit. 3. formul. 6. num. 13. pag. 165.

Regulares non debent aleis ludere, & adducitur ratio, tit.2. form.6. n.17. p. 142.

Regularium Superiores non poſſunt ſe ingerere in cauſis ſpectantibus ad S.Officium, ſed Religioſos punit Epiſcopus, tit.2. form.8. n.20. p. 150.

Regulares ſi ſint negociatores, quibus pœnis afficiantur, ibi n.27. p. 151.

Regulares non debent ab Epiſcopo approbari ad confeſſiones, niſi habeant requiſita Clementinæ Dudum de ſepult. tit.2. form.9. n.3. pag. 152.

Religioſus, ſi ſit Executor Teſtamentarius, vel alterius operis pii, poteſt ab Ordinario compelli ad reddendam rationem, tit. 2. formul. 10. num. 9. pag. 156.

Regulares, qui habitant in Conventibus ſubjectis Ordinariis locorum vigore Decreti Ut in parvis, plenariè ſubſunt illorum juriſdictioni, ibi n.10.

Regulares non exequentes Decreta noviſſima de celebratione miſſarum, an pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ ibi comminatam, incurrant ipſo jure, vel potiùs requiratur declaratoria, oſtenditur tit. 2. form. 10. à num. 13. ad 17. pag. 157. & 158.

Regularium Superiores non poſſunt diſpenſare in lege Superioris, ideſt Papæ, nè ponant ſubditos in diſcrimine, ibi d. n.17. & 18. p. 158.

Regularium Prælati non adimplentes dicta Decreta, quibus pœnis afficiantur, ibi n.19.

Regulares admittentes in eorum Eccleſiis publicè excommunicatos ad participationem Sacramentorum, poſſunt ab Epiſcopo interdici, & denunciari, tit. 3. form.1. n.3. p. 160.

Non tamen cenſuras incurrerent, ſi hoc facerent ignorantèr, vel aliquo modo coacti, ibi n.4.

Regulares, & exempti invitati ad proceſſiones publicas, quomodò ſint in Edicto monendi, tit.3. form.4. n.3. & 4. p. 164.

Regulares admittentes in eorum Eccleſiis indecentia, poſſunt ab Ordinario Eccleſiæ prædictæ interdici, ibi n.7. p. 165.

Itèm ſi interdictum generale non obſervent, ibi num.8.

Itèm ſi ſolita obſequia Epiſcopo denegent, ibi num.9.

Itèm ſi contrairent Decretis generalibus Sac. Congr. Rit. ibi n.10.

Itèm ſi moniti ſepulturas ſub Altaribus conſtructas obſtrui non facerent, ibi.

Itèm ſi Congruam Curato Eccleſiæ Monaſterio unitæ non ſolverent, ibi n.11.

Regulares non intereſſentes publicis proceſſionibus, poſſunt cenſuris compelli, puniri, ibi n. 13.

Regulares dùm peccant, graviùs peccant, quàm cæteri, ideò graviùs puniendi ſunt, ibi n.15.

Regulares ſuſpenſi, vel interdicti ſimplicitèr, voce activâ, & paſſivâ privati ſunt, ibi num. 16. pag. 166.

Regulares ſuſpenſi ab ordine tantùm, non poſſunt eligi, ſed eligere, ibi n.17.
Regulares ſuſpenſi voce activâ, & poſſivâ, non poſſunt votum dare in Capitulo, ibi n.18.
Regulares ſunt benemeriti de Eccleſia, ibi num. 19. pag. 166.
Regulares ſunt Coadjutores Epiſcoporum, ibi.
Regulares ſi ſunt Inſtituti obſervantes, protegendi ſunt, ibi.
Regularium delicta mitiùs punienda ſunt regulariter, ibi.
Regulares debent eſſe obſequioſi ergà Epiſcopos, quià non fuerunt exempti à jure reverentiali, ibi n.20.
Regulares in pluribus, Epiſcopis ſunt ſubjecti, ibi.
Regulares utriuſque ſexus, an licitè poſſint recipere aliquid in admiſſione, & receptione Novitiorum, oſtenditur, tit. 3. form. 9. à num. 14. cum ſeqq. pag. 171.
Regulares recurrentes ad Judices, & Principes ſæculares in eorum cauſis, an efficiantur irregulares, ſi poſt recurſum celebrent, de irregularit. form. unic. n.13. 15. & 16. p. 175.
Regulares utriuſque ſexus, an & quandò incurrant cenſuram Extravag 1. de ſimon. *recipientes ab admiſſis, dona, prandia, & jocalia, tit. 4. §.1. n.2. 3. & 4. p.* 177.
Regulares utriuſque ſexus, deponentes habitum propriæ Religionis, an & quandò peccent, & cenſuras incurrant, tit.4. §.1. excom. 4. num.2. 3. & 4. pag. 180.
Religioſus, qui obtinuit Indultum tranſeundi ad aliam Religionem, non poteſt tranſire ad laxiorem, ibi num.5.
Regulares mendicantes recipientes Novitios ad profeſſionem antè completum annum probationis, à receptione profeſſionis aliorum ſunt ipſo jure ſuſpenſi, tit.4. §.2. ſuſp.4. n.1. p. 185.
Superiores Regulares procedentes ad electionem Abbatiſſæ in Monaſteriis ipſis ſubjectis abſque præſidentia Epiſcopi, vel ejus Delegati, poſſunt puniri, tit.4. §.2. ſuſp.6. n.3.
Regulares coguntur cenſuris ad obſervandum Interdictum, tit.4. §.3. interd.1. n.3. p. 188.
Regulares damnati ad Triremes, an efficiantur infames de irregularit. form. unic. n.13. & 14. p. 175.
Regulares excommunicati, eligi non poſſunt ad Prælaturas, ſivè excommunicatio ſit à Jura, ſivè ab homine, ſivè publica, ſivè occulta, Prælud. n.185. pag. 29.
Regulares cenſuris ligati, an & quandò eligere, vel eligi poſſint, vide, ibi in Præludio n.186. & ſeqq. pag. 300.

Renunciatio.

Renunciatio Beneficii ſimoniacè facta, inducit illius vacationem ipſo jure abſque miniſterio Judicis, tit.1. form.11. n.14. p. 71.
Renunciare quis non poteſt, ut valeat excommunicari ſine monitione, prælud. n.64. p. 14.

Repreſalia.

Relaxantes, vel extendentes Repreſalia contrà perſonas Eccleſiaſticas *Interdictum incurrunt, tit. 3. form.7. n.6. p.* 168.

Repudiatio.

Repudiatio legati, ſivè Donationis, ſivè Hæreditatis Eccleſiis relictorum, fieri non poteſt abſque Beneplacito Apoſtolico, quid eſt vera alienatio, tit.1. for.23. n.18. & 20. p. 76.
Secus ſi repudientur legata cum onere miſſarum, ibi num.22.

Reſtitutio.

Reſtitutio uſurarum, quandò incertum eſt, cui ſit facienda, pauperibus erunt diſtribuenda, tit.1. for.23. n.10. p. 75.
Reſtitutio in integrum adverſus lapſum quinquennii, quomodò detur, tit.1. form.35. n.3. p. 94.

Reſervatio Abſolutionis.

Quæ ſint Cenſuræ Sedi Apoſtolicæ reſervatæ poſt Concilium Trid. oſtenditur, prælud. n.68. p. 14.
Epiſcopus excommunicando ſubditos, non poteſt reſervare abſolutionem Summo Pontifici in præjudicium Archiepiſcopi, tit.1. form.13. n.9. p. 57.

Reſervatio Cenſuræ.

Quæ cenſuræ ſint reſervatæ Sedi Apoſtolicæ, etiam in caſibus occultis, prælud. n.68. p. 14.

Rigor.

Rigor juris temperatur ratione loci, ratione cauſæ, ratione perſonæ, tit.1. form.7. n.7. p. 48.
Vbi charitas non prodeſt, rigor, & poteſtas eſt adhibenda, tit.4. §.1. excom.7. n.4. p. 132.

S

Sacramentum.

SAcramenta Baptiſmi, Confirmationis, & pœnitentiæ licitè conferri, & recipi poſſunt tempore interdicti, prælud. n.119. p. 22.
Non tamen Sacramentum Euchariſtiæ, etiam in Paſchate, ibi n.120. & 125.
Neque Sacramentum extremæ unctionis, neque Ordinis, ibi n.121.
Matrimonium autèm an licitè, & validè contrahatur, ibi n.122.

Sacrilegium.

Sacrilegii pœna hodiè eſt Judicis arbitrio imponenda, tit.1.

Digitized by Google

tit. 1. form. 4. num. 6. pag. 41.
Quot ſint ſpecies Sacrilegii, oſtenditur, ibi n.7.
Sacrilegii delictum eſt mixti fori, ibi n.8.
Præventio quandò detur intèr Judices, ibi n.9.

Scrutinium.

Scrutinium auriculare dicitur ſecretum, ſi teſtes adhibeantur tanquam Scrutatares, ſecus ſi tanquàm ſimplices teſtes, tit.4. §.9. ſuſp.6. n.9. p. 182.

Scrutator.

Scrutatores, qui adhibentur in ſcrutinio electionis Abbatiſſarum, tenentur ad ſecretum, tit.4. §.2. ſuſp.6. num.9. p. 188.
Scrutatores in Electione Abbatiſſæ facienda à Prælato Regulari cum præſidentia Epiſcopi, ſunt neceſſarii, ibi d. n. 9.

Sepeliens, Sepultura, Sepultus.

Sepultura Eccleſiaſtica fidelibus dari non poteſt tempore Interdicti, v. aliud. n.130. p. 23.
Clerici tamen ſpecialitèr non interdicti, cum ſilentio in loco Sacro ſepeliri poſſunt, ibi p. 23.
Sepelientes in loco Sacro excommunicatum, innodantur excommunicatione: qui autèm ad hunc effectum dicantur ſepelientes, tit. 1. form. 37. num. 5. & 6. pag. 101.
Sepelientes in loco Sacro excommunicatum ignoranter, non incurrunt, ibi n.7. p. 102.
Regulares ſepelientes in eorum Eccleſiis, vel in Cœmeteriis publicè excommunicatos, ſeù interdictos, excommunicationem incurrunt, ibi n.8.
Clerici Sæculares, & Regulares inducentes aliquem ad eligendam Sepulturam in eorum Eccleſiis, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ibi num.9.
Non tamen incurrunt, ſi ad eligendum, conſilium tantùm dederint, ibi n.10.
Laici inducentes aliquem ad Sepulturam eligendam pacto, vel voto, non incurrunt cenſuram, ibi n.11.
Excommunicatus denunciatus, ſi reperiatur ſepultus in Eccleſia, quid ſit faciendum, ibi n.16. p. 103.
Sepelientes ſcientèr excommunicatos in loco Sacro, non abſolvuntur, niſi ſatisfecerint arbitrio Epiſcopi, ibi num.18.
Extraneus, qui delicti non eſt particeps, ſi celebret, vel alia Divina Officia peragat in Eccleſia violata, non fit irregularis, ibi n.25. p. 104.
Publicè excommunicatus, ſepeliri non poteſt in loco Sacro, niſi priùs abſolvatur, etiamſi ſigna pœnitentiæ dederit, tit.1. form.37. num.13. p. 103.

Sequeſtrum.

Vide Bona. Judex laicus. Laici.

Sigillum Confeſſionis.

Fractio Sigilli Confeſſionis, eſt delictum, quod pertinet ad Tribunal Epiſcopi privativè, tit.2. form.1. n.1. pag. 128.
De fractione Sigilli Confeſſionis, Epiſcopus poteſt inquirere ex officio, ibi n.2.
Judex non poteſt uti notitiâ habitâ ex revelatione confeſſionis contrà ſacramentaliter confeſſum, ſine ſacrilegio, ibi n.3.
Sigillum Confeſſionis provenit ex inſtitutione Chriſti, & reſpicit non ſolùm favorem pœnitentis, ſed etiam Sacramenti, ibi n.4. & 13.
Sigillum Confeſſionis quandò dicatur fractum, quandò dicatur crimen probatum, & talis probatio, cui incumbat, oſtenditur, ibi n.5. 6. & 14.
Licentia revelandi confeſsionem debet eſſe libera, & expreſſa, & non ex cauſa levi, ibi n.8.
In fractione Sigilli Confeſſionis non datur parvitas materiæ, ibi n.11.
Sigillum Confeſſionis durat etiam poſt mortem pœnitentis, ibi num.12.

Simonia, Simoniacus.

In crimine ſimoniæ quælibet perſona admittitur ad teſtificandum, ac nemo repellitur, niſi ſit inimicus capitalis, tit.1. form.21. n.1. p. 70.
Simonia probatur teſtibus ſingularibus, ibi n.2.
Simoniaci, & Hæretici æquiparantur, ibi num. 4. pag. 70.
Simonia committitur non ſolùm in renunciatione Beneficii, ſed in aliis actibus, qui referuntur, ibi num.6.
Simonia definitio traditur, & declaratur, ibi n.10.
Simonia dicitur completa, ubi interdicit munus à manu, munus à lingua, munus ab obſequio, ibi nu.11. & explicatur pag. 71.
Simonia triplex eſt, mentalis, conventionalis, realis, & qui ſint eorum effectus, explicatur, ibi nu.12.
Simonia probatur per conjecturas, & præſumptiones, ibi, & num.13.
Simonia non cadit in Cappellaniis manualibus, ibi num.16.
Fallit ſi habeant aliquam ſpiritualitatem adnexam, ibi num.17.
Presbyter diffamatus in ſimonia, eſt ſuſpendendus ab Altari, ibi num.21. p. 72.
Simonia an committatur recipiendo aliquid in admiſſione Novitiorum Religionum, tit.5. form.9. num.17. 18. 19. & 20. pag. 172.

Societas, Socius.

Societas animalium cum pacto capitalis ſalvi, dicitur Leonina, & illicita, tit.1. form.19. n 17. p. 66.
Socius Societatis animalium, qui ponit induſtriam, nil certi habet, ibi n.14.
Socius, qui habet capitale ſecurum, dicitur mutuum contraxiſſe, ibi n.16.
Societas officiorum vacabilium cum pacto capitalis ſalvi, an ſit valida, ibi remiſſivè n.21.
Clerici emere non poſſunt animalia, ut ea tradant Socio, & indè lucrum capiant, tit. 2. form. 8. nu.13. in fin. pag. 148.

Index.

Socius criminis.

Socius criminis an probet delictum uſuræ, tit. 1. formul. 19. n. 26. p. 67.
Et an probet delictum ſimoniæ, tit. 1. form. 21. nu. 3. & 4. pag. 70.

Sponſalia, Sponſus.

Promittens ſponſalia, cogitur matrimonium contrahere per cenſuras, etiam ſi promiſerit ſine juramento, tit. 1. form. 29. num. 1. & 6. p. 83.
Niſi habeat juſtam cauſam recedendi, & quænam ſit, oſtenditur, ibi n. 4. & 5.
Sponſus compulſus cenſurâ ad contrahendum matrimonium, ſi pertinaciter perſiſtit, & recuſat contrahere, eſt abſolvendus, etiam invitus, ibi num. 7. pag. 84.
Sponſus, qui ſponſalia promiſſa effectuare renuit, an teneatur Sponſam dotare, ibi num. 9.
Sponſus quandò eſt extrà Provinciam, vel moratur intrà Provinciam, quanto tempore ſit expectandus, ibid. num. 4. pag. 83.

Statutum.

Statutum laicorum quandò dicatur læſivum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, tit. 1. form. 5. n. 7. & 8. pag. 44.
Statuta Religionum, quibus diſponitur, quod in Monaſteriis non recipiantur fures, & facinoroſi, non tollunt immunitatem, tit. 1. formul. 11. num. 9. pag. 52.
Statuta Montis Pietatis legitima, quæ ſint, demonſtratur, tit. 1. form. 23. n. 1. p. 73.
Statutum, quo diſponitur, ut Canonici, & alii Præbendati, poſtquam fuerint admiſſi, ſolvant aliquid in uſum pium convertendum, eſt validum, tit. 3. form. 9. num. 9. p. 70.
Idem ſi ſtatuat pro fabrica Eccleſiæ, vel ſuppellectilibus Sacris, ibi n. 10. & 11.
Idem ſi ſtatuat, quod admiſſi non participent de maſſa, niſi priùs per aliquod temporis ſpatium Eccleſiæ gratis inſerviant, ibi n. 13.
Idem ſi non ſtatutum, ſed conſuetudo præſcripta id obtinuit, d. n. 9.

Suffraganeus.

Epiſcopus Suffraganeus non poteſt abſolutionem cenſurarum de jure non reſervatarum, reſervare Sedi Apoſtolicæ, in præjudicium Archiepiſcopi, tit. 1. form. 13. n. 9. p. 57.

Suppellex.

Prælati inferiores habentes uſum Pontificalium, pro Eccleſiis ſuis duntaxat Sacram Suppellectilem benedicunt, tit. 3. form. 6. n. 23. p. 166.

Superſtitio.

Superſtitio dicitur exerceri, quotiès quis nititur efficere aliquid per cauſas, quæ nec virtute ſua naturali, nec ex Divina, aut Eccleſiaſtica inſtitutione effici poteſt, tit. 2. form. 8. n. 15. p. 149.
Orationes, & preces, quibus Eccleſia non utitur, ſuſpectæ habendæ ſunt, ibi n. 16. p. 149.
Adjurationes, quæ referuntur ad animalia irrationabilia, ſuperſtitioſæ ſunt, ibi n. 17.
Presbyter Sæcularis, & Regularis ſuperſtitionem exercens eſt ſuſpendendus, n. 19.
Si verò ſcienter, & cum dolo, & advertentia ſuperſtitioſa exerceret, eſſet deponendus, ibi, d. num. 19. pag. 150.

Suſpendere, Suſpenſio, Suſpenſus.

Quid ſit ſuſpenſio oſtenditur, & declaratur, prælud. num. 89. p. 16.
Suſpenſio alia eſt totalis, alia partialis, ibi n. 90.
Suſpenſus ab officio, non eſt ſuſpenſus à Beneficio, ibi num. 91.
Suſpenſio partialis quandò fiat, & quomodò, ibi n. 92.
Suſpenſiones provenientes à jure, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, quænam ſint enumerantur, prælud. num. 93. p. 17.
Suſpendere ſolùm poteſt, qui excommunicare poteſt, ibi num. 94.
Suſpenſio ab homine ferenda, ſcripto, & prævia monitione ferenda eſt, n. 95.
Suſpendi poſſunt ſolùm Clerici, ibi n. 96.
Epiſcopi non incurrunt ſuſpenſionis, nec interdicti cenſuram in jure latam, niſi expreſsè fiat de illis mentio, ibi n. 97.
Collegium Clericorum totum ſuſpendi poteſt, n. 98.
Suſpenſio non incurritur, niſi ob culpam gravem, licèt ſi ſit ad modicum tempus, vel ab uno tantùm actu, ferri poſſit, etiam pro culpa veniali, prælud. n. 99. pag. 19.
Suſpenſus exercens actum, à quo eſt ſuſpenſus, peccat mortalitèr, ſi materia gravis ſit: & exercens actum ordinis, irregularitatem incurrit, ibi n. 100.
Suſpenſus, nominatim denunciatus, eſt vitandus in eo, à quo eſt ſuſpenſus, & eum non vitando peccatur, ibi num. 101.
Suſpenſus ſcienter violans ſuſpenſionem celebrando, eſt deponendus, & etiam excommunicandus, ibi num. 102.
Suſpenſus in uno loco, eſt ubique ſuſpenſus, quià ſuſpenſionis cenſura afficit immediatè perſonam, ibi num. 103.
Suſpenſus à minori ordine, non poteſt aſcendere ad majores, niſi abſolvatur, ibi n. 104. p. 20.
Suſpenſus ab officio, & beneficio non poteſt eligere, neque Beneficium obtinere, ibi n. 105.
Suſpenſio ad certum tempus, ceſſat abſque alia abſolutione elapſo tempore, prælud. n. 107.
Suſpenſiones à jure, vel ab homine latas in contumeciam, non abſolvunt Parochi, & Confeſſarii, ibi num. 108.

A

Digitized by Google

A ſuſpenſione à iure lata in pœnam delicti, quandò Epiſcopus abſolvat, prælud.n.109.p. 20.
Epiſcopus negligens procedere contra Simoniacos, ſuſpenſionem incurrit ab officio per duos menſes, tit.1. form.21.n.9.p. 70.
Presbyter diffamatus de Simonia, eſt ab Altari ſuſpendendus, ibi n.21.p. 72.
Suſpenſio à iure inflicta, nonniſi ob peccatum mortale incurritur, tit.3.form.5.n.20.p. 140.
Suſpendendi ſunt Clerici, & Canonici indevotè Officia Divina celebrantes, tit.2.form.7.n.23.p. 146.
Suſpenſio, quandò fertur in pœnam criminis probati, poteſt infligi abſque monitione, tit.2.form.8.nu.21. pag. 150.
Suſpenſio, quandò fertur in pœnam, appellatione ſuſpenditur, ibi n.24.p. 150.
Suſpenſionem contentam in noviſſimis Decretis de celebratione Miſſarum, an incurrant omnes Superiores Eccleſiarum, executionem illorum negligentes, tit.2.form.10.à n.1.ad n.16.p. 156.
Suſpenſio contenta in ſupradictis Decretis eſt latæ ſententiæ, ibi n.12.& in præfat.
Et non poteſt ſuſpenſus Superior Regularium redintegrare, ibi n.17.& 18.
Suſpenſio lata in puram pœnam non poteſt tolli ab inferiore, niſi ei expreſsè concedatur, quia cenſetur reſervata, ibi n.18.
Suſpenſus ab officio, intelligitur tam ab officio ordinis, quam iuriſdictionis, tit.4.§.2.ſuſp.3.n.2.p. 185.
Suſpenſionem incurrit Sacerdos, qui celebrat coram excommunicato denunciato, prælud.n.28.p. 9.

Syndicatus.

Vicarius Capituli tenetur ſtare ſyndicatui, tit.1.for.40. n.1.p. 107.
Quæ ſint crimina cadentia ſub ſyndicatu, ibi n.4.

Synodus.

Conſtitutio ſynodalis contra Clericos Negociatores, habet vim trinæ monitionis, tit.4.§.1.excom.7.nu.5. pag. 182.
Synodi ignorantia in loco, & Diœceſi ubi eſt publicata, allegari non poteſt, ibi n.6.
Synodus obligat etiam Regulares in his, quæ ſunt Ordinario ſpecialiter commiſſa, tit.2.§.2.ſuſp.6.n.5. pag. 187.

T

Teſtamentum.

TEſtamenti factio eſt publici iuris, & ideò condi non poteſt validè ab excommunicato vitando, prælud.n.38.p. 10.
Fallit favore piæ cauſæ, ibi n.40.

Teſtis.

Teſtes ſingulares, an probent delictum uſuræ, tit.1. form.19.n.26.p. 67.
Quid ſi ſint ſocii criminis, ibi.
Et ſint idonei debent renunciare in actis ſuo commodo, ibi.
Teſtes ſingulares probant delictum ſimoniæ, titul.1. form.21.n.2.p. 70.
Teſtis ſocius criminis ſimoniæ, & muneris non probat, ibi n.5.
Teſtes de metu deponentes, quandò præferantur teſtibus de libera voluntate atteſtantibus, tit.2.for.36. n.14.p. 96.
Teſtes ſingulares probant minas, & verbera, ibi num.19.
Teſtes ſingulares probant revelationem Confeſſionis Sacramentalis, tit.2.form.1.n.14.p. 129.
Teſtes, qui ſcienter interfuerunt matrimonio contracto abſque denunciationibus, puniuntur arbitrio Ordinarii tit.2.form.5 n.4.p 137.
Teſtis quinquagenarius dicitur ſenex, & poteſt examinari ad perpetuam, quia periculum eſt in mora, tom.1.in appendic.n.1.p. 280.
Teſtis ſenex regulariter eſt ille, qui habet ætatem 60. annorum, ibidem d.p.280.d.n.1.

Timor.

Timor probabilis mali, & violentiæ, operatur idem, quod actualis incuſſio metus, tit.3.form.1.num.11. pag. 161.
Timor excommunicationis à Superiore comminatæ, inducit iuſtum metum cadentem in conſtantem virum, ibi.

Titulus.

Titulus, ad quem aliquis ordinatur, quando dicatur fictus, tit.2.form.2.n.2.p. 131.

V

Verba.

VErbum præſumat, deſignat dolum, & temeritatem, tit.2.form.37.n.7.p.102.& tit.3.for.1. n.4.p. 160.
Verbum pauci, quot perſonas includat, tit.1.for.40. n.16.p. 109.
Verbum incurrant, eſt latæ ſententiæ, tit.2.for.10. n.12.d. 157.
Verba in materia pœnali, & ad incurrendas cenſuras intelligenda ſunt cum effectu, tit.3.form.9.num.8. pag. 170.

Vicarius Capituli.

Vicarius Capituli tenetur ſtare ſyndicatui, titul.1. for.40.n.1.p. 106.
Vicarii Capitulares, ſi ſyndicatui non ſubjiciantur, prævaricatores aliquandò ſiunt, ibi num.3.
Vicarius Capituli non lucratur Diſtributiones, niſi Choro interſit, ibi n.5.p. 108.
Non poteſt viſitare, niſi poſt lapſum anni à die ultimæ Viſitationis, ibi num.6.

De quibus actibus poſſit ſyndicari, & de quibus non, ibi n.4.7.& 8.
Quæ poſſit facere jure ſuo ordinario, ibi d.num.8. 9. & 10.
Poteſt concedere licent: am pro fundatione novi Monaſterii, d.n.8.
Diſpenſat ab interſtitiis, d.n.9.
Viſitat Monaſteria Monialium, ibi n.11.
Vicarius Capituli ingrediens Clauſuram Monialium aſſociatus à laicis, Bullæ Greg.XIII.fit tranſgreſſor, ibi n.13.p. 109.
Viſitans Clauſuram Monialium non debet ſecum ducere pluſquàm octo perſonas, aliàs pœnas Bullæ incurrit, ibi n.15.& 16.
Vicarius Capituli in ingreſſu in Clauſuram Monialium, non ſervans Bullam Greg.XIII. quas pœnas incurrat, ibi n.18.& trib.ſeqq.
Et in quibus caſibus poſſit de hoc ſyndicari, ibi n.30. pag. 111.
Poteſt abſolvi ab Epiſcopo, ſi propter hoc cenſuram incurrit, ibi n.31.
Vicarius Capituli non concedit intrà annum Dimiſſorias pro prima Tonſura, niſi arctatis, tit.2. for.3. n.3.& 4.p. 133.
Vicarius Capituli concedens intrà annum Dim:ſſorias non arctatis, eſt ipſo jure à beneficio, & officio per annum ſuſpenſus, ibi n.7.p. 133.
Etiam ſi ille, cui conceſſa fuerunt, eis non utatur, ibi num.8.p. 134.
Vicarius Capitularis exigens indebitam procurationem, eſt ab Epiſcopo ſucceſſore puniendus, etiam ex officio, tit. 2.form.4.n.1 p. 134.
Non poteſt exigere p.o procurotione, niſi medietatem ejus, quod ſolvitur Epiſcopo, ibi n.3.p. 135.
Neque poteſt procurationem exigere à laicis, ſi renuant illam ſolvere, ibi n.4.
Vicarius Capituli, in quibus caſibus dicatur procurationem exegiſſe exceſſivè, ibi n.5.& plurib.ſeqq.
Vicarius Capituli indebitam exigens procurationem, quas pœnas incurrat, ibi n.10 & 16. p. 136.
Vicarius Capituli longè excellit Vicarium Epiſcopi, tit.4.§.2.ſuſp.2.n.5.p. 185.

Vicarius Generalis.

Vicarius Generalis Epiſcopi, an poſſit eſſe Regularis, oſtenditur, tit.1.form.31.n.16.& 17.p. - 88.
Vicarius Generalis Archiepiſcopi, an poſſit proceſſum inſtruere, & ad cenſuras procedere contrà Vicarios Suffraganeorum, ibi n.25.p. 89.
Vicarius Generalis Epiſcopi poteſt jure ſuo ordinario confeſſiones Sacramentales audire, ſi ſit Sacerdos à caſibus Epiſcopo reſervatis abſolvere, & aliis committere, & delegare, tit.2. form.9. num.13. pag. 154.
Et Confeſſarios ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere, ibi num.14.p. 154.
Et Notarios imperitos ab officio ſuſpendere, ibi.
Vicarius Generalis non poteſt explorationem voluntatis Puellarum habitum Religionis, vel profeſſionem emittere volentium, facere niſi Epiſcopo impedito, vel abſente, tit.4.§.2.ſuſp.2. n.2.p. 184.
Non poteſt explere ea, quæ ſunt commiſſa Ordinario per nomen appellativum Epiſcopi, ibi n.3.

Vicarius Foraneus.

Vicarius foraneus non praecedit alios Presbyteros antianos ordine, tit.2.for.9.n.14.p. 145.
Non obſtante conſuetudine, niſi ſit immemorabilis, ibi n.15.
Et etiamſi eſſet Vicarius S.Officii, ibi n.19.

Vicarius Suffraganei.

Vicarius Suffraganei ſi citetur à Curia Archiepiſcopi, quomodò ſit citandus, tit.1.form.31.n.4.p. 86.
Vicarius Suffraganei, ſi abutatur juriſdictione, & delinquat in Officio poteſt ab Archiepiſcopo Metropolitano puniri, ibi n.7. & ſeqq. & rejiciuntur DD. Contrarii n.8.& 9.p. 87.
V:icârius Generalis Suffraganei, ſi ſit Regularis, an poſſit puniri ab Archiepiſcopo, ibi num.13.& 14. p. 88.
Vicarius Suffraganei monitus ab Archiepiſcopo, ſi compareat, vel appellet, quomodò cum eo ſit agendum, :bi n.24.p. 89.

Vidua.

Vidua ſi fiat Monialis, elegi non poteſt in Abbatiſſam abſque diſpenſatione, tit.4.§.4.irregular.2.num.1. pag. 190.

Viſitatio, Viſitator.

Viſitator contrà impedientes, poteſt vim vi repellendo procedere ad cenſuras abſque monitione, tit.1. form.39.n.1.p. 105.
Viſitator. ſi viſitati renuant illum recipere, an debeat Oſtia Eccleſiæ frangere, tit.1.formul.39. numer.2. pag. 105.
Viſitator viſitans Moniales exempeas, ſi oppoſitionem inveniat, debet illas monere antequàm procedat ad cenſuras, ibi n.4.
Viſitator excedens proprias facultates, tenetur ad intereſſe, ſi procedat ad cenſuras, ibi n.5. p. 106.
Et quando dicatur excedere, ibi d.n.5.
Viſitator debet ante Viſitationem monere viſitandos, ut ſe parent ad recipiendam viſitatioaem, & eligere debet Notarium Viſitationis, ibi n.8.
Viſitator Clauſuræ Monialium, non debet ſecum ducere plus quàm octo perſonas, tit.1.form.40.num.15. & 16.p. 109.
Viſitator, vel ejus familiares recipientes munera an peccent, tit.2.form.4.n.9.p. 135.
Viſitator tenetur de facto ſuorum familiarium, ibi num.10.
Epiſcopus viſitans parvos Conventus Regularium ſibi ſubiectos vigore Decreti Vt in parvis, non poteſt procurationem exigere, tit.2. form.10. num.11. pag. 157.
Viſitans autem iure delegato Concilii, debet in Decreto exprimere, & ſe ſubſcribere Sedis Apoſtolicæ Delega-

legatum, tit. 3. form. 4. num. 5. pag. 164.

Viſitator ſit ſit in exercitio ſui muneris impeditus, antequâm procedat ad cenſuras, debet priùs monere impedientes, ut deſiſtant, tit. 4. §. 1. excom. 2. nu. 3. 4. & 5. pag. 179.

Unio.

Unio Monaſteriorum Monialium. Vide Moniales.

Univerſitas.

Univerſitas relaxans, aut extendens repreſalias contrà perſonas Eccleſiaſticas ſubjicitur Interdicto, tit. 3. form. 7. n. 6. p. 168.

Univerſitas extorquens à perſonis Eccleſiaſticis juramenta illicita, & libertati Eccleſiaſticæ damnoſa, ſubjicitur Interdicto, ibi n. 7.

Univerſitas banniens, vel injuriosè detinens, aut percutiens proprium Epiſcopum, eo ipſo Interdictum incurrit, ibi n. 8.

Requiſitio facienda, ut Concilium Univerſitatis, convocetur, quomodò ſit concipienda, oſtenditur, tit. 3. form. 9. n. 7. p. 170.

Uſura, Uſurarius.

Contrà uſurarios proceditur etiam ex officio, tit. 1. form. 19. n. 1. pag. 64.

Cauſa uſurarum an ſit mixti fori, vel potiùs ad Judicem Eccleſiaſticum pertineat, oſtenditur, ibi nu. 2. 3. 4. 4. & 6.

Uſura quandò exigatur in contractu Cambii, ibi nu. 7. 8. & 9.

Uſura an committatur in contractu Societatis cum pacto capitalis ſalvi, ibi à n. 11. cum ſeqq.

Uſurarius, requirente Judice etiam ex officio, tenetur exhibere libros, ibi n. 29. pag. 67.

Uſuræ delictum, ex quibus dicatur probatum, ibi d. num. 26.

Uſuræ delictum probatur præſumptionibus, & conjecturis, ibi n. 27. & 28.

Uſurarius antequàm excommunicetur monendus eſt ad deſiſtendum, ibi n. 29. pag. 68.

Uſurarius appellans à comminatione cenſuræ, quandò ſit audiendus, ibi n. 30. & 31.

Uſuræ exactæ quibus ſint reſtituendæ, ibi n. 32.

Uſurarii non ſunt ab excommunicatione hominis contrà eos lata abſolvendi, niſi reſtituant uſuras exactas, ibi.

Uſuras exactas reſtituere tenentur hi, qui cauſam dederunt, ut exigerentur, ſi Uſurarius nolit, vel non valeat reſtituere, ibi n. 33.

Clericus uſurarius quomodò puniatur, ibi num. 34. eſt infamis.

Uſuræ exactæ per Miniſtros Montis frumentarii, pauperibus diſpoſitione Epiſcopi, diſtribui debent, tit. 1. form. 23. n. 10. pag. 75.

IMPRIMATVR,

Si videbitur Reverendiſs. Patri Sac. Palatii Apoſtolici Magiſtro.

D. de Zaulis Epiſc. Verulanus Viceſg.

APPROBATIO.

De mandato Reverendiſs. P. Fr. Paulini Bernardini S. P. A. Magiſtri, attentâ conſideratione perlegi librum; cui titulus - *Formularium Legale Practicum Fori Eccleſiaſtici, in quo formulæ declaratoriarum &c. continentur Authore FRANCISCO MONACELLI &c. Pars Tertia primæ editionis*, nec non *Appendicem ad tertiam partem Formularii Legalis practici Fori Eccleſiaſtici continentem nonnullas inſtructiones, & monita prò Epiſcopis*, in eiſque nihil inveni fidei, & bonis moribus contrarium, imò reperi omnia elaboratè doctèque pertractata, atque de Cenſuris agens, nihil cenſurâ dignum adnotavi. Quamobrèm ut publicæ utilitati conſulatur, utque fæcundum Authoris nomen magis in dies augumentum recipiat, publicæ luci donari poſſe cenſeo, ſi iis, quibus juris eſt, ità videbitur. Hac die 14. Martii 1708.

Dominicus Urſaya J. U. & Sac. Th. Doctor, in Rom. Urbis Archigymnaſio pub. Profeſſor in Rom. Curia Advocatus.

IMPRIMATVR.

Fr. Paulinus Bernardinus Ordinis Prædicatorum Sac. Apoſtol. Palatii Magiſter.

FOR-

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI
PRÆLUDIUM.

SUMMARIUM.

1 *Cenſura Eccleſiaſtica quid ſit oſtenditur.*
2 *Quot ſint cenſuræ propriè dictæ demonſtratur.*
3 *Ceſſatio à Divinis non eſt cenſura.*
4 *Judex Delegatus, qui habet facultatem inſligendi cenſuras, non poteſt deponere.*
5 *Quid ſit excommunicatio oſtenditur.*
6 *Excommunicatio dividitur in majorem & minorem.*
7 *Excommunicatio ſimpliciter lata, ſemper intelligitur de majori.*
Excommunicatio non debet inferri niſi in ſubſidium. ibi.
8 *Excommunicatio alia fertur à jure, alia fertur ab homine. Excommunicatio hominis quando extinguatur morte ferentis.* ibi.
9 *Excommunicatio quando dicatur latæ Sententiæ. vel ferendæ, oſtenditur, & num. 19.*
11 *Excommunicatio debet ferri in ſcriptis, aliàs ferens incurrit pœnas à jure latas, & puniri poteſt.*
12 *Excommunicationes aliæ ſunt reſervatæ, aliæ non, & quæ ſint Pontifici reſervatæ oſtenditur.*
13 *Excommunicationes non reſervatæ, quæ ſint enumerantur.*
Fundator Beneficii poteſt ſibi fructus reſervare tempore vacationis. ibi.
14 *Excommunicatio major non reſervata, non abſolvitur à ſimplici Confeſſario, & num. 15. 16. 17. 18. & 19.*
20 *Abſolutio excommunicationis obtenta ab habente privilegium abſolvendi in foro conſcientiæ, non prodeſt in foro externo.*
21 *Qui ſint effectus excommunicationis majoris oſtenditur, & enumerantur, & num. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40 42. 43. 44.*
41 *Quibus ſit licitum communicare cum excommunicato vitando, oſtenditur.*
45 *Poteſtas excommunicandi eſt à Deo.*
46 *Forma excommunicandi, & excommunicatos vitandi, eſt ab Eccleſia.*
47 *Poteſtas excommunicandi quibus data à jure ſit oſtenditur.*
48 *Qui excommunicare non poſſint oſtenditur, & num. 49. 50. 51. & 52.*
53 *Qui excommunicari non poſſint oſtenditur, & num. 54. 55. 56. 57.*
58 *Excommunicatio generalis non ligat niſi ſubditos excommunicantis.*
Subditus excommunicantis excommunicatus, debet evitari etiam in aliena Diœceſi. ibi.
59 *Excommunicatio ferri non debet ex levitate, ſed ex juſta, & gravi cauſa.*
60 *Cauſa excommunicationis principalis, & immediata eſt contumacia, cauſa verò remota ſunt crimina.*
61 *Excommunicatio non fertur pro peccato interno, ſeu merè præterito, & num. 62.*
63 *Excommunicatio non incurritur, niſi ſequatur effectus actus prohibiti.*
64 *Excõmunicatio non infertur, niſi præmiſſa monitione, cui quis renunciare non poteſt. fallitur nu. 67.*
65 *Monitio pro ferenda excommunicatione debet eſſe perſonalis.*
66 *Judex excommunicans ſine monitione incurrit interdictum.*
67 *Excommunicatio ut ſit valida tria requiruntur.*
68 *Quis poſſit abſolvere ab excommunicatione majori, & minori oſtenditur, & nu. 69. 70. 71. & 72. 73. 74. 75.*

Abſolutio ab excommunicatione in foro conſcientiæ non requirit Sacramentum Pœnitentiæ n.72.
76 *Abſolutio ab excommunicatione majore non datur, niſi præſtitâ cautione de parendo mandatis Eccleſiæ, & ſatisfaciendo parti læſæ: at ſi ſine cautione abſolutio detur valida eſt, & n.77.*
78 *Abſens poteſt abſolvi ab excommunicatione per Procuratorem.*
79 *Mortuus, quomodo ſit abſolvendus oſtenditur.*
80 *Abſolutio ad cautelam, quomodo, & quando detur oſtenditur, & num.81. 82.*
83 *Abſolutio cum reincidentia quando, in quibus cauſis, & à quibus Judicibus detur, & n.84. 85. 86.*
87 *Epiſcopus pro abſolutione excommunicationis ob violatam immunitatem incurſa, nihil recipit.*
88 *Abſolutio ab excommunicatione non præſumitur, & ideò eſt probanda.*
89 *Quid ſit cenſura ſuſpenſionis, & à quo infligi poſſit oſtenditur.*
90 *Suſpenſio dividitur in totalem, & partialem, & declaratur diviſio, & num.91. 92.*
93 *Suſpenſiones provenientes à jure, & Conſtitutionibus Apoſtolicis enumerantur.*
94 *Quis poſſit cenſura ſuſpenſionis quâ forma, & quis poſſit ea affici, & ligari oſtenditur, & num.95. 96. 97. & 98.*
99 *Suſpenſionis cenſura non debet infligi niſi ob gravem cauſam.*
100 *Qui ſint effectus ſuſpenſionis oſtenditur &, n.101. 102. 103. 104. & 105.*
105 *Abſolutio ſuſpenſionis, qua forma, quibus, & à quò dari poſſit oſtenditur, & num.107. 108. & 109.*
110 *Abſolvens à cenſura ſuſpenſionis, debet exigere juramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, & alia injungere.*
111 *Quid ſit interdictum, quomodo dividatur, oſtenditur, & declaratur diviſio, & nu.113.*
114 *Interdictum, quod fertur ab homine, qui ferant oſtenditur.*
115 *Interdicta quæ promanant à jure communi, & à Conſtitutionibus Apoſtolicis referuntur.*
116 *Interdictum generale locale, non fertur, niſi ex peccato publico Regentium commiſſo.*
117 *Interdictum perſonale non poteſt in aliquem ferri niſi ob propriam gravem culpam.*
118 *Quot ſint effectus interdicti, quibus Sacramentis, & divinis Officiis privet hæc cenſura, oſtenditur, & declaratur, & num.119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 130. 131. 132. 133. 134. 135.*
127 *Interdicto populo, non eſt interdictus Clerus, nec è converſo interdicto Clero, an ſint interdicti Regulares oſtenditur.*
128 *Interdicto populo, interdicuntur mares, & fœminæ majores & minores.*
Interdictâ Civitate, interdicuntur ſuburbia ibi: *Interdictâ Eccleſia, interdicitur Cæmeterium, non è converſo* ibi:
129 *Judex ſuo arbitrio limitare poteſt effectus Interdicti.*
136 *Interdictum quomodo tollatur, & abſolvatur, oſtenditur, & num. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144.*
145 *Quid ſit ceſſatio à divinis oſtenditur.*
146 *Ceſſatio à divinis eſt duplex, & differt ab Interdicto locali.*
147 *Qui ſint effectus ceſſationis à divinis oſtenditur, & num.148.*
149 *Ob quam cauſam ceſſatio à divinis imponatur indicatur.*
150 *Qui non habet juriſdictionem ferendi cenſuras, ceſſationem à Divinis indicere non poteſt.*
151 *Forma ferendi ceſſationem à Divinis traditur.*
152 *Quæ ſit cauſa ſufficiens ad imponendam ceſſationem à Divinis oſtenditur.*
153 *Ceſſatio à divinis non imponitur ſine admonitione.*
154 *Qui habet privilegium audiendi Divina tempore Interdicti, eo non utitur tempore ceſſationis à divinis.*
155 *Quid ſit irregularitas oſtenditur.*
156 *Irregularitas non incurritur, niſi in jure ſit expreſſum.*
157 *Quotuplex ſit irregularitas oſtenditur, & declaratur unaquæque ſingillatim, & nu.158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177.*
178 *Quot modis tollatur Irregularitas oſtenditur, & num.179. 180. 181. & 182.*
183 *Qui ſint effectus Irregularitatis, oſtenditur, & num.184.*

CUM in prima, & ſecunda mei *Formularii* partibus, formulas expeditionum uſu frequentium in foro Eccleſiaſtico juxta præſcriptum Sac. Canonum, & Decretorum Sac. Congregationum tradere ſtuduerim: & uſus cenſurarū item in eodem foro frequentiſſimus ſit; congruum, & coherens mihi viſum fuit, in hac tertia parte pro complemento totius operis, formulas cenſurarum publicandarū reponere: Et ſi rem difficilem explicandam me aggredi non ignorem; adhuc invocato prius Divino Trinitatis præſidio, optatum finem aſſequi poſſe non diffiteor. Antequam verò de his formulis agam, aliqua notabilia de ipſis cenſuris præmittam, quæ ad pleniorem intelligentiam earumdem formularum conducunt, & ad faciliorem directionem fori externi inſervite, & pertinere noſcuntur.

De Cenſura in genere.

Cenſura igitur Eccleſiaſtica in genere, eſt
1 correctio, & pœna quędā ſpiritualis, ac medicinalis, privans uſu aliquorum bonorū ſpiritualium per Eccleſiaſticam poteſtatem inflicta delinquenti, donec à contumacia recedat. Dicitur pœna medicinalis: quia per cenſuram non ceſſat ipſa ſpiritualis poteſtas, ſeu habilitas ad ſpiritualia bona, ſicut per irregularitatem, depoſi-

poſitionem, vel degradationem, quæ privant habitu, ſeu poteſtate utendi iis bonis, ex quo ſuaptè naturâ ſunt perpetuæ, nec ſtatim auferuntur etiā ſi deliquens ſit emendatus: Cenſura verò impedit tantum uſum bonorum, & ab ea facilius conceditur abſolutio poſt emendationem. Dicitur *privans uſu aliquorum bonorum ſpiritualium* quia hæc quædam ſunt propria, & permanentia, quibus nemo invitus ſpoliari poteſt, ut gratia habitualis, virtutes infuſæ, earumque bonæ operationes: quædam verò ſunt communia, quibus homo in pœnā privari poteſt quò ad uſum activum, & paſſivum, ut eſt miniſtratio, & receptio Sacramentorū, & participatio publicorum ſuffragiorum Eccleſiæ.

Tres tantum ſunt Cenſuræ propriè dictæ ſci-
2 licet, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum *c. quærenti 20. de verb. ſignif. c. 1. c. ſtatutum, & c. is cui de ſent. excommunic. in 6.* Irregularitas autem, non eſt propriè cenſura, ſeu pœna; ſed inhabilitas quædam ad miniſterium Altaris, ſeu impedimentum quoddam accipiendi, vel exercendi ordinem: ſicuti depoſitio, & degradatio non ſunt Cenſuræ, ſed pœnæ quædam contra incorrigibiles à jure canonico latę. Item
3 ceſſatio à divinis, non eſt cenſura Eccleſiaſtica, quia non eſt prohibitio Divinorum officiorum, ſed deſiſtentia, & omiſſio *Navar. in manual. Prælat. cap. 27. num. 1. & ſeqq. & num. 188. Pirbing. in jus can. lib. tit. 39. num. 3. & 4.* & alii communiter. Et hinc fit, quod contumaces, & inobedientes, per cenſuras Eccleſiaſticas
4 compeſcantur; Judex delegatus, non poteſt vigore talis clauſulæ contumaces deponere, vel degradare, ſed ſolum illos ſuſpendere, excommunicare, & interdicere, ut advertit *Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 5.*

De Excommunicatione §. I.

Excōmunicatio à Divo Thoma ſic diffinitur
5 -- *Eſt ſeparatio hominis Chriſtiani à communione Eccleſiæ quò ad fructum, & ſuffragia generalia*: in hac enim diffinitione continetur, & communionis fidelium, & Sacramentorū interdictio: vel -- *Excommunicatio eſt à qualibet licita communione fidelium ſeparatio, in Summ. ſupplem. par. 3. qu. 21. art. 1.* & hanc ſecundam diffinitionē dat etiam *gloſ. in cap. ſiquem 59. verb. non tamen minori, de ſent. excommun.*

Hæc cenſura dividitur in majorem, & mi-
6 norem *d. cap. ſi quem de ſent. excommun.* major à communione fidelium abſolutè, & ſimpliciter ſeparat, ſive privat omnibus bonis communibus, nimirū Sacramentis Eccleſiæ, tam quo ad adminiſtrationē, quàm ſuſceptionem, publicis ſuffragiis, & convictu, ſeu ſocietate civili. Minor verò excommunicatio eſt, quę tantùm privat paſſivâ perceptione Sacramentorū, citato *c. ſi quem.* Dicitur autem minor non propter parvitatem objecti, eſt enim ex ſe res gravis privari perceptione Sacramentorū; ſed per comparationem ad majorem, cujus eſt pars, & quia incurrit etiam poteſt propter peccatū veniale, *D. Thom. in ſumm. ſupplem. par. 3. qu. 23. artic. 3.* Excommunicatio ſimpliciter lata, ſemper intelligitur de majori, *c. penult. de ſent. excommun.* & eſt pœna graviſſima, quâ nulla major eſt in Eccleſia teſte Divo Auguſtino relato *in C. corripiatur 24. qu. 3.* ideoque ad eam deveniri non debet, niſi poſtquam alia media, ac leviores pęnę, & cenſuræ fruſtra ſint adhibita juxta monitum *Concilii Trid. ſeſſ. 25. de refor. c. 3.* & modo etiam aliqua ſpes ſit rei emendandi, vel ſaltem promovendi bonū publicum, qui finis eſſe debet hujus pœnæ medicinalis, alioquin ab ea abſtinendum erit.

Itē ſecundo dividitur excōmunicatio (idem eſt de aliis cenſuris) in eam quæ fertur a jure, & in eam, quæ fertur ab homine. Excommunicatio lata à jure dicitur, quando aliquid per legem, canonem, conſtitutionem, ſeu Statutū ſub pœna excommunicationis prohibetur, vel præcipitur. Excommunicatio lata ab homine eſt, quæ per Judicis ſententiam infligitur. Inter has autē hoc eſt diſcrimen, quod ſententia excommunicationis à jure lata perpetuò duret, etiam poſt mortem ferentis, ſicut, & ipſa lex, quamdiu contrariâ lege, vel conſuetudine non revocatur. Excommunicatio verò ab homine lata extinguitur morte, aut depoſitione ferentis, ità ut eo mortuo, non poſſit deinceps incurri, quamvis qui eâ vivente latore incurrit eâ ligatus manet, donec abſolvatur: Unde ſi quis à Judice excommunicatus ſit ſub cōditione -- *ſi intra menſē non reſtituerit*, & Judex ante menſē elapſum moriatur, non incurrit excommunicationē *Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 39. nu. 9.*

Item tertiò dividitur excommunicatio in
9 eam quę ipſo facto incurritur, ſive criminis admiſſione, ſive ſententia Judicis: & vocatur excommunicatio latæ ſententiæ, ut ſi dicatur -- *qui hoc fecerit ſit excommunicatus, ſit anathema*: aut -- *ſubjaceat excommunicationi*: aut *excommunicanis mucrone percutimus*: vel -- *excommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere, vel vinculo excommunicationis innodamus*: aut -- *extra Eccleſiam eiicimus*: aut -- *præcipimus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ipſo facto, mox, ſtatim incurrendæ*: aut -- *excommunicatur, communione privetur ipſo jure, ipſo facto*: aut *excommunicationem incurrat*: aut -- *noveris te ſubjacere excommunicationi*: vel -- *decernimus te ſubjacere excommunicationi*: aut -- *noveris te anathemate percuſſum* &c. de quibus, & aliis clauſulis ſententiam excomunicationis latæ ſententię importantibus habes apud *Sebaſt. Medio tom. 3. in ſum. peccat. capital. quæſt. 42. Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 2. num. 5. & 6. Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. XI. à num. 6. ad 11.* & eam, quæ
10 non ipſo facto incurritur, ante ſententiam Judicis, ſed per hunc infligi debet, & dicitur ferendæ ſententiæ, ut ſi dicatur abſolutè -- *qui hoc fecerit, excommunicetur*: aut -- *excommunicationis Mucrone feriatur*: vel -- *prohibemus ſub pœ-*

na excommunicationis: aut -- *excommunicationem incurret*: aut -- *prohibemus ſub anathematis interminatione*: vel *ſub obteſtatione Divini judicii*: aut -- *indignationem Dei, & Apoſtolorum Petri, & Pauli, & noſtram incurrat*: DD. mox citati: hęc enim ultima clauſula includit pœnam arbitrariam, *Cherubin. in ſum. Bullar. ad conſtit.* 30. *Leon. X. Schol.* 2.

Quamquam ad ferendam excommunicationem non requiratur certa verborũ forma, ſed ſatis ſit, ut ſit talis, per quam de præſenti mens excommunicare volentis congruè exprimatur, & nil referat ſive dicatur -- *excommunico te à communione fidelium*, ſive *privo ſegrego, ſeparo te*, dummodo excommunicatio externis ſignis voce vel ſcripto ſufficienter ſit expreſſa: nihilominus ſententia excommunicationis majoris lata per Judicem, debet ferri in ſcriptis, & exprimi cauſa propter quam feratur, ex præſcripto Canonis in *C. cum medicinalis, de ſent. excommunic. in 6.* aliàs lator procedens ad excommunicationem contra formam ibidem traditam, præter ſuſpenſionem à divinis, & ab ingreſſu Eccleſiæ (quam incurreret per menſem) debet condemnari ad expenſas, & ad omne intereſſe partis, & etiam aliis pœnis arbitrariis à Superiore ſuo puniri, ut habetur expreſsè in *d. C.* 1. *de ſent. excom. in 6. Pirbing. loco ſupra citato n.* 12. *verſ. notandum tertio gloſ. in c. Sacro tit. eod.*

Item quarto dividitur excommunicatio in
12 eam quę reſervatur ferenti, & eã quæ nulli reſervata reperitur. Excommunicationes, quæ hodie reſervantur Summo Pontifici, præter caſus contentos in Bulla Cenæ, ſunt ſequentes.

Contra omnes §. *II.*

Percutientes Clericum, vel Monachum *c. ſi quis ſuadente 17. quæſt.* 4.

Perſeverantes per annũ in excommunicatione lata à Delegato Papæ *c. quærenti de offic. deleg.*

Falſarios litterarum Apoſtolicarum *c. ad falſariorum de crim. falſ.*

Habentes litteras Apoſtolicas falſas, & illas non deſtruentes *c. dura eod. tit.*

Incendarios à Judice excommunicatos, & denunciatos *c. tua nos de ſent. excommun.*

Sacrilegos effractores Eccleſiarum *c. conquæſti eod. tit.*

Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa *c. nuper eod. tit.*

Eligentes potentià inſignem in Senatorem Romanum *c. fundamenta de elect. in 6.*

Vexantes eos, qui cenſuram in aliquos tulerunt *c. quicunque de ſent. excom. in 6.*

Abſolutos ab excommunicatione ſub conditione, & non implentes *c. eos qui ibidem*.

Offendentes Cardinales *c. felicis de pœn.*

Exigentes tributa à perſonis Eccleſiaſticis *c. Clericis de immunit. in 6.*

Violantes Interdictum modis prohibitis in *Clementina Gravis de ſent. excom.*

Falſificantes monetam Regis Galliæ *Extravag. Joann. XXII. Prodiens de crim. falſ.*

Exenterantes corpora defunctorum *extravag. 2. de ſepult.*

Violantes Interdictum Sedis Apoſtolicæ *extravag. & ſi de pœn.*

Conſpirantes in perſonam Romani Pontificis ibid.

Dantes, & recipientes ob ingreſſum Religionis *extravag. commun. 1. de Simon.*

Simoniacos in ordine, & Beneficio *extravag. 2. eod. tit.*

Taxantem opinionem de Immaculata Conceptione Beatæ Mariæ Virginis *extravag. Grave de Reliq.*

Dantes, & recipientes pro gratia, aut juſtitia apud Sedem Apoſtolicam *extravag. 1. de ſent. excom. Bulla Bonifacii VIII. 1. & Greg. XXII.* 24.

Offendentes Rectores, ſeu Præſides Provinciæ Marchiæ Anconitanæ *extravag. Joan. XXII. Dierum de pœn.*

Occupantes bona Cardinalium tempore Conclavis *Bulla* 16. *Leonis X.*

Mentientes perſonas in litteris Apoſtolicis, ut earum expeditionem gratis aſſequantur *Bulla Leonis X.* 27.

Impedientes executionem litterarum Sac. Pœnitentiariæ *Bulla Julii III. Rationi congruit* 1.

Simulantes, & ſupponentes ſe alios eſſe pro obtinendis Beneficiis à Dataria *Bulla* 12. *Pauli IV. inter cæteras*.

Committentes duellum, & illud conſulentes *Concil. Trident. c. 19. ſeſſ. 25. de refor. Bulla Clem. VIII. 11. Illius vices*.

Mittentes litteras, aut Nunciũ in Conclavi, vel inde recipientes *Bulla Pii IV. 63. In eligendis.*

Occupantes bona Eccleſiarum, Montium Pietatis, ſeu alterius loci Pii: vel impedientes ne ab iis ad quos jure pertinent percipiantur *Concil. Trid. c. 11. ſeſſ. 22. de refor.*

Fœminas ingredientes Clauſuram Monaſteriorum Regulariũ *Bulla Pii V. 20. Regularium*.

Fœminas, ſive maſculos ingredientes ſepta Monaſteriorum Monialium prætextu licentiarum in caſibus non neceſſariis *Greg. XIII. Bulla 28. Ubi gratiæ*.

Suadentes Papæ ut alienet vel infeudet loca Status Eccleſiæ *Bulla Pii V. 35. Admonet Nos*.

Capientes, & retinentes Chriſtianos habitantes inter Turcas, & illorum bona deripientes, aut remigare cogentes *Bulla Pii V. 149. licet*.

Non revelantes conſpiratores, & inſidiatores contra Cardinales *Bulla ejuſd. Pontif. 39. Infelices*.

Publicantes Indulgentias, & facultatem dantes eligendi Confeſſores iis, qui aliquid ſolvunt *Bulla ejuſd. Pontif. 99. Quamplenum*.

Accipientes, & retinentes fructus Beneficii vacantis, vel impedientes Beneficii poſſeſſionem non ſolventibus dulciaria, ſive aliam ſolutionem *Bulla ejuſd. Pontific. 104. Durum nimis*.

Fa-

Digitized by Google

Facientes jurare illicita, & contraria libertati Eccleſiaſticæ *Bulla Gregor. XIII. 93. Inter Apoſtolicas.*

Diripientes Animalia, & bona, vel illa furata ementes ex Statu Eccleſiaſtico *Bulla ejuſd. Pontif. 98. Non fiat.*

Violantes immunitatem Eccleſiarum *Bulla Greg. XIV. 7. Cum alias.*

Docentes poſſe fieri confeſſionem Sacramentalem in abſentia per litteras *Bulla Clem. VIII. 87. Sanctiſſimus.*

Extrahentes frumentum, blada legumina, & oleum extra Statum Eccleſiaſticum ſine licentia *Paulus V. Bulla 12. Inter graviſſimas.*

Docentes, aut defendentes etiam diſputativè opiniones damnatas *Decreta S. Congreg. S. Officii annis* 1665. 1666. 1679. & 1690. *emanata.*

Contra Clericos.

Participantes in Divinis cum excommunicato à Papa *c. ſignificavit de ſent. excom.*

Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non immutanda ſepultura in eorum Eccleſiis *Clement. Cupientes §. Sanè de pæn.*

Commiſſarios, ſeu Delegatos interponentes Decretum per gratiam, aut timorem, vel ſortes, in alienatione bonorum Eccleſiæ, aut per alios fieri alienationem dolosè procurantes *Bulla. 2. Pauli II. cum in omnibus.*

Prædicatores non ſervantes Decreta pro eis lata in Concilio Lateranenſi *Bulla Leonis X. 21. Supernæ.*

Retinentes Beneficia in confidentiam *Bulla Pii IV. 85. Romanum Pontificem, Bulla Pii V. 85. Intolerabilis.*

Abſolventes ſub prætextu privilegiorum à caſibus Bullæ Cænæ, vel Ordinatiis reſervatis *Decretum S. Congr. Epiſc. & Regular. à Clem. VIII. approbatum anno* 1601. *apud Piaſec. prax. par. 2. c. 1. art. 3. de caſ. Epiſc. reſerv. num. 1.*

Trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad forum laicale *Bulla Martini V. 10. Ad reprimendas.*

Conſentientes uſurpationibus bonorum Eccleſiarum *Concil. Trid. Cap. XI. ſeſs. 22. de refor.*

Contra Regulares.

Adminiſtrantes Sacramenta extremæ Unctionis, & Euchariſtiæ infirmis, vel matrimonia ſolemnizzantes ſine licentia Parochi *Clem. 1. de privileg.*

Abſolventes ſub prætextu privilegiorum à caſibus Bullæ Cænæ, vel Ordinariis reſervatis *Decretum Clem. VIII. ut ſupra.*

Euntes ultra mare ſine licentia Superiorum *extravag. Ad noſtram Regular.*

Mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes *extravag. viam ibid.*

Moniales exeuntes de Clauſura abſque licentia *Bulla Pii V. 8. Decori.*

Superiores non denunciantes Religioſos, qui ſunt ſuſpecti de hæreſi, Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum *Bulla Pauli V. 26. Romanus Pontifex.*

Minores de Obſervantia ſubornantes vota in electionibus *Bulla Pii V. 128. Paſtoralis.*

Clauſtrales recipientes minimos ſine licentia Papæ *Bulla Julii II. Virtute conſpicuus*, extra Bullarium.

Tertiarios portantes habitum Minorum *Bulla Leonis X. Licet alias*, extra Bullarium.

Minores admittentes in eorū Eccleſiis tempore Interdicti ad Divina, fratres, & Sorores Tertii Ordinis *Clem. cum ex eo de ſent. excom.*

Clericos Regulares Societatis Jeſu, diſcedentes ſine licentia à Societate, etiamſi prætextu melioris frugis tranſeant ad alium Ordinem (exceptis Cartuſianis) *Bulla Gregorii XIII. 89. Aſcendente.*

Clericos Regulares Congregationis de Somaſcha, tranſeuntes ad arctiorem ſine licentia Superioris (exceptis Capuccinis, & Cartuſianis) illorumque receptores *Sixtus V. Bulla 4. Æquum.*

Inducentes ad jurandum de eligenda, vel de electa non mutanda Sepultura in eorum Eccleſiis *Clem. Cupientes §. Sane de pæn.*

Contra perſonas publicas.

Prælatos vexantes cenſuris commorantes in ſervitio Papæ *extravag. 3. de privileg.*

Cardinales contravenientes in electione Pontificis *Bulla Julii II. 3. cum tam Divino.*

Cardinales revelantes ea, de quibus Papa eis ſilentium indixit *Bulla Leonis X. 7. §. 31. & quotieſcunque.*

Epiſcopos, qui conferunt Beneficia contra præſcriptum Bullæ Pii V. in eorum manibus reſignata *Bulla 58. Quanta*

Cardinales ambientes Papatum, & Simoniacos ejus cauſa *Pauli IV. Bulla 16. Cum ſecundum.*

Cardinales Simoniacos in Beneficiis *Bulla Pii V. 85. Hodie in conſiſtorio.*

Judices, Officiales laicos, ac Prælatos Eccleſiaſticos, trahentes perſonas Eccleſiaſticas ad forum laicale *Bulla Martini V. 10. Ad reprimendas.*

Dominos temporales, qui in terris eorum ſuppoſitis Interdicto, cogunt celebrare, & audire Divina Officia *Clem. Gravis de ſent. excom.*

Officiales ac Dominos temporales, bannientes, ſeu facientes, & mandantes banniri, perſonas Eccleſiaſticas *Bulla Urbani VI. 3. Quia ſicut.*

Officiales, Judices, & Dominos temporales percutientes, vel bannientes Epiſcopos, vel hæc mandantes, aut facta ab aliis ratificantes *Clem. 1. de pæn.*

Principes, & Dominos temporales, concedentes locum, vel permittentes duellum in Terris ſuis *Concil. Trid. ſeſs. 25. de refor. c. 19. Bulla Clem. VIII. 11. Illius vices.*

Epi-

Epiſcopos,& Inquiſitores, eorumque ſubſtitutos, qui faciendo, vel omittendo contra diffamatos de hæreſi, delinquunt in Officio *Clem. multorum §. Verum de hæret.*

Officiales, & Miniſtros Cameræ Apoſtolicę non reddentes integra computa *Bulla Pauli III. 40. Cum ſicut.*

Officiales Pœnitentiariæ recipientes pro expeditionibus aliquid, etiam ſponte oblatum à partibus *Bulla Pii V. 83. In omnibus §. Omnes.*

Gubernatores Civitatum,& locorum Status Eccleſiaſtici, recipientes munera, præter comeſtibilia *Bulla Pauli II. 3. munera.*

Excommunicationes autem provenientes à
13 jure, vel Bullis, & Decretis Apoſtolicis, quæ nemini reſervatæ reperiuntur ſunt infraſcriptę.

Contra omnes §. III.

Magiſtros,& Scholares Bononiæ conducentes Domos alterius Scholaſtici, vel Doctoris ante tempus conductionis elapſum *c. 1. de loc. cto.*

Habentes ratas Ordinum, & Beneficiorum collationes factas à Schiſmaticis *c. 1. de ſchiſmat.*

Vexantes, & gravantes Eccleſiaſticos, vel eorum Conſaguineos, ex quo eum pro quo rogabantur, non elegerint *c. ſciant. de elect. in 6.*

Occupantes, & uſurpantes prætextu defenſionis, bona Eccleſiæ vacantis, vel titulo regaliæ *c. generali tit. eod.* niſi in fundatione conſenſu Diœceſani Statutum eſſet, ut fructus ipſius Eccleſiæ cum vacabit, Patronus ſeu fundator faciat ſuos; nam hoc ſibi rèſervare poteſt *c. generali de elect. ubi gloſ. verb. fundatione in 6.*

Præſidentes, & Directores Monialium ponentes, vel nutrientes diſcordias in electione *c. indemnitatibus §. Poſtremo tit. eod.*

Procurantes ut Conſervatores Regularium. ſe intromittant in aliis cauſis, quàm in manifeſtis injuriis, & violentiis *c. fin. de offic. deleg. in 6.*

Extorquentes revocationem, vel abſolutionem à cenſuris per vim, & metum *c. 1. de his vi met. cauſ. in 6.*

Judices accedentes ex cauſa ficta ad mulieres pro excipiendo teſtimonio *c. 2. de judic. in 6.*

Laicos compellentes Eccleſiaſticos, ut ſibi ſubmittant jura Eccleſiæ *c. 2. de reb. Eccleſ. non alien. in 6.*

Exigentes pedagia, & c. ab Eccleſiaſticis perſonis *c. quamquam de cenſ. in 6.*

Doctores, ſive Magiſtros docentes legem, vel medicinam Religioſos *c. 2. ne cleric. vel monac. in 6.*

Sepelientes in loco Sacro ſcienter hæreticos *c. 2. de hæret. in 6.*

Mandantes interfici Chriſtianum per Aſſaſinos *c. 1. de homic. in 6.*

Concedentes repreſalias, vel conceſſas extendentes contra Eccleſiaſticos *c. unico de injur. in 6.*

Impedientes ſequeſtrum factum ab Ordinario ſuper Beneficio, vel fructus occupantes *Clem. unic. de ſequeſtr. poſſeſ.*

Sepelientes ſcienter in loco Religioſo tempore Interdicti, nominatim interdictos, publicè excommunicatos, aut uſurarios manifeſtos *Clem. 1. de ſepult.*

Impedientes Viſitatores Monialium *Clem. Attendentes, de Stat. Monach.*

Contrahentes ſcienter matrimonium in gradu conſanguinitatis, vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, *Clem. unica de conſang.*

Impugnantes litteras Papæ non coronati, *extravag. ult. de ſent. excom.*

Imprimentes libros abſque licentia ſuperiorum, *Bulla 12. Leonis X.*

Edentes gloſſas, & ſcholia in Tridentinum Concilium, *Bulla Pii IV. 73.*

Aſſerentes non eſſe neceſſariam confeſſionem Sacramentalem ante ſuſceptionem Euchariſtiæ illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat habitâ copia confeſſoris, *Concil. Trid. can. 11. ſeſſ. 13. de Sacr. Eccleſ.*

Raptores Mulierum,& fautores, *idem Concil. ibid. cap. 9.*

Cogentes, vel impedientes fœminas ingredi Monaſteria *idem Concil. cap. 19. ſeſſ. 25. de regul.*

Offendentes, & vexantes perſonas, res, & Officiales Sancti Officii, *Bulla Pii V. 82.*

Pingentes, & decorantes Agnos Dei, *Bulla 2. Greg. XIII.*

Non denunciantes S. Officio, vel Ordinario hæreticos, magos, ſortilegos, & alios utentes rebus, verbis, & characteribus continentibus pactum expreſſum, vel tacitum cum Dœmone, *edictum S. Officii.*

Non denunciantes eos, quos audiverunt blaſphemare hæreticaliter Deum, Beatam Virginem, & Sanctos, *idem edictum.*

Contra Clericos.

Se ingerentes in alterius Epiſcopatu, prius quam à proprio Epiſcopo adſciſcantur, *c. quoniam de offic. ordin.*

Audientes phyſicam, aut leges, ſi ſint Sacerdotes, vel perſonatus habentes, *c. fin. ne Cleric. vel Monac.*

Sacerdotes ſuſcipientes officium Vicecomitis aut præpoſiti Sæcularis, & non deſiſtentes ab illo poſt monitionem *c. Cleric eod. tit.*

Procurantes ut alii occupent jura, & bona Eccleſiarum vacantium, *c. generali de elect. in 6.* ſed hæc cenſura videtur contenta in Decreto Concilii Trid. *ſeſſ. 22. cap. 11.* & ideò cenſetur reſervata.

Contrahentes matrimonium, ſi ſint in Sacris *Clem. unic. de conſanguin.*

Alienantes bona Eccleſiarum, vel locantes ultra triennium, *extrav. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien.* verum hæc quoque cenſura videtur comprehenſa in d. Decreto Concilii, ideò eſt hodie Papæ reſervata.

Fi-

Fictè reſignantes, vel permutantes Beneficia, *Bulla Pii V. 58.*

Impugnantes in concionibus, vel diſputationibus Montes Pietatis *Bulla Leonis X. 11.*

Contra Religioſos.

Non adimplentes diſpoſita in Bulla Alexandri VII. *Felici*, in viſitatione Monaſteriorum Monialium eorum regimini ſubjectorum *Bulla 153.*

Audientes, vel legentes extra clauſtra leges, phyſicam *c. non magnopere, & cap. ſuper ſpecula ne clerici, vel mon. c. ut periculoſa eod. tit. in 6.*

Inſtituentes novum Ordinem, ſeu Religionem aut Domum, vel locũ acquirentes ſine licẽtia Sedis Apoſtolicæ *c. unico de relig. domib. in 6.*

Profeſſos temerè habitum dimittentes, *c. 2. ne Cler. vel Monac. in 6.*

Appropriantes ſibi, uſurpantes decimas Eccleſiis debitas, ſeu non permittentes, vel prohibentes illas ſolvi, *Clem. 1. de Decim.*

Adeuntes Curias Principum, ut ſuis Prælatis aut Monaſteriis damnum inferant *Clem. ne in agro de ſtat. Monac. §. quia vero.*

Tenentes arma intra clauſtra ſine licentia Abbatum ſuorum, *ibidem.*

Profeſſos matrimonium contrahentes, *Clem. unic. de conſang.*

Mendicantes recipientes novas domos, & receptas alienantes, vel auditores in ſermonibus ſuis à ſolutione decimarum retrahentes, *Clem. cupientes de pœnit.*

Non ſervantes Interdictum, ſive à Papa, ſive ab ordinario poſitum, quando obſervetur à Cathedrali, ſeu Parochiali loci Eccleſia, *Clem. 1. de ſent. excom.*

Minores tranſeuntes ad Capuccinos, & hos illos recipientes abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, aut Generalis ordinis, *Bulla Sixti V. 20.*

Contra Epiſcopos, & Nuncios.

Diſcedentes à reſidentia, & venientes ad Urbem clanculo, & recedentes ſine licentia Papæ *extravag. 2. & 3. de major. & obedient.*

Ad Principes Nuncios Apoſtolicos deſtinatos, favores ab illis procurantes ad obtinendas Dignitates, *Bulla Pii IV. 96.*

Contra Dominos temporales.

Prohibentes ſubditis, ne quidquam vendant Eccleſiaſticis, aut emant aliquid ab eiſdem, neque eis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia præſtent, *c. eos qui de immunit. Eccleſ. in 6.*

Impedientes Epiſcopos, vel Inquiſitores in officio Inquiſitionis, aut ipſis ſeſe opponentes *c. ut inquiſitionis, de hæret. in 6.*

Concedentes repreſalias contra Eccleſiaſticos *c. 1. de injur. in 6.*

Retinentes in Italia nomen Vicatii Imperatoris vacante Imperio *extravag. Joannis XXII. ſi fratrum ne ſed. vac.*

Non ſervantes Statuta *in c. fœlicis de pœnit. in 6.* contra perſecutores Cardinalium *ibidem.*

Permittentes agitationes Taurorum in Terris ſuis, *Bulla Pii V. 48.*

Contra Magiſtratus, & Judices.

Negligentes reddere juſtitiam Eccleſiaſticis poſt tertiam admonitionem *12. quæſt. 5. can. adminiſtrationes.*

Facientes ſervari Statuta, & conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam, *c. noverit de ſent. excom.*

Extorquentes pecunias prætextu officii Inquiſitoris, *Clem. 2. de hæret.*

Poteſtates, Conſules, & Officiales Communitatum uſuras foventes, & approbantes, *Clem. unic. de uſur.*

Auxilium non pręſtantes Epiſcopo pro conſervanda clauſura monialium *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de regular.*

Rectores Univerſitatum promoventes ad Doctoratum, vel Profeſſores ad Cathedras non factâ prius fidei profeſſione, *Bulla Pii IV. 88.*

Cardinalibus Inquiſitoribus non obedientes in concernentibus ad officium inquiſitionis, *Bulla 1. Pii V.*

Dantes licentiã deferendi pugiones, & aliud genus armorum brevioris menſuræ trium palmorum in ſtatu Eccleſiaſtico, *Bulla 145. Pii V.*

Et has excommunicationes enumeraſſe ſufficiat, cœteris prætermiſſis, quæ vel ſingularium locorum, vel Religionum cauſæ ſerviunt, vel non ſunt amplius in uſu, eas autem omnes, quæ reſervatæ non ſunt, quis abſolvere poſſit, dubium oritur.

Una enim ſententia tenet, quod à cenſuris
14 latis à jure nemini reſervatis, abſolvere poſſint non tantum Epiſcopi, & alii Prælati juriſdictionem habentes in foro externo; ſed etiam Parochi, & alii Sacerdotes poteſtatem habentes abſolvendi à mortalibus; & hanc per *text. in c. nuper de ſent. excom.* ſequuntur *Navar. in manual. Tralat. cap. 27. num. 39. Sebaſt. Medic. in ſumm. peccat. capital. de cenſur. tit. 9. qu. 55. Bonaccin. num. 1. de cenſur. in communi diſp. 1. qu. 3. punct. 1. num. 9. & 10. Barboſ. ſuper d. c. nuper num. 12. & 13. ibique Fagnan. num. 16. & 29. Pirhing. in jus can. lib. tit. 39. num. 141. & alii cum eis.*

Alia ſententia (quæ ſecurior, & tutior eſt)
15 ſuſtinet, quod ſolus Epiſcopus, vel ejus Vicarius abſolvat; & hanc amplectuntur *Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 19. num. 12. & duob. ſeqq. Graff. decif. aur. par. 1. lib. 4. cap. 14. num. 2. & c. 15. nu. 66. & 68.* (qui teſtantur de communi praxi) *Piaſec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 3. de caſib. Epiſc. reſer. num. 8. & num. 9. verſ. & has excommunicationes Lazzar. quæſt. can. ſect. 4. quæſt. 14. num. 4. 5. 6. & ſeqq.* & alii plures ab eis allegati, quo-

quorum rationes ſunt. Primò, quia ligare, & ſolvere ejuſdem eſt poteſtatis, *Paſſarin. in c. unic. de his quæ vi met. num. 11. in 6.* Secundò, quia abſolvere excommunicatos majori excommunicatione non competit ſimplici Sacerdoti confeſſario; ſed Epiſcopo reſervatur, ut docet *gloſ. communiter recepta in c. ſi Epiſcopus verb. reſervatur de pœnit. & remiſſ.* & habetur etiam expreſsè *in extrav. 1. §. obſervent ergo, verſ. modo eodem excommunicatos de privileg.* Tertiò, quia poteſtas abſolvendi hujuſmodi excommunicatos non convenit ex ordine, ſed ex juriſdictione, & ad poteſtatem fori externi pertinet, quā nec alii Sacerdotes habent, ſic illam exercere non valent, *Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 2. nu. 54.*

Huicque ſententię notabiliter favet *gloſ. in c.*
16 *quicunque de ſent. excom. in 6. indemnitatibus §. poſtremo de elect. in cap. unico de Schiſmat. in cap. 1. de his quæ vi met. cauſ. in 6. in Clem. unic. de Stat. Monach. in Clem. unic. de conſangnin. & in Clem. unic. de ſequeſtr. poſſeſſ.* in quibus locis *gloſ.* firmat, quod excommunicationes majores in citatis juribus contentas, ſolus Epiſcopus abſolvit.

Neque obſtare videtur *text. in d. c. nuper de*
17 *ſent. ex c.* pro contraria ſententia allegatus, ubi dicitur, quod quando conditor canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſervat, *eo ipſo conceſſiſſe videatur facultatem aliis relaxandi*: quia hæc verba textûs, vel referenda ſunt ad excommunicationem minorē, de qua ibi loquitur, & quam Parochus, qui eſt proprius Sacerdos poteſt abſolvere: vel, nè deſtruantur regulæ juris, & eveniant abſurda, intelligenda ſunt de facultate conceſſa Epiſcopo, & cœteris Prælatis habentibus juriſdictionem in foro externo, non autem ſimplicibus Confeſſariis: dictio enim il-
18 la *aliis*, ſecundum ſubjectam materiam eſt relativa ſimilium, & repetit perſonam ejuſdem qualitatis, & poteſtatis, *Barb. dict. 26. num. 1. & duob. ſeqq. Gonzal. ad reg. 8. gloſ. 3. num. 22. & ſeqq.* vel demum, quod ſimplices Sacerdotes Confeſſarii poſſint abſolvere, ſi eis ab Epiſcopo
19 committatur, & facultas detur, ut ex *Vgolin de cenſur. tab. 1. cap. 10. §. 5.* tradit *Sayr. loco cit. num. 13.* & comprobat *Jo: Herolt.* vulgò Diſcipulus *Serm. de tempor. ſerm. 69. littera I*, ubi ſic ait *- à majore excommunicatione nemo poteſt abſolvere, niſi Papa, vel Epiſcopus, vel aliquis de auctoritate ipſorum* & ratio eſt, quia ut jam dictum fuit, in abſolvendo ab excommunicatione majore, requiritur juriſdictio in exteriori foro, non autem in abſolutione à peccato. Hæc inquam ſecunda ſententia, licet mihi ſecurior videatur, & ſequenda: attamen Epiſcopus cautius aget, ſi in approbatione confeſſariorum, auferat eis, & Parochis facultatem abſolvendi à dictis cenſuris, exceptā minore excommunicatione, ut habetur in *actis Eccleſ. Mediolan. tom. 1. par. 4. inſtruct. ultim. pag. 706.*

Abſolutio autem data, & obtenta ab haben-
20 te privilegium abſolvendi à cenſuris in foro conſcientiæ, nihil prodeſt in foro judiciali, neque impedimentum præſtat, quin Judex poſſit contra reum agere, & eum excommunicatum denunciare, vel prout juris erit punire, *Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 20. num. 31. Donat. prax. rer. regular. par. 1. tract. 4. de violat. clauſur. monaſt. quæſt. 34. num. 1. 5. & 6. Paſſerin. de elect. cap. 26. quæſt. 9. num. 95. & ſeqq. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 43.* quamquam Judex Eccleſiaſticus abſolutionem in foro conſcientiæ datam, etiam pro foro exteriori ratam habere poſſit, ſatisfactā parte, ut ajunt *Paſſerin. & Nicol. in loco mox cit.* vel pœnam minuere *Graff. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 15. nu. 19. Donat. prax. tom. 1. par. 2. tract. 4. num. 6.*

De Effectibus excommunicationis §. IV.

Primus effectus excommunicationis majo-
21 ris eſt privatio uſus activi Sacramentorū, ita ut nullus excommunicatus licitè poſſit adminiſtrare, vel conferre per ſe loquendo, ullū Sacramentum, ut colligitur ex *c. ult. de cleric. excom.* Ratio eſt, quia Eccleſia jure poteſt prohibere indignis, & excommunicatis adminiſtrationē Sacramentorum, quæ ei à Chriſto Domino commiſſa eſt, cùm ſit miniſterium publicum. Excipitur tamen, quod miniſter excommunicatus toleratus licitè conferre poſſit Sacramenta, quoties vel gravis neceſſitas, vel notabilis proximi utilitas id exigat, Quare miniſter excōmunicatus, etiam non toleratus non tantùm in articulo mortis, Sacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ ſi alius non adſit, licitè poteſt adminiſtrare, ſed etiam in eadem extrema neceſſitate aliquando ſanctam Euchariſtiā, vel extremam unctionē licitè cōferre, ut ſi moribundus aliud Sacramentū ſuſcipere nequeat, ut *Suar. diſp. 11. de cenſur. ſect. 1. nu. 17. Laym. lib. 1. tract. 5. par. 2. c. 4. n. 5. tenet Pirphing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 13.*

Hinc notandum, quod Sacramenta admini-
22 ſtrata ab excommunicato, ſive tolerato, ſive non tolerato, etiā extra caſum neceſſitatis, vel mortis periculum, ſunt valida, quia ad illorum ſubſtantiam, & valorem plus non requiritur, quàm propria materia, forma & intentio miniſtri ſecundùm Chriſti inſtitutionem, quæ Eccleſia mutare non poteſt, & ſi adſint, ut hic ſupponitur, ſemper ſunt valida. Excipitur Sacramentum Pœnitentiæ, quod adminiſtratū extra mortis articulum, ab excommunicato non tolerato, invalidū eſt, quia ad hoc Sacramentum validè adminiſtrandum, non ſufficit poteſtas ordinis, ſed requiritur etiam juriſdictio, quæ ab Eccleſia adimitur per cenſuram excommunicato non tolerato: niſi publicus error facti cum titulo præſumpto interveniat, dum excommunicatus habeatur pro legitimo Sacerdote. Unde à DD. regula traditur, quod quotieſcumque excommunicatus non toleratus, ſeu vitandus exercet actum pendentem à poteſtate juriſdictionis, invalidè agat: putà ſi Epiſcopus excommunicatus, approbet Confeſſarios, det litteras dimiſ-

dimiſſorias, vel ſi Epiſcopus, aut Parochus alicui deleget facultatem confeſſiones audiendi, vel quodvis Sacramentum adminiſtrandi; quia hæc poſſunt fieri ab Epiſcopo confirmato nondum conſecrato: imò etiam ab Epiſcopo, vel Parocho nondū Sacerdote: ideoque non ſunt actus ordinis, ſed juriſdictionis. Quod ſi verò actus exercitus non requirat poteſtatem juriſdictionis, ſed ſolam poteſtatem ordinis, quæ non aufertur per cenſuram Eccleſiaſticam, validus ſit, ut ſi talis excommunicatus adminiſtret Sacramenta, vel exerceat Sacramentalia, ut ſunt variæ benedictiones, & conſecrationes ab Eccleſia introductæ, quamquam illicitè.

Secundus effectus excommunicationis eſt
23 privatio uſus paſſivi, ſive ſuſceptionis Sacramentorū, quæ in eo conſiſtit, ut nullus excommunicatus poſſit licitè, & abſque gravi peccato, ullum Sacramentum percipere, *c. cum illorum 32. de ſent. excom.* quia facit contra prohibitionem Eccleſiæ in re gravi. Excuſatur tamen à peccato excommunicatus ſuſcipiens Sacramenta ex inadvertentia, ſeu ignorantia invincibili juris, aut facti, neſciens ſe eſſe excommunicatum, vel ob gravem neceſſitatem, putà ad vitandum periculum mortis, infamiæ, & ſcandali, quia lex humana, & cenſura Eccleſiaſtica non obligat cum tanto rigore. Quod ſi excommunicatus mala fide, & illicitè Sacramenta ſuſcipiat; validè tamen ea ſuſcipit, quia Sacramentorum vis, & valor per Eccleſiaſticam legem impediri non poteſt, cum pendeat ex Chriſti inſtitutione. Excipitur tamen Sacramentum pœnitentiæ; nam ſi quis mala fide ſciens ſe eſſe excommunicatum, & ſine ulla neceſſitate, prius ſacramentaliter ſe abſolvi petat, quàm ab excommunicatione, invalida erit abſolutio ob defectum diſpoſitionis in pęnitente; ſecus eſt ſi excommunicatus, bona fide, in caſu neceſſitatis, vel probabilis ignorantiæ, quia inculpabiliter ignorat ſe eſſe excommunicatum, vel ſaltem eſſe peccatum mortale ſuſcipere Sacramentum in excommunicatione, peccatorū confeſſionem inſtituat, tunc enim verè & validè abſolvetur à peccatis; licèt adhuc maneat in excommunicatione, vel quia Confeſſarius habens poteſtatem abſolvendi à tali excommunicatione, per ignorantiam, vel oblivionem prius à peccatis abſolvit, quàm à cenſura *Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 2. n. 2. & 3. Pirbing. loc. cit. n. 15.*

Tertius effectus excommunicationis eſt pri-
24 vatio communium Eccleſiæ ſuffragiorū, ita ut excommunicatus, omni ſacrificiorū, precum, Indulgentiarum fructu, qui ex communi Eccleſiæ Theſauro fidelibus applicatur, privetur *c. nobis 28. c. ſacro 48. de ſent. excom.* ut proinde quantum eſt ex parte Eccleſiæ excommunicatus poteſtati Dæmonis tradatur, ut patet ex 1. *Cor. 5. & 1. Tim. 1.* ubi Apoſtolus ait, *Hymenæum, & Alexandrum Satanæ tradidiſſe*, quantum adhoc, quod Diabolo major poteſtas ſæviendi in ipsū
25 datur, & ſpiritualiter, & corporaliter: Undè in primitiva Eccleſia excommunicati, ſtatim à Dæmone vexari ſolebant, ut teſtantur *D. Thom. in ſum. ſupplem. quæſt. 21. art. 2. ad 3. Stengel. Mund. theorit. par. 2. cap. 59. §. 14. circa fin.* ubi exemplum de excommunicato à Divo Ambroſio
26 refert. Imò excommunicatus licèt emendatus ſit, priuſquam tamen abſolvatur, verè cenſura ligatus manet, neque licitum eſt pro eo ſuffragia offerre. Ratio eſt, quia cenſura excommunicationis non eſt culpa, ſed pœna, qua ablata etiam culpa permanet, donec per legitimam auctoritatem Judicis remittatur *d. c. à nobis, & d. c. ſacro de ſentent. excom.*

Quartus effectus eſt, quod excommunicato
27 denunciato prohibitum ſit divinis officiis intereſſe *c. ſignificavit 18. c. nuper 29. c. reſponſo 43. de ſent. excom. & c. ultimo eod. tit. in 6.* Nomine autem Divinorum officiorum intelliguntur ſacræ functiones, quæ ab Eccleſia, publicè, &
28 ſolemniter ſunt, prout ſunt Sacrificium Miſſæ. cui excommunicatus intereſſe prohibetur, & coram illo celebrari non poteſt: adeo ut celebrans incurrat ſuſpenſionem, ut ait *gloſ. in c. is qui 18. not. 5. de ſent. excom. in 6.* & ſi cenſura ligatus & denunciatus, monitus de Eccleſia exire non obediat, excommunicationem Papæ reſervatam incurrit *clem. gravis in fin. ſent. excom.* publicæ preces horarum Canonicarum, & omnis publica oratio, quæ ex Chriſti, vel Eccleſiæ inſtitutione ſolemniter fit à miniſtris ad id ordinatis. Quamvis privatim orare, vel concionem audire in Eccleſia, dum in ea nullum officium celebratur; excommunicatis non ſit prohibitum, ut colligitur ex *d. c. reſponſo*: vel horas canonicas recitare, ab his enim privatim recitandis, per cenſuram non liberantur, ſed dicere non debent *Dominus vobiſcum*.

Quintus effectus excōmunicationis eſt, quod
29 excommunicatus privetur omni uſu, & exercitio juriſdictionis ſpiritualis, ſeu Eccleſiaſticæ; ut patet ex *c. audivimus 24. quæſt. 1.* ubi dicitur, quod excommunicatus excommunicare non poteſt. *c. ſi is cui 10. de offic. deleg. in 6.* ubi habetur, quod ſi delegatus Papæ, qui alicui cauſam ſubdelegavit, poſtea excommunicatus fuit, non ad ipſum juriſdictione privatum appellandum eſſe, ſed ad primum delegantem, & *in c. 1. de offic. Vicar. in 6.* dicitur, quod ſubſtitutus ab officiali Epiſcopi, eo excommunicato manente, ea quæ gerit juriſdictionis nō poſſunt obtinere
30 vigorem, quare non poteſt conferre, non recipere beneficia, nec ad illa præſentari, ſeu præſentari vel eligi, per *text. in c. poſtulaſti de cleric. excom. Gonzal. ad regul. 8. cancellar. gloſ. 58. n. 25. Vivian. de jure patr. lib. 5. cap. 3. n. 4. & lib. 6. cap 4. num. 51.* Id verò intelligi debet de excommunicatis non toleratis, ſeu vitandis: nam licèt excommunicatus occultus Beneficium obti-
31 nere non valeat, & irrita ſit collatio *Tambur. de jur. Abb. tom. 3. quæſt. 7. num. 4.* quamquam denunciatus jam obtento non privetur *Leoncil. de privil. paup. par. 2. privil. 138. num. 1. Card. de*

Luc. de beneſic.diſc.74.num.2. acta tamen excom-
municati tolerati ſunt valida,quamdiù per op-
poſitam exceptionem excõmunicationis non
repellantur: ideoque talis excommunicatus
poteſt excommunicare, juriſdictionem dele-
gare, beneficium conferre, eligere, & præſen-
tare *Pariſ. de reſign. lib.1. quæſt.7. nu.17. Pirbing.*
loco cit. num.18.

Sextus effectus excommunicationis majoris
32 eſt privatio omnis communicationis forenſis,
itaut excommunicatus non poſſit eſſe Judex,
Tabellio, Advocatus, Procurator, Actor, aut
Teſtis etiam in cauſis civilibus, prout de Judi-
33 ce ſtatuitur *in c. ad probandum 24. de ſent. & re*
judic. & de aliis *in c. decernimus 8. de ſent. excom.*
in 6. ubi notandum. Primò, quod exceptio ex-
communicationis poteſt opponi non tantùm
in foro Eccleſiaſtico,ſed etiam in foro ſęculari,
per quam repellatur laicus ab actibus judiciali-
bus ipſi prohibitis, & ad hoc cogi poteſt Judex
ſęcularis per cenſuram Eccleſiaſticam: imò ipſe
Judex tenetur ex officio repellere ab agendo,
34 notoriè excommunicatum; etiam nemine op-
ponente, *c.exceptionem 12. de except.* Notandum
ſecundò, quod nullus excommunicatus poteſt
eſſe Judex, Tabellio, Advocatus, ſeu Procura-
tor, Actor, aut teſtis, etiam ſi ſit toleratus,aut
occultus: ſemper enim quantum in ſe eſt, de-
bet vitare communionem aliorum, cùm per
Concilium Conſtantienſe, relatum *à Navar.*
35 *in manual. Prælat. cap.27. n.34.* excommunicato
tolerato nullus fiat favor.Si verò excommuni-
catus in judicio compareat,ut Actor (idemque
eſt de Advocato, & teſte) neque reus contra
illum excipiat, neque Judex illum ex officio
repellat; quod facere in tolerato poteſt, ſi excõ-
municatio publicè nota ſit: in non tolerato,
ſeu vitando debet, *c. 1. de except. in 6.* valida
36 erunt omnia acta talis excommunicati quan-
tumvis vitandi, ut colligitur ex *d. c.1. de except.*
*in 6.*prout eſt in Parocho excommunicato,qui
37 validè aſſiſtit matrimonio *Sanch. de matrim.*
lib.3. diſp.21. num.4. Barb. in ſum.deciſ.Apoſt. col-
lect.465.num.8. Acta verò Judicis excommuni-
cati non tolerati, non ſolùm Eccleſiaſtici, ſed
etiam ſæcularis, ſunt invalida,cùm juriſdictio-
ne privatus ſit, quamvis ab officio non ſit re-
motus, ut de Eccleſiaſtico apertè tradunt *in d.*
c. ad probandum 24. de ſent. & re jud.& in c. ult. de
exceſſ. prælat. Sayr. de cenſur. lib.2. cap.6. nu.1. &
de ſæculari probant jura *à Sayr. ibidem num.15.*
allegata,& eſt ſententia communis *Pirbing.loco*
ſupra citato num.20. ubi quod acta publica Ta-
bellionis excommunicati vitandi, in foro ex-
terno, ipſo jure irrita ſint. Et ex his infertur,
quod excõmunicatus vitandus non poſſit con-
38 dere teſtamentum(quidquid ſit de occulto, &
tolerato)*Mart. de ſucceſſ.legal.par.3.qu.14. art.5.*
nu.5. cùm teſtamenti factio ſit publici juris *l.3.*
ff. de teſt. & licèt *Sayr. de cenſur. lib.2. c.9. num.2.*
& ſeqq. teneat, quod excommunicatus denun-
39 ciatus validè teſtari poſſit, ex eo quia in jure
teſtari non ſit prohibitus, & cum ſequatur
Bonacin. de excom. diſp.1. quæſt.3. punct.5. num.9.
adhuc prima opinio apud me firmior remanet,
40 vel ſaltem ſecunda non eſt tuta, ut fatetur
quoque *Corrad. in prax. diſp. lib.10. c.4. num.12.*
quia excommunicatus æquiparatur bannito,
Medic. tom.2. in tract.mors omnia ſolv. par,1.n.35.
qui facultatem teſtandi non habet, ut tradit
Cherubin. in ſum. Bullar. ad conſt.8. Pii II. ſchol.2.
ubi alios allegat. Suſtineretur tamen condi-
tum favore piæ cauſæ, *Amoſtaz. de cauſ. piis*
tom.1. lib.1. cap.5. num.51. & 52.

Septimus effectus eſt privatio omnis com-
munionis civilis, ac politicæ cum aliis fideli-
bus, *cap.2.de except.c. nuper 29. c. ſi aliquando 41.*
& c. penult. de ſent. excom. Nomine civilis com-
municationis, comprehenditur quævis huma-
na ſocietas, eaque tàm activa, quàm paſſiva,
ſive reciproca, quæ prohibita eſt cum excom-
municato vitando, contentæ hoc verſu.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

Per *Os*,prohibetur omne genus ſalutationis,
ſive coram per oſcula, nutus, colloquia, am-
plexus: ſive per litteras, aut nuntium, quod
fundatur in illis verbis *2. Jo. 1. neque Ave ei di-*
xeritis: ita ut nec licitum ſit honoris causâ ex-
communicato aſſurgere, vel caput detegere.
Per *Orare*,intelligitur omnis communicatio in
orationibus,& publicis officiis Eccleſiæ,in qui-
bus non licet participare cum excommunica-
to,orando cum illo,aut audiendo ſacrum.*Vale*,
ne ſalutentur, imò nec reſalutatio ei reddatur,
quia eſt prohibita. *Communio*, prohibet omnem
ſocietatem, videlicet contrahere, vel aliud ne-
gocium gerere, itaut neque cum illo ambula-
re, laborare, aut quodvis opus facere liceat.
Per *Menſam*, prohibetur convictus, & cohabi-
tatio in eadem menſa, lecto, cubiculo: quæ
quidem non de communicatione merè mate-
riali accipienda ſunt, ſed in æſtimatione mo-
rali: nam ſi caſu,& præter intentionem in eam-
dem Domum, cubiculum, vel menſam inci-
derent, non eſſet communicatio prohibita.

Cauſæ autem, quæ excuſant, ut licita ſit
41 communicatio cum excommunicato vitan-
do, comprehenduntur hoc verſu, quem refert
gloſ. in c. cum deſideres 15. verſ. excommunicationis
de ſent. excom.

Utile, Lex, Humile, Res ignorata, Neceſſe.

Per *Utile* accipitur utilitas propria cõverſan-
tis,vel etiam ipſius excommunicati, ſive ſpiri-
tualis, ſive temporalis, dummodo ſit notabilis:
Et hinc eſt, quod quis poteſt prædicare coram
excõmunicato,& audire concionem cum illo,
quia concio ordinatur ad ſalutem animæ,& ut
excommunicatus reſipiſcat: petere conſilium
vel ſubſidium,ſive ſpirituale,ſive etiam corpo-
rale, ſi quis eo indigeat, & viciſſim etiam ex-
communicatus ſimile ſubſidium petere: item
exigere,& recipere debitum ex contractu antea
inito etiam ſocietatis *c.reſponſo 43.c.cum in volũ-*
tate 54.c.ſi verè 34. ibique Canoniſtæ de ſent.excom.

Lex,

Digitized by Google

Lex, ſcilicet matrimonialis, ut omnes DD. intelligunt, nam Uxor poteſt licitè communicare cum Marito excommunicato etiam non tolerato, reddendo ei debitum, & petendo, quin etiam in omnibus aliis, quæ ad matrimonium ſpectant, ut in gubernatione domus, in menſa, & familiari colloquio, ut habetur ex *can. quoniam multos* 103.11. *qu.*3.& vice verſa vir poteſt participare cum Uxore excommunicata *Sanch. de matrim. lib.*9.*diſp.*14.*n.*16.*Humile*, ideſt humilitas ſubiectionis, nam qui alicui ſubiecti ſunt, poſſunt eidem excommunicato denunciato, & vitando communicare, quia debent illi obedientiam, quæ per cenſuram auferri non debet *d. c. quoniam multos*, *c. ſi verè* 24. *de ſent. excom.* dummodo communicatio non fiat in crimine, ob quod Parens, Dominus, Prælatus, vel Epiſcopus excommunicatus fuit *c. inter alia* 31. *de ſent. excom.* Et hinc eſt, quod filii communicare poſſunt cum Parentibus excõmunicatis non toleratis, ſive ſint in poteſtate Patris, ſive emancipati, ſi à Patre neceſſaria recipiunt: ſive ſint naturales habitantes cum Patre: ſive filii adoptivi, modo ſub cura Parentum ſint: item famuli, & Ancillæ, ac Villici, qui ante excommunicationem cum Domino contraxerunt, communicare poſſunt cum Dominis excommunicatis *d. c. quoniam*: item Clerici ſæculares cum Epiſcopis ſuis excommunicatis non toleratis communicare poſſunt, ſi ſint de familia Epiſcopi, & deputati ad ejus ſervitium; tunc enim poſſunt communicare cum illis in rebus familiaribus, & domeſticis, non autem in Epiſcopalibus; alii vero Clerici, qui non ſunt de familia Epiſcopi, etſi illi alioquin ſint ſubiecti, non poſſunt communicare cum illo, niſi in neceſſariis, & quæ ſunt permiſſa juri communi: item Regulares cum Prælato excommunicato vitando cohabitare poſſunt, non vero cum eo communicare in divinis, nec ut Prælatus eſt; cùm enim is per excommunicationem ſit privatus omni juriſdictione ſpirituali, officium ſuum erga ſubditos exercere non poteſt, & ſic ſolùm poſſunt cõmunicare in iis, quæ moraliter juxta communem uſum inter cohabitantes vitari non poſſunt, *Sayr. de cenſur. lib.*2. *cap.*14. *num.*17. *Pirbing. in jus can. lib.*5. *tit.*39.*n.*122.*Res ignorata*, ideſt ſi quis ignorat, aliquem eſſe excommunicatum, & dicitur ignorantia facti; vel ignorat excommunicatum eſſe vitandum, & dicitur ignorantia juris: dummodo ignorantia non ſit craſſa, & affectata. Excuſat autem hæc ignorantia non ſolum quando communicatur in humanis ſeu politicis; ſed etiam divinis. *Neceſſe*, neceſſitas, ſeu vera indigentia, ſive ad animam, ſive ad corpus, ſive ad famam, ſive ad bona temporalia pertineat, ſive ipſius excommunicati, ſive ipſius communicantis excuſat, licitum tunc enim eſt ob illam communicare cum excommunicato etiam non tolerato *d. c. quoniam multos* 103.11.*q.*3. Undè viatores licitè poſſunt ab excommunicatis petere, & emere neceſſaria ad victum, & veſtitum: pauperes petere eleemoſynam: dubius conſiliũ ſpirituale, aut temporale: ægri medicinam, ſi alii deſint à quibus peti poſſent: idem licitè poſſunt præſtare fideles ipſis excommunicatis vitandis, ſi pari neceſſitate premantur *Pirbing. loco citato n.*126.

Octavus effectus excommunicationis eſt,
42 quod per eam privetur excõmunicatus Eccleſiaſticâ ſepulturâ, itaut neque in loco ſacro, aut benedicto, & deſtinato ad ſepulturam fidelium, licitè poſſit ſepelliri, neque à Clero ad ſepulturam deduci; quia quibus non communicamus vivis, neque mortuis communicare poſſumus, *c. Sacris* 12. *de ſepult.* id verò debet de ſolis excommunicatis vitandis intelligi juxta *Extravag. Ad evitanda* Martini V. confirmata *à Leone X.* in Bulla concordatorum Galliç §.24. impreſſa in *Bullar. tom.*1. poſt Bullam 20. ejuſd. Pontificis: Et de hoc infra in ſua Sede dicetur. De his, & aliis effectibus majoris excommunicationis agunt Canoniſtæ in *d. c. poſtulandis de cleric. excom. & in c. reſponſo de ſent. excom. Graff. deciſ. aur. par.*1. *lib.*4. *cap.*14. *Navar. in manual. Confeſſar. cap.*27. *à num.*17. *ad* 23. *incluſivè, Sayr. de Cenſur. lib.*2. *cap.*1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. *&* 8.

Effectus autem minoris excommunicationis
43 eſt, privatio ſuſceptionis Sacramentorum paſſiva, ſive participatione, ut patet ex *c.* 2. *de except. & c. ult. de cleric. excommunic.* ac proinde ſi ita excommunicatus Sacramenta ſuſcipiat ſine juſta neceſſitate, peccat mortaliter, quia materia hujus prohibitionis eſt gravis: imò Sacramentum pœnitentiæ nec validè ſuſcipit, ob defectum contritionis, licèt ob id vel celebrando, nullam irregularitatem incurrat, *d. c. ult. de Cler. excom. Pirbing. ubi ſupra num.*23. Si verò ad Beneficium Eccleſiaſticum eligatur, ejus ele-
44 ctio, non quidem ipſo facto irrita, ſed irritanda eſt, ſaltem ſi ſcienter electus, ſive ſi eligi paſſus eſt, *d. c. ult. de cler. excom. Amoſtaz. de cauſ. piis tom.*1. *lib.*3. *cap.*3. *num.*16. *Ricc. in prax. var. reſol. par.*4. *reſol.*43. *num.*1. *Graff. dec. par.*1. *lib.*4. *c.*10. *num.*3.

De poteſtate Excommunicandi §. V.

Porro excommunicandi poteſtas Divinitus
45 data eſt, ut habetur ex Evangelio Matt. 18. *Si peccaverit in te frater tuus vade, & corripe eum: ſi te audierit, lucratus eris fratrem tuum: ſi autem te non audierit, dic Eccleſiæ: ſi autem Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Quod idem eſt ſi diceretur, nullam prorſus cum eo habeto cõmunionem, quoniam communio cũ infidelibus eſt Chriſtianis interdicta, ut ait Apoſtolus *quæ pars fideli cum infideli*, 2. *Cor.*6. Item 2.*Jo.*1. *ſi quis venit ad vos, & hanc doctrinam non habet, nolite recipere eum in Domum, nec Ave ei dixeritis; qui enim dicit illi Ave, communicat ejus operibus*. Item 1. Cor. 5. *Judicavi tradere hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini*. Item 1.

*Tim.1. -- quos tradidi Satanæ, ut diſcant non blaſphe-
mare*. Item 2. *Theſſal. 3. - Quod ſi quis non obedit
verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate,& ne commi-
ſceamini cum illo, ut confundatur*. Et, eſt doctrina
communiter recepta in Conciliis *Coſtantienſi*,
Carthaginenſi 4. Bracharen. 1. & Tridentino, & ap-
probata, prout probat *Sebaſt. Medic. tom.3. in
ſumm. omnium hæreſum verbo excommunicatio*, &
auctoritate Sanctorum PP. & exemplorum
comprobata *Bzov. annal Eccleſ. ad annum 57. §.4.
& 5. Stengel. ſupra cit. mund. Thorit. par.2. cap.59.
§.14.* Forma autem, & modus excommuni-
46 candi, & excommunicatos vitandi, & perce-
ptione Sacramentorum privandi, ab Eccleſia
data eſt, ut docent *Navar. commentar. tom.1.
comment. in c. inter verba 11. quæſt.2. prælud.3. n.4.
Sebaſt. Medic. d. tom.3. in ſumm. peccat. capital.
tit.9. de cenſur. quæſt.67.* & habetur expreſſa *cauſ.
11. quæſt. 63. ferè per tot.*

Hæc verò poteſtas ſolùm illis conceditur,
qui juriſdictionem Eccleſiaſticam ordinariam
in foro externo habent, ut deſumitur ex *c. cum
47 ab Eccleſiarum 3. de offic. Jud. ordin.* videlicet, Pa-
pæ; & Concilio Generali in univerſam Eccle-
ſiam, Epiſcopis electis, & confirmatis, etiamſi
non ſint conſecrati, Conciliis Provincialibus in
ſuas Diœceſes, & Capitulo Cathedralis Sede va-
cante; Archiepiſcopi autem non poſſunt ex-
communicare ſubditos Suffrāganeorum, niſi
in cauſa appellationis, & tempore Viſitationis.
Item hanc poteſtatem habent Generales, Pro-
vinciales, Abbates, Prælati, ac Rectores in Re-
ligioſos ſibi ſubiectos. Item ex conſuetudine
nonnullarum Eccleſiarum Archidiaconi, Ar-
chipresbyteri, & Decani ſubditos ſuos excom-
municant: ſicut Nuncii, & Legati Apoſtolici
ex commiſſione Papæ *Pirhing. in jus can. lib.5.
tit.39. n.24.*

Quare excommunicare non poſſunt. Primo,
48 laici ſive poteſtate ordinaria, ſive delegata *c.2.
de judic.* niſi ex plenitudine poteſtatis Papalis id
eis committatur: imò tamquā talis juriſdictio-
nis incapaces, nec incidenter in cognitione in-
validitatis, aut prætenſæ injuſtitię Cenſurarum
ſe ingerere poſſunt, neque inhibere Judicibus
Eccleſiaſticis, ne aliquem excōmunicent juxta
expreſſam *Concilii Trid. diſputationem ſeſſ.25. c.3.
de refor.* ne poteſtas Eccleſiaſtica à Chriſto Do-
mino immediatè inſtituta ad gubernandum
fideles ſecundùm legem Evangelicam, cum
poteſtate laica confundatur, latè *Navar. lib.2.
conſilior. de for. comp. conſ.1. per tot. & in commentar.
tom.3. in repetit. c. novit de judic. not.3. n.81. & ſeqq.
Leo. Theſ. for. Eccleſ. par.3. c.7. num.13. 68. & 72.
Lazar. qu. can. ſect.4. q.8. nu.21. Fagnan. in c. tuam
nu.28. & 46. de ordin. cognit. & pleniùs in c. Sacro
à n.27. ad 34. de ſent. excom.* ubi *n.33.* firmat, quod
quatenus in hoc ſe ingerant, manifeſta ſit uſur-
patio juriſdictionis Eccleſiaſticę, propter quam
uſurpantes, excommunicationem in Bulla
Cænæ contentam incurrant, *Dian. par.4. tract.1.
reſol.98. Guazzin. jun. ad defenſ. animar. lib.2. def.1.
49 cap. 8. n.72.* Neque hujuſmodi cauſas ſub præ-
textu violentiæ prohibendæ, aut rationis ſtatus
politici, ad eorum forum trahere poſſunt: quia
priori per ſupplicationem ad Superiorem Ec-
cleſiaſticum providetur, ut advertit *Sayr. de cen-
ſur. lib.3. cap.18. nu.6. & 9.* & ſecundæ nullum
infertur præjudicium: Nam in ditione Princi-
pum Chriſtianorum nulla alia eſt ratio ſtatus,
niſi quæ cum lege Dei, Eccleſiæ, & illius præ-
ceptis conſona eſt, quæ vera ratio ſtatus dici-
tur, ut benè monet *Caren. reſol.1. n.18.* quoniam
ad Divinitatis tendit injuriam, qui Sanctorum
Patrum conſtituta contemnere, & violare non
metuit, ut ait *Juſtinianus Imperator in pragm.
Sanct. apud Pithæum in Codic. pag.681.*

Secundò, Mulieres etiamſi ſint Abbatiſſæ
50 Monialium *c. dilecta 12. de major. & obed.* quia
officium clavium non cadit in ſexum fœmi-
neum *gloſ. in c. nova de pœnit. & remiſs.* & hoc
fortè ob prętvaricationem primę mulieris Evę,
quæ appetiit ſimilitudinem Dei: Unde ne de
cætero Mulieres contra Deum ſuperbiant, pœ-
nalitates, & ærumnæ multæ eis datæ ſunt, nem-
51 pè, quod judicia ſæcularia non exerceant,
Sacros Ordines non recipiant, Vaſa Sacra non
contingant, non prædicent, non audiant con-
feſſiones *c. nova de pœnit. & remiſs.* Viris ſubditæ
ſint, & fœtus cum dolore in lucem edant, &
cum pondere portent, ut notat *Jo Herolt. vulgo
Diſcipulus in Sermon. de tempor. ſerm.61. lit.5.* Ter-
52 tiò, Clerici Conjugati durante conjugio, &
ideo Vicarii Epiſcopi eſſe non poſſunt *Sayr. de
cenſur. lib.1. cap.5. n.12.*

Ab habente autem poteſtatem, excommu-
nicari poſſunt ſoli homines vivētes baptizzati,
53 rationis, & doli capaces, qui in Eccleſia Supe-
riorem habent: non autem mortui, quia hi cùm
non amplius ſubſint juriſdictioni Eccleſiæ, ab
ea ligari, & abſolvi non poſſunt: nam ſi iis Deus
indulgentiam dedit, nihil nocet noſtra ſeveri-
tas, & ſi ſupplicium præparavit, nihil prodeſt
noſtra benignitas, ut reſpondit *Ferrandus Char-
taginen. Eccleſiæ Diaconus* Pelagio, & Anaſtaſio
Romanis Diaconis, cujus verba refert *Pithæus
in Codic. ad profeſſionem fidei Juſtinian. Imper. lit.C.
pag. mihi 672.* Quarè dum dicimus, quod mor-
tui poſſunt excommunicari, & ab ēxcommu-
nicatione abſolvi, intelligi debet impropriè, &
indirectè, utpotè quia vel Eccleſia tunc publi-
cè declarat, illos dum adhuc viverent cenſu-
ram excommunicationis incurriſſe, & in illa
mortuos fuiſse, & prohibet in loco Sacro ſepe-
liri, ac pro eis Suffragia, & Sacrificia offerri; vel
ſi ſigna manifeſta pœnitentiæ, & contritionis
dederunt ante obitum, declarat, & pronunciat
eos abſolutos, ad hoc ut admittantur ad Eccle-
ſiaſticam ſepulturam, & orationes, & ſuffragia
pro eis impertiri poſſint: prout melius dicam
infra in ſua ſede, de excommunicationibus in
particulari, & docet *Graff. conſil.7. per tot. de
ſent. excom. par.1.*

Secundò excommunicati non poſsunt non
ba-

54 baptizati, ut Turcæ, aliique infideles, quia
non ſunt ſubiecti juriſdictioni ſpirituali Eccle-
ſiæ: ſecus eſt de Hæreticis, & Apoſtatis, qui
55 ſemper manent ſubiecti Eccleſiæ *Pirbing. loco
ſæpecitato n.26.* Tertiò non poſſunt excommu-
nicari ratione carentes, ut infans, furioſus, quia
hujuſmodi perſonæ nequeunt præceptis, ac le-
gibus obligari, nec poſſunt eſſe contumaces
contra Eccleſiam. Quartò non poſſunt nec de-
bent excommunicari Animalia irrationabilia,
quia ſolus Homo Chriſtianus eſt capax excom-
municationis paſſivæ *c. omnis Chriſtianus 32. 11.
qu.3.* Undè, qui locuſtas, bruchos, vel aliud ge-
nus vermium, vel animalium irrationabilium
anathematizant (ut non ſemel contigiſſe com-
memorat *Navar. de ſent. excom. conſ. 57. num.7.*)
ut expellantur, ne damna inferant ſegetibus, &
fructibus terræ, enituntur efficere illud, ad quod
nec virtute ſua naturali, nec ex divina, aut Ec-
cleſiaſtica inſtitutione excõmunicatio ordina-
ta eſt, & per conſequens adjurantes, & anathe-
matizantes Creaturas irrationales ad actum
tamquam procedentem ab ipſis, quia non ſunt
ejus Dominæ, ſed eſt ejus, qui movet eas, ſcili-
cet Dei, cujus diſpoſitione reguntur, & moven-
tur, vel Dęmonis quatenus permiſſu ejus utitur
eis ad nocendum nobis, ſuperſtitiosè agunt, &
cenſentur uti medio, & remedio illicito, imò
tacitâ Dæmonis invocatione, & moraliter pec-
cant ſi ſcienter hoc faciunt, ut fusè probat au-
ctoritate *Divi Thomæ 2.2. quæſt.90. art.1.2. & 3.*
ac aliorum juriſtum *Navar. d. conſ. 57. per tot.* Mo-
dus enim exorcizandi irrationalem Creaturam
56 eſt ille, de quo loqutus ſum *tom.3. tit.12. form.
4.* & infra denuo dicam. Quintò Communitas
tota ſimul collectivè, Civitas, Collegium, aut
Univerſitas excommunicari non poteſt, licet
ſinguli poſſint excommunicari *c. romana §. ult.
de ſent. excom. in 6. D. Thom. in ſupplem. par.3. q.22.*
57 *art.5.* Sextò, nullus poteſt ſe ipſum, vel æqua-
lem, vel Superiorem excommunicare, ut ait
Sanctus Thom. loco mox citato *art.4.* & ſic Papa
nunquam poterit excommunicari.

Sed hic jam quæritur, an excommunicatio,
58 vel alia Cenſura lata per ſententiam generalē
ab Epiſcopo, vel alio Prælato Papa inferiore,
liget non tantùm ſubditos, ſed etiam extraneos
ſeu peregrinos; & reſpondetur, quod non liget
ſeipſum, neque ęqualem, & neque Superiorem
Graff. conſil.16. num.22. de ſent. excom. par.1. & ſic
quod ligat ſolum ſubditos excommunicantis,
non autem peregrinos, ſeu extraneos, niſi major
auctoritas, ſeu poteſtas delegata fuerit, prout
deſumitur ex *c. à Nobis 21. de ſent. excom.* ubi
cum quæſitum fuiſſet Clementi III. utrum ſi
quis ita pronunciaverit: *quiſquis furtum fecerit
excommunicatus ſit*, hæc generalis clauſula ad ip-
ſius excommunicatoris ſubditos referatur tan-
tùm, an verò ad omnes etiam non ſubditos ju-
riſdictioni illius? reſpondet Pontifex, quod hac
ſententia non niſi ſubditi obligantur, niſi fortè
delegans (videlicet Papa) majorem, & largiorē
auctoritatem contulerit: imò neque extendi-
tur ad ſubditos extra Diœceſim ſuam, furtum
cõmittentes ut notat ibi *gloſ. marginalis.* Verùm
ſi ſubditus nominatim excommunicatus tran-
ſiret ad aliam Diœceſim, Ordinarius, in cujus
Diœceſi permanet, debet prohibere nè cum
aliis converſetur, ut reſpondit *S. Congr. Epiſc. in
Tropien. 23. Nov. 1582.* juxtà *Concil. Nicen.*

Præterea notandum, quod habentes à jure
59 hanc poteſtatem excommunicandi, non ex
impetu, & levitate eâ uti debent, ſed ſobriè ex
juſta, & gravi cauſa, eaque diligenter, & ma-
gna cum maturitate examinatâ exercenda eſt,
& quando leviores medicinas, & minus pericu-
loſas infirmus non ſuſcipit, ut ex *D. Ambr. lib.2.
de offic. c. 27.* monet *Graff. deciſ. aur. part.1. lib.4.
cap.1. num.29.* cum experientia doceat, ſi te-
merè, aut levibus ex cauſis incutiatur, magis
contemni, quàm formidari, & perniciem po-
tius parere, quàm ſalutem, contra mentem
text. in c.1. de ſent. excom. in 6. ideoque nullus
excommunicandus, niſi pro peccato mortali,
& eo caſu quo cum contumacia ſive inobe-
dientia ſit conjunctum, & aliud remedium
non adſit *c. quiſquis 19. 2. quæſt.6. c. nemo, & c.
nullus 11. quæſt.3.*

Cauſa tamen principalis, & immediata ex-
60 communicationis eſt contumacia, ſive inſur-
gat ex culpa mortali, ſive pro eo, quod ex ſui
natura nullum ſit peccatum, neque adſit con-
temptus formalis, putà ſi lata eſſet excõmuni-
catio contra non euntes ad proceſſionem: nàm
ſi Clericus abſque rationabili cauſa, & monitus
illam contemneret, utique excommunicatio-
nis vinculo innodaretur, cùm poſſit mihi Præ-
latus id, quod in ſe peccatum mortale non eſt
præcipere, vel prohibere ſub pœna excommu-
nicationis, ut patet in excommunicatione con-
tra alloquentes Moniales, vel ingredientes cla-
uſuram, dicit enim *D. Gregor. homil. in Evang. 26.
Paſtor vel abſolvere indiſcretè timeat, vel ligare:
is autem, qui ſub manu Paſtoris eſt ligari timeat vel
injuſtè, nec Paſtoris ſui judicium temerè repreben-
dat, ne etſi injuſtè ligatus eſt, ex ipſa tumida repre-
henſionis ſuperbia, culpa quæ non erat, fiat.* Cauſa
vero mediata, & remota ſunt diverſa crimina,
quæ debent eſſe mortalia, gravia, ſcandaloſa,
& enormia, ex quorum ſingulis contumacia
deſcendit, vel quia reus citatus non venit, aut
ſtare noluit juri, ſive ceſſare à peccato: vel
quia juſſus, noluit ſatisfacere pro peccato com-
miſſo *c. ex part. 23. §. ad intelligendum de verb.
ſignif.* & tradunt *Graff. dec. aur. par.1. lib.4. cap.7.
per tot. Pirbing. loco ſupra citato num.30.*

Secundò notandum, quod excommunicatio,
61 vel alia cenſura Eccleſiaſtica ferri non poteſt
per ſententiam hominis, ob peccatum merè
internum, aut omnino occultum, quod nullo
modo in actum externum prodiit: quia Eccle-
ſia non judicat de occultis *c. ſicut 33. in fin. de
62 ſimon.* Nequè ob peccatum merè pręteritum, ut
ob ſacrum neglectum die feſto, aut non ſerva-

tum

tum jejunium: ſed neceſſe præterea eſt ut reus
poſt monitionem, aut præceptum, etiam num
peccet, aut peccare pręſumat pertinaciter in eo
perſiſtendo, quia alias contumax dici non poſ-
ſet: cùm enim excommunicatio non ſit pura
pœna, ſive vindicta, ſed ſimul medicina, non
fertur pro peccato præterito, quod poteſt eſſe
emendatum; ſed ad emendandum, & everten-
dum hominem à peccato in futurum, ut col-
ligitur ex *d. c. 1. de ſent. excom. in 6.*

Tertiò notandum, quod ad incurrendum
excommunicationem, vel aliam cenſuram,
non ſufficit quivis actus externus, ſed requiri-
tur actus conſumatus, ſive peccatum in ſuo ge-
nere completum: ita ut effectus lege, & præce-
pto prohibitus rè ipſa ſequatur, v.g. ſi excom-
municetur homicida, non incurrit cenſuram,
qui ſolum percuſſit, vel vulneravit: ſi vulne-
rans, non incurrit, qui percuſſit ſine vulnere:
ſi percutiens Clericum, non incurrit, qui co-
natus fuit percutere, ſed erravit, vel impeditus
fuit: Undè excommunicationem latam pro-
pter factum aliquod, non incurrunt regulari-
ter conſentientes, vel mandantes, ſicut nec
faventes, prius quàm crimen rè ipſa ſit perpe-
tratum; præter quam ſi in jure, vel ex verbis
legis aliud colligatur, *Pirbing. ibid. num. 33.*

Quartò notandum, quod nulla excommuni-
64 catio ab homine ſeu Judice infligi debet, niſi
præceſſerit admonitio, *c. reprehenſibilis de appel-
lat. c. ſacro 48. de ſent. excommun. c. romana tit. eod.
in 6.* quæ cùm ſit introducta in favorem publi-
cum, non poteſt quis ſe obligare ut poſſit ex-
communicari abſque monitione, *Graff. dec. aur.
par. 1. lib. 4. cap 2. nu. 38.* Ratio eſt, quia excom-
municatio, vel alia cenſura, non fertur niſi in
contumaces contra Eccleſiam, tales autē, non
ſunt, niſi qui præmiſſa admonitione excommu-
nicationi cenſuræ recuſant obedire. Hęc autem
canonica admonitio debet fieri perſonaliter
ipſi reo, niſi is malitiosè latitet, aut impediat
65 ſe citari, vel maneat in loco, ad quem non de-
tur tutus acceſſus; tunc enim latis erit, ſi citatio
cum cōmutatione fiat ad ejus domum, vel ad
Eccleſię valvas, vel ad alium locum publicum;
undè facilè poſſit ad illius notitiam devenire.
66 Si autem Judex præſumeret ſententiam excom-
municationis in aliquem promulgare abſque
præcedente monitione, incurreret interdictum
ab ingreſſu Eccleſiæ per menſem *d. c. ſacro*, niſi
Judex ſit Epiſcopus juxta *c. quia periculoſum de
ſent. excom. in 6.* de qua re dicam infra.

Tria igitur requiruntur, ut excommunicatio
67 ab homine juſtè feratur. Primò, ut præcedat
monitio, quæ juxta ſtylum Tribunalis fieri po-
teſt etiam ſine Scriptura. Secundò, ut feratur
ex cauſa rationabili. Tertiò, ut hæc ſit mani-
feſta, prout deſumitur ex præmiſſis. Sunt ta-
men plures caſus, in quibus excommunicari
quis poteſt abſque præmiſſa monitione, quos
recenſet *Barb. in d. c. ſacro num. 6.* & de aliqui-
bus dicam infra ſuo loco.

De abſolutione excommunicationis §. VI.

Ab excommunicatione lata à jure nemini
68 reſervata, abſolvere poſſunt Epiſcopi, aliique
Prælati habentes jurisdictionem Epiſcopalem:
non autem Parochi, vel Sacerdotes habentes
facultatē abſolvendi à peccatis, ut jam vidimus
ſupra §. 1. *verſ. una cum ſententia.* Si abſolutio
excommunicationis, à canone, aliave lege ſit
reſervata Papæ, ipſe ſolus, vel ille cui commi-
ſit poteſt abſolvere, niſi factum, ſive delictum,
cui annexa eſt excommunicatio, ſit occultum,
tunc enim juxta celebre *cap. 6. ſeſſ. 24 Conc. Trid.
de refor.* poſſet Epiſcopus abſolvere, præterquā
in caſibus, quos Apoſtolica Sedes poſt ipſum
Concilium ſibi reſervavit, videlicet, Hæreſis,
Duelli, Simoniæ ſcienter contractæ, confiden-
tiæ Beneficialis, violationis clauſuræ monia-
lium ad malum finem violationis Eccleſiaſticę
immunitatis juxta terminos *Conſt. Gregor. XIV.*
Blaſphemiæ hæreticalis cum mala credulitate,
prout obſervat, & tenet *Pac. Jord. elucubr. to. 1.
lib. 3. tit. 4. num. 92.* Si excommunicatio ſit reſer-
vata Epiſcopo, ipſe, vel ejus ſuperior, vel Vi-
carius ejuſdem poterit abſolvere, vel etiam
Capitulum Sede vacante. In articulo mortis,
quilibet Sacerdos abſolvere poteſt ab omnibus
69 cenſuris ſive à jure, ſive ab homine latis, & re-
ſervatis, ſi non detur aditus ad ſuperiorem, &
alius, qui de jure abſolvere queat, non adſit.
injuncto pœnitenti, ſi convaluerit, pro peccato
cui annexa ſit excommunicatio reſervata, ſe
præſentandi Superiori pro ſuſcipiendis ejus
mandatis, juxta textum expreſſum in *c. eos qui
de ſent. excom. in 5.* Et hæc facultas in periculo
mortis juxta communiorem ſententiam tribu-
itur etiam Sacerdoti excommunicato vitando,
70 ut videre eſt apud *Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39.
n. 43. notab. 2.* refert tamen, Sac. Congreg. Con-
cilii tempore *Gregorii XIII.* declaraſſe illa verba
Concilii -- *omnes Sacerdotes, quoslibet Pœnitentes
à quibusvis peccatis, et cenſuris abſolvere poſſunt*,
non includere, neque intelligi debere de Sacer-
dote, qui ſit excommunicatus vitandus, & ibi
rationem talis declarationis affert. Ab excom-
municatione ab homine generaliter lata non
reſervata v. g. *qui tale crimen commiſerit, ſit ex-
communicatus*, ſecundum unam opinionem,
quam ſequuntur *Bonaccin. de cenſur. diſp. 1. qu. 3.
punct. 1 num. 6. Pirbing. loco citato num. 143. Nicol.
ibid. num. 42.* poteſt abſolvere non ſolùm, qui
eam tulit, ſed etiam quicumque poteſtatem
habet abſolvendi à mortalibus: At ego teneo,
quod à ſententia excōmunicationis ab homine
lata, ſive generalis, ſive ſpecialis ſit, non poſſint
abſolvere Confeſſarii, niſi ex delegatione, per
eaſdem rationes, & auctoritates ſupra *in d. §. 1.
verſ. una cum ſententia* allegatas: nam excom-
municationes generales Prælatorum, ut pluri-
71 mum ſunt Synodales, quæ dicuntur excom-
municationis juris, *Graff. conſilior. lib. 5. de ſent.*

excom.

excom. conſ.2. num.6. & æquipollent canoni, ut
inquit *Corrad. in prax. diſp. lib.8. cap. 3. num.32.*
aliàs excommunicationes hujuſmodi impunè
deſpicerentur, & Confeſſarii, ſive Parochi exer-
cerent juriſdictionem fori externi, quam non
habent, *Graff. dic. aur. par. 1. lib. 4. cap.15. nu.68.*
& 71. ubi de ſententia excommunicationis ho-
72 minis, quę ſit generalis, *D.Thom. ſupplem. par.1.*
quæſt. 20. artic. 2. Neque in hoc ſuffragatur re-
ſponſio, quod abſolutio Confeſſariorum valeat
quoad forum conſcientiæ tantùm, non verò
quoad forum exterius, ut ajunt nonnulli, quos
refert *Piaſec. in prax.2. tit.1. art.3. de caſib. Epiſc.*
reſer. nu.8. tùm quia excommunicatus non po-
teſt abſolvi à peccato, propter quod cenſurâ li-
gatur, nec recipere ſacramentum, niſi prius ab-
ſolvatur à cenſura, ut docet *D. Thom. loco mox*
cit. ad 2. tum quia, abſolutio ab excommunica-
tione in foro conſcientiæ, non requirit ſacra-
mentũ pænitentiæ, *Sarwin de adjunct. poſt Franc.*
de Eccleſ. cathedr. quæſt.15. num.8. & 9. & alii ab
eo allegati. Ab excommunicatione autem la-
ta ab homine in ſpecie, & nominatim, v.g. con-
tra Petrum, abſolvere tantùm poteſt, qui eam
tulit, vel ejus Superior, vel ſucceſſor, vel dele-
gatus, & in hoc omnes DD. conveniunt.

Ab excommunicatione autem minore à ju-
73 re lata abſolvere poteſt proprius Parochus, &
non alius Sacerdos juxta litteralem ſenſum *c.nu-*
per 26. de ſent.excom. Graff. dec.aur. par.1. lib.4. d.
cap. 15. num. & 81. Pirhing. loco cit. nu.144. licèt
alii teneant quod quivis Sacerdos poteſtatem
habens abſolvendi à peccatis, poſſit quoque ab-
ſolvere ab iſta excommunicatione, *Jo. Herolt.*
vulgo Diſcipulus ſerm. de temp. 69. lit.H. Nicol. in
floſc. excommunicatio num. 9. Say. de cenſur. lib. 2.
cap.23. num.11. ubi ait, quod ex vi delegationis
quâ eis permittitur, ut pœnitentiæ Sacramentũ
adminiſtrent, eo ipſo tacitè poteſtas hæc data
intelligitur ex praxi, & conſuetudine Eccle-
74 ſiæ. Qui verò excommunicatione minori li-
gatus exiſtit, poteſt alium excommunicatum
etiam majore abſolvere; quia per illam non
privatur exercitio juriſdictionis, *c. fin. de cler.*
excom. c.duobus 56. de ſent. excom. Forma autem
abſolutionis hæc eſt.

Abſolvo te à vinculo excommunicationis, quod
75 *incurriſti propter (hanc vel illam cauſam ſeu cri-*
men) & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ, & fide-
lium communioni in nomine Patris &c.

Hæc quidem forma ſervabitur, quando quis
propria auctoritate abſolvit: ſi verò abſolvat
auctoritate delegata, hac uti poterit.

Auctoritate Omnipotentis Dei, & Sanctorum
Apoſtolorum Petri, & Pauli, & SS. D. N. Papæ
(Illuſtriſſimi Epiſcopi, noſtri N.) in hac parte tibi
conceſſa, & mihi commiſſa, abſolvo te &c. Lazar.
quæſt. can. ſect. 4. quæſt. 12. num.12.

Ante abſolutionem ab excommunicatione
76 majori duplex cautio exigenda, & pręſtanda eſt
à reo. Prima præſtatur per juramentum de pa-
rendo mandatis Eccleſiæ, vel abſolventis, ideſt
de non committendo in poſterũ hujuſmodi de-
licta *cap. ex tenore, cap. ad hæc. de ſent. excom.* quod
tamen non exigitur pro levibus delictis, ſed tan-
tùm quando abſolutio eſt ſolemnis pro gravi
crimine, *Lazar. quæſt. can. d. ſect.4. quæſt.12. nu.11.*
Altera cautio datur de ſatisfaciendo parti læſæ;
nullus enim neque in foro interno, neque ex-
terno abſolvendus eſt ab excommunicatione,
niſi prius parti læſæ ſit realiter ſatisfactum, vel
cum ea tranſactum. Quòd ſi reus ſtatim face-
re non poſſit, tunc cautionem ſufficientem prę-
ſtare debet, ſcilicet pignoratitiam, vel fidejuſ-
ſoriam: quod ſi neque hanc dare poſſit, ſufficit
juratoria, quia nemo ad impoſſibile obligari
poteſt, *Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. nu.163.*
Si autem ita abſolutus poſtea ſatisfacere negli-
gat, non reincidit in priorem excommunica-
tionem, ſed poterit iterum à Iudice excom-
77 municari, *c. ad reprimendam de offic. ord.* Abſol-
vens autem ante præſtitum juramentum de pa-
rendo mandatis, Eccleſiæ, vel ante præſtitam
ſatisfactionem parti læſæ, illicitè quidem abſol-
vit, ſed validè: quia hæc non pertinent ad ſub-
ſtantiam abſolutionis *c. venerabilibus 7. §. ſane in*
fin. de ſent. excom. in 6. Bellett. diſq. cleric. de favor.
cler. can. §.5. num.47.

Abſens ſicut poteſt excommunicari, ità &
78 poteſt abſolvi per Procuratorem, *Pac. Jord.*
elucub. lib.14. tit.2. n.180. Pirhing. loco cit. nu.164.
Item mortuus abſolvi poteſt ab eo ſcilicet, à
quo poterat vivus abſolvi, ſi ante obitum ſi-
gna pœnitentiæ dedit, non directè; quia non
eſt amplius homo ſuper terram; ſed ad hoc ut
ſit capax Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & ſuffragio-
rum Eccleſiæ, juxta diſpoſitionem *text. in cap. à*
nobis il 2. de ſent. excom. ubi *Fagn. num.14.* dat
formulam facultatis, quæ ſolet expediri à S.
Pœnitentiaria Urbis, quæ eſt ſequens.

Quare ſi ſic vobis viſum fuerit, vobiſque de præ-
79 *dicti N. viventis pænitentia per evidentia ſigna con-*
ſtiterit, ut eumdem ſic defunctum, dummodo illius hæ-
redes injuriam paſſi, quibus ille ſi viveret, occaſione
præmiſſorum ſatisfacere teneretur, prius competenter
ſatisfaciant, vel per eos non ſtet, quominus arbitrio
veſtro ſatisfaciant competenter in eo, in quo tenentur,
ab excommunicationis ſententia, quam propter præ-
miſſa incurrit abſolvere in forma Eccleſiæ conſueta,
& in foro conſcientiæ tantùm licitè valeatis, ad effe-
ctum dumtaxat ut pro illius anima publicæ, privatæ
orationes, ac preces fieri, ejuſque corpus Eccleſiaſticæ
tradi ſepulturæ poſſint, facultatem, & auctoritatem
vobis concedimus.

Item datur aliquando abſolutio ad cautelã,
80 vel cum reincidentia: primo modo non datur,
niſi citata parte, & viſis actis, & dubitetur de
nullitate excommunicationis ab homine pro-
latæ, vel à jure, & ſi occurrat dubium facti, vel
probabile dubium juris, abſolutio datur hac
formâ.

Dominus noſter Jeſus Chriſtus dignetur te abſolve-
re, & ego auctoritate ejuſdem abſolvo te à vinculo
excommunicationis ſi quod incurriſti ob tale crimen;

ut

ut docet Lazar.quaſt.can.ſect.4.quaſt.16.nu.4.& 13.

Quæ quidem abſolutio præmitti ſolet ante
81 abſolutionem Sacramentalē, nec non ante aliquem alium actum, cuius valor impediri poſſet per cenſuram ſi adeſſet, v.g. ante electionem, vel collationem Beneficii Eccleſiaſtici, vel Ordinis, juxta exemplum propoſitum in *c.venerabili 52.de ſent.excom.* ex quo loco colligitur etiā, quod in abſolutione ſemper ſit exigendum juramentū de parendo mandatis Eccleſię, quando non conſtat excommunicationem eſſe inju-
82 ſtam, ut advertit ibi *Gloſ.* licèt omiſſio, actum abſolutionis non annullet, ut jam diximus, & docet *Gloſ.in c.ſuper 51.verb.cū promiſſione tit.eod.*

Secundus abſolutionis modus cū reincidentia ſolet practicari, quando quis propter mortis
83 periculum, vel aliquod aliud impedimentum legitimum excommunicatus, fuit abſolutus ab eo, à quo aliàs non potuiſſet abſolvi, eo cū onere, ſeu conditione, ut ceſſante impedimento, vel periculo ſe pręſentet Superiori, qui extra eum caſum illum poterat abſolvere, nō ut ab eo iterum abſolvatur, cùm jam plenè abſolutus ſit, ſed ut ſatisfactionem imponat, & mandatum ſuſcipiat *c.de cætera & c.quamvis de ſent. excom.* is enim ſi ceſſante periculo, vel impedimento, ſe non præſentaret, cùm commodè poteſt, reincidit in ſententiam excommunicationis ipſo jure ut diſponit *text.in c.eos qui 22.de ſent. excom. in 6.* ſi autem in dicto mortis periculo excommunicatus abſolutus eſſet ſimpliciter abſque dicto onere, non reincideret ipſo jure, ſed eſſet neceſſaria Judicis declaratio, *Graſſ. conſil.13. num.7. de ſent. excom. lib.5. tom.1.*

At ſi abſolutio cū reincidentia concedatur,
84 ut ſæpè contingit, vigore litterarum S. Congr. Immunit; tunc elapſo termino abſolutiōis, Ordinarius debet reaffigere Cedulones contra jam eum reincidentia abſolutos, ut ead. Congreg. reſpondit in *Baren.19. Decembr.1634. & in Aleſſanen.17.Januarii ejuſdem anni lib.2. decr.pag.181.* ſi verò abſolutio concedatur ad tempus, tempore elapſo, abſolutus ipſo jure reincidit, quia abſolutio iſta eſt potius ſuſpenſio excommunicationis, quæ finito tempore ceſſat *Graſſ. loco cit. num.8.* & hoc evenit, quoties Sac. Congr. Concilii, vel Epiſcopor. reſcribit: *Epiſcopus informet ſuſpenſis cenſuris ad tres menſes*, vel alio ſimili modo.

Hanc autem abſolutionē cum reincidentia,
85 dare non poſſunt A. C. neque Ordinarii locorum, quoties agitur de cenſuris promulgatis ex cauſa juriſdictionis immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ uti reſervatis ſummo Pontifici, ut ſœpè declaravit *ead. S.Congr.* & præſertim in una *Regni Neapolitani 27. Maii 1643. lib. 3. Dec. Paul. pag.176.nu.6.* & recenter in *Melphien. 22. Aprilis 1673. lib. 1. Decr. Alt. pag.792. & in Ravellen. 39. Auguſti 1695. lib.2. Decr. Vallem. pag. 172.à tergo*, in quibus dictum fuit, quod quate-
86 nus A. C. in prædictis cauſis inhibitiones, vel abſolutiones concederet, illis non obſtantibus, Epiſcopus contra reos procedere poſſit. Si autem Epiſcopus vigore facultatis ſibi delega-
87 tæ in iiſdem cauſis abſolvat, pro Decreto abſolutionis nihil recipere debet, ſalvo tamen quod debetur pro reintegratione immunitatis læſæ, ac pro actis Curiæ Epiſcopi, ead. Congr. in *Majoricen. 14. Aprilis 1674. lib. 1. Decr. Alt. paſſ. 924.*

Abſolutio autem non præſumitur, & ideo,
88 qui ſemel fuit publicè excommunicatus, præſumitur adhuc cenſurâ ligatus, niſi probet ſe abſolutum fuiſſe *c. ſicut 39. de ſent. excom.* neque ſufficit hoc probare in foro contentioſo per ſchedulam Confeſſarii, ut advertit *Pirbing. in jus can. lib.5. tit.39. num.180. ver.notandum ſecundo.* Et hæc de prima cenſura in præludio attigiſſe ſufficiat.

De Suſpenſione §. VII.

Secunda cenſura eſt Suſpenſio, per quā per-
89 ſona Eccleſiaſtica privatur uſu, ſeu exercitio Ordinis, Officii, aut Beneficii Eccleſiaſtici, quod illi competit ratione alicujus poteſtatis Eccleſiaſticæ, in totum, vel in partem, ad tempus, vel in perpetuum ob ſuam culpam. Hæc cenſura ferri non poteſt, niſi ab habente juriſdictionem Eccleſiaſticam exteriorem *c. dubium il 2.de elect.* Dicitur ibi -- *perſona Eccleſiaſtica*, ad differentiam excommunicationis, & interdicti, quæ etiam in laicos feruntur. Dicitur ibi -- *ob ſuam culpam*, quia quatenus eſt cenſura ferri nō poteſt abſque propria culpa ſaltem veniali, & ad differentiam interdicti, quod ferri poteſt etiam pro culpa aliena.

Suſpenſio dividitur in totalem, & partialem.
90 Totalis eſt ſimul ab Officio, & Beneficio, cujus exemplum habetur in *c. tuarum 11. de privil. & in clem. 1. de decim.* item vel eſt ſuſpenſio totalis ab officio, vel Beneficio tantùm. Suſpenſio totalis ab Officio dicitur, per quam aliquis ab omni Officio Spirituali, tum Ordinis tum juriſdictionis, & Eccleſiaſticæ adminiſtrationis prohibetur. Totalis verò ſuſpenſio à Beneficio eſt, per quā aliquis ab omni Beneficio Eccleſiaſtico, quoad ejus adminiſtrationem, & fructuum perceptionem ſuſpenditur. Et hinc eſt, quod
91 quando quis ſuſpenditur determinatè ab Officio, ſive à jure, ſive ab homine, non cenſetur ſuſpendi à Beneficio, niſi id exprimatur: quia ſuſpenſio ab Officio, & à Beneficio ſunt diverſæ ſpecies ſuſpenſionum, ita ut una non contineatur ſub altera, niſi utraque exprimatur, ut patet ex *c.tam litteris 33.de teſt. d.c.tuarum de privil.c.1. de ſecund.nupt. c. quia in omnibus de uſur. c. ult.de clandeſt.deſponſ.c.cum in cunctis§.Fin.de elect.* in quibus juribus una ab altera diſtinguitur.

Partialis ſuſpenſio fit, vel à certo tantū Offi-
92 cio, aut parte ejus, v.g. ab Ordine tantùm, per quam prohibetur ordinatus exercere aliquem actum ſuo Ordini deputatum, & æquipollet ſuſpenſioni à divinis (poteſt tamen facere, quæ

facit

facit laicus) vel à certo ordine, per quam prohibentur omnes functiones illius ordinis v.g. Sacerdotalis, vel à certâ functione, ſive actù ordinis, v.g. ab audiendis confeſſionibus, vel celebratione miſſæ: vel à juriſdictione tantum, ita ut nullus actus jurisdictionis ſuſpenſus poſſit exercere: aut à certo tantum actù juriſdictionis, v.g. à collatione Beneficii, vel voce ſuffragii in electione: vel demùm à certâ parte tantùm fructuum Beneficii, aut diſtributionum, ut tradunt communitèr *Navar. manual. confeſſ. cap.27.nu.151. cum ſeqq. Graff. dec. aar. par.t. lib 4. cap. 25. & conſil. 10. diſic. 3. & conſil. 12. num.2. de ſent. excom. lib. 5. Bonaccin. tom. t. de ſuſpenſ. diſp. 3. punct. 1. Guazzin. ad defenſ. animar. lib. 2. defenſ. 6. cap. 41. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit.39. num.198. & duob. ſeqq.*

Prætereà quælibet ex prædictis ſuſpenſioni-
93 bus, vel fertur à jure, vel ab homine: item vel eſt temporalis, vel eſt perpetua: temporalis ceſſat elapſo termino; perpetua veró non tollitur niſi per abſolutionem. ſuſpenſiones autèm provenientes à jure communi, vel Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſunt ſequentes.

Contra Clericos.

Recipientes ſcientèr Ordines Sacros ab eo, qui renunciavit Epiſcopatui *c. t. de ordin. ab Epiſc. qui, &c.*

Recipientes Ordines ab alieno Epiſcopo ſinè licentiâ proprii *c. 1. & 3. diſt. 71. Conc. Trid. ſeſſ.23. cap. 8. de refor.* & contra recipientes Ordines Sacros *Bulla Pii II. 7.*

Recipiẽtes Ordines à proprio Epiſcopo Pontificalia exercente in alienâ Diœceſi ſinè licentiâ Epiſcopi loci *Concil. Trid. ſeſſ.6. de refor. cap.5.*

Recipientes Ordines ab Epiſcopo titulari abſquè proprii Prælati licentiâ, etiam prætextu familiaritatis *Concil. Trid. ſeſſ.14. de refor. cap.2.*

Recipientes Ordines à ſchiſmaticis *c. t. & 2. de ſchiſmat.*

Recipientes ſcientèr Ordines ab excommunicato *DD. in d. c. t. & 2. de ſchiſm. Sayr. de conſur. lib.2. c.t. num.11.*

Recipientes Ordines dùm ſunt excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti *c. cum illorum de ſent. excom.*

Recipientes Ordines Sacros antè legitimam ætatem *c. vel non eſt compos de tempor. Ordin.* vel extra tempora abſquè diſpenſatione *Balla Pii II. 7.* vel non ſervatis interſtitiis *c. cum quidam & c. litteras de tempor. Ordin.*

Obiicientes in perſonam electi, & poſteà deficientes in probatione, a Beneficiis per triennium ſuſpeduntur *c.1. de elect. §. Adiicientes in 6.*

Ordinatos ſinè, vel ficto titulo *c. neminem c. Sanctorum diſt.70.* & contrà Ultrāmontanos *Bulla Urban. VIII. 33. §.3.*

Promotos per ſaltum *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap.14. de refor.*

Suſcipientes Sacrum Ordinẽ poſt matrimonium ratum etiam non conſumatum *extravag. Antiquæ de Vot.*

Ordinatos in Sacris cùm litteris dimiſſoriis Capituli, ſivè ejus Vicarii Sede vacante infrà annum *Concil. Trid. ſeſſ.7. de refor. cap.10.*

Tradentes ſepulturæ publicos uſurarios *c. quia in omnibus de uſur.* vel ab illis accipientes oblationes.

Parochos jungentes Sponſos alterius Parochiæ ſinè licentiâ proprii Parochi *Concil. Trid. c.1. ſeſſ.24. de refor. matr.*

Parochos non prohibẽtes matrimonia clandeſtina, vel contrà interdictum Eccleſiæ *c. cum inhibito §. Fin. de cland. deſp.* At hæc ſuſpenſio triennalis non eſt ipſo jure lata, ſed ferenda à Judice: quia text. dicit -- *ab officio ſuſpendatur*, quod eſt verbũ futuri modo, reſpiciens actum, ſive Judicis miniſterium: imò hodiè attento Trid. Concilio loco mox citato prò tali delicto pœna videtur arbitraria, ut ait *Sanch. de matrim. lib.3. diſp.48. num.4.*

Utentes publicè virgatâ, vel partitâ veſte ſinè causâ rationabili, per ſex menſes ſuſpenduntur à perceptione fructuum Beneficiorum *clem.2. de vit. & honeſt. cleric.*

Gravantes alienis debitis Eccleſias ſibi commiſſas *c. 2. de ſolut.*

Occupantes bona Eccleſiarum vacantium, vel à Prælatis ipſarum defunctis relicta *c. quia ſæpe de elect. in 6.*

Electores Epiſcoporũ non præſentantes electo electionem infrà octo dies, ſunt ſuſpenſi à perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum per triennium *c. capientes in elect. in 6.*

Elegentes indignum ad Epiſcopatum, vel curam animarũ ab Eccleſiaſticis Beneficiis, triennio ſunt ſuſpenſi, *c. cum in cunctis de elect. in 6.*

Compromiſſarios ſcienter eligentes indignũ hi ab Eccleſiaſticis Beneficiis triennio ſunt ſuſpenſi *c. compromiſſarius tit. eod.*

Poſtulantes ad Cathedrales Eccleſias minores 28. annis, & ad Eccleſias inferiores Religioſos Ordinum Mendicantium, à Beneficiis, quæ in ipsâ Eccleſiâ obtinent ſuſpenduntur *extravag. unic. de poſtulat. Prælat.*

Eligentes per abuſum ſæcularis poteſtatis *c. quiſquis 13. de elect.* non eſt ſuſpenſio latæ ſententiæ, ſed ferendæ.

Inferiores Epiſcopos, recipientes procurationem viſitando in pecunia, vel in victualibus, viſitationis officio non impenſo *c. exigit de conſ. in 6.*

Facientes contrà conſcientiam, & contrà juſtitiam in gravamen partis in judicio, quidquàm per gratiam, vel per Sordes, ſunt ſuſpenſi ab officio per annum, *c.1. de ſent. & re judic. in 6.*

Conſervatores Regularium, qui ſe intromiſerint in aliis, quàm manifeſtis injuriis, ab officio per annum ſuſpenſi ſunt, *c. fin. de offic. & pot. jud. deleg.*

Concubinarios notorios, *c. fin. de cohab. cleric. & Mulier.*

Celebrantes miſſam,& in ea non communicantes *c. relatum de conſecr. diſt. 2.*

Omittentes ſine gravi cauſa miſſam jam inchoatam, incurrunt ſuſpenſionem à Corpore, & Sanguine Chriſti *c. nullus Epiſcopus 57.de conſecr. diſt.1.* poſſunt tamen Euchariſtiam ſumere more laicorum.

Crimen nefandum exercentes *Bulla Pii V.72.*

Conſequentes Ordines Simoniacè *Bulla Pii V. 5. §.8. penult. de Simon.*

Spontè jurantes de tenendo ſchiſmate *c. 1. de ſchiſmat.*

Raptores Mulierum *Concil.Trid. cap.6.ſeſſ 24. de ref. matr.*

Diſputantes in popularibus Concionibus,de Immaculata Conceptione B. M. V. aut de eâ vulgati Sermone ſcribentes, aut dictantes *Bulla Pii V.114.§.2.* aut impugnantes illam *Greg.XV. Conſt. 29.*

Celebrantes coram excommunicato ſcientèr *c.is qui 18. ibique gloſ.de ſent. excom. in 6.*

Recipientes, & admittentes Prælatos promotos à Sede Apoſtolica, eiſque obedientes ſine litteris *extrav. 1. de elect.*

Superiores Eccleſiarum non exigentes ſingulis annis rationem de adimplemento onerum miſſarum *Bulla Innoc.XII.* anno 1697.emanata.

Contra Epiſcopos.

Conferentes ordines ſimoniacè, *c. penult. de ſimon. extravag. 2. de ſim.*

Ordinantes non ſubditum abſquè licentiâ proprii Ordinarii; *Concil. Trid. cap. 8.ſeſſ. 23.de refor.*

Ordinantes ad Sacros Ordines Religioſos non profeſſos, *Bulla Pii V. 75.*

Ordinantes Monachum ſinè licentiâ Abbatis, *c.fin. diſt.58. ubi Barb.*

Conferentes Clericalem Tonſuram infanti, aut illitterato,vel conjugato, per annum à collatione Clericalis tonſuræ ſuſpenduntur, *c.nullus de temp. ord. in 6.*

Privantes Beneficiis eos,qui in Romanâ Curiâ commorantur, *Eug. IV. in extravag. Divina de privil.*

Submittentes laicis bona, & jura Eccleſiæ abſque conſenſu Capituli, & Sedis Apoſtolicæ licentiâ, *c.hoc conſultiſſimo de reb. Eccleſ. non alien. in 6.*

Occupantes, & in proprium uſum convertentes bona Beneficiorum vacantium ad eorũ proviſionem pertinentium,ab ingreſſu Eccleſię ſunt ſuſpenſi, donèc reſtitutionem fecerint, *c. fin.de offic. ord.in 6.*

Abutentes poteſtate delegatâ in cauſâ alienationis bonorum, & per gratiam, aut timorem, vel ſordes alienationi conſentientes, & Decretum interponentes, *Conſtit. Pauli II.2.Bulla tom.1.pag. 327.*

Admittentes reſignationes Beneficiorũ contra formam præſcriptam in *Conſtit.58.Pii V.* ſuſpenduntur à collatione, electione, præſentatione, confirmatione,& inſtitutione Beneficiorum, & officiorum.

Negligentes procedere contra ſimoniacos, *c. quidquid 101. 1. quæſt. 1.*

Epiſcopos Inquiſitores, qui faciendo, vel omittendo delinquunt in officio, *Clem.1. §. verum de hæret.*

Procurantes capi Eccleſiaſticos, ut renuncient Beneficiis, vel ut citati, ad Sedem Apoſtolicam accedere non valeãt ſuſpenduntur triennio à perceptione fructuum Eccleſiarum ſuarum *clem. 1. de pœn.*.

Non ſervantes *extravag.2. de elect.Joan.XXII.* quoad perceptionem fructuum Beneficiorum vacantium primi, vel ſecundi anni.

Confirmantes, & conſecrantes electum in Epiſcopum, non præmiſsâ inquiſitione, an in receſſu ab appellatione ad S. Sedem interpoſitâ pravitas interceſſerit, *c. provida de elect. in 6.*

Accedentes ad Eccleſias, ad quas fuerunt promoti non expeditis litteris, ac non præſtito fidelitatis juramento, *extravag. 1. de elect.*

Concubinarios à Synodo Provinciali monitos, non ſe emendantes, *Concil. Trid. cap. 14. ſeſſ. 25. de refor.*

Relaxantes incendiariis pœnas à jure inflictas *c. peſſimam 23 quæſt.8.*

Publicantes indulgentias, & facultatem eligendi Confeſſarios, ſolventibus aliquid, *Bulla Pii V. 99.*

Non viſitantes limina Apoſtolorum tempore præſcripto *Bulla Sixti V. 15.*

Ingredientes Monaſteria Monialium in caſibus non neceſſariis, *Bulla Greg. XIII. 28. dubiis.*

Contra Capitula.

Occupantes bona à Prælato dimiſſa, vel vacationis tempore obvenientia, *c. quia ſæpè de elect. in 6.*

Recipientes Prælatos, eiſquè obedientes abſquè litteris Papæ, *extravag. 1. de elect.*

Recipientes ex pacto in ingreſſu ad Religionem ab admiſſo, prandia, pecunias, aut jocalia, *extravag. ſanè de ſimon.*

Non obſervantes in reſignatione Beneficiorum contenta in *Bulla Pii V. 58.*

Contra Religioſos.

Apoſtatas in Apoſtaſiâ ordines recipientes, *c. fin. de apoſt.*

Recipientes Alumnos ad profeſſionem antè annum probationis, *c. non ſolum de regular, in 6.*

Superiores concedentes redditus, aut poſſeſſiones Monaſteriorum alicui ad vitam, ſeu aliud certum tempus, niſi neceſſitas expoſcat, *clem. 1. de reb Eccleſ.*

Appropriantes ſibi, & uſurpantes decimas ipſis non convenientes, *clem.1. de decim.*

Non deferentes habitum à regula præſcriptum,

tum; *elem.* 1. §. *ſi quis de ſtat. monac.*

Prælatos, ad quos occaſione exceſſuum ſuorum Religioſorum bona aliqua pervenerint, non ſatisfacientes perſonis damnificatis, *clem.* 1. §. *quibus de privil.*

Poſtponentes confitentibus conſcientiam facere de ſolvendis decimis, ab officio prædicationis, ipſo facto, ſuſpenſi ſunt, *clem. cupientes de pœn.* quam ſi violaverint excommunicationem incurrunt *ibi*.

Non profeſſos recipientes Ordines Sacros, *Bulla Pii V.* 75.

Introducentes Mulieres intrà Clauſuram Monaſteriorum, *Bulla Pii V.* 20.

Ejectos à Religione, *Urban. VIII. Conſtit.* 26. §. 10.

Superiores, non exigentes à Sacriſtis, & Eccleſiarum Regularium miniſtris ſingulis annis rationem, de adimplemento onerum miſſarum *Bulla Innoc. XII. anno* 1697. emanata, data in *appendic. tom.* 1. *pag.* 346.

Et has ſuſpenſiones enumeraſſe ſufficiat, cœteris prætermiſſis, quæ vel ſingularum Religionum cauſæ ſerviunt, vel ſunt comminatoriæ, vel cum interdicto confunduntur. Eas autem, quæ ab homine promanant, quis, & ob quam cauſam ferre poſſit, qui ſint effectus ſuſpenſionis, nunc breviter erit videndum.

De poteſtate, & causâ ferendi Cenſuram ſuſpenſionis. §. VIII.

Omnis, & ſolus ille, qui poteſt excommu-
94 nicare, poteſt etiam ſuſpendere *Navar. manual. conf. cap.* 27. *num.* 155. ratio eſt, quia, & eadem eſt poteſtas juriſdictionis ad ferendas cenſuras, cum omnes ad eumdem finem ordinentur, ſcilicèt ad coercendam contumaciam, & inobedientiam ſubditorum rebellium.

Hæc cenſura ſcripto ferenda eſt regularitèr,
95 ſicut excommunicatio, *c.* 1. *de ſent. excom. in* 6. debet præcedere ſuſpenſionem monitio, quando ab homine ferenda eſt ob contumaciam: quamvis non requiratur, quando infligitur in pœnam ut diſtinguit *Navar. loc. nuper cit.* cum aliis, quos refert, & ſequitur *Pirbing. in jus can. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 205.

Soli autem Clerici, præter Papam, poſſunt
96 Cenſurâ ſuſpenſionis ligari: quia eſt quædam privatio Eccleſiaſticæ poteſtatis, cujus ſoli Clerici ſunt capaces. Probabile tamen eſt etiam Abbatiſſas, poſſe ſuſpenſionem incurrere: quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ capaces ſpiritualis officii, & juriſdictionis ſpiritualis, ſaltèm ex commiſſione, *Pirbing. loco cit. nu.* 206. Epiſcopi verò ex privilegio, *c. quia periculoſum* 4. *de ſent. excom. in* 6. non incurrunt ſuſpenſionis,
97 nec interdicti veneralem ſententiam à jure latam, niſi eorum fiat expreſſa mentio.

Porrò non tantum ſingulares perſonæ, ſed
98 tota communitas, ſeù Collegium Clericorum, ſuſpenſione ligari poteſt; idque vel collectivè, ut v.g. totum corpus Capituli ſuſpendatur: vel diſtributivè ſinguli è corpore, dummodo noxii ſint ſuſpendantur, *c.* 1. *nè ſed vac. & c. quia ſæpè* 40. *de elect. in* 6. *Pirbing. ubi ſuprà num.* 207. *Guazzin.*
99 *jun. ad defenſ. anim. lib.* 2. *def.* 6. *cap.* 43. *num.* 14. Verum eſt tamen, quod hæc cenſura ut ſuprà notavi, non incurritur, niſi ob propriam culpam, eamque mortalem, prout communiter imponi ſolet, etiã ab homine (niſi ſuſpendatur totum corpus collegii; nam tunc poteſt incurri etiã ſinè culpa, ſed non ſinè causâ, & hoc tunc fit ob bonum publicum, & cõmune, ut eſt bellum, quod fit contra Urbem rebellem, in quâ nocentes cum innocentibus occiduntur) quia cum pœna debeat eſſe commenſurata delicto, ſeù culpæ: Et ſuſpenſiones ab officio, beneficio, ordine &c. ſint graves pœnæ; ideò requirunt culpam gravem, ſeu mortalem. Quod ſi levis ſit ſuſpenſio, v.g. ab uno actu electionis, à Miſſà celebrandà unâ die, vel ad breve tempus, poteſt etiam alicui imponi, etiam propter levem, ſeù venialem culpam, *Pirbing. & Guazzin. locis citatis, Sayr. de cenſur. lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 20.

De effectibus ſuſpenſionis §. IX.

Effectus principalis ſuſpenſionis eſt, quod ſi
100 ſuſpenſus aliquem actum, à quo eſt ſuſpenſus exerceat, gravitèr peccat, ſi materia gravis ſit, ac prætereà ſi durante ſuſpenſione actus ordinis exerceat, ipſo facto contrahit irregularitatem, ut habetur *in c.* 1. *de ſent. & re jud. & c.* 1. *de ſent. excom. in* 6. actus tamen ordinis exerciti validi ſunt (exceptâ abſolutione ſacramentali, quæ juriſdictionem requirit) quia horum actuum valorem Eccleſia impedire non poteſt, ſi debito modo agantur: ac verò actus, qui juriſdictionem requirunt, ſi ſuſpenſus ſit occultus, & communitèr toleretur in publico officio, validi ſunt licèt peccet ſi ex ſe, & ſponte faciat, *Pirbing. loco citato num.* 210.

Suſpenſus, nominatim denunciatus, eſt vi-
101 tandus in eo, à quo eſt ſuſpenſus, & non vitando eum in Divinis Officiis, & in actibus deputatis ſuis ordinibus, peccatur mortalitèr, ut dicit *Navar. dict. cap.* 27. *num.* 163. *verſ. nono infertur, Sayr. de cenſur. lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 5.

Secundus effectus eſt, quod ſuſpenſus ab or-
102 dine, vel beneficio, ſcientèr violans ſuſpenſionem, præſertim celebrando, in perpetuum ab officio, & beneficio deponendus eſt, argumento *text. in c. Clerici, & cap. latores de cler. excom.* imò quod ſi excommunicandus tamquam omnium ſuſpenſionum graviſſima, propter actus celebrandi dignitatem, ex pluribus probat *Sayr. de cenſur. d. lib.* 4. *d. cap.* 11. *n.* 11. 12. 13. & 14.

Tertius effectus eſt, quod ſuſpenſus ab officio,
103 ordine, vel juriſdictione in uno loco, ubique eſt

eſt ſuſpenſus, ita ut nullibi poſſit exercere actus illius poteſtatis, à quâ eſt ſuſpenſus, donèc abſolvatur, quia cenſura afficit immediatè perſonam, ideòque eam comitatur, etiam extrà territorium ferentis, niſi aliunde de contrario conſtet, *Barb. in c. cum & plantare num. 16. de privil. Pirhing. ubi ſupra num. 214.*

Quartus effectus eſt, quod ſuſpenſus à minori
104 ordine, non poteſt ad majores aſcendere, niſi abſolvatur, quia videretur promotus per ſaltū, *Nicol. in floſc. verb. ſuſpenſio num. 4.* nam cui non licèt quod minus, nec licere debet, quod majus.

Quintus effectus eſt, quod ſuſpenſus ab offi-
105 cio, & beneficio non poteſt eligere, & eſt incapax beneficii Eccleſiaſtici, & proviſio ei facta nulla eſt, *c. cum dilectus 8. ibique gloſ. de conſuetud.* cum aliis apud *Barb. de offic. & pot. Epiſc. alleg. 8. num. 14. & ſup. d. c. cum dilectus n. 12.*

Alii plures ſunt effectus minus principales hujus Cenſuræ, quos videre poteris apud *Navar. d. cap. 27. à num. 159. cum plurib. ſeqq. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 25. per tot. Bonuctin. de ſuſp. diſp. 3. punct. 2. pariter per tot, Sayr. de cenſ. lib. 4. cap. 5. & cap. 6. per tot.*

De abſolutione ſuſpenſionis §. X.

Nulla reperitur forma præſcripta in abſolu-
106 tione hujus cenſuræ, ſed ferri, & tolli poteſt quibuslibet verbis id ſignificantibus: imò ſolo verbo, v.g. *removeo*, vel *revoco* ſuſpenſionem: quandò tamen agitur de ſuſpenſione certâ; viri periti utuntur hac formâ.

Abſolvo te à vinculo ſuſpenſionis, quod incurriſti ob talem caſum, & reſtituo te priſtinæ executioni tuorum ordinum, vel officiorum: & ſi eſt dubia, dicunt -- *ſi teneris aliquo vinculo ſuſpenſionis, quo te poſſum abſolvere, abſolvo te &c.* juxta tradita à *Navar. d. cap. 27. num. 161. verſ. ſexto dico, & Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 33.*

Suſpenſio ad certum tempus, v. g. ad trien-
107 nium, vel ſub conditione, v.g. donèc ſatisfecerit, elapſo eo tempore, vel impletâ conditione, ceſſatione aliâ abſolutione, ſivè ſit impoſita à jure, ſive ab homine, *Navar. loco cit. Pirhing. ubi ſupra num. 208. ver. à ſuſpenſione.*

A' ſuſpenſione latâ ob contumaciam, & non
108 in pœnam delicti, abſolutè ſinè termino, & ſinè reſervatione, ſivè jure communi; ſivè particulari, confirmatâ, vel non confirmatâ per Papam, poteſt abſolvere Epiſcopus, & ejus Vicarius, aliivè juriſdictionem, quaſi Epiſcopalem habentes: non autem Parochi, & alii confeſſarii, qui à talibus ſuſpenſionibus, etiam jure communi non reſervatis, vel ab homine latis, abſolvere non valent, niſi talis poteſtas eis competat ex ſpeciali privilegio, vel ex delegatione ejus, ad quem talis abſolutio, jure ordinario ſpectat. *Navar. d. cap. 27. n. 162. Pirhing. d. num. 208. verſ. ſecundo ſuſpenſiu, Guazzin. iun. ad defenſ. unimur. lib. 2. def. 6. cap. 43. num. 20. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 24.*

A' ſuſpenſione verò lata à jure in pœnam ali-
109 cuius delicti, non poteſt Epiſcopus obſolvere, ſivè ſit ad tempus, ſivè perpetua, niſi ſit ei ſpecialitèr conceſſum, quia Epiſcopus ſicut non poteſt diſpenſare in lege ſuperioris, ita nec pœnam ei annexam relaxare, *Navar. & Pirhing. locis citatis*. Hæc tamen ſententia refellitur à *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 14. verſ. ſecunda ſententia, & num. 15. cum ſeqq.* ubi reiectis fundamentis prioris ſententiæ firmat, quod ſuſpenſio in iure ſimpliciter ob delictum lata, & nulli reſervata, per Epiſcopum tolli, & relaxari poſſit; exceptis illis ſuſpenſionibus in iure latis in perpetuum, vel ſinè ſpe veniæ, à quibus Epiſcopus non valeat abſolvere, niſi crimen ſit occultum, vigore *Concilii Trid. ſeſſ. 24. c. 6. de refor.*: quia in tali perpetuâ, & irrimiſſibili ſuſpenſione, auctor canonis cenſetur ſibi diſpenſationem reſervaſſe: & hæc ſecunda *Sayri* ſententia verior, in praxi ſequenda eſt.

110 Hoc autem ſupereſt hic addendum, quod in abſolutione ſuſpenſionis ſæpe exigendum eſt iuramentum de ſtando mandatis Eccleſiæ, ut habetur *in c. ſuper eo il 2. & c. venerabili de ſent. excom.* mandatum autem, quod iniungitur abſolvendo eſt multiplex. Primò enim in virtute iuramenti præſtiti, iniungendum eſt illi, nè de cætero audeat committere illud ipſum crimen. Secundò, quando crimen propter quod incurſa eſt ſuſpenſio, vel alia cenſura, tangit tertiam perſonam eſt ei iniungendum, ut parti offenſæ ſatisfaciat, ut præcipitur *in c. porrò & c. Parochianus de ſent. excom.* Tertiò poteſt, & debet iniungi aliqua moderata pœna, præſertim quando crimen, propter quod incurſa eſt cenſura, publicum, & notorium eſt, ut docet *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 17. num. 31.*

De interdicto §. XI.

Tertia cenſura Eccleſiaſtica, eſt interdictum,
111 per quam prohibetur participatio certorum Sacramentorum, omnium Divinorum officiorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ut colligitur ex *c. non eſt vobis 11. de ſponſal. & matrim. & c. quod in te 11. de pœnit. & remiſſ.* quod dividitur in locale, & perſonale.

Locale eſt, quo immediatè locus ipſe inter-
112 dicitur, nè ibi divina celebrentur, vel audiantur, ſivè ab indigenis, ſivè ab alienigenis. Perſonale interdictū eſt, quo immediatè interdicuntur ipſæ perſonæ, non locus, & tunc illæ perſonæ nec hic, nec alibi poſſunt percipere Sacramenta, nec exercere functiones Sacras per interdictum prohibitas. Item datur interdictū mixtum, quo immediatè, & locus, & perſonæ interdicuntur, v. g. Civitas, & eius Incolæ. Item interdictum tàm locale, quàm perſonale ſubdividitur in generale, & particulare: generale eſt, quò interdicitur locus generalitèr, ideſt plura loca complectens, ut Regnum, Provin-

cia

cia, Civitas, Caſtrum, Villa, juxta, *c. cum in partibus 17. de verb. ſignif.* Interdictum verò locale particulare eſt, quo interdicitur locus unus particularis, vel plures, v. g. Eccleſia Parochialis, vel plures Eccleſiæ particulares, tunc enim virtute ſunt plura interdicta particularia, cum non interdicatur unus locus communis.

Similitèr Interdictum perſonale dividitur,
113 in generale, & particulare: generale eſt, quo
interdicitur aliqua communitas, prout eſt unū
corpus politicum, v.g. populus unius Provinciæ, Civitatis, vel Pagi: item Univerſitas, Collegium, Capitulum, ſub quo comprehenduntur ſingula membra, & innocentes, niſi ſpecialitèr eximantur, vel à loco interdicto diſcedant. Interdictum verò perſonale particulare eſt cum perſona particularis interdicitur, vel etiam plures, ut ſunt particulares perſonæ, v. g. omnes & ſinguli, qui Conſulē occiderunt, vel aliud facinus patrarunt, quàmquā ignoti ſint.

Hæc quoque cenſura Interdicti, vel fertur à
114 jure, vel ab homine: hoc ultimum illi ferre
poſſunt in perſonas, vel locum juriſdictioni ſuæ ſubjectum, qui ordinario jure poſſunt excommunicare, vel ſuſpendere, *c. cum Eccleſiarum 3. de offic. jud. ord.* Superiores tamen Regulares, quia juriſdictionem non habent, niſi in perſonas ſubditas, Interdictum locale non ferunt, niſi in aliquo Oppido habeant juriſdictionem fori contentioſi, & quaſi Epiſcopalem, ut dixi *tom. 1. tit. 6. adnot. ad form. 20. num. 34.* Interdicta
115 autem, quæ à jure communi promanant, &
Conſtitutionibus Apoſtolicis, tàm perſonalia, quàm localia ſunt ſequentia.

Perſonalia Specialia.

Contra non ſervantes formam à jure præſcriptam in ferendis cenſuris *c. Sacro de ſent. excom. & c. 1. eod. tit. in 6.*

Contra Epiſcopos uſurpantes bona, vel fructus Eccleſiarum, aut Beneficiorum vacantium *c. præſenti de off. ord. in 6.*

Contra violantes interdictum locale, atque contra eos, qui excommunicatos publicè, vel interdictos ad divina officia, ad Sacramenta, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittunt, *c. Epiſcoporum, de privil. in 6.*

Contra eos, qui dant cauſam interdicto locali, *c. ſi ſententia, de ſent. excom in 6.*

Contra Epiſcopos, & inferiores Prælatos, qui in viſitatione, procurationem exceſſivam, & præter præſcriptam à jure exigunt *c. exigit de cenſ. in 6. Concil. Trid. cap. 3. ſeſs. 24. de refor.*

Contra Ordinarios, qui privant Beneficiis commorantes in Urbe, & eos, qui illa recipiunt *extravag. 3. de privileg.*

Contra eos, qui Epiſcopatum, abbatiam, vel aliam Eccleſiaſticam Dignitatem, de manu laici recipiunt *c. ſi quis deinceps 16. quæſt. 7.*

Contra Epiſcopos, vel Abbates, qui bona Eccleſiæ non ſervatâ formâ *extravag. ambitioſæ* alienant *ibid.*

Contra Prælatos uſurpantes bona Beneficiorum vacantium, *extravag. unic. ne ſed. vac. aliq. innov.*

Contra Clericos in Sacris conſtitutos, in crimine fornicationis jacentes, *c. ſi qui ſunt 81. diſt.*

Contra Prælatos edentes commentarios in Concilium Trid. *Bulla Pii IV.* confirmatoria ejuſd. *Concil.*

Contra Metropolitanos de non reſidentia ſuffraganeorum, & contra antiquiores Epiſcopos, de non reſidentia Metropolitanorum poſt annum à die abſentiæ eorumdem, non certiorantes Pontificem intrà tres menſes *Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 1. de refor.*

Contra omnes Eccleſiarum Sæculariū Rectores, & Miniſtros recipientes onera perpetua Miſſarum ſinè licentiâ Ordinarii loci: ac etiam contra recipientes pecunias talium legatorum, & eas non deponentes penès perſonam idoneam *Bulla Urbani VIII. 43. §. 5. & §. 7.*

Contra promotos ad Eccleſias Cathedrales, etiamſi ſi ſint Cardinales, in Romanâ Curiâ exiſtentes, intra unum menſem à die eorum promotionis, itineri ſe non committentes ad faciendam reſidentiam *Urban. VIII. Conſt. 190. §. 7.* Tempus ad incurrendas pœnas hujus Bullæ non currit à die promotionis (de quo vidi dubitari) ſed à die conſecrationis juxtà diſpoſitionem *Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 2. de ref.* à quo recipit Bulla interpretationem: quod conſecrationis munus Epiſcopi tenentur ſuſcipere infra tres menſes ſub pęnâ amiſſionis fructuum *Ritr. prax. par. 5. prax. conſecr. Epiſc. reſol. 3.*

Interdicta perſonalia generalia.

Contra Univerſitates, habitationem uſurariis locantes, aut fœnus publicè exercere permittentes, *c. 1. de uſur. in 6.*

Contra Univerſitates concedentes vel extendentes repræſalias contra Eccleſiaſticos, *c. unica de injur. in 6.*

Contra Univerſitates, Capitula, vel Collegium, non ſervantia, quæ ſtatuta ſunt circa fructus Beneficiorum vacantium in *extravag. unica, ne quid ſed. vac. innov.*

Contra Univerſitates, Capitula & Collegia, à Papa ad futurum Concilium appellantia, *can. 2. Bullæ Cœnæ.*

Contra Capitula Cathedralium, dimiſſorias infra annum à die vacationis Sedis, concedentia *Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 10.*

Contra Univerſitates exigentes tributa ab Eccleſiaſticis *c. quàmquàm de cenſ. in 6.*

Interdicta localia.

Contra Dominos tēporales impedientes, nè Legatus, vel Nuncius Sūmi Pontificis ſuo fungatur officio, in quo caſu loca ipſius impedientis

Digitized by Google

tis, ſubjacent interdicto, *extravag. ſuper gentes, de conſuet.*

Contra Dominum alicujus territorii, qui percutit injurioſè Epiſcopum, aut capit, vel bannit, vel mandat hæc fieri, vel dat conſilium, tunc enim illius loca ſubjacēt interdicto uſque ad condignam ſatisfactionem *clem. 1. de pœn.*

Contra Civitatem, quæ inſequitur hoſtilitèr Cardinales, vel inſecutoribus conſilium, vel auxilium præbet, *c. felicis de pœn. in 6.*

Contra Eccleſias Clericorum ſæculariū, vel etiam Regularium inducentium aliquem ad jurandum, vel promittendum eligere in illis ſepulturam, ſi poſteà de facto, in eis, jurantes vel promittentes ſepeliantur *c. 1. de ſepult. in 6.*

Contra Univerſitates, & Collegia exigentes juramenta illicita, vel contra libertatem Eccleſiaſticam *Bulla Greg. XIII. 93.*

Porrò Interdictum generale locale, non po-
116 teſt juſtè ferri, niſi ob gravem cauſam generalem, quæ ex peccato publico à capite, vel pluribus, & præcipuis ejus membris contumacitèr admiſſo procedat: ideoque requirit graviorem cauſam, quàm excommunicatio, quia eſt pœna, quæ redundat in totam Communitatem, quam privat cultu quodammodo Divino publico, & extendit ſe, etiam ad innocentes, qui nullam cauſam dederunt interdicto.

Interdictum verò perſonale ſpeciale, non po-
117 teſt in aliquem ferri, niſi ob propriam ejus culpam, eamque gravem, ſi ſimplicitèr, & abſolutè ferarur: quia privat hominem magnis bonis ſpiritualibus, ut obſervant *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 11. num. 1. & 2. Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 251.*

De effectibus Interdicti §. XII.

Tres ſunt effectus interdicti, ſivè localis, ſi-
118 vè perſonalis. Primus eſt, privatio aliquorum Sacramentorum. Secundus eſt, privatio divinorum officiorum. Tertius eſt, privatio ſepulturę Eccleſiaſticæ, ut expreſſum habetur in *c. alma mater, c. ſi Civitas de ſent. excom. in 6.* non tamen effectus hujuſmodi inter ſe, ita connexi ſunt, quod non poſſint ab eo, qui tulit interdictum ſeparari (ut infrà dicam) Si enim ponatur interdictum abſolutè, & ſine limitatione, intelligitur quo ad omnes tres effectus, quando verò non ponitur abſolutè, ſed cum reſtrictione, & limitatione, tunc prohibet tantum eam actionem, quæ interdicitur, & omnem aliam, quæ in ea includitur, & ſine qua, illa non poteſt fieri, non verò prohibet eam, ſine quâ actio interdicta fieri poteſt *Bonac. de interdict. diſp. 5. punct. 3. num. 1.*

Hinc Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis
119 & pœnitentiæ licitè conferri, & recipi poſſunt tempore interdicti, ut colligitur ex *c. quoniam 19. de ſent. excom. in 6. & ex d. c. alma mater tit. eod.* ad illa tamen recipienda non admittuntur hi, qui dolo, fraude, vel culpâ ſuâ, cauſam dederunt Interdicto, vel conſilium dederunt, vel præbuerunt favorem ad patrandum delictum, propter quod Interdictum eſt impoſitum: neque illi, qui perſonalitèr, & ſpecialitèr ſunt interdicti: iis inquam non conferuntur, niſi prius pro delicto ſatisfaciant, vel de ſatisfaciendo pignoratitiam, vel fidejuſſoriam dent cautionē, ut percipitur ex *d. c. alma mater.* Neque etiam miniſtri Eccleſiæ ſpecialiter interdicti, poſſunt ullum Sacramentū adminiſtrare extrà caſum neceſſitatis, niſi prius ab Interdicto abſolvantur quia ſicut celebratio divinorum officiorum, ita etiam adminiſtratio Sacramentorū eſt prohibita interdictis, cum ſit quædam Sacri Officii participatio, *Pirbing. loco ſupra citato num. 233.*

Extra periculum Mortis, prohibitū eſt tem-
129 pore interdicti Sacramentum Euchariſtiæ recipere, aut miniſtrare, exceptis iis, qui ſpeciale privilegium habent: nam in omni interdicto prohibitus eſt uſus activus, & paſſivus Sacramentorum, niſi in caſibus à jure exceptis: uſus autem Euchariſtiæ non eſt exceptus extra ſacrificium miſſæ, niſi quando datur per modum viatici, & ſic non poteſt dari ſanis, quamvis ſint Clerici *Navar. manual. d. cap. 27. num. 178. Pirbing. ubi ſupra num. 232. ver. notandum ſecundo.* Unde ſententia communior tenet, quod non liceat ſumere Euchariſtiam in Paſchate, quamvis in illa die, conceſſum ſit divinis intereſſe *Bonacin. de interd. diſput. 5. punct. 3. §. 2. num. 12.*

Sacramentū extremæ unctionis tempore in-
121 terdicti, nec adminiſtrari, nec recipi poſſe, colligitur ex *c. quod in te 11. de pœnit. & remiſſ.* niſi quis haberet ſpeciale privilegium, *Pirbing. ubi ſupra num. 234.* ſicuti certum eſt Sacramentum ordinis conferri non poſſe, *c. non eſt vobis de ſponſal. & matrim. Bonacin. loco ſupra cit. §. 3. num. 3. Pirbin. num. 235.* Sacramentum verò
122 matrimonii contrahere, quod ſit prohibitum tenent plures cum *Bonacc. ibid. num. 8.* at quod non ſolum validè, ſed etiam licitè, tàm tempore interdicti localis, quàm ſpecialis perſonarum matrimonium contrahatur, de communi ſententia aſtruit *Pirbing. loco cit. num. 236.* quia (ut ipſe ait) cum Eccleſia per interdictum prohibeat participationem eorum Sacramentorum, quæ Chriſtus per Miniſtros ordinatos diſpenſanda reliquit, & matrimonium (quod eſt etiā quidam contractus naturalis), non per tales miniſtros ordinatos, ſed per ipſos contrahentes diſpenſetur, qui ſunt Miniſtri hujus Sacramenti, & non Parochus, ſeu Sacerdos aſſiſtens tamquam teſtis, non comprehenditur in prohibitione. *Sayr. autem de cenſur. lib. 5. c. 7. num. 43. 44. & 45.* mediam ſententiam ſequens dicit, quod matrimonium validè, ſed non licitè contrahatur.

Divina autem officia, quæ tempore interdi-
123 cti prohibentur ſunt, celebratio publica miſſę, orationes publicæ ab Eccleſia inſtitutæ, ut ſunt horæ canonicæ in Choro, quę nomine Eccleſię à Cle-

à Clericis cantantur, vel recitantur, exequiæ fu-
nerales, proceſſiones publicæ cum Cruce, &
ſuperpelliceis, cum ſolitis præcibus à Præsby-
teris recitandis: omnes Sacræ benedictiones ab
Eccleſiâ inſtitutæ, & quæ ejus nomine, & ritu
præſcripro fiunt à ſuis miniſtris, ut ſunt Sacra-
mentalia videlicèt, benedictio ſolemnis Epi-
ſcopi, ſolemnis aſperſio aquæ luſtralis, benedi-
ctio Nuptiarum, Templi, Vaſorum Sacrorum,
Corporalium, Fontis Baptiſmalis, collatio pri-
mæ Tonſuræ, profeſſio ſolemnis in Religione
&c. *Navar. d. cap. 27. num. 177. Bonaccin. loco citato
punct. 4. num. 2. & 3. Pirbing. num. 238. ver. notan-
dum tertiò*, & latiùs omnium *Sayr. de cenſur. lib. 5.
cap. 5. num. 4. 14. & 19.*

Eſtque notandum, quod licet tempore inter-
124 dicti generalis, poſſint à Clericis celebrari
Miſſæ, aliaque Officia divina, ſubmiſsâ voce,
Januis clauſis. & pulſatis campanis, juxta per-
miſſum *c. permittimus, & c. alma mater §. adiicimus
de ſent. excom. in 6.* non tamen poſſunt, nec de-
bent admitti ad audiendas miſſas, & ad alia di-
vina officia laici; quamvis eſſent domeſtici Cle-
ricorum: quia illis nihil eſt conceſſum, etiamſi
tales laici, non ſint perſonalitèr interdicti, &
eſt ſententia communis, de qua teſtatur, *Bonac-
cin. d. punct. 4. num. 6. Pirbing. num. 239*: niſi Sa-
cerdos celebraturus, non poſſet habere mini-
ſtrum Clericum, tunc enim poſſet adhibere
Miniſtrum laicum ſpecialiter nō interdictum,
Sayr. d. cap. 5. num. 33. Pirbing. num. 240. ver. ult.

Poſſunt tamen laici in Eccleſia preces priva-
125 tas fundere, ubi divina officia non fiunt, *Sayr.
d. cap. 5. num. 37.* & in feſtivitatibus Nativita-
tis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſump-
tionis B. Mariæ Virginis (excluſis ſpecialiter in-
terdictis, & his, qui cauſam dederunt interdi-
cto) licitè intereſſe divinis, non tamen Eucha-
riſtiam ſumere, ut ex ſententiâ *Bonaccin.* proba-
tum eſt ſupra: cui licèt non adhæreat *Pirbing.
loco cit. num. 240. §. Porrò*, qui tenet cum *Suar.*
quod etiam valeant in dd. feſtivitatibus Eu-
chariſtiam ſumere: adhæret tamen *Sayr. de
cenſur. lib. 5. cap. 7. num. 24. & 25.* qui ſen-
tentiam *Bonaccin.* communem dicit, & in praxi
ſequendam.

Notandum ſecundò, quod non omnes Cle-
126 rici tempore Interdicti, admittendi ſunt ad
Divina: nam admitti non debent, qui aliquo
modo fuerunt culpabiles, & cauſa Interdicti:
quia iſti ſpecialiter interdicti ſunt. Itèm non
debent admitti Clerici conjugati: etenim hi,
quatenus habeant requiſita *c. unic. de cleric. 1°
conjug. in 6.* gaudent ſolùm privilegio canonis,
& fori, non autem, hoc, ut tempore, interdi-
cti, Divinis intereſſe poſſint, niſi adſit conſue-
tudo præſcripta illos admittendi, prout obſer-
vat *Sayr. d. lib. 5. cap. 5. num. 34.*

Notandum tertiò, quod Interdicto Populo,
127 non eſt interdictus Clerus, nec interdicto
Clero Populus eſt interdictus, niſi ambo
fuerint cauſa interdicti, ut notatur *in c. ſi
ſententia de ſent. excom. in 6.* interdicto autem
Clero, interdictæ cenſentur omnes religioſæ
perſonæ, Monaci, Moniales, & tàm profeſſi,
quàm Novitii, ſecundùm ſententiam *Sebaſt.
Medic. tom. 3. ſum. peccat. capital. de Cenſur. tit. 9.
quæſt. 5.* at *Sayr. de Cenſur. lib. 5. cap. 4. num. 29.*
tenet. quod ſub interdicto Cleri non includan-
tur Religioſi, niſi interdictum feratur ſub no-
mine perſonarum Eccleſiaſticarum, & *Sayr.* ſe-
128 quitur *Bonaccin. de interdict. diſp. 5. punct. 1. n. 14.*
interdicto autem Populo, interdicuntur mares,
& fœminæ, majores, & minores non tamen ra-
tione carentes: ſimiliter interdictâ Civitate,
interdicuntur ſuburbia, *c. ſi Civitas de ſent. excom.
in 6.* ſicuti interdictâ Eccleſiâ interdicitur ſacel-
lum, & cœmeterium; non tamen interdicto
cœmeterio, & ſacello, dicetur interdicta Ec-
cleſia: interdictâ autèm Eccleſiâ, non dicuntur
interdicti Clerici, ſicuti interdictis Clericis non
eſt interdictâ Eccleſiâ *Medic. loco cit. d. quæſt. 5.
Sayr. d. cap. 4.*

Notandum quartò, quod Judex poteſt ſuâ
129 liberâ voluntate limitare effectum interdicti,
v.g. ab ingreſſu Eccleſiæ tantùm, vel ſepultura,
vel ab horis, vel à miſsâ cum cantu. Item po-
teſt pro voluntate ſua ab interdicto excipere, &
ſubiicere aliquos, quos nominaverit, & etiam
pro tempore ſibi bene viſo: niſi ſit interdi-
ctum juris, quod regularitèr declarat effectus,
quos habet, *Sayr. de cenſur. d. lib. 5. cap. 11. nu. 28.
Guazzin. ad defenſ. anim. lib. 2. cap. 43. def. 6.
num. 48.*

Quoad effectum privationis ſepulturæ cer-
130 tum eſt, tempore interdicti generalis, aut ſpe-
cialis perſonalis, aut localis, ſi ſimplicitèr latum
ſit abſque reſtrictione, Eccleſiaſticam ſepultu-
ram in loco ſacro fidelibus prohiberi, *c. quod in
te §. licet autem de pœnit. & remiſſ. c. ſi Civitas de
ſent. excom. clem. 1. de ſepult. Sayr. de cenſur. lib. 5.
cap. 8. num. 3.* Clerici tamen ſpecialiter non in-
terdicti, qui interdictum ſervaverunt, nec illi
cauſam dederunt, nec illicitâ Divini Officii ce-
lebratione, illud non violarunt, poſſunt in cœ-
meterio, ac etiam in Eccleſiâ ſepeliri, cum ſi-
lentio tamen ſinè pulſatione Campanarum, &
abſque ullâ ſolemnitate, *d. c. quod in te, de pœnit.
& remiſſ. Sayr. ibid. num. 6. Pirbing. loco ſupra cit.
num. 241.*

Nullum præterea interdictum loci obligat,
131 nec ſervari debet, niſi ſit nominatim denun-
ciatum: ſicut nec interdictum perſonæ, ita ut
non prohibeamur communicare cū interdicto
eumque non teneamur excludere à Divinis, in
ſacro non ſepelire, niſi nominatim ſit denun-
ciatus. Et propterea perſonalitèr interdicti, ſive
Clerici ſint, ſive laici, ſi denunciati non ſint, nec
moriantur impenitentes, poſſunt in loco ſacro
non interdicto ſepeliri: quia quibus vivis com-
municavimus, etiam mortuis communicare
poſſumus, ut inquit canon *ſanè 3. 24. quæſt. 2.
Navar. d. cap. 27. num. 187. Pirbing. loco citato
num. 242. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. nu. 28.*

Vio·

Violans autem interdictum,, ſi eſt laicus
132 ſemper peccat mortalitèr, quotiès ſit generalitèr interdictus,;ideſt de populo interdicto,ſivè ſpecialitèr interdictus: Si vero Interdictum ſit locale,illud violans excluſo contemptu, & ſcãdalo, peccabit ſaltèm venialitèr: at ſi aliqno modo ſit cauſa, aut fomentum præſtet violationi Interdicti localis, etiam tunc peccabit mortalitèr, *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 14. nu. 1. 2. & 3.* ubi addit, quod ſi contemnat, poſſit excommunicari,& à ſuo Iudice ad requiſitionem Eccleſię exilio condemnari,& concordat *Guazzin. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. nu. 49.* Si autem alios cogeret, aut impelleret ad illud violandum,vel divina celebrandum,vel monitus exire ab Eccleſia non pareret, excommunicationis Papæ reſervatam incurreret, *Clem. grave de ſent. excom. in fin.*

Clerici quippè,tàm Sæculares,quàm Regu-
133 lares Sacris Ordinibus initiati, violantes Interdictum, peccant mortalitèr, ſivè ſit Interdictum perſonale, ſivè locale;hoc eſt ſtvè ipſi interdicti ſint, ſivè in loco interdicto, ſtvè in Eccleſiâ, à cujus ingreſſu ſuſpenſi ſint, aliquem actum ordinis exerceant, ut miſſam. aut aliud officium divinum quodcunque de more celebrent; & ulterius irregularitatem incurrunt, *c. is cui 20. de ſent. excom. in 6. Sayr. d. cap. 14. nu. 5. & 18. Guazzin. d. num. 49. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 26. num. 8. & 9.* imò fiunt etiam ineligibiles, ità ut nec eligi, nec eligere poſſint, *c. is qui 18. §. Si verò de ſent. excom. in 6.* Et ſolus Papa poteſt diſpenſare ab irregularitate contractâ ex celebratione divinorum tempore Interdicti, *Pirhing. loco ſuperius citato num. 248. ver. notandum tertio.*

Ille autem, cui interdictus eſt ingreſſus Ec-
134 cleſiæ, non poteſt ubique reperiatur, Eccleſiam ingredi tempore divinorum officiorum, neque divina facere.nec officiis divinis aſſiſtere in feſtis conceſſis in *d. c. alma mater*: neque dùm divina celebrantur Sacramenta ſumere, nec aliis miniſtrare:imò nec alteri divina celebranti,neque ut Clericus,neque ut laicus inſervire, nec orationes privatas fundere: & ſi durante Interdicto moriatur, niſi pœnituerit, neque in Eccleſiâ, neque in Cæmeterio poterit ſepeliri. Hoc tamen Interdictum in articulo mortis per quemcumque Sacerdotem poteſt tolli, & relaxari, ut tradunt *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 9. à n. 15. ad 26. Bonac. de interdict. diſp. 5. punct. 5. n. 11.*

Epiſcopus autem ab ingreſſu Eccleſiæ inter-
135 dictus, durante Interdicto, non poteſt in Eccleſiâ celebrare, nec Sacramenta miniſtrare, nec aliquem Sacri Ordinis actum exercere,nec audire divina officia, nec pſallere, nec orare, nec ſi interim moriatur in Eccleſia,vel Cœmeterio ſepelitur: & ſi hoc interdictum non ſervet ſit irregularis, ut aliis allegatis tradit, *Paſſerin. in cap. quia pontificali num. 13. de offic. ind. deleg. in 6.* poterit tamen extrà Eccleſiam celebrare *Paſſerin.* . ibid.

De abſolutione, ſeù relaxatione Interdicti
§. XIII.

Licèt nulla tradita ſit ſpecialis forma abſolu-
136 tionis Interdicti,uti tamen oportet aliqua forma verbali (quoties Interdictum à jure, vel ab homine latum ſimplicitèr, & non ad tempus) removendum eſt: v.g. -- *abſolvo te à vinculo Interdicti, quod incurriſti ob talem cauſam &c.* vel alia verba adhibere, quibus Interdictum tolli ſignificatur, ut docet *Sayr. de cenſur. d. lib. 5. cap. 15. num. 1.*

Interdictum hominis,ab eo,à quo fertur,po-
137 teſt auferri,vel ſuſpendi in totum, aut ad aliquos effectus immediatos: quia cenſura ligat ad nutum, & voluntatem ferentis eam, *Bonaccin. de interd. diſp. 5. punct. ult. nu. 4. Sayr. d. cap. 15. num. 19.*

Interdictum latum à jure ad certum tempus
128 vel ſub conditione,elapſo tempore,vel adimpleta conditione per ſe ceſſat,ita tamen,ut antè ejus impletionē Epiſcopus diſpenſare non poſſit, niſi Interdictum proveniat ex delicto occulto, non deducto ad forum contentioſum: quia cenſetur tacitè reſervatum, *Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 252.*

Interdictum generale locale, vel perſonale
139 jure communi latum non reſervatum,poteſt tolli ab Epiſcopo, ac ſuſpendi ad tempus, vel ab alio habente juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in Communitatem interdictam, *Bonaccin. loco citato num. 5. Pirhing. d. num. 252.* non tamen illud tollere poſſet, ſi eſſet latum à Papa tamquam ab homine, *Bonaccin. d. num. 5. verſ. dixi Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. num. 33. Nicol. lucub. can. lib. 5. tit. 39. num. 236. §. 3.*

Interdictum locale, aut perſonale Commu-
140 nitatis non reſervatum, non tollit abſolutio Parochi, aut alterius Confeſſarii; quia locus,& Communitas foro pœnitentiæ non ſubiiciuntur: imò mihi omninò verum videtur, quod Parochus, cæterique Confeſſarii, non poſſint neque ab Interdicto perſonali particulari abſolvere, prout ita tenet *Sayr. d. lib. 5. d. cap. 15. n. 22.* Nam (quidquid dicant *Bonaccin. loco citato n. 6. ver. reſpondeo tertio, Pirhing. d. num. 252.*) ut dixi in titulo de abſolutione excommunicationis, cenſuræ auferri non poſſunt per abſolutionem, ſeu relaxationem ejus, qui juriſdictionem in foro externo non habet, ut ex *Suar. inquit Guazzin. d. cap. 43. num. 32.*

Neque dici poteſt, quod ſi Parochus, ſeù
141 alius Confeſſarius ab Interdicto perſonali, aliâve cenſurâ non reſervatâ non poſſet abſolvere, fruſtrà in ordinariâ formula abſolutionis Sacramentalis, Eccleſia apponeret illa verba -- *abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti*: tùm quia additur -- *in quantum poſſum*: tùm quia intelligitur de excommunicationibus,& interdictis ignorantèr incurſis:

ſisitum quia intelligitur de abſolutione quo ad culpam, & coram Deo, non autem quo ad forum Eccleſiæ:tum demum puta ſi Confeſſariis facultatem abſolvendi à Cenſuris non reſervatis iure competeret, fruſtrà Papa Regularibus, & aliis nonnullis ſuo privilegio concederet, ut poſſint abſolvere à cenſuris ſibi, & Ordinariis non reſervatis in foro conſcientiæ tantùm: cū verè fruſtra præcibus impetretur, quod iam iure communi conceditur, *l. 1. §. Celsus ff. ad municip. gloſ. in cap. 1. ver. ut liberè de reſcript.*

Interdictum generale locale, non poteſt re-
142 laxari ad cautelam, ut habetur in *c. præſenti 10. de ſent. excom. in 6.* Interdictum verò perſonale ſpeciale ſic: quia homini ſpecialitèr interdicto negantur Sacramenta, ſicut excommunicato, & ideò poteſt etiam abſolvi à tali Interdicto ad cautelam, *Bonaccin. loco ſupra citato nu. 9. Pirhing. nu. 253. ver. ult.*

Interdictum ab Epiſcopis Suffraganeis latum
143 Archiepiſcopus regulariter tollere nequit, niſi ei id ex præſcriptâ conſuetudine competat: vel niſi Suffraganei non ſervatâ formâ iuris aliquem indebitè interdixerint, & Archiepiſcopus, per viam recurſus Interdictum relaxet, *Sayr. d. cap. 15. num. 21. & 22.*

Interdictum relaxans partes vocare, & iura-
144 mentum de ſtando mandatis Eccleſiæ exigere debet: quia antè abſolutionem præcedere debet ſatisfactio partis, vel ſaltem cautio de ſatisfaciendo, prout ſupra dictum fuit de abſolutione ſuſpenſionis, *Sayr. d. lib. 5. d. cap. 15. nu. 26.* Et ex hoc infertur, quod, ſi Parochus, vel alius Confeſſarius ab Interdicto perſonali abſolvere poſſent (ut plures DD. dicunt) evenirent inconvenientia, ſi hæc exigenda, & præſtanda eſſent in foro pœnitentiali.

De ceſſatione à Divinis §. XIV.

De ceſſatione à Divinis, quæ affinis eſt Inter-
145 dicto, pauca hic ſunt addenda. Hæc enim eſt Eccleſiaſtica prohibitio, ob quam Clerici ceſſare debent in certo loco, à Divinorum officiorum celebratione, & Sacramentorum adminiſtratione, & eſt quid facti, & omnes tàm nocentes, quàm innocentes reſpicit, & ſolùm ab homine imponitur.

Ceſſatio igitur à Divinis duplex eſt; alia eſt
146 generalis, quâ prohibētur divina in loco univerſali, ut in Regno, Civitate, Caſtro, Villa: alia eſt particularis, quâ prohibentur Divina in loco particulari, ut in una, vel pluribus Eccleſiis, differt ab Interdicto locali; primo, quia ceſſatio à Divinis, non eſt Cenſura, ſed ſimplex prohibitio, quę & ſuſpenſio Organorum (ſcilicèt laudis Divinæ) nuncupatur, facta in ſignum graviſſimi doloris, quem Eccleſia concipit, ob enormē aliquam iniuriam ſibi, aut honori Divino illatam. Secundò, quia ceſſatio à Divinis non afficit perſonam ſecundùm ſe, ſicut afficit Interdictū. Tertiò, quia Clericus violans ceſſationem à Divinis, licèt gravitèr peccet, non tamen incurrit irregularitatem, quam incurrit ſi violet Interdictū per exercitium ſui ordinis.

Tempore ceſſationis à divinis, non Perſol-
147 vuntur publicè horę Canonicę: non celebrantur miſſæ, niſi ſemel in hebdomada ad renovandam Euchariſtiam: poſſunt tamen conferri Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Pœnitentiæ, tàm ſanis, quàm infirmis: Euchariſtia verò infirmis tantū. Extremæ Unctionis Sacramentum nulli, Ordinis, niſi urgente neceſſitate conferri non poteſt. Matrimoniū contrahi poteſt, benedici tamen nequit. Clerici omnes ſepeliri poſſunt in Cœmeterio: laici verò Eccleſiaſticæ ſepulturæ non ſunt dandi. Violantes au-
148 tem ceſſationem generalem à Divinis, impoſitam ab Ordinario loci, vel à Sede Apoſtolica, vel à Concilio Provinciali, vel ab alio auctoritatem habente, ſi eam ſervet Cathedralis, vel Matrix ſeù Parochialis loci, Religioſi exempti excommunicationem ipſo facto incurrunt, ut habetur in *Clem. 1. de ſent. excom.* cæteri verò graviter peccant, etiam violando particularem.

Utitur autem Eccleſia ceſſatione à Divinis,
149 ob injuriæ ſuſceptæ propulſationem: quæ injuria debet eſſe gravis, notoria, & manifeſta, & cum contumacia conjuncta, ut quos aliis cenſuris, & mediis vincere, corrigere, & ad pœnitentiam inducere non potuit, ſaltèm hoc tàm ingenti doloris ſenſu, rebelles exterreantur.

Porrò, qui Interdictum, is etiam ceſſationem
150 à Divinis poteſt indicere, ac etiam alius, cui id ex privilegio, vel conſuetudine præſcripta habet, in quo tamen caſu, requiritur Epiſcopi conſenſus, & concurſus requiſitorum, quæ habentur in *c. irrefragabili §. Cæterum de offic. ord. & in c. ſi Canonici, & c. quamvis eod tit. in 6.* Nam qui non habet juriſdictionem ordinariam ad ferendas cenſuras, nec ceſſationem à Divinis poteſt indicere, niſi ſervatis conditionibus, in citatis juribus contentis, quas enumerat, *Sayr. de lib. 5. cap. 18. à num. 13. cum ſeqq.* in ceſſatione autem ab Epiſcopo jure ordinario impoſita, ſolùm ſufficit, quod cauſa ſit gravis ut præmiſſum eſt, *Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. nu. 206. verſ. quæ conditiones.*

Forma autem verborum, quâ imponenda ſit
151 ceſſatio à Divinis, eſt ſimilis formæ Interdicti loci, nimirum -- *Nos & c. ob talem cauſam Civitatem, Villam, aut Eccleſiam talem, à Divinis officiis ceſſare præcipimus. Sayr. d. cap. 18. num. 11.* Forma verò tollendi ceſſationem, non reperitur à jure præſcripta; ſed ſufficit, quod Judex Eccleſiaſticus, qui eam indixit, vel ejus Superior, aut ſucceſſor, verbis ſuam voluntatem explicet: nam cum hæc prohibitio non ſit à jure, ſed ab homine feratur ſimpliciter, debet etiam ſimpliciter tolli.

Cauſa materialis proxima, & ſufficiens ad
152 imponendam ceſſationem poteſt eſſe, editio Statuti contra libertatem Eccleſiaſticam: impoſi-

poſitio taleæ, ſeù collectæ Clericis: detentio
Presbyteri per Judicem Sæcularem: & alia de-
licta laicorum ſimilia quæ arbitrio Judicis Ec-
cleſiaſtici gravia, & ſufficientia cenſeantur,
Sayr. d. cap. 18. num. 12. Bonaccin. de cenſur. diſp. 6. punct. 2. num. 5.

Antequam tamen ob prædictas cauſas Judex
153 Eccleſiaſticus, ceſſationem à Divinis impo-
nat, debet admonere illum, ob cujus culpam fe-
renda eſt ceſſatio, ut pareat, & ſatisfaciat Ec-
cleſiæ: ſicut enim admonitio requiritur in fe-
rendis cenſuris, ita etiam neceſſaria videtur in
ferenda ceſſatione, quæ fertur, ut reus recedat
à contumacia. Hæc de ceſſatione à Divinis tra-
dunt, *Sayr. lib. 5. cap. 17. & cap. 18. per tot.
Bonaccin. de cenſur. diſp. 6. punct. 1. 2. & 3. per
tot. Guazzin. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43.
num. 57. ſeqq. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39.
num. 244. cum ſeqq. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39.
num. 262. & 263.*

Quibus adde, quod qui privilegium habet
154 audiendi Divina officia tempore Interdicti,
non ei ſuffragabitur, ut tempore ceſſationis à
Divinis illa audire poſſit: quia magis ceſſan-
dum eſt à divinis tempore ceſſationis, quàm
Interdicti, *Bonaccin. ubi ſupra punct. 3. nu. 1. Sayr.
cap. 19. num. 15.* Neque qui privilegium habet
illa audiendi tempore ceſſationis generalis,
continuò audire poterit tempore ceſſationis
particularis, ut inquit in utraque propoſitione,
Graſſ. deciſ. aur. par. 1. lib. 4. cap. 28. num. 3. quod
prius dixerat *Navar. in ſæpè ſupra citato cap. 27.
num. 189.*

De Irregularitate §. XV.

Licèt irregularitas non ſit propriè cenſura;
155 tamen quia ex violatione Cenſurarum ſæpè
promanat: ideò de ea aliquid dicendum venit.

Eſt irregularitas inhabilitas, ſivè impedi-
mentum canonicum ſuſcipiendi ordines, vel
ſuſceptos adminiſtrandi, & ea Beneficia obti-
nendi, quæ propter officium conceduntur: dici-
tur impedimentum canonicum: quia inhabili-
tas à natura, aut à jure Divino proveniens di-
ſpenſari nõ poteſt, nec propriè eſt irregularitas,
qualis eſt amentia, quæ eſt inhabilitas à natura,
& ſexus fæmineus, & infidelitas, quæ eſt inhabi-
litas à jure Divino, ut docent *DD.* communiter.

Prætereà irregularitas inducitur non ab ho-
156 mine, ſed ſolùm à jure: & regula eſt, nullam
irregularitatem incurri, niſi in caſibus in jure
expreſſis: quod ſi diputatio aliqua incidat, ſivè
de jure, ſivè de facto, in foro contentioſo ne-
gandum eſt ſemper: in foro conſcientiæ, tàm
in dubio facti, quàm juris potius affirmandum
eſt, aliquem eſſe irregularem, *Fagnan. in c. ſi
conſliterit num. 50. & 51. de accuſat.*

Omnis irregularitas dividitur in eam, quæ
157 eſt pura inhabilitas ſine ulla culpa ſubjecti ir-
regularis, ex qua immediatè provenit, & dici-
tur irregularitas ex defectu, & multiplex eſt.

Prima ex defectu natalium, quo tenentur om-
nes extra matrimonium ſcientèr ſuſcepti, quos
ſubſequens non legitimavit, *cap. tanta qui fil. ſint
legit.* Nam matrimonio non valido, cum bona
fide tamen Parentum contracto, concepti, defe-
ctu hoc non laborant, ut dixi, *tom. 2. tit. 13.
ad form. 3. num. 37.* Item nati in vero matrimo-
nio, ſed ex ſacrilego congreſſu Coniugum, qui
caſtitatem publicè voverint, aut ſtatum reli-
gioſum ſuſceperint, *cap. litteras 14. de fil. presb.*
Itèm expoſiti, quorum Parentes ignorantur,
juxta tamen diſtinctionem, quàm dedi *tom. 2.
tit. 12. ad form. 7. nu. 6. 7. & 8. Barſi. de jur. Eccleſ.
lib. 1. cap. 11. num. 156.* Itèm Neophyti in ætate
adulta baptizati, *Bonaccin. de irregular. diſp. 7.
quæſt. 2. punct. 1. num. 4.*

Secunda ex defectu libertatis, quem habent
158 ſervi, *tot. tit. de ſerv. non ordin.*

Tertia ex defectu liberationis, qualis eſt il-
259 lorum, qui tenentur prò aliquo officio ad ra-
tiocinia, ut Curatores, Tutores, aliivè, qui pu-
blicæ, vel privatæ adminiſtrationis rationem
reddere debent, *cap. præterea diſt. 51. cap. unico
de oblig. ad ratiocin.* vel operam ſuam Reipubli-
cę præſtant ex officio, quod gerunt, ut ſunt
Judices, Fiſcales, Notarii, Nuncii, *can. curiales
53. diſt.* donèc officia retinent, *Sperell. dec. 77.
num. 11.*

Quarta ex defectu ætatis, quales ſunt infan-
160 tes reſpectu omnium ordinum, etiam mino-
rum, & qui nondum vigeſimum primum an-
num compleverunt reſpectu Ordinum Sacro-
rum, & reſpectu ſingulorum, qui ætatem non
attingunt ordini, quem recipiunt, requiſitam
*gloſ. in Clem. generalem de ætat. & qualitat. ordin.
Concil. Trid. cap. 12. ſeſſ. 23. de refor.*

Quinta ex defectu bonæ famæ, ſive ex infa-
163 mia, quæ duplex eſt ſcilicèt facti, & juris,
Infamia facti oritur ex delicto gravi, & notorio,
propter quod delinquentes mala audiunt apud
bonos: vel oritur ex facto hominis, nempè cum
Judex aliquem infamem pronunciat, aut con-
demnat de crimine, cui eſt adnexa infamia de
jure; ſive cum reus in publico judicio fatetur
tale crimen. Infamia verò juris oritur, cum le-
ges ipſæ decernunt, quem eſſe infamem, quales
ſunt.

Uſurarii. Lenones. Simoniaci. Sodomitæ.
Apoſtatæ à fide.

Sacrilegi. Proſtituentes filias.

Duas Uxores habentes.

Ad beſtias pugnantes.

Hiſtrionica exercentes.

Duellantes.

Medici non ſervantes Bullam 3. Pii V.

Presbyteri condemnati ad Triremes poſt-
quàm actu remigarunt, *S. Congr. S. Offic. 4. Jan.*
1635. ſecus ſi non remigaſſent *Raynald. obſerv.
crim. tom. 2. addit. ad p. lib. ad cap. 8. §. 1. ver. quintus
tandem caſus* Alii de quibus, *cap. infames 3. qu. 7.
Bonac. de irreg. diſp. 7. quæſt. 3. par. 1.*

Sexta ex defectu corporis: in quantitate, ut

Pumi-

162 Pumiliones: in membris, ut.

Mutilati: in ſanitate, ut.

Leproſi, & perpetuò morbidi: in deformitate, ut.

Gibboſi, Claudi, & notabilitèr impediti aliquo uſu membrorum, *cap. evangelica diſt.* 55. Item omnes, qui defectum aliquem corporis patiuntur, ob quem reddantur inhabiles ad ordines exercendos: vel non poſſint eos exercere ſinè averſione, & notabili adſtantium offenſione, *tot. tit. de corp. vitiat.* quorum judicium cum de illis dubium eſt, an ſint irregulares, ad Epiſcopum ſpectat, *Bonaccin. de irregular. diſp.7. quæſt.2. punct.2. nu 36. Leo theſ. for. Eccleſ. par.3. cap.9. num.10.*

Septima ex defectu animæ, ut ſunt:

163 Amantes } Etiam cum dilucido intervallo.
Furioſi }

Demoniaci.

Epileptici, *cap.3. 4. & 5. diſt.33.*

Illitterati, qui carent litteraturâ ad ordinem, quem recipiunt requiſitâ, *cap. præcipimus diſt.34. cap. illitteratos diſt.56. & cap. ult. de temp. ord. in 6.*

Octava ex defectu lenitatis, quam incurrunt
164 tantùm, qui directè volunt mortem, aut mutilationem, etiam ex affectu juſtitiæ, & eam juſtè exequuntur, videlicèt; qui ad mortem, vel mutilationem noxiorum hominum concurrunt, nempè Judices, Sententiâ mortis, vel mutilationis lata.

Accuſatores ad vindictam tantùm, & ſinè proteſtatione.

Teſtes ultronei, & voluntarii.

Notarii, ſeù alii Proceſſum formantes, tamquam Officiales.

Miniſtri immediati deducentes, & exequentes ſententiam mortis, vel mutilationis.

Non tamen incurrunt omnes iſti, niſi effectu mortis, aut mutilationis ſecuto, prout dixi, *tom.2. tit.13. ad form.3. num.34. Nicol. lucubr. can. lib.5. tit.12. num.6. §.9.*

Item, qui poſt ſuſceptum Baptiſmum in bello
165 aggreſſivo, propriis manibus occidunt, aùt mutilant etiam Saracenos, Hæreticos, Proſcriptos, & Paganos. Non tamen incurrunt, qui
166 interſunt bello juſto, & aſſiſtunt, etiam Clerici ad ſtrenuè pugnandum hortantes ad fidem tuendam, ad Patriam defendendum. Item non incurrunt, qui occidunt, vel mutilant defendendo ſe ipſos in bello, ſeù ab injuſto invaſore, vel qui rationis expertes, alium occidunt, ut ſunt furioſi, dormientes, pueri: nec qui ex officio ſuo aliquid inculpabiliter faciunt, ex quo mors ſequatur, ut ſunt Judices juſtè torquentes reos, Medici pharmaca ſecundùm regulam artis præbentes, Chirurgi, quæ ſunt ſuæ artis exequentes, Infirmarii Ægrotos verſantes, ut communiter tradunt *Navar. d. cap.27. d n. 206. cum ſeqq. Sayr. de cenſur. lib.6. cap.17. per tot. Bonaccin. de irregular. diſp.7. quæſt.4. punct.1. 3. & 4. Nicol. ubi ſupra tit. 12.* Item neque hanc irregularitatem incurrit, qui ſcribit, aut tranſcribit ſententiam mortis vel mutilationis, non tamquã Officialis juſtitiæ: ſed tamquam famulus, aut privatus, ſcribit dictata à Judice, Aſſeſſore, vel Notario: nam is non influit, niſi materialiter, & per accidens in mortem, aut mutilationem, *Sayr. de cenſur. lib.6. cap.16. num.6. Guazzin. ad defenſ. anim. lib.2. def.6. cap. 45. num.60.*

Nona ex defectu Sacramenti, ſivè ex Bigamia, quæ triplex eſt: interpretativa: ſimilitudinaria: vera. Prima verificatur, cum quis corruptam duxit, vel cum duo matrimonia contraxit, ſeù alterum dumtaxàt invalidè. Secunda,
167 cum Virginem quis ducit, Ordine Sacro, aut voto ſolemni priùs adſtrictus. Tertia cum quis duas Uxores ſucceſſivè accepit matrimonio valido, & conſumato, *cap. à nobis, cap. fin. de bigam. cap. ſiquis viduam 34. diſt. Tondut. quæſt. benef. tom. 1. par. 2. cap.5. §. 4. num.6. 7. & ſeqq. Garz. de benef. par. 7. cap. 6. num.14.*

Et in eam, quæ appellatur ex delicto, & ad
168 decem capita reduci poteſt, nempè. Prima. ex crimine Hæreſis externo actu conſumata, uſque ad ſecundam generationem per lineam maſculinam, & uſque ad primam per fœmininam, niſi Parentes ante obitum abjuraverint hæreſim, *cap. Statutum 15. de hæret. in 6. Nicol. lucubr. can. lib.5. tit.12. num.5. §.11.* ubi ad offenſores Cardinalium hoc extendit per *text. in cap. felicis de pœn. in 6.*

169 Secunda ex crimine Apoſtaſiæ, *diſt. 50. §. fin.*

Tertia ex reiteratione culpabili Baptiſmi,
170 *cap. ex litterarum de apoſt. cap. confirmandum diſt.* 50. Non tamen ex reiteratione Confirmationis, vel Ordinis, *Sayr. de cenſur. lib.7. cap.8. num.27. & 28. Bonaccin. de irregul. diſp.7. quæſt.3. punct.3. num.1. & 8.*

Quarta ex irreverentia ergà Ordines, ſcilicèt,
171 ſuſcipiendo furtivè, puta non examinatus, vel non approbatus, vel ſi ſe ingeſſit in locum examinati, aut alium prò ſe ſuppoſuit examini, *cap.1. 2. & 3. de eo qui ord. furt. ſuſcep.* Item miniſtrando ſcienter, & ſeriò in aliquo Ordine Sacro, quem non habet, tamquam ſi eſſet ordinatus: vel cenſurâ excommunicationis, aut ſuſpenſionis irretitus, Ordines Sacros ſuſcipiendo, *Sayr. d. lib.7. cap. 10. num.1. 21. & ſeqq. Bonaccin. loco mox cit. punct.4. nu.1. & 2. & punct.6. num. 1. Sperell. deciſ. 115. num. 50. & 51.* Item ligatus maiori excommunicatione, vel ſuſpenſione, vel interdicto, etiamſi occultus, & toleratus, exercendo ſolemnitèr, vel ex officio actus maioris ordinis, niſi excuſetur ratione neceſſitatis, vel ſcandali vitandi, vel ignorantiæ, *Bonaccin. loco cit. punct. 5. num. 1. & ſeqq. Sayr. d. lib. 7. cap. 9. num.1. & ſeqq.*

Quinta ex crimine enormi notorio, & depo-
172 ſitione digno, prout ſunt, adulterium, & cætera peccata carnis eò maiora: blaſphemia, periurium, ſacrilegium, maleficium, Simonia, falſum teſtimonium: Si enim hæc crimina notoria, & manifeſta ſint, inducunt irregularitatem,

per ea quæ latè deducit, *Sayr. de cenſur. d. lib. 7. cap. 11. num. 1. & ſeqq. per tot.* ubi docet quomodò, & quandò dicantur notoria, & manifeſta.

Sexta ex homicidio voluntario, quod ex in-
173 duſtria fit, & quod ſolùm intelligitur, quandò conceditur facultas abſolvendi cum clauſulâ -- *excepto homicidio voluntario*: & tripliciter contingere poteſt. primò per aſſaſinium, quod eſt maximè qualificatum, & ferè nunquam diſpenſatur. Secundò per improbitatem, ut eſt abortus fœtus animati. Tertiò ad vindictam, cum proptèr honorem, & facultates vindicandas &c. aliis mors paratur, & infertur: item irregularitatem incurrunt (effectu ſecuto) non ſolùm occidens; ſed conſulens, exhortans, adjuvans, aſſiſtens, comitans, mandans, exequens, *Sayr. d. lib. 7. cap. 1. 2. 3. & 4. per tot.* & hoc verum eſt, etiamſi homicidium ſit occultum, dummodò ſit voluntarium, *Sayr. d. cap. 1. n. 6. & cap. 7. num. 16.*

Septima ex homicidio culpabili, excedendo
174 notabilitèr moderamen inculpatæ tutelæ: nã homicidium neceſſarium inevitabiliter, & inculpabiliter, non inducit irregularitatem, ſi fiat ad defenſionẽ propriam, *Clem. ſi furioſus de homic.* vel eorum, quorum vita eadem cũ noſtra exiſtimatur, ut Parentum, filiorum fratruum, Uxorum &c. *Bonaccin. de irregular. diſp. 7. qu. 4. punct. 6. num. 11. & 12. Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 2. nu. 21. & lucubr. can. lib. 5. tit. 12. nu. 5. §. 4. lim. 2.* licèt *Piaſec. in prax. par. 1. cap. 1. art. 5. num. 10.* hoc tantùm admittat in defenſione propria, & hanc ſententiam ſequitur, *Fagn. in cap. ſuſcepimus num. 16. & 17. de homic.*

Octava ex homicidio caſuali, quod prætèr
175 expreſſam intentionem agentis evenit, ex ipſius opere illicito, jure poſſitivo prohibito (dummodò ex natura ſua, ut plurimum indè ſequi ſolet mors) vel etiam licito, non adhibitâ diligentiâ, nè mors ſequeretur, ut colligitur ex *cap. presbyterum & cap. ad audientiam de homic.* Quarè irregularitatem iſtam incurrunt.

Mandantes verberari tum prohibitione occidendi, ſi ex verberibus, aut percuſſione mors ſequatur, *cap. ult. de homic. in 6.*

Clerici, vel Monachi Chirurgiam exercentes, licèt omnia ſecundum artem, & omni diligentiâ adhibitâ exequentes, morte enim infirmi, aut mutilatione ſequutâ, fiunt irregulares *cap. tua nos de homic. Sayr. de cenſur. lib. 7. cap. 5. nu. 13. Leo theſaur. for. Eccleſ. par. 3. cap. 9. nu. 44.*

Qui officium ſuum exercentes, negligentèr agunt, vel id committunt, undè quos curant, moriantur, ut Medici excedentes, aut notabilitèr negligentes in pharmacis.

Chirurgi; & Judices excedentes in tortura reorum.

Infirmarii corpora Ægrotorum tractândo, & immutando cum negligentia, aùt impatientia notabilitèr culpabili, *Suar. diſp. 47. ſect. 7. Sayr. d. cap. 5. nu. 9. ver. ſecunda eſt, Bonaccin. de irregular. diſp. 7. quæſt. 4. punct. 5. num. 1. & 2.*

Non incurrunt, qui dant operam rei licitæ ſi ſequatur mors adhibita omni diligentiâ, nè ſequeretur, vel ſaltèm remotâ morali negligentiâ: atque etiam qui dant operam rei illicitæ, ex qua raró mors contingit, ut docent, *Sayr. d. cap. 5. nu. 13. & ſeqq. Bonaccin. loco citato punct. 7. num. 9.*

Nona ex mutilatione, abſcindendo aliquod
176 membrum, vel detruncando illius inſignem partem neceſſariam ad functionem aliquam, ut eruens oculum, abſcindens manum, bracchiũ &c. detruncans partem notabilem manus alteri vel ſibi, vel mutilans aliud corporis membrum, quod habet actum peculiarem diſtinctum à cœteris membris, *Sayr. lib. 6. cap. 15. nu. 24. Bonaccin. loco citato punct. 8. num. 2.*

Non incurrunt, qui vulnere, vel percuſſione debilitant membrum, etiamſi in curatione mẽbrum abſcindatur: hi enim verè non mutilant, qui membrum non amputant, nam membrum dibilitatum non deſinit eſſe membrum: Ex quo infertur, quod ſi quis reddat aliquem cæcum, non eruendo oculum, vel oculos, non eſt irregularis ut tradunt, *Sayr. loco cit. d. num. 14. Bonaccin. 7. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. defenſ. 6. cap. 45. num. 10.* Vide alia plura apud *Gavanc. in manual. verb. irregularitas per tot. & præſertim num. 95. & tribus ſeqq.* & apud me *tom. 2. tit. 13. ad form. 3. à num. 31. ad 38.*

Decima ex ommiſſione voluntariâ, non im-
177 pediendo homicidium, quod quis ex juſtitia tenetur impedire, ut accidit quando quis tenetur ex officio, vel ex ſtipendio, vel ex promiſſione alterum defendere. Dicitur *ex omiſſione voluntaria*, nam qui involuntariè non impedivit, non fit irregularis. Dicitur, *qui ex juſtitia tenetur impedire*: nam ſi quis tenetur impedire ex ſola charitate, non incurrit irregularitatem. Et hinc ſequitur, Principem non impediendo neces, Judicem non impediendo injuſtam Sententiam contra vitam innocentis, Medicum non curando eos, à quibus pretio conductus eſt, Dominum non adhibendo debitam diligentiam, nè animalia, quæ conſueverunt nocere, puta Urſum, Aprum, vel Leonem, & ſub ſuo dominio, vel cuſtodiâ exiſtant, vulnera inferant, tenendo illa debito modo ligata, evadere irregulares ſequutâ morte, *Bonaccin. loco cit. punct. 8. num. 37. & trib. ſeqq. Fagnan. in cap. ad audientiam num. 43. de homic.*

Quomodo tollatur Irregularitas §. XVI.

Quatuor modis tollitur irregularitas. Primò
178 per ceſſationem, vel ablationem cauſæ, qui modus intervenit in irregularitate ex defectu: ceſſante enim morbo, immaturâ ætate, infamiâ, quæ cum eſt facti per lapſum longi temporis, vel loci mutatione deletur, ceſſat etiam irregularitas. Secundò per Baptiſmum. Tertiò per Religionis ingreſſum. Quartò per diſpenſationem.

Baptiſ.

Baptiſmus tollit omnes irregularitates, quæ
179 proveniunt ex delicto, exceptâ Bigamiâ: non tamen tollit eas, quæ ex defectu natalium, aut vitio corporis procedunt. Religionis profeſſio, tollit irregularitatem, quæ ex defectu natalium provenit, & habilitat intrantem ad omnes Ordines etiam Sacros; non verò alias, quæ ex propria culpa, aut defectu aliquo corporis procedunt, *Sayr. de cenſ. lib.7. cap.13. num.2. 3. & ſeqq.* niſi Religio habeat ampliorem privilegium, *Bonaccin. de irregular. diſp.7. quæſt.5. punct.2. num.4.*

Per diſpenſationem aufertur omnis tàm pu-
180 blica, quàm occulta irregularitas à Summo Pontifice; cujus auctoritate omnes occultæ ſolent à Sac. Pœnitentiaria diſpenſari: publicæ verò à Dataria, prævià conſultatione, & Voto S.Congr.Concilii. Itèm omnis occulta, incluſa etiam in homicidio voluntario pro jam ordinato à Summo Urbis Pœnitentiario, & quo ad Religioſos etiam pro ordinando. Itèm omnis occulta, demptâ incluſâ in homicidio voluntario, aufertur diſpenſatione Epiſcopi, vigore *Concilii Trid. cap.6. ſeſſ. 24. de reform.* & etiam à Superioribus Religionum, quo ad proprios Alumnos, ſi gaudeant privilegio Concilii ex Indulto Apoſtolico: item, & a Capitulo Sede vacante, ut volunt, *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.39. nu.16. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib.2. deſ.6. cap.45. num.101. Sperell. deciſ.111. num.41.* Sicuti etiam Epiſcopus diſpenſat in irregularitate contracta ex Bigamia ſimilitudinaria, ſcilicet, quando Clericus in Sacris ordinatus matrimonium contraxiſſet cum unica, & virgine, tàm quoad ordines ſuſceptos, quàm quoad ſuſcipiendos, *cap.1. ibique gloſſ. qui cler. vel vovent. Innoc. in cap. 2. eod. tit. cap. ſanè de cleric. conjug. Sanch. de matr. lib.7. diſp.86. nu.20. Piaſec. in prax. par.1. cap.1. artic.10. num. 13. Barboſ. in cap.2. num. 4. qui cler. vel vovent. Pirhing. in jus can. lib.4. tit.6. num.2. ver. notandum ſecundo:* ſecus ſi cum Vidua contraxiſſet, *Sanch.* ibi *Corrad. prax. diſpenſ. lib. 2. cap.1. num.16.* Horum tamen facultas non extenditur ad retentionem Beneficiorum, & fructuum fortè amiſſorum, *Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit.12. num. 8. verſ. ſub facultate tamen,* ubi ad hoc Decretum S.Congr. Concilii allegat.

Qui autem tempore Jubilæi, vel aliâ occa-
181 ſione, facultatem habet abſolvendi ab omnibus caſibus, cenſuris, pœnis, & ſententiis: irregularitates tollere, & auferre non poteſt: tùm quia verbum *abſolvere*, relaxationi cenſurarum tantùm accommodari ſolet: tùm quia praxis Pœnitentiariæ eſt in contrarium: tùm quia licet irregularitas, quæ provenit ex delicto, ſit quoque pœna, eſt tamen intrinſecè ſemper inhabilitas, quæ ſinè diſpenſatione, non tollitur, *Bonaccin. loc. cit. num. 8. ubi de communi teſtatur, Sayr. d. cap.13. num. 2. 3. & 4.*

Forma verborum, ſub qua irregularitas
182 tolli debet, nulla certa præſcripta eſt: docent tamen DD. utendum eſſe ſequenti = *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, vel irregularitatibus, quam, vel quas contraxiſti, ob hanc, vel ob has cauſas, & te habilem declaro, ad ſuſcipiendum, vel exequendum Ordinem, & reſtituo te ad legitimos actus, in nomine Patris, & Filii &c. Sayr. d. lib.7. cap. 14. num. 18. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. defenſ. 6. cap. 45. num. 110.* Si autèm dubium ſit, an quis irregularitatem incurrerit, tunc ſub conditione dicendum erit = *Diſpenſo tecum in irregularitate, ſi fortè incurriſti ob hanc, vel illam cauſam &c. Leo theſ. for. Eccleſ. part. 3. cap.4. num.48.*

De effectibus Irregularitatis §. XVII.

Irregularitas privat licitâ ſuſceptione ordi-
183 num: quarè ſi recipiantur, peccatur mortaliter, validè tamen recipiuntur, & recipiens ſolum privatur uſu, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 1. num.25.* Itèm privat eorumdem adminiſtratione: ideòque ſi adminiſtrentur, paritèr gravitèr peccatur, ſed validè adminiſtrantur. Item privat licitâ retentione Beneficii, quod exigit uſum ordinis perſonalem. Item reddit, quem inhabilem ad obtinendum Beneficium: adeòut collatio facta irregulari, ipſo jure nulla ſit, juxta veriorem ſententiam, de qua teſtantur, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 2. num. 21. Bonaccin. de irregularit. diſp.7. quæſt.1. punct. 4. num.6.* & alii plures ab eis allegati, *Tandut. de penſion. cap. 68. num.5. & 13.* ubi hoc ampliat procedere etiam in penſione obtinenda.

Non privat tamen irregularitas Beneficiis
184 jam obtentis, neque fructibus antè ſententiam Judicis: neque retentione Beneficii, quod non exigit uſum ordinis, vel quod ſi exigat poteſt per alium ſuppleri, *Suar. diſp. 40. ſect.2. num. 19.* neque privat juriſdictione exteriori, quæ non includit exercitium ordinis, facultate delegandi, & per alios ſacramenta adminiſtrandi, *Bonaccin. loco ſupra citato num. 15. 16, & 17. Guazzin. num. 85.* Item non privat ab uſu Officiorum, quo laici uti poſſunt, & ſic irregularis poterit licitè canere, & pſallere in choro, & pronunciare per ſe, & cum aliis, officia Divina; dummodò abſtineat ab actibus propriis ordinum, & ab officio Hebdomadarii, prout vult, *Navarr. conſ.14. n.4. de reſcript. & in manual. Confeſſar. cap.27. n.171.* Si autem Ordines exerceret antè obtentam diſpenſationem, mortaliter quidem peccaret, novam tamen irregularitatem non incurreret, *Sayr. de cenſur. lib.6. cap.2. n.26.* & eſt communis opinio, *Bonaccin. de irregularit. diſp.7. quæſt.1. punct.4. num.4.*

Advertendum præterea eſt circa effectus
185 Cenſurarum, quod in perſona Religioſorum Virorum, excommunicatio major impedit, quod hac cenſurâ ligatus, non poſſit eligi ad Prælaturas Ordinis, ſivè excommunicatio ſit

à ju-

Digitized by Google

à jure, ſive ab homine, ſive publica, ſive oc-
culta, ſive electo, & electoribus ſcita, ſive
ignota, *cap. poſtulaſtis de cleric. excom. cap.* 1. *de
reſcript. in* 6. *Donat. de regular. tom.* 2. *par.* 1. *tract.* 5.
de eligend. quæſt. 9. *num.* 1. *Paſſerin. de elect. cap.* 25.
num. 445. *&* 450. licèt ſi ſit toleratus, validè
eligat nullo reclamante, *Paſſerin. cit. loc. cap.* 10.
num. 76.

Ligatus autem excommunicatione minori,
186 quamquam eligere valeat, tamen, ſi ſcientèr
eligeretur, electio eſſet irritanda, per *text. in
cap. ſi celebret de cleric. excom.*

Religioſus autem ſimpliciter ſuſpenſus, ſive
187 à jure, vel ab homine, eligi non poteſt ad
Prælaturas, neque alios eligere, *cap. cum dilectus
de conſuet.* hoc tamen intelligitur de ſuſpenſo
nominatim denunciato: nam Suſpenſus tole-
ratus, & non denunciatus validè eligit, *Paſſe-
rin. de elect. d. cap.* 19. *num.* 96. licèt eligi non
poſſit, etiamſi non ſit denunciatus, *Paſſerin. d.
cap.* 25. *num.* 478. Suſpenſus autem ab ordine,
non eſt prohibitus eligere, quia electio non eſt
actus ordinis, *Donat. ubi ſupra quæſt.* 16. *num.* 1.
Paſſerin. d. cap. 10. *num* 95.

Itèm Religioſus interdictus, privatur jure,
188 & facultate eligendi *cap. ad hoc de poſtul. prælat.
cap. tanta eſt* 18. *de exceſſ. Prælat.* eligit tamen
validè, ſi non ſit notoriè, vel nominatim de-
nunciatus, quamquàm peccet eligendo, *Paſſe-
rin. d. cap.* 10. *num.* 100.

Ubi verò Religioſus eſſet irregulatis, amit-
189 teret poteſtatem eligendi activam, & paſſi-
vam, juxtà opinionem *Donati d. tract.* 5. *qu.* 19.
num. 1. *per text. in cap. is qui de ſent. excom. in* 6.
& hoc procedere in irregulari occulto, & to-
lerato, ac à cenſuris abſoluto, affirmare non
dubitat. At *Paſſerin. de elect. d. cap.* 10. *num.* 102.
& ſeqq. tenet cum aliis pluribus, quod irregu-
laris, præſertim toleratus, & non denunciatus,
non privetur jure eligendi, niſi adſit ſpeciale
Statutum Ordinis in contrarium: & in *d. c.* 25.
num. 511. *& ſeqq.* firmat, quod electio Reli-
gioſi irregularis ſit quidem caſſanda, at non
ipſo jure nulla; & hæc ſecunda ſententia magis
placet.

Et tandem te monitum volo, quod ſi quæ-
190 ratur, an excommunicatio, vel alia cenſura
liget, quando pro excommunicato, vel aliâ
cenſurâ irretito, adeſt opinio probabilis, quod
non poterit à Judice, vel Superiore excom-
municari, ſeù interdici; reſpondendum eſt af-
firmativè: nam quando tàm pro reo, quàm
pro Judice adeſt opinio probabilis, cum tunc
ſit caſus dubius, & in dubio obediendum ſit
Judici, reus tenetur in foro externo cenſuram
ſervare, *Guazzin. jun. ad def. anim. cap. ult. addit.* 3.
num. 12. ibique concordantes.

Et hæc de cenſuris, & irregulatitate in præ-
ludio ſint ſatis.

FOR-

Google

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI
TITVLVS I.

De cenſura Excommunicationis in particulari.

De Excommunicatione contenta in Can-ſi quis ſuadente 17. *q.* 4.

FRequenter in foro Eccleſiaſtico externo de hac Cenſura diſceptari contingit: quarè ſi quem per juridicas probationes illam incurriſſe conſtiterit, Judex citato priùs reo ad dicendum cauſam quarè non debeat declarari incidiſſe in d. excommunicationem, poterit parte, vel Procuratore Fiſci inſtante, ad declaratoriam devenire, in hunc, qui ſequitur modum.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M V L A I.

VIſis depoſitionibus teſtium, aliiſque juribus validè, ritèque ab hac noſtra Curia receptis, totoque proceſſu conſtructo contra N. *reum inquiſitum, dc &, ſuper violenta manuum injectione in Clericum* N. viſâque *canonicâ monitione* contra eumdem reum, ad dicendum cauſam quarè non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem *legitimè executâ*, & reproductâ; nihilquè, quod relever, *& eum excuſare poſſit* deducto; per hanc noſtram *ſententiam declarotoriam* dicimus, & pronunciamus, d. N. reum inquiſitum incurriſſe in excommunicationem majorem SS. D.N. Papæ *reſervatam* contentam in *Canone ſi quis ſuadente* 17. *q.* 4. & proindè contra ipſum, (ut ab omnibus evitetur) eſſe relaxandos cedulones, prout relaxamus, *& excommunicatum denunciari mandamus*, ad *loco publica omni &c.*

N. Vic. Gen.

Excommunicationis Cedulonum.

F O R M V L A II.

S U M M A R I U M.

1 *Quæ ſint perſonæ, quæ ſubjiciuntur canoni* ſi quis ſuadente *oſtenditur*.

2 *Ad incurrendam excommunicationem can.* ſi quis ſuadente, *requiritur manuum injectio, animus injuriandi, & violentia*.

Qui mandat, vel ratam habet percuſſionem Clerici, ſecuto effectu, excommunicationem incurrit. ibi.

Qui conatur percutere, vel verbis injurioſis Clericum afficit, non incurrit.

3 *Perſonæ, quæ gaudent privilegio canonis referuntur*.

4 *Percuſſor Clerici antequam denuncietur, debet citari cum præfixione termini ad dicendum cauſam quarè &c.*

5 *Denunciatio excommunicati ſinè monitione eſt nulla, niſi factum ſit notorium, & num.* 6.

7 *Excommunicationis declaratoria, an ferri poſſit die feriato in honorem Dei, oſtenditur*.

8 *Citatio, ſeù monitio excommunicandi, debet fieri perſonalitèr, & quando fieri poſſit Domi, vel per*

Edi-

Edictum, oſtenditur, num. 9. & 10.

11 *Citatio ſi per errorem Nuncii exequatur in alterius Domo, vel alio modo, nulla ſit, ſi excommunicandus de ea aliundè haberet ſcientiam, eum arctaret, & fortiùs ſi compareret.*

12 *Citandus ſi maneat in loco, ad quem non datur tutus acceſſus, quomodo ſit facienda citatio oſtenditur.*

Subditus poteſt citari verbaliter à Judice Domicilii, etiam extra territorium. ibi.

13 *Nuncius debet referre, ſe citaſſe, proùt habuit in mandatis, aliàs citatio non eſſet certa, & committeret nullitatem.*

14 *Qui ſint, qui ab incurſu Cenſuræ can.* ſi quis ſuadente *excuſantur, enumerantur.*

15 *Declaratoria cenſurarum triplex eſt, & de eis datur diſtinctio.*

16 *Excommunicandus, an poſſit audiri per Procuratorem, enucleatur, & num. 17. 18. 19. 20.*

21 *Qui ſint, qui abſolvi poſſunt ab Epiſcopo, & in quibus caſibus, exponitur, & declaratur, & num. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 38. & 41.*

39 *Offenſio facta Clericis, dum divina celebrant, ſemper eſt gravis, & enormis, & graviter punitur.*

40 *Ad judicandum, an percuſſio Clerici ſit enormis, nec nè ſeptem ſunt conſideranda.*

42 *Excommunicandus, ſi compareat, & petat veniam, an & quando ſit audiendus, & affixio Cedulonum ſuſpendenda oſtenditur, & explanatur, & num. 43. 44.*

45 *Regulares ſi percutiant Clericos ſæculares, & incidant in excom. can.* ſi quis ſuadente, *poſſunt ab Epiſcopo publicè denunciari.*

HIc auctoritate ordinariâ denunciatur excommunicatus excommunicatione majori SS. D.N. Papæ reſervatâ, & à conſortio, & communione fidelium ſegregatus, & participatione Sacramentorum, ac ſuffragiorum Eccleſiæ, & ſepulturâ Eccleſiaſticâ (in eventum mortis privatus N.N. ex eo, quia ſuadente Diabolo manus violentas injecit in Clericum N. graviter illum percutiendo) vel vulnerando; Ut igitùr ab omnibus evitetur, proùt omninò evitari mandamus, præſentes juſſimus affigi, & publicari, & taliter maneat, donec à Sede Apoſtolica abſolutionem obtinere meruerit. Datum &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

VEL

COn autorità ordinaria ſi denuncia ſcommunicato di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice, e ſegregato dal conſortio civile, e communione de' Fedeli, e privato della participazione de' Santi Sagramenti, e de' ſuffragj della Santa Chieſa, e della ſepoltura Eccleſiaſtica in evento di morte, N. N. per havere con diabolico impulſo, & inſulto percoſſo (ò ferito) gravemente con .... il Chierico N. Ed acciocchè da tutti ſia fuggito, e ſchivato, ſi come comandiamo, che lo fuggano, e ſchivino, ſi è affiſſo, e publicato il preſente cedolone, e così ſtarà ſcommunicato, fin tanto che non ſarà aſſoluto dalla Sede Apoſtolica. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Luogo ✠ del Sigillo. *N. Attuario.*

ADNOTATIONES.

R*EUM INQUISITUM*. Perſonæ, contrà quas poteſt inquiri, & quæ ſubjiciuntur
1 *Canoni ſi quis ſuadente*; ſunt Viri, & Mulieres, etiam impuberes, & inferiores, Clerici, & Laici, & Religioſi, habentes Dignitatem, & non habentes, Epiſcopi, & Cardinales, dummodò ſint baptizzati, & habeant uſum rationis, & peccare mortalitèr poſſint, *Barboſ. in d.c. ſi quis ſuadente nu. 2. cum trib. ſeqq. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 5. quæſt. 12. num. 12.*

Super violenta manuum injectione. Ut diſpo-
2 ſitio *Canonis, ſi quis ſuadente* habeat locum, tria copulativè requiruntur: primò *injectio*, ſecundò, *animus injuriandi*, tertiò *violentia*, *Graſſ. de effect. Cleric. effect. 9. nu. 311.* Undè excommunicationem ibi contentam incurrit, qui percutit violenter perſonam Clerici, vel perſequitur furiosè, itaut cogat aliquod malum pati, vel illum detinet in cuſtodia, aùt per veſtes violenter, vel lacerat, vel cohibet equum, ſuper quo inſidet fręno, vel lacerat cingulum, vel percutit Clericum ſpontè ſe ſubjicientem verberibus, vel ſe ipſum. Itèm qui mandat, vel ratam habet nomine ſuo factam percuſſionē: qui conſentit, conſulit, auxilium, & favorem præſtat, ſequto effectu percuſſionis, *Leo Theſ. for. Eccleſ. par. 3. cap. 4. n. 45.* qui potuit prohibere percuſſionem Clerici, & non prohibuit, quod procedit non ſolùm in eo, qui habet poteſtatem, & juriſdictionem in verberantem, ut ſunt Judices, Gubernatores, ac Præfecti; ſed etiàm in eo, qui dolosè non prohibet, ut communitèr tradunt *Graſſ. cit. effect. 9. nu. 61. Bellett. diſq. cler. de fav. can. §. 1. num. 8. & 9. Barboſ. in d. can.*

can. ſi quis ſuadente à num. 30. ad 46. Qui autem
afficit Clericum verbis contumelioſis, vel co-
natus eſt eum percutere, ſed non percuſſit,
excommunicationem non incurrit; quia à Ca-
none punitur violenta manuum injectio, non
autem conatus, & verba, Bonacin. de excom.di-
ſp.2. quaſt. 4. punct.1. num.3. Sayr.de cenſur. lib.3.
cap.26. num.21.

In Clericum N. Perſonæ, quæ gaudent privi-
legiō Canonis ſi quis ſuadente ſunt, Clerici om-
3 nes, etiam habentes ſolùm primam Clericalem
Tonſuram: Clerici Conjugati, dummodò de-
ferant habitum, & ſerviant alicui Eccleſiæ, nec
ſint bigami, quamvis dimiſerint habitum, mo-
dò illum reaſſumant, & matrimonium contra-
xerint cum Virgine: Religioſi omnes tàm ma-
res, quam fœminæ, etiam Novitii, Tertiarii
Collegialitèr ſub aliquo voto, & Regulâ vi-
ventes, & habitum geſtantes: Oblati, qui ſe ſua-
que bona Monaſterio irrevocabilitèr obtule-
runt, & obedientiam Monachalē promiſerunt:
Eremitæ geſtantes habitum ſubjecti alicui Re-
gulæ approbatæ, & ſuperiori. Equites Hieroſo-
lymitani, & Milites ordinis Chriſti, Bellett.d.§.1.
à nu.29. ad 45. Graſſ.d. effect.9. nu.131. & 134. Bar-
boſ. in d. can. ſi quis ſuadente à num.9. ad 27. Donat.
prax.rer. regular. tom.4. tract.14. de eremit. qu.21.
à nu.18. cum ſeqq. ego ipſe par.1. in Appendic. adnot.
ad Decret. de eject. num.9. p.143.

Viſâque canonicâ monitione. Licèt enim inſe-
rens violentas manus in Clericum ſit ſtatim, &
4 ipſo jure excommunicatus; requiritur nihilo-
minùs denunciatio, adhoc ut tamquam talis ab
aliis vitetur: quæ denunciatio fieri à Iudice nō
debet, niſi priùs citato reo, ut poſſit, ſi aliqua
ei competit defenſio, illam deducere, Graſſ. d.
effect. 9. num.319. & 320. In hac autem citatio-
ne, ſeu monitione, debet præfigi inquiſito
competens terminus ad dicendum, & allegandum
cauſam quarè, non debeat declarari incidiſſe in ex-
communicationem Canonis ſi quis ſuadente, cum
comminatione, quod termino elapſo, ſi nihil rele-
vans deduxerit, primâ diè juridicâ immediatè ſe-
quenti declarabitur excommunicatus, & publicè de-
nunciabitur, ulteriùs eo non monito, neque citato:
Cùm enim agatur de excommunicatione à ju-
re lata, unica monitio eſt competens, & cano-
nica pro declaratione, nec requiritur trina,
Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 12. num. 24. Bellett. de
favor. can. §. 4. num.24. & 25.

Hanc verò unicam monitionem ſi Iudex
omitteret, declaratoria eſſet nulla, per text. in
5 c. cum ſecundum de hæret. in 6. Gloſ. in Clem. præſenti
in verbo conſtiterit de cenſ. Navar. conſ. 9. num. 5.
& 8. & conſ. 31. num. 2. de ſent. excom. Graſſ. eod.
tit. conſil. 8. num. 1. & ſeqq. lib.5. par.1. Bonacin.
de cenſur. in commun. diſp. 1. quaſt. 1. punct.9. nu.4.
dub. 4. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2.
defenſ. 6. cap. 14. num. 23. niſi fortè exceſſus
6 eſſet notorius, tunc enim non oportet, quod
hæc monitio præcedat, ſed poteſt Iudex abſ-
que ullâ monitione ſententiam declaratoriam
proferre, & reum publicè excommunicatum
denunciare, Ricc. collect. 869. Bellett. loco citato
nu.26. Graſſ. dec. aur. par. 2. in appendic. lib. 3. de
excom. cap. 1. num.42. Fagnan. in c. non poteſt à n.13.
cum ſeqq. de ſent. & re jud. ubi num. ult. ait, quod
de notorio ſatis eſt, quod Iudici conſtet etiam
extrajudicialitèr, vel rationabilitèr timeatur de
fugâ citandi, Ricc. d. collect. 869. Cen. ead. 28.
num.16.

Dicitur in monitione, quod ſi citatus fuerit
7 contumax, elapſo termino præfixo, die primâ
juridicâ immediatè ſequenti declarabitur ex-
communicatus, ad removendum dubium; an
poſſit quis excommunicari etiam per viā ſen-
tentiæ declaratoriæ, quando præceſſit cauſæ
cognitio, die feriato in honorem Dei: aliqui
enim DD. & præſertim, Sayr. de cenſur. lib.1. cap.
14. num.7. Bonacin. de cenſur. in commun. d. ſp.1. qu.1.
punct. 12. num.4. & alii ab eis allegati, aſſerunt
id validè fieri poſſe, ſed non licitè: alii verò,
quos refert, & ſequitur, Paſqualig. ad Lauret. de
Franc. contr. par.2. quaſt.9. num.4. 5. & 6. tenent,
quod per modum ſententiæ Declaratoriæ non
poſſit quis excommunicari, quando requiritur
cauſæ cognitio in die feſto, etiam ſi cauſæ co-
gnitio præceſſerit, aliàs ſententia irrita ſit, &
quod idem ſit tenendum de denunciatione, per
text. in c. fin. de feriis cui opinioni in praxi adhæ-
rendum puto, quotiès reus non ſit ſuſpectus de
fugâ, vel alia rationabilis cauſa ad id non im-
pellat, ut ipſe textus innuit: ſecus ſi cauſæ co-
gnitio non exigitur Guazzin. jun. ad defenſ. anim.
lib.2. def.3. cap.25. num.12.

Legitimè executâ. Citatio, ſivè monitio,
8 præſertim in hac ſubjectâ materiâ, ut legitimè
dicatur facta, exequi debet perſonalitèr, Sayr.
de cenſur lib.1. cap.12. num.11. Bonacin. d. punct.9.
num. 8. Guazzin. jun. d. cap. 41. num. 30. & alii
communitèr. Si tamen citandus dolo ſe ab-
conderet, vel impediret quò minùs perſonali-
tèr citari poſſet, tunc docto per relationem
9 Nuncii (cui creditur, Genuen. in prax. cap. mihi
67. num.3. Ricc. collect.4216. verſ. notandum ſecun-
dò) ipſum latitare, & perſonalitèr exequi non
potuiſſe, ſatis eſt, ut ad Domum ſolitæ habita-
tionis excommunicandi fiat, & ſi domicilium
non habet, ſufficit, quod moneatur per Edictum
ad valvas Eccleſiæ Cathedralis, vel alterius loci
publici, juxta ſtylum, & conſuetudinem Tri-
bunalis: Imò, quòd in declaratoriâ cenſuræ,
10 de qua hic agimus ſufficiat citatio executa
domi ſolitæ habitationis, tenet Bellet. diſq. cle-
ric. de favor. can. §.4. num.54. in in fin. ibi = In de-
claratione item excommunicationis, non requiritur
citatio perſonalis, ſed ſatis eſt. Quod fiat domi ſolitæ
habitationis, & citat Roman. conſ.48. num.5. & 6.
Antonin. var. reſol. lib.1. reſol.71. num.7.

Et eſt notandum, quòd ſi citatio in alterius
11 domo per errorem Nuncii, vel alio modo nul-
litèr executa eſſet, & excommunicandus de ea
aliundè haberet ſcientiam certam, & de qua
conſtaret Judici, defectus diceretur ſanatus, &

citatio illum arctaret, & afficeret, ac ſi legitimè fuiſſet citatus, ad tradita per *Rot. coram Cerro dec. 204. num. 3.* quod, & certiùs procederet, ſi citatus compareret: cùm per comparitionem citatio nullitèr exequta convalidetur, etiam ad effectum, ut poſſit deveniri ad excommunicationem, prout ex Doctrina, *Felin. in c. cum contingat de ſcript. firmat. Gratian. diſcept. 946. nu. 12. & 13.*

Notandum ſecundò, quod ſi ad locum, in
12 quo manet citandus, non detur tutus acceſſus, nàm in caſu hujus cenſuræ, quam in aliis à jure latis, vel ab homine ferendis, probato priùs per teſtes, quod ſit moraliter impoſſibile, vel quod non ſit tutum eum citare in perſona, vel in domo, ſufficit citatio per Edictum, *Seraphin. dec. 1245. num. 3.* Ut autem poſſit Judex in hoc caſu ad denunciationem excommunicationis procedere, probari debent, & per teſtes, & per relationem Nuncii duo; nempè, quod Edictum fuit appoſitum in vicinis partibus: & quod ad notitiam rei veriſimiliter potuerit pervenire, ut in praxi ſervandum eſſe docet *Leo Theſ. for. Eccleſ. par. 2. cap. 2. nu. 29. & 30.* Si autem citandus eſſet abſens extra territorium, tunc Ordinarius domicilii, poſſet illum ibi citari facere: cùm actus citationis verbalis validè poſſit fieri contrà ſubditum extra territorium, etiam ad effectum excommunicandi, ut docet *Fagnan. in c. licèt nu. 13. & 14. de for. comp. Card. de Luc. de juriſdict. diſc. 20. nu. 16. & 17.* tutiùs eſt tamen Judicem territorii requirere *Pac. Jord. elucrub. tom. 3. lib. 14. tit. 1. num. 92.*

Notandum tertiò, quod ſi Judex committat
13 citari reum ad iſtantiam Promotoris Fiſci, vel domi ſolitæ habitationis, & Nuncius referat citaſſe ad iſtantiam Adhærentis, vel citaſſe domi ſimplicitèr, committeret nullitatem, ex quo relatio non eſſet certa, neque vera, quia referret ſuper eo, de quo non habuit commiſſionem ut probat *Zuff. de legitim. proceſ. quæſt. 208. per tot* ubi *num. 9.* docet, quod ſanatio nullitatis citationis, non inducitur per notitiam præſumptã in reo, ſed per certam, & plenam ſuperventam *& num. 11.* monet, quod Judex non debet, nec poſſit ſententiam ferre, niſi prius Nuncius referat *ſe citaſſe prout habuit in mandatis* quod erit benè advertendum ab Actuariis, dum recipiunt Nunciorum relationes.

Et eum excuſare poſſit. Porrò à Cenſura *Cano-*
14 *nis ſi quis ſuadente*, plures excuſantur. Primò, percutientes Clericum, ignorans probabilitèr, & rationabiliter eſſe Clericum; vel percutiens Clericum, volens percutere laicum.

Secundò, percutiens loco, non ex odio, vel indignatione, ſed levitate.

Tertiò, percutiens caſualitèr, vel indeliberatè non pertingens ad culpam mortalem, puta ob ſubitam paſſionem iræ, animo non plenè advertente ad id. quod agitur, vel ob circumſtantias perſonarum minuens culpam.

Quartò, percutiens vim vi repellendo, vel detinens Clericum ob defenſionem ſui, & ſuorum, vel etiam proximi, dummodo modum defenſionis notabilitèr non excedat.

Quintò, mulier percutiens Clericum pudicitiam ſuam facto tentantem.

Sextò, percutiens Clericum inventum, & deprehenſum turpitèr colluctantem, aut actus impudicos agentem cum Uxore, Matre, filia, vel ſorore.

Septimò, Prælatus, Præceptor, Pater, bono zelo ducti diſciplinæ, & correctionis causâ Clericum percutientes: de Prælato loquitur *text. in c. univerſitatis 24. de ſent. excom.* ubi quos Abbas per ſe ipſum, vel Converſum Religionis, Monachum verberare poſſit. Epiſcopus verò poteſt mandare ex juſta cauſa, quod Clericus capiatur, carceretur, & torqueatur abſque metu excommunicationis, *Sayr. de Cenſur. lib. 3. cap. 27. num. 26. Bellett. diſq. cler. de favor. can. §. 2. num. 32.* De Præceptore, ſivè ludi Magiſtro eſt *text. in c. 1. de ſent. excom.* dummodo diſcipulum verberet monet, & doceat, ut diſcipulum ſinè ſævitiã, *c. cum voluntate §. fin. eod. tit.* ubi *Gloſ. verb. magiſterii* dicit, quod modica, & levis caſtigatio permiſſa eſt, & quod nimia ſævitia annumeratur culpæ, & quod hoc Magiſtri privilegium extendatur ad Clericum conſtitutum in Sacris, dicit *Graff. conſil. 6. num. 10. de ſent. excom. par. 2. lib. 5.* De Patre, ſolet dubitari, an Filium in Sacris conſtitutum poſſit verberare abſque incurſu excommunicationis, & verior ſententia eſt negativa, quam amplectitur *Graff. d. conſ. 6. diff. 1. num. 6. Barboſ. in d. c. ſi quis ſuadente num. 68.*

Octavò, Judex laicus, ſeù etiam privata perſona capiens, vel detinens Clericum præparatum ad inferendam injuriam alteri, ut conſignent Epiſcopo.

Nonò, Judex laicus, vel ejus familia capiens Clericum ſæcularem, vel Regularem repertum in flagranti delicto, ut illum remittat, & deducat ad ſuum Judicem infrà terminum viginti horarum.

Decimò, Judex laicus, ſive Creditor capiens, & detinens Clericum debitorem in cauſa civili de fuga ſuſpectum, præſertim ubi non adeſt copia Judicis Eccleſiaſtici, dummodò tamen quantò citiùs remittat ad ſuum Judicem.

Undecimò, faciens violentiam Clerico pro recuperatione rei ablatæ, ſeù propter defenſionem rerum ſuarum.

Duodecimò, officialis laicus percutiens Clericum involuntariè, & caſualitèr arcendo turbam. Quas excuſationes referunt *Graff. de effect. clericat. effect. 9. Bellett. d. ſq. Cler. de favor. can. §. 2. Barboſ. in d. c. ſi quis ſuadente à num. 50. ad 74. Bonacin. de cenſur. in commun. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2.* quibus adde.

Tertio decimò, Officialis percutiens Clericum mortuum: nam licèt *Barboſ. in d. c. ſi quis ſuadente num. 47. Graff. d. effect. 9. num. 141. & Bellett. loco cit. §. 1. num. 12. & 13.* innixi auctoritati *Felin. in c. à nobis de ſent. excom.* teneant,

quod

quod percutientes Clericum mortuum injurioſè, evadant excommunicati: nihilominùs verior ſententia eſt negativa, quia mortuo directè injuria non infertur, cùm non ſit ampliùs homo, & hanc amplectuntur, *Graff. lib.5. conſil. par.1. conſ.7. num.9. de ſent. excom. Fagn. in cap. à nobis il 2. num.29. de ſent. excom. Nicol. lucubr. can. lib.5. tit.39. num.155. verſ. verius tamen.*

Decimoquartò, Judex laicus detrudens in carcerem Clericum, qui non habet requiſita *Concilii Trid. ſeſſ.23. cap.6.* ut declaravit *S. Congr. Concilii . . . Auguſti 1625.* teſte *Nicol. loc. mox cit. num.159. verſ. ſed dubium.*

Decimoquintò, percutiens Clericum privilegiis Clericalibus à ſuo Epiſcopo privatum, juxta à me tradita *par.2. tit.15. adnot. ad form.4. & 6.* vel publicè exercentem Macellum, vel munus Tabernarii, vel artem mecanicam poſtquam tèr fuit monitus, *cap. unico de vit. & honeſt. cler. clem.1. eod. tit.*

Decimoſextò, qui ratione Officii, quod in Eccleſia obtinet, repellit turbantes Divina Officia, *cap. veniens 16. & cap. cum voluntate 54. de ſent. excom.*

Sententiam declaratoriam. Triplex ſententia
15 declaratoria in materia cenſurarum dari poteſt, ſcilicèt declaratoria criminis, cui debetur excommunicatio: Declaratoria incurſus in excommunicationem latam à jure: Declaratoria excommunicationis priùs latæ ab homine: à duabus primis, quia reſpiciunt factum, quod, & poteſt eſſe non verum, vel non deductum legitimè in proceſſu, datur appellatio, quæ poteſt ſuſpendere juriſdictionem Judicis, & impedire, nè poſſit declarare appellantem excõmunicatum, tertia verò declaratoria, quæ ſupponit, hominem jam per ſententiam excõmunicatum, fert ſecum executionem, & appellationem non admittit, ut inter unam, & alteram diſtinguendo tradit *Paſſerin. ad tit. de appellat. qu. unic. art. 17. n.479. & 477. in 2. par. 2. lib. decret.* Hinc infertur, quod ſi excõmunicandus monitus comparverit, & exceptiones, excuſationeſque deduxerit, & poſteà à declaratoriâ fortè à Judice lata non attentis exceptionibus, ipſum in excommunicationem incidiſſe, appellaverit, ejus appellatio erit admittenda, præfixo eidem congruo termino ad proſequẽdam appellationem, cùm comminatione, quod ſi defecerit, appellatio habebitur pro deſerta, juxta commonitionem *text. in c. cum ſit Romana de appellat.* & praxim traditam à *Gennen. c. mihi 69. num.3.* Quod ſi monitus non compareat, tunc tamquam verus contumax, habebitur pro confeſſo, & non poterit appellare; & Judex ad executionem ſuæ declaratoriæ, & excommunicationis denunciationem per affixionem Cedulonum deveniet, *Gennen. prax. cap. mihi 28. n.19. Ciarlin. contr. tom.2. cap.147. num.40. & 41.*

At dubium oriri poteſt, quando compareret
16 per Procuratorem, an ſcilicèt tunc excommunicandus dici poſſit contumax, vel potius ſit per eum audiendus ad impediendam denunciationem. Et videbitur, quod non debeat per Procuratorem audiri: cùm enim ſententia excommunicationis ob delictum ſit criminalis, *Pac. Jord. elucubr. tom.3. lib.13. tit.5. num.96.* & pœna graviſſima plus quàm ordinaria, & in foro Eccleſiaſtico magis ſit aliquem excommunicare, quàm capite plectere, ut dicit *Card. de Luc. de benefic. diſc.60. num.70. & in Miſcellan. diſc. 20. num. 7.* ubi excommunicationem aſſimilat pœnæ capitali, & de jure Canonico dicatur pœna corporis afflictiva, ut habetur expreſſè per *Gloſſ. in c. Romana §. Contrahentes notabile 3.* ibi = *quia excommunicatio eſt pœna afflictiva perſonæ, de for. comp. in 6. Sebaſt. Medic. de leg. & ſtat. pac.4. quæſt.20. num.3. Bellett. diſq. cler. de favor. can. §.5. num.12. Sabell. §. Pœna num.24. verſ. item,* ſequitur, quod Procurator non debeat admitti, cùm regula juris ſit, quod non admittatur in cauſis, in quibus pœna infligitur corporalis, *Menoch. de arbitr. lib.1. quæſt. 80. num.1. & ſeqq.* quem omnes ſequuntur.

Verùm contrà hæc ſtat alia pariter juris re-
17 gula, quod Procurator pro reo criminoſo poſſit admitti in caſibus, in quibus abſens condemnari poteſt, quàm admittit *Menoch. d. q.80. nu.96.* Quare cùm contumax legitimè excommunicari poſſit, ex quo pœna conſiſtat in privatione extrinſecorum bonorum, qualia ſunt locus, honor, Officium, Beneficium &c. nec ſit neceſſe quod excommunicandus perſonalitèr adſit, poterit per Procuratorem ſpecialitèr conſtitutum comparere, & exceptiones ac defenſiones proponere, ut colligitur ex *Gloſſ. in c. intelleximus de judic. Menoch. d. quæſt.80. n.127. Bellett. diſq. cler. de fav. can. §.4. num.51. Paſſerin. in cap.1. nu.47. de judic. in 6. Pignatell. conſult.55. nu.2. tom.6. Vulpin. Succ. Farinac. par.11. quæſt.99. num.4.*

Neque obſtare videtur, quod excommunicatio ſit pœna corporalis ex auctoritatibus ſupra allegatis, & proindè pro illa evitanda Procurator non debeat admitti: quia dicitur pœna corporalis ſimilitudinariè, & impropriè, non autem verè; nam pœnæ corporis afflictivæ, pro quibus evitandis Procurator non auditur, dicuntur illæ tantùm, quæ in corpus verè, realitèr, ac principalitèr irrogantur, ut ſunt mortes, amputationes, fuſtigationes, pedum in compedibus detentiones, & aliæ hujuſmodi: cœterùm quæ corpus non attingunt, ad fortunas, aut extimationem pertinent, licèt per quamdam conſequentiam dicantur corpus affligere, non tamen intèr corporales numerantur; alioquin ſequeretur, omnes omninò pœnas eſſe corporis afflictivas: quia omnis pœna etiam pecuniaria proptèr delictum publicum impoſita irrogat infamiam, quæ plerumque magis homines excruciat, quàm fames, & miſeria, ut benè obſervat in propoſito admiſſionis Procuratoris abſentis in pœnam relegationis damnandi *Ricc. dec. Cur. Archiep. Neap. 344. n.7. &*

plur. ſeqq. par.4. & in terminis excommunica-
tionis impediendæ *dec.321. n.5.& 6.ead. par.4.*

Pro reſolutione igitur dubii dico, quod ſi
19 excommunicandus pro delicto citetur more
ſolito, ad dicendum, & allegandum cauſam
quarè &c. vel citetur ſimplicitèr ad compa-
rendum, & allegandum &c. poſſit tunc com-
parere, & ſe defendere per Procuratorem ſpe-
cialitèr conſtitutum (qui debet admitti) ad
reſpondendum ſic, & ſic, juxta cauthelam tra-
ditam à *Menoch. de arbitr. lib.2. caſ.263. nu.3.* Si
verò citetur ad comparendum *perſonalitèr*, &
dicendum, & allegandum &c. quod tunc non
ſufficiat comparitio Procuratoris, niſi reus ſit
perſona illuſtris, ſed debeat per ſe ipſum com-
parere, ſi non vult fieri contumax: poteſt enim
Judex ex motivo, & cauſa rationabili in cauſis
criminalibus, reum cogere, ut coram ſe omni-
nò compareat, ut ex theoricâ originali Bartoli,
docet *Menoch. d. quæſt.80. num.97. & d. caſ. 263.
num.5.* & eſt communis opinio apud DD. quos
refert, & ſequitur *Paſſerin. in d.cap.1. num.67. de
judic. in 6.*

Quod tamen abſolutè intelligendum non
20 eſt, ſed in ferendis cenſuris hoc erit practican-
dum in caſibus exemplaribus publicis, & mali
exempli: ſi enim Judex arbitrio, quod habet à
Jure citandi reum ad comparendum perſona-
litèr, abuteretur, & præſentiam rei in omni-
bus excommunicationis caſibus exigeret, im-
prudentèr ageret, cùm non debeat, nec poſſit
in cauſis à relegatione infrà, & in quibus non
infligitur pœna corporalis, nèc excommuni-
cationis regularitèr, vel cauſa eſt civilis, Pro-
curatorem repellere, ut probant auctoritates
ſupra allegatæ in §. *Verum, & nu.20.* & monuit
Menoch. d. caſ.263. num.7. & in terminis *Ricc. in
prax.crim. execut. litter. Apoſt. reſol.4.*

Papa reſervatam. Abſolutio Cenſuræ incur-
21 ſæ ob violentam manuum injectionem in Cle-
ricum, reſervatur Papæ, ut habetur expreſſum
in *d. cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4.* Enumeran-
tur tamen varii caſus, quos refert *Sayr. de cen-
ſur. lib.3. cap.28. num.9.* in quibus quædam per-
ſonæ dicuntur privilegiatæ, itaut non ſolum à
mediocri, imò etiam in aliquibus ab enormi
percuſſione ab Epiſcopo abſolvi poſſint: qui
caſus, & perſonæ in his ſequentibus verſibus
continentur.

Regula, Mors, Sexus, Hoſtis, Puer, Officialis,
Delicioſus, Inops, Æger, Senexque, Sodalis,
Janitor, Aſtrictus, Dubius, Cauſa, Levis ictus,
Debilis, abſolvi ſine ſumma Sede merentur.

Regula, ideſt Monaci, aliique Regulares, ſi
22 ſe invicem percutiant, ab eorum Prælatis,
dummodo percuſſio non ſit enormis, abſolvi
poſſunt, *cap. quoniam de vita, & honeſt. cleric. cap.
pervenit, cap. cum illorum, & cap. canonica de ſent.
excom.* in enormi enim Prælati Regulares non
abſolvunt, niſi habeant ſpeciale privilegium,
Sayr. d.cap.28. n.12. & habetur expreſsè in *c. cum
illorum*. Si autem Regularis percuſſerit Cleri-
cum ſæcularem, poterit ab Epiſcopo abſolvi,
quandò percuſſio eſt levis, *cap. Religioſo de ſent.
excom. in 6.* ſi enim eſſet enormis, ad Epiſco-
pum non pertinet abſolutio, ſed ad Papam *d.c.
cum illorum §. Si verò*. Moniales verò, quæ inci-
dunt in cenſuram hujus Canonis, per Epiſcopū,
in cujus Diœceſi Monaſterium exiſtit, quamvis
exēptæ ſint, ab Epiſcopo etiā ab enormi abſolvi
poterunt, *c. de Monialibus juxtà Gloſ. de ſent. excom.*

Mors, Ideſt quando quis eſt in mortis pericu-
23 lo, in quo non ſolùm Epiſcopus, ſed quilibet
Sacerdos abſolvere poteſt, ſervato tamen mo-
do in præludio hujus operis tradito de abſolu-
tione excommunicationis §. 4. *ver. item datur*.
Mortis autem articulus dicitur non ſolùm,
quod provenit ex infirmitate; ſed etiam quod-
libet periculum probabiliter morti vicinum,
v.g. ſi quis timeat hoſtem, prædonem, vel cru-
delitatem alicujus Potentis, vel ſit navigaturus,
vel tranſiturus per loca periculoſa, vel ſit ob-
ſeſſus in loco, ubi tela jaciuntur.

Sexus. Ideſt Mulieres cujuſcunque condi-
24 tionis ſint, & abſque ulla differentia, fortes
ſcilicèt, an debiles ſint, viduæ, an maritatæ, aut
qualitèr percuſſerint, levitèr, mediocritèr, vel
enormitèr; omnes enim quocunque modo
Canonis Cenſuram incurrant, abſolvi poſſunt
ab Epiſcopo, *c. mulieres, ea noſcitur, & c. quamvis
de ſent. excom.*

Hoſtis. Ideſt habens capitales inimicitias, vel
25 aliam excuſationem, ob quas ſinè periculo vi-
tæ, non poſſit ſe Sedi Apoſtolicæ præſentare,
etiam ſi proveniant ex culpa ſua, *c. de cætero de
ſent. excom.*

Puer. Ideſt Impuberes, qui ſunt doli capa-
26 ces abſolvi poſſunt ab Epiſcopo, *c. t. quamvis,
& c. fin. de ſent. excom.* & hoc ſivè ante, ſivè poſt
pubertatem abſolvi poſtulent.

Officiales. Ideſt, qui prætextu officii arcendo
27 turbam, non animo, & propoſito lædendi, ali-
quâ tamen culpâ interveniente, Clericum per-
cuſſit levitèr, aut mediocritèr; abſolvitur ab
Epiſcopo, non tamen ab enormi, *c. ſi vero 3. de
ſent. excom.*

Delicioſus. Ideſt nobiles Potentes, delicati,
28 qui laborem accedendi ad Sedem Apoſtolicam
nequeunt ſuſtinere, *d. c. Mulieres de ſent. excom.*
cujus rei judicium remittitur ad arbitrium
Epiſcopi, qui antequam abſolvat, ſtatum per-
ſonæ Sedi Apoſtolicæ ſignificare tenetur, &
ſecundum conſilium ejus, de commiſſo ſcelere
erit corrigenda.

Inops. Ideſt, qui arte victum quærit, & iter
29 agendo illam exercere nequit; non enim tene-
tur quis mendicare, ut ad Curiam pro obti-
nenda abſolutione accedat, *cap. quod de his, &
d. c. quamvis de ſent. excom.*

Æger. Ideſt Infirmi, ſeu valetudinarii, à qua-
30 cunque corporis infirmitate detenti, juxta ju-
dicium Medicorum, & arbitrium Epiſcopi, *d.c.
quod de his, & d.c. quamvis*: etiamſi non immi-
neat periculum mortis, prout eſt in febri ter-
tiana, quartana, & podagra.

Se-

Senex. Senes, licet videantur fortes ad am-
31 bulandum, adhùc abſolvi poſſunt ab Epiſcopo,
d.cap.ea noſcitur & d.cap.quamvis. Qui autem di-
cantur Senes, Judicis arbitrio relinquitur, niſi
ſit in ſeptuageſimo anno, nam tunc Judex ar-
bitrari non poterit, eos non eſſe Senes, *Menoch.*
de arbitr. caſ. 56. num. 2. quem ſequitur *Barb. in*
cap. quoniam frequenter num. 7. de lit. non conteſt.
At in noſtro jure, ad ſenectam perveniſſe dici-
tur, qui quinquageſimum annum complevit,
quæ quinta dicitur hominis ætas, juxta com-
putationem *Gloſſ. in proœm. Sexti Decretal. verb.*
perfectus: ideòque teſtis quinquagenarius debet
quam primùm examinari, nè probationes pe-
reant: quoniam periculum eſt in mora, ut di-
cit *Alciat. de præſumpt.*

Sodalis. Ideſt Clerici collegialitèr, vel in
32 communi ſub eodem tecto viventes, & dor-
mientes, dummodo percuſſio non ſit enormis,
abſolvuntur ab Epiſcopo, *cap. quoniam de vit. &*
honeſt. cleric.

Junior. Ideſt Oſtiarius, qui prætextu ſui Of-
33 ficii percuſſit Clericum non enormitèr, poteſt
ab Epiſcopi abſolvi, *cap. ſi verò 3. de ſent. excom.*
qui caſus diſtinguitur à caſu ſexto de Officiali,
quia ibi percuſſio eſt caſualis; hic verò intenta,
& animo injuriandi, ut obſervat *Gloſ. in d. cap.*
ſi vero verb. abſolvi: nam ſi non feciſſet animo
doloſo, non eſſet excommunicatus.

Aſtrictus. Ideſt, qui non ſunt ſui juris, ut ſer-
34 vi: hi etenim, ne Dominus ſinè ſua culpa gra-
ve damnum patiatur propter Servi abſentiam,
dummodo exceſſus non ſit enormis, abſolvun-
tur ab Epiſcopo; & idem dicendum de Viro,
qui percuſſit Clericum, ut ſe abſente ab Uxore,
quæ ſi abſentaretur, grave damnum ſentiret:
filii verò familiàs, licèt ſub patria poteſtate
maneant, abſolvuntur in ſolo caſu, quo ſint
impuberes, puberes enim ad Curiam pro ab-
ſolutione mitti debent, *Gloſ. in cap. mulieres verb.*
ſui juris de ſent. excom.

Dubius. Ideſt is, de quo eſt publica fama,
35 quod Clericum percuſſerit, & ſe purgaverit
arbitrio Epiſcopi, ab eo abſolvi poterit, *arg.*
c. cum deſideret §. Secundæ quæſtioni de ſent. excom.

Cauſa. Ideſt quicunque excommunicatus, ob
36 Clerici percuſſionem, aut etiam ob quamlibet
aliam cauſam, cujus abſolutio Sedi Apoſtoli-
cæ reſervatur, qui habet legitimum impedi-
mentum non eundi ad Sedem Apoſtolicam,
vel ejus Legatum à Latere, abſolvi poteſt ab
Epiſcopo, ſervatâ duplici moderatione: prima
eſt, ut ſatisfiat Clerico injuriam paſſo: Secun-
da eſt, ut juret, quod ceſſante temporali impe-
dimento, præſentabit ſe Apoſtolicæ Sedi, illius
mandatis pariturus. Quod autem dicatur legi-
timum impedimentum, arbitrio boni, & pru-
dentis viri determinandum relinquitur: falſo
autem exiſtente, nulla erit abſolutio, *Sayr. de*
cenſur. d. lib. 3. cap. 28. num. 39.

Levis ictus. Ideſt omnis, qui levitèr Clericum
37 percutit, abſolvitur à ſuo Epiſcopo jure pro-
prio, & ordinario, ut docent Summiſtæ. Quæ
autem dicatur levis, mediocris, & enormis per-
cuſſio, colligitur ex *extravag. Joannis XXII.*
quam integram refert *Piaſec. par. 2. cap. 1. art. 3.*
de caſ. Epiſc. reſer. num. 7. cujus eſt tenor.

Perlectis literis veſtris circà abſolutionem excom-
38 *municatorum, vos in eis dubitare perſpeximus, quæ*
eſſet modica, aut levis injuria, circà quam, ſicut
talis loquitur, abſolvendi vobis conceſſimus poteſta-
tem. Ad quod cùm ſit facti potius, quàm juris quæ-
ſtio, vobis prout poſſumus reſpondemus: illam vide-
licèt modicam percuſſionem, aut impulſionem pugni,
palmæ manus, pedis, digiti, aut baculi, vel lapi-
dis, quæ ad livorem, mutilationem membri, fra-
ctionem dentis, depilationem capillorum non modi-
cam, vel effuſionem ſanguinis, non excedit, nec ſi
cum leviſſimi ictus, aut pugni percuſſione ſanguis
exiret, tranſire in atrocem injuriam profitemur, ut
propter hoc ſit ab abſolutione talium abſtinendum:
Ut tamen non ſolùm ipſum factum, imò etiam facti
qualitas, percutiendi modus, aut injuriandi circà
hoc diligentius attendatur, & ipſius facti circum-
ſtantia, loci videlicèt, & etiam perſona, quæ ſit
levis, & modica, gravis aut enormis injuria mani-
feſtiùs cognoſcatur: loci quidem ut in Theatro, vel
in foro, coram Rege, Prælato, vel Judice, in Eccle-
ſia, coram multis in aliquo loco publico alicui inju-
ria inferatur: Perſona, veluti ſi Magiſter, vel Ju-
dex, aut etiam Magiſtratus, aut Prælatus, Pater,
aut Patruus, vel aliquis in dignitate, vel perſona-
tu conſtitutus ab inferiori, vel humili contra natu-
ram juris patiatur. Per hæc quidem graves videan-
tur injuriæ, & quæ ſint leves, aut modicæ tamquam
ex oppoſito cognoſcantur. Sanè quia negotii natura
non patitur, ut ad plenum omnia differantur, judi-
cium talis enormis injuriæ veſtro duximus arbitrio
committendum, ut poteſtatem veſtram, cùm ad hæc
proceſſeritis, temperetis, ut citrà metas hujuſmodi
potiùs, quàm ultrà eas circà abſolutionem talium
procedatur, ne injuriantes de vicina abſolutione con-
fiſi, de facili in atroces prorumpant percuſſiones, vel
injurias, & ſententiam Canonis jam periculo ſui
contemnentes, in excommunicationis ſententias pro-
cliviùs prolabantur. Tolerabiliùs eſt enim aliquos,
qui per vos etiam poſſunt abſolvi, nobis, vel Supe-
rioribus abſolvendos relinquere, quàm contra Sta-
tuta Canonum imagine quâdam abſolutionis (quod
non ſit ſine grandi periculo) quemquem relinquere
innodatum &c.

Hanc eamdem extravagantem referunt (ſed
39 mutilatè, & diverſis verbis conceptam) *Na-*
varr. in manual. confeſſ. cap. 27. num. 91. Sayr. de
cenſur. d. cap. 28. num. 8. Nicol. lucubr. can. lib. 5.
tit. 39. poſt num. 51. & de ea mentionem faciunt
Graff. conſil. lib. 5. par. 1. conſil. 3. diffic. 2. de ſent.
excom. Genuen. in prax. cap. mihi 28. num. 7. ubi
plures caſus gravis percuſſionis refert: Et hoc
unum in hac re verum eſt, quod quævis levis
injuria, ſive offenſio facta Clerico ſacris veſti-
bus induto, & Divina Officia celebranti, ſemper
eſt judicanda atrox, ut advertunt *Bellett. diſq.*
cleric. de favor. can. §. 3. num. 36. Vulpin. Suc. Fari-
nacc.

Digitized by Google

nacc. par. 12. quaſt. 105. inſp. 4. num. 26. D. Raynald. obſerv. crimin. ſupplem. ad cap. 1. ſuppl. 6. num. 11. Ac etiam Imperiali lege ſancitum eſt, ut qui hoc attentare præſumpſerit, tormentis ſubiiciatur, & in exilium mittatur: & qui Divina Officia celebrari prohibuerit, pœnâ capitali puniatur, ut habetur inter *Novell. Juſtinian. conſt. 115. tit. 488. num. 52.* quam refert *Pithœus in Codic. pag. 618.* in qua ſic habetur *Si quis divinis Miſteriis, vel aliis ſanctis Miſteriis celebrandis in Sancta intraverit Eccleſia, & Epiſcopo, vel Clericis, vel aliis miniſtris Eccleſiæ iniuriam fecerit: iubemus eum tormentis ſubiectum in exilium mitti. Sed & ſi ipſa Sancta Oratoria, vel Divina Miſteria conturbaverit, vel celebrare prohibuerit, capitali ſupplicio puniatur. Hoc eodem obſervando, & in Litaniis, in quibus Epiſcopi, vel Clerici inveniuntur, ut ſi quidem contumeliam tantùm fecerit: tormentis & exilio tradatur; ſin autem Litaniam conturbaverit, capitale periculum ſubſiſtat &c.*

Cœterùm extra hunc caſum generalitèr, &
40 regularitèr loquendo, ad judicandum an percuſſio ſit enormis, nec nè, ſeptem conſideranda ſunt. 1. cauſa percuſſionis. 2. perſona offenſa, & offendentis. 3. temporis conſideratio. 4. locus delicti, & offenſæ, & locus corporis offenſi. 5. conſideratio qualitatis offenſæ, puta ſi notoriæ. 6. quantitas percuſſionis. 7. ſi ſit ſcandaloſa: ut tradit *Graff. dec. aur. par. 2. lib. 2. cap. 17. nu. 4. & par. 1. lib. 2. cap. 49. num. 51. & ſeqq.* in quibus locis plures caſus gravis, & levis percuſſionis enumerat.

Qui autem Eccleſiæ, actionibus, inhoneſtis, indecentibus, ac propudioſis eſſet profanator, erit illi interdicendus ingreſſus Eccleſiæ, & in ſubſidium excommunicandus.

Debilis. Ideſt membris deſtitutus, ut Cæcus,
41 Claudus, & alii multifariè membris impediti: hi enim ab Epiſcopo abſolvuntur, *d. cap. ea noſcitur de ſent. excom.* Et hæc omnia fuſiùs explicant *Sayr. de cenſur. in ſæpè citato cap. 28. lib. 3. à n. 10. ad 32. Bellet. diſq. cler. de favor. can. §. 3. per tot. Bonacin. de excom. diſp. 2. quaſt. 4. punct. 5. nu. 9. & plur. ſeqq.* ac ex eorum dictis, & juribus allegatis deſumitur. Primò, quod habentes perpetuum impedimentum, ut ſunt Senes, Moniales, Mulieres, valetudinarii, membris deſtituti, impuberes, doli capaces; abſolvuntur ab Epiſcopo à quacunque percuſſione etiam enormi, abſque ulla præcepti injunctione ſe præſentandi Sedi Apoſtolicæ. Secundò, quod abſoluti propter impedimentum temporale, ut ſunt infirmi, habentes inimicitias, inops, tenentur ſublato impedimento, ſe præſentare Summo Pontifici, & hac de cauſa quando impenditur abſolutio, injungendum eſt præceptum cum juramento hoc adimplendi, *cap. quamvis de ſent. excom.* ſi enim ſublato impedimento, & oblatâ commoditate, non ſe præſentarent, reinciderent in eamdem excommunicationem, datâ morâ culpabili, *c. eos qui tit. eod.* Tertiò quod Clericis viventibus in communi, Officialibus, & Janitoribus arcentibus turbas, qui abſolvi poſſunt à mediocri, non tamen ab enormi, non eſt injungendum præceptum, ut ſe Apoſtolicæ Sedi præſentent. Quartò, quod qui non poteſt ob legitimum impedimentum Papam adire, ab Epiſcopo abſolvi non poteſt, quando Legatum à Latere, vel alium habentem facultatem abſolvendi, adire potuit, *Sayr. d. cap. 28. n. 34. & ſeqq. Bonacin. loco citato num. 16. 17. & 18.*

Et excommunicatum denuntiari mandamus. Hic
42 jam quæritur, an ſit denunciandus excommunicatus, qui comparet antequam Cedulones affigantur, & petit, ac inſtat humilitèr pro illorum ſuſpenſione? Reſpondeo, quod ubi aliquis incidit in hanc Cenſuram, vel aliam, cujus abſolutio ſit Papæ reſervata, & comparendo inſtat pro Cedulonum ſuſpenſione, vel defixione, ſolet ei dari terminus unius, vel duorum menſium ad procurandam abſolutionem, & interim ſuſpenduntur, vel removentur Cedulones; dummodo tamen excõmunicatus Domi ſe contineat, datâ cautione in ea manendi: quo termino elapſo, ſi non præſentet abſolutionem, affiguntur Cedulones, juxta praxim traditam à *Gennen. cap. mihi 28. nu. 10. & d. Ricc. prax. rer. for. Eccl. par. 4. reſol. 17.* Si verò agatur de excommunicatione per Sententiam hominis lata, comparens non auditur ad retardandam denunciationem, præſertim quando reus eſt perſona temeraria, ſed affiguntur Cedulones, ut magis confundatur, & alii terreantur, ut pluriès ita in Curia Archiepiſcopali Neapolitana practicatum fuiſſe teſtatur idem *Gennen. d. cap. 28. n. 11.*

Verùmtamen quia Cenſura inſtituta eſt ad
43 frangendam contumaciam, ſive inobedientiã erga Eccleſiam, *cap. ex parte de verb. ſign.* puto quod tam in excommunicatione à jure lata, quàm ab homine, ſi reus monitus cõpareat, & humiliter petat veniam, & offerat ſatisfactionem, ſit audiendus, & non denunciandus, ac ſatisfactâ parte abſolvendus, ſi ab Epiſcopo abſolvi poſſit, propter mala, quæ affert excommunicatio, *Gloſ. in c. qua fronte de appellat.* (dummodo tamen nõ ſit recidivus in eodem genere mali) debet enim Prælatus (in caſibus maximè ordinariis) eſſe pius Pater, & excommunicare eo fine, ut ſpiritus ſalvus fiat, & non illam fulminare in laqueum, & deſtructionem animarum; nam gladius Eccleſiæ vivificat, & non occidit, *cap. inter hæc 33. quaſt. 2. Graff. conſil. lib. 5. par. 2. conſil. 3. diffic. 3. num. 3.* & qui periculosè juſti ſumus, ſub ſecuritate ſemper ignoſcimus.

Tunc autem cenſeo, quod denunciatio ex-
44 communicationis non ſit ſuſpendenda, etiamſi denunciandus compareat, & petat abſolvi quando caſus Cenſuræ latæ ſit exemplaris, & magni momenti, ad bonum publicum promovendum, & pervicaciam hominum retundendam, & expediat Reipublicæ delictum notum fieri, juxta terminos *Clem. 1. de pæn.* & advertit quoque *Ricc. loco alleg. reſol. 16. poſt nu. 4. par. 4.*

Quid autem dicendum, ſi aliquis Regularis

ob

ob percuſſionem Clerici Sæcularis incideret in Cenſuram noſtri Canonis: an inqnam poterit ab Epiſcopo publicè denunciari excommunicatus, ut à ſuis ſubditis viterur? hæc quæſtio eſt non parum agitata à *DD.* ſiquidem Anctores Morales Ordinum Regularium propriam cauſam tuendo, quos congerunt, & ſeqnnntur *Paſqualig. ad Lauret. de franc. contr. par. 1. num. 138. Donat. prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 13. quæſt. 26. & 27.* & quibus favere videtur *D. Raynald. obſer. crim. ſuppl. ad cap. 32. ſupplem. 4. nu. 31. & ſeqq.* ſuſtinent, Epiſcopum non poſſe Regulares exemptos publicè excommunicatos denunciare, etiamſi crimen propter quod in Cenſuram latam à jure inciderunt, ſit notorium. Alii autem, & melius (inter quos non deſunt Regulares) abſolutè firmant, quod ſi delictum, quod habet annexam excommunicationem inflictam à jure, ſit certum, & notorinm, in quo nulla requiritur citatio, *Leo theſ. for. Eccleſ. par. 3. cap. 7. num.* 110. & alii ſupra allegati in §. *Hanc vero*, rectè poſſit Epiſcopus publicè denunciare excommunicatos Regulares exemptos, ad hoc ut à ſubditis evitentur: quia denunciatio, circumſcriptâ citatione, non eſt actus jurisdictionis, cùm pœna denunciata, à jure jam ſit inducta, & denunciatio nihil addat, ita ex Regularibus tenent = *Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 7. num. 38. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. de ſent. excom. num. 29.* ubi Decreta S. Congr. refert *Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 31. num. 115.* & ex noſtris *Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 2. reſol. 210. num. 4. Barb. de offic. & pot. Epiſc. alleg. 195. num. 73. Gennen. in prax. cap. mihi 57. num. 1. Piaſec. prax. par. 2. cap. 3. art. 6. de viſit. regular. num. 78. ver. ad extremum. Fagnan. in cap. grave num. 75. de offic. ord. & in cap. non poteſt à num. 15. ad 25. de ſent. & re jud. Ventrigl. prax. par. 1. adnot. 48. num. 134. ibique Carol. Ant. de Luc. poſt num. 5. Card. de Luc. in miſcellan. diſc. 14. nu. 6. & 7. & de juriſd. diſc. 29. num. 2. & 3. Panimoll. dec. 84. adnot. 1. num. 65. Pignatell. conſult. 10. à num. 1. ad 6. tom. 7. & conſult. 52. num. 6. & ſeqq. tom. 9.* & horum ſententia verior eſt & in praxi ſequenda præſertim quando non ſolùm factum percuſſionis, ſed etiam de exceſſu moderaminis inculpatæ tutelæ notorium eſt. quia jam à *S. Congr. Concilii* ſic declaratum fuit in decretis per extenſum relatis à *Barb. poſt Vot. deciſ. 125. lib. 3. Decr. 45.* Quod autem dicatur notorium jam oſtendi *par. 2. tit. 15. adnot. ad form. 11. num. 5.*

De Cenſura Excommunicationis contenta in c. conqueſti, de ſent. excom.

EFractionis Eccleſiarum delictum, eſt valdè grave, & ideò à Sac. Canonibus diverſis pœnis, & præſertim excommunicatione punitur: Undè Epiſcopus ſivè ejus Vicarius illis inhærendo, nequitiam perditorum hominum, qui illud committere non verentur, mucrone excommunicationis, percellere non negligat, ut divini muneris participatione careant, quod ſacrilegis auſibus habuere deſpectui, ut inquit, *Gelaſ Papa in c. qui, & divinis 24. 12. quæſt. 2.*

Habitâ propterea patrati facinoris relatione, ſi ex proceſſu deſuper conſtruendo, de eo ſufficienter conſtabit, citatis prius reis, ſaltèm per edictum, ſi domicilium non habeant, vel reperiri non poſſint, ad declaratoriam procedat ſequenti modo, vel ſimili.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A III.

VIsâ relatione N. in actis noſtræ Curiæ exhibitâ *ſuper violenta efractione* valvarum (ſivè feneſtræ, ſivè parietis) Eccleſiæ S. N. loci N. hujus noſtræ Diœceſis, ſequtâ die.... & ſuper ablatione, furto, & ſpoliatione ſupellectilium ſacrarum, aliorumvè mobilium ejuſdem Eccleſiæ: viſâ recognitione corporis delicti per viſum, & repertum formitèr factâ, nec non examinibus teſtium, per viſum de perſonis patrati facinioris reis *deponentium nominatim*, viſâ citatione per edictum, totoque proceſſu de ſuper conſtructo dicimus, & declaramus, conſtare de efractione, & ſpolio, & ideò N. & N. loci N. iniquitatis filios violentæ efractionis, & ſpolii Auctores, incidiſſe in excommunicationem majorem contentam in *c. conqueſti 22. de ſent. excom. & in alias pœnas* à S. Canonibus *contra ſacrilegos* Eccleſiarum efractores inflictas, & eſſe publicè denunciandos, prout per affixionem Cedulonum in locis publicis denunciari mandamus, omni &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Denun-

Denunciationis, ſivè Cedulonum.

FORMULA IV.

SUMMARIUM

1 *Efractores Eccleſiarum ſunt ipſo iure excommunicati quando cum efractione adeſt furtum.*
Hodiè ſunt ipſo iure excommunicati fures rerum Eccleſiæ vigore Concilii Trid.
2 *Qui dicantur efractores Eccleſiarum, oſtenditur.*
3 *Eccleſia enormitèr efracta, ſeù combuſta, quando indigeat, vel non, novâ conſecratione, indicatur.*
4 *Excommunicatio eſt publicanda contra perſonas certas, & nominatim.*
5 *Præſumptiones iuris, ſunt liquidæ probationes.*
6 *Pœna ſacrilegii eſt multiplex, & Judici arbitraria.*
7 *Sacrilegium quomodo, & quando commiſſum dicatur, oſtenditur.*
8 *Delictum ſacrilegii eſt mixti fori.*
9 *In delicto ſacrilegii, quando detur præventio, oſtenditur.*
10 *Effractores Eccleſiarum cum ſpolio, ſunt ubique perſequendi.*
11 *In delictis mixti fori, reus abſolutus ab uno Judice, non poteſt ab alio moleſtari, quando Judices ſunt eiuſdem Monarchiæ.*

HIe auctoritate ordinariâ denunciantur excommunicati majori excommunicatione SS. N. Papæ reſervatâ N. & N. de loco N. iniquitatis filii; ex eo quia violentèr confregerunt valvas (ſivè feneſtram, ſivè parietem) Eccleſiæ S. N. loci N. hujus Diœceſis, & inde ſuppellectilia ſacra, & alia mobilia eiuſdem Eccleſiæ furto abſtulerunt. Ut igitur memorati ſacrilegi effractores ab omnibus Chriſti fidelibus vitentur, & abhorreantur, præſentes publicari juſſimus, & tamdiù à communione fidelium eliminati, & anathematizzati exiſtant, donec juxta Sac. Canonum diſpoſitionem d. Eccleſiæ damna reſarciant, & ſatisfaciant, & à Sede Apoſtolica abſolutionem meruerint obtinere. Datum &c.

N. Vic. Gen. (ſive Epiſc. N.)

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

VEL

COn autorità ordinaria ſi denunciano ſcommunicati di ſcommunica magiore riſervata al Sommo Pontefice, N. & N. del luogo N. figliuolo d'iniquità, per havere con violenza rotte le Porte della Chieſa di S. N. di queſta Dioceſi, e portato via da quella con furto ſacrilego le ſuppellettili ſacre, & altri mobili preziosi della medeſima Chieſa: ed acciòche ſiano fuggiti, & abominati da tutti, ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni: e ſtiano così ſcommunicati, e privi del conſorzio de' Fedeli, fin tanto, che non havranno reſarcito il danno, e ſodisfatto alla detta Chieſa, ſecondo la diſpoſizione de' Sagri Canoni, & ottenuta dalla Sede Apoſtolica l'aſſoluzione. Dato &c.

N. Vic. Gen.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

SUPER VIOLENTA EFRACTIONE. Ex hac clauſula datur intelligi, quod juxta
1 diſpoſitionem hujus Textus, tunc fures rerum Eccleſiarum ſunt ipſo facto excommunicati, quando cum furto adeſt violenta confractio, vel incendium, *c. canonica 107. 11. quæſt. 3.* ſi enim ſequeretur furtum abſque effractione, vel incendio non eſſent excommunicati ipſo jure, ſed excommunicandi per ſententiam juxta *tex. in cap. conqueſtus 16. de for. comp. Gloſ. in d. cap. conqueſti de ſent. excom. Graff. conſil. lib. 5. part. 2. conſ. 2. num. 2.* At hodiè ſunt ipſo facto excommunicati, vigore *Concilii Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. de refor.* & à Papa ſunt abſolvendi, *Sperell. dec. 137. num. 17.*

Effractores autem dicuntur non ſolùm illi,
2 qui ferro, vel incendio muros, vel januas Eccleſiæ violentèr confringunt, & ſpoliant illam: ſed etiam alii, qui Arcam, vel Armarium ejuſdem Eccleſiæ effringerent, ut probat *text. in l. tertia §. Efracturæ ff. de offic. præfect. vigil.* ibi = *Efracturæ fiunt plerumque inſulis* (ideſt domibus, ut ait ibi *Gloſ.*) *in horreis ubi homines pretioſiſſimam partem fortunarum ſuarum reponunt, cum, vel cella efringitur, vel armarium, vel arca &c.* aut vitream feneſtram frangerent, vel vectes, aut tectum, *Sayr. de cenſ. lib. 3. cap. 29. num. 16.*

Quid ſi dubitaretur, an per enormẽ effractio-
3 nem, vel ignis combuſtionem, Eccleſia evaſerit execrata, adeo ut novâ indigeat conſecratione? Et reſpondetur, quod ſi parietes interiores ſint combuſti, vel devaſtati, & abraſi ex toto, vel ex majore parte, indiget nova conſecratione: quia conſecratio conſiſtit in eſterna parte, ſeù ſuperficie parietũ, qui Chriſmate liniuntur, & in quibus crucis Signum apponitur; ideòque ex combuſtione, vel notabili abraſione parietum, violatur conſecratio, etiamſi parietes, non corrue-

fuerint ut ex *c. Eccleſiis 20. diſt. 1. de conſecr. & ex Gloſ. ibi ver. Altaria*, firmat *Pirbing. in jus can. lib. 3. tit. 40. num. 8.* ſecus autem ſi ex vetuſtate, vel alia cauſa totum Eccleſiæ tectum corrueret, parietibus illæſis remanentibus: tunc enim non indiget novâ conſecratione: quia conſecratio fit in parietibus, ut dictum eſt, & non in tecto, *c. ligneis 6. de conſecr. Eccleſ.*

Deponentium nominatim. Hoc dicitur in ſen-
4 tentia declaratoria, ad oſtendendum, quod jam conſtet de certa, ſeu certis perſonis denunciandis: nam ſi teſtes, effragatores, & fures nominatim in examine non indicarent, ſed tantùm per indicia, & conjecturas de illis deponerent, & Judici aliundè non conſtaret de certitudine Auctorum effractionis, & furti, non poſſet validè ad denunciationem excommunicationis devenire, quia tunc ſententia incerta eſſet, & rei judicatæ auctoritatem non contineret, *Gloſ. notabilis in c. ſi Sacerdos verb. removere de offic. judic. ordin.* cum aliis apud *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 8. n. 27. Ricc. prax par. 4. reſol. 203. poſt n. 9. in fin.* niſi fortè ex aliquibus circumſtantiis, & Juris præſumptionibus, cognoſci certò poſſit
5 quinam ſint: cùm præſumptiones juridicæ ſtent loco teſtium, & dicantur liquidiſſimæ probationes, *Medic. de diffinit. par. 2. diffin. 18. n. 12.* & ex eis imponi poſſit pœna ordinaria delicti, *Amoſtaz. de cauſ. piis tom. 2. cap. 12. num. 48.*

Et alias pœnas. Præter pœnam excommuni-
6 cationis, pro caſuum diverſitate, diverſas alias pœnas impoſuit Sacrilegis Jus Canonicum, videlicet infamiam, carcerem, mulctas pecuniarias, & exilium, ut habetur *in c. attendendum, c. quiſquis inventus 17. qu. 4.* ibique *Gloſ.* ideóque hodiè pœna ſacrilegii eſt Judici arbitraria, ut probat *Sperell. deciſ. 4. num. 5.*

Contrà ſacrilegos. Sacrilegium propriè dictum
7 eſt ſacræ rei violatio, ſivè in ſe, ſivè in alio, ideſt ſivè ſit res ipſa ſacra, ſivè ipſa perſona Eccleſiaſtica, *Gloſ. in cap. ſacrilegium 17. quæſt. 4.* Quatuor autem ſunt ſpecies ſacrilegii. Prima eſt, quando percutitur, vulneratur, & occiditur Clericus, vel Monachus, ſeu alia religioſa perſona, *c. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4.* Secunda committitur per copulam carnalem cum Moniali, & eſt peccatum graviſſimum morte dignum, cùm in eo concurrant ſacrilegiũ, Adulterium, & inceſtus. Tertia committitur circà locum ſacrum, ut quando Eccleſia violatur violentâ manuũ injectione, & hominis percuſſione, effuſione violentâ ſanguinis, effractione, devaſtatione, vel incendio, vel per fornicationem etiam occultam commiſſam in Eccleſia, *Bellett. de favor. Cleric. real. §. 4. n. 16.* Quarta committitur circa res: & hoc caſu tribus modis, videlicet auferendo ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, vel non ſacrum de ſacro, *quiſquis inventus 17. qu. 4.* & his caſibus, qui variè contingere poſſunt, ita diverſa erit delinquentium punitio, *Leo Theſ. for. Eccleſ. par. 3. cap. 4. à n. 44. ad 55. Barb. in d. cap. quis quis inventus num. 4. & 5.*

Delictum ſacrilegii, quoties delinquens ſit
8 laicus, eſt mixti fori, & ideò inter Judicem Eccleſiaſticum, & laicum datur præventio, adeò ut altero eorum præveniente, & procedente, alterius forus ſileat: cum Judex Eccleſiaſticus non ſolùm ad pœnas ſpirituales, ſed etiam temporales citrà ſanguinem contra laicos Sacrilegos procedere poſſit, ut benè probat *Sperell. dec. 4. per totam*. Vult tamen *Tondut. de prævent. par. 2. cap. 27. num. 22.* id procedere quando reus non eſt in contumacia: ſi enim eſſet contumax, ut poté quia non compareat, ſed aufugit, tunc poſſit (ut ipſe ait) uterque Judex procedere, cùm contumax non poſſit opponere de præventione, & ſic Judex Sæcularis imponet contumaci pœnas temporales, & Eccleſiaſticus Spirituales; & huic opinioni adhærent *Graſs. de eff. cleric. effect. 1. nu. 620. in fin. Bellett. de favor. cleric. real. §. 4. nu. 7.*

Hocque ex eo provenire videtur, quia in
9 Criminalibus per ſolam accuſationem, informationem, & examen teſtium, Cauſa non dicitur præventa: nam requiritur, vel executio citationis verbalis contra reum legitimè executioni demandatæ, vel perſonæ captura, quæ ſola ſufficeret ad præveniendum, & uti fortior, citationi verbali, & cæteris actibus prævaleret, ut tradit idem *Tondut. cit. par. 2. cap. 54. à num. 5. ad 9. & par. 3. cap. 20. nu. 2.* quæ concluſio vera eſt, quando captus non opponit de præventione verbali coram alio Judice (ad quem, ſi opponat, eſt remittendus) & quando reus eſt verè captus; ſecus ſi ſponté coram Judice, qui eum non citavit, ſe conſtitueret; quia præſumitur doloſè, & in fraudem ſe conſtituiſſe, prout concluſionem prædictam enucleando tradit *Guazzin. ad defenſ. reor. def. 1. cap. 9. à n. 14. cum ſeqq.* quem non pigeat videre.

Præterea ut Effractores Eccleſiarum cum
10 ſpolio, gladio Spirituali Eccleſiæ ubique perſequuti confundantur, quoties caſus eveniat eos denunciari publicè poſſe, & debere, Epiſcopus literis ſuis ſubſidialibus requirat alios Epiſcopos Provinciæ, ut illos denunciare quoque faciant in ſuis Diœceſibus, quia delictum eſt atrox, & exemplare, & tam de jure civili *in l. ſi quis in hoc genus 10. ibiq. DD. Cod. de Epiſc. & Cleric.* quàm Canonico in *c. ſi quis 29. §. Qui autem 17. quæſt. 4.* inter capitalia delicta numeratur, *Bellett. diſq. cler. de pœn. Cleric. §. 45. nu. 2.* imò quod excedat omnia alia crimina præter crimen læſæ majeſtatis, ex *Bartol.* cenſuit *Graff. conſil. lib. 1. par. 2. tit. de privileg. conſil. 2. diffic. 1. nu. 3. & 4.*

Cæterùm regulare eſt in delictis mixti fori, quod abſolutus à Curia laica, quæ prævenit, non debet ampliùs à Curia Eccleſiaſtica moleſtari, *Sperell. dec. 4. num. 4.* & hanc opinionem ſequuta eſt *S. Congr. Immunit. in una Nucerina 8. Julii 1687. lib. Decr. Martell. pag. 130.* Et vice verſa abſolutus à Curia Epiſcopali, non poteſt amplius à Curia laica moleſtari, etiamſi nõ in-

tercesſerit captura Rei, ut declaravit eadem *S. Congreg. in Peruſina 30. Septembris 1704. lib. 3. Decret. Vallem. pag.*619. Quod tamen intelligendum venit, ubi Judex Laicus, & Eccleſiaſticus ſunt ejuſdem Monarchiæ, nam ſi eſſent ſub diverſis Principibus, conſtituti, quilibet eorum procederet nullâ habitâ ratione præventionis factæ per alium, ut obſervat *Tondut. de prævent. par.2. cap. 32. num.27.*

De excommunicatione contenta in c. noverit, & c. gravem de ſent. excommun.

Tradit antiquitas, quod laici oppidò Clericis infeſti ſunt; ideoque ſæpè oneribus, & gravaminibus directè, vel indirectè eos ſubiicere moliuntur. Quare cùm Epiſcopus in ſua Diœceſi hoc attentari perſpexerit, ſivè Edictis, ſive Statutis, quibus,ut plurimum libertas Eccleſiaſtica lædi ſolet; contrà violatores procedere non negligat, & immunitatē Clericorum juxta Canonum inſtituta tueatur. Et ſi Statuto, vel Edicto laicorum v. g. prohibeatur, quod nemo ex habitatoribus, & incolis Civitatis, aut alterius loci, poſſit molere frumentum, vel olivas macinare, niſi in certis molendinis ipſorum laicorum: debet judicialiter monere,quos oportet Conſiliarios, ſeu Officiales de regimine ſub pœna denunciationis excommunicationis incurſæ, *ad faciendam declarationem, Statutum ſivè Edictum non comprehendere Eccleſiaſticos, neque eorum Molendina*, & quatenus in termino ab eo præfiniendo illam facere recuſent, in excommunicationem eos incidiſſe declaret modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V.

Viſâ particulâ Statuti laicalis hujus Civitatis N. in actis per Promotorem Fiſcalem noſtræ Curiæ exhibitâ (ſivè viſo Edicto gubernii laicorum evulgato), quo prohibetur Incolis omnibus, & univerſis, ne audeant ſub pœna .... frumentum molere, aut olivas macinare facere, niſi in certis molendinis ipſorum laicorum, visâque monitione *ſub pœna denunciationis excommunicationis* incurſæ per nos factâ, & contrà N. N. & N. N. hujus Civitatis Conſiliarios (ſive Syndicos, ſive Conſules, ſive Priores, ſive Confalonerios) legitimè executâ *ad faciendam declarationem*, Statutum præfatum (ſeu Edictum) hac in parte non comprehendere perſonas Eccleſiaſticas, neque eorum molendina, quam in termino eis à nobis præſcripto facere noluerunt, & allegatâ per eumdem noſtrum Promotorem *eorum contumaciâ*, dicimus, & declaramus, memoratum Statutum (ſive Edictum (*tamquam læſivum*, & ſubverſivum immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ *eſſe nullum*, & invalidum, nec obſervandum, & prædictos N. & N. qui dictam declarationem facere renuerunt, imò d. Statutum (ſive Edictum) ſervare nolunt, & fecerunt, incurriſſe excommunicationem majorem contentam *in c. noverit, & c. gravem de ſent. excom.* & eſſe publicè denunciandos per affixionem Cedulonum, prout denunciari mandamus omni, &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 *Pœna excommunicationis eſt comminanda in monitione, aliàs reus non fit contumax.*

2 *Laici ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, tenentur ſub pœna excommunicationis declarare, ſtatutum non comprehendere Eccleſiaſticos.*

3 *Epiſcopus in cauſis libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ procedit jure ſuo ordinario non obſtante impedimento, ſivè inhibitione Metropolitani, aut A.C. & non obſtante appellatione ad Papam.*

4 *Intellige quando exceſſus eſt notorius, & nullo caſu licitus.*

5 *In caſibus dubiis à declaratoria cenſurarum incurſarum ob violatam immunitatem datur appellatio ad utrumque effectum.*

6 *Declaratoria, item eſt nulla, quando prima citatio fuit circumducta & abſque alia citatione proceditur ad cenſuras.*

7 *Statuta, ſivè edicta laicorum, quando dicantur lædere libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, oſtenditur, & num.8.*

9 *Statuta, ſive Edicta laicorum, ſervanda non ſunt à Clericis, etiamſi reſpiciant publicam utilitatem.*

10 *Statuta, ſivè Edicta ubi notoriè ſunt contra immunitatem Eccleſiaſticam, ab Epiſcopo nulla ſunt declaranda.*

11 *Epiſcopus in cauſis gravibus immunitatis Eccleſiaſticæ, ubi caſus patitur dilationem, debet petere conſilium à S. Congregatione, & affertur monitum Bellarmini.*

12 *Abſolutio à cenſuris ob violatam immunitatem*

Eccle-

Google

Eccleſiaſticam à ſola Papa conceditur, & dari poteſt, & num. 13. & 14.

15 *Epiſcopus non obſtante inhibitione, ſeù abſolutione A. C. procedit contra lædentes immunitatem, & redditur ratio.*

16 *Epiſcopus in cauſis immunitatis Eccleſiaſticæ non poteſt allegari ſuſpectus.*

17 *Epiſcopus in eiſdem cauſis pro Decreto abſolutionis nihil percipere debet, exceptis actis Curiæ.*

18 *Magnates, & Magiſtratus laici, moleſtantes, & carcerantes indirectè Parentes, vel conſanguineos Eccleſiaſticorum, excommunicationem Papæ reſervatam incurrant.*

19 *Cenſuræ ſunt aggravandæ, & reaggravandæ, quando rei, & lædentes immunitatem non reſipiſcunt.*

Aggravatio Cenſurarum quomodò fiat, oſtenditur Ibidem.

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M V L A VI.

HIc auctoritate ordinariâ denunciantur excommunicati excommunicatione majori N. & N. ex eo quia per nos legitimè moniti ſub pœna declaratoriæ excommunicationis, ad faciendam declarationem, quod Statutum laicale (ſivè Edictum) quo prohibetur Incolis, & habitatoribus hujus Civitatis, nè molere faciant frumentum, nec olivas macinare, niſi in certis molendinis ipſorum laicorum, non comprehendat perſonas Eccleſiaſticas, neque eorum molendina, illam in termino à nobis eis præfixo maxima immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ læſione, & injuria, facere noluerunt. Ut igitur ab omnibus vitentur, præſentes affigi, & publicari juſſimus, & tamquam violatores Immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ tamdiù excommunicati exiſtant, donec, factâ validâ declaratione, *à Sede Apoſtolica abſolutionem meruerint obtinere*. Datum, &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

VEL

COn autorità ordinaria ſi denunciano ſcommunicati di ſcommunica maggiore N. N. & N. N. perche eſſendo da noi legitimamente ſtati citati ſotto pena d'eſſere denunciati ſcommunicati. à dichiarare in forma valida, che lo Statuto laicale, nel quale ſi prohibiſce à gli habitanti di queſta Città univerſalmente di poter macinare grano, ò Olive in altri molini, che in quelli della ſteſſa Città ſotto pena di.... non comprenda gli Eccleſiaſtici, ne li loro molini, hanno con gran danno, leſione, & ingiuria dell'Immunità, e libertà Eccleſiaſtica ricuſato, e negato di farla nel termine da noi paternamente preſcrittoli: accioche dunque ſiano da tutti evitati, e fuggiti, ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni, e come violatori della libertà Eccleſiaſtica, ſtarranno coſi ſcommunicati, fin tanto, che fatta ch'haveranno la detta dichiaratione, ſiano aſſoluti dalla Sede Apoſtolica. Data, &c.

N. Vic. Gen.

Luogo ✠ del Sigillo. *N. Attuario.*

ADNOTATIONES.

SVB PŒNA DENVNCIATIONIS EXCOMMVNICATIONIS. Hoc dicitur in decla-
1 ratoria ad demonſtrandum, quod in executione monitionis ſervata fuit forma legitima, quæ ſervanda eſt in pœnis ſpiritualibus ferendis: debet enim excommunicatio comminari, aliàs reus non conſtituitur verus contumax, & inobediens, ut tradunt *Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. c. 9. num. 14. Belleti. diſquiſ. cleric. de favor. can. §. 4. num. 47. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 41. num. 34.*

Ad faciendam declarationem. Suppoſito enim,
2 quod Statutum, ſivè Edictum ſit generale, & indefinitum, ex eo quia Eccleſiaſtici juſtè timent facto vexari poſſe; laici conveniri debent, ut declarent, illud non ligare, neque comprehendere Clericos, & ad id cogi poſſunt, *Barboſ. dec. Apoſt. collect. 442. num. 7. Nicol. in floſc. verb. laicus num. 4.* & alii ab eis allegati. Quæ concluſio de plano procedit in caſu expreſſo noſtræ declaratoriæ, in qua cùm Statutum, ſivè Edictum prohibens macinare frumentum, ſivè olivas niſi in certis molendinis, ſit contrà libertatem Eccleſiaſticam, prout deciſum jam fuit à *Sac. Cong. Immunit.* in *Baren.* Terræ *Modagni 17. Septembris 1634. lib. decr. fol.* 200. certum eſt, quod laici, qui talia prohibent, tenentur declarationem facere, ut eadem *Sac. Congr.* reſpondit in *Firmana* Terræ *Montis Georgii 19. Novembr. 1630. lib. 2. Dec. fol.* 65. & *in Laquedonca. 23. Decembr. 1636. lib. 3.*

lib.3.Dec.fol.19.à tergo: aliàs quatenus renuant,
proceditur contrà eos ad cenſuras, *ead. S. Congr.*
in Ceſaluden.11. Auguſti 1631. *d.lib.2. Dec. fol* 75.
à tergo.

Et allegatâ eorum contumaciâ. In faciendo ſci-
licet d. declaratione; nam etiamſi moniti com-
3 parerent, & excipiendo ſe excuſatos prætende-
rent, non per hoc cotumaciam purgarent: quia
cùm à jure jam ſint excommunicati in *d. c, no-*
verit. non poſſunt de injuſtitia petitionis exci-
pere, cùm ſententia juris ſemper præſumatur
juſta: ſed parere tenentur Epiſcopo, quia in
cauſis violatæ immunitatis, & libertatis Eccle-
ſiaſticæ procedit ordinariâ ſuâ auctoritate, nō
attento quocunque impedimento, ſive inhibi-
tione Metropolitani, aut A.C. ut pluries declara-
vit *S.Congr. immun.* videlicet in *Celſonen.28.Nov.*
1673. *lib.1. Dec. pag.*870. *in Baren.28. Jan.*1679.
lib. Dec. pag. 1700. *& in Balneoregien.* 18. *Auguſti*
1700. *lib.2. Dec. Vallem.* & non obſtante appella-
tione, *ead. Congr. in Piſauren.* 25. *Septembr.*1627.
*lib.1.Dec. pag.67.& in Biſuccien.6.Feb.*1694.*lib.1.*
*Dec. pag.*102. & etiamſi appellatio eſſet interpo-
ſita ad Papam, nam non admittitur, niſi in de-
volutivo, ut *ead. Congr.* reſpondit in *Materanen.*
9. *Septembr.*1631. *lib.2.Dec. pag.89.à tergo, & in*
Beneventana 22. *Nov.* 1639. *lib.* 5. *Dec. pag.* 104.
Undè ſi Epiſcopus non obſtante appellatione
procederet ad Cenſuras prout tenetur, *Sperell.*
*deciſ.*181. *num.*83. validè procederet; ſic reſpon-
dit d. *S. Congr. in Montis Faliſci* 8. *Julii* 1687. *lib.*
*Decr. Martell. pag.*129. *Sperell. dec.*48. *num.*42.

Hæc tamen probè intelligenda ſunt, quoties
4 exceſſus contra immunitatem, & libertatē Ec-
cleſiaſticam, eſt notorius, & nullo caſu licitus
prout eſt in noſtra hypotheſi, *Sperell. dec.* 48.
*n.*43.44.*&* 45. in cæteris enim caſibus dubiis re-
5 gulariter à declaratorio excommunicationis
incurſæ ob violatam immunitatem, & liberta-
tem Eccleſiaſticam, datur appellatio ad utrun-
que effectum, ut ex Decreto ejuſdem *Congregat.*
27. *Auguſti* 1650. *emanato*, probat *Pignatell. con-*
*ſul.*60. *num.*32. *tom.*2. *& conſult.*19. *nu.*60. *tom.*6.
6 Item cenſuræ eſſent nullæ, quandò prima cita-
tio, ſeù monitio, per productionem, & admiſ-
ſionem jurium, vel Judicis Decretum, eſſet cir-
cumducta, & poſt interpoſitam appellationem
Epiſcopus ſivè ejus Vicarius procederet ad de-
nunciationem Cenſurarum abſque nova Cita-
tione, ut de aliis ſententiis dixit *Rota coram Greg.*
*dec.*140. *nu.*7. *ibique Add. nu.*16. *dec.*339. *nu.*2. *&*
*dec.*457. *nu.*7. *Pac.Jord.elucubr.tom.*3. *lib.*14. *tit.*1.
*nu.*122. & in terminis cenſurarum pro tuitione
immunitatis Eccleſiaſticæ latarum, *S.Congr.Im-*
munit. in Biſignanen. 18. *Nov.*1687. *lib. Dec. pag.*
181. *in Converſanen.* 10. *Febr.* 1699. *lib.* 2. *Dec.*
*pag.*202. *Narnien.*2. *Dec.*1698. *lib.*2. *Dec. pag.*189.
à tergo.

Tanquam læſivum. Statutum, ſivè edictum,
7 ſive Bannimentum laicorum, tunc dicitur læſi-
vum immunitatis: & libertatis Eccleſiaſticæ,
quoties aufert, Clericis, quæ eis competunt,
vel prohibetur, aut impeditur uti rebus, facul-
tatibus, & privilegiis ſibi de jure naturæ, Civi-
li, & Canonico conceſſis, *Innoc.in hoc cap.nove-*
rit, *Sperell. deciſ.* 12. *num.* 39. *&* 45. *Belleti. diſq.*
cler de exempt. Cleric. à Stat. Sæcul. §.1. *nu.*22. *Leo*
*theſ.for. Eccleſ. par.*1. *cap.*14. *nu.*37. 38. *&* 39. *Pa-*
*nimoll. deciſ.*32. *nu.*21. 22. *&* 23. vel dominium
& jus, vel tollitur, vel minuitur, aut reſtringi-
tur, *Paſſerin.in Statutum nu.*59. *de hæret.in* 6. *&* alii
multi ab eis allegati: Et non ſolùm quando di-
rectè, & nominatim diſponit de Clericis, ſed
etiam quando ſub generali diſpoſitione, & ſic
indirectè, & in conſequentiam illos compre-
henderet: quia libertas Eccleſiæ nequè directè,
nequè indirectè, & neque in totum, neque in
partem à laicis lædi poteſt, ut probant auctori-
tates mox allegatæ.

Hocque exemplificatur in illis Statutis, &
8 Edictis, quibus præcipitur, ne ſubditi laici con-
trahant cum aliis, quàm cum ſubditis, ne ven-
dant, nec emant niſi à ſubditis: non admittan-
tur ad Succeſſionem bonorum, & honores, ni-
ſi ſubditi: vel prohibetur quod nemo extrahat
frumentum è Civitate, ſeu Territorio, nemo
vendat fructus niſi ſolutâ certâ gabellâ, nemo
admittatur ad Clericatum, vel ædificet Eccle-
ſiam ſine licentia Domini temporalis, vel alia
ſimilia præcipiunt, vel prohibent, de quibus vi-
deri poſſunt *Ricc.prax. rer.for.Eccleſ. par.*3. *reſol.*
214. *per tot. Barb.de jur.Eccleſ. lib.*2. *cap.*3. *à n.*192.
cum plurib.ſeqq. Hæc inquam laicorum Statuta,
9 Edicta, vel Bandimenta a Clericis ſervanda non
ſunt etiamſi aliquando eſſent utilia, & reſpice-
rent publicam utilitatem; nam quando talia
ſunt, Epiſcopus mediante ſuo Edicto publicæ
utilitati providere debet, ut dixi *par.* 1. *tit.*5.
adnot. ad form. 17. *nu.*11. *& par.*2. *tit.*15. *adnot. ad*
*form.*3. *n.*14 ubi Decreta allegantur, & hoc idē
probant aliæ auctoritates: quas cumulat *Pani-*
*moll dec.*32. *num.*27. *&* 28.

Eſſe nullum. Sicuti quando Statutum, ſivè
10 Edictum laicorum prohibens emptionē, ven-
ditionem, extractionē, & alia ſimilia fieri, eſt ge-
nerale, & ambiguum ſine expreſſione Eccleſia-
ſticarum perſonarum, poteſt Epiſcopus illos, ad
quos pertinet cogere, ut declarent nō compre-
hendere Eccleſiaſticos, eo quia de facto lædere
poteſt Eccleſiaſticam libertatem, ut probatum
eſt ſupra: ita ubi notoriè eſt contra libertatem
Eccleſiæ, ut hic, idem Epiſcopus, poteſt decla-
rare illud eſſe nullum, ut benè diſtinguit *Paſſerin.*
*in c.fin. nu.*4. *&* 5. *de immunit.Eccleſ.in* 6. & fortius
ſi de Eccleſiis vel Clericis faciat expreſſam
mentionem: nam tunc non ſolùm poteſt, ſed
tenetur ad iſtantiam Promotoris fiſcalis hanc
nullitatis declarationem facere, ut mandavit
fieri Sac. Congr. Immunit. in *Mediolanen.* 11.
Januarii 1633. *lib.* 2. *Dec. pag.* 147.

Verùm Epiſcopus non debet ad ſupradicta
11 improvidè, & feſtinantèr procedere, ſed matu-
râ deliberatione facti, loci, & perſonarum qua-
litate ſemper inſpectâ. & dum periculum, dam-
num,

num, vel ſcandalum non imminet, & caſus patitur dilationem, conſilium, (facti narratione expoſitâ), à Sac. Congregatione expoſtulare: nam ita faciens, conſilium cuſtodiet illum, juxta Sapientis effatum, *prov. 3.* Et in hoc meminiſſe juvabit monitum traditum à pio, ac doctiſſimo *Card. Bellarmino*, qui in Opuſculo, cui titulus eſt: *Admonitio ad Epiſcopum Theanenſem Nepotem ſuum*, illum inſtruens de modo tuendi Eccleſiaſticam libertatem, in ſeptima admonitione, ſeù controverſia, ſic inquit. *Hæc enim videtur hoc tempore eſſe lapis offenſionis, & petra ſcandali, & valdè difficilè eſt ſic eam defendere, ut indignationem eorum (ideſt Principum laicorum) non incurramus; vel ſic eam negligere, ut non incurramus in offenſionem Dei, & ejus Vicarii. Duo in re tam ardua mihi occurrunt: Primum, ut nihil temere, & ſinè maturo conſilio agamus; & ſi nobis non adſint in præſentia viri periti, quorum conſilio fidere poſſimus, ſcribamus, ſi tempus adeſt ad abſentes. Alterum, ut ſic vivamus, ut intelligant Principes, vel Principum adminiſtri, nos non quærere occaſiones cum illis rixandi, ſed ſolo Dei timore, & honore duci, ut libertatem Eccleſiæ defendamus; & alioquin eorum amicitiam optare, & magnificare, & re verâ conemur officiis, & beneficiis amicitiam illorum diligenter conſervare, & nutrire: multa enim Principes ſæculi amicis Epiſcopis concedunt, quæ non concederent iis, quos adverſarios ſibi eſſe ſciunt, aut credunt.* Hæc Bellarminus.

A' Sede Apoſtolica abſolutionem meruerint obtine-
12 *re.* Quamquam Cenſura, de qua loquimur hic
& habetur *in c. fin. de immunit. Eccleſ. in 6.* non legatur reſervata: adhuc tamen hodiè non ſolum abſolvi non poteſt ab Epiſcopo; ſed neque ab A.C. qui eſt Iudex ordinarius appellationū, quæ interponuntur ad Sedē Apoſtolicam, tanquam reſervata Summo Pontifici, ut pluriès S.Congr.Immunit. declaravit, & præſertim in *Licien. 13. Aprilis 1638.* in qua dubio propoſito per Vicarium illius loci, ſic reſpondit = *Sacra &c. cenſuit abſolutionem à Cenſuris in cauſa violatæ Juriſdictionis, ſeù Immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ, eſſe reſervatam Summo Pontifici, nec ab alio poſſe concedi ſub quocunque prætextu etiam reſtitutionis factæ Eccleſiæ, & opinionem contrariam eſſe improbatam; ideoque illa non obſtante, eundem Vicarium procedere debere ad fulminationem cenſurarum contra Violatores, lib. 3. Dec. fol. 66. à tergo.*

Et propoſito in eadem Congregat. dubio:
13 *An A.C. poſſit dare abſolutionem à Cenſuris illatis
in Cauſa Immunitatis, libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ? An etiam cætera Tribunalia Urbis?* Die 4. Auguſti 1626. cenſuit, *non poſſe, & reſolutum fuit* in his conſulere debere *Sac. Congregationem lib. 1. Dec. fol. 10.* Imo quod neque abſolutio obtenta à Sac. Pœnitentiaria ſuffragetur in foro externo, teſtatur *D. Reynald. ſupplem. ad cap. 1. ſupplem. 6. num. 25.*

Et iterum habito recurſu ſuper eodem du-
14 bio ad inſtantiam Epiſcoporum Regni Nea-
politani, eadem Congregatio *die 27. Maii 1643.* reſpondit = *ſervandum eſſe Decretum editum die 4. Auguſti 1626. à Sanctiſſimo approbatum, ut A.C. à Cenſuris promulgatis ex cauſa Juriſdictionis, Immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ non poſſit abſolutionem concedere, etiam cum reincidentia, uti reſervatam Summo Pontifici pro tempore exiſtenti, ideoque D. Secret. notificet A.C. lib. 3. Decr. fol. 176. à à num. 6.* & ſæpè alibi.

Et hinc eſt, quod ſi A. C. Inhibitiones, vel
15 abſolutiones à Cenſuris ob cauſam violatæ
Immunitatis, aut libertatis Eccleſiaſticæ concederet, illis non obſtantibus Epiſcopus procedere validè poſſet, *ead. Sac. Congr. in Melphien. 22. Aprilis 1673. lib. 1. Decr. pag. 792. & in Ravellen. 30. Auguſti 1698. lib. 2. Decr. pag. 172. à tergo*: quia in hac materia ſtandum eſt Decretis S. Congr. Immunit. ut ait *D. Reynald. obſer. crim. ſupplem. ad cap. 24. ſupplem. 2. num. 116.* & ſi Iudex habet dubium circa illorum interpretationem debet eandem Congreg. conſulere, prout ipſa Congregatio reſpondit in *Mediolanen. 22 Junii 1060. lib. Dec. Rocci pag. 264.*

Et nota Primò, quod Epiſcopus in Cauſis
16 Immunitatis Eccleſiaſticæ non poteſt allegari
ſuſpectus, prout eadem Congr. olim declaravit in *Oſtunen. 20. Martii 1630. lib. 2. Decr. pag. 33.* Se-
17 cundò, quod pro Decreto abſolutionis cenſu-
rarum incurſarum ob læſam Immunitatem, ſeù libertatem Eccleſiaſticam interponendo vigore facultatis, ſibi à S.Congr. delegatæ, nihil recipere debet, ſalvo tamen quod debetur pro reintegratione Immunitatis, ac pro actis Curiæ, ejuſd. Epiſcopi, *ead. Congr. in Majoricen. 14. Aprilis 1674. lib. 1. Decr. pag. 924.* Tertiò, quod Barones, Magnates, & Magiſtratus laici, qui indirectè carcerant, moleſtant, & vexant Parentes, vel Conſanguineos Eccleſiaſticorum, in-
18 currunt excommunicationem, à qua abſolvi
non poſſunt, niſi à Sede Apoſtolica, ut declaravit *S. Congr. Immunit. in Oritana 18. Octobr. 1633. lib. 2. Dec. Paul. fol. 174. Leo theſ. for. Eccl. par. 3. c. 7. n. 59.* Quartò, quod quando exceſſus eſt exem-
19 plaris, & Rei non reſipiſcunt, Cenſuræ ſunt ag-
gravandæ, & reaggravandæ, ſcilicet per Edictum, per publicationem à Parochis faciendam ſingulis diebus Dominicis inter miſſarum ſolemnia pulſatis campanis, & per Concionatores ex ſuggeſtu, & per literas miſſas vicinis Epiſcopis, *Graff. de ſent. excom. conſil. 2. n. 3. par. 1. lib. 5. Gavant. verb. excommunicatio n. 45. S. Congr. Immunit. in Tropien. 22. Julii 1630. lib. 2. Decr. fol. 53. & in Beneventana 20. Jan. 1637. lib. 3. fol. 22.*

De excommunicatione contenta in cap. nullus Judicum de foro compet.

Quia non ſemel Judices, & Magiſtratus laici, uſurpantes ſibi poteſtatem exercendi juriſdictionem in Perſonas Sacras, & Eccleſiaſticas, eas ad Tribunal ſuum trahendo, judicando, carcerando, vel condemnando, irrogant injuriam Eccleſiæ, & contra jura Divina pariter, & humana Sacrilegium committunt: ideoque excommunicatione, quam incurrunt, publicè ſunt feriendi præmiſsâ declaratoriâ modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A VII.

V*iſâ judiciali monitione*, requiſitoriâ legitimè exequutâ contra Judicem N. & N. Notarium illius Actuarium, & N. Carcerum laicalium Cuſtodem, ad remittendum ad nos, & Tribunal noſtrum infra .... Clericum N. nulliter, & ſacrilegè per eos in dd. ſuis Carceribus detentum *ſub pœna publicæ denunciationis excommunicationis majoris incurſæ*, viſâque, & attentâ eorum *damnabili contumaciâ* in parendo, dicimus, & declaramus, memoratos Judicem N. Actuarium ejus N. & N. Cuſtodem Carcerum, incurriſſe excommunicationem majorem contentam in *cap. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. & in cap. nullus Judicum de for. comp. in Bullæ Cœnæ canon. 19. & in aliis Conſtit. Apoſtolicis*, & ſic Summo Pontifici reſervatam: & propterea eſſe publicè declarandos, & denunciandos, prout per affixionem Cedulonum denunciari volumus, & mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

SUMMARIUM

1 *Qui latitat, & ſubterfugit citari, habetur pro citato.*
2 *Judex laicus, qui Clericum diſtringit cenſuras plures à Sac. Canonibus inflictas ipſo jure incurrit, & num. 9.*
3 *Judex laicus non remittens ſuo Judici Clericum carceratum graviter peccat, non obſtante gravitate delicti.*
4 *Judex laicus eſt incapax juriſdictionis ſpiritualis, & ideo illam præſcribere non valet.*
5 *Etiam in crimine aſſaſſinii.*
6 *Judex, qui ob graves reſpectus Clericum carceratum Judici ſuo tradere recuſat, debet ſaltem declarare illum retinere ad diſpoſitionem Epiſcopi.*
7 *Rigor juris in quibus caſibus temperetur oſtenditur.*
8 *Judex laicus poteſt dimittere Clericum detentum innocentem abſque eo quod teneatur illum remittere ſuo Judici.*

Denunciationis Excommunicationis.

F O R M U L A VIII.

Hic auctoritate Ordinariâ denunciantur, & declarantur excommunicati excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reſervatâ N. Judex N. Laicus, N. ejus Actuarius, & N. Carcerum Cuſtos; ex eo quia per nos judicialitèr moniti, & requiſiti ad excarcerandum, & remittendum ad nos, & noſtrum Tribunal, Clericum N. in carceribus laicis injuſtè, & ſacrilegè detentum, illum remittere, prout juris eſt, & obedire noluerunt. Ut igitur ab omnibus vitentur, præſentes publicari juſſimus: & tamdiù tanquam Sacrorum Canonum, immunitatis, & juriſdictionis Eccleſiæ violatores, & perturbatores excommunicati exiſtant, donec d. Clerici liberâ, & honeſtâ dimiſſione, & ad Curiam noſtram remiſſione ſequutâ, meruerint à Sede Apoſtolica abſolutionem obtinere. Datum &c.

N, Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli,

N. Actuarius.

VEL

V E L

CON autorità Ordinaria ſi dichiarano, e denunciano ſcommunicati di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice, N. Giudice laico, N. Notaro Attuario, & N. Cuſtode delle Carceri: perchè richieſti da noi con interpellazione giudiziale, à rimettere al noſtro Tribunale il Chierico N. carcerato, e ritenuto da eſſi ſagrilegamente nelle loro Carceri (come è di ragione) non hanno come dovevano, voluto rimetterlo, nè ubbidite. Acciochè dunque ſiano da tutti fuggiti, & evitati, ſi ſono publicari i preſenti Cedoloni: & i ſopradetti come violatori de' Sagri Canoni, & uſurpatori della giuriſdizione della Chieſa, ſtaranno coſi ſcommunicati, cioè privi del conſorzio de' Fedeli, de' Santi Sagramenti de i Suffragi, & orazioni della Chieſa, e privi della ſepultura Eccleſiaſtica in caſo di morte, fin tanto che non haveranno ubbidito, e ſodisfatto alla Chieſa, & ottenuto dalla Sede Apoſtolica l'aſſoluzione. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

VISA *JUDICIALI MONITIONE*. Formulam hujus monitionis jam dedi in *par. 2.*
1 *tit. 15. form. 8.* quæ ſi perſonaliter exequi non poſſet, utpotè quia Judex Nuncium non admitteret, vel alio modo ſubterfugeret citationem perſonalem, puta auxilio poteſtatis laicalis, ſufficit, quod fiat ad Domum ſolitæ reſidentiæ dimiſsâ copiâ, vel etiam per edictum affigendum ad valvas d. Domus, ut tradunt relati à *Sperell. dec. 48. num. 34. & plurib. ſeqq.* hic enim habetur pro citato, per *text. in c. quoniam frequenter §. Porrò verb. impedit. ut lit. non conteſt.*

Sub pœna denunciationis excommun. incurſæ Ju-
2 dex enim qui perſonaliter Clericum diſtringit incurrit ipsò facto excommunicationem noſtri textus: nam etſi nonnulli DD. quos refert, & ſequitur *Barb. in eod. c. nullus*, teneant, quod hæc cenſura non ſit latæ, ſed ferendæ ſententiæ: verior tamen ſententia eſt, quod ipſo jure incurratur, quia ita per alium *text. in cap. nuper 29. de ſent. excom.* expreſsè declaratur, ut benè advertit *Pirbing. in jus can. lib. 2. tit. 2. num. 82. notab. 3.* cum quo convenit *Fagnan. in d. cap. nullus num. 13.* Et præter hanc cenſuram incurrit alteram *can. ſi quis ſuadente Fagnan. ibi num. 12. Graff. de effect. Cleric. effect. 1. num. 221. Guazzin. jun. ad anim. lib. 2. defenſ. 1. cap. 13. num. 90.* & alii à me allegati *d. par. 2. adnot. ad d. form. 8. num. 6.* Item incurrere etiam cenſuram Bullæ Cœnæ, non ambigitur, ut clarè demonſtrat *Fagnan. in dict. cap. nullus num. 14. de for. comp.*

Damnabili contumacia. Debet enim Judex lai-
3 cus conſtito quod carceratus eſt Clericus ſtatim illum remittere ad ſuum Judicem, alias graviter peccat, *Graff. de effect. cler. effect. 1. n. 334. Bellet. diſq. cleric. de favor. perſon. §. 12. num. 7.* & hoc patet ex eo, quod ſi non peccaret, tot cenſuras non incurreret, cum excommunicatio non feratur ab Eccleſia ſine culpa mortali. Neque excuſatur Judex propter gravitatem delicti à Clerico carcerato cõmiſſi: quia pro quocunque crimine, etiam enormi, & graviſſimo non eſt ſibi ſubjectus; & ſicuti non poteſt illum judicare, ita nec retinere, niſi in caſibus jure expreſſis *in c. cum non ab homine de judic. & in c. perpendimus de ſent. excom.* non obſtante quacunque
4 prætenſa conſuetudine, ſi ea ſola ſit, & nullo titulo, ſeu privilegio ſaltem præſumpto Sedis Apoſtolicæ adjuvetur, tum quia hoc ſæculo, laicus Judex eſt incapax juriſdictionis ſpiritualis, & conſequenter nunquam eam præſcribere poteſt, cum incapax poſſidendi, ſit incapax præſcribendi, *cap. cauſam de præſcript.* tum quia talis conſuetudo eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, & eſt irrationabilis, ac invalida, cui ſacri Canones ſemper reſiſtunt, ita ut nunquam præſcribi poſſit, ut latè oſtendit *Pirbing. in jus can. lib. 2. tit. 2. à num. 81. ad num. 86.*

Quod procedit, & ampliatur etiam in crimi-
5 ne aſſaſſinii, pro quo ſi Clericus reperiatur carceratus per Judicem laicum, remitti oportet ad ſuum Judicem, qui debet ferre ſententiam declaratoriam ſuper facto, ideſt quod Clericus commiſerit aſſaſſinium, ut in puncto tenet *Fagnan. in cap. contingit il 2. de ſent. excom. num. 21. 22. & 23.* Nec obſtat plurium DD. opinio, quod Clerici committentes crimen aſſaſſinii ipſo facto pœnam depoſitionis, etiam ab ordine ſtatim incurrant, & ammittant omne privilegiũ clericale, itaut poſſint capi, & puniri per Judicem laicum vigore *text. in cap. 1. de homicid. in 6.* quia ſententia communis Canoniſtarum tenet, per hunc textum, Clericum de crimine aſſaſſinii culpatum, non amitteret ipſo jure privilegium clericale, ſed precedere debere ſententiam declaratoriam Judicis Eccleſiaſtici, ad hoc ut Judex laicus illum capere, & punire poſſit, *Bellett. diſq. cler. de favor. perſon. §. 7. n. 6. Barb. in d. cap. 1. de homic. in 6. num. 14. Pirbing. in jus can. loco ſupra citato num. 26. Paſſerin. in d. c. 1. de homic. in 6. num. 9.* ubi ſic ait = *Nec iſte Clericus ſic depoſitus ex vi aſſaſſinii poteſt à Judice ſæculari capi, & puniri ex vi talis depoſitionis, ſed*

neceſ-

*neceſſaria eſt prius ſententia declaratoria Judicis Ec-
cleſiaſtici &c. Vulpin. Succ. Farinac. par. 1. de inqui-
ſit. quæſt. 8. num. 28.* ex hac Criminaliſtarum lu-
cerna hæc habet = *Clericus aſſaſſinus poteſt à Ju-
dice ſæculari puniri, etiam abſque ulla degradatio-
ne, dummodo de aſſaſſinio conſtet, & ubi aſſaſſinus fue-
rit ab Eccleſiaſtico Judice bannitus, diffidatus, &
condemnatus.*

Verum enim verò, ſi Judex laicus Clericum
6 delinquentem in carceribus ſuis detentum, Ju-
dici Eccleſiaſtico requirenti remittere recuſet
ob aliquos graves reſpectus, & Epiſcopus pru-
dentialibus motivis adactus ad publicationem
Cenſurarum (nè eveniant majora ſcandala) tre-
pidet devenire: tunc ſaltem omnino curare de-
bet, ut Judex præfatus ſcripto declaret, *illum
retinere nomine, & ad diſpoſitionem ipſius Epiſcopi*,
certioratâ ſuper hoc Sac. Congreg. & monitis
paternaliter Judice, & Officialibus de cenſuris
7 incurſis, prout dixi *in par. 2. tit. 15. form. 8.* nam
rigor juris aliquando temperatur ratione loco-
rum, aliquando ratione Cauſæ, aliquando ra-
tione perſonæ, ut docet, & monet *gloſ. in cap.
pueris 60. verb. rigor. de ſent. excom.* ac etiam
quando Prælatus videt excommunicationis
medicinam non eſſe infirmo profuturam, *cap.
duo diſt. 13.* Si vero ipſi Judici laico conſtet,
quod Clericus, quem detinet carceratum, eſt
8 innocens delicti, pro quò reperitur in carceri-
bus, tunc poteſt illum liberum demittere ab-
ſque eo quod teneatur eum tradere Judici ſuo,
Graff. de effect. Cleric. effect. 1. num. 1285.

Et in aliis Conſtit. Apoſtolicis. Ideſt *Honorii III.
9 Conſt. 1. Bullar. tom. 1. pag. 43.* in qua confirmat
legem *Federici II.* Imperatoris pro immunitate,
& libertate Eccleſiaſtica emanatam, *Bonifa-
cii IX, Conſt. 4. eod. tom. 1. pag. 232. Martini V.
Conſt. 10. eod. tom. 1. pag. 261. Leonis X. Conſt. 7. §. 40.
pag. 478. & Conſt. 10. §. 11. pag. 483. Pauli V. Con-
ſtit. 63. tom. 3. §. 19. pag. 252.* in quibus Judices
laici perturbantes juriſdictionem Eccleſiæ, &
perſonas Eccleſiaſticas capientes excommuni-
catione majori Papæ reſervatâ feriuntur.

De excommunicatione contenta in cap. Adminiſtratores 23. quæſt. 5.

Judices, & Magiſtratus laici per hunc text. & per alia jura à me allegata *par. 2. tit. 15. formul. 9. num. 7.* requiſiti à Judice Eccleſiaſtico, tenentur præſtare brachium ſæculare pro exequutione ſententiarum, & mandatorum ejus, quod ſi illud judicialitèr deindè moniti concedere neglexerint, poteſt Epiſcopus, ſivè alius Judex Eccleſiaſticus, qui habet juriſdictionem excommunicandi, illos à communione Eccleſiæ repellere, & excommunicare. Unde ſi detur caſus denegationis, & Epiſcopus judicet expedire hoc remedio uti, & eos ita compellere, factis monitionibus, deveniet ad declaratoriam modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XIV.

V*iſâ requiſitione* implorationis auxilii brachii ſæcularis Judici N. nomine noſtro honorificè factâ de, & ſuper exequutione ſententiæ (ſeù mandati) per nos judicialiter lata contra N. de crimine ..... proceſſato, convicto, & ſer. ſer. condemnato: *viſis monitionibus* deinde contra eundem Judicem renitentem, ad præſtandum d. auxilium cum præfixione termini, & comminatione excommunicationis, legitimè exequutis, & nihil relevans, *quod eum excuſare poſſit* deducto, & attentâ ejus culpabili negligentiâ, & contumaciâ in re gravi propter quam ea, quæ Deo ſunt placita, proſequi non poſſumus, ideo duximus *eſſe excommunicandum*, & a communione Eccleſiæ repellendum, prout excommnnicamus, & à conſortio, & communione fidelium repellimus, & ſeparamus, donec paruerit, & auxilium præſtiterit, Cedulones decernimus, & excommunicatum declarari, & denunciari, volumus, & mandamus omni &c.

Ita pronunciavi ego N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Judex laicus requiſitus, ſi denegat ſuum auxilium eſt cogendus cenſuris, & num. 7.*
2 *Monitiones contra Judicem laicum, qui auxilium dare recuſat, quomodo ſint concipiendæ, oſtenditur.*
3 *Unica monitio pro tribus quando ſufficiat, & quâ formâ ſit concipienda, oſtenditur.*
4 *Judicis arbitrio remittitur intervallum dierum inter unam, & alteram monitionem requiſitum.*
5 *Monitio facta cum termino, qui nimis arctat, eſt nulla.*
6 *Judex laicus in quibus caſibus poſſit ſuum auxilium, ſive brachium denegare, oſtenditur.*
8 *Judex laicus denegans ſuum auxilium Judici Eccleſiaſtico, compellitur cenſuris, etiam in cauſis mixti fori.*
9 *Judex laicus denegans ſuum auxilium pro tuenda*

clau-

clauſura Monialium, excommunicationem incurrit ipſo jure.

10 *Clerici non debent inſervire Epiſcopo in officio Satellitum.*

11 *Clerici in civilibus de commiſſione Epiſcopi, poſſunt intimare mandata: Et Epiſcopus per modum defenſionis gladio temporali ut.*

Denunciationis Excommunicat.

F O R M U L A X.

HIc auctoritate Ordinariâ declaratur, & denunciatur excõmunicatus excommunicatione majori nobis reſervata N. Iudex laicus, ex eo, quia per nos honorificè requiſitus, & poſtea judicialitèr monitus ad prȩſtandum auxilium ſui brachii ſȩcularis pro exequutione noſtrȩ ſententiæ juridicè latæ contra N, pro . . . . . illud contra juris ſtatuta, cum maximo juſtitiæ, & publici boni detrimento, præſtare renuit, & recuſavit. Ut igitur tanquam contumax, & inobediens Eccleſiæ in re gravi, ab omnibus vitetur, præſentes publicari juſſimus; & ita excommunicatus permaneat, donec parendo condignam dederit ſatisfactionem, & à nobis meruerit abſolvi. Datum &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

V E L

COn autorità ordinatia ſi dichiara e denuncia ſcommunicato di ſcommunica maggiore à noi riſervata N. Giudice laico, perche eſſendo ſtato à noſtro nome con il dovuto riſpetto richieſto, e di poi anche giudizialmente interpellato, à concedere l'ajuto del ſuo braccio ſecolare per l'eſecutione della ſentenza giuridicamente promulgata da noi contro N. per . . . . hà contro la diſpoſizione, e dritto legale, con gran danno e diſprezzo della giuſtizia, e del publico bene, negato di concederlo: ed accioche come contumace e diſſubidiente alla Chieſa in coſa grave ſia da tutti fuggito e vitato, ſi ſono publicari i preſenti Cedoloni; e ſtia ſcommunicato, fin tanto che haverà ubbidito, e dato alla Chieſa la condegna ſodisfazione, & ottenuto da noi Laſſoluzione. Dato &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

A D N O T A T I O N E S.

VISA REQUISITIONE. Qua forma ſit facienda brachii ſæcularis imploratio, jam
1 oſtendi *par. 2. tit. 15. form. 9.* ubi *nu. 8.* monui,
quod Judex laicus eſt prius requirendus benignè, & poſtea per cenſuras cogendus, ſi deneget auxilium, ut præter authoritatem *Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 5. tit. 10. cap. 9 num. 23.* quam ibi allegavi, docet etiam *Graff. de effect. cleric. effect. 1. num. 1018.*

Viſis monitionibus. Dicitur hoc in plurali,
2 quia ſecundum literam noſtri textus, admonitio debet eſſe trina, hȩc enim vocatur legitima, *gloſ. in c. contingit. il 2. ver. tertio de ſent. excom.* ideſt. Prima, ad *præſtandum infra . . . dies auxilium brachii ſæcularis pro exequutione ſententiæ contra N. ſub pœna excommunicationis.* Secunda *ad dicendum & allegandum infra . . . dies, cauſam quare non debeat excommunicari.* Tertia *ad comparendum infra . . . dies, & videndum, & audiendum ſe excommunicari,* & ſucceſſivè *excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denunciari, Cedulones decerni, & affigi per loca ſolita &c.* ut docent Canoniſtæ quos refert, & ſequitur *Bellett. diſqu. cleric. de favor. can. §. 4. num. 22.*

Verum ſi monitiones non fierent diſtinctè;
3 ſed unica, quæ tres complectatur, ſufficit pro validitate, juxta aliam litteram *c. conſtitutionem §. Statuimus de ſent. excom. in 6.* nam una monitio cum intervallo aliquorum, ſaltem duorum dierum, habet vim trinæ monitionis, hoc eſt ſi dicatur = *monetur N. in termino peremptorio ſex dierum, quorum primi duo ſibi aſſignantur ad dandum, & præſtandum brachiū ſæculare pro exequutione Sententiæ per nos latæ contra N. ſub pœna excommunicationis, alii duo ad dicendum & allegandum cauſam quare non debeat excommunicari, alii verò duo ad comparendum, & videndum, & audiendum ſe excommunicari, & ſucceſſivè pro excommunicato publicè denunciari, Cedulones decerni, & affigi per loca ſolita &c.* hæc enim monitio taliter concepta æquivalet tribus, ut docent *DD. in d. cap. conſtitutionem de ſent. excom. in 6. Graff. conſil. lib. 5. par. 1. conſ. 4. num. 7. 8. & ſeqq. de ſent. excom.*

Temporis verò intervallum iſtius Canoni-
4 cæ monitionis eſt Judici arbitrarium, itaut augeri, & minui poſſit, pro rerum, & facti qualitate, *Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 3. reſol. 132. n. 3.* Bel-

Bellett. diſq. cler. loco ſupra citato num. 23. & 43. in
fin Sperell. dec. 48. num. 58. & 59. At cautus, &
5 circumſpectus in hoc debet eſſe Iudex: nam ſi
juxta facti, & delicti ſpeciem, tempus præfi-
xum, & prçſertim in excommunicatione ab ho-
mine ferenda, eſſet nimis breve, & incongruum
pro defenſione citati, monitio eſſet nulla, tan-
quam nimis eum arctans, ut in cauſa civili mi-
noris relevantiæ dixit *Rot. coram Merlin. dec. 436.*
num. 12. & 13.

Quod cum excuſare poſſit. Per hujus clauſulæ
6 expreſſionem datur intelligi, quod Judex laicus
poteſt aliquando juſtè denegare ſuum auxiliũ,
v. g. ſi Iudex Eccleſiaſticus requirens, fidem
non faceret de proceſſu: vel ſi in crimine ſæcu-
lari, vel mixti fori de quo ipſe Iudex laicus po-
tuiſſet cognoſcere (nam in cæteris merè Ec-
cleſiaſticis eſt merus executor) ſententiam pro-
tuliſſet, ſivè mandatum relaxaſſet juris ordine
non ſervato, ſed extrajudicialiter, & de facto
proceſſiſſet: vel illud quod Judex Eccleſiaſticus
vult exequi, eſſet evidentèr iniquum, & inju-
ſtum: vel evidenter nullum dixi *evidenter*; nam
ſi injuſtitia, aut nullitas eſſet latens, & occulta,
& de ea non conſtaret, Iudex laicus in dubio
debet exequi, & obedire, ut hæc declarando be-
ne advertit *Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. à n. 1205.*
cum pluribus ſeqq. Piriuc. in jus cau. tom. 1. tit. 31.
nu. 48. cum aliis auctoritatibus allegatis *d. par. 2.*
tit. 15. ad form. 9. num. 4.

Eſſe excommunicandum. Licet *gloſ.* hic in fine
7 dicat, quod Judex laicus ter monitus denegans
auxilium, incurrat excommunicationem ipſo
jure: nihilominis ut advertit *Gratian. in c. ante-*
cedenti §. præterea (& eſt communis opinio)
cenſura hujus canonis non eſt latæ, ſed ferendç
ſententiæ. Quod autem poſſit, & debeat Judex
laicus cenſuris compelli ad præſtandum auxi-
lium, ſivè brachium Judici Eccleſiaſtico illud
jure requirenti, ſi præſtare renuat eſt certum
in Iure, & probant *DD. à me citati d. par. 2. tit. 15.*
ad form. 9. num. 7. Barboſ. in c. ſtatuimus num. 8. de
maledic. & alii in magno numero cumulati à
Romagner in gloſ. ad Synod. Gerund. lib. 5. tit. 10.
cap. 9. num. 23.

Et tàm pro cauſis merè Eccleſiaſticis, quàm
8 mixti fori, cum enim Epiſcopus in omnibus
delictis, in quibus ſecundum juris diſpoſitionẽ
poteſt inquirere, & punire, debeat ſi opus fue-
rit implorare (ut delinquentium contumacia
reprimatur) hujuſmodi ſæculare auxilium, ut
habetur expreſſum in *c. 1. de offic. ordin.* & tradit
gloſ. in c. plerisq. verb. brach. ſæcul. tit. eod. & in c. quo-
niam. ſequitur, quod indiſtinctè poſſit ad illud
prçſtandum compellere, *gloſ. in d. cap. 1. verb. prç-*
judicandum, & in cap. ſtatuimus verb. contra cum de
maledic. Dian. par. 1. tract. 2. reſol. 108. ſcilicet
cenſurâ excommunicationis, vel etiam interdi-
cti, cum ejus arbitrio puniendus ſit Iudex lai-
cus *Menoch. de arbitra. lib. 2. caſ. 452. num. 3.* licet
praxis admittat, ut Judex laicus inobediens ex-
communicatione plectatur donec paruerit,
Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 1. poſt reſol. 298. no-
tabilia in mater. implorat. brachii num. 2. niſi age-
retur de imploratione brachii ſæcularis ad tu-
9 endam clauſuram monialium: quia in ea ſi Ju-
dex, ſive magiſtratus laicus, auxilium non im-
penderet, eſſet ipſo facto excommunicatus vi-
gore *Concilii Tridentini ſeſſ. 25. c. 5. de regular.*

Quid ſi Iudex laicus non habeat familiam ar-
10 matam, nec alio modo valeat auxilium implo-
ratum præſtare? an tali caſu, vel alias ſi bra-
chium ſæculare implorare nollet, poſſit Epi-
ſcopus pro exequutione ſuorum mandatorum,
uti operâ Clericorum? & dicas, quod non;
honeſtas ipſa Clericalis non patitur, quod Cle-
rici exerceant officium Satellitum, quod eſt in-
fame *Sperell. dec. 77. nu. 2.* Si enim Epiſcopus mit-
teret Clericos armatos ad capiendum reos, vel
pignora, eſſet res peſſimi exempli, pluries à
Sac. Congreg. damnata, ut teſtantur *Nicol. lu-*
cubr. can. lib. 5. tit. 39. poſt num. 109. ver. At Epiſco-
pus Pignatell. conſul. 66. num. 21. tom. 5. Pellegrin.
prax. Vicar. crim. par. 4. ſect. 8. nu. 63. Unde Præ-
ſules ab hujuſmodi commiſſione omnino ab-
11 ſtinere debent: quamquam in civilibus inti-
matio alicujus mandati, poſſit à ſuo Superiore
etiam Clericis committi *Rot. coram Buratt. deciſ.*
176. *num.* 2. imò per modum defenſionis liceat
Epiſcopo uti etiam gladio temporali, *gloſ. fin. &*
DD. in cap. dilecto de ſent. excom. in 6.

De excommunicatione contenta in c. diſſinivit 17. *q.* 4.

Frequenter de hac excommunicatione in
foro Eccleſiaſtico contingit dubitari, & diſce-
ptari: quia frequenter confugientes ad loca Sa-
cra, & immunia, temerè à Judicibus laicis, eo-
rumque exequtoribus, abſque Epiſcopi licen-
tia, vi extrahuntur. Propterea conſtito de vio-
lenta à loco immuni extractione, Epiſcopus
nullâ interpoſitâ morâ, præmiſsâ monitione
contrâ Iudicem mandantem, vel approban-
tem, & extrahentes, ad reſtituendum extra-
ctum loco immuni, ſi parere detrectent pro-
cedat ad declaratoriam modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.
FORMULA XI.

VIsâ relatione Promotoris noſtri fiſci *de, & ſuper violenta extractione N. confugæ laici* ab Eccleſia N. loci N. per ſatellites Curiæ N. facta die ..... Visâ informatione captâ, & *monitione exequutâ* contra N. Iudicem mandantem (vel approbantem) & Promotorem ejus fiſcalem, & exequtores, *ad reſtituendum d. Eccleſiæ* extractum: & attentâ eorum contumaciâ in parendo, di-
cimus

cimus, & declaramus d.N.Judicem, Promotorem ejus fiſcalem, & extrahentes, de quibus in Proceſſu, damnabilitèr incidiſſe in excommunicationem majorem contentam tam *in d. c.diffinivit 17. q.14.* quàm in Conſtitutione *7.Greg.XIV. cum aliàs*, & eſſe nominatim publicè denunciandos; ideoque Cedulones decernimus, & affigi, ac publicari volumus, & mandamus omni, &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Extrahens confugum ab Eccleſia malis artibus ſine violentia incurrit excommunicationem.*

2 *Extrahens confugum ab Eccleſia auctoritate privatâ, an incurrat excommunicationem, oſtenditur, & num.3.*

4 *Qui conatur extrahere, licèt non ſequatur extractio, cenſuram Bullæ Greg. XIV. incurrit.*

5 *Extractus de ordine Epiſcopi ad formam Bullæ, ſi fugam arripiat à carceribus, & iterum capiatur in loco non immuni eſt bene captus.*

6 *Quando eſt dubium, an captus gaudeat immunitate, vel eſt conſignandus Curiæ Eccleſiaſticæ, vel declarandum, quod retinetur illius nomine.*

7 *Confugæ à loco immuni extrahi non debent niſi abutantur confugio, etiamſi adſit facultas S. Congreg.*

8 *Confugæ quando dicantur abuti confugio, oſtenditur exemplis.*

9 *Litteræ S. Congreg. & Statuta Religionum de non recipiendis in Monaſteriis hominibus facinoroſis, non tollunt immunitatem.*

10 *Examen confugæ receptum in loco immuni eſt nullũ.*

11 *Bona aſportata in loco immuni ſequeſtrari non poſſunt, neque auctoritate Epiſcopi, neque Nuncii Apoſtolici.*

12 *Hæretici, excepto hæreſis crimine, gaudent immunitate.*

13 *Clerici ſæculares, & Regulares etiam pro delictis Eccleſiaſticis gaudent immunitate Eccleſiæ, & num.14. 15. & 16. & 17.*

18 *Monitio ad reſtituendum extractum quâ formâ ſit concipienda oſtenditur, & num.19.*

20 *Monitio ubi factum eſt notorium, non eſt neceſſaria, præſertim in notorio facti permanentis, & nu.21. Sed cautius ſit illum adhibendo.*

22 *Reſtitutio extracti, cui ſit facienda oſtenditur.*

21 *Traditur formula aggravatoriæ.*

24 *Aggravatoria eſt remedium ordinarium adverſus excommunicatos contumaces.*

Denunciationis.

FORMULA XII.

HIc auctoritate ordinariâ declarantur, & denunciantur excommunicati, excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reſervatâ N. Iudex laicus, & N. ejus Promotor Fiſcalis: nec non N. & N. Exequutores, ex eo, quia nullâ nobis factâ requiſitione, nec habitâ licentiâ, temerè auſi fuerunt N.laicum prætenſum delinquentem, & in Eccleſia S.N. loci N.morantem, ad quam confugerat, & ſe receperat, capere, & inde eum extrahere, & ad Carceres adducere laicales non formidarunt. Quarè ut memorati Eccleſiæ ſacrilegi violatores ab omnibus vitentur, præſentes publicari juſſimus: & tamdiù excommunicati exiſtant, donec reintegrata dictâ Eccleſiâ, reportatione d.N.extracti, à Sede Apoſtolica abſolutionem meruerint obtinere. Datum, &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

VEL

COn autorità Ordinaria ſi dichiarano, e denunciano ſcommunicati di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice N. Giudice Laico, N. Promotor Fiſcale; & N. & N. eſſequutori, per havere ſenza noſtra licenza eſtratto violentemente dalla Chieſa di S. N. del luogo N. in cui s'era rifugiato N. laico, preteſo delinquente, e così eſtratto l'hanno condotto temerariamente legato alle Carceri laicali. Per tanto, acciochè come ſacrileghi violatori dell'immunità della Chieſa, ſiano da tutti fuggiti, ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni: e così ſtiano ſcommunicati, fin tanto che reintegrata la detta Chieſa colla reſtituzione, e riportazione del d. eſtratto, meriteranno d'eſſere aſſoluti dalla Sede Apoſtolica. Dato &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo. *N. Attuario.*

ADNOTATIONES.

S*Vper violenta extractioar.* Exprimit hæc clan-
ſula caſum minus dubitabilem, & inhæ-
1 ret literæ tex. in *c.inter alia de immun.* ibi = *non eſt
violenter ab Eccleſia extrahendus*, non tamen
excludit extractionem ſequutam abſq; violen-
ta! Nam ſi quis non vi, ſed dolo, ſeductione,
mēdaciis, vel timore incuſſo, ab Eccleſia quem
educeret, ut caperetur, diceretur violenter ex-
traxiſſe, & deberet extractus Eccleſiæ reſtitui,
quia tunc non ſpontè ab Eccleſia reputatur
exiiſſe *Ricc.prax.rer.for.Eccleſ. par.2.reſol.328. &
430. per totas Ventrigl. par.2. adnot.23. §.1. n.41.
Tanimoll. deciſ.56. num.25. & trib. ſeqq.*

Dubium ſolum oriri poteſt, an ad incurren-
dam excommunicationem Bullæ *Gregor. XIV.*
2 requiratur, quod extractio rei ab Eccleſia, fiat
authoritate publicâ, vel ſufficiat, quod ſequa-
tur authoritate privatâ? *Ventrigl. loco cit.nu.78.*
tenet cum *Bonaccin. tom. 3. de excom. in partic.
extr. Bull.Cœn. diſp.2. q.3. punct.16. §.14. num.9.*
quod illam incurrat etiam privata perſona at-
tentans præter, vel contra d. Conſtitutionem:
ſed hæc doctrina nimis generalis indiget decla-
ratione.

Aut enim privata perſona extrahit vi, vel
dolo confugam, adhoc ut cadat in fortiis Curię
3 Sæcularis, & tunc doctrina vera eſt, & in his
termiuis loquitur *Genuen. in prax. cap. 22. nu.6.
ab eod. Ventrigl. allegatus*, & decretum *S.Congr.
Imm. in Theatina 21.Junii 1651. lib.4.Decret. pag.
151. quod addi poteſt*: Aut confugam extrahit ex
alia cauſa, & intentione, v.g. ex odio, & inimi-
citia, animo illum percutiendi, vel ad lares
proprios reducendi, & tunc dictam Cenſuram
non incurret, quia Bulla loquitur, de extractio-
ne in ordine ad capturam, & carcerationem,
ut advertit *Guzzin. jun. ad defenſ.anim. lib.2. de-
fenſ.1. cap.14. num.11.* ſubjacet tamen cenſuræ,
d. text. cap. diffinivit 17.quæſt.4. prout declaravit
*S.Congr.Imm. in Capuana 2.Maii 1673. lib.1. Decr.
pag.796. & in Lucerina 13.Maii 1698. lib.1. Decr.
Decr. pag. 188.* à qua poterit ab Epiſcopo abſol-
vi auctoritate ordinariâ, ut ead. *Congr.* reſpon-
dit in *Aquinaten. & Cariaten.* apud *Pignatell.
conſult. 59. num.43. tom.2. 1. Octobris 1669.*

Item ſi quæras, an attentantes extrahere
reum à loco immuni ad effectum carcerandi,
4 non tamen ſequutâ verâ extractione, incurrant
dictę Bullę cenſuram, & affirmativa eſt reſpon-
ſio: licèt enim in aliis delictis non puniatur
conatus, niſi ſequatur effectus: tamen hic re-
gula fallit, propter verba *Bullæ* §.8. ibi: *Si quis
attentare præſumpſerit*, & ſic conatus eſt ſub cen-
ſura prohibitus *Graff. conſil. lib.3. par.2. conſil.2.
num.15. de Immun.Eccleſ. Bonacin. tom.3.de excom.
in partic. diſp. 2. quæſt.3. punct.16. §. 14. num.4.
Guzzin. d. cap.14. num.10. Ventrigl. d. adnot.33.
§.2. num.77.*

Notandum præterea eſt, quod ſi extractio
fieret de ordine Epiſcopi ad formam Bullæ, &
5 reus extractus fugam arriperet à Carceribus
Epiſcopi, vel laicalibus, in quibus poſt extra-
ctionē detinebatur nomine Eccleſię: ſi deinde
iterum capiatur in loco non immuni, erit bene
captus, nec poteſt amplius de attentata captura
excipere, quia jam expiravit articulus immu-
nitatis, ut reſpondit *S.Congr.Immun.in Oppiden.2.
Decemb.1661.lib.Decr.Rocci pag.376.à tergo, & in
Montis Faliſci 15.Iulii 1681. lib.2.Dec. pag.2225.*

Notandum ſecundò, quod ſi eſt dubium an
extractio ſit facta in loco immuni, vel non: ex-
6 tractus eſt conſignandus Curiæ Eccleſiaſticæ,
vel Curia laica debet declarare, quod illum re-
tinet nomine Curiæ Epiſcopi, donec ipſe co-
gnoſcat, *S.Congr.Imm.in Mantuana 27.Octob.1674.
lib.1. Decr.pag.1018. & in Neapolitana 23. Maii
1676. eod.lib. pag. 1255.* Quod faciendum, &
practicandum erit, quando confuga erit extra-
ctus ob prætenſum delictum exceptum eadem
*S. Congr. in Alexandrina 1. Decembr. 1700. lib. 2.
Decr. Vallem. pag.220. à tergo.*

Notandum tertiò, quod Epiſcopus, ſi habeat
facultatem ab eadem Congregatione extrahen-
7 di à locis immunibus confugas, etiam in caſi-
bus non exceptis, non poteſt illos extrahi face-
re, niſi abutantur confugio, ut dixi *par.2.tit.15.
ad form.13.* & recenter declaravit ead. *S.Congr.in
Iannen. 8. Ianuar. 1695. & in Recineten. 18. Iulii
1698.* Si verò abutantur confugio, & de hoc
conſtet Epiſcopo etiam extrajudicialiter, po-
terit tunc eo extrahi facere cum debita decen-
tia, & deinde conficere proceſſum, & ad d.Cō-
gregationem tranſmittere, ead. *S.Congr. in Bru-
gnaten.6.Martii, & in Placentin.21.Aprilis 1694.
lib.1. Decr. Vallem.pag.107. à tergo, & pag.117.*

Dicuntur autem abuti confugio, quando
perturbant exercitia ſpiritualia Miniſtrorum
8 Eccleſiæ, *S.Congr. Immun. in Roſſanen. 5. Novem-
bris 1665. lib.1.Decr.Altov. pag.168. & in Urbi-
naten.18.Iunii 1669. d.lib.1.pag.369.* Quando in
ſpretum juſtitiæ, exeunt in publicas vias, ead.
*S.Congr.in Peruſina 27.Ian.1677.lib.2.Dec.Altov.
pag. 1336.* Quandò incutiunt timorem ſuis
minis, vel frequenter, & temerariè exeunt in
vicinos habitatores eadem *S.Congr. in Spoletana
8.Martii 1681.lib.2.Dec.Altov.pag.2163.* Quan-
dò in locis immunibus tenent ludos publicos,
ead. *S.Congr. in Piſauren.13.Ian.1674. lib.1. Decr.
Altov. pag. 886.* Vel committunt ſcandala, &
alia indigna, *Nicol. Lucubr. civil. lib.1. tit.8. de
Immun. Eccleſ. num.35. ver.Similiter.*

Notandum quartò, quod litteræ Sac.Congr.
Epiſc. & Regular. quas referunt, per extenſum
9 *Pax.Iordan.elucubr. tom.2. lib.11. tit.3. num.233.
& Lantuſc.in Theatr.Regul.verb.Bannitus*; nec non
Statuta nonnullarum Religionum etiam à Se-
de Apoſtolica approbata, quibus prohibetur re-
ceptio bannitorum, latronum, & facinoroſorū
hominū, non tollunt immunitatem, ſed tātum
prohibent Superioribus Conventuum, nè illos
recipiant, ſub pœnis ipſis receptoribus ibi infli-
ctis,

ctis,ſeu infligendis: Unde ſi fuerint recepti non
potuerunt è locis immunibus extrahi, ſine læ-
ſione immunitatis, & incurſu cenſurarum,
Jord. ibi nu.225. Ventrigl. d. adnot. 23. §.1. nu.36.
Notandum quintò, quod Judices, & compli-
ces laici, non ſolum per violentam extractio-
10 nem confugæ à loco immuni; ſed etiam ſi il-
lius examen (quod nullum eſt) in Eccleſia, vel
alio loco immuni reciperent, cenſuras incurre-
rent, ut pluries declaravit d. *S.Congr.Immun.* & in
ſpecie in *Sagonen. 16. Septembr. 1630. lib. 2. Dec.
Paul. pag. 59. d c. in Nucerin. 1. Septembr. 1671.
lib. 1. Alt. pag. 592. & in Piſauren. 26. Martii
1658. lib. Dec. Rocci pag. 80.* in qua dictum fuit
hoc procedere, etiamſi Superior loci immunis
permiſiſſet.
Notandum ſextò, quod non ſolum à loco
immuni vetita eſt extractio confugæ: ſed nec
11 bona ibi aſportata poſſunt ſequeſtrari, neque
auctoritate Epiſcopi, neque auctoritate Nun-
cii Apoſtolici, ut reſpondit *ead. S.Congr. in Tan-
rianen. 28. Novembr. 1634. lib. 2. Dec. Paul. pag. 208.*
Notandum ſeptimò, quod ſi confuga extra-
ctus, eſſet Hæreticus, loco immuni reſtituendus
12 veniret: nam hic excepto hæreſis crimine, ſi ad
Eccleſiam confugiat pro aliis delictis non ex-
ceptis, gaudet immunitate, juxta veriorem
Sententiam, quam ſequuntur *Pac. Jord. lucubr.
tom. 2. lib. 11. tit. 3. nu. 379. Pignatell. conſult. 10.
num. 2. & 3. tom. 9.*
N. Confugæ laici. Cohęrendo Bullæ *Greg. XIV.*
exprimitur hic laicus, quia in ea ſolum de laicis
13 explicita fit mentio: & etiam quia ſupponitur,
quod delinquens ſit laicus, & quod à ſuo Judice
cui ſubeſt perſequatur. Cæterum loci immuni-
tas ſuffragatur etiam Clericis, tam Secularibus,
quam Regularibus, ſi non vigore d. Bullę *Greg.
XIV.* (quæ non tollit ſed roborat immunita-
tem), certè vigore Sac. Canonum, hoc eſt *c.
miror, c. reum, c. diffinivit 17. quæſt. 4 & c. inter
alia de immun. Eccleſ.* retentâ tamen modifica-
tione quoad Regulares, de qua loquutus ſum
par. 1. tit. 5. ad form. 8. nu. 12. & advertit quoque
*Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 8. de immun. Eccleſ.
nu. 35. ver. decimo excipiuntur.*
Sententia enim *Abbat. in c. inter alia* anteſi-
14 gnani, & Aſſeclarum, qui tenent, quod pro de-
lictis à jure, vel à Bulla non exceptis, poſſint
perſonæ Eccleſiaſticæ de mandato ſuorum Su-
periorum extrahi ab Eccleſia, ad quam con-
fugiunt, ex quo canones, & Bulla loquantur
de laicis; non eſt in praxi recepta, nec ſequen-
da, non obſtante, ſi fortè adeſſet in aliquo lo-
co conſuetudo, quia canones ſupra citati uni-
verſaliter loquuntur, ut de magis communi
concludunt, *Barb. de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3.
n. 137. & ſeq. Pac. Iord. Elucubr. tom. 2. lib. 11. tit. 3.
nu. 215. & 216. Nicol. lucubr. civil. lib. 1. tit. 8. de
immun. Eccleſ. nu. 35. Ventrigl. in prax. par. 2. adnot.
23. §. 1. num. 28. & ſeqq. Sabell. ſum. diverſ. tract.
verb. immunitas num. 20. ver. alii tamen, Raynald.
reſol. crimin. tom. 1. cap. 1. §. 11. num. 57.* & alii in
d. par. 1. tit. 6. ad form. 8. num. 2. allegati.
Quod ſi Epiſcopus contrariam opinionem
15 ad praxim deduceret, Clericos, qui ad loca im-
munia confugiunt pro delictis non exceptis ex-
trahi faciendo, non delinqueret contra Bullam
Gregorii, ſed contrairet Sac. Canonibus, &
cenſuram *d. c. diffinivit 17. quæſt. 4.* incurret: tex-
tus enim loquitur indefinitè, & univerſaliter
ibi = *nullus audeat confugientes ad Eccleſiam inde
abſtrahere*; & infra ibi = *ſi quis hoc decretum ten-
16 taverit violare &c.* quæ verba ſunt adeò gene-
ralia, ut non ſolum perſonæ privatæ, ſed quæ-
cunque aliæ in dignitate conſtitutæ compræ-
hendantur, & inhibeantur, *Pariſ. de conſid. bene-
fic. quæſt. 27. num. 23.* & in terminis noſtris ob-
ſervat *Nicol. loco ſupra citato d. num. 35. ver. ego
pro limitatione.* Undè quando Epiſcopus ad
exemplum, & pro bono diſciplinæ Eccleſiaſti-
cæ vult Clericos delinquentes ab Eccleſiis ex-
trahere, debet ad Sac. Congr. recurrere, quæ
17 ſolet facultatem concedere arbitrio Epiſcopi,
dummodo extrahat ad ſimplicem correctio-
nem, & puniat pœna carceris, vel ſimili, ut
ſub iſta conditione conceſſit, Epiſcopo Catha-
cen. *1. Septembr. 1634. lib. 2. Decr. fol. 207. à tergo,
& in Neapolitana* Nuncio Apoſtolico 2a. *Febr.
1640. lib. 3. Dec. pag. 112.*
Et monitione exequutâ. Monitio in hac ſubje-
18 cta materia extractionis, concipi poterit mo-
do ſequenti. *Citetur* N. *ad reſtituendam Eccleſiæ
S. N. à qua fuit violenter extractus, B. ipſamque
reintegrandam, alias ad comparendum legitimè in-
fra triduum* (vel infra 10t horas), *quorum pri-
mus pro primo, reliqui duo pro ſecundo, & tertiò, ac
ultimo; & peremptoria dilatione, & termino ſibi
aſſignantur, & deducendum quidquid vult, & poteſt,
& allegandum cauſam quare non debeat declarari
incidiſſe in excommunicationem majorem latam in
Conſtit. Greg. XIV. ſuper immunitate Eccleſiarum
edita, & in aliis Sac. Canonum, Conciliorum, &
aliorum Summor. Pontific. Sanctionibus contentam:
quo termino elapſo, & dictâ Eccleſiâ per reſtitutio-
nem d. B. extracti non reintegratâ, & nihil quod re-
levet deducto, die immediatè ſequenti (vel horâ)
compareat ad videndum ſe declarari excommunica-
tum, & pro excommunicato publicè denunciari, Ce-
dulones decerni, & affigi per loca ſolita Civitatis,
ipſo ulterius non monito, neque citato, niſi quatenus
opus fuerit, & ad valvas Eccleſiæ Cathedralis, &c.*
Monitione exequutâ, & elapſo termino præ-
19 fixo, ſi Eccleſia non fuerit reintegrata, vel ſal-
tem declaratum, extractum retineri nomine
Eccleſiæ, juxta ſupra deducta, Promotore Fi-
ſci inſtante, proceditur ad declaratoriam, &
affixionem Cedulonum, ut tradunt *Genuen. in
prax. cap. mihi 28. num. 20. Bellett. diſq. cler. de
favor. can. §. 4. nu. 25. Sperell. dec. 48. nu. 1.*
Si verò exceſſus eſt notorius, monitio pote-
20 rit ommitti, & ſine ea validè procedi ad decla-
ratoriam, & denunciationē excommunicatio-
nis jam latæ à jure, ut communiter docent DD.
mox citati, nempè *Gen. num. 16. Bellett. nu. 26.*
Spe-

Digitized by Google

Sperell. num. 52. *&* 53. & eſt *gloſ.* notabilis *in c. cum ſit romana §.Fin. verb.irrequiſitum de appellat.* præſertim cum hic agatur de notorio facti per, manentis nullo caſu liciti, nempè de retentione extracti in carceribus, quod non eſt juris or-
21 dine probandum, nec admittit appellationem, nec excuſationem *Sperell. d. dec.* 48. *num.*41. 42. *&* 45. *Panimoll. dec* .96. *num.* 16. *& ſeqq. Graff. de ſent. excom. conſil.*27. *num.*3. *par.* 1. & probatum fuit ſupra ad *form.*6. Cautiùs tamen agendo, & ad ſervandum ordinem judiciarium, melius eſt, quod etiam in facto notorio præcedat monitio, licet non ſit neceſſaria pro actus validitate: quia Judex laicus monitus, etiam in notoriis poteſt ſatisfacere, & corrigere ſe.

Ad reſtituendum d. Eccleſiæ. Dubium hic ori-
22 tur, cui ſit facienda reſtitutio extracti: *Bonaccin. tom.* 2. *in primo præcep. decal. diſp.* 3. *quæſt.* 7. *pun.*3. *num.*14. *& tom.*3. *de excom. extr. Bull. Cæn. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *punct.* 16. §. 3. *num.* 14. tenet, quod violator immunitatis per diſtractionem delinquentis à loco Sacro, ſatisfaciat reſtituendo extractum eidem, vel alteri Eccleſiæ, in qua æquè tutus eſſe poſſit: vel etiam reſtituendo Epiſcopo, vel ejus Vicario: *Barb. verò de jur. Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. dicit quod ſit facienda eidem Eccleſiæ, & non ſufficiat, quod fiat alteri, & illi adhæret *Pignatell, conſult.*172. *num.*10. *tom.*1. ubi plura Decreta hanc ſecundam opinionem roborantia refert: Et hanc amplectendo exiſtimo, quod ſi Judex laicus monitus reſtituat extractum liberè Epiſcopo, vel ejus Vicario ad effectum non ut carceret ſed ut eum in Eccleſia reponat, non ſit procedendum ad publicationem Cenſurarum, ſed ſuperſedendum certiorata S. Congregatione, donec habeatur reſponſum: nam hic dicitur Eccleſiæ obediens, dum extractum illæſum revocat, quem irreligiosè ab ea rapuit, ut jubet *D. Auguſtin. in c. minor.*17. *quæſt.*4. & illum reſtituendo Epiſcopo, Eccleſiæ reſtituiſſe dicitur ut in terminis plura jura cumulando firmat *Gennen. in prax. cap. mihi* 21. *num.* 8. Unde data ſatisfactione arbitrio ejuſd. S. Congreg. pro offenſa, erit abſolvendus.

Alia plura de valida, & juridica extractione Confugientium ad Eccleſias, de caſibus exceptis, & de privilegio immunitatis gaudentibus, vide *in par.* 1. *tit.* 6. *ad form.* 8. *& in Appendic. ad Bull. Gregor. XIV. pag.* 286. *& par.* 2. *tit.* 15. *ad form.*13. *& form.*14. *per tot.*

Si autem excommunicati denunciati, non-
23 curent abſolvi, tunc erit procedendum contra, eos ad aggravatoriam, quæ modo ſequenti erit concipienda.

FORMULA AGGRAVATORIÆ.

Nos Epiſcopos N.

Cum infraſcripti abſque Eccleſiaſtica auctoritate temerè N. Confugam ab Eccleſia N. violanter extraxerint, & illum d. Eccleſia per nos moniti reſtituere renuentes excommunicationem Papæ reſervatam incurrerint, & ideo per nos ritè ſub die .... per affixionem Cedulonum publicè excommunicati declarati fuerint, & adhuc damnabiliter parere, & abſolvi non curent: idcircò cupientes Nos ut reſipiſcant, & exeant à peccato, dictam excommunicationem aggravantes, per præſentes committimus, & mandamus omnibus, & ſingulis Parochis, & Eccleſiarum Rectoribus noſtræ juriſdictioni ſubjectis, ut per ſe ipſos, vel per alios, ſingulis diebus Dominicis, & feſtis diebus pulſatis Campanis, & candelis accenſis, & deinde pedibus conculcatis, & extinctis, uſque ad reſtitutionem, & ſatisfactionem condignam inter miſſarum ſolemnia publicè populo eos excommunicatos denuncient, & ab omnibus evitari faciant. Proceſſuri ad graviora contra ipſos, prout proterviam, & contumaciam exigere videbimus eorundem. Datum.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius

Nomina Excommunicator.

N. N.
N. N.
N. N.

Hoc etenim, præter novam reaffixionem Ce-
24 dulonum, eſt remedium ordinarium adhibendum adverſus excommunicatos contumaces, prout colligitur ex *Extravag. de decim.* & ex *Extravag. de furt.* & pluries adhiberi debere cenſuit d. *Sac. Congr. Immunit.* ut in *Beneventana* 20. *Ian.* 1637. *lib.* 3. *decr. pag.* 22. & in *Nullius Cauſſæ* 20. *Martii* 1630. *lib.* 2. *decr. fol.* 33. *à tergo & in Marſicana* 18. *Auguſti* 1637. *lib.* 3. *dec. pag.* 40. & in *Tropien.* 22. *Iulii* 1630. *lib.* 2. *dec. fol.*53. *Gavant. verb. excommunicatio num.* 45. *Ezov. Hiſtor. Eccleſ. lib.*13. *ad annum* 1200. *nu.*11. vide aliam formulam quam dedi *tom.* 1. *tit.*12. *form.* 16.

De excommunicatione contenta in c. quoniam de immun. Eccleſ. in 6.

Qui obtinent in prima, vel ſecunda inſtantia in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus à Sede Apoſtolica Iudicem in partibus delegari, aliquando vel potentiâ partium, vel Iudicum ſæcularium imperio, litteris delegationis uti impediuntur. Quare ſi Iudex delegatus velit ad cenſuras procedere contra impedientes, conſtito prius de impedimento, & præmiſsâ monitione juxta formulas ſuperius traditas, ad declaratoriâ deveniat modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XIII.

Viſis litteris Apoſtolicis per N. impetratis. & coram Nobis in forma publica, & ſignari ſolitis abſque ullo vitio exhibitis, de & ſuper introductione & cognitione Cauſæ (& exprimatur natura Cauſæ) in ſecunda inſtantia coram Nobis Iudice in eiſdem litteris Delegato, inter ipſum impetrantem, & N. viſis juribus *ex quibus conſtat de impedimento* præſtito per N. exequutioni *dd. litterarum*: viſa monitione contra eundem exequutâ *cum inſertione litterarum*, ad removendum impedimentum cum comminatione cenſurarum, ejuſque contumacia: viſâ demum d. impetrantis inſtantia (ſive Promotoris Fiſcalis) pro fulminatione excommunicationis, dicimus, & declaramus, d. N. executionem litterarum Apoſtolicarum prædictarum impedientem, incidiſſe damnabilitèr in excommunicationem majorem contentam in *c. quoniam de immun. Eccleſ. in* 6. & in Proceſſu Bullæ Cænæ *can.* 13. 14. *&* 16. *Papæ reſervatam* & ideò eſſe denunciandum excommunicatum, prout denunciari volumus, *Cedulones decernimus*, & relaxamus, & affigi mandamus, omni &c.

N. Judex Delegatus Apoſtolicus.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Impediens executionem litterarum Apoſtolicarum excommunicationem incurrit.*
2 *Quis dicatur impedire oſtenditur.*
3 *Qui attentat impedire, & poſtea ab impedimento deſiſtit, non incurrit, quia non punitur affectus, ſed effectus.*
4 *Quæ expeditiones veniant ſub nomine litterarum Apoſtolicarum oſtenditur, & num. 5. & 6.*
7 *Delegatus, tenetur in citatione inſerere tenorem ſuæ delegationis, aliàs citatum non arctaret ad comparendum.*
8 *Excommunicatus à Delegato Papæ, eo mortuo, abſolvi non poteſt niſi à delegante, vel ſucceſſore delegati.*
9 *Epiſcopus cenſuras non reſervatas, non poteſt Papæ reſervare in præjudicium metropolitani, cui manus ligare non poteſt.*
10 *Referuntur verſus, quibus exprimuntur caſus in Bulla Cænæ contenti.*
11 *Arma tradens infidelibus pro redemptione captivorum in modica quantitate, non incurrit cenſuram Bullæ.*
12 *Bannientes Epiſcopos ab eorum Diæceſibus, niſi ſequatur effectus, cenſuram Bullæ, & pœnas Clem. 1. de pæn. non incurrunt.*
13 *Iudices laici ſequeſtrantes fructus Beneficiorum incurrunt cenſuras Bullæ.*
Chriſtus eſt Dominus bonorum Eccleſiæ, Papa Adminiſtrator, Iudex laicus, qui ſequeſtrum removere recuſat, eſt declarandus excommunicatus.
14 *Delegatus Papæ poteſt ubique ſuam juriſdictionem liberè exercere.*
15 *Merus executor Apoſtolicus excommunicare non poteſt.*
16 *Ordinarius non poteſt cedulones extra propriam Diæceſim publicare, & affigere in forma authentica ſine licentia Ordinarii loci.*
Ordinarius loci requiſitus ab excommunicante, tenetur excommunicationem publicare.

Denunciationis.

F O R M U L A XIV.

Hic auctoritate Apoſtolicâ delegatâ declaratur, & denunciatur excommunicatus excommunicatione majori SS. D. N. Papæ reſervatâ N. ex eo quia litteras Apoſtolicas in forma Brevis per N. impetratas, & in forma authentica coram nobis Iudice Delegato exhibitas, ſuper introductione, & cognitione Cauſæ de qua in actis inter ipſum impetrantem, & N. vertentis, publicari, & parti intimari, aliiſque, quibus intereſt notificari prohibuit, & introductioni, & cognitioni Cauſæ prædictæ auctoritate ſuâ, quà contra libertatem, & juriſdictionem Eccleſiæ damnabiliter abutitur, impedimentum dedit. Quare ut tanquam excommunicatus ab omnibus vitetur præſentes pu-

publicari juſſimus: & talis exiſtat, donec Eccleſiæ, & parti integrè ſatisfecerit, & à Sede Apoſtolica meruerit abſolutionem obtinere. Datum &c.

N. Judex Delegatus Apoſtolicus.

Loco ✠ Sigilli. *N. Actuarius.*

V E L

Con autorità Apoſtolica delegata, ſi dichiara, e denuncia ſcommunicato di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontifice N. N. perchè havendo N. impetrato le lettere Apoſtoliche di delegazione in perſona noſtra ſopra l'introduzzione e cognizione della Cauſa . . . tra eſſo impetrante, & N. vertente in ſeconda inſtanza, hà impedito, che le dette lettere Apoſtoliche non ſiano intimate alla parte, nè notificate ad altri intereſſati, e che non ſia avanti di Noi Delegato, introdotta, e conoſciuta la detta Cauſa, abuſandoſi con tal dannabile maniera della ſua autorità, contro la libertà, e giuriſdizione della Chieſa. Che però accioche, come tale ſia da tutti fuggito, ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni, e ſtarà coſi ſcommunicato, fin tanto che haverà ſodisfatto intieramente alla Chieſa, & alla parte, & ottenuto dalla Sede Apoſtolica l'aſſoluzione. Dato &c.

N. Delegato Apoſtolico.

Loco ✠ del Sigillo. *N. Attuario.*

ADNOTATIONES.

EX *QUIBUS CONSTAT DE IMPEDIMENTO*. Antequâm procedatur ad declarato-
1 riam, debet conſtare Judici delegato de impedimento præſtito exequutioni litterarum, qui autem illud præſtat, nè impetrans litiget, aut conveniat collitigantem coram Judice Eccleſiaſtico, non ſolum incurrit cenſuram *d. c. quoniam de immun. Eccleſ. in* 6. ſed etiam aliam contentam in Proceſſu Bullæ Cœnæ *can.* 13. *&* 16. quia indirectè impedit, nè d. Iudex juriſdictione utatur, *Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par.* 5. *prax. crim. imped. execut. litt. Apoſt. reſol.* 3. Dicitur
2 autem impedire, qui litteras publicari, intimari, fidem de illarum intimatione, & exequutionem dari prohibet, ſive auctoritate publica, ſive privata, ut de magis communi contra *Graff. dec. aur. par.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *nu.* 121. tenet *Bonaccin. de cenſur. Bull. Cœn. diſp.* 1. *q.* 16. *punct.* 2. *num.* 4. *&* 9. Item, qui acta confici, aut confecta tradi prohibet, vel partes Notarios, & exequutores litterarum Apoſtolicarum carcerat, detinet, eiicit à loco, aut bonis ſpoliat, *Ricc. ubi ſupra in prax. crimin. execut. litter. Apoſt. reſol.*
3 1. *per tot. Bonaccin. ibi num.* 8. Qui autem attentat impedire, & poſtea ab impedimento voluntariè deſiſtit, non dicitur impediſſe, cum in hac facti ſpecie, non puniatur affectus, niſi ſequatur effectus, ut in puncto reſpondit *Ricc. dec.* 320. *par.* 3. *nu.* 1. *& per tot.* Et eſt regula generalis, quod affectus, ſeù conatus ad delinquendum, de generali conſuetudine non puniatur pœna ordinaria, etiam in atrociſſimis *Conciol. in addit. ad reſol. crim. reſol. unic. num.* 1. *& per tot.*

DD. Litterarum, Sub nomine litterarum Apo-
4 ſtolicarum, quæ cadunt ſub Bulla, non ſolum veniunt bullatæ, quæ per viam Cancellariæ Apoſtolicæ expediuntur, de quibus non eſt dubium, ſed etiam Brevia ſubſignata a D. Secretario Brevium ſub anulo Piſcatoris, vel à Cardinali Præfecto Signaturæ Iuſtitiæ, ac Correctore minutarum contradictarum nuncupat, juxta formam præſcriptam *Bullæ Pii V. la* 90. *bullar. tom.* 2. nam hæc habeant eandem virtutem, & ſunt veræ litteræ Apoſtolicæ, *Gonzal. ad regul.* 8. *gloſ.* 59. *num.* 16. *Tondut. tom.* 1. *reſol. benef. par.* 2. *cap.* 4. §. 1. *nu.* 4. *plene Roſ. de Exequut. litter. apoſtol. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 1. 10. 12. *&* 13. *Cherubin. in comp. Bullar. ad Conſt.* 19. *Greg. XIII. Schol.* 1. *Card. de Luc. in relat. cur. diſc.* 7. *num.* 8.

Item litterarum Apoſtolicarum nomine,
5 veniunt litteræ Pœnitentiariæ, quæ expediuntur à ſummo Pœnitentiario tanquam Delegato Papæ, & cadunt ſub d. Bulla. ut clarè habetur ex *Conſtit. Iulii III. Rationi congruit la* 1. §. 3. *Bullar. tom.* 1. Item litteræ Sac. Congreg. Concilii, quæ de mandato Papæ ſcribuntur cum obligatione ad illas executioni mandandas, & obſervandas, etiamſi ſubſcribantur à Cardinali Præfecto: quia in tali caſu Cardinales ſunt Iudices delegati à Papa non ſolum ad declarandum, verum etiam ad jus dicendum; ſecus de aliis litteris, & decretis ejuſdem Congregat. quibus ſimpliciter locus Concilii declaratur, & explicatur, ut diſtinguit *Bonaccin. de cenſur. in Bull. Cœn. diſp.* 1. *quæſt.* 14. *punct.* 1. *nu.* 23. *quem ſequitur Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib.* 2. *def.* 7. *cap.* 54. *num.* 17.

Nec non Brevia Indulgentiarum; habent
6 enim requiſita litterarum Apoſtolicarum, *Card. de Luc. in relat. Cur. d. diſc.* 7. *num.* 15. *&* 16. & proindè, qui illa publicari prohiberet ſine ſuo aſſenſu, & niſi certo pretio ſoluto, cenſuram *Bullæ Cœnæ* incurreret, ut habet in litteris Proceſſus *Pauli III. conſtit.* 10. *Bullar. tom.* 1. §. 10. ibi

= nec

= *nec non qui nè litteris, & mandatis Sedis Apoſtolicæ gratiam, vel juſtitiam concernentibus &c. nonniſi habito primùm eorum beneplacito, & aſſenſu pareatur per eorum litteras executoriales, vel aliàs nuncupatas, & certo pretio ſoluto*. & advertit *Navar. conſil. 39. num. 2. & 3. de ſent. excom.* Prædictarum autem litterarum Apoſtolicarum falſitas, ſivè ſuſpicio falſitatis, ſolet deſumi ex illis verſibus, qui referuntur à *gloſ. in c. licèt de crimin. falſ.*

Forma, ſtylus, filum, membrana, litura, ſigillum.
Hæc ſex falsata dant ſcripta valere puſillum.

Cum inſertione litterarum. Hoc dicitur in declaratoria ad indicandum, quod delegatus, te-
7 netur per inſertionem litterarum delegationis, oſtendere citato, ſe eſſe talem, qualem ſe facit: aliàs enim ſi in citatione, copiam delegationis non inſereret, illum non arctaret ad comparendum, quia non tenetur citatus credere ſimplici aſſertioni, *Lelius Zecch. de republ. Eccleſ. cap. 22. de judic. deleg. num. 13. verſ. quinto Roſ. de Executor. litter. Apoſt. par. 2. cap. 6. num. 2. & 3.* ubi de communi teſtatur.

Papæ reſervatam. Licèt cenſura ſupradicti
8 *cap. quoniam de immunit. Eccleſ. in 6.* non ſit reſervata, ſed à Delegato, poſſit abſolvi receptâ ſatisfactione: nihilominus quia impediens exequutionem litterarum Apoſtolicarum novo jure incurrit aliam Cenſuram Bullæ Cænæ, ut præmiſſum eſt, à qua ſolus Papa abſolvit, ideo ad eum remittitur abſolvendus. Quod ſervandum eſſet etiam in caſu, quo Delegatus per ſuã ſententiam aliquem excommunicaſſet: nam ſi moreretur, nemo excommunicatum poſſet abſolvere, niſi ipſe Papa, vel Succeſſor Delegati, ſi Cauſa commiſſa eſſet v. g. Epiſcopo intuitu Dignitatis (quæ nunquam moritur) non perſonæ: cum enim Succeſſor ejus, in Dignitate, ſuccedat in onere, & honore delegationis, juxta *c. quoniam 14. de offic. deleg.* poteſt etiam abſolvere excommunicatum à Delegato ejus anteceſſore, *Pirbing. in jus can. lib. 1. tit. 31. num. 79.*

Si autem Epiſcopus non delegato, ſed jure
9 ſuo ordinario aliquem excommunicaret, & abſolutionem excommunicationis Summo Pontifici reſervaret (prout quemdam Epiſcopũ feciſſe, & me vidiſſe recordor) Poſſet Archiep. Metropolitanus in caſibus à jure ei permiſſis, abſolutionem excommunicato elargiri: nam nequit inferior per talem reſervationem manus ligare, & præjudicium inferre juribus ſui Superioris, prout ex *Novar. quæſt. for. 66. lib. 1.* tradit *Ricc. collect. 2588. ver. & quod inferior* ipſe tamen Suffraganeus, non poſſet amplius excommunicatos abſolvere: quia per talem reſervationem juri ſuo renunciaſſet, & manus ſibi ligaſſet, *Novar. d. quæſt. 66. num. 1. & 13.*

Cœteri verò caſus, qui cadunt ſub d. Bulla, &
10 Papæ reſervatione, continentur his verſibus.

Hæretici, à Papa appellans, cum ſure Pirata.
Augens Vectigal, aut Breve falſificans.
Hoſtibus arma ferens, Victum, quivè amovet Urbe.
Quos Papa, aut pietas, aut ſua Cauſa eiect.
Prœſulibus gravis, ad laicum ſpectantia Sacrum.
Sit Reus, aut Judex, qui trahit acta forum.
Prælati, Eccleſiævè uſurpans jura, onus, & qui.
His ſtatuit, capitis noſcit eoſque reos.
Sedis Apoſtolicæ Terras, quique occupat atrox.
Hos omnes Domini Cœnæ Anathema ligat.

Quæ actiones diſuſius explicantur a DD. qui
11 in eam Bullam ſcripſerunt: hic autem hæc tria minuta collige, primò ex actione ibi = *Hoſtibus arma ferens*. Quia ſæpè contingit in Provinciis, & Inſulis proximis, & conterminis locis Turcarum, fideles in captivitatem duci, & liberari non valent, niſi ultra conventam pecuniã, bellica etiam inſtrumenta, & arma tradantur: quæſitum fuit ab Epiſcopo Jadrenſi, an iſte caſus comprehenſus remaneret ſub prohibitione Bullæ: & pro non comprehenſione valdè urgebat, quod majus commodum ſentirent Chriſtiani ex redemptione, quam damnum ex delatione armorum in modica quantitate: præſertim cum armorum traditio non fieret in odiũ fidei, aut lucri causâ, ſed ex mera neceſſitate redemptionis, quæ fieri permittitur delatâ pecuniâ, licèt iſta inter prohibita primum locum obtineat: & propoſito, dubio: *An vendentes, & deferentes arma cum hoc ſolo fine redemptionis captivorum, incidant in caſum Bullæ?* Sac. Congr. Concilii *die 1. Decembris* 1696. reſpondit *Negativè, dummodo modica interveniat quantitas, & aliter redemptio fieri non poſſit*.

Secundò ex actione ibi = *Præſulibus gravis*;
12 Comprehenduntur hic eiicientes, & bannientes Epiſcopos ab eorum Diœceſibus, vel mandantes hoc fieri, qui non ſolum d. Bullæ cenſuram incurrunt, ſed per *Clementinam 1. de pæn.* eorum filii per lineam maſculinam uſque ad ſecundam generationem, inhabilitantur ad cõſequenda Beneficia. Verùm nec cenſuram Bullæ, nec pœnam Clementinæ mandantes incurrunt, niſi ſequatur effectus, ut de prima docet *Sayr. de cenſur. lib. 3. cap. 15. nu. 9. & ſeqq.* & de ſecunda *gloſ. in d. Clem. verb.* & declaravit *S. Congreg. Conc. in Majoricen. 22. Septembr.* 1696.

Tertiò ex actione ibi = *Eccleſiævè uſurpans ju-*
13 *ra*: hic comprehenduntur laici ſequeſtrantes fructus Beneficiorum, tam mandantes, quam Miniſtri exequentes, *Bonaccin. in Bull. Cœnæ diſp. 1. quæſt. 18. punct. 3. num. 8. & 9.* ſapit enim impietatem quandam aſſerere, quod fructus Beneficiorum, ſubjaceant poteſtati laicorum, ut inquit *Navar. conſil. 3. num. 1. de immunit. Eccleſ.* nam Chriſtus Jeſus eſt verus Dominus bonorum Eccleſiarum, Papa autem ſummus Adminiſtrator, ut ex Concilio *Lateranen.* ſub

Digitized by Google

Leone X. habito, difinitum habetur, quod *Navar.* allegat *ibid. num. 3.* eoſdemque ſi ſecus faciant, apud Deum ſe Sacrilegii reos conſtituere, ex *Agobardo*, comprobat *Spondan. in Epitom. ad annum* 823. & ſæpè alibi: ideoque ſi Judex laicus, qui ſequeſtrum conceſſit, ab Ordinario monitus pro revocatione, nollet illum revocare; erit tunc contra eum procedendum ad declaratoriam Cenſurarum d. Bullæ *S. Congr. Immun. in Alexandrina 16. Iulii* 1627. *lib. 1. Dec. Paul. pag.* 55.

Cedulones decernimus. Judex Delegatus à Papa,
14 non tantum habet poteſtatem cognoſcendi, &
decidendi Cauſam ſibi abſolutè delegatam, ſed
etiam exequendi, vel alteri in loco, in quo fuit
delegatus executionem committendi, eoſque
qui reſiſtunt puniendi, *text. eſt in cap. ſignificaſti 7.*
de offic. Judic. deleg. & ſic poteſt liberè Cedulones
relaxare, & publicare, & cenſuris ſuam juriſdictionem
vindicare *Roſ. de execut. litter. Apoſt.*
par. 2. cap. 6. nu. 7. Pirbing. in jus can. lib. 1. tit. 29.
num. 92. & trib. ſeqq. Sac. Congr. Epiſc. in Cuſenti-
15 *na* 18. *Decembr.* 1699. Quidquid ſit de mero,
& nudo exequutore ſententiæ, ſive gratiæ,
cui ſola exequutio eſt commiſſa, qui partes
Iudicis ſibi vindicare nequit, ut advertunt
DD. mox citati, & fuſius examinat *Navar.*
tom. 3. comment. ad c. cum contingat. de reſcript. §. Secunda
nullitas num. 21. & ſeqq. ubi quod executor
merus Apoſtolicus excommunicare non
poſſit, nec eum poſſe uti clauſulâ = *Contradictores*
Eccleſiaſticâ cenſurâ compellendo. Et quid quid
16 ſit de executione Sententiæ Ordinarii alterius
Diæceſis, qui illam exequi, nec Cedulones in
forma authentica in alieno territorio, ſeù Diœceſi
affigere, & publicare non poteſt, ſine licentia
Ordinarii loci, ut probat *Card. de Luc.*
miſcellan. diſc. 22. num. 5. ſed hunc, litteris ſubſidialibus
requirere debet, & excommunicationem
ei notam facere, *Graff. conſil. lib. 5. par. 1.*
conſ. 2. num. 3. de ſent. excom. Hic tamen habitâ
notitiâ excommunicationis per litteras ſubſidiales,
debet in ſua Diæceſi excommunicationem
publicare, abſque eo quod valeat cognoſcere,
an bene, vel male judicatum, ut docet
Piaſec. in prax. par. 2. cap. 4. art. 13. num. 30.

De Excommunicatione ferenda contenta in c. quod in dubiis de ſent. excom.

Non ſemel accidit, quod homines in ſuperbiam elati (& in *c. quoniam multos* 11. *quæſt. 3.* non comprehenſi) clavibus, & poteſtate Eccleſiæ contemptis, communicent ſcienter cum publicè excommunicatis, & cum hoc à Præſulibus non ſit tolerandum, ideo ſi adhibitis prius Paternis monitionibus, non prodeſt, ut hi reſipiſcant, non parcat abſciſſio; & præmiſsâ canonica monitione, procedatur ad declaratoriam ſequentem.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XV.

VIsâ relatione noſtri Promotoris Fiſcalis, *& informatione captâ*, de & ſuper communicatione N. tùm locutione, tùm mensâ ſcienter, cum B. publicè, & ſolemniter excommunicato (*cui nullum familiare obſequium de jure præſtare tenetur, visâ monitione canonicâ* contra eum exequutâ, ut abſtineret à participatione, ſub pœna excommunicationis majoris; quia parere detrectat, & ex hoc d. excommunicatus *fortiùs indureſcit*, ſtatuimus eundem partecipantem (vel participantes, ſi ſint plures (*conſimili damnare cenſurâ*: prout per præſentem noſtram ſententiam declaratoriam ipſum N. excommunicamus, & excommunicatum declaramus, Cedulones contra eum decernimus, & relaxamus, & publicè denunciari volumus, & mandamus omni &c.

N. Epiſcopus, ſivè Vic. Gen. N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Participans cum excommunicato vitando, non poteſt excommunicari, niſi prius moneatur, & conſtet non paruiſſe, & num. 3.*

2 *Participans cum excommunicato vitando, non incurrit ſi gaudet privilegio* c. quoniam multos 11. quæſt. 3.

4 *Participantes cum excommunicato vitando in crimine damnato, ſunt ipſo jure excommunicati, & abſque monitione, denuo excommunicari poſſunt.*

5 *Datur formula monitionis.*

6 *Excommunicatus, niſi ab aliis vitetur, contemnit poteſtatem Eccleſiæ.*

7 *Qui participat cum excommunicato in crimine, vel Divinis, vel in Eccleſiæ contemptum ſemper peccat mortaliter, & ideo anathemate eſt feriendus*

8 *Excommunicatio ſi contemnatur non eſt amplius pœna medicinalis, ſed mortis æternæ damnatio.*

9 *Perſona publica ſi contemnat communicare cum excommunicato vitando, vel excommunicationem in ſe latam, Epiſcopus poteſt procedere ad Interdictum locale Generale.*

Denun-

Denunciationis.

F O R M U L A XVI.

HIC auctoritate ordinariâ declaratur, & denunciatur excommunicatus excommunicatione majori nobis reſervatâ, N. ex eo quia paternaliter, & judicialiter monitus noluit abſtinere à communione N. publicè, & notoriè excommunicati, imò pertinaciter cum eo, participare, & poteſtatem Eccleſiæ contemnere non deſiſtit. Quare præcipimus, ut ab omnibus evitetur, & excommunicatus exiſtat, donec Eccleſię plenariè ſatisfecerit, & à nobis abſolvi meruerit. Datum &c.

N. Epiſcopus, ſive Vic. Gen. N.

Loco ✠ Sigilli — *N. Actuarius*

V E L

CON autorità ordinaria, ſi dichiara, e denuncia ſcommunicato di ſcommunica maggiore a noi riſervata, N. per non haver voluto, benche ammonito paternamente, e giudizialmente, aſtenerſi dal converſare, trattare, e mangiare ſcientemente con N. notoriamente, e publicamente ſcommunicato: anzi con pertinacia, e diſprezzo dell'autorità della Chieſa hà partecipato, e communicato con l'iſteſſo: Che però in vigore del preſente commandiamo, che ſia da tutti fuggito, vitato, e vogliamo che ſtia ſcommunicato, fin tanto ch' haverà pienamente ſodisfatto alla Chieſa, & ottenuto da noi l'aſſoluzione. Dato &c.

N. Veſcovo, ò Vic. Gen.

Loco ✠ del Sigillo. — *N. Attuario*

A D N O T A T I O N E S.

ET *INFORMATIONE CAPTA.* Hac clau-
ſulâ monitur Judex, ut non procedat ad de-
1 claratoriam, niſi prius ſibi conſtet informatio-
ne judiciaria poſt præmiſſam monitionem de
communicatione cum excommunicato, juxta
communionem *Gloſ. in c. ſtatuimus* in figura-
tione caſus *verſ. & iſtud, & verſ. nota unum caſum
de ſent. excom. in 6. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39.
num. 135.*

Cui nullum obſequium præſtare tenetur. Hoc di-
citur ad demonſtrandam excluſionem ab hac
2 cenſura perſonarum, quæ ſpecialiter à jure ex-
cuſantur à participatione in *c. quoniam multos*
103. 11. q. 3. & de quibus particulariter jam actû
fuit in Præludio *de effect. Excommunicat.* §. 2.

Viſâ monitione canonicâ. Licèt monitio non
3 ſit de ſubſtantia ſententię excommunicationis,
ſed de juſtitia, *gloſ. in d. c. ſtatuimus d. verſ. nota
unum caſum de ſent. excom. in 6.* tamen hic eſt de
ſubſtantia, & niſi præcedat monitio ſpecialis:
& nominatim, excommunicatio non tenet.
gloſ. in d. c. quod in dubiis verb. commoniti, & eſt
de hoc *text. expreſſus in d. cap. ſtatuimus de ſent.
excommun. in 6.* & excommunicans peccat
mortaliter, *Graff. conſil. lib. 5. par. 1. conſ. 2. n. 29.*
fallit tamen in iis, qui participant in crimine
damnato, propter quod vitandus fuit excom-
municatus, præbendo ei conſilium, auxilium,
4 aut favorem, tales enim in eandem incidunt
excommunicationem *Navar. commentar. tom. 3.
in cap. cum contingat. remed. 3. num. 3.* & ſunt ex-
communicati ipſo jure, & Judex poteſt illos
denuo excommunicare etiam ſine monitione,
gloſ. in ſæpè citato *cap. ſtatuimus in caſu, ver. ſed
unum, Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. num. 135.
verſ. notandum ſecundo.* Monitio autem ſic con-
cipi poterit.

Monemus per præſentes N. nè cum B. publicè ex-
5 *communicato communicet, ſeu participare præſumat,
edendo, & bibendo, loquendo, ſedendo, ambulando,
aut alia vitæ neceſſaria miniſtrando, ſub pœna ex-
communicationis majoris, quam elapſis ſex diebus
in ſcriptis proferemus: quorum ſex dierum, duos, pro
primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro
tertio, & peremptorio termino aſſignamus eidem,
ipſo ulteriùs non monito &c.* quam formulam dat
gloſ. in d. c. ſtatuimus loco proximè citato.

Fortius indureſcit. Quando excommunicatus,
6 videt ſe admitti ad omnes actus cum aliis fide-
libus, non curat excommunicationem, quia
hæc tunc non eſt illi gravis, ideo contemnit
auctoritatem; & Claves Eccleſiæ: ac verò cum
videt ſe ab aliis vitari, depoſitâ contumaciâ, ſeù
inobedientiâ, revertitur ad gremium Eccleſię,
quia communionem non habere, & inter ho-
mines eſſe, eſt gravis pœna, ut benè obſervat
gloſ. in d. cap. ſtatuimus de ſent. excom. in 6.

Conſimili damnare cenſurâ. Quicumque in pro-
7 hibitis ſcienter excõmunicatis cõmunicaverit,
juxta Apoſtolorum inſtitutionem, & ipſe ſimili
excommunicationi ſubjacere debet, *c. ſicut Apo-
ſtolis cum aliis trib. ſeqq. 11. q. 3. d. c. quod in dubiis
de ſent. excom.* Quia, qui participat excommu-
nicato in crimine, vel in Divinis, vel in Ec-

cleſiæ contemptum,ſemper peccat mortaliter, *D. Thom. in Sum. ſupplem. 3. par. qu. 23. art. 3. vol. 1.* Unde, qui monitus nominatim, ut à communione cum excommunicato deſiſtat, perſeverat in communione, & non deſiſtit, tunc ratione contumaciæ, & tanquam faciens contra præceptum Superioris, eſt anathemate feriendus, ut contemptor Eccleſiæ, *gloſ. in d. c. quod dubiis verb. innodandi, Graff. d. conſ. 2. nu. 26. par. 1. de ſent. excom.* Quoties enim excommunicatio, contemnitur, non eſt amplius pœna medicinalis,
8 ut inquit *D. Auguſtinus in c. multi 2. qu. 1.* ſed evadit mortis æternæ damnatio, ut explicat *gloſ. in c. nemo Epiſcoporum 11. qu. 3.* & hinc infertur innegabiliter, quod quamvis participare excommunicato, ſit peccatum veniale generaliter loquendo, tamen participare pertinaciter eſt peccatum mortale, propter quod poteſt aliquis excommunicari, ut bene concludit *D. Thom* loco ſupra citato *ad quartum*. immò & aliis pęnis puniri *Rot. coram Cerr. deciſ. 191. num. 3.*

Addo, quod ſi participans Excommunicato,
9 eſſet perſona publica, v, g. Prætor, Gubernator, Rector Univerſitatis, vel loci Dominus, qui excommunicationem in vitandum, vel etiam in le latam contemneret, & parvifaceret, poſſet Epiſcopus ad Interdictum generale locale procedere, juxta Sanctionem Concilii Baſilienſis, hac in parte à Nicolao *Papa V.* confirmati *ſeſſ. 20.* de quo teſtatur, *Guazzin. jun. in tract. ad defenſ. animar. lib 2. defenſ. 6. cap. 43. nu. 40.* ubi verba Decreti Concilii refert: cauſa enim immediata, & propinqua hujus interdicti, eſt contemptus excommunicationis, ut advertit *Monet. de decim. cap. 9. qu. 5. nu. 244. & 245.* dicam infra *tit. 2.*

De Excommunicatione ferenda contenta in c. omnes Decimæ 16. q. 7.

Decimas, (ſi ſunt neceſſariæ, pro ſubſtentatione Miniſtrorum Eccleſiæ) jure Divino deberi, Canoniſtæ, & Theologi ſimul concordant, quos refert *Monet. de decim. cap. 1. quæſt. 2. num. 27. & 36.* licet quoad modum, & quantitatem ſolvendam, jure humano Eccleſiaſtico ſolvantur. Ubi igitur Parochiani, qui illas ſolvere tenentur, poſt monitionem ſolvere recuſant, procedendum erit ad declaratoriam modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XVII.

V*iſa comparitione, & inſtantiâ* R. P. D. Rectoris, & Parochi Eccleſiæ Parochialis S. N. loci N. de, & ſuper retardata ſolutione Decimarum prædialium (ſive perſonalium) d. Eccleſiæ, & ſibi debitarum, & ſolvi ſolitarum, ab infraſcriptis Parochianis: *viſis monitionibus* contra eos exequutis, & nihil in termino præfixo, quod à dictis Decimis *ipſos eximere valeat* deducto, viſâque & attentâ eorundem Parochianorum contumaciâ, dicimus, & declaramus omnes infraſcriptos eſſe *Excommunicandos*, prout præſenti noſtrâ Sententiâ excommunicamus, & excommunicatos eſſe denunciamus; Cedulones decernimus, & relaxamus, & affigi volumus, & mandamus, omni &c.

N. N.
N. N.
N. N.

N. Epiſcopus (ſivè Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus pro ſolutione Decimarum poteſt procedere etiam ex officio contra Debitores.*
2 *Unica monitio ſufficit contra Debitores Decimarum.*
3 *Traditur formula monitionis.*
4 *Solus Papa dat privilegium exemptionis à ſolutione Decimarum.*
5 *Conſuetudo non ſolvendi, præſcribit Decimas quando Parochus habet aliundè, & declaratur concluſio nu. 6. & 7.*
8 *Tranſactio ſuper Decimis an requirat confirmationem Papæ, vel ſufficiat conſenſus Epiſcopi oſtenditur.*
9 *Solus Parochus habet intentionem fundatam in jure exigendi Decimas.*
10 *Fallit regula tripliciter.*
11 *Non ſolventes Decimas ſunt excommunicandi.*
12 *Impotentes ſolvere, non ligat excommunicatio.*
13 *A' cenſuris inflictis ob non ſolutionem Decimarum, non admittitur appellatio in ſuſpenſivo.*
14 *Epiſcopus contra moroſos Debitores in ſolutione Decimarum poteſt invocare brachium Sæculare, & alias pœnas imponere.*

Denunciationis.

FORMULA XVIII.

HIC auctoritate ordinariâ declarantur, & denunciantur excommunicati excommunicatione majori nobis reſervatâ omnes infraſcripti, ex eo, quia judicialiter moniti ad ſolvendum Decimas .... quas ſolvere ſolent, & tenentur, illas ſine ulla rationabili excuſatione, pertinaciter R. Rectori, & Parocho Eccleſiæ Parochialis S. N. ſolvere noluerunt. Ut igitur ab omnibus evitentur, præſentes publicari juſſimus; & excommunicati exiſtant, donec integrè ſolverint, & à nobis abſolvi meruerint. Datum &c.

Nomina Excommunicatorum:

N. N.
N. N.
N. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Epiſcopus (ſivè N. Vic. Gen.) N.

N. Attuarius.

VEL

CON autorità ordinaria, ſi dichiarano, e denunciano Scommunicati di Scommunica maggiore à Noi riſervati gl'infraſcritti, perche citati, & ammoniti giuditialmente con prefiſſione di congruo termine à pagare le ſolite, e da loro dovute Decime di .... à N. Rettore, e Paroco della Chieſa Parochiale di S. N. ſotto pena di Scommunica, hanno pertinacemente ricuſato di pagarle. Onde acciocche da tutti ſiano evitati, e fuggiti, ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni: e non ſaranno dalla Scommunica da Noi aſſoluti, ſin tanto, che non haveranno pagate intieramente le dette Decime. Dato &c.

Nomi degli Scommunicati.

N. N.
N. N.
N. N.

N. Veſcovo (ò Vic. Gen.) N.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Visâ comparitione, & inſtantiâ. Regulariter
1 Epiſcopus non procedit ad cenſuras contrà nõ
ſolventes Decimas, niſi ille, cui debentur cõ-
pareat, & inſtet Debitores excommunicatione compelli. Verum ſi ei liquidò conſter de debito decimarum, poteſt etiam ex officio cõtra non ſolventes, tanquam notoriè delinquentes, ſinè ſtrepitu, & figura judicii, & tàm in viſitatione, quam extra appellatione remotâ procedere, præſertim quando agitur, ut hic inter Clericos, & laicos debitores *c. tua nobis 26. de decim. Monet. eod. tit. c. 8. quæſt. 6. num. 76. & trib. ſeqq. Barb. de offic. Paroch. cap. 28. §. 4. num. 5. & 6. Ricc. dec. Cur. Archiep. Neap. 380. num. 1. par. 4.*
Viſis monitionibus. Dicitur in plurali, quia
2 text. in *c. omnes decimæ*, dicit quod debitores
admoneantur, *ſemel, & ſecundò, & tertiò* qui ergo litteram hujus canonis ſequitur, adhibendo tres monitiones diſtinctas, bene facit: qui verò utitur unâ pro tribus, cum aliquo dierum intervallo, non eſt reprehendendus, quia hæc æquivalet tribus, ut ſupra alibi oſtenſum fuit. Imò DD. qui de hac cenſura inferenda agunt, contendantur unicâ monitione abſque alio intervallo, nempe *gloſ. in Clem. diſpendioſam verb. præmoniti de judic. Monet. loc. cit. num. 69. Barb. num. 15. Ricc. deciſ. 195. num. 6. par. 4.* Incipiendo igitur cauſam à præcepto, monitio poterit concipi ſic.
Monentur infraſcripti in termino peremptorio
3 *ſex dierum, quorum primi duo ipſis aſſignantur ad*
ſolvendum, ſeù ſolviſſe docendum (tantam Summam Decimarum ....) R. N. Rectori & Parocho Eccleſiæ Parochialis S. N. ſub pœna excommunicationis, alii duo, (ſi ſenſerint ſe gravati) ad comparendum, & docendum &c. & allegandum cauſam quare, non debeant excommunicari: alii vero duo, ad videndum ſe excommunicari, Cedulones decerni.

Digitized by Google

cerni, & relaxari, & affigi, eis amplius non monitis, inſtante &c.

Nomina citandorum.

N. N.
N. N.
N. N.

Ipſos eximere valeat. Pcimus modus, quo poteſt, quis eximi ab onere ſolvendi Decimas eſt, 4 Privilegium Papæ, qui ſolus illud concedere poteſt, non autem Epiſcopus, aut alius Prælatus inferior *Barb. de offic. Paroc. d. cap.28. nn.49. & ſeqq. Pirbing. in jus can. lib.3. tit.30. num.52.*

Secundus modus eſt, conſuetudo, per quam 5 non ſolum quantitas poteſt minui, ſed in totum tolli, dummodo Parochus, & alii Miniſtri Eccleſiæ aliundè, quam ex decimis congruam ſuſtentationem habeant, v. g. ex aliis redditibus Eccleſiæ, oblationibus, aut legatis piis, *Barb. de offic. paroch. d. c.28. §.3. num.64.* & alii communiter, quos allegat, & ſequitur *Pirbing. in jus can. lib.3. tit.30. num.126. & ſeqq. Monet. de decim. c.5. qu.5. num.105.*

In hoc tamen articulo conſuetudinis eſt no- 6 tandum, quod ſi agatur de exemptione perſonæ particularis, ſive Clerici, ſive laici, decima præſcribitur per 40. annos cum bona fide, & titulo ſaltem colorato, vel per immemorabilem, etiam ſine titulo: ſi vero agatur de exemptione totius Communitatis, licet nonnulli voluerint, quod ſi populus, ſeù Communitas fuerit in poſſeſſione immunitatis non ſolvendi Decimas per annos 40. bona fide præſcribat abſque alio titulo, *Monet. de decim. cap.5. qu.4. n.104.* verior tamen opinio eſt, quod per curſum dicti temporis non poſſit abrogare legem Decimarum abſque titulo: vel ſine immemorabili, ut advertit *Pirbing. loc.cit. n.131. & 132.* Si tandẽ agatur inter duas Eccleſias Parochiales, ad inducendam conſuetudinem, ſufficit decurſus decennii, ut notat *Monet. d. cap.5. n.102.*

Notandum ſecundò, quod lex Decimarum 7 per præſcriptionem, aut conſuetudinem, nunquam abrogari poteſt, ſi Miniſtris Eccleſiæ deſit aliundè congrua, & neceſſaria ſubſtentatio: quia tunc jus naturale, & Divinum, quod abrogari, nec præſcribi poteſt, jubet, ut Decima ſolvatur, ut diſtinguendo probant *Monet. decim. d. cap.5. quæſt.4. n.90. & 91. Barb. de offic. Paroc. d. cap.28. §.3. num.64. Perbing. in jus can. d. lib.3. tit.30. d. num.126. & num.132. verſ. illud hic* & ſic manet libera poteſtas in Papa, ſeu Sacr. Congreg. Concilii præcipiendi, ut Decimæ ſolvantur Parocho, ſive aliis Clericis, non obſtante quâcumque contraria Conſuetudine etiam immemorabili, *Pirbing. ibid.*

Tertius modus, eſt tranſactio, ſeu amicabilis compoſitio inita ſuper Decimis inter Cleri- 8 cos, & laicos, ſcilicet quod minus, vel ex certa ſpecie fructuum ſolvantur, accedente Papæ auctoritate, *c.2. de tranſact.* aut ſaltem Epiſcopi, ut vult *gloſ. in d.c.2. verſ. perſonam Eccleſiaſticam, Pirbing.* loco mox ſupra citato, *d.n.133. verſ. ſed Clerici.* At ſi agatur de Decimis futuris ſolvendis, pro tranſactionis, ſeù compoſitionis ſecuritate, & perpetuitate, ſecurius eſt adhibere ſemper auctoritatem Papæ: quia aſſenſus Epiſcopi, vel ſufficit in tranſactione inita inter perſonas Eccleſiaſticas, de quibus expreſsè, & nominatim loquitur text. in *d. c.2. de tranſact. &c. ex multiplici ibique gloſ. in verb. eandem Conſuetudinem de decim. Fagn. in c. cum contingat num.19. eod. tit.* vel perſonas tranſigentium non egreditur, ut per text. *in c. venicus 8. de tranſact.* animadvertit *Nicol. in floſc. verb. decimæ num.7.*

Quartus modus ſe tuendi adverſus præceptũ, 9 eſt exceptio incompetentiæ actionis, ſeù juris Actoris Decimas exigendi, puta quia qui inſtat non eſt Parochus: nam illi ſoli Decimæ ſolvendæ ſunt, & de jure Parocho tantùm in ſua Parochia debentur, & ipſe ſolus habet fundatam intentionem decimas percipiendi, *c. cum contingat, &c. cum in tua de decim. Piaſec. in prax. par.2. cap.4. art.9. de decim. n.6. Pirbing. loco ſupra cit. num.117.*

At regula, quæ præbet occaſionem exci- 10 piendi, non excludit alias Eccleſias, nec perſonas Eccleſiaſticas abſolutè à perceptione Decimarum: & ideo regula tripliciter fallit. Primò, quando adeſt conſuetudo legitimè præſcripta, *Piaſec. ibi nn.13. Pirbing. num.116.* Secundò, quando alicui Beneficio Eccleſiaſtico in prima fundatione, aſſignati fuerunt fructus decimales, *Pirbing. ibi n.81.* Tertiò, quando Clerici præſtant populo in ſpiritualibus ex obligatione alicujus officii ſpiritualis ſervitium, & coadivuant Parochum in adminiſtratione curæ animarum. *Pirbing. ibi num.82. S. Congr. Concilii in Farfen. Decimarum 1. Septemb. 1692.* In his inquam caſibus, tùm Eccleſia non Parochialis, quam alii Clerici non Parochi, jure petunt decimas, ſi agant contra Debitores, non tamen contra Parochum, ut advertit *Piaſec. loco cit. d. num.6.*

Eſſe excommunicandos. Non ſolvens Decimas 11 cum tenetur, non ſolùm poteſt, ſed excommunicari debet, text. ſunt clari, & aperti *in d. c. omnes decimæ 16. qu.7. c. pervenit, c. ad hæc c. ex parte il 2. c. tua nobis c. in aliquibus de decim. clem.2. de judic.* & noviſſimè *Concil. Trid. ſeſſ.25. cap.12. de refor.*: niſi quis ob impotentiam eas ſolvere non valeat, *Monet. de decim. c.8. q.5. n.64. in fin. Pirbing. ubi ſupra n.165. circa fin.* ideoque 12 ſi adeſſet Statutum determinans, quod non ſolventes Decimas excommunicati ſint: vel quod excõmunicentur, non ligaret niſi ſolvere valentes, non autem impotentes, *Graff. dec. aur. p.1. lib.4. cap.2. n.38.* & ſi excommunicatus ap- 13 pellet. Metropolita appellationem non debet admittere in ſuſpenſivo: quia excommunicatio hominis trahit ſecum executionẽ *S. Congr. Ep. in Umbriaticen. 19. Julii 1619.*

Ulte-

14 Ulterius contra contumaces in ſolutione decimarum, poteſt Epiſcopus invocare brachium ſæculare, ut *ex gloſ. in d. clem. 2. de judic. docet Ricc. d. dec. 30. num. 2. par. 4.* ubi in fin. concludit, quod poterit etiam moroſis debitoribus imponere Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.

Alia de decimis, vide *par. 2. tit. 14. ad form. 1. à nu. 9. ad 13.*

De excommunicatione ferenda contenta in c. præterea 7. de uſur.

Uſurarum crimen utriuſque Teſtamenti paginâ deteſtatum, ubique perſequendum venit, & damnandum, Quare ſi Epiſcopus alicui ex ſuis Diœceſanis laicis, uſuras recipere, aut contractus uſurarios, quaſi eſurienti Lupo, inhire interdixerit, & ille parere contempſerit, gladio excommunicationis erit aſtringendus, ut abſtineat, ut monet hic text. præmiſsâ Sententiâ declaratoriâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M V L A XVIIII.

Viſa relatione, comparitione, & inſtantiâ noſtri Promotoris Fiſcalis *coram nobis exhibitâ* contra N. Uſurarium: viſâque monitione pluribus ab hinc menſibus exequutâ ſub pœna excommunicationis ut abſtineret ab exactionibus, *& contractibus uſurariis*, nec non informatione captâ *ex qua conſtat etiam poſt monitionem* de uſurarum crimine, viſoque toto proceſſu, Sacrorum Canonum inſtitutis inhærendo, dicimus, & declaramus, prædictum N. tanquam Uſurarium, eſſe excommunicandum, prout nos eum excommunicamus, & à conſortio fidelium ſegregamus donec ab uſurarum exactione ceſſaverit, *& receptas reſtituerit*, & pro excommunicato publicè denunciari volumus, mandamus, cedulones decernimus, & relaxamus omni, &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus contra uſurarios procedit ex officio.*

2 *An uſura ſit delictum mixti fori, referuntur DD. ſententiæ, & num. 3. 4. 5. & 6.*

7 *Uſura quotidiè committitur in contractibus cambiorum & num. 8. 9. 10.*

11 *Contractus ſocietatis initus cum pacto capitalis ſalvi, eſt uſurarius, & omni jure prohibitus, & num. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. & reiiciuntur contrarium tenentes.*

21 *Contractus Societatis Officiorum vacabilium cum pacto capitalis ſalvi: nec non ſocietatis, aſſecurationis, & venditionis lucri ſperati, an ſint liciti, remiſſivè & num. 22.*

23 *Contractus mutui frumenti cum pacto tacito, vel expreſſo, reſtituendi cum aliquo augumento, eſt uſurarius, etiam ſi augumentum applicetur operi pio.*

24 *Contractus antycreſis eſt uſurarius.*

25 *Proponitur remedium contra hunc contractum.*

26 *Delictum uſuræ, quibus indiciis, & conjecturis dicatur probatum, oſtenditur, & quæ ſint probationes legitimæ indicatur, & num. 27. & 28.*

29 *Datur formula monitionum.*

30 *Uſurarius, quando poſſit, vel non appellare à Decreto, ſeu declaratoria, & num. 31.*

32 *Uſuræ exactæ quibus, & à quibus ſint reſtituendæ oſtenditur.*

33 *Principes, Domini temporales Judices, & alii qui ſunt cooperatores, vel ſtatuunt, aut decernunt, quod uſuræ promiſſæ ſolvantur, aut exactæ non reſtituantur, tenentur ad reſtitutionem in ſolidum, quando uſurarius non vult, vel non poteſt reſtituere.*

34 *Clericus uſurarius quâ pœnâ ſit puniendus oſtenditur, Clericus uſurarius eſt infamis.*

Denunciationis.

F O R M V L A XX.

Hic auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori nobis reſervatâ N. ex eo, quia monitus judicialiter, ut omninò abſtineret ab exactionibus, & contractibus uſurariis, obedire contempſit, & in illis exigendis pertinaciter perſeverat. Ut igitur ab omnibus evitetur, præſentes juſſimus publicari. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli

N. Actuarius.

VEL

Digitized by Google

V E L

CON autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato di ſcommunica maggiore, à noi riſervata N. per che eſſendo ſtato canonicamente ammonito, ad aſtenerſi d'eſigere le uſure, e da far contratti uſurarii, hà diſprezzato la monizione: e contro il divieto della legge Divina, e de Sacri Canoni, pertinacemente continua ad eſigerle, & à far contratti illeciti: che però accioche da tutti ſia evitato, &c

ADNOTATIONES.

C*ORAM NOBIS EXHIBITA*. Hoc dicitur
ad indicandum, quod contra uſurarios
1 proceditur ad inſtantiam fiſci, & ex officio, tàm
ad deſiſtendum ab exactione, quàm ad reſti-
tuendum uſuras per cenſuras Eccleſiaſticas per
text. in c. tuas dudum 13. de uſur. ibique Barb. nu. 1.
Ricc. collect. 372.

An autem Judex Eccleſiaſticus cognoſcat de
2 hoc crimine privativè; tres ſunt DD. ſententię.
Prima tenet, quod ſit crimen merè Eccleſiaſti-
cum, & ideo ejus cognitio, etiamſi à laico cō-
mittatur, ad ſolum Eccleſiaſticum Judicem
ſpectet, ex eo, quia cauſa uſurarum, inter Eccle-
ſiaſticas numeratur *Clem. 2. de judic. gloſ. in c. cum
ſit verb. malefactorem de for. comp. Sperell. dec. 40.
num. 81.* & alii plurȩs, quos refert *Bellett. diſp.
cler. de favor. real. §. 4. num. 138.*

Secunda ſententia diſtinguit inter quæſtio-
3 nem juris, & quæſtionem facti: nam ſi ſit quæ-
ſtio juris, nempè an contractus, ſivè conventio
ſit uſuraria, nec nè, tunc ejus cognitio ad ſo-
lum Judicem Eccleſiaſticum pertineat, quia
tunc agitur de peccato, de quo ſolus Judex Ec-
cleſiaſticus cognoſcit: ſi verò ſit ſolum quæſtio
facti, ut potè quia conſtat contractum eſſe uſu-
rarium, & illicitum, & agatur pro repetitione
uſurarum, vel de quantitate, vel de earum inhi-
bitione, & tunc poſſit uterque Judex cogno-
ſcere, ſcilicet ſæcularis inter laicos, & Eccle-
ſiaſticus inter Clericos, & etiam inter laicos,
ſi prævenerit, & hanc ſequitur *Bellett. loco. cit. d.
nu. 138. circa fin.* ubi quod non ſit tutum ab hac
diſtinctione recedere *Fagn. in c. tuam de ordin.
cognit. num. 37. & 38.*

Tertia, & verior ſententia eſt, quod uſura
4 ſit crimen mixti fori, ita ut non ſolum quando
eſt quæſtio facti, ſed etiam in quæſtione Juris,
poſſit de ea cognoſcere Judex ſęculals inter lai-
cos ſibi ſubditos, ſi prævenerit: tùm quia cano-
nes nullibi prohibent ſæcularibus Judicibus, nè
de crimine uſuræ inter laicos cognoſcant, imò
potius permittunt, ut habetur *in c. poſt miſerabi-
lem de uſur.* tùm quia uſura in ſe non continet
majorem ſpiritualitatem, quam homicidium,
furtum, rapina, adulterium, & ſimilia delicta,
quæ non minus Lege Divina, & naturæ prohi-
bita ſunt, & hanc (quam, & ipſe ſequor) tuen-
tur *Leotard. de uſur. qu. 1000. n. 78. & 79. Tondut.
de prævent. par. 2. cap. 26. nu. 1. & 8. verſ ſed tamen
Conciol. reſol. crimin. verb. delictum reſol. 2. num. 12.
Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. num. 142.*

Et huic tertiæ ſententiæ favet reſolutio *Sac.*
5 *Congr. Epiſc. & Regular.* quę ſub die 16. *Iunii* 1592.
reſponſum dedit Epiſcopo Mileten. quod ſi
ipſe *prævenerat* in cauſa uſurarum contra lai-
cos, poterat ad pœnā ſacrorum canonum pro-
cedere, firmâ remanente libertate Iudici laico,
procedendi contra reos ad alias pœnas conten-
tas in Pragmatica Regni.

Verum eſt tamen, quod in Statu Eccleſiaſti-
6 co propter bannimenta generalia, quæ referun-
tur à *Panimoll. dec. 17. aduot. 3. nu. 2.* tenenda eſt
ſecunda ſententia, quæ vult, quod quando quę-
ſtio ſit juris, & dubitetur de ſubſtantia contra-
ctus, ad Judicem Eccleſiaſticum privativè Cau-
ſa pertineat. Et ubi viget conſuetudo, ut de
uſuris, tàm in quæſtione facti, quam juris ſo-
lus Judex Eccleſiaſticus cognoſcat, ſervanda
erit, *Pirhing. loco ſup. cit. d. nu. 142. §. 1. in fin. D.
Urſay. inſtit. crim. lib. 3. tit. 7. nu. 68.*

Et Contractibus uſurariis. Uſura licèt ſacris ca-
7 nonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, & ferè
ubique legibus Principum, fuerit repreſſa: ad-
huc ſub tegmine Contractuum, miras per ar-
tes ſerpit per Orbem. Primum exemplum ha-
bemus in cambiis, quæ non ſemel Campſores,
& Argentarii, imò & aliæ perſonæ privatæ
mercaturam non exercentes contrahunt, nullis
receptis litteris, nummos dant, & lucrum à de-
bitoribus ſtipulantur, ad eam uſque rationem,
quam referrent Cambia in Nundinis v. g. Pla-
centiæ, vel alterius Civitatis, ubi Cambiorum
Nundinæ habentur; neque itur, neque mitti-
tur ad Nundinas, ſed ibi pecunia repoſcitur ubi
numerata eſt, cum lucro, & acceſſione Cam-
biorum.

Item ſecundo modo contrahunt litteris
8 quidem datis, ſed non miſſis, & nihilominus
ſingulis Nundinis incuntur rationes, proinde
ac ſi vera, & naturalis ſolutio, & numeratio
interceſſiſſet, cum incremento, & acceſſione
Cambii.

Item tertio contrahunt datis quidem, & miſ-
9 ſis litteris, ſed eâ mente, & intentione, ut unde
proceſſerant inanes referantur, cū ſciat Camp-
ſor nullum in Nundinis eſſe, qui litteris rece-
ptis fidem debitoris exſolvat, & ſolvat; & ta-
men cambia uno, vel altero ex dictis tribus
modis contracta tamquā ſicca, & illicita dam-
nata, & reprobata ſunt à *Conſtit. 118. B. Pii V.*
ut plenè oſtendit *Leotard. de uſur. quæſt. 25. n. 40.
69. 71. & 73.* ubi quod ad effugiendam Bullæ
diſtrictionem, non admittatur Campſoris ex-
cuſatio dicentis, ſe miſiſſe litteras ad loca, ad

quæ

quæ ſcripta ſunt, & per eum ſtetiſſe, qui cambio pecunias accepir, quod ſibi non ſolverit, & paratum illuc non fuiſſe ad pecunias ſuo tempore recipiendas; quia ubi re verâ nulla ſit tranſmiſſio pecuniarum, cambium remanet ſiccum, & ſemper illicitum. *Rot. coram Peutinger. dec. 95. num. 1. & coram Cerro dec. 563. nu. 1.*

Quidquid ſit, an debitor, qui aſſumit in ſe
10 onus cambiandi, & hoc non fecit, teneatur ad damna, & intereſſe, *Rot. deciſ. 131. num. 20. parte 11. rec. Sabell. ſum. diver. tract. §. uſura num. 5. ver. multa de Cambiis*: & an Creditor cambii, qui loco damnorum, & intereſſe, cambia vult exigere, teneatur probare requiſita *Caſtrenſis in l. 3. §. fin. ff. de eo quod cert. loc. Rot. coram Peuting. d. dec. 95. num. 3. & 4. & dec. 448. num. 1. & coram Cerro deciſ. 583. num. 10.*

Secundum exemplum magis frequens, eſt in
11 contractu Societatis Animalium præſertim Ovium, Caprarum, Equarum, & Vaccarum, in quo Socii, paſſim, ut capitale pro eo, qui illud confert ſalvum maneat, utque omne periculũ, & damnũ ab altero Socio recipiente ſuſtineatur, ſimulque certa lucri quantitas, & ſumma in ſingulos annos vel menſes ſolvatur, paciſcũtur: & tamen hujuſmodi contractus, & pacta, tanquam illicita, & uſuraria damnata ſunt à Summo Pontifice *Sixto V.* per aliã Conſtitutionem impreſſam in *Bullar. to. 2. Conſt. 45.* quam ad hujus rei fidẽ hic ſubiicio. Ait enim Põtifex.

Deteſtabilis avaritiæ ingluvies &c. *Nam multi ſpecioſum, & honeſtum Societatis nomen ſuis ſceneratitiis contractibus prætexendo, hoc quaſi colore, & fuco, Mercatoribus, Opificibus, negociatoribus, & aliis perſonis, ſuper eorum mercibus, officinis, pannariis, aliiſque rebus, ac bonis pecunias ſuas, aut alias res, Societatis nomine conferunt. vel greges, armenta, aut certa animalia agricolis, ſeu terrarum cultoribus, paſtoribus, aliiſque ruſticis, ſeu quibuſvis perſonis, dant in Societatem, ſive ad Soccidam, ut vocant, ea conditione, ut ſors ipſa, ſeu caput, quod vulgò dicitur capitale, tam pecuniarum, quam animalium, & rerum, ſalvum ſemper, & integrum exiſtat pro eo, qui non induſtrias, aut operas, ſed pecunias, animalia, aut res huiuſmodi in Societatem confert, utque omne periculum, & damnum ab altero ſocio recipiente ſuſtineatur, contra æquitatem, & Societatis iuſtitiam diverſimodè paciſcuntur, eoſdemque Socios cum quibus contrahunt, plerunque pauperes, & egenos, ſuoque labore, & induſtriâ victitantes, ad ſortem, ſeu capitale reſtituendum, quicunque tandem caſus, & rerum eventus conſequatur, pacto & obligatione obſtringunt, ſimulque etiam certam lucri quantitatem, & ſummam, veluti tot pro quolibet centenario, in ſingulos annos aut menſes per alterum Socium durante Societate ſolvendam præfiniunt, ac præſcribunt, eamque ſummam, & quantitatem, non ſubductis rationibus accepti, & expenſi, quod in codices, ſeu tabulas Societatis referri ſolet neque facto calculo, vel computo pro ipſius lucri, vel damni modo variabilem, ſed laborem, & curam computandi, & calculandi, ſe invicem remittere, & renunciare aſſerentes, quovis tempore certam conſtituunt.* (hæc in proæmio)

Proinde nos &c. huiuſmodi morbi contagionem antequam in communem fidelium perniciem latiùs ſerpat tollere cupientes &c. Hac noſtrâ perpetuò valiturâ Conſtitutione damnamus, & reprobamus omnes, & quoſcunque contractus, conventiones, & pactiones poſt hac ineundos, ſeu ineundas, per quos, ſeu quas cavebitur perſonis, pecunias, animalia, aut quaslibet alias res Societatis nomine tradentibus, ut etiamſi fortuito caſu quamlibet iacturam, damnum, aut ammiſſionem ſequi contingat, ſors ipſa, ſeu capitale ſemper ſalvum ſit, & integrum à Socio recipiente reſtituatur, ſive ut de certa quantitate, vel ſumma in ſingulos annos, aut menſes, durante ſocietate reſpondeatur. Statuimuſque huiuſmodi contractus, conventiones, & pactiones, uſurarios & illicitos poſt hac cenſeri debere, atque in poſterum non licere iis, qui pecunias, vel animalia, aut alias res in Societatem tradent, de certo lucro, ut præfertur percipiendo, inter ſe paciſci, & concordare. Neque etiam ſivè ad certum, ſivè ad incertum lucrum convenerint, ſocios qui ea recipient, ad ſortem, ſeu capitale ſalvum, & integrum, ubi illud caſu fortuito perierit, vel amiſſum erit, reddendum quovis pacto, aut promiſſionem ſibi obligare. Ac nè de cætero Societates ineantur ſub huiuſmodi pactis, & conditionibus, quæ uſurariam pravitatem ſapiunt, diſtrictè interdicimus, & prohibemus.

Sed potius cuncti noverint Societates huiuſmodi, cum in poſterum unus pecuniam, animalia, aut alias res, & bona, alter vero operam, vel induſtriam confert, purè, ſincerè, & bona fide ſicuti decet, juſtis, & æquis conditionibus, & pactis, ſecundum iuris diſpoſitionem, ac ſinè ulla prorſus fraude, palliatione, aut uſurariæ pravitatis labe, aut ſuſpicione, ineundas, ſeu contrahendas eſſe. Ita ut non ad certam ſummam, aut quantitatem, ab omni periculo, & damno, ut præfertur immunem, lucri nomine perſolvendam, neque ad capitale, ſi caſu fortuito perit reſtituendum, ſocius accipiens teneatur. Si verò finitâ Societate ipſum capitale extat, ei, qui illud in Societatem contulerit, reſtituatur, niſi Socio recipienti fuerit communicatum, aut aliter inter ipſos contrahentes, ſuper eo legitimè conventum ſit. Ac præterea iidem contrahentes, fructus, expenſas, & damna in commune conferant, & prout æquum, & juſtum fuerit, ſibi communicent atque dividant.

Decernentes, ſiqui contractus, conventiones, & pactiones in futurum contra noſtram huiuſmodi prohibitionem de facto initi fuerint: nullam ex eis, tanquam per hanc eandem Conſtitutionem noſtram, damnatis, & reprobatis, etiamſi juramento, aut in forma Cameræ Apoſtolicæ, vel alias quomodolibet roborati fuerint, obligationem civilem, aut naturalem oriri, nullamque actionem realem, aut perſonalem, aut Judicis officium, neque aliud quodcunque jus cuiquam competere, neque quoad ſortem, ſeu capitale integrum recuperandum, quod caſu fortuito perierit, aut amiſſum erit, neque quoad certas ſummas, & quantitates in ſingulos annos, aut menſes lucri ſocialis nomine promiſſas.

Si qui verò in poſternm ſub prædictis conditionibus ,
& pactis contrahere temerè præſumpſerint , aut præ-
textu ſimilium contractuum , conventionum , & pa-
ctionum Societatis nomine initorum , qui hucuſque
durant , ad exactionem dictæ ſortis , ſeu capitalis ,
ſive illius pretii , & valoris , poſtquam illud in toto,
vel in parte caſu fortuito perierit . aut amiſſum ſit ,
aut certæ ſummæ , vel quantitatis annuæ , aut men-
ſtruæ ſibi promiſſæ in futurum , procedere auſi fue-
rint , eos univerſos , & ſingulos in pœnas contra
manifeſtos uſurarios , & fæneratores à Sacris cano-
nibus , & Conciliis generalibus latas , & promulga-
tas , eo ipſo incurrere , & contra illos , uti manife-
ſtos uſurarios , & fæneratores viâ juris , aliiſque
opportunis remediis procedi poſſe , & debere . (hæc
in diſpoſitiva)

At quamquam ex hac Conſtitutione repro-
12 batio contractus capitalis ſalvi, clariſſima ſit ,
adhuc non deſunt Doctores qui tenent , quod
etiam hodie eâ non obſtante licita ſit pactio de
capitali ſalvo , & certo lucro ſolvendo , prout
ſunt *Leſſ. de juſt. & jur. Card.de Lugo*, & alii quos
referunt, & ſequuntur, *Conciol.reſol. crimin.verb.*
Bulla reſol.7. per tot. Pacion. de locat. cap.12. à
num.48. ad 59. ſupponentes quod Sixtus in hac
Bulla condemnat ſolum contractus Societatis,
qui ſunt de jure communi prohibiti: & aſſeren-
tes & firmare aſtruentes , quod pactum aſſecu-
rationis capitalis , ſit de jure licitum , quando
ſuſceptio periculi compenſatur cum majori :
vel parte aliqua fructuum, aut cum aliis pactis
favorabilibus Socio ſuſcipienti periculum .

Primum ſuppoſitũ fundamentum hujus opi-
13 nionis, non ſubſiſtit in facto : quia Bulla unicè
emanavit ad profligandum fęnus, quod ſub no-
mine Societatis exercetur , ea maximè condi-
tione, ut ſors ipſa, ſeu capitale tàm pecuniariũ ,
quam animalium ſalvum ſemper, & integrum
exiſtat pro eo, qui illud confert, omne pericu-
lum , & damnum in ſocium recipientẽ contra
ęquitatem & Societatis juſtitiam transferendo,
& ideo hunc contractum præcisè damnat no-
minatim : & in §. Secundo monendo , ut con-
tractus Societatum in futurum fiant , ſecundũ
juris diſpoſitionem, iterum repetit,quod = *Sint*
non ad certam ſummam , aut quantitatem ab omni
periculo & damno , ut præfertur immunem lucri no-
mine perſolvendam, neque ad capitale, ſi caſu fortui-
to perit, reſtituendum Socius accipiens teneatur (ſunt
verba Bullæ ſupra relatæ *in §. ſed potius*) , & ſic
contractum quem ſuſtinere autumant præfati
DD. damnat , & reprobat in principio , me-
dio , & fine Bullæ , ſapientiſſimus Sixtus .

Nec minus ſubſiſtit in jure ſecundũ funda-
14 mentum contrariæ opinionis,quod ſcilicet pa-
ctum de capitali ſalvo evadat licitum per recõ-
penſationem majoris partis fructuũ favore ſu-
ſcipientis periculum : quia ponens capitale , ſi
nõ ſubiit ejus periculum,ſtat ſemper in ſecuro:
ponens vero operam, & induſtriam, nihil certi
habet pro ejus recompenſatione,nam poteſt
dari caſus, quod in Societate , (præſertim ani-
malium) adſit damnum; vel non adſit lucrum,
ex quo periculi jam ſuſcepti recompenſationẽ
habeat ; unde deficiente compenſatione , ceſſat
æqualitas , quæ omninò ſervanda eſt inter So-
cios de ſubſtantia contractus , ut bene firmat ,
Hect. Felic. de Societ. cap. 18. per tot. ideoque pa-
ctum quod capitale ſit ſalvum omni jure im-
probatur , ut dixit *Rot. deciſ. 552. num. 11. par-*
te 1. rec.

Augetur iniquitas hujus contractus ex eo ,
15 quod periculum , & damnum capitalis refun-
datur in Socium, etiamſi fortuito caſu pereat :
nam de jure damnum quod ex natura , & ex
fortuna provenit , pertinet ad Dominum ani-
malium : & hinc merito pactum hujuſmodi ,
uti illicitum , & uſurarium, Bulla reprobat, &
DD. damnat, *Hect. Felic.de Societ.d. cap.18. n.15.*
& ſeqq. Graff. dec. aur. par.1. lib.2. cap.120. nu.13.
*14.& 15. Cyriac. contr.357.n.14.& ſeqq.*ubi enim
Socius habet capitale ſecurum , & percipit lu-
16 crum,dicitur mutuum contraxiſſe non Socie-
tatem *Felic. d. cap. 18. nu.71.* & ubi ſit pactum ,
quod quis habeat lucrum , & non ſentiat dam-
17 num , dicitur Societas Leonina , ut inquit
text. in *l. ſi non fuerint §. ariſto ff. pro Soc. Cyriac.*
d. contr. 357. num. 17. & in terminis Societatis
animalium quod non ſit de improbitate talis
pacti dubitandum , docet etiam *Caroc. de loc. &*
conduct. par. 5. tit. de uſur. quæſt.7. de collaticis Bo-
vum nu.13. pag. mihi.432. ubi hæc habet = *Septi-*
mus caſus eſt , dant alii boves , vel oves , vel alia
animalia in Soccidam, ut quolibet anno recipiant cer-
tam penſionem , adjecto , pacto , quod ſi moriantur ,
vel aliquo pacto pereant , aliæ ejuſdem qualitatis, &
bonitatis reponantur, ita quod capitale ſit ſemper ſal-
vum , nam talis contractus illicitus eſt , Cardin. in c.
fin.de uſur. &c. Joan. Lup. ubi ſupra nu. 8. atteſtans
in facti contingentia annullare feciſſe plures hujuſ-
mod. contractus , & appellantur boves ſine cornibus
ut dicit Cardin. in citato loco &c.

Neque tales contractus legitimantur per cõ-
18 ſuetudinem Regionis , quia quatenus de tali
conſuetudine conſtaret (quod non eſt creden-
dum) non eſſet conſuetudo , ſed corruptela ,
quæ tanquam nutritiva peccati , nihil valet , ut
in ſpecie hujus pacti reſpondit objecto *Rot.d.dec.*
552. nu.13. par. 1. rec. nec quis hujuſmodi præ-
textu excuſatur ab obligatione reſtituendi, nec
effugit nullitatem contractus , licet ſortè poſ-
ſet excuſari à pœna in foro externo, ut probant
Leotar. de uſur. quæſt. 99. num. 3. & 4. Sperell. de-
ciſ. 91. num. 81. & 82. quia ut inquit *text. in c.*
non ſatis de ſimon. diuturnitas temporis non mi-
nuit peccatum, ſed auget .

Minuſque contrahentes contra diſpoſitionẽ
19 dictæ Bullæ Sixti V. excuſat auctoritas dictorũ
DD, tùm quia eorũ opinio eſt contra commu-
nem , & nullo juridico fundamento firmatur :
tùmquia auctoritas , & poteſtas interpretandi
jus Divinum data eſt, non Doctoribus forenſi-
bus, ſeu Theologis etiam Sanctis , ſed Summis
Pontificibus, quibus parendum eſt ; imò quod
pec-

peccent DD.& Theologi tenentes contra Conſtitutiones, & deciſiones Pontificum dicit *Leo*
20 *theſ. for. Eccleſ. par. 3. cap. 7. num.*141. quia ubi eſt canon Summi Pontificis, ceſſat auctoritas Doctorum, & Sanctorum Patrum, ut bene inquit, *Medic. tom. 1. tract. de legib. & ſtat. par. 2. quæſt.5. num.3. Fagn. in c. ne innituris num.6. de conſtit.* & cum in §.5. dictæ Bullæ auferatur omnibus, & quibuſcunque Judicibus facultas aliter judicandi, & interpretandi, infirmum prorſus redditur, quid quid in contrarium audent firmare ſupradicti DD. quorum opinio cedere debet auctoritati B. Petri, ut acriter monet *Spevell. deciſ. 105. num.*50.

Quidquid igitur ſit in Societate officiorum
21 vacabilium, de qua loquitur *Rot. coram Coccin. deciſ.*70. & de contractu locationis Prædii cum animalibus cum pacto illa reſtituendi in numero, & quantitate recepta in principio locationis, juxta terminos alterius deciſionis *Dunozett. Jun. la* 54. & tandem quid quid ſit de tribus contractibus diſtinctis cum una, & eadem perſona
22 faciendis, ſcilicet Societatis, aſſecurationis, & venditionis lucri ſperati, pro validitate contractus capitalis ſalvi, de qua inventione, & articulo *Navar. in manual. cap. 17. num.*254. *&* 255. (quem tamen refutat *Hect. Felic. de Societ. capit. 19. num.4. & ſeqq.*) de quibus hic non loquor; certum eſt quod contractus exemplificati in Bulla *Sixti V.* (quam convellere nefas eſt) & à DD. ſupra allegatis, ſunt illiciti improbi, & uſurarii, contra quos, Concionatores monitis, & minis æternæ damnationis; Confeſſarii denegatione abſolutionis, & Epiſcopi gladio cenſurarũ, inſurgere debent, ut extirpentur.

Tertium exemplum eſt, in contractu mutui
23 frumenti, quod datur ruſticis, & aliis pauperibus tempore Autumni, vel hyemis, cum pacto quod in meſſe, vel alio ſtatuto tempore, reſtituatur mutuanti cum aliquo augumento, ſive ut vulgo dicitur *allu m ſura colma*: & tamen hęc conventio, ſive ſit expreſſa, ſivè tacita uſuraria eſt, juxta clarum textum in *c. uſura eſt 17. qu.3.* quæ uſura non redditur licita prætextu, quod augumentum, quod recipitur, inſerviat pro alimonia pauperum, ſivè pro alio opere pio exercendo: nam interrogatus de hoc Alexander III. ab Epiſcopo Panormitano, reſpondit -- *cum uſurarum crimen utroque Teſtamento veteri, & novo condemnetur, ſuper hoc diſpenſationem aliquam fieri non poſſe: quia cum ſcriptura ſacra prohibeat pro alterius vitu mentiri, multo magis eſt quis prohibendus, nè etiam pro redimenda vita captivi, uſurarum crimine involvatur*, ut habetur *in c. ſuper eo de uſur.* non enim ſunt facienda mala, ut eveniant bona *cap. non eſt 27. 1. quæſt.1.* Et hæc vera ſunt, ſive mutuum fiat à privato, ſivè à Collegio, ſivè ab Univerſitate.

Quartum exemplum eſt, contractus qui vul-
24 gò vocatur *godere à godere*, grecè *antychriſeos ſeu antychriſeis*; de qua pignoris ſpecie ſunt *text. in l. ſi pecuniam 33. ff. de pignorat. act. & in l. ſi*

is 11.§.1. ff. de pignor. quò ſit pactum, ut tamdiù creditor re pignoratâ fruatur, ſivè fructus pignoris ſalvâ ſorte lucretur, donec debitum ſolutum fuerit. Hic coutractus licet jure canonico improbetur, uſurarius ſit, & fructus pignoris debeant computari in ſortem, *c. 1. & ſeqq. 14. quæſt.3. c. conqueſtus de uſur. ubi Barb. num.1. & 2. c. ad noſtram de jur jur. Gratian. diſcep. 14. numero* 10. *Leotard. de uſur. quæſt.11. num.7. Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 19. num.* 98. adhuc ut notat *Carocc. de locat. & conduct. par. 1. tit. de promiſ. locand. quæſt. 4. pag. mihi* 93. caſus eſt quotidianus.

Remedium eſt, ut petens mutuum, non det
25 mutuanti rem immobilem frugiferam in pignus, v. g. predium, ſed illud ei vendat certo pretio pro mutuo, ſeu debito, cum pacto redimendi, ſeu revendendi, quando debitor pretiũ creditori reddiderit: tunc enim creditor per contractum venditionis factus eſt Dominus predii, ideoque licitè poterit percipere fructus, ut docet *Pirbing. loco ſupra citato verſ. porro.*

Ex quo conſtat. Uſura, quæ hodiè exercetur
26 in abſcondito, licet ſit delictum difficilis probationis, adhuc de eo conſtare dicitur, & detegitur. Primo, Inſtrumentis, Apochis, & aliis Scripturis, ut in exemplis ſupra numeratis. Secundo libris rationum, quos requirente Iudiec ex officio, Uſurarius edere, & exhibere tenetur, etiam ſub pœna excommunicationis. *Clem. unica §. ceterum de uſur.* & etiamſi illos retineat non tanquam perſona publica, ſed tanquam privatus: quia in hoc fiſcus eſt privilegiatus, ut diſtinguit *gloſ. in d. Clem. unica verſ. rationum.* Tertio confeſſione extrajudiciali ipſiuſmet Uſurarii, coram pluribus factâ. Quarto, teſtibus deponentibus ſe pluries vidiſſe mutuò dantem ſub uſuris, licet ſint ſingulares: nam quamvis teſtes ſingulares non ſufficiant ad probandum actus ſingulares fœneris, ſufficiunt tamen ad probandum in genere aliquem eſſe Uſurarium, quamvis teſtes eſſent participes criminis, & deponerent ſolviſſe uſuras, ac contractus uſurarios cũ Uſurario iniiſſe, dummodo criminis participes deponant ad favorem tertii, & nõ ad proprium commodum, ut de communi teſtatur *Menoch. de arbitr. judic. caſ.235. num.22. 23. 24. &* 25. ubi dat cautelam, quod hi teſtes priuſquam examinentur debeant renunciare in actis omni ſuo commodo; factâ enim hac proteſtatione idonei ſunt, prout dicit etiam *Gaballin. ad Conſtitution. Egidian. lib. 3. cap. 13. num. 2. Menoch.* ſequitur *Leotard. de uſur. quæſt. 100. num.* 17. ubi quod uſura probata per teſtes ſingulares alioquin fide dignos, poſſit Uſurarius ab Eccleſia corrigi, & coerceri. Quinto, fama, & communi opinione, præſertim, ubi fama probata ſit per decem teſtes & concurrit alia conjectura, vel adminiculum, *Vulpin. Succ. Farinac. par.5. qu.24. nu.*40.

Quando autem ſupradictæ probationes defi-
27 cerent, ut ſæpè evenit ob verſutiam, & calliditatem fœneratorum, tunc ad præſumptiones,

I 2 ad-

adminicula, argumenta, & ad conjecturas re-
curritur: nam etiam iis uſura probatur *c.15.de
uſur. ubi Barb. num. 3.* quæ cum ex circumſtan-
tiis deducantur, certam regulam non habent,
ideoque totum in arbitrio Judicis poſitum eſt,
quæ conjecturæ ſufficiant, ad probandam labē
uſuræ, ut ait *Leotard. de uſur. qu. 9. num. 1. 2. 3.
& 8.* & quidem leviores contra ſolitum fœne-
rari ſufficere, urgentiores vero contra Virum
probum requiri dixit *Sperell. dec. 27. num. 81.
& 81.*

Regulariter fœneris conjectura eſt, modici-
28 pretii rei venditæ ultra dimidiam, juncto pa-
cto de retrovendendo. Secunda, retentio do-
minii rei venditæ. Tertia, pactum ut non liceat
niſi poſt certum tempus redimere, cum læſio-
ne ultra dimidiam juſti pretii. Quarta ſi bona
vendita ab emptore ipſi venditori locentur pro
penſione modica. Quinta, ex pactis inſolitis,
de quibus agit *Leotard. d. quæſt. 9. per tot. Barboſ.
in c. conqueſtus num. 10. de uſur.* & fuſius *Ciurlin.
contr. 40. num. 54. & ſeqq.*

Etiam poſt monitionem. Debet enim Epiſcopus
29 priuſquam ad cenſuras procedat, monere Uſu-
rarios *ad deſiſtendum, & ceſſandum ab exactioni-
bus, & contractibus uſurariis ſub pæna excommu-
nicationis*: quâ monitione executâ, & in Can-
cellaria reproductâ, ſi moniti non deſiſtant,
inſtruitur proceſſus, ex quo ſi remaneat pro-
bata intentio fiſci, vel partis, decernitur nova
monitio = *ad dicendum cauſam quare non debeat ex-
communicari, ad primam diem, & die immediatè
ſequenti, ad comparendum, & videndum ſe excom-
municari &c.*

Si reus compareat, & dicat, ſe non eſſe Uſu-
30 rarium, cum tamen ex Scripturis, & proba-
tionibus contrarium conſtet: vel dicat ſe non
teneri reſtituere uſuras, vel non exigiſſe, aut
recepiſſe tantam quantitatem, non erit audien-
dus, ſed poterit Ordinarius ad ulteriora proce-
dere in declaratoria, etiamſi à comminatione
Cenſuræ appellaſſet; præſertim ſi ageretur de
contractu uſurario inito contra formam *Bullæ
Sixti V.* de qua ſupra cujus vigore contrahens
tanquam manifeſtus uſurarius eſt puniendus,
*c. quam pernicioſum de uſur. Pirbing. in jus can. lib.
5. tit. 19. num. 127.*

Si verò dicit ſe non exigiſſe uſuras, & ex
31 Scripturis, ac probationibus non convincatur:
vel exhibeat articulos, & teſtes, ad reproban-
dos teſtes fiſci, ſeu partis, tunc auditur, & ſi
appellat, admittitur appellatio, *Pirbing. d.
nu. 127.* Verumtamen ſi appellaret poſt ſenten-
tiam declaratoriam, illam non ſuſpenderet:
quia tunc excommunicatio ſecum trahit exe-
cutionem, & excommunicatus per denuncia-
tionem plus non ligatur; ideò non obſtante
appellatione, ipſum excommunicatum eſſe,
denunciare poterit Epiſcopus, ut ab aliis vite-
tur, juxta textum expreſſum in *c. paſtoralis
53. §. Verum de appellat. ubi Barb. num. 6.*

Et receptus reſtituerit. Omnes exigentes, &
32 recipientes uſuras obligantur, dummodò ha-
beant in facultatibus, & pœnis coguntur, &
eorum hæredes ad earum reſtitutionem, ſive
laici ſint, ſive Clerici; quinimò etiam Judæi
rectè coguntur ad reſtitutionem uſurarum, *c. 1.
& plurib. ſeqq. de uſur. ibique DD.* communiter
Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 19. num. 107. Ideo-
que quoties in foro contentioſo de illarū exa-
ctione conſtat, debent reſtitui illis, à quibus fue-
runt extortæ ſi vero non ſuperſint, vel inveniri
non poſſunt, reſtituendæ ſunt eorū hæredibus,
& ſi etiam illi non extent, debent erogari pau-
peribus, vel Eccleſiis, aut aliis locis piis arbi-
trio, & judicio Epiſcopi: ſi verò non conſtet
niſi in foro pœnitentiæ, reſtitutio fieri poterit
pauperibus juxta aſſertionem pœnitentis, cui
in hoc foro creditur *Pirbing. loco cit. num. 102.
& 103.* & proinde uſurarii non ſunt ab excom-
municatione abſolvendi (prout hic in formula
dicitur (niſi reſtituant, vel ſaltem de reſtituen-
do idoneè caveant *Gavant. Verb. uſura num. 13.*

Ampliatur regula prædicta ad omnes illos,
33 qui ſunt ex parte uſurarii cauſa efficax, ut uſu-
ræ exigantur, & ſolvantur: nam hi peccant, &
obligati ſunt ad reſtitutionem, ſaltem ſecundo
loco, ideſt Uſurarius nolit, aut non poſſit re-
ſtituere, ut docet *Pirbing. loco ſupra cit. nu. 114.*
qui *nu. ſeq.* exinde infert, quod Principes, Judi-
ces, & Domini temporales, qui lege, vel ſta-
tuto decernunt, vel per præceptum, aut per
ſententiam compellunt ſubditos debitores ad
uſuras promiſſas ſolvendas: vel etiam cum uſu-
ræ ſolutę repetuntur prohibent, vel impediunt,
ne reſtituantur, tenentur ad reſtitutionem in
ſolidum, ſi uſurarius nolit, vel non poſſit reſti-
tuere, quia id prohibitum eſt ſub pœna excom-
municationis in *Clem. unica de uſur.* Caveant
propterea Judices, qui clauſis oculis exequi
mandant contractus uſurarios, & illicitos, de
quibus ſupra mentio facta fuit.

Si de hoc crimine Clericum culpabilem Epi-
34 ſcopus reperiat, illum moneat judicialiter, ut
ſupra ad deſiſtendum ab exactione uſurarum,
qui ſi contemnat obedire (cum ſit ipſo jure in-
famis *Parif. de reſig. lib. 4. quæſt. 3. num. 28.*) ab
officio ordinis, & exercitio ſuſpendat: deinde,
ſi adhuc in malo perſeveraverit, ab ordine, &
officio deponat, & gradatim contra eum ad pę-
nas procedat juxta ordinem traditum in *c. 1. 14.
quæſt. 4. Sperell. dec. 116. num. 12. Bellett. diſq. cler.
de pæn. cler. §. 48. num. 2. in fin.* De effectibus
autem hujus verbalis depoſitionis dixi *par. 2.
tit. 15. ad form. 11. num. 9. & 10.* Ad reſtitutio-
nem verò cogendus erit pœna ſuſpenſionis ab
officio, & beneficio, *Gavant. Verb. uſur.
num. 10.*

De excommunicatione contenta in extravag. Cum deteſtabile de Simon.

Deteſtabile ſcelus Simoniæ, ad cujus compa-
rationē cætera crimina, quaſi pro nihilo reputan-

Digitized by Google

tantur, *c. per tuas 32. de Siman.* toto vigore juſtitiæ perſequi debet, & ſine dilatione; & cum ejus ſigna claruerint, reus ab Eccleſia Dei eliminitur, *c. ſicut. 6. eodem tit.* præmiſsâ ſequenti Declaratoriâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXI.

VIſis relatione, & inſtantiâ Prom. noſtri Fiſcalis, *teſtibus*, citatione ad ſententiam, totoque proceſſu conſtructo contra N. inquiſitum de labe ſimoniaca per ipſum contracta *in renunciatione Beneficii* erecti in Eccleſia N. ſub invocatione N. facta favore N. de menſe N. per acta N. *dicimus & declaramus*, ſufficienter *conſtare de crimine Simoniæ conſumato*, & tam d. N. renunciantem, quam N. renunciatarium, damnabiliter incuriſſe excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſervatam, & eſſe *privatos dicto Beneficio*, aliaſque pœnas contentas in Sac. Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis *Pauli II. relat. in extravag. 2. de Siman. & Pii V. la* 5. §. 8. & ideo eſſe publicè denunciandos, prout excommunicatos denunciari volumus, Cedulones decernimus, & publicari mandamus omni &c.

N. Epiſc. N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *In crimine ſimoniæ qualibet perſona admittitur ad teſtimonium ferendum.*

2 *In crimine ſimoniæ teſtes probant, quamvis ſingulares ſint.*

3 *In crimine ſimoniæ complices admittuntur ad revelandum.*

4 *Crimen hæreſis, & crimen ſimoniæ æquiparantur.*

5 *In crimen ſimoniæ, ſi non agatur per viam inquiſitionis, teſtis ſingularis non probat, vel ſi ſit ſocius criminis. & muneris.*

6 *Simonia committitur, non ſolum in renunciatione Beneficii, ſed etiam in electione, præſentatione, vel ceſſione juris præſentandi.*

7 *Delictum ſimoniæ ſolus Judex Eccleſiaſticus cognoſcit.*

8 *Sententia lata contra ſimoniacum, an ſuſpendatur per appellationem oſtenditur, & num. 9.*

10 *Ut de ſimonia dicatur conſtare, tria concurrere debent, & explicatur diſinitio ſimoniæ.*

11 *Simonia committitur, ubi intervenit munus à manu, munus à lingua, munus ab obſequio, & explicantur ſpecies.*

12 *Simonia mentalis, Conventionalis, & Realis explicantur, & qualis ex his puniatur aſtenditur.*

13 *Simonia realis, probatur conjecturis, & præſumptionibus.*

14 *Renunciatio Beneficii ſimoniacè facta, eſt ipſo jure nulla, nec indiget ſententia Judicis & num. 15.*

16 *Simonia an cadat in Cappellaniis laicalibus oſtenditur, & num. 17.*

18 *Datur forma monitionis contra inquiſitum exequendæ.*

19 *Appellatio in delicto ſimoniæ. an & quando ſit recipienda oſtenditur. & num. 20. & 21.*

Simoniacus pendente appellatione eſt ſuſpendendus ab Altari.

Denunciationis.

F O R M U L A XXII.

HIc auctoritate ordinariâ denunciantur, & declarantur excommunicati majori excommunicatione Papæ reſervatâ, nec non privati Beneficio Eccleſiaſtico ſub invocatione N. in Eccleſia N. erecto N. & N. ex eo quia in renunciatione d. Beneficii invicem facta, pacta illicita, & ſimoniaca à Sac. Canonibus, & Conſtitutionibus Apoſtolicis reprobata inierunt. Ut igitur ab omnibus evitentur, præſentes publicari juſſimus, & excommunicati exiſtant, donec tanti ſceleris peractâ condignâ pœnitentiâ, meruerint à Sede Apoſtolica abſolutionem obtinere. Datum &c.

N. Vic. Gen.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

VEL

CON autorità ordinaria ſi denunciano, e dichiarano ſcommunicati di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice, e privati del Beneficio Eccleſiaſtico N. eretto nella Chieſa N. perche nella rinuncia di detto Beneficio fatta da d. N. à favore di detto N. hanno fra di loro convenuto patti illeciti, e ſimoniaci, riprovati da Sacri Canoni e dalle Coſtitutioni Apoſtoliche: & accioche ſiano da tutti evitati ſi ſono publicati i preſenti Cedoloni: e così ſtaranno ſcommunicati, fin tanto che fatta condegna penitenza d' un tanto eccesso, meriteranno d'eſſere aſſoluti dalla Sede Apoſtolica. Dato &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

V*ISIS TESTIBUS.* In crimine ſimoniæ quælibet perſona admittitur ad teſtimonium
1 ferendum, nemoque repellitur, niſi exceptione inimicitiæ capitalis, & conſpirationis, *c. licet Heli de ſimon. ibique gloſ.* & alii quos refert, & ſequitur *Pariſ. de confid. beneſic. quæſt.66. nu.7. 8. & ſeqq.* imò tum ex diſpoſitione *Bullæ Pii V. la* 58. §. 6. tùm iuris teſtes probant, etiam ſi ſint ſingulares ſingularitate diverſificativâ, præſertim (ut hic) ubi non agitur de pœna ordi-
2 naria infligenda. ſed de iam incurſa declaranda, *Pariſ. loco cit. quæſt.67. num.5. & ſeqq.* quem ſequitur *D. Raynald. reſol. crimin. ad cap. 32. ſupplem.7. num.40. & ſeqq.*

Et ratio adducitur: quia cum in d. *extravag. 2.*
3 *de ſimon.* admittantur ad revelandum etiam complices, & ſocii criminis (qui nunquam ſunt idonei teſtes) ad hoc ut participes valeant coerceri: multò magis alii teſtes, qui infirmiorem exceptionem patiuntur admitti debent: item ſecunda eſt ratio: quia crimen ſimoniæ, & crimen hæreſis, Simoniaci, & Hæretici æqui-
4 parantur, ut habetur expreſsè ex *canone* Paſchalis Papæ *ultimo 1. quæſt. 7.* Unde cum in crimine hæreſis admittantur ad probandum etiam perſonæ inhabiles, & crimine irretitæ, & teſtes ſingulares, *c. in fidei favorem de hæret. in 6.* ita admittuntur in crimine ſimoniæ, prout argumentatur *Pariſ. de confid. benef. d. qu.66. nu.8. & duob. ſeqq. & eſt text. clarus in c. 1. de teſt. in 6. Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 3. nu.146.*

Hæc tamen declara procedere, ſi agatur per
5 viam inquiſitionis (ut hic) prout declarat *Barboſ. in d. c. in fidei favorem de hæret. in 6. nu.8.* & quando teſtis non eſt ſocius criminis, & muneris ſimul, nam hic non probaret contra ſimoniacum, ut declarando concluſionem diſtinguit *Pariſ. de reſign. benef. lib. 14. quæſt.10. nu.28.* & colligitur ex *d. c. 1. de teſt. in 6. Ricc. collect.* 1715.

In renunciatione Beneficii. Hoc dicitur per mo-
6 dum exempli cæterum ſive agatur de renunciatione, ſive electione, ſive permutatione, ſive præſentatione, aut alia quacunque proviſione Beneficii; aut ceſſione iuris præſentandi ad Beneficium, poterit de labe ſimoniaca inquiri, cum in omnibus eiuſmodi actibus crimen verificetur, ut patet tum ex Conſtitutionibus Apoſtolicis in formula enunciatis, & tradunt communiter *Pariſ. de reſign. benef. lib. 14. quæſt.2. num. 7. & ſeqq. Fagn. in c. tua nos num. 6. & 7. de ſimon. Corrad. prax. beneſic. lib.14. cap. 5. nu. 51. & ſeqq.* tùm ex textu in *c. præterea de tranſact.* & idem dicitur de crimine confidentiæ beneficialis iuxta terminos *Conſtit. Pii IV. 85. & Pii V. pariter 85. Bullar. tom. 2.*

Dicimus, & declaramus. Hoc crimen eſt me-
7 re Eccleſiaſticum, & ideo Iudex laicùs non poteſt de eo cognoſcere, ſed privativè ad forum Eccleſiaſticum cognitio pertinet, etiamſi qui crimen commiſit ſit laicus, *Gloſ. in c. cum ſit de for. comp. verſ. malefactores Bellett. diſq. cler. de favor. real.* §. 2. *num. 26. Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 3. num. 142.* cuius ſententia non ſuſpenditur per appellationem, ſi hæc fuit interpoſita, de-
8 claratoriâ iam latâ, prout dictum fuit in præcedenti formula de declaratoria uſurarum; Et per plura iura probat ab hac ſententia appellationem non dari *Pirbing.* loco mox ſupra citato *num. 151. verſ. illud denique*; niſi quis appellaret ante ſententiam: licet *Rot. coram Seraph. deciſ.* 1045. *num.* 5. velit, quod hæc opinio ve-
9 ra ſit, quando ſimoniacus ſit notorius, vel confeſſus, vel ſimonia ſit contracta in collatione ordinis: ſi vero ſimoniacus ſit occultus, & ſimonia ſit ſuper Beneficio, tunc detur appellatio, & hæc Rotæ Sententia verior videtur. Epiſcopus autem negligens procedere contra ſimoniacos per duos menſes ab Officio ſuſpenſus eſt, *c. quidquid 101. quæſt. 1. Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 12. num.45.*

Conſtare de crimine ſimoniæ conſumato. Ante-
10 quam Iudex pronunciet crimen ſimoniæ eſſe completum, debet advertere, an concurrant requiſita, quæ in definitione continentur, & an ſimonia ſit mentalis, conventionalis, vel realis. Simonia etenim *à gloſ.* communiter recepta in *Rubr. de ſimon.* ſic definitur = *ſimonia eſt*

ſtu-

ſtudioſa voluntas, *vel cupiditas emendi*, *vel vendendi aliquid ſpirituale*, *vel ſpirituali annexum*. Dicitur *ſtudioſa* ideſt deliberata, quia ſine deliberatione, ſimonia non fit. Additur *emendi* vel *vendendi Spiritualia*, *vel annexa*; quia hoc eſt objectum Simoniæ. Verbum autem *emendi*, nõ adhibetur ſolum ad ſignificandum contractum emptionis, & venditionis, ac ſi peccatum ſimoniæ ſolo contractu emptionis, & venditionis committatur: verum etiam adhiberi ad ſignificandos cæteros contractus oneroſos, qui non gratis, nec liberaliter fiunt, ſed æquivalent emptioni, venditioni, tranſactioni, pacto, & permutationi, ut explicat *Barb. in rubr. hoc tit. de ſimon. num. 3.*

Et hinc eſt, quod *Gregor. VII. in c. ordinatio-*
11 *nes* 113. *1. quæſt. 1.* in Synodo Romana definivit, quod ubi intervenit munus à manu, vel munus à lingua, vel munus ab obſequio, ſimonia dicatur completa. Per munus à manu intelligitur pecunia, & quodlibet bonum temporale, ſive ſolvatur ex fructibus Beneficii, ſive aliundè prò Re ſpirituali, & ſpiritualitati annexa, *Navar. conſil. 84. num. 14. Paſſerin. de elect. cap. 7. num. 126. & 127.* Per munus à lingua intelliguntur preces, quæ ut habeant rationem pretii, fieri debent ex pacto, v. g. ſi intercedas pro me apud Principem, vel alium Superiorẽ, dabo tibi Beneficium. Per munus ab obſequio intelligitur omne ſervitium temporale, quod fiat loco pretii, v. g. confero tibi, vel renuncio hoc Beneficium, cum pacto, & onere, tale obſequium præſtandi.

Simonia mentalis, quæ committitur tradi-
12 tione rei temporalis in pretium pro re ſpirituali ſine pacto, & conventione explicita, ſed ſolũ mente concepta, non punitur in foro externo, & Simoniacus mentalis, non tenetur ad reſignationem Beneficii, aut reſtitutionem, licet peccaverit, textus eſt in *c. ultimo de ſimon. ibique, gloſ. & Barb. num. 3.* Simonia conventionalis, quæ perficitur conventione extrinſecâ de pecunia, vel pretio, ſed adhuc non eſt ſecutus effectus ex utraque parte, reddit inhabilem ad Beneficia futura obtinenda: at non privat obtentis, ſecundum opinionem, quam tenet, & ſequitur *Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 15. num. 70. Rot. coram Pamphil. dec. 396. num. 3.* de qua tamen concluſione plures dubitant, ut dicit *Tondut. quæſt. benef. tom. 2. par. 3. cap. 160. num. 14.* qui volunt ut ſufficiat etiam ad pœnam privationis. Simonia realis, de qua loquitur hic formula, quę perficitur executione pactorum, ex utraque parte conventorum, privat ipſo jure *Gonzal. ubi ſupra num. 69.* & propterea dicitur in formula = *conſtare de crimine Simoniæ conſumato*, ad oſtendendum, quod tractatus, ſive pactum illicitum inter renunciantem, & renunciatarium, non punitur niſi ſecuto effectu, ut enim ſit ſimonia realis, debet compleri, quod tractatum fuit: unde in proceſſu neceſſe eſt probare ſaltem per præſumptiones, & conjecturas, quod Reſignans, & reſignatarius pervenerint ad perficiendum quod in pactum deduxerant ſaltem in parte, *Pariſ. de confid. benef. quæſt. 39. num. 7. & ſeqq.* quem *ſequitur Tondut. quæſt. benef. tom. 2. par. 3. cap. 160. num. 7. & ſeqq.*

Conjecturæ autem, & præſumptiones, qui-
13 bus reſignatio ſimoniaca probatur completa, debent eſſe concludentes, & plenè probatæ. *Pariſ. de reſign. lib. 14. quæſt. 8. per tot.* itaut nihil aliud importare poſſint, *Rot. coram Seraphin. dec. 1029. nu. 2.* præſertim ſi agatur per viam accuſationis, in qua probationes debent eſſe pleniores *Lotter. de re benef. lib. 3. quæſt. 29. num. 62.* Quidquid ſit de ſimonia confidentiali, quæ dicitur completa, & probata per ſolam promiſſionem, *Tondut. d. cap. 160. num. 11.*

Et privatos eſſe d. Beneficio. Hodie jure noviſ-
14 ſimo renunciatio Beneficii ſimoniacè facta eſt ipſo jure nulla, nec indiget aliâ ſententiâ Judicis: Unde Beneficium ſimoniacè renunciatũ, ſive obtentum dicitur vacare, & poteſt impetrari à quocunque, vigore Conſtit. Apoſtolic. quas in neceſſariis refert *Pariſ. de reſign. d. lib. 14. quæſt. 2. per tot. Gonzal. loc. cit. num. 69.* & ſic quò ad Beneficium ſuper quo cadit ſimonia, bene dicitur in formula, tam renunciantem, quam renunciatarium eſſe privatos, cum jam vacet ipſo jure: quicquid ſit de aliis Beneficiis ab eiſdem poſſeſſis, quibus privati non remanent, niſi prius ſequatur ſententia, ut docet *Tondut. quæſt. benef. tom. 1. cap. 97. num. 22. & par. 2. cap. 5. §. 1. nu. 1. & 2. & tom. 2. par. 3. cap. 135. num. 23.*

Neq; huic veriſſimæ ſententiæ obſtat opinio
15 *Navarri conſ. 92. de ſimon.* putantis Beneficium non vacare ipſo jure, ſed eſſe expectandam Judicis ſententiam, ex quo ut ipſe ait *Bulla Pii V.* quæ incipit *cum primum*, non ſit uſu recepta: quia ejus opinio eſt reprobata, cum obſervantia Conſtitutionum Apoſtolicarum, non pendeat ab uſu, & receptione ſubditorum, ſed eo ipſo quod ſunt publicatæ, obligant in conſcientia, & nunquam abrogantur contrario uſu, ſive Conſuetudine, ut reprobatis *Garc. & Brach.* qui idem aſſerebant de Conſtitutione *Sixti V.* emanata ſuper delatione habitus Clericalis, dixit *Rot. coram Caccia & Molines*, à me allegat. *par. 2. tit. 15. ad form. 4. nu. 2.*

Cenſura d. extravagantis, non cadit in Cap-
16 pellaniis laicalibus, quamvis perpetuis, erectis ſine conſenſu Ordinarii, aut alterius Superioris Eccleſiaſtici auctoritate: quia non ſunt Beneficia Eccleſiaſtica, ſed potius officiaturœ, quæ adminiſtrari poſſunt à laicis etiam fœminis, & ideo pactum initum circa hàs Cappellanias, non dicitur ſimoniacum cum nõ ſit quid ſpirituale; *Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 5. num. 25.* ubi quod hæc opinio fuit per tres ſententias Rotales canonizzata, & eum ſequitur *Corrad. prax. benef. lib. 4. cap. 5. num. 57.* Poteſt tamen etiam in
17 his dari, & verificari pactum ſimoniacum, quãdo haberent aliquam ſpiritualitatẽ annexam, ut

reſ-

reſpondit *Rot. coram Pamphil. d. deciſ. 396. num. 6.*

Monitio denique contra ſimoniacum poſt
18 conſtructum proceſſum informativum, & ante declaratoriam exequenda, ſic poterit concipi = *Citetur, & moneatur N. ad dicendum cauſam quare non debeat declarari incidiſſe in excommunicationem contentam in extravag. 2. de ſimon. & in Bulla B. Pii V. 5. §. 8. in termino trium dierum, alias termino elapſo die immediatè ſequenti compareat ad videndum ſe excommunicatum declarari, & publicè denunciari abſque alia monitione &c.*

Si reus monitus compareat in ſuis exceptio-
19 nibus eſt audiendus, ſi verò à comminatione cenſuræ appellat, ejus appellatio erit rejicienda, & Epiſcopus, quatenus ſibi ex proceſſu cõſtet de crimine, poterit appellatione non obſtante, procedere ad declaratoriam: quia talis comminatio, nullum infert gravamen, ut cominationem excommunicationis ferendæ, à comminatione declaratoriæ excommunicationis jam latæ à jure diſtinguendo, docet *Fagn. in c. Super eo il 2. nu. 50. de appellat.* At ſi iterum à declaratoria appellaret, tunc erit ſuperſedendum à publicatione Cedulonum, præfixo appellanti
20 termino ad proſequendam appellationem. Nã licet à pœna, & ſententia legis non poſſit appellari, *gloſ. in c. quia nos 32. in ſin. de appellat.* à declaratoria tamen hominis, qua quis declaratur eã incurriſſe poteſt appellari, & appellatio debet admitti, etiam ad effectum ſuſpenſivum, quia Judex potuit errare, ut in terminis declaratoriæ cenſurarum tradunt *Navar. de ſent. excom. lib. 5. conſ. 9. num. 5. Bonaccin. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. nu. 7. Paſqual. ad Lauret. de Franc. par. 2. qu. 12. num. 6. Fagn. loco citat. num. 50. Donat. prax. rer. regular. tom. 2. par. 2. tract. 10. de appellat. quæſt. 28. num. 3.* niſi tamen delictum ſit adeo
21 notum, ut nullâ tergiverſatione celari, & negari poſſit, tunc enim non prodeſſet appellatio, & poſſet deveniri ad publicationem Cedulonum, *Bonaccin. loco citato* & alii ab eo allegati: vel ſaltem etiamſi ſit locus appellationi, dũmodo inquiſitus ex probationibus receptis ſit de Simonia diffamatus, erit à celebratione miſſarum Suſpendendus, *c. accuſatam & c. ſeq. de Sim.*

De excommunicatione contenta in c. quicunque 12. quæſt. 2. & c. omnes Eccleſiæ 17. quæſt. 4. innovata à Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.

Sacrilegi, & doloſi uſurpatores rerum Eccleſiarum, locorumque piorum, ab Eccleſia eliminandi ſunt, & anathematizzandi, ut canones, & concilia decrevere. Quare Epiſcopus, ſi in Viſitatione, vel extra reperiat aliquem Adminiſtratorem, Officialem, Syndicum, Exactorem, Depoſitarium, aut Æconomum alicujus Eccleſiæ, Monaſterii, Montis Pietatis, Hoſpitalis, alteriuſque loci Pii, ſtudiis pravæ voluntatis, illorum bona, pecunias, & jura retinere, in proprios uſus convertere, invadere, & uſurpare, eos adhibitis juris remediis ad reſtitutionem compellat, etiam excommunicationis.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXIII.

Viſis actis, & Decretis noſtræ Viſitationis Sac. Montis Pietatis in hac Civitate *legitimè erecti*, Sententiâ Reviſorum Computorum, aliiſque juribus exhibitis, *per Procuratorem locorum Piorum*, ex quibus conſtat N. Depoſitarium, & Adminiſtratorem dicti Montis pecunias in Summa .... & alios redditus ejuſdem, quæ in pauperum neceſſitatibus converti debuerant, aliò propriâ auctoritate, *contra formam Bullæ Pauli V.* (vel Statuti Montis) divertiſſe, imò & in proprios uſus *doloſè convertiſſe*, & uſurpare præſumpſiſſe: viſis monitionibus, & præceptis contra eum exequutis pro reintegratione Montis, quibus parere contempſit, dicimus, & declaramus d. N. Depoſitarium, damnabiliter incurriſſe excommunicationem majorem Papæ reſervatam contentam, tàm in *d. Bulla*, quàm in *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 11.* & ideo eſſe publicè denunciandum prout denunciari volumus, & mandamus; cui anathemati tamdiù ſubjaceat, quamdiù d. Montem plenè reintegraverit, & à Romano Pontifice abſolvi meruerit, &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Montis pietatis erectio tunc eſt legitima, quando approbatio Sedis Apoſtolicæ interceſſit, & proponuntur ſtatuta.*

2 *Doctores de Montium pietatis erectione tractantes referuntur.*

3 *Formula Decreti erectionis proponitur.*

4 *Quod ſolvitur Monti, datur pro manutentione illius & Salario Miniſtrorum.*

5 *Depoſitarius, qui habet mercedem, tenetur de levi culpa.*

6 *Mons, qui erigitur eâ lege, ut mutuatarii nihil ſolvant, non indiget approbatione Apoſtolicâ.*

7 Ere-

Digitized by Google

7 *Erectio Montis frumentarii proponitur, cum Statutis.*
8 *Epiſcopus ad recognoſcendum labem uſurarium, poſt viſitare Montes frumentarios à laicis adminiſtratos & num. 9.*
10 *Uſura exactæ ubi non conſtat quibus ſint reſtituendæ pauperibus diſtribui debent.*
11 *Epiſcopus, debet conſtituere defenſorem locis piis.*
12 *Convertentes pecunias Montium pietatis in alios uſus, quam pauperum, excommunicationem incurrunt.*
13 *Adminiſtrator loci pii, qui illius pecunias in uſum proprium convertit, dicitur in dolo vero: ſi verò non facit, quod facere tenetur, dicitur in dolo præſumpto, & num. 14.*
15 *Adminiſtrator negligens conſtituitur in culpa, & tenetur de neglectis.*
16 *Uſurpantes bona locorum piorum ſcienter, cenſuris ſacrorum Canonum innodantur.*
17 *Debitores locorum piorum, qui non ſolvunt ſtatuto tempore, vel bona retinent aliquo titulo, non ſunt cenſuris coercendi, ſed remediis juris.*
18 *Repudiatio legati, ſive hæreditatis relictæ locis piis eſt vera alienatio, quæ requirit beneplacitum Apoſtolicum, & allegantur rationes, num. 19. 20. 21.*
22 *Fallit in legatis relictis cum onere Miſſarum.*
23 *Doloſus uſurpator bonorum Eccleſiæ, ſi eſt impotens ad reſtituendum, eſt abſtinendum à cenſuris.*
24 *Pro exactione redditum locorum piorum deputatur exactor, quando ſunt in notabili quantitate.*

Denunciationis.

FORMULA XXIV.

HIC auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori Summo Pontifici reſervatâ N. ex eo quia dum erat Depoſitarius, & Adminiſtrator pecuniarum, & pignorum S. Montis Pietatis hujus Civitatis pecunias, quæ in uſum pauperum erogare debuerat, in alios uſus convertit, imò doloſè in proprium commodum conſumpſit. Idcircò ut ab omnibus evitetur præſentes publicari juſſimus: & tamdiù anathemati ſubjacebit, quamdiù uſurpatam, & conſumptam pecuniam Monti reſtituat, & deindè à Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit, &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria, ſi denuncia, e dichiara Scommunicato di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice, N. perche eſſendo ſtato Depoſitario, & Amminiſtratore del Sacro Monte di pietà di queſta Città, il denaro, che doveva impiegare per beneficio, e ollievo de poveri, l'hà convertito in altr'uſo; anzi l'hà con dolo uſurpato per uſo, e commodo proprio. Et acciocchè ſia da tutti evitato, ſi è publicato il preſente Cedolone: è ſtarà coſi ſcommunicato, fintanto, che haverà reintegrato il Monte intieramente, e dipoi ottenuto dal Sommo Pontefice l'aſſoluzione, &c.

N. Veſcovo N.

Loco ✠ dei Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Legitimè erecti. Montis Pietatis erectio tunc
1 dicitur legitima, quoties Sedis Apoſtolicæ approbatio interveniat, prout colligitur ex *Conſtit. Leo. X.* in Concilio Lateranen. evulgata, & homologata *anno* 1515. impreſſa in *Bullario tom. 1. Conſt.* 11. §. 4. Ibi = *Ac deinceps alios etiam ſimiles Montes cum Apoſtolicæ Sedis approbatione erigi poſſe.* Ut autem inſtantia pro confirmatione erectionis ſit honeſta & admiſſibilis, hæc ſunt, quæ debent proponi.

Primò, quod pecunia coacervata, & deſtinata pro Monte, adminiſtrabitur à Miniſtris, qui dabunt idoneam cautionem de fideliter adminiſtrando, & ſingulo anno rationem reddent coram Syndicatoribus electis, qui eos abſolvere, vel condemnare non poterunt, niſi prius computa ab Epiſcopo, vel ejus Deputato viſa, & approbata non fuerint.

Secundò, quod pecunia Montis non mutuabitur Divitibus, neque alienigenis, ſed pauperibus, & indigentibus loci (non tamen Miniſtris, & Officialibus Montis) & alio nõ convertetur,

Tertiò, quod Mutuarii dabunt ſufficiens, & certum pignus; pro certa, & determinata ſumma, quæ non debebit excedere ſcuta . . . . .

Quartò, quod Mutuarii, ſingulis menſibus aliquid exiguum eleemoſinaliter v.g. duorum cum dimidio, vel trium pro centenario ultra ſortem ſolvent pro ſumptibus neceſſariis ad conſervandum Montem, ſcilicet pro ſtipendiis Miniſtrorum, pro conductione Domus, & certis aliis expenſis, abſque ullo lucro Montis, donec Mons poſſit propriis aliis redditibus dictas expenſas ſuſtinere.

Quintò quod pecunia dabitur mutuariis ad certum tempus v.g. ad annum, vel ad ſummũ duos annos: & ſi mutuum præſcripto tempore non reſtituatur, pignus vendetur, & ex pretio pecunia debita Monti ſolvetur, & quod reliquum eſt Domino pignoris reſtituetur: imò quod poſt venditionem conceditur debitoribus mutuatariis terminus ſaltem octo dierum ad pignus redimendum.

Sextò, quod ſuper pignora non recipientur ſequeſtra, ſeù arreſta, niſi coram ordinario legitimè conſtet, rem pignori datam fuiſſe furto ſubtractam, & ſequeſtrum, ſeù arreſtum ſit ſubſcriptum ab ipſomet ordinario, reintegrato Monte de pecunia mutuata.

Septimò quod venditio pignorum non fiet diebus feſtis de præcepto, niſi in caſu, quod diebus ferialibus ob carentiam oblatorum, venditio compleri non poſſit, & tunc non niſi obtentâ ſcripto licentiâ Epiſcopi.

Octavò, quod fiat inventarium mobilium, immobilium, & jurium Montis, quod erit ſubſcriptum à Miniſtris, & renovatum in ingreſſu, & fine officii.

Nonò quod Statuta ſupradicta fuerint ab Epiſcopo cum conſilio Deputatorum Capituli Cathedralis, & Univerſitatis laicorum laudata, & approbata.

Hæc inquam ſtatuta ſunt juridica, & hone-
2 ſta, quæ poterunt juxta exigentiam loci augeri, ſed non minui: & de quibus ſparſim loquuntur *Leotard. de uſur. quæſt. 22. num. 33. & ſeqq. Nicol. lucubr. civil. lib. 3. tit. 15. num. 13. & lucubr. can. lib. 2. tit. 9. de feriis poſt num. 5. Criſpin. de Viſit. par. 2. §. 38. num. 15. Amoſtaz. de cauſ. piis tom. 1. lib. 4. cap. 13. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 19. num. 109.*

Obtentâ autem approbatione Apoſtolicâ, Decretum erectionis poterit ſic concipi.

Erectionis Montis.

FORMVLA XVII.

CUM ex eleemoſinis, & piorum hominum largitate, collecta fuerit pecuniarum quantitas, ut poſſit ad ſuccurrendum Egenorum neceſſitatibus erigi, & institui Mons Pietatis; ideo Nos, cui præcipua pauperum cura commiſſa eſt, illis providere ſatagentes, adhibito prius Deputatorum noſtri Capituli, & Civitatis conſilio, in Nomine illius, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, & qui Dives eſt in miſericordia:
3 *tum auctoritate noſtrâ ordinariâ; tùm Apoſtolicâ nobis delegatâ, Montem Pietatis in hac Civitate N. (& pro nunc in Domo conducta in Via N.) perpetuo erigimus & instituimus, & pro erecto, & instituto volumus, & declaramus, cum ſequentibus legibus, & Statutis, videlicet (& inſerantur numericè Statuta, quibus per exteuſum inſertis, immediatè dicatur): ità auctoritate prædicta erigimus, & Statuta præinſerta ſervari volumus, & mandamus; reſervata Nobis & Succeſſoribus noſtris facultate ea augendi: & declarandi (præterquam quo ad intereſſe ſolvendum à mutuatariis) prout nobis & dictorum Succeſſoribus pro bono regimine dicti Montis Erecti videbitur expedire omni &c. Datum &c.*

N. Epiſcopus, & Judex Commiſſarius Apoſt.

Lectum, latum, & promulgatum fuit dictum Decrectum Erectionis Montis Pietatis in loco N. die Menſis, anni præſentibus N. & N. Teſtibus &c.

Ita eſt N. Cancellarius Epiſcopalis.

Præterea in condendis ejuſmodi Montium
4 Statutis, advertendum eſt etiam, quod id, quod ſolvitur Monti à mutuatariis præter ſortem, non dicatur illud ſolvi debere *per utile del Monte*. vel *per uſura del Monte*; nã nomina, & verba iſta, licet ſterilia ſint; adhuc cũ verè Mons, nec utilitatem, nec uſuram propriè recipiat, rudium auribus malè ſonant: ſed debet dici quod ſolvatur pro manutentione Montis, & Miniſtrorum Secundò, quod ſi Mons ex lege erectionis debet recipere depoſita pecuniarũ in gratiam deponentiũ, ut pecuniç tutiùs ſerventur, meliùs eſt mercedem non recipere pro depoſito, quam illam taxare: nam Depoſitarius, qui habet mer-
5 cedem, tenetur etiam de leviſſima culpa, ut dicit *Zacch. de Salar. quæſt. 63.* ideoque ſi aliquid à deponentibus ſolvatur, id à ſpontè dantibus, &
6 titulo eleemoſynæ recipiatur. Tertiò, quod ſi erectio Montis fiat lege, & conditione, quod mutuatarii nihil præter id, quod acceptum eſt, dare, & ſolvere teneantur, nullâ indiget approbatione Apoſtolica: quia hoc genus Montium eſt Chriſtianæ pietatis egregium inſtitutum.

Si autẽ erigendus ſit Mons frumentarius, le-

giti-

7 gitima erit erectio, quoties Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici loci Ordinarii interveniat aſſenſus, qui Statuta approbando, ut ſequentia contineant curabit.

Primo, che li Montiſti da elegerſi ogni anno dall'Univerſità (ò ſia Confraternità) per voti ſegreti, ſiano approvati dall'Ordinario, e rendino conto della loro amminiſtrazione, e diano idonea ſigurtà.

Secondo, che li Sindicatori da eleggerſi come ſopra, debbano ogni anno dentro il meſe di Giugno haver ſindicato li Montiſti, e Depoſitarii del Monte con approvazione dell'Ordinario, e fatto ſodisfare ſe ſaranno ſtati trovati Debitori via eſecutiva ſenza figura di giudizio: e fatta la ſindicazione ſi eleggano i nuovi Montiſti.

Terzo, che il giorno ſi diſtribuiſca da'Montiſti nel tempo che ſarà giudicato più proprio, & eſſervene maggior biſogno in una ò più volte à poveri, con pegno ſufficiente, che vaglia il terzo di più, ò a perſone che habbiano ſeminato, e poſſono hipotecare al Monte il lor ſeminato, ò pure dare altra ſicurezza equivalente, altrimente i Montiſti ſiano tenuti del proprio.

Quarto, che il grano ſi debba impreſtare gratis per bollettini da ſpedirſi da i Priori pro tempore dell'Univerſità, (ò ſia Confraternità,) e non ſi poſſa preſtare più di.... per perſona.

Quinto, che il grano del Monte non ſi poſſa rendere, nè divertire in altr'uſo, nè impreſtare à foraſtieri ſotto pena di.....

Seſto, che quelli che piglieranno grano in preſtito dal monte alla miſura raſa, non poſſino eſſer forzati, nè obligati à reſtituirlo alla miſura colma, nè pure in riguardo de'granari, palleggiatura, proviſione de'Miniſtri, ò altre ſpeſe che occorrono per il Monte, e conſervazione del grano: ma ſolamente reſtituiſcano la quantità, e miſura, ch'hanno ricevuta: ſi poſſa benſi ricevere di più, & à miſura colma, quando i debitori del grano voglino darla ſpontaneamente non patteggiata, & à mero titolo d'elemoſina.

Settimo, che li Montiſti, ò ſiano ricevitori del grano tengano in libro à parte nota diſtinta dell'elemoſine che ſi daranno da quelli, che reſtituiſcono il grano, e ſi metta il grano dell'elemoſine in luogo à parte.

Ottavo, che il grano impreſtato, ſi debba reſtituire al Monte per tutto il meſe d'Agoſto ſeguente all'impreſtito, di buona qualità, e bontà, & i pegni di coloro, che à detto tempo non havranno reſtituito, ſi vendano nel termine di.... precedenti trè bandi, à chi più offerirà, e con il ritratto, ſi compri altrettanto grano quanto fù preſtato ſopra il pegno, & il di più che avanza del ritratto, ſi reſtituiſca al Padrone, ſenza ritenere coſa alcuna, benchè minima.

Nono, che ogn'anno nell'eſtrazzione de'nuovi Montiſti, ò ſiano Diſpenſieri, ſi faccia l'Inſtromento publico del grano, che ſi conſegna con ſpecificazione della quantità, e ſi dia loro il libro de'Debitori ſottoſcritto, e ſigillato col ſigillo dell'Univerſità (ò ſia Confraternità) da' quali ſi dovrà riſcuotere eſecutivamente.

Decimo, che ogn'anno in tempo della raccolta, ſi mandino una, ò più perſone, per raccorre l'elemoſina del grano per augumento del monte.

Undecimo, che ſi poſſino variare, e far nuovi Statuti coll'approvazione dell'Ordinario ſecondo le occorrenze de'tempi.

Porrò ſi iſte Mons frumentarius eſſet erectus
8 ex ærario publico laicorum pro beneficio Annonæ vulgo *Abbondanza*, & ab eis eſſet adminiſtratus abſque ulla dependentia Ordinarii loci: adhuc poſſet Epiſcopus, etiamſi non eſſet auctoritate Eccleſiaſticâ erectus, illum viſitare, ſtatuta examinare, & libros inſpicere, ad finem cognoſcendi, an in diſtributione, & mutuatione frumenti; ejuſque receptione, adſit labes uſurariæ, ut partibus contradicentibus reſpondit *Sacr. Cong. Conc. in Montis Faliſc. Juriſviſitandi 25. Junii 1595.* in qua cauſa, cum fuiſſet etiam declaratum, quod in receptione uſuræ obſervaretur *Bulla Leonis X.* & poſtea à piæ mem. Card. Barbadigo Ordinario in Viſitatione talis Montis recognitum, quod Montiſtæ per multos annos ex pacto recepiſſent à mutuatariis ultra ſortem certam frumenti quantitatem, & exindè valdè notabilem ſummam uſurarum exactam fuiſſe: factis per Peritos calculis coram Emo Barberino Deputato, iterum proponi curavit ſequentia Dubia.

Primo an ſtandum, vel recedendum à deciſis circa exactionem uſurarum pro Monte fru-
9 mentario ad formam *Bullæ Leonis X.*

Secundo, an ſalmæ tercentum, & ultra Tritici exiſtentis in Monte frumentario Valentani provenjant ex uſuris, & quatenus affirmativè, quid circa illud ſtatuendum in caſu.

Die 1. Martii 1704. Sac. Cong. reſpondit.

Ad primum in deciſis.

Ad ſecundum pro erectione Montis frumentarii ſalmarum 303. ſub adminiſtratione Em. Epiſcopi. Ex qua reſolutione percipitur, quod Sac. Congr. ſequuta eſt opinionem *Comituli reſponſ. mor. lib. 3. qu. 35.* ubi tenet, quod ex frumento Montis acereto ab uſuris, poſſit erigi novus Mons in beneficium pauperum, ubi non conſtat, & incertum eſt cui ſit facienda reſtitutio, prout erat in caſu: nam tunc cum intret regula de reſtitu-
10 tione incertorum ut in terminis uſurarum Montium docet *Bonacc. de contract. diſp. 3. quæſt. 3. punct. 12. n. 7.* pauperibus diſtribuendum erat, ut dixi ſupra *ad for. 18. §. Et receptas reſtituerit:* eadem *S. Cong. in alia Venuſina Legator. 15. Novemb. 1704. ad 5. dubium*, quàm refert *D. Urſaja Inſtit. crimin. lib. 3. tit. 7. num. 93.*

Per Procuratorem locorum piorum. Hoc dicitur ad demonſtrandum, quod Ordinarii locorum præter Promotorem Fiſcalem in cauſis criminalibus, debent deputare aliquem Virum ido-

neum pro defenſione cauſarum locorum Pio-
rum, & quantum fieri poteſt Eccleſiaſticum,
Nic.lueub.can.lib.5.tit.39.n.109.ampl.5.& 6.
Coutra formam Bullæ Pauli V. Ad incurrendam
12 cenſuram hujus Bullę, quę eſt impreſſa in Bul-
lario *to.3. Conſt.82.* non eſt neceſſe, quod inter-
veniat fraus, aut dolus, ſed ſufficit, quod pecu-
nia in alios quam pauperum uſum converta-
tur, ut patet *ex* §.2. illis verbis: *Univerſis,& ſin-
gulis Moutis Pietatis bujuſmodi Officialibus quibuſ-
eunque ſtatus noſtri Eccleſiaſtiei quâcunque dignitate
fulgentes, etiamſi Epiſeopi, Arebiepiſcopi, Patriar-
ebæ, aut S.R.E.Cardinales etiam de latere Legati exi-
ſtant, ne de pecuniis ad dictos Moutes quomodolibet
ſpectantes, & pertinentes, ae pro ſorte prineipali à
prineipio illis aſſignatis, quam pro dictæ ſortis augu-
mento poſtea acquiſitis, in alios quam pauperum uſus
juxta modum, & formam in erectione dd. Montium
præſcriptam abſque noſtra & Sedis Apoſtolicæ lieen-
tia ſub quovis prætextu, vel quæſito eolore, & eum
obligatione intra quodcunque breve tempus reſtituen-
di, diſponere præſumat tenore præſentium probibemus.
Quod ſi quis eoutra banc noſtram probibitionem ve-
nire præſumpſerit, Cardinales quidem, Patriarebæ,
Arebiepiſeopi, Epiſcopi, Suſpenſionis, aliæ vero in-
feriores perſonę exeommunieationis ſeuteutiam eo ipſo
incurrant, à qua non niſi à Romano Pontifice, præter-
quam in mortis articulo abſolvi poſſint.*
Doloſè converiiſſe &c. Quoties conſtat, quod
13 Adminiſtrator, loci pii pecunias, in uſum pro-
prium convertit, eo ipſo dicitur in dolo vero,
& manifeſto, non autem præſumpto, adeout
dicatur prædo, & agi poſſit contra eum de fur-
to, ut plenè probat *Gratian. diſcept.835. nu.1.11.
& 21.* & ſic cenſuras canonum incurrit: ſi ve-
ro aliquid aliud contra diſpoſitionem ſtatuto-
rum egiſſet, vel id ad quod ex officio tenetur,
14 tacere neglexiſſet, tunc diceretur in dolo, ſed
præſumpto: quia qui non facit, quod debet,
vel non inquirit, quod inquirere ex officio te-
netur, in dolo dicitur eſſe, niſi aliundè bona
fides probetur, *l. ſi procurator* §. *Dolo ff. mandat.
l. dolo 41. ff. ad l. falcid. Sperell. deeiſ.99. num. 58.
Faguan. in cap. de falſariorum num.12. de erim. falſ.
Barb. axiom.92. nu.6.* & licèt dolus iſte præſum-
ptus, elidi & excludi valeat contrariis præſum-
ptionibus, & conjecturis, de quibus dixi *par.2.
15 tit.15.ad form.3.n.3.*tamen Adminiſtrator de ne-
glectis conſtituitur in culpa lata, & tenetur ad
damna *Paum. dec.133. per tot.*
Ex præmiſſis igitur infertur, quod Admini-
16 ſtratores, & alii quicunque ſcienter doloſè
uſurpant bona Eecleſiæ, & aliorum Piorum
locorum incidunt in Cenſuram dd. canonum,
& *Concilii Trid.* Officiales verò Montium Pie-
tatis, qui non in uſum proprium, ſed in alios
uſus quam pauperum pecunias Montis con-
vertunt, excommunicatione *Bullæ Pauli V.* in-
nodantur: Cæteri verò debitores, qui vel ex
17 impotentia, vel ex alia prætenſione, & titulo
ſaltem colorato non ſolvunt ſtatuto tempore
debitum, aut non reſtituunt bona, quæ ad Ec-
cleſias, & pia loca ſpectare prætendantur, non
cadunt ſub his cenſuris, neque hac viâ cenſu-
rarum compellendi ſunt: ſed contra eos intrant
alia juris remedia, cum hi non dicantur uſur-
pare, ut advertit, & monet *Card. de Luca ſupra
Concil. Triden. diſe.23. num.3.* v.g. ſi hæres lega-
tum ſolvendum, ſeu tradendum Eccleſiæ, vel
gravatus hæreditatem reſtituere Monaſterio,
quod, ſive quam Rector, vel Abbas anteceſſor
ſine Beneplacito Apoſtolico repudiavit, reti-
neret; non diceretur legati, ſeu hæreditatis
Uſurpator, licet titulo retineret, & poſſideret
invalido: quia non adeſt neque dolus verus,
neque præſumptus, ſed potius bona fides, &
credulitas juſti tituli.
Dixi, quod iſto caſu hæres, ſive alius gra-
18 vatus poſſideret titulo invalido: quia ut nota-
vi *par.1. tit.5. ad form.15. num.21. pag.130.* in
repudiatione legati, ſeu hæreditatis relictæ Ec-
cleſiis, Monaſteriis, & aliis locis piis, requiri-
tur Beneplacitum Apoſtolicum: tum quia
cum ſtatim ac bona relicta, vel donata fuerunt,
19 tranſeat eorum dominium in Eecleſiam, vel
Monaſterium abſque alia traditione, & acce-
ptatione, *l. final. Cod. de Sac. Eccleſ. Mart. de ſuc-
eeſ. legal. par.4. quæſt.18. art.4. nu.85.88. & 91.*
& eſt communis opinio; & ſic ſint illis jam
quæſita, & non quærenda: ſequitur, quod re-
20 pudiatio ſit vera alienatio, quæ neceſſariò ſo-
lemnitates requirat, ut in puncto rejectis con-
trariis tenent, *Donat. prax. rer. regular. tom.1.
par.2. tract.14. de reb.monaſter. non alien. quæſt.59.
à num.9. & per tot. Amoſtaz. de eauſ. piis tom.1.
lib.1. eap. 12. num. 42.46. & ſeqq. Gratian. diſce-
ptat.674. num.12. Quarant. in ſumm. Bullar. verb.
alienatio rerum Eecleſiæ num.23. & 43. ver. Præ-
latus poteſt in fin. Tamburin. de jur. Abat. tom.3.
diſp.13. quæſt.2. num.8. Cherubin. in ſumm. Bullar.
ad Conſtit. Leon.1. conſt.1. Schol.2.* ubi concor-
dantes.
Tum quia bona ſic relicta dicuntur ſpectare
21 ad Eccleſias, vel Monaſteria, ſi non ratione
dominii, aut poſſeſſionis quod quam actu non
habuerunt, ſaltem ratione juris competentis,
quod habent ad illa, *l. rectè dicimus 25. ff. de verb.
ſignific.* & in fortioribus terminis de dote pro-
fana reſpondit *Rot. coram Manzaned. dec. 309.
num.3.* & ideo ſi ſine ſolemnitatibus fuerunt
repudiata, Eccleſia, vel Monaſterium jus ha-
bent vindicandi.
At adverte, quod ſi agatur de legatis par-
22 ticularibus relictis cum onere miſſarum; cum
hæc à Clericis, & Eccleſiis Sæcularibus ſine li-
centia Ordinariorum, & à Regularibus ſine li-
centia ſuorum Superiorum acceptari non poſ-
ſint juxta Decreta generalia *Urbani VIII. de celeb.
miſſar.* innovata ab *Innoc. XII.* prout in Bulla, quã
per extenſum dedi *par.1. in Append. pag.346.* ſi
Decreto Epiſcopi, vel Vicarii generalis, &
Superioris Regularium reſpectivè repudientur
ex eo, quod oneribus injunctis, redditus legato-
rum non correſpondeant, valida eſt repudiatio:
quia

quia cum Ordinarii. & Superiores Regulariũ,
procedant hac in re, tanquam Delegati Apo-
ſtolici, actus repudiationis, non indiget alio be-
neplacito.

Monitio autem contra doloſos uſurpatores,
23 & detentores bonorum Eccleſiæ, & locorum
Piorum exequenda ante ſententiam declarato-
riam, poterit concipi prout notatũ fuit in for-
mula præcedenti, & quo ad appellationem,
intrant eædem animadverſiones ibidem factæ.
Quod ſi Epiſcopus cognoſcat, ſibique conſtet
de morali impotentia doloſi Uſurpatoris, re-
dintegrandi Eccleſiam, vel locum pium in to-
tum, vel in partem; debet abſtinerẽ à denun-
ciatione excommunicationis: quia qui non ha-
bet unde ſolvat, excuſatur, licèt qui impotens
evadit poſt excommunicationem non libere-
tur, ut inquit *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 18. n. 40.*

Quare ab Ordinariis elaborandum eſt, ut bo-
24 na, & pecuniæ Eccleſiarum, & locorum Pio-
rum, non niſi à viris idoneis, moribus, & fide
probatis, adminiſtrentur: quibus, ne de Decre-
to *Concilii Trid. & Bullæ Pauli V.* ignorantiã alle-
gare nunquam valeant, curent ut in ſuſceptæ
adminiſtrationis exordio per explicitam lectu-
ram notificentur, & Cancellarius de lectura, &
notificatione rogetur, & ubi introitus ſunt pin-
gues, & notabilis quantitatis curare debent, ut
eligatur, & deputetur exactor, congruâ ei con-
ſtitutâ mercede: nam ſæpe ex negligentia, con-
niventia, & incuria Officialium, qui gratis ad-
miniſtrant, credita depereunt, & inexigibiles
redduntur, cum gravi damno, & jactura loco-
rum piorum. Formula autem talis deputatio-
nis ſequenti, vel ſimili modo concipi poterit.

Exactionis deputationis.

F O R M U L Æ XXVI.

N. N. Epiſcopus N. Dilecto N. &c.

CUM Nobis ea, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeù pauperum ſuſtentationem re-
licta, & inſtituta ſunt, principaliter à Sac. Canonibus, & Concilio Trid. commiſſa reperian-
tur: animadvertentes, quod introitus loci pii N. (ſive locorum piorum N. & N.) noſtræ
,, Diœceſis (ſeù Civitatis) propter negligentiam, conniventiam, & incuriam Officialium, & Ad-
,, miniſtratorum pro tempore in dies diminuuntur, & pereunt: huic malo (quantum in Nobis eſt)
,, obviare, & providere cupientes: *pro manutentione, præſervatione, & reintegratione* dd. reddi-
,, tuum, Exactorem providum qui illis præſit, & proſit eligere, & deputare ſtatuimus; Quapropter
,, te, de cujus probitate, fide diligentia, & idoneitate fiduciam habemus; Exactorem, & Procuratorẽ
,, ſpecialem ad exigendum fructus, Cenſus, canones, livellos, reſponſiones, credita pecuniaria, &
,, alios quoſcunque proventus quomodocunque ad præfatum locum pium N. (ſeù præfata) ſpe-
,, ctantes ſive ſpectantia, & pertinentia, aut quocunque modo, & jure ſpectare pertinere poſſunt &
,, poterunt, attentâ idoneâ cautione in actis noſtræ Curiæ ſub die ... per te datâ *de diligenter exigen-*
,, *do* & rationem nobis, & cui de jure fideliter reddendo, cum mercede annua ſc. ... *ex ſumma exacta*
,, *detrahenda* ad rationem ſc. ... pro centenario, noſtrâ auctoritate ordinariâ eligimus, conſtituimus
,, & deputamus, cum facultate Debitores quoſcunque (quorum nomina tibi tradi, & conſignari
,, mandamus) pulſandi; & tàm in judicio, quàm extra conveniendi, & pro eorundem fructuũ, Cen-
,, ſuum, canonum, livellorum, creditorum, & proventuum ſolutione recuſantes juris remediis co-
,, gendi, & compellendi, uſque ad integram, & plenam ſatisfactionem, & de exactis Debitores
,, quietandi, & alia ad prædictum effectum gerendi, & faciendi, etiamſi mandatum magis ſpeciale
,, requirerent. volumus autem, quod in exactione prædicta nullus alius Officialis, ſeù Miniſter d.
,, loci pii N. ſe ingerere, & immiſcere præſumat, ſub pœna reſtitutionis indebiti, & quod tu fru-
,, ctus, Cenſus, livellos, canones, pecunias, & alios proventus exactos, ſeù exactas, & ut ſupra ad
,, d. locum pium N. ſpectantes, & pertinentes, nemini tradas, ſolvas, aut conſignes in quacunque
,, quantitate, quantumvis minima, niſi de mandato, & ordine in ſcriptis dando, & recipiendo re-
,, ſpectivè, N. & N. Officialium d. loci pii N. ad quos eorundem introituum adminiſtratio ſpectat,
,, & pertinet, & quam Nos eis ſervatâ formâ Statutorum loci Pii, & Decretorum Synodalium, *li-*
,, *beram relinquimus* ſub pœna reiteratæ ſolutionis de proprio: & quod præſentes noſtræ deputatio-
,, nis litteræ, tam ipſis Officialibus, quam Debitoribus d. loci Pij *notificentur, & intimentur,* Datũ &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

SUM-

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus causâ concurrente, poteſt reformare, & augere Statuta locorum piorum.*
2 *Exactor teneatur de neglectis, & non exactis.*
3 *Exactor, qui aſſumit in ſe onus exactionis, dicitur Procurator in rem ſuam.*
4 *Exactor pro locis piis non eſt deputandus ſine utilitate, & num. 5.*
6 *Exactoris deputatio, notificanda eſt debitoribus.*

ADNOTATIONES.

PRO *MANUTENTIONE &c.* Exprimit hic Epiſcopus cauſam cur de Exactore ſpeciali
1 provideat: quia eâ concurrente, pro bono regimine locorum piorum, poteſt reformare Officiales, & ſtatuta, eaque augere prout ſibi expedire videatur, prout tradunt *Bellett. diſquiſ. Cleric. de bon. Cleric. §. 12. nu. 7. & ſeqq. Barb. de offic. Epiſc. alleg. 75. num. 14.*

De diligenter exigendo. Hoc exprimitur in for-
2 mula ad denotandum, quod Exactor debet eſſe diligens in exactione, alias ſi non de leviſſima, ſaltem de levi culpâ in actione civili tenetur, & quod ſi fuerit negligens, non ſolum mercedem conventam non lucrabitur, ſed tenebitur de neglectis, & non exactis, ut de communi volunt, *Cyriac. cont. 433. n. 6. 17. & 18. Zacch. de Salar. quaeſt. 65. nu. 37. & ſeqq.*

Ex ſumma exacta detrahenda. Exactores privati, diverſimodè deputantur: alii enim nullâ mercede conventâ munus exactionis ſubeunt: alii pro mercede detrahenda ex ipſa ſumma exacta ad rationem tot, puta, quinque, ſex, octo, vel decem pro centenario, prout hic in formula: alii demum exactiones acceptant, & in ſe aſſumunt omnem illarum utilitatem, & damnum, ſolvendo Dominis certam ſummam: & hi quoties inveniantur (datâ idoneâ cautione) tanquam diligentiores, & utiliores, erunt pro locis piis aſ-
3 ſumendi: nam iſti dicuntur emptores exactionis, & cenſentur Procuratores in rem ſuam, ut docent *Tondut. qu. civ. to. 1. par. 2. cap. 32. n. 4. & 5. Zacch. de ſalar. d. quaeſt. 65. nu. 1.*

Hujuſmodi autem Exactoris deputatio, ut
4 præmiſſum eſt, debet fieri cum cauſa, & pro illis locis piis, quorum Officiales, & Miniſtri negligunt, vel confundunt exactionem introituū notabiliter, & libros, ac partitas dati, & recepti ineptè conſcribunt, & conſarcinant; Cæterum ubi introitus diligenter exiguntur; computa, & libri benè, & fideliter ab Officialibus retinentur, abſtinendū venit à tali deputatione, ne loca pia abſque ulla utilitate novo hoc graventur onere.

Liberam relinquimus. Per hanc expreſſionem datur intelligi, quod per deputationem Exactoris, non tollitur Officialibus loci pii adminiſtratio bonorum, quam de jure habent, ut alibi dixi, ſed pro utilitate, & manutentione eorundem bonorum, capitur proviſio, à qua non poterunt reclamare ex ſupra firmatis § 1.

Notificentur, & intimentur. Ut enim Debitores non liberentur ſolvendo Officialibus, & Adminiſtris loci pii, debet illis intimari Exactoris deputatio; aliàs ipſis, qui mandatum habent à lege licet à Judice revocatum, bene ſolverent, ſi revocationem ignorarent. *l. ſi fidejuſ. §. ſi cum debitor ff. mand. Pacion. de locat. cap. 26. num. 28.* ubi dat concordantes.

De excommunicatione contenta in cap. 8. Conc. Trid. ſeſs. 24. de refor. matrim.

Concubinarii, ſive laici, ſive Clerici ſint, mulctandi, & puniendi ſunt prout Sac. Canones ſanxerunt, & *Leo* X. in Bulla reformat. Curiæ Romanæ approbata à Concilio Later. an. 1514. impreſſa in Bullario *to. 1. Conſt. 7. §. 36.* mandavit, & noviſſimè Concilium Trid. homolegavit. Quare conſtito de ſchemate Concubinatus, ſi Epiſcopus velit contra hos viâ Cenſurarum procedere, & non per viam mulctę pecuniarię, aut alterius pęnę de jure communi, vel à Synodo inflictę, tunc pręmiſſis tribus diſtinctis monitionibus, cum aliquo dierum intervallo ad ejiciendam Concubinam, ſi non pareat, etiam nemine requirente, ad ſequentem declaratoriam deveniat.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XXVII.

VIſis relatione Baroncelli noſtræ Curiæ, informati one captâ ſuper Crimine Concubinatus *N. laici ſoluti* cum N. Muliere ſoluta, totoque proceſſu deſuper constructo, *ex quo conſtat de ſchemate d. Concubinatus*; viſis monitionibus contra d. N. *ter repetitis*, & exequutis ad relinquendam d. Concubinam, quibus parere contempſit, dicimus, & declaramus prænominatum N. eſſe excommunicandum, prout per hanc noſtram ſententiam excommunicamus, & à conſortio Chriſti Fidelium ſegregamus, donec reſipiſcat, & exeat à peccato, & pro excommunicato publicè denunciari volumus, ad hunc effectum Cedulones relaxamus omni &c.

N. Epiſcopus (ſive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUM.

SUMMARIUM.

1 *Clerici Concubinarii quâ graduatione pœnarum ſint puniendi oſtenditur.*
2 *Concubinatus, ad effectum puniendi reos juxta præſcriptum Sac. Canonum probatur etiam diffamatione, & num. 3.*
Clericus, ſi poſt ſui Superioris monitionem, Mulierem de incontinentia ſuſpectam à Domo non ejicit, dicitur publicus Concubinarius ibi.
4 *Conſuetudo peccandi ad effectum puniendi Clericum Concubinarium, inducitur per duos actus, ubi præceſſit monitio.*
5 *Concubinatus eſt crimen mixti fori.*
6 *Concubina Clerici, à quo Judice ſit punienda, referuntur DD. opiniones.*
7 *Concubinarii laici excommunicari non poſſunt, niſi præcedant tres monitiones diſtinctæ, nec ſufficit monitio Synodalis, nec edictum, & num. 8. & 9.*
10 *Datur formula monitionum, & num. 11.*
12 *Concubinarii puniri poſſunt aliis pœnis, & tunc non requiritur trina monitio.*
13 *Mulieres Concubinæ, non excommunicantur, ſed aliis pœnis afficiuntur, niſi ſit Concubina Clerici.*
14 *Mulier conjugata, ſi ſit Concubina, quomodo moneatur.*
15 *Concubinarius, ſi ſit perſona publica, quomodo ſit monendus.*
16 *Regulares ſi retineant Concubinam, quomodo ſint proceſſandi, oſtenditur.*
17 *Decretum contra Concubinarium latum, non admittit appellationem.*

Denunciationis.

FORMULA XXVIII.

HIC auctoritate Ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione N. ex eo, quia ter monitus ad ejiciendam è Domo N. Mulierem ſolutam, quam retinet in Schemate Concubinatus, illam dimittere noluit, ſeque ab ejus prava conſuetudine peccandi ſejungere contempſit: Idcircò ut ab omnibus evitetur præſentes juſſimus publicati, & excommunicatus exiſtet, ideſt privatus conſortio fidelium, perceptione Sacramentorum, participatione ſuffragiorum, & Orationum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticâ ſepulturâ in caſu obitus, donec reſipiſcat, exeat à peccato, & abſolvi mereatur. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità Ordinaria ſi denuncia ſcommunicato di ſcommunica maggiore N. perche ammonito tre volte giudizialmente à mandar via dalla di lui Caſa N. Donna libera, la quale ritiene per Concubina, non hà voluto obedire, ne ſepararſi da eſſa, nè laſciare la prava conſuetudine di peccare: acciocchè dunque ſia da tutti fuggito, e vietato, ſi ſono affiſſi, e publicati i preſenti Cedoloni; e ſtarà così ſcommunicato, cioè privo della ſocietà, e commercio de fedeli, de' Santi Sagramenti, della partecipazione de ſuffragii, ed orazioni della Chieſa, e della Eccleſiaſtica ſepultura in caſo di morte, ſin tanto che havrà obedito, e laſciato il peccato. Dato &c.

N. Veſcovo N.

Loco ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

1 N *LAICI SOLUTI.* Hoc ſpecialiter exprimitur de laico, ad inſinuandum, quod ſi de hoc crimine eſſet inquiſitus, & convictus Clericus non deberet excommunicari tali ordine, ſed prius eſſet ſervanda graduatio pœnarum ab eodem Concilio præſcripta in *c. 14. ſeſſ. 25. de reform.* quamquam illa non ſervatâ, poſſit Epiſcopus contra Clericos Concubinarios ad alias pœnas procedere *Pignatell. conſult. 139. num. 129. tom. 9.*

Ex quo conſtat. Circa probationem Concubi-
2 natus, *Rota coram Seraphin. dec. 199. num. 1.* hæc habet: *Domini dixerunt probari, quod Auguſtinus retinebat N. potius prò Concubina de facto, quam pro Ancilla, nam ea, quæ per teſtes probantur, nempè ſuſceptio liberorum, reputatio, tractatus decentior, cura rei familiaris, differentia inter eam, & alias Ancillas, magis conveniunt Concubinæ, quam ſimplici Ancillæ.* At conjecturæ in hac deciſione enumeratæ requiruntur, quando agitur de ſucceſſione prolis, de qua ibi quærebatur: Cæterum ad effectum coercendi Concubi-

binarios pœnis Canonum, & Concilii, minus
exigitur, & admittuntur leviores probationes,
*Ricc. in prax. for. Ecclеſ. par. 5. prax. Criminal.
Concubinat. reſol.9. num.1.* ubi ſic ait = *appellatio-
ne Concubinæ ad effectum puniendi Concubinariorum
pœnis Concilii, venit illa, quam Clericus, aut uxo-
ratus, vel Religioſus tenet in ſua Domo, ſive extra
domum luxurioſo affectu, ita tamen, quod cum ea
carnaliter commiſcetur, & de conſuetudine conſtat,
& diffamata eſt in ſua, vel Concubinarii vicinia;
& iſtam ego dicerem publicam Concubinam: nam
hoc appellat publicum l. 20. tit. 4. par. 1. ſi de pu-
blicitate conſtet per legitimos teſtes, deponentes de
dicta diffamatione, aut de rei evidentia, & de fre-
quenti, & mutua converſatione, & frequentia ſu-
ſpecta amicitia.*

Et num.2. *Item ſi habent eam extra domum, per
vehementem opinionem vulgi ſtantibus aliis conje-
cturis, inducitur certitudo, ut notat Paulus in l. ſi
poſthumus §. fin. ff. de lib. & poſthum. Bald. in l. na-
turales C. de probat. & quando teſtes deponentes de
Concubinatu, dicunt in ſuo teſtimonio: omnes de vi-
cinia dicunt iſtud, ſufficit cum aliis adminiculis ad
talem probationem, ut notat Abb. in c. cum dilectus
de purgat. canon. & debent teſtes concludere in ſuo
dicto, quod iſte Concubinatus innoteſcit pluribus de
vicinia, vel populo, nam ex hoc reſultat, quod ſit
crimen manifeſtum Bart. &c.* quæ doctrina in pra-
xi tenenda eſt: nam ſi eſſet probanda conti-
nua habitatio, communis lectus, & menſa affe-
ctu maritali, prout diſponit jus civile *gloſ. in l.
Concubinam ff. de Concubin.* facile eluderentur pœ-
næ S. Canonum, ut advertunt *Ciarlin. contr.33.
n.43. & contr.50. num.54. Pignatell. d. conſul.139.
num. 78. tom.9.* & ſequitur *D. Raynald. obſervat.
crimin. ad cap.28. ſupplem.1. num.27.*

Et ſine difficultate contra Clericos, quorum
3 Concubinatus probatur conſuetudine peccan-
di cum Muliere, tùm in Domo propria, tùm in
aliena *Tondut. quæſt. benef. tom.1. par. 1. cap. 97.
n.13.* imò quod probetur diffamatione de con-
ſuetudine, & commercio etiam extra propriã
Domum in Clerici, vel fœminæ vicinia *Ciarlin.
d. contr.33. nu.44. & 55. Panimoll. deciſ.59. n.7.8.
& ſeqq.* & quod Clericus dicatur Concubina-
rius notorius, ſi poſt ſui Superioris monitio-
nem, Mulierem de Domo ſua dimittere renuit,
aut negligit, vel alibi retinet in Domo Amici,
vel conducta, tenet *Tondut. loco ſupra cit. nu.2.*
ex hoc enim oritur violenta præſumptio, quod
eam retineat in Concubinam *Pignatell. d. con-
ſult.139. num. 52.* & habetur expreſsè in Bulla
Leo. X. Conſtit. 20. impreſſa in Bullario *tom. 1.
pag.503.* in qua Pontifex in §. 22. ſic ait: *publici
autem intelligendi ſunt non ſolum ii, quorum Concu-
binatus per Sententiam, aut confeſſionem in jure
factum, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poſſit ter-
giverſatione celari notorium eſt, ſed etiam qui Mu-
lierem de incontinentia ſuſpectam, & diffamatám
tenent, & per ſuum Superiorem admoniti, ipſam cum
effectu non dimittunt.*

Frequentia autem, ſeù conſuetudo peccandi
4 ad effectum puniendi Clericos juxta diſpoſitio-
nem Concilii inducitur per duos actus, ut pro-
bat *Ricc. d. par.5. prax. criminal. concubinat. reſo-
lut. 17. num. 5. & ſeqq.* quod verum puto ubi
præceſſit ſpecialis monitio juxta terminos Cõ-
cilii *Graff. lib. 5. conſil. par.2. conſ. 10. num. 5. de
ſent. excom. Leo Theſ. for. Eccleſ. part. 3. cap. 4.
num. 25. verſ. quod decretum.*

De Schemate Concubinatus. Hoc crimen, quod
5 ſit Eccleſiaſticum, & ſolus Epiſcopus privativè
de eo cognoſcere debeat, ex eo quia de jure ci-
vili non prohibeatur, tenent DD. relati à *Pi-
gnatell. d. conſult.139. num.85. & 86. tom. 9.* alii
tamen, (quorum opinio verior eſt) ſuſtinent,
quod ſit mixti fori, prout ſunt *Ricc. d. par. 5.
prax. crimin. reſol.13. per tot. Barboſ. in d.c.8. ſeſſ.24.
de refor. matr. n.5. Bellet. diſq. Cleric. de favor. Cleric.
real. §.4. n.52. Guazzin. ad defenſ. reor. def.1. c.11.
n.9. Conciol. reſol. crim. ver. delictum reſolut. 2. n.11.
Gallemart. in collect. ad Concil. d.c.8. verb. ab Ordi-
nariis locorum:* & hæc ſententia in praxi recipi-
tur; quia etiam jure civili noviſſimo prohibe-
tur, ut relatis juribus probat *Ciarlin. contr. 33.
num.71. & contr.109. num.54.* quamvis Judices
laici parum ſe ingerant in puniendo.

Dubium tamen oritur de Concubina Cleri-
6 ci, an ſcilicet hæc poſſit puniri a Judice laico,
vel potius ſortiatur forum Eccleſiaſticum? &
duplex eſt Sententia: una tenet, quod Mulier
pro copula carnali habita cum Clerico, dum-
modo non ſit ejus Concubina notoria, & pu-
blica, non poſſit à Judice laico puniri, ſeu foro
Eccleſiaſtico privativè ſubjaceat, & hanc ſe-
quuntur *Graff. dec. aur. par.2. lib.3. cap.11. nu.19.
Sperell. dec.19. n.4. & ſeqq. Ciarlin. contr.10. n.50.
Bellet. diſq. cler. de favor. real. §.4. nu.53.* quibus
adhæret *Fagnan. in c. nullus num.50. & 31. de for.
comp.* ubi firmat quod ratione individuitatis
cauſæ, Concubina forum Clerici ſortiatur, &
ſi Judex Sæcularis inſtituat proceſſum contra
Mulierem in caſu fornicationis cum Clerico
perpetratæ, individuando perſonam ipſius Cle-
rici, eo ipſo incidat in excommunicationem
Bullæ Cœnæ, quæ fertur in Judices, perſonas
Eccleſiaſticas proceſſantes: & licèt in eandem
ſententiam inclinet, *Pirhing. in jus can. lib.3. tit.2.
§.2. num.6. verſ. notandum ſecundo,* fatetur tamen,
quod à Judicibus laicis non ſervatur: Alia verò
Sententia negat, privilegium fori Concubinæ
Clerici competere, & huic ſubſcribit *Pac. Jord.
elucubr. tom.2. lib. 11. tit. 3. num. 105.* ubi quod
nullo modo id concedendum ſit. Prima ſen-
tentia de jure videtur verior: ſecunda in praxi
remanet dubia.

Ter repetitis. Ut Concubinarii validè excom-
7 municentur, debent prius ter judicialiter mo-
neri, neq; ſufficit, quod fuerint moniti per Edi-
ctum, vel per Synodum, vel per unicam moni-
tionem pro tribus: quia monitiones debent eſſe
ſpeciales, & diſtinctæ, ad hoc ut dicatur ſervata
forma Concilii: nam licèt regulariter monitio
generalis in Synodo facta vim habeat trinæ mo-
ni-

nitionis, ut alibi dixi, fallit tamen regula hic, ut individualiter advertunt *Genuen. in prax. cap. mihi 36. num. 2. & 3. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 76. num. 5. Barboſ. ſupra Concil. num. 3. Fagn. in c. perniciofam num. 22. de offic ordin. Pignatell. d. conſult. 139. num. 104. & 105. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 2. §. 2. num. 13. verſ. notandum quarto Gallemar. collect. in Concil. ſeſſ. 25. c. 14. de reform. nu. 2.*

Et hinc cavendum eſt à doctrina *Ricc. d. par. 5.*
8 *prax crimin. reſol.* 11. ubi docet, quod monitio facta in Synodo habeat vim trinæ monitionis ad effectum puniendi Concubinarios ex vi Concilii: nec non à praxi quam tradit *Leo theſaur. for. Eccleſ. par. 3. cap. 4. nu. 26.* ubi dicit quod Ordinarii locorum poſtquam monuerint per Edictum publicum omnes Concubinarios quatenus debeant ſub pœnis in Edicto contentis à Concubinatu de cætero abſtinuiſſe, ſi non paruerint, poſſint abſque alia monitione procedere, & non parentes ad pœnas in Edicto contentas condemnare: nã hæc praxis nimium diſtat, tùm à mente Concilii; tùm à juris diſpoſitione, ſecundum quã nemo dicitur verus contumax, & inobediens Eccleſiæ, ut poſſit excommunicari, niſi perſonaliter, & ſpecialiter citetur, ut oblitus docuit in ſpecie de Concubinario idẽ *Ricc. loco cit. reſol. 5.* & probant omnes ſupra allegati.

Præterea, cum Judex Eccleſiaſticus non de-
9 beat procedere ad monitiones contra Concubinarios, niſi prius ſibi conſtet de Concubinatu, *Raynald. obſerv. crimin. ad c. 28. ſupplem. 1. n. 25.* abſurdum quippe eſt aſſerere, quod poſſit eos ante delicti probationem punire, juxta *Ricci, & Leonis* Sententiam, ſi non dum poteſt monere.

Monitiones ſic poterunt concipi
10 = *Moneris tu N. ad dimittendam, & eiiciendam in termino trium dierum è domo tua ſolitæ habitationis Mulierem N. tuam Concubinam, et ab ea omnino te ſeparandum, et abſtinendum à conſuetudine cum ea fornicandi, ſub pœna excommunicationis: et hoc primo, et pro prima canonica monitione inſtante, etc.*

Si verò Concubina non retineatur in Domo
11 propria, ſed extra in alia domo conducta, vel Amici, dicatur = *Moneris tu N. ad te abſtinendum à conſuetudine fornicandi cum Muliere N. tua Concubina, et ab acceſſu Domus N. illius habitationis*, & omnino *ab ejus commercio ſeparandum in termino trium dierum ſub pœna excommunicationis: et hoc primo, et pro prima canonica monitione etc.*

Et ſi non pareat, fiant aliæ duæ monitiones dicendo in ſecunda = *etc. hoc ſecundo, et pro ſecunda canonica monitione*: in tertia = *et hoc tertio et pro tertia canonica, et ultima peremptoria monitione etc.*

Verum ſi ordinarius nollet Concubinarium
12 excommunicatione percellere, ſed illum aliis pœnis coercere, prout poteſt v.g. carceris, exilii, vel mulctã pecuniaria, tunc non eſſet aſtrictus hunc ordinẽ ſervare, ſed exequuta prima, vel ſecundã monitione ſub comminatione pœnarum Sacrorum Canonum, & aliarum arbitrio, poterit ſi monitus non pareat, dictis pœnis eum punire, cum ſolemnitas trium monitionũ exigatur in ſolo caſu inferendæ excommunicationis, ut communiter tradunt *Ricc. deciſ. 43. nu. 9. et 10. par. 4. Barb. ſupra Conc. d. cap. 8. nu. 3. Clarlin. contr. 50. num. 36. Fagnan. in d. c. pernicioſam num. 21. de offic. ordin. Pignatell. d. conſultat. 139. num. 88. et 246. tom. 9. Nicol. lucubr. civil. lib. 4. tit. 18. num. 67. verſ.* amplia ubi Decreta S. Congr. refert *Raynald. loco cit. num. 33.*

Et eſt notandum. Primò, quod contra Mu-
13 lieres Concubinas tanquam fragiliores, Eccleſia ſolet ab excommunicatione abſtinere, ad evitandum contemptum, qui in eis facile poſſet contingere: & poſtquam fuerint monitæ, ſi nõ reſipiſcant, & præſertim ſi ſint recidivæ, exilio, fuſtigatione, vel carcere eas punit, *Fagnan. in d. c. pernicioſam num. 23. et 24. de offici ordin.* niſi ſint Concubinæ Clericorum, quæ poſſunt etiam excommunicari *Pignatell. d. conſult. 139. n. 118. et 119. tom. 9.* Et ſive ſint ſolutæ, ſivè conjugatæ dummodo, ut loquitur Concilium, cum adulteris, ſeu Concubinariis publicè vivant.

Secundò notandum, quod ſi Mulier Concu-
14 bina ſit conjugata, & meretricetur inſcio Marito, erit monenda in ſecreto, at nihil in actis eſt ſcribendum, nè Marito, ſeù Conſanguineis detur occaſio illam occidendi, & ideo à punitione abſtinendũ, ut monet *Raynald. loco citato n. 28.*

Tertiò notandum, quod ſi Concubinarius ſit
15 inter Magnates, vel loci Gubernatores, erit magnã circumſpectione procedendum, & à rigore juris aliquantum recedendum, & ita prudenter, ut nec illi monitio paſtoralis deſit, nec de læſa ipſius extimatione conqueri poſſit: pellicem tamen, ſi eſt publica, Judex moneat juxta *c. præcipuæ 11. quæſt. 3.* ut conſulit *Pignatell. d. conſult. 139. num. 115. et 116.*

Quartò notandum, quod ſi de hoc crimine
16 accuſetur aliquis Regularis, qui degat intra Clauſtra, poterit ordinarius inquirere, & proceſſum infamativum ad ſuum Superiorem remittere, cum præfixione termini, ut illum puniat ad formam Concilii *cap. 14. ſeſſ. 25. de regular.* Si vero talis Regularis extra Clauſtra degeret, poſſet ordinarius tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus ipſe eum punire juxta aliud Decretum ejuſdem Concilii *cap. 3. ſeſſ. 6. de reform. Clarlin. in terminis contr. 50. num. 8. et 9.* At ego conſulerẽ, quod etiam in hoc ſecundo caſu ordinarius uti debeat prudentiã, & non juris rigore, nè Ordinum Regularium bonum nomen, & fama luxuriæ cœno fœdetur: & reum à loco delicti removeri facere, & proceſſum ut ſupra Superiori remittere pro punitione juxta Regularium Statuta: longè enim utilius eſt iſtam bonã famam ſervare, quam delictum punire: quia plus nocet exemplum delinquendi, quod ex delicto revelato per punitionem præbetur, quam condonatio delicti ſecreti, ut monet *Navar.* com.

commentar. tom.3. in rubric. de judic. num.56.

Quintò notandum, quod ſi Concubinarius
17 monitus ad dimittendam Concubinam ante, vel poſt ſententiam declaratoriam appallaret, ejus appellatio non debet admitti à Metropolitano cum inhibitione, ut pluries Sac. Congr. Concilii declaravit, cujus Decreta refert *Pignatell. in ſæpe citata conſult. 130. n. 90. & n. 258. tom. 9.* ideoque appellando non poteſt pœnæ executionem ſuſpendere; ſed ordinarius nullo attento impedimento exequitur ſuam ſententiam.

De excommunicatione ferenda contenta in c. ex litteris 10. de Sponſal. & matr.

Sæpè contingit, quod contractis Sponſalibus de futuro, ex aliqua ſuperveniente cauſa etiam frivola, Sponſus, vel Sponſa ab illis, altero ex eis invito, recedere molitur. Unde ſi ex parte ejus, qui matrimonium vult complere, requiratur Ordinarius judicialiter, ut renuentem juris remediis ad illud contrahendum compellat, conſtito de legitimis ſponſalibus, & quod nulla juridica cauſa recedendi intercedat, poterit ad ſequentem declaratoriam devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XXIX.

VISTENTIS compatitione, & inſtantiâ judiciali Semproniæ coram nobis factâ, de & ſuper executione Sponſalium de futuro *ſub juramento* inter ipſam inſtantem, & Cajum contractorũ: viſis juribus exhibitis, *ac monitione* ſub pœna excommunicationis ad contrahendum matrimonium contra dictum Cajum contrahere renuentem exequutâ, *& auditis excuſationibus* per eum deductis, dicimus, & declaramus, eſſe locum exequutioni Sponſalĩũ, & eundem Cajum teneri, & obligatum eſſe ad contrahendum matrimonium cum dicta Sempronia, & ad illud *cogendum Eccleſiaſticâ Cenſurâ*, prout nos ad hunc effectum excommunicamus, & excommunicatum *publicè denunciari volumus*, donec juriſjurandi religione adimpletâ, dictam Semproniam ducat in uxorem, *& exeat à peccato*: cedulones decernimus, & publicari mandamus omni &c.

N. Epiſcopus (ſivè Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Promittens Sponſalia, cogitur cenſuris contrahere matrimonium, etiamſi promiſerit ſine juramento, & num. 6. 7. 8.*
2 *Qui promiſit Sponſalia, & matrimonium & contrahere recuſat, eſt monendus cum præfixione termini, & datur formula monitionis num. 2.*
4 *Cauſa juſtæ recedendi à Sponſalibus, quæ ſint, oſtenditur.*
5 *Impedimentum conſanguinitatis in 4. & 5. gradu, non indiget diſpenſatione.*
9 *Sponſus, qui ſubſtinuit cenſuras, & noluit matrimonium contrahere, an teneatur Sponſam dotare oſtenditur.*
10 *A' ſententia declaratoria, quâ quis cenſurâ compellitur matrimonium contrahere, datur appellatio ad utrunque effectum.*
11 *Excommunicationis finis eſt, ut reus exeat à peccato; qui enim alio contorto fine movetur ad hanc pœnam inferendam, graviſſimè peccat.*
12 *Judex, qui excommunicat juris ordine non ſervato, & per imperitiam, eſt ab officio removendus, & extra ordinem puniendus.*
13 *Epiſcopi fulminantes cenſuras per Sordes, & ut inde lucrum faciant, ſunt à regimine removendi, quia imminet periculum deſtructionis.*

Denunciationis.

FORMULA XXX.

HIC auctoritatè ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione Cajus, ex eo, quia contractis per eum Sponſalibus de futuro juramento vallatis eum Sempronia, nullâ interveniente rationabili causâ recedendi, & per nos ad inſtantiam dictæ Semproniæ monitus, juriſjurandi religione neglectâ, promiſſa adimplere, & matrimoniũ contrahe-

re

re renuit. Ut igitur ab omnibus evitetur præſentes juſſimus publicari, & anathema erit, donec exeat à peccato, & Seproniam in Uxorem ducat. Datum &c.

N. Epiſcopus (ſivè Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON autorità ordinaria, ſi dichiara, e denuncia Scommunicato di Scomunica maggiore Cajo, perche havendo egli contratto gli Sponſali de futuro con Sempronia, e promeſſo con giuramento d'eſeguirli col matrimonio; citato da noi ad iſtanza di detta Sempronia à contraere il matrimonio, hà ricuſato, e ricuſa d'effettuarlo, benche non habbia neſſuna cauſa di rifiutarlo, onde non potendo noi diſſimulare l'ingiuria, ch' egli fà al giuramento, & alla Chieſa, habbiamo ordinato, che ſiano affiſſi i preſenti Cedoloni, e vogliamo, che ſtia ſcommunicato, ſin tanto, che averà obedito. Dato &c.

N. Veſcovo (ò Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Sub juramento. Hoc dicitur ad exprimendum
1 caſum minus dubitabilem, ut in textu: cæterũ
licèt hic ſermo ſit de Sponſalibus juratis, idem tamen jus obtinet etiam in non juratis, quia reſiliens à Sponſalibus cogendus eſt non ob juramentum, ſed propter injuſtitiam, quæ committitur in materia gravi ſub peccato mortali, ſive Sponſalia ſint jurata, ſivè non; nam prædictum *cap.* nõ innititur juramento, ſed narrat, quod in facto contingit. Ratio univerſalis eſt, quia Judex tenetur ex officio compellere ad reddendum unicuique, quod ſuum eſt, vel ex juſtitia illi eſt debitum, ergo qui promiſit alicui matrimonium, poteſt cogi ad illud contrahendum, etſi ſimpliciter, & ſine juramento promiſerit, quia ex juſtitia eſt obligatus ad adimplendum, id, quod promiſit; quamvis Eccleſia magis ſtudioſè compellat eum, qui per juramentum Sponſalia firmavit propter majus vinculum religionis adjectum, *Sanch. de Matrim. lib. 1. diſp. 29. nu. 4.* ubi de veriori Sententia, quem cum aliis pluribus ſequitur *Pirbing. in jus can. lib. 4. tit. 1. n. 17. & 18. Rot. coram Seraphin. deciſ. 1112. nu. 1. & 2. & coram Cavaler. deciſ. 421. num. 2.* & *deciſ. 526. num. 1. Adden. ad Greg. dec. 376. lit. A.*

Ac monitione. Debet enim ille, qui recuſat
2 matrimonium contrahere, & à Sponſalibus recedere nititur, judicialiter moneri cum præfixione termini ad contrahendum ſub pæna excommunicationis, & ſub prohibitione, & inhibitione, nè interim cum alia, ſeù alio contrahere audeat, modo ſequenti.

Monetur Cajus in termino peremptorio ſex die-
3 *rum, quorum primi duo ſibi aſſignantur ad contrahendum matrimonium cum Sempronia ad formam Sponſalium invicem contractorum, & juratorum, de quibus in actis, ſub pæna excommunicationis; alii duo ad dicendum, & allegandum cauſam quare non debeat compelli, & excommunicari: alii verò duo ad videndum ſe excommunicari, & pro excommunicato publicè denunciari; ipſo amplius non monito: & interim ſibi inibetur ſub pæna ſc..... & in ſubſidium excommunicationis, ne audeat cum alia Muliere (ſeu Viro) quocunque modo nova Sponſalia, ſive matrimonium contrahere &c.*

Et auditis excuſationibus. Regula ſupra firma-
4 ra, nempe, quod contrahens Sponſalia jurata,
ſive non jurata, cogitur per cenſuras contrahere matrimonium per verba de præſenti, fallit, ſi concurrat aliqua cauſa à Sponſalibus recedendi, quæ Judicis arbitrio legitima reputetur, ut habetur ex *eod. c. ex litteris de Sponſ. Rot. cor. Pamphil. deciſ. 96. num. 2.* & *coram Burati. deciſ. 311. num. 1.* Quæ autem dicatur cauſa juſta, & rationabilis reſiliendi, dixi in *par. 1. tit. 18. ad form. 10. nu. 3.* hic autem adde, quod ſi Sponſus ſit abſens, & vagetur extra Provinciam Sponſalia diſſolvi poſſunt, dummodo expectetur per triennium, ſi verò eſt in Provincia expectetur per bienniũ. *Menoch. de arbitr. judic. lib. 2. cent. 5. caſ. 445. num. 7.* item adde, quod licèt odium ſubortum inter Sponſos pro legitima cauſa ad impediendam effectuationem matrimonii reputetur, ut ait *Menoch. citato loco nu. 3.* tamen non ſufficit allegare odium Mulieris erga virum, vel viri erga Mulierem, niſi adſit juſta odii cauſa, alias eſſet in facultate partium allegare ſemper odium ut dixit *Rot. coram Coccin. deciſ. 889. nu. 5.* ſicuti nec relevaret, ſi rationem odii adduceret pars, quæ injuriam recepit, matrimonii executionem ex-

poſceret, *Rot. coram Cavaler. d. deciſ. 421. nu. 10. Add. ad Pamphil. d. deciſ. 96. nu. 10. verſ. odium*.

Neque itidem Sponſum, vel Sponſam renuē-
5 tem excuſaret allegatio impedimenti, conſan-
guinitatis in quarto, & quinto gradu: cum nul-
la tunc requiratur diſpenſatio: deberet tamen
Ordinarius antequam ad cenſuras procederet,
Decreto ſuo declarare, nullum adeſſe impedi-
mentū ad contrahendum, & Sponſos nullâ indi-
gere diſpenſatione Apoſtolicâ, prout fieri ſolet
in quibuſdam Diœceſibus, etiā in caſu, quo tale
impedimentum non allegatur, de qua praxi te-
ſtatur *Corrad. prax. diſp. lib. 7. cap. 5. n. 63. & 64.*

Cogendum Eccleſiaſticâ cenſurâ. Quamquam Ju-
6 dex Eccleſiaſticus poſſit mulctis pecuniariis,
Interdicto Perſonali ab ingreſſu Eccleſiæ, &
Carcere, compellere eum, qui promiſit matri-
monium de futuro, ad illud contrahendum de
præſenti: regula tamen eſt abſoluta, ut qui ſine
legitima cauſa fidem Sponſalium implere re-
cuſat, à Judice prædicto poſt canonicam admo-
nitionem, poſſit, ac debeat cenſurâ excommu-
nicationis cogi ad contrahendum, *Rot. coram
Gregor. dec. 376. n. 1.* ſive Sponſilia jurata fuerint,
ſivè non, de qua propoſitione *Rota* nunquam
dubitavit, ut patet ex deciſionibus hic ſupra
allegatis.

Neque obſtat *text. in c. requiſivit Eod. tit. de
7 Sponſ. & matrim.* in quo dicitur, quod Mulier
nolens contrahere matrimonium cum eo, cui
id jurata promiſit, potius ſit movenda, quam
cogenda: quia text. iſte, vel exponitur quod
prius movenda ſit, & poſtea cogenda, ſi moni-
tioni non acquievit, prout illum declarat *gloſ.
ibi in verb. cum libera in fin. Barb. num 3. Pirbing.
loco cit. nu. 20.* vel intelligitur, quod ſi Judex poſt
latam excommunicationem, videat Sponſum,
vel Sponſam pertinacem manere, debeat ipſum
vel ipſam abſolvere, etiamſi id non petat: quia
Eccleſiæ compulſio ad liberum conſenſum eli-
ciendum adhibetur, non ut invitus ad matri-
nium quis adigatur, & ſic cogit compulſionem
moderatâ ad modum medicinæ, non preciſâ,
ut explicant, *Sanch. de matr. d. diſp. 29. num. 7.
Pirbing. d. nu. 20. Rot. coram Seraph. d. dec. 1112.
nu. 2. & 3. & coram Manzaned. dec. 610. num. 1. 2.
& 3.* ubi abſolvatur poſt biennium *& coram Coc-
cin. dec. 1635. nu. 8. Bellett. diſq. Cleric. de favor.
real. §. 2. num. 33. & 34.* cum aliis ab Addente
ad *Buratt. deciſ. 311. nu. 5. allegatis*.

Nec minus obſtat *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de refor.
8 c. 3.* ubi dicitur, quod in Cauſis civilibus non
ſit ab excommunicatione incipiendum, ſed ab
executione reali: quia Concilium ibi non dat
formam, ſed inſtructionem, & nec ibi, nec ali-
bi ſuſtulit cenſuras, & pœnas à jure communi
impoſitas, & præſcriptas, ut jam dixi ſupra de
Concubinarii pœnis.

Hoc tamen caſu Sponſus, qui ſine cauſa reſi-
9 luit à Sponſalibus, & Cenſuras obſtinato corde
ſuſtinuit, & abſolvi etiam invitus expectavit,
debet condemnari ad dandum congruam dotē
Mulieri, cum qua matrimonium contra fidem
datam contrahere recuſavit, ut colligitur ex
reſolutione *Sac. Congr. Epiſc.* quam invenio in
meo regeſtro ſub *die ultima Julii* 1584. in una
Piſtorien. in qua ſic reſcribitur Epiſcopo = *Che
con pene, e Cenſure, & ancora con carcere induca quel-
lo, che hà promeſſo il contratto matrimoniale, confor-
me alla promeſſa, ma perſiſtendo renitente, non sfor-
zi più oltre, facendo però che doti la Donna compe-
tentemente.* At adverte, quod iſta reſolutio alle-
gari non poteſt pro regula univerſali, ſed in il-
lis tantum caſibus, in quibus, juxta promiſſio-
nem, poteſt quis de jure compelli ad dotem,
vel arras dandum, ut erat in caſu à Cong. deci-
ſo, ut non obſcurè indicant illa verba -- *confor-
me alla promeſſa*. aliàs enim ſi dos ſolvi deberet
in pœnam, aliquis induci poſſet ad contrahen-
dum matrimonium contra ſuam voluntatem,
& quodammodo coactè, ſcilicet timore pœnæ
ſolvendi, illud inire contra expreſſam diſpoſi-
tionem *text. in c. gemma 29. ibique gloſ. de ſponſ.
& matrim.*

Publicè denunciari volumus. A' ſententia decla-
10 ratoria, qua quis Cenſurâ compellitur matri-
monium contrahere, datur appellatio ad utrū-
que effectum, ſi debito tempore interponatur:
quia Ordinarius cum decipi potuerit, vel reii-
ciendo excuſationem legitimam non contra-
hendi, vel ſponſalia non probata canonizzando:
& ſic appellantem ænormiter lædere; utique
appellans, à Superiore eſt audiendus, ut habetur
ex *dec. Cavaler. 447. n. 1.* Judex tamen appellatio-
ni deferendo, debet præfigere congruum termi-
nū appellanti ad proſequendam appellationem.

Et exeat à peccato. Admonetur hic Judex,
11 quod intentio Eccleſiæ, & cauſa finalis excom-
municationis eſt, ut, quis exeat à peccato, ut
habetur ex illo *Pauli Apoſtoli 1. Cor. 5. jam judi-
cavi ut præſens eum, qui ſic operatus eſt, tradere Sa-
tanæ, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini, & ex c. no-
vit ille de judic.* ibi -- *nullus qui ſit ſanæ mentis
ignorat, quin ad officium noſtrum ſpectet de quocunque
mortali peccato corripere quemlibet Chriſtianum, &
ſi correptionem contempſerit per diſtrictionem Eccle-
ſiaſticam coercere*, & infra -- *licèt autem hoc modo
procedere valeamus ſuper quolibet criminali peccato,
ut peccatorem revocemus à vitio ad virtutem, ab
errore ad veritatem &c.* & docet *D. Thom. in
ſumm, ſupplem. 3. part. quæſt. 21. art. 2. & 3.* ideo-
que debet advertere, ne alio contorto fine ad
ferendam ſententiam excommunicationis mo-
veatur, & inducatur. ſcilicet prece, pretio, ti-
more, aut odio privato, qui enim per has ſor-
des alium hac pœnâ graviſſimâ onerat, ſe ipſum
gravat, & condemnat, quia ab officio tàm
ordinis, quam juriſdictionis) niſi ſit Epiſco-
pus) ipſo jure remanet ſuſpenſus, *text. eſt in c.
cum æterni §. Si quis Judex de ſent. & re judic. in 6.*
cum obligatione reſarciendi damna, & intereſ-
ſe, *Navar. in manual. confeſſ. cap. 25. num. 12. Sayr.
de cenſur. lib. 4. cap. 13. num. 3. Guazzin Jun.
ad defenſ. animar. lib. 2. diſ. 6. cap. 4. nu. 12. & 35.*

Qui

Qui verò fine,& ordine inverſo cenſuras ful-
12 minaret per imperitiam,eſſet ab Officio omninò removendus, quia nullus poteſt eſſe Judex Eccleſiaſticus, niſi ſit peritus, ut ait *glaſ. in rabrica Gratiani ad diſt.20. verbo ſcientia, ibique alia gloſ. marginalis, & Barb.n.3. Gratian.* qui teſtatur de veriori *diſcept. 186. n. 47. 50. & 51.* & quia imperitia æquiparatur culpæ, & non parum peccaſſe intelligitur, extra ordinem Superioris arbitrio eſt puniendus, ut docet *Menoch. de arbitr. Judic. lib.2. centur.4. caſ.339. aam.1. 2. & 3.*

Epiſcopi autem, quia ſuſpenſionem, vel in-
13 terdictum non incurrunt niſi de ipſis expreſſa mentio fiat *cap. quia vera de ſent. excom. in 6.* excommunicantes per ſordes, v.g. comminando cenſuras etiam latæ ſententiæ in Edictis, vel Synodo contra Clericos deferentes ſclopum venatorium, vel exercentes negocia, & officia ſæcularia, ludentes aleis, vel celebrantes in Eccleſiis Monialium, vel contra laicos ducentes diebus feſtis choreas, aut jumenta onuſta, vel cum Sponſa de futuro converſantes; ut indè conceſſione licentiæ prædicta agendi, lucrum faciant, & de facto percipiant; ſi ejuſmodi Epiſcopi invenirentur, eſſent à Sede Apoſtolica ſervatâ animadverſione corrigendi, imò & à regimine ſaltem ad tempus removendi; quia fiunt odibiles, & contemptibiles, & ex hoc traduntur ſubditi in ruinam, & imminet periculum deſtructionis, ex traditis à *Pariſ. de reſign. benef. lib.5. quæſt.3. num. 172. & 74.* nam peccatum Prælatorum maximum eſt, & ſi publicum fiat peſtilentiæ æquiparatur, *de Mat. Sol. ſapient. in pſal.103. verſ.10. §.4. num.2. in fin.*

De excommunicatione ferenda contenta in c.1. de offic. Vicar. in 6.

Vicarii, ſeù Officiales generales Epiſcoporum Suffraganeorum interdum, ſive propter carentiam ſcientiæ, ſive propter deficientiam prudentiæ, juriſdictionem Metropolitani, aut perturbant, aut contemnunt, vel etiam per Sordes in Officio delinquunt: Unde Archiepiſcopus, qui eſt in his caſibus Judex Suffraganeorum, & eorum Officialium, ſi porrigatur querela per Promotorem fiſcalem, vel per ſubditum Suffraganei, & verificentur expoſita, poterit Vicarium Suffraganei excommunicatione punire prævià declaratoriâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XXXI.

Viſis actis, & juribus coram nobis exhibitis, ex quibus conſtat de rejectione appellationis per N. infrà legitimum tempus ad noſtrum Tribunal interpoſitæ à decreto, ſeu ſententia vim definitivæ haben; *juris ordine ſervato lato*, ſeu latâ à Vicario Generali Epiſcopo N. noſtri Suffraganei, in cauſa verten. inter ipſum appellantem, & N. partibus ex altera: viſâ executione judicati non obſtante inhibitione noſtri Tribunalis, *ac monitione* cum præfixione termini ad comparendum, & allegandum &c. ſub pœna excommunicationis contra d. Vicarium exequutâ, & attentâ illius contumaciâ, dicimus, & declaramus d. Vicarium Generalem N. *in officio, & exercitia juriſdictionis graviter deliquiſſe*, & juriſdictionem Archiepiſcopalem, & Metropoliticam læſiſſe, & propterea eſſe excommunicandum, prout nos eum excommunicamus, & excommunicatum eſſe declaramus, & publicè per affixionem Cedulonum tàm in hac noſtra, quàm in Civitate N. denunciari volumus, & mandamus, cum clauſula, quod *amoventes, lacerantes, vel detarpantes* illos *etiam ſi Regulares ſint, ea ipſa* excommunicationem incurrant.

N. Archiepiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Appellatio à Decretis Epiſcopi datur, ubi adhibita fuit cauſæ cognitio, & n.2. & 3.*

4 *Datur formula monitionis exequenda contra Vicarium Suffraganei.*

5 *Relationi Nuncii ſtandum eſt in pertinentibus ad proprium officium, non autem in aliis.*

6 *Citatio commiſſa à Tribunali Eccleſiaſtico, ſi exequatur in Eccleſia, valida eſt.*

7 *Vicarius Generalis Suffraganei, non ſolum puniri poteſt ab Archiepiſcopo, quando offendit, vel turbat illius juriſdictionem; ſed etiam quando abutitur juriſdictione in damnum, & gravamen ſubditorum, & rejicitur Lotter. & n. 8. 9. 10. & 11.*

12 *Epiſcopus Suffraganeus, non debet Edicta prohibere; quod in ſua Diœceſi non exequantur ſine ſua licentia proviſiones Archiepiſcopi.*

13 *Vicarius Generalis Epiſcopi, ſi ſit ex ordine Regularium, an et quando poſſit (ſi delinquat) ab Archiepiſcopo puniri, oſtenditur, et num. 14. et 15.*

16 *Regulares non debent ab Epiſcopis aſſumi ad officium Vicarii Generalis, et adducuntur rationes, et n.17.*

18 *Canonici Regulares, poſſunt exercere officium Vicarii Generalis, ubi eorum Superiores habent juriſdictionem in populum.*

19 *Lacerantes, vel amoventes Cedulones, excommunicationem incurrunt, et ab Inquiſitore S. Officii puniri poſſunt.*

Re:

20 *Regulares amoventes, vel lacerantes Cedulones, ab Epiſcopo publicatos, excommunicationem in eis contra hoc attentantes comminatam incurrunt.*

21 *Cenſura comminata cum addito*, eo ipſo, ipſo facto, ipſo jure, *ſecuta actu probibito, ſtatim ligat.*

22 *Pœna poſitiva, ſive mixta, an & quando ligent, & incurrantur abſque Judicis declaratoria, & n.23.*

24 *Vicarius Generalis Epiſcopi Suffraganei, ſi monitus ad comparendum coram Archiepiſcopo non compareat, vel compareat per Procuratorem, quomodo cum eo ſit agendum oſtenditur.*

25 *Vicarius Archiepiſcopi, non poteſt conſtruere proceſſum contra Vicarium Suffraganei, præſente Archiepiſcopo in Provincia: at ſi conſtrueret, & pronunciaret validè ageret.*

Denunciationis.

FORMULA XXXII.

HIC auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori nobis reſervatâ N. Vicarius, & Officialis Generalis N. Epiſcopi noſtri Suffraganei, ex eo quia appellationem infra legitimum tempus ab ejus Decreto appellabili ab N. ad noſtrum Tribunal interpoſitam, noluit admittere, & non obſtante noſtrâ inhibitione ad ulteriora proceſſit damnabili præſumptione; ut igitur ab omnibus evitetur præſentes in locis publicis Civitatis publicari juſſimus, & anathema erit, donec noſtræ juriſdictioni, & parti læſæ plenariè ſatisfecerit, & à Nobis abſolvi meruerit. Amoventes autem, lacerantes, vel deturpantes hos Cedulones, etiamſi Regulares ſint, pœnam excommunicationis eo ipſo incurrant. Datum &c.

N. Archiepiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato di ſcommunica maggiore à noi riſervata N. Vicario, & Officiale generale di Monſignor Veſcovo N. noſtro ſuffraganeo, perche non hà voluto ammettere l'appellazione interpoſta nel termine legale da un ſuo Decreto diffinitivo appellabile da N. appellante al noſtro Tribunale; anzi non oſtante la noſtra inibizione, hà eſeguito con dannabile diſprezzo della giuriſdizione Metropolitica il ſuo Decreto: onde acciocche da tutti ſia evitato habbiamo ordinato che ſiano affiſſi, e publicati i *preſenti* Cedoloni: e vogliamo che ſia ſegregato dal conſorzio de' Fedeli fin tanto c'haverà alla noſtra leſa giuriſdizione ſodisfatto, & alla parte. Chi poi havrà ardire di rimuovere, lacerare, e ſporcare i preſenti Cedoloni; ancorche foſſe Regolare, ſia in pena ipſo facto ſcommunicato &c.

N. Arciveſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

Juris ordine ſervato lato. Hoc exprimitur hic
1 in formula ad denotandum, quod appellatio debet admitti à Decreto, in quo fuit adhibita cauſæ cognitio ad utrumque effectum, etiamſi agatur de re de ſui natura non appellabili, ut ſunt Decreta Viſitationis, prout diſponunt Decreta generalia *Clem. VIII.* quæ referuntur *à Quarant. in Sum. Bullar. verb. Archiepiſcopus poſt n.* 20.
2 ſi enim coram Vicario Suffraganei, actum eſſet de cauſa viſitationis, vel correctionis morum ſine partis citatione, & nullâ adhibitâ cauſæ cognitione, tunc appellatio non eſſet admittenda, nec concedenda inhibitio ſaltem quo ad ſuſpenſivum, ut reſpondit *S. Congr. Conc. in Cauſa Regni Sardiniæ* 15. *Maii* 1700. *ad primum*, quam retuli *p.2. tit.* 15. *ad form.* 2. *n.* 8. & in qua aliæ plures dantur ad dubia propoſita reſponſiones, ex quibus inſtruitur Archiepiſcopus, quomodo in praxi ſe gerere debeat tàm in admittendis ſubditorū Suffraganeorū appellationibus, quàm in cōcedēdis inhibitionibus. Eſt autē regula, quod
3 in cauſis, in quibus Epiſcopus potius ut Pater, & Paſtor, quam ut Judex procedit, appellatio non admittitur, & tunc intrat diſpoſitio *Conc. Trid. de ref. ſeſſ.* 24. *c.* 10. ubi verò procedit uti Judex cum cognitione cauſæ, vel excedit modum in corrigendo, admittitur appellatio, & tenetur appellationi deferre, alias punitur, ut habetur expreſſum in *c. de priore ubi gloſ. & DD. de appellat. Navar. conſil.* 1. *num.* 3. *de appellat.*

Ac Monitione. Monitio, ſeu citatio ad com-
4 parendum exequenda adverſus Vicarium ſuffraganei, debet eſſe perſonalis, ut illū arctet, & faciat contumacem: at quia, ut plurimū in his caſibus citandus latitat, & nō permittit, vel impedit

pedit ſe perſonaliter citari, ideo Archiepiſcopus debet committere explicitè ſuo Decreto, ut Vicarius ſuffraganei ſi eſt reperibilis citetur perſonaliter, ſin minus ad valvas. Quare ſi conſtructo proceſſu ſit relaxanda contra Vicarium ſuffraganei monitio, in Decreto relaxãtionis dicatut *Citetur, & moneatur per Nuncium, Vicarius Generalis N. perſonaliter, quatenus ſit reperibilis, ſin minus ad Domum ſolitæ habitationis dimiſſâ copiâ, vel ad Valvas Eccleſiæ Cathedralis N.* ad comparendum coram Nobis in *termino .... dierum, & dicendum, & allegandum &c. & Nuncius referat &c.*

Datâ enim hæc commiſſione, & habitâ rela-
5 tione Nuncii de diligentiis factis pro exequẽda monitione perſonali, & citandum reperire non potuiſſe, & de executione facta Domi dimiſſâ copiâ, vel ad valvas Eccleſiæ Cathedralis loci; *prout habuit in mandatis* validè erit citatus, cum ſtandum ſit relationi Nuncii, ut tradunt *Genuen. & Ricc.* quos allegavi ſuprà ad *Formul.* 1. §. *legitimi exequuta*, quibus nunc addo *Gratian. diſcept.* 60. *n.* 1. 2. & 3. *Pac. Jord. elucubr. to.* 3. *lib.* 14. *tit.* 1. *n.* 17. 84. & 89. *Alciat. de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 14. *n.* 1. 2. & 3. advertendo, quod ſi Nuncius aliquid aliud referret, v. g. citatum dixiſſe nolle comparere, vel verba injurioſa protuliſſe, non eſt illi ſuper hoc deferendum, quia non pertinet ad ſuum officium, *Pac. Jord. ibi d. n.* 17. *Sayr. de cenſur. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 3. *verſ. ſi citatus*: ſi autem
6 illum perſonaliter citaſſet in Eccleſia, citatio valida eſſet *Barb. in c. cum parati num.* 3. *de appellat. Raynald. obſer. crimin. tom.* 1. *cap.* 1. §. 11. *n.* 51. & 54. Si vero ad locum citandi non detur tutus acceſſus, erit ſervanda praxis, quam tradidi in *d. Form.* 1. *d.* §. *legitimè exequuta*.

In officio, & exercitio juriſdictionis graviter deli-
7 *quiſſe.* Per hanc clauſulę expreſſionẽ datur intelligi, quod Archiepiſcopus non ſolũ poteſt Vicarium ſuffraganei cenſurâ punire in caſu figurato in Formula, ſuper quo non cadit dubium; ſed etiam in aliis pluribus, in quibus abutitur juriſdictione & officio in damnũ, & gravamen ſubditorum, prout colligitur ex *d. c.* 1. *de offic. Vicar. in* 6. *ibique gloſ. in verb. rationabili cauſa*, & hanc ſententiam docent *Genuen. in prax. c. mihi* 91. *n.* 2. *Quarant. in Summ. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas n.* 11. *Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. p.* 3. *reſol.* 22. *nu.* 7. & 8. *Gratian. diſcept.* 169. *num.* 14. *Guzzin. Jun. ad defenſ. anim. lib.* 2. *defen.* 1. *cap.* 7. *n.* 19. qui concorditer firmant, quod ſi Vicarius ſuffraganei v. g privilegia Apoſtolica non ſervet, Sententias per gratiam, vel Sordes, aut cenſuras proferat ſine ſcriptis, & alia ſimilia in exercitio juriſdictionis cõmittat, & delinquat, poſſit ad querelam ſubditorum ſuffraganei, Archiepiſcopus in eum animadvertere etiam in prima inſtantia *Pignatell. conſult.* 32. ubi refert Decretum *Sacr. Congreg. Concilii in Tarentina* 15. *Febr.* 1642. *to.* 1. & hos ſequitur *Paſſerin. in dict. c.* 1. *de offic. Vic. num.* 4. his verbis *Hujuſmodi verò cauſæ plures recenſeri poſſunt. Ut ſi Vicarius Epiſcopi non ſervet privilegia Sedis Apoſtolicæ, vel ſi ſententiam proferat per pecuniam, aut gratiam, aut per Sordes: Vel ſi aliquem excommunicet ſine ſcriptis. Vel ſi impediat cauſam appellationis delatam ad Archiepiſcopum. Vel in pluribus aliis caſibus; Quomodocumque enim delinquat in officio ſuo; Archiepiſcopus eſt Superior, qui corrigere poteſt, & ſi opus eſt, poteſt Officialem ſuffraganei excommunicare.*

Et licèt *Lotter. de re benef. lib.* 1, *quaſt.* 22. *nu-*
3 *mer.* 120. ſuſtinere nitatur, quod Metropolitanus non poſſit procedere, nec punire Vicarium ſuffraganei delinquentem in officio, niſi quando delinquit offendendo juriſdictionem Metropolitani, veluti ſi noluit deferre appellationi ad eum legitimè interpoſitæ, vel illius inhibitionem ſprevit, (ut in caſu Formulæ): non autem ſi delinquat in officio alio modo, quia tunc, ut ipſe ait, Judex ſit proprius Epiſcopus; & *Lotterium* ſequantur *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 54. *n.* 183. *verſ. quando Vicarius, Ventrigl. in prax. par.* 1. *adnot.* 49. *n.* 36.

Et demum alii diſtinguant, quod ſi Vicarius
9 ſuffraganei in officio delinquat citra culpam Epiſcopi, Archiepiſcopus non poſſit ſe immiſcere, ſed ad Epiſcopum pertineat de delicto Vicarii in officio commiſſo cognoſcere, eumque punire: ſi verò delinquat, & Epiſcopus delicti, ſeù culpæ ſit particeps, ut quia Vicarium impetitum conſtituit, aut negligentem ſciens toleravit, tunc non ad Epiſcopum, ſed ad Archiepiſcopum pertineat cauſam cognoſcere, quia tali caſu ſi ipſe Epiſcopus judicaret, & de cauſa cognoſceret, ſimul fungeretur officio partis, & in propria cauſa judicaret, cum ut ſupponitur ejuſdẽ culpæ aliquo modo fuerit particeps, & tunc teneatur de facto ſui Vicarii uſque ad refectionem damnorum, prout ſunt *Pirbing. in jus can. lib.* 1. *tit.* 28. *de offic. Vicar. n.* 65. 66. & 67. & alii ab eo allegati, *Pac. Jord. tom.* 2. *lib.* 12. *tit.* 1. *n.* 282 & *ſeqq.*

Adhuc mihi videtur, quod prima ſententia
10 abſque ulla diſtinctione ſit verior, & tenenda tanquam magis conſona textui in citato *c.* 1. *de offic. Vicar. in* 6. & cohęrens *gloſ.* quæ illius verum ſenſum rimavit; & eam abſolutè ſequitur *Zecch. de Repub. Eccleſ. de Vic. Epiſc. cap.* 23. *ver.* 4. *nu.* 4. & quidem, cum in textu dicatur = *cum Remenſis Archiepiſcopus in Officialem alicujus ſuffraganei ſui excommunicationis Sententiam ex aliqua rationabili cauſa profert &c.* dictio illa = *aliqua*, quæ eſt univerſalis, debet verificari in pluribus, nec poteſt reſtringi ſine violentia litteræ ſecundum ſententiam *Lotterii* ad ſolum caſum offẽſionis juriſdictionis Archiepiſcopi: ſi enim hæc opinio vera eſſet, nulla tribueretur ex hoc textu juriſdictio Archiepiſcopo in Vicarios Suffraganeorũ, cum turbantes illius juriſdictionem poſſint alio jure puniri, ut de communi *Sperell. dec.* 160. *n.* 35. quod tamẽ dici non debet.

Neque apud me vim facit diſtinctio *Pirbing.*
11 Vicarii delinquentis in officio ſciente Epiſco-

po,

po,à Vicario delinquente citrà culpā Epiſcopi.
Quia cum Conſiſtorium Epiſcopi, & Vicarii
unum,& idem ſit *cap.2. de conſuet. in 6.* & Epiſ-
copus dicatur facere,quod ejus Vicarius facit,
ut ait *gloſ. in cap.1. ver. per Epiſcapos de Cappell.
Monac. in 6. Barboſ. var. deciſ. lib.2.vot.56.nu.68.*
ratione affectionis, unionis, & intereſſe, Epiſ-
copus eſt Judex ſuſpectus, & in utroque caſu
in propria cauſa quodammodo judicare dice-
retur. Experientia enim docuit, quod Epiſco-
pi, etſi participes non ſint delictorum in offi-
cio commiſſorum à Vicario:tamen ne videan-
tur Vicarium imperitum, vel improbum tole-
raſſe, & ſibi coaptaſſe; delicta abſcondere, vel
ſaltem minorare procurant, adeo ut fautores,
& proprii honoris defenſores potiùs,quam Ju-
dices cenſendi ſint.

Sicuti turbata quoque diceretur juriſdictio
12 Archiepiſcopi; quando Epiſcopus Suffraga-
neus, vel ejus Vicarius Edicto, aut lege prohi-
beret,nè in diœceſi exequi non debeant, nec
poſſint,ordinationes, & proviſiones quæcun-
que Metropolitani ſine ſua expreſſa licentia,
nam tale Edictum improbavit *S. Congr. Epiſc.in
Vulturarien.13. Maii* 1603.

Quid autem dicendum ſi Vicarius Epiſcopi
Suffraganei eſſet Clericus Regularis, an inquā
13 poſſet Archiepiſcopus in caſibus ſuprà expreſ-
ſis in eum animadvertere? & cum diſtinctione
videtur reſpondendum: Si Vicarius ex aliquo
ordine Regularium retinetur de licentia Sac.
Congregationis,poterit illum punire: quia tali
caſu Superior, qui eſt Papa per organum Con-
gregationis tacitè conſentit, quod Regularis
exemptus,qui eſt ſibi immediatè ſubjectus,ſub-
jiciatur Epiſcopo, & per conſequens Archie-
piſcopo, prout de jure,in his,quæ pertinent ad
officium, & exercitium juriſdictionis, & ceſſet
privilegium exemptionis;adeo ut de dolo, ſeu
negligentia in ſuſceptæ adminiſtrationis offi-
cio commiſſis,prout juris erit,valeat puniri, ad
text. in cap. de privileg. in 6. Clem.1. de teſtam. ac
etiam ipſe Epiſcopus,qui de facto Vicarii tene-
tur uſque ad refectionem damnorum parti illa-
torum condemnari,niſi ſit omnis culpæ expers
*Piaſec. prax. par.2. cap.3. art.1.n.*16. & alii mox
allegati.

Si verò ab Epiſcopo Suffraganeo, Vicarius
14 Regularis retineatur de licentia ſui Superioris
tantum,& tunc ſi appellationem ad Archiepi-
ſcopum interpoſitam in caſu appellabili non
admiſit,vel inhibitionem ejuſdem contempſit,
poterit coerceri,& puniri,non tanquam Ar-
chiepiſcopo ſubjectus, ſed tanquam turbator
juriſdictionis,ut admittit *Paſſeriu.de ſtat.hom.t.3.
quæſt.*189. *art.*10. *num.*1017. At ſi alio modo in
officio delinqueret, v. g. per favorem, vel Sor-
des Sententias proferendo, poterit quidem
tàm Epiſcopus, quàm Archiepiſcopus ad que-
relam ſubditorum contra eum inquirere, &
proceſſum conſtruere,non tamen eum punire:
ſed eſſet pro punitione ad Superiorē Regularē
remittendus: & ratio ea eſt, quia ſuſcipiendo
15 etiam de licentia ſui Prælati Officium Vicaria-
tus;non potuit ſine licentia Sedis Apoſtolicę ſe
ſubiicere, (in eo delinquendo) alienæ iuriſdi-
ctioni, & privilegio exemptionis renunciare,
nec quidem in una cauſa particulari, in alium
iuriſdictionem prorogare,ut fusè de more pro-
bat *Paſſerin. loco mox citato num.*753.

Admonendi ſunt igitur Epiſcopi,nè Vica-
16 rium ſuſcipiant Regularem, (niſi ſint in parti-
bus infidelium)ſine licētia S. Congregat.quam
tamen non ſolet concedere niſi rarò,& in locis
ubi penuria ſit Clericorum Sæcularium habi-
lium, & Epiſcopus ſit pauper,& Juriſta: tùm
quia non decet Regularibus extrà Clauſtra
manere: tum quia Regulares in facultate lega-
li,& canonum(quæ neceſſaria eſt in iudicando)
ut plurimum,non ſunt verſati, tum demum
17 quia Judices eſſe non poſſunt, *c. de præſentium,
&c. Monachi 16. qu.1. ubi gloſ. & DD.Pariſ. de re-
ſign. lib.9. qu.4. n.14.* Ideòque ad hoc officium
deputari,& aſſumi non debent,maximè ſi ſint
ordinis mendicantium,*Clem.1. §. ad prioratus de
regular. Nicol. in floſc. verb. Vic. Gen. n.34. & lu-
cubr. can. lib.1. tit.28. num.4. ver. nec Monachus,
Pac. Jord. elucub. tom.2. lib.12. tit.1. nu.108. Pir-
hing. in jus can. lib.1. tit.28. num.31. verſ. ſed ne-
que Clericus Conjugatus in fin.* quapropter non-
nullis Epiſcopis, qui Vicario Regulari uteban-
tur eadem Congregatio, iniunxit, ut de Vica-
rio non Regulari providerent, nempè *Aſculano*
in Piceno 15. *Jan.*1597. *Matulenſi* 8. *Maii* 1615.
& Epetii, ſivè *Spalatri* in Dalmatia 12. *Aprilis*
1619.

Canonici autem Regulares,& Monachi per-
18 mittuntur,ut poſſint exercere hoc officium in
locis ubi eorum Superiores,& Abbates habent
iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem *Pac.Jord.loco
citato num.*109. *Nicol. dict. num.34. verſ. vel niſi
ſit Abbas*; expedit tamen etiam Abbatibus juri-
ſdictionem in populum exercentibus pro bo-
no regimine, uti operà Clericorum Sæcula-
rium I. V. D.

*Amoventes,lacerantes etc.*quia timendum eſt,
19 quod Cedulones affixi in Civitate, vel Diœ-
ceſi Suffraganei contra Vicarium, clanculum
amoveantur, vel lacerentur, additur in For-
mula hæc clauſula ad reprimendam audaciam
hoc attentare volentium.Etenim,qui Cedulo-
nes excõmunicationis lacerant, aut deturpant
graviter peccant,quia videntur de auctoritate
Epiſcoporum malè ſentire,Cenſuras contem-
nere,atque irridere,& ignominiā Eccleſię irro-
gare;& ideo non ſolum ab Epiſcopo cenſuras
fulminante,ſed etiam tanquam de hęreſi ſuſpe-
cti à Tribunali S.Officii puniri poſſunt, ut tra-
dunt *Cherubin.in Compend.Bullar.ad Conſtit.*56.*Pii
IV. Schol.1. Caren. de Sanct. offic.p.2.tit.17.§.2.n.7.*
& ſic incidunt in excõmunicationem hic com-
minatam *Ricc. prax.rer.for. Eccleſ. par.4. reſol.
23. num.1. et ſeq.* & declaravit *S. Congr. Epiſcop.
in una Cuſentina Cenſurarum* inter Delegatū Ab-
batis

batis S. Jo. de Flore, & Curiam Archiepiſcopalem *die* 19. *Decembris* 1699. *proponente Em. Card. de Carpineo*.

Etiam ſi Regulares ſint. Licèt Regulares ſint
20 exempti a juriſdictione Epiſcopi, & non comprehendantur in ejus Edictis, hic tamen ratione offenſæ juriſdictionis poſſunt puniri, etiam cenſuris: unde ſi aliquis Regularis amoveret, aut laceraret Cedulones, incurreret excommunicationem contra amoventes, & lacerantes fulminatam, præſertim (prout hic) quando nominatim exprimuntur, ut ſine difficultate admittit *Donat. de regular. tom.* 1. *par.* 2. *tract.* 13. *de exempt. religioſ. quæſt.* 29. *per tot.* qui eſt teſtis contra Regulares omni exceptione major.

Eo ipſo. Quoties Cenſura comminatur cum
21 addito *eo ipſo*, *ipſo facto*, *ipſo jure*, ſecuto actu prohibito, ſtatim ligat, & afficit animam, abſque alio miniſterio Judicis, ſeu Sententia declaratoria criminis, quæ neceſſaria non eſt, *Amoſtaz. de cauſ. piis lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 70. *Ventrigl. in prax. par.* 1. *adnot.* 5. §. 1. *n.* 41. quid quid ſit in aliis pœnis poſitivis, & mixtis, v.g. privationis offi-
22 cii inhabilitatis, caducitatis &c. in quibus, quia nemo tenetur ſpontè ſe prodere, nec ſe infamare, aut ſuis bonis privare, ſecundum ſententiam plurimorum, pœna non incurritur ipſo jure, ſaltem in foro conſcientiæ, ſed requiritur, quod Judex pronunciet, crimen fuiſſe commiſſum, & dicitur declaratoria facti, de qua quæſtione *Ventrigl. ubi ſupra num.* 42. *Donat. prax. rer. regular. tom.* 1. *par.* 2. *tract.* 4. *de violat. clauſur. quæſt.* 27. *per tot.* & latè *Paſſerin. de elect. cap.* 25. *quæſt.* 51. *à num.* 624. *cum ſeqq.* & meliùs explicabitur in tit. de Suſpenſion.

Veruntamen etiam in his pœnis nulla requi-
23 ritur ſententia declaratoria facti, quando non exigunt aliquem actum Judicis, ſicuti ſunt pœnæ illæ, quibus quis incapax efficitur alicujus actus, vel incapax alicujus rei, vel quando non per modum pœnæ, ſed conditionis, & formæ eſſent appoſitæ, prout ſunt illæ, quæ leguntur, & exprimuntur in Decreto *Clementis VIII.* pro Regularibus ordinandis, per extenſum dato *par.* 1. *in Appendice pag.* 294. ut benè diſtinguendo firmat *Graff. deciſ. aur. par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 53. 54. 56. & 57. tunc inquam, ſi incapax ingeritur, vel alius, modum, & conditionem non adimplet, pœna in foro conſcientiæ ſuum effectum ſortitur abſque alio actu Judicis, ut *Graff.* probat.

Porrò Vicarius Suffraganei, ſi ab Archiepi-
24 ſcopo monitus compareret per ſe ipſum, vel per legitimum Procuratorem, eſſet audiendus, & ſi exceptiones relevantes deduceret, cur non debet excommunicari, à fulminatione cenſurarum abſtinendum eſt, donec excuſationum ſubſiſtentiâ recognitâ, ab impicto crimine ſufficienter ſe purget. Si autem delictum fateatur, & veniam petat, tunc receptâ ejus confeſſione, & exculpatione ſcripto faciendâ, & in Cancellaria reponendâ: ac factâ per eum ſaltem per Epiſtolam expreſſione obſequiorum erga Archiepiſcopum, tàm nomine proprio, quàm Epiſcopi, admitti debet ad veniam, dummodò non ſit recidivus. Si verò à comminatione cenſurarum, legitimè appellaret, appellatio admittenda eſt, ut alibi ſupra dixi, cum præfixione termini ad illam proſequendam.

Et eſt advertendum, quod ſicuti Vicarius
25 Generalis Archiepiſcopi nullam habet poteſtatem, aut juriſdictionem in Suffraganeos ob eminentiam officii Epiſcopalis, nec in aliquem Sententiam interdicti, ſuſpenſionis, aut excommunicationis proferre, quando Archiepiſcopus eſt in Provincia *c.* 1. §. *Officiales de off. jud. ord. in* 6. ita nec in Vicarios Suffraganeorum generales juriſdictionem exercere poteſt præſente Archiepiſcopo, *Pirhing. in jus can. lib.* 1. *tit.* 13. *n.* 66. §. *Porro*: Et propterea Archiepiſcopus, ad evitandam quæſtionem proceſſus nullitatis, debet ipſemet contra Vicarios generales Suffraganeorum, proceſſus inſtruere, & acta omnia ſubſcribere, quando eſt in Provincia, vel non longè diſtans, ut habetur in *d. c.* 1. *de off. ord. in* 6. licèt de juris rigore ſententia lata in Suffraganeum, vel ejus Vicarium, à Vicario Generali Archiepiſcopi in ejus præſentia, ſit valida, ut tenet cum *gloſ. in verb. attenden. Paſſerin. in d. c.* 1. *n.* 31.

De excommunicatione ferenda contenta in c. Monaſteria de vit. & honeſt. cleric.

Frequentiſſima eſt inſpectio, quæ cadit ſuper intelligentia hujus cap. quia paſſim transgreditur: ideoque hic aliqua pro illius obſervantia in praxi notanda ſunt, & ubicunque utendum erit cenſurâ ad removenda ſcandala, poterit Epiſcopus ad declaratoriam modo ſequenti devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XXXIII.

Viſâ relatione, & inſtantiâ Promotoris Fiſcalis, & informatione judicialiter captâ, ex qua conſtat *N. laicum frequentare* Collocutorium Monaſterii Monialium *N. contra prohibitionem expreſſam noſtri Edicti*, & monitionem ſpecialiter factam; viſâ monitione ad comparendum, & dicendum cauſam quarè &c. legitimè exequutâ, & nihil quod illum excuſare poſſit deducto, *ad removenda ſcandala*, & ad tuendam clauſuram d. Monaſterii, dicimus, & pronunciamus d. N. eſſe

excommunicandum, prout nos vigore præſentium excommunicamus, & excommunicatum declaramus: Cedulones contra eum decernimus, *& publicari mandamus*, omni &c.

N. Epiſcopus (ſive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Actuum frequentia in criminalibus, inducitur ex duobus actibus, in aliis cauſis, tres, vel quatuor vices ſufficiunt, juxta tamen Judicis arbitrium.*

2 *Acceſſus ad Monaſteria Monialium pertinet ad cuſtodiam clauſuræ.*

3 *Probibitio alloquendi cum exteris, fit ipſis Monialibus, tanquam ſubditis.*

4 *Probibitio acceſſus ad collocutoria Monialium, non debet fieri ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & afferuntur rationes.*

5 *Secus contra accedentes ad malum finem, vel ſcribentes obſcæna.*

6 *Scribentes Epiſtolas Monialibus, non comprehenduntur in Edicto, præſertim quando Epiſtola non pervenerent ad illarum manus, & num. 7. & 8.*

9 *Clerici frequentantes Monaſteria Monialium, qua pœnâ ſint coercendi oſtenditur, & n. 10.*

11 *Regulares frequentantes Monaſteria Monialium, etiam ipſis ſubjecta, cenſuris, etiam reſervatis coercentur.*

12 *Epiſcopus contra ſæculares frequentantes, non debet uti cenſuris, niſi in caſibus, qui generant ſcandalum.*

13 *Proponuntur remedia pro tuenda regula, & clauſura, & num. 14. 15. 16. & 17.*

18 *Cardinalis Petruccius erigit Æſii novum Monaſterium Monialium, & rejicitur Anonimus Hiſtoricus, & 19. & 20.*

21 *Inquiſitus de frequentatione Monaſterii Monialium, à comminatione, ſeù declaratoria cenſurarum non appellat.*

Denunciationis.

FORMULA XXXIV.

HIC auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus N. laicus, ex eo, quia in ſpretum Sac. Canonum, & noſtri Edicti, Collocutorium Monaſterii Monialium N. cum ſcandalo, & Sac. Virginum perturbatione, abſque ulla rationabili cauſa, temerè etiam poſt ſpecialem admonitionem frequentare præſumpſit. Ut igitur ab omnibus evitetur &c.

N. Epiſcopus (ſive Vic. Gen.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato N. perche in diſprezzo de' Sacri Canoni, e del noſtro Editto, hà con ſcandalo, e perturbazione delle Religioſe, e ſenza cauſa, e occaſione alcuna ragionevole, anche dopo l'ammonizione ſpeciale, frequentato temerariamente il Parlatorio del Monaſtero delle Monache N. ed accioche ſia da tutti evitato &c.

N. Veſcovo (ò Vic. Gen.) N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

N. *LAICUM FREQUENTARE.* Quis dicatur frequentare, ad hoc ut dici poſſit
1 hujus canonis tranſgreſſor, certa regula definiri non poteſt: nam licèt in criminalibus duo actus frequentiam inducant, ut vidimus ſupra inducta Concubinatus, & eſt *gloſ. in cap. mos diſt.* 1. & etiam in terminis iſtius canonis frequentia alloquendi cum Monialibus, cenſeatur inducta ex duabus vicibus, ut tenent *gloſ.* ibi-- *in verb. frequentare Gratian. diſcept.* 393. *n.* 17. tamen, ut alii volunt, et præſertim citata *gloſ. in d. cap. mos diſt.* 1. in rebus non criminalibus, tres vices non ſufficiunt ad inducendam conſuetudinem, ſed quod ſaltem requiratur numerus quaternarius: Ideòque ad judicandum de hoc, eſt requirendum arbitrium prudentis Judicis, qui penſatis circumſtantiis perſonarum, rei, ſeù negocii gerendi, ſcandali, periculi, loci, et finis, de frequentia actuum judicabit, *Barb. de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 102. *nu.* 70. *Bonaccin. de clauſur. quæſt.* 3. *punct.* 2. *nu.* 4. et alii quos refert *Donat.*

Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 6. de acceſſ. ad monial. quæſt. 3. nu. 6. Pelizar. de Monial. cap. 5. num. 197.

Contra prohibitionem expreſſam noſtri Edicti.

2 Prohibitio acceſſus ad Monaſteria Monialium, pertinet ad cuſtodiam Clauſuræ, ut jam dixi *par. 1. tit. 1. ad form. 3. num. 9.* & docet *Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 3. de clauſur. Monial. qu. 5. num. 1. et 2. Pignatell. conſult. 85. num. 35. tom. 6.* quæ cum ſit materia gravis, & obliget ſub mortali, niſi parvitas materiæ excuſet, *Bonacciu. de clauſur. et pœn. viol. quæſt. 3. punct. 3. num. 1.* & à Summis Pontificibus, & Sac. Concilio Tridentino, fuerit præcepta, ut faciliùs vota præcipuè caſtitatis ſerventur, & finis religioſæ vitæ conſequatur: ſummo ſtudio ab Ordinariis locorum elaborandum eſt, ut Sanctimoniales ab hominum colloquiis abſtineant.

Formula Edicti prohibitionis acceſſus ſæcu-
3 larium ad Collocutoria, data fuit *par. 2. tit. 15. form. 15. pag. 188.* in qua prohibitio alloquendi cum exteris directè, & præceptivè fit ipſis Monialibus, ſæcularibus verò per modum monitionis: & hoc quia (ut mihi viſum fuit) ſubditis immediatis magis propriè præcipitur, quam cæteris, qui ſubditi ſunt occaſione: præſertim Monialibus (hac in parte etiam exemptis) quę Superioribus obedientiam præſtare voverunt:

Hoc autem Edictum, ſive concipiatur prout
4 in formula à me data, ſive alio modo, non debet contra accedentes ſine licentia, continere pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ſed comminatoriæ tantum, tum quia S. Congr. illam non approbat, ut pluribus Decretis relatis teſtatur *Nicol. in floſc. in verb. acceſſus nu. 6.* tum quia Edictum non facit verum contumacem, neque inducit in tranſgreſſorem dolum, & præſumptionem, quem, ſeù quam *text. in d. c. monuſteria* requirit, ad hoc ut, quis poſſit excommunicari, ut patet ex illis verbis = *ſi ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit*, quæ dolum, & temeritatem denotant, & ſic exigitur ſpecialis monitio, antequam tranſgreſſor excõmunicetur, cum non ſufficiat generalis per Edictum, tùm demum, quia tale Edictum continens caſus, qui excuſationem rationabilem admittunt, eſt nullum tanquam factum contra diſpoſitionem juris, ut de Edicto emanato ſub pœna excommunicationis contra laborantes in die feſto, tradit *D. Raynald. obſer. crimin. tom. 1. cap. 1. §. 9. num. 76.* Quidquid ſit dicendum de
5 illis, qui accedunt ad malum finem, vel obſcœna ſcribunt, aut amatoria, tam monialibus, quam aliis mulieribus in clauſura manentibus, hi etenim excommunicatione reſervatâ latæ ſententiæ innodandi ſunt in Synodo.

Advertendum ſecundò, quod Edictum pro-
6 hibens ſimpliciter colloquium, non comprehendit ſcribentes Epiſtolas, niſi expreſsè de eis fiat mentio juxta opinionem *Gavant. manual. Epiſc. verb. Monialium communes leges n. 24. Donat. prax. rer. regul. tom. 4. tract. 6. quæſt. 10. num. 1.*
7 at etſi illos comprehenderet, ſecundum opinionem *Pignatell. Conſult. 28. tom. 2.* quem ſequitur *D. Urſuy. Inſtit. crimin. lib. 3. tit. 5. n. 195.* non incidunt in pœnam ſcribentes, quando eorum litteræ ad moniales non pervenerunt *Navar. conſ. 19. de ſent. excom. Graff. lib. 5. par. 1. de ſent. excom. conſil. 16. num. 26. & conſil. 22. nu. 34. Donat. loco citato quæſt. 11. per tot.* & prohibens ſimpliciter colloquium cum Monialibus, cum ſit pœnale, non comprehendit Novitias, *Graff. d. conſ. 22. Donat. ubi ſupra quæſt. 17. nu. 1. & 2.* His igitur ponderatis Ordinarius juxta loci exigentiam ſuum Edictum formabit.

Clerici autem frequentantes Monialium ſe-
8 pta debent, ſi ſunt in Sacris, ab Officio ſuſpendi, præcedente tamen monitione *ad deſiſtendum*, quę ut mox dixi, præcedere debet vindictam ut monet *text.* ibi = *& ſi non deſtiterit:* ideſt ſi monitus, *gloſ. ibi, & Barboſ. de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 44. nu. 153.* alii verò minorum ordinum, Carcere, & aliis pœnis puniantur: non enim Ordinarius in tuenda Clauſura habet reſtrictam facultatẽ puniendi frequentantes Cenſuris tantum, ſed aliis pœnis ſibi bene viſis illos poteſt coercere, ut habetur expreſsè *in Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de regular.* ibi = *atque contradictores per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas quâcunque appellatione poſtpoſitâ compeſcentes. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 6. de acceſſ. ad monial. quæſt. 18. num. 4.*

At Ordinarius ſi Clericos frequentantes car-
10 cere punire decernat, ſervare meminerit diſpoſitionem *text. in c. ſi Clericos 15. de ſent. excom. in 6.* ubi hæc habentur = *eoſdem quoque Clericos ſide purendo juri tibi fidejuſſorium dederint cautionem, detinere non debes, niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa rationabilis, eos ſuaſerit detinendo.*

Regulares autem puniuntur juxta præſcri-
11 ptum Decretorum *Sixti V. Urbani VIII. & Sac. Congr. Concilii*, quæ per me relata fuerunt *in par. 1. tit. 11. ad form. 18. & in Appendic. pag. 309. & 310.* qui & ulterius accedentes, & frequentãtes Monaſteria Monialium, etiam ipſis ſubjectâ, nullâ eis ſuffragante exemptione, ab Ordinario Cenſuris ſibi reſervatis, & latæ ſententiæ coerceri poſſunt, ut patet ex Decreto per extenſum relato à *Lantuſc. in theatr. regular. in verbo Epiſcopus nu. 3.* in quo ſic habetur.

„ Die 26. Junii 1627. in una Viterbien. quęſitum fuit. An Epiſcopus ob clauſuram cuſtodiendam, etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis poſſit excommunicationis latæ ſententiæ pœnam ſibi reſervatæ imponere, circa aperitionem Oſtii Clauſuræ extra caſus indigentiæ, nec non circa acceſſus, & colloquia cum Monialibus, dictaque excommunicatio liget, nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, factâ de illis mentione, adeo ut Superior Regularis ab hujuſmodi excommunicatione abſolvere nequeat. Sac. Congr. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum reſpondit, Epiſcopum poſſe.

F. Card. Veroſpius.

Franciſcus Paulutius Sac. Cong. Ser.

In Regeſtro hujus Congt. fol. 42.

Ad removenda ſcandala. Hoc dicitur in De-
12 claratoria ad Inſtructionem Ordinarii, qui uti non debet gladio Cenſurarum contra frequentantes, niſi in ſubſidium, & in locis, & caſibus particuiaribus generantibus ſcandalum, & corruptelam, quæ allo modo, & viâ removeri non poſſint, ut erat in caſu, quem retuli *par. 1. tit. 11. in præludio nu. 3. pag.* 226. quotieſcunque enim multis graſſantibus, exemplo opus eſt, pænæ poſſunt augeri, ut multis delinquentibus pæna unius ſit metus multorum, ut inquit *text. in l. aut facta §. Fin. ff. de pæn.*

Cæterum, ut Virgines Deo dicatæ immàcu-
12 latæ ſe cuſtodiant ab hoc ſæculo, & ab eis procul recedant vana, efficaciora remedia ſunt. Primum, prædicatio verbi Dei, quod ſanat, & captivat intellectum, ut dicit Pſaltes *pſal.* 106. *miſit verbum ſuum, & ſanavit eos*: imò ſanat omnia ut ait Sapiens = *ſermo Domini ſanat omnia ſap.* 16. frequentatio Orationis, & Sacramentorum; hæc enim ſi debito modo fiant, plus obtinent, quam remedia legalia.

Secundum remedium pro introductione, re-
14 formatione, & manutentione obſervantiæ regularis eſt, accretio redditunm, & vita communis, & ubi facultates Monaſterii alio modo augeri non valeant, promoveatur unio Monaſteriorum, ſuaviter tamen, & abſque ulla monialium coactione.

Tertium remedium eſt, nova fundatio cum
15 Dote ſufficienti, pro obſervantia vitæ communis, & cum præfixione numeri Monialium, qui augeri non poſſit, ac ſub regula, & Conſtitutionibus, quibus prohibeatur Monialibus acceſſus ad Crates Collocutorii.

Primum remedium adhibent omnes illi Epi-
16 ſcopi, & alii Ordinarii, qui monitum Apoſtoli ad *Coloſ.* 4. memorantes, vident miniſterium, quod acceperunt, & illud implent.

Secundū remedium adhibuit Epiſcopus Ca-
17 merinen. qui cum licentia S. Congr. Epiſcop; & Regul. proponente Clar. m. Card. Petruccio ſub *die* 8. *Aug.* 1698. obtenta, univit Monaſterium Monialium ſub titulo S. Joannis, alteri ſub titulo S. Hieronymi Terræ S. Geneſii, cùm obligatione ſervandi vitam communem, Unionem dirigente eod. Cardinali juxta mentem S. Congr. Item Epiſcopus Nucerinus in Umbria, qui eâdem, imò & Apoſtolicâ facultate ſuffultus, Moniales Monaſterii ſub tit. S. Claræ Terræ Gualdi, unà cum bonis tranſtulit, & univit Monaſterio Monialium S. Margheritæ ejuſdem loci de *menſe Martii* 1704. & hoc obtinuere, quamvis Moniales unitæ diverſam regulam primò profiterentur.

Tertium remedium (præter primum cum
18 Monaſteriis jam erectis) amplexus fuit laudatus Card. Petruccius, dum erat Prælatus, & Epiſcopus Æſinas, qui Conſervatorium Virginū ſub regula tertii Ordinis S. Franciſci in d. Civitate exiſtens, ad novum Conſervatorium à fundamentis ære, & induſtriâ propriâ, ac impēsâ 4. m. ſcutorum circiter ſub titulo SS. Trinitatis conſtructum animo introducendi Clauſuram tranſtulit de anno 1684. Regulam antiquæ obſervantiæ Montis Carmeli ſub conſtitutionibus S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis (in quibus acceſſus ad Crates Monialibus prohibetur) obſervandum dictis Virginibus dedit, de Eccleſia anno 1694. providit, & denique ſuperatis, Concordiâ obſtaculis, quæ interponebantur circa pertinentiam bonorum pro erectionis Dote aſſignatorum ſub *die* 19. *Aprilis* 1697. proponente Em. Cardinali Colloredo, & me ſcribente, gratiam erectionis in Monaſterium obtinuit, ſequenti Decreto.

Pro Confirmatione Concordiæ, & erectione Conſervatorii in Monaſterium cum Clauſura, juxta eandem Concordiam, & formam præſcribendam ab Em. Petruccio per litteras in forma Brevis.

In executionem hujus reſcripti, idem Cardinalis, formam, numerum, & conditionem Virginum recipiendarum præſcripſit: litteras in forma Brevis (in quibus Fundator; & Protector nuncupatur) ſuis expenſis ſub *dat* 28. *Septemb.* ejuſdem anni, obtinuit, & expedivit, ſcuta mille ſub nomine pii Benefactoris de proprio Monialibus Convertitis tranſigentibus pro æquanda, & exequenda Concordia rogitu q. Franciſci Matoſſi Cancellarii Epiſcopalis ſub *die* 14. *Octobris* anni prædicti, ſoluit, & tandem poſt multos labores, & expenſas non modicas, & curſum treſdecim annorum, anno præfato 1677. nondum elapſo Clauſuram optatam Epiſcopo ejus Succeſſore in litteris Apoſtolicis Delegato exequente) introduxit.

Oportuit in hoc tertio exemplo, & remedio,
19 totam facti ſeriem minutatim exponere, quia quidam Anonimus Compilator Hiſtoriæ Æſinæ poſthumæ, & defectuoſæ (ut ipſe fatetur in Epiſtola ad lectorem) q. *P. Thomæ Baldaſſini*, Typis editæ Æſii *anno* 1703. facti ignarus, in Cronologia Epiſcoporum d. Civitatis *par.* 3. *cap.* 2. *pag.* 180. dicit = *Il quarantesimo primo è Monſ. Aleſsandro Fedeli d. Urbino preſente Veſcovo vivente da Innoc. XII. transferito al Veſcovato di Jeſi l'anno* 1696. *Hà eretto, e ridotto in Clauſura l'eſemplariſſimo Monaſtero della SS. Trinità &c.*

Cujus Hiſtoriæ, ſeù Compilatoris aſſertio in
20 ſecunda parte, non ſolum eſt æquivoca, ſed inſubſiſtens, & erronea ex ſupra narratis. Illuſtriſs. enim hodiernus Epiſcopus Alexander Fidelis, qui anno 1696. ſucceſſit in Epiſcopatu, non Fundator, ſive Erector (ut male ſupponit Hiſtoricus) ſed gratiæ erectionis à d. digniſſimo Cardinali Petruccio obtentæ, fuit merus Executor.

cutor. Ne igitur lectores Hiſtoriæ ejuſmodi decipiantur, & honori, ac merito tanti Cardinalis deroget devota poſteritas, hęc in obſequium veritatis, abſque periculo aberrandi advertenda propono.

Et publicari mandamus. Si reus à commina-
21 tione, ſeù Declaratoria hujus cenſuræ appellet non poterit publicationem Cedulonū ſuſpendere, quia non admittit appellationem, ut habetur in *c. periculoſo de ſtat. regular. in* 6. ibi = *contradictores, atque rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſitâ compeſcendo*; quæ Conſtitutio iterum à Concilio Trid. innovata in *cap. 5. ſeſſ. 25. de Regul.* eandem vim retinuit, & rigorem, mandans illam obſervari eiſdem ferè verbis = *inobedientes, atque contradictores per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, quâcunque appellatione poſtpoſitâ compeſcentes*, quod verum eſt, quando Ordinarius ſervatis ſervandis, & modo in formula, & adnotationibus ſupra inſinuato proceſſit, aliàs enim nulliter, & injuſtè ad Cenſuras deveniret.

Advertendo, quod ubi acceſſus ad Monaſteria Monialium præter prohibitionem Epiſcopi, eſſet quoque laicis prohibitus vigore bannimentorum Magiſtratus, ſeù Principis ſęcularis, tunc contraventio, quo ad Sæculares, eſſet delictum mixti fori, & poſſet puniri ab utroque Judice, *Sabell. ſum. div. tract. §. Monaſterium n. 20. ver. Florentiæ tamen*.

De excommunicatione contenta in capit. 18. ſeſſ. 25. de Regular. Concil. Trident.

Sapientiſſimi PP. Concilii Tridentini conſultè pſalmographi verba recolētes, quibus volūtariè ſe Deo ſacrificare pronūciant, & voluntaria oris ſui beneplacita fieri in conſpectu Dei obſecrāt: anathemati ſubjecerunt omnes, & ſingulas perſonas cujuſvis conditionis, ſi quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam invitam ad ſuſcipiendum habitum Religionis, vel earundē voluntatem illū accipiendi impedierint. At malum, quod ab Eccleſia eliminare ſtuduit hoc Decreto Conciliū, jam hodiè ingraveſcit, & maximam exoptat Epiſcoporum vigilantiam, nè Virgines Parentum, aut fratruum imperio coactæ, ſtatum, quē non elegerunt, invitæ ſuſcipere adſtringantur. Quare ſi poſt ſuſceptum in Religione habitum, vel poſt emiſſam profeſſionem, conſtet de vi illata, prę ter declaratione nullitatis ſuſceptionis habitus, & reſpectivè profeſſionis, Decreto judiciali faciendā, poterit Ordinarius ad declaratoriam excommunicationis contra cogentem devenire.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXXV.

ATtentâ comparitione, & inſtantiâ Sor. N. in Sæculo N. Monialis profeſſæ) ſivè Novitiæ) in Monaſterio N. *& intra Clauſuram degentis retento habitu* de, & ſuper nullitate ſuæ profeſſionis coram nobis *intra quinquennium* judicialiter introductâ, viſis, juribus pro illius parte exhibitis, & toto proceſſu *deſuper conſtructo*, ex quibus conſtat *de vi eidem illata, & de metu cadente in conſtantem Virum* incuſſo ab N. ad ſuſcipiendum habitum Religionis, & emittendam profeſſionem in dicto Monaſterio: dicimus, & declaramus profeſſionem (ſive habitus ſuſceptionem) per d. N. emiſſam, fuiſſe & eſſe nullam, & ad obſervantiam Regulæ Monaſterii ipſam minimè teneri, eique propterea licuiſſe, & licere abſque Votorum violatione ad Sæculum redire, *& à Clauſura egredi*, prout nos licentiam egreſſus liberè concedimus.

Item per caput ſeparatum dicimus, & declaramus, N. qui vim, & metum intulit, & d. N. ad ſuſcipiendum habitum Religionis, & emittendam profeſſionem coegit, incidiſſe in excommunicationem majorem contentam in *cap. 18. ſeſſ. 25. de Regular. Concilii Trid.* (vel ſi agatur de profeſſione Viri = eſſe excommunicandum, prout excommunicamus) & tanquam excommunicatum, *eſſe publicè denunciandum*, prout nos denunciari volumus, & mandamus.

N. Epiſc. N.

N. Actuarius

SUMMARIUM.

1 *Qui vult allegare nullitatem ſuæ profeſſionis, non auditur, niſi retento habitu Religionis intra Clauſtra.*

2 *Ex aliqua juſta cauſa poteſt audiri extra Clauſtra retento habitu.*

3 *Qui vult reclamare poſt quinquennium debet obtinere reſtitutionem in integrum à Papa.*

4 *Religioſi viri profeſſi in Domibus non deſignatis, ſuper nullitate eorum profeſſionis non audiuntur niſi coram Sac. Congregat. Concilii.*

5 *In proceſſu conſtruendo ſuper nullitate profeſſionis, citandi ſunt, qui habent intereſſe.*

6 *Cogentes Virgines, vel Mares ad ſuſcipiendum habitum Religionis, ſunt excommunicandi, & nu. 7. 8. & 9.*

10 *Parentum confeſſio de vi illata, ſufficit ad inferendas cenſuras, non autem ad annullandum profeſſionem, & num. 11.*

Ad

12 *Ad judicandum an metus incuſſus ſit ſufficiens, nec nè ad annullandam profeſſionem, plura conſideranda ſunt, & num. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. & 22.*

23 *Hermaphroditus, qui validè profeſſus fuit, an poſſit à Religione dimitti abſque licentia Papæ, referuntur DD. Sententiæ, & num. 24. 25. 26. 27. 28. & 29.*

30 *Hermaphroditus eſt irregularis.*

31 *Hermaphroditi dicuntur Androgyni, quorum ſpecies abundat in America.*

32 *A' cenſura inflicta contra cogentes fæminas, vel Viros ad ſuſcipiendum habitum Religionis, an detur appellatio oſtenditur.*

33 *Ordinarius procedens ad cenſuras vigore reſcripti Sac. Congregationis, quid agere debeat, indicatur & num. 34.*

35 *Cogentes ad ſuſcipiendum habitum Religionis, juſtè excommunicantur.*

Denunciationis.

FORMULA XXXVI.

HIC auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus N. excommunicatione majori, ex eo, quia vi, metuvè cadente iu cōſtantem virum incuſſo, coegit N. ad ſuſcipiendum habitum, & profeſſionem emittendam in Monaſterio N. contra expreſſam prohibitionem Sac. Canonum, & Concilii Tridentini. Ut igitur ab omnibus evitetur præſentes juſſimus publicari: & excommunicatus exiſtet, donec peractâ condignâ pœnitentiâ meruerit &c.

N. Epiſc. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato di Scommunica maggiore N. perche con le violenze, e con timore cadente nell'huomo coſtante, hà indotto, e forzato N. à pigliar l'habito della Religione, e far profeſſione delli trè Voti ſolenni nel Monaſtero N. contro l'eſpreſſa proibizione del Sagro Concilio di Trento. Ed accioche ſia da tutti evitato &c.

N. Veſcovo N.

Loco ✠ del Sigillo.

N. Attuario

ADNOTATIONES.

ET *INTRA CLAUSURAM DEGENTIS RETENTO HABITU.* Ex hac Formula
1 enunciativa percipere facile eſt, quod ſivè fœmina, ſive vir, & ſive infra quinquennium, ſive poſt, velit dicere de nullitate ſuæ profeſſionis, non debet audiri, niſi maneat intra Clauſtra retento habitu Religionis, juxta expreſſam diſpoſitionem *Concilii cap. 19. ſeſſ. 2. de regular.* & Decretorum ſæpè emanatorum Congregationis, & in ſpecie de fœmina, quæ à Monaſterio aufugerat in *Biſuntina 23. Martii* 1697. & de viro in *Mantuana* 15. *Junii* ejuſdem anni, & alibi frequenter, reſcribēdo contra illos, qui propriâ auctoritate habitum depoſuerunt, & petunt audiri = *reaſſumat habitum, redeat ad Clauſtra, & poſtea ſupplicet*: & hoc ſervat etiam in Religioſo formaliter à Religione ejecto, ut in una *Papien. reſtitutionis in integrum* 15. *Martii* 1692.

Verū eſt tamen, quod ſi aliquis Religioſus,
2 aut Religioſa, non temerè, ſed ex aliqua juſta cauſa habitum Religionis dimitteret, v. g. quia non poſſet habere licentiam eundi, vel conſtituendi Procuratorem ad reclamādum, vel prohiberetur cauſas nullitatis corā Ordinario proponere, & ad Urbem accederet, vel in aliud Monaſterium aufugeret ſine ſcandalo, poſſet reaſſumpto habitu, etiam extra Clauſtra audiri, prout plures auditos fuiſſe tēpore ſuo teſtatur, *Navar. commentar. 4. de Regular. n. 78.*

Intra quinquennium, Hoc neceſſe eſt exprimere in declaratoria, ut appareat de legitima facultate judicantis: cum Ordinarius poſt lapſum
3 quinquennii à die emiſſæ profeſſionis, non poſſit ſe ingerere, ut Concilium diſponit in *d. c. 19.* ſed qui poſt quinquennium vult reclamare, debet habitu Religionis retento, recurrere ad Papam pro obtinenda reſtitutione in integrum, qui ſolet, vel per Commiſſionem Ordinario directam cum clauſula = *conſtito tibi de expoſitis &c.* vel per organum S. Congreg. Concilii auditis partibus concedere, conſtito de nullitate, & de impedimento reclamādi intra quinquennium,

Do-

*Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 12. de profeſ.
monial. quæſt. 30. num. 2. S. Congr. Concilii in Man-
tuana 18. Maii 1697.*

Viri autem recepti, & profeſſi in Domibus
4 non deſignatis contra formam Decretorū *Cle-
mentis VIII.* nullitatem eorū profeſſionis ex hoc
capite allegantes, non ſolum poſt quinquen-
nium coram Ordinario loci, & Superioribus au-
diri non poſſunt, ſed etiam intrà quinquenniū
reclamantes, tenentur, tàm ipſi, quàm eorum
Superiores eorum jura deducere coram Sac.
Congreg. Concilii, quod ſi non fecerint, & re-
cedere à Monaſteriis præſumpſerint, tanquam
Apoſtatæ puniantur. Superiores verò, qui in
cognitione Cauſæ ſe ingeſſerint, vel profeſſos
ejecerint, Cenſuras latæ ſententiæ, incurrunt, ut
habetur ex Decreto *Urbani VIII.* quod per ex-
tenſum referunt *Donat. prax. rer. regular. tom. 2.
part. 2. tract. 8. de Domib. Novit. quæſt. 9. n. 8. Corrad.
prax. diſp. lib. 5. cap. 13. num. 11.*

Deſuper conſtructo. In fabricatione proceſſus
5 ſuper nullitate profeſſionis, & reſtiturionis in
integrum, ut legitimè dicatur conſtructus, ci-
tandi, & audiendi ſunt, non ſolum Religio, ſed
etiam donatarii, ſeù Renunciararii, vel eorum
hæredes, vel ſimiles intereſſe habentes in bonis
profeſſæ, ſeù profeſſi, prout contra *Donat. in
prax. rer. regul. tit. 2. par. 2. tract. 12. de reclamat.
profeſſ. q. 19. num. 11.* tenet *Paſſerin. de hom. ſtat.
tom. 3. q. 189. art. 10. num. 485.* cuius opinionem
ſequuta eſt *S. Congr. Concilii in Cathacen. reſtitutio-
nis in integrum 20. Aprilis 1697. & in Papien. 15.
Junii ejuſd. anni.*

De vi eidem illata. Cogentes Virgines, vel
6 Viduas ad ſuſcipiendum habitum Religionis,
aut ad profitendum, ſicuti & auxilium, & favo-
rem ad id præſtantes, ſunt feriendi gladio excō-
municationis, ad quam fulminandam, & pu-
blicandam, ſatis eſt, quod conſtet de vi illata,
& metu incuſſo; etiam ſi vim paſſo non conce-
datur regreſſus ad ſæculum, vel reſtitutio in
integrum, utpotè quia tacitè, aut expreſsè pro-
7 feſſionem ratificavit: imò ſive agatur de vi il-
lata fœminæ, ſive viro, ut pluries reſolutum vi-
di à Sacr. Congr. Concilii, nempè quo ad Viros
in *Hiſpalen. 23. Septemb. 1690.* in qua agenti pro
reſtitutione in integrū adverſus lapſum quin-
quennii illam denegavit, addens reſolutioni, *&
Archiepiſcopus procedat ad cenſuras contra Patrem,
ſi adhuc vivat. In Bononien. 26. Septemb. 1699.* pari-
ter reſtitutione in integrum denegatâ, fuit addi-
tum = *& Em. Archiep. procedat contra Matrem co-
gentem prout de jure.* In *Mediolanen. 6. Febr. 1700.*
in qua dubio propoſito = *an ſit concedenda reſtitu-
tio in integrum adverſus lapſum quinquennii;* re-
ſponſum fuit = *Ordinarius procedat juris remediis
contra Patrem cogentem.*

Et quo ad fœminas. In *Tolonen. 28. Febr. 1693.*
8 in qua conceſsâ inſtanti reſtitutione in inte-
grum, fuit additum = *& Epiſcopus procedat con-
tra Patrem.* In *Converſanen. Nullit. profeſſ. 20.
Julii 1698.* Congreg. particularis deputata ſex
ſapientiſſimorum Cardinalium, quorum unus
erat Em. D. meus Card. Petruccius, reſolutioni
pro nullitate profeſſionis captæ addit = *& Ordi-
narius procedat contra eos, qui Oratricem coegerunt,
& reſpectivè conſilium, & favorem præſtiterunt ad
formam Concilii ſeſſ. 25. cap. 18. de regul. In Montis
Politiani 30. Auguſti 1698.* conceſsâ Puellæ re-
clamanti reſtitutione in integrum, quia Epi-
ſcopus erat conſanguineus = *mandantes confici
proceſſum per viciniorem contra cogentes ad formam
Concilii. In Cephaludæn. 18. Julii 1699.* conceſsâ
Virgini recurrenti reſtitutione in integrum ad-
dit = *& Epiſcopus procedat contra Patrem cogentem
ad formam Concilii.*

Licèt autem Conciliū in citato Decreto 18.
9 *ſeſſ. 25. de regular.* loquatur tantum de cogenti-
bus, vel retrahentibus Mulieres, quibus tanquā
debilioribus ſuccurrit, & non comprehendat
cogentes, aut retrahentes Viros, ut de com-
muni tradunt *Barb. in d. cap. 18. num. 6. Bonaccin.
tom. 1. de excom. diſp. 2. quæſt. 6. punct. 2. num. 15.
Donat. prax. regul. tom. 2. par. 2. tract. 1. de recip. ad
habit. quæſt. 12. num. 4. Paſſerin. de ſtat. hom. tom. 3.
quæſt. 189. art. 9. num. 24.* Nihilominus, quia
etiam hi, qui Viros cogunt graviter peccant,
Paſſerin. ibi num. 12. & ratio finalis, & intrinſeca
Concilii etiam in iſtis militat, ad promoven-
dum, & ſervandum bonum Religionis, Sacr.
Congregatio eos primis parificat, & mandat
coerceri, & puniri remedio iuris, quod eſt cen-
ſurarum, ut patet ex ſupra relatis reſolutioni-
bus, & præſertim ex d. *Hiſpalen. 23. Septem. 1690.*
& ex canone *hoc Sanctum 32. q. 2.*

Conſtare autem de vi illata diceretur ad
10 hunc effectum, quando Pater, Mater, Frater
in judicio faterentur, profeſſam, ſeù profeſſum
coegiſſe: quia confeſſio rei ſpontanea in judi-
cio emiſſa, facit rem notoriam, & manifeſtam
cap quæſitum de cohab. cler. & mulier. nec indiget
aliâ probatione: non tamen talis cogentis con-
feſſio ſufficeret ſine aliis teſtibus, & præſum-
ptionibus ad annullandam profeſſionem, vel
concedendam reſtitutionem in integrum, ut
colligitur ex *text. in c. præſens 20. q. 3. ibique gloſ.*
& ex ſupra allegatis reſolutionibus *S. Congreg.*
nempè in *Hiſpalen. 23. Septembr. 1690. in Bononien.
26. Septemb. 1694.* in quibus fuit denegata reſti-
tutio in integrum, non obſtante, quod Parentes
judicialiter faſſi fuiſſent, filios ad habitum reli-
gionis ſuſcipiendum, & profeſſionem emitten-
dam coegiſſe, & magis præcisè in alia *Januen.
Januar. 1694.* at ad infligendam cenſuram ſatis
eſſe monſtravit.

Etſi *Barboſ. Vot. 16. n. 54. lib. 2. & Vot. 77. n. 123.*
11 *lib. 3.* dicat, quod juſtus metùs probetur ex
confeſſione Patris metum inferentis, tamen
non eſt auſus affirmare, quod talis confeſſio
per ſe ſola ſufficiat ad annullandam profeſſio-
nem, ſed in caſu dicti Voti 16. Patris confeſſio
afferebatur in corroborationem aliarum pro-
bationum; ut legitur in *d. nu. 54.* ibi = *ultimo pro
corollario comprobantur prædicta, & num. 55.* ibi =
qua

*quæ Patris confeſſio in hac materia multum attendi-
tur*; & in caſu *d. Voti* 77. aderant depoſitiones
aliorum teſtium, ut habetur ex *num.* 127. ibi =
*tum quia ſuperſunt multi alii teſtes omni exceptione
majores, quorum integerrima fides aliorum ſupplet
defectum*: ideoque *Nicolaus Papa*, qui confeſſio-
nem Patris de metu incuſſo filio, non ſufficere
judicavit, ſcribit Epiſcopis, ut ſuper expoſitis
à Patre, inveſtigent veritatem, *d.cap.præſens* 20.
*quæſt.*3.

Et de metu cadente in conſtantem virum. Ad pro-
12 ferendum rectum judicium ſuper qualitate
metus incuſſi, & capiendum arbitrium à jure
regulatum pro nullitate, vel validitate profeſ-
ſionis; ad animum reducendæ ſunt, & exami-
nandæ ſequentes juris regulæ, & concluſiones.

Prima quod metus, non præſumitur, ſed ab
allegante probari debet, ſive per teſtes, ſive per
conjecturas, & præſumptiones, *Sperell. dec.*79.
*nu.*37. *&* 38. & quidem quod non procedat ab
intrinſeco, vel à cauſa naturali, ſed ab extrinſe-
co, & à cauſa libera, ideſt ab homine proce-
dente vi coactivâ, non inductivâ, ad finem ex-
torquendi conſenſum *Sperell.d.deciſ.*79.*num.*40.
Paſſerin. de ſtat. hom. tom. 3. *quæſt.* 189. *art.* 10.
*inſp.*3. *num.*59. *& ſeqq.*

Secunda, quod metus juſtus cadens in con-
ſtantem virum, ut talis dicatur, & faciat reſcin-
13 dere profeſſionem, quinque conditiones regu-
lariter requiruntur: prima ut malum, quod ti-
metur, ſit grave: ſecunda, ut æſtimatio mali,
quod timetur ſit fortis, ideſt ut timens, non va-
nè, aut leviter credat malum illud ſibi immine-
re, ſed probabiliter, & rationabiliter: tertia ut
metum incutiens potens ſit minas exequi, cũ
non ſit Viri conſtantis, ac fortis quibuſcunque
minis terreri, & trepidare ubi non eſt timor:
quarta ut ſit ſolitus minas exequi, ſecus ſi ſit
homo verboſus, facilè iram deponens: quinta
ut timens non poſſit facilè occurrere malis,
quæ ſibi timet imminere, quia ſi poſſet aliâ viâ
malis mederi, non eſſet juſtus metus, ut docent
*Sperell.d.dec.*79.*d.n.*40. *& trib. ſeqq. Pac.Jord. elu-
cubr. tom.*3. *lib.*14. *tit.*12.*n.*63. *Donat. prax. rer. re-
gular. tom.*2. *par.*2. *tract.*11. *de profeſſ. null. qu.* 4.
*num.*11. *Barb.Vot.*77. *num.*47. *lib.*3. Et hæc nota
ut ſcias articulare, & probare metum.

Tertia, quod quando pro metu adeſt juris
14 præſumptio, vel teſtes pro parte metum paſſi
inducti, deponunt de minis, & vi, & ſic de
actu externo, qui ſenſu percipitur corporeo; &
è contra teſtes pro libero conſenſu inducti de-
ponunt, non de actibus facti, ſed de rebus in
animo, & mente exiſtentibus, magis creden-
dum eſt duobus teſtibus de metu, quam mille
de libera voluntate deponentibus *Sperell. dec.*5.
*num.*22. *in fin.*

Quarta, quod probabilis, & prudentis timo-
15 ris, ſeù metus cadentis in conſtantem Virum,
objectum eſt; timor mortis, mutilationis mem-
brorum, corporis cruciatus, longus carcer, Exi-
lium, libertatis, virginitatis, honoris, famæ, ali-
mentorum, & bonorum jactura, & amiſſio, vel
alterius rei, quæ de jure debetur, *Paſſerin. loco
ſupra cit. d. quæſt.*189. *art.* 10. *inſp.* 3. *num.* 53. *&*
*art.*9. *num.* 17. *Sanch. de matrim. lib.* 4. *diſp.*5. *per
tot.* item terror armorum *Sanch.ibid.* & per hor-
reſcentia Paternæ maledictionis *Rot.coram Greg.
deciſ.*414. *num.*7.

Quinta, quod metus conſideratur gravis
16 non ſolum ex parte objecti, vel ex parte modi,
ſed etiam ex parte ſubjecti, & cenſebitur Mu-
lier conſtans etiamſi timeat, quod non conve-
nit prudenter timere Viro, undè aliquis erit
gravis, & probabilis metus in Muliere, qui in
Viro non erit, & ſic minor metus ſufficit in
Muliere, ut dicatur metus cadens in conſtan-
tem propter illius imbecillitatem, *Paſſerin. loco
citato num.*54. *Graff.dec.aur. par.*2. *lib.*2.*cap.*5.*n.*3.
*Donat. prax. rer. regular. tom.*4. *tract.*12.*de profeſs.
monial. q.*20. *n.*4. *Rot. cor. Coccin. deciſ.*2207.*n.*10.

Sexta, quod coactione excluſâ, reſtat firma
17 profeſſio, etiamſi metus reverentialis Paren-
tum conjunctus importunis precibus, & blan-
ditiis intercedat, quia nudum Patris imperium
non cogit, neque eſt ſufficiens ad annullandam
profeſſionem, nec ad incurrendam excommu-
nicationem in foro externo, *Paſſerin. ubi ſupra
artic.*9. *num.* 19. in puncto *Donat. tom.* 2. *par.*2.
*tract.*11. *de profeſs.null.quæſt.*10. *num.*5. *&* 9. *Pel-
lizzar. de monial. cap.*2. *num.*30.

Septima, quod quando Parentum preces
18 (quæ præceſſerunt) excedunt limites mode-
ſtiæ, & ſimplicis hortationis, & perſuaſionis, &
junguntur minis, aut verberibus, ſivè ſint for-
males, ſivè ſolum virtuales, irritant ſubſecu-
tam profeſſionem, v.g. ſi profeſſurus præceden-
ter perpetuò detineretur Domi, itaut nunquam
permitteretur egredi, ſi denegarentur alimenta,
vel dos debita: ſi frequenter verberaretur, ſi
omnis occaſio honeſtè converſandi tolleretur:
ſi vilia ſervitia contra decentiam ſui ſtatus obi-
re cogeretur, *Barboſ. in cap.præſens* 21. *qu.*3.*nu.*3.
poſt principium Donat. tom. 4. *tract.*12. *de profeſs.
Monial q.*29. *per tot.*

Octava quod minæ (dummodo teſtes ſint
19 concordes in illarum qualitate, licèt diſcor-
dent de loco, & tempore) probantur per teſtes
ſingulares, *Barb. in cap.in omni negocio num.*49. *de
teſt. & atteſt. Ciarlin. contr.*108. *nu.*42. *&* 43. *Rot.
coram Buratt. deciſ.*205. *num.*11. etiam ſi ſint do-
meſtici, *Barb. Vot.*16. *num.* 87. *lib.*2. *& Vot.*77.
*num.*56. 123. *&* 129. *lib.*3.

Nona, quod licèt humani moris ſit, omnes
20 illos, qui poſſunt nocère, & prodeſſe vereri, ut
habetur *in cap.*1. 16. *q.*2. in hac tamen ſubjecta
materia, metus reverentialis qualificatus, ut ſu-
pra ad effectum nullitatis profeſſionis, regulari-
ter cadit in Avo, Patre, Matre, quæ ſi ſit auſte-
ra metum in conſtantem virum inducere po-
teſt, *Barb.Vot.*37. *num.*5. *lib.*2. Patruo, Tutore,
& Curatore, & Fratre natu majori ſi ſimul
habitet, & habeat gubernium Domus, *Ricc.
collect.* 1176. *Donat. prax. rer. regular. tom.* 2,
*par.*2.

par.2. tract.11. quæſt.11.

Decima, quod metus ſemel incuſſus durat, &
21 durare præſumitur, quamdiù durat ejus cauſa
quamvis in actu externo appareat libertas, *Barb.
vot.17. num:147. & duobus ſeqq. lib.2.* & in terminis profeſſionis Monialis *Rot. coram Seraph. dec.1166. per tot.* ubi intercesserat exploratio voluntatis facta à Vicario.

Undecima, quod Judicis arbitrio definiendū
22 relinquitur, qualis metus cadat in Virum conſtantem: cum enim exprimi non poſſint) caſus omnes particulares (quamvis de aliquibus malis conſtet eſſe ſufficientla ad illum inducēdum) & requiratur, ut plurimum probabilis æſtimatio, juxtà ſingulorum caſuū circumſtātias, jam Judicis arbitrium exigitur, *Sanch. de matrim. lib. 4. diſput.5.n.1. Card. de Luca de regular. diſc.44.n.4.*

Et à Clauſura egredi &c. Licentia egreſſus à
23 clauſura, quæ hic ab Ordinario conceditur
nulliter profeſſæ ex cauſa metus: an poſſit, & debeat concedi eadem auctoritate Hermaphrodito validè profeſſo, ex cauſa diverſi ſexus, an potius ſit expectanda licentia Papæ; hic jam quæritur in qua quæſtione DD. non ſunt cōcordes: nam *Bonaccin. de clauſur. quæſt.2. punct.10. §.5. num.2.* hæc habet = *Hermaphroditum, in quo virilis ſexus prævalet, non poſſe validè profiteri in Monaſterio Monialium, quia cenſetur vir. Si verò profiteretur in religione virorum valida eſſet profeſſio. Si verò uterque ſexus æqualis ſit, in neutra religione profiteri poteſt. In dubio autem uter ſexus prævaleat ſtandum eſt judicio medicorum, immo aſſertioni ipſius Hermaphroditi.*

Et num.3. major. difficultas eſt utrum Hermaphroditus, in quo virilis ſexus prævalet poſſit contra profeſſionem in religione virorum factam reclamare, vel alio remedio uti, quo ex Monaſterio egrediatur, reſpondeo affirmativè, quamvis enim profeſſio valida ſit nihilominus imminet ſcandali periculum, ad quod vitandum petere debet à ſummo Pontifice facultatem exeundi. Imò Rodriq.1.2. cap.6. ad fin. & Sanch. num.41. exiſtimant expelli poſſe, abſque Summi Pontificis facultate, eo quod religionem cum periculo graviſſimi damni decceperit, & Bonac. ſequitur *Tambur. de jur. Abbatiſſar. diſp.6. quæſt.7. num.2. & 3.*

Tambur. de iur. Abbat. tom.3. diſp.6. quæſt.3. num.21. ſic ait = *ex quibus colligitur Hermaphroditum inhabilem eſſe ad Religionem, quicunque ſexus in eo prævaleat. Quod ſi talis Hermaphroditus taceat ſuum defectum in ingreſſu Religionis, & ad profeſſionem admittatur; profeſſio nulla erit: imò cognito tali defectu ab Abbate expelli debet, & ſpoliari habitu: ratio eſt, quia Hermaphroditus eſt infamis &c.* & paulò poſt = *Laurent. de Peyrin. tom.2. de Prælat. quæſt.8. cap.1. num.59. ubi ait, quod ad expellendum Hermaphroditum jam profeſsum, non requiritur licentia Papæ, ſi in eo dominetur æqualis ſexus: quia ſemper adeſt incentivum peccati, fomes ſcandali, & vix ſciri poteſt, quo ſexu ſit validior.*

Et num.22. In hac re *Ledeſma* loco citato, & *Laurentius Portellus in addit. ad dubia regul. verbo profeſſio Hermaphroditi; movent dubitationem ſcitu digniſſimam, an qui in Monaſterio Monialium, tanquam Mulier profeſſionem facit, cum verè Mulier credatur, appareat, & ſit, deindè ſupponens humeros ſuos gravi ponderi, ex vi illius ponderis, ſeù alio inſtanti accidenti excitatur ſexus virilis, & ſit vir, utrum teneatur in dicto Monaſterio permanere, vel tranſire ad Monaſterium Virorum ejuſdem, vel alterius ordinis. Et reſpondes ipſe Ledeſma, quod non tenetur ſtare nec inter Moniales, nec tranſire ad Monaſterium Virorum: quia profeſſionem emiſit tanquam Mulier, non tanquam vir: undè ſi mutata eſt in Virum, non tenetur ampliùs ad officia Muliebria, ſed virilia in ſæculo. Non mirandum, quod talis dubitatio inter Doctores circumferatur: quia hoc contingere naturaliter poſſe, affirmant graviſſimi Doctores, & præſertim San. Auguſtin. de Civit. Dei cap. 31. &c.* Et quod profeſſio talis, fuerit ab initio invalida, tenent in eiſdem terminis, & caſu *Pelizar. de Monial. cap.3. n.32. Paſſerin.* mox infrà citandus *num.152.*

Donat. prax. rer. regular. tom.2. par.2. tract.3. de qualis. recipiend. quæſt.23. num.5. dicit = ſecus autem dicendum, ſi magis valeat ſexu virili, & in Virorum Monaſterio profiteatur; vel ſi ſit præpotens in fœmineo, & in fœminarum Monaſterio, profeſſionem faceret; ſic enim validè: quia Hermaphroditus eſt judicandus vir, vel fœmina, juxtà magnitudinem potentiæ virilis, vel muliebris, & num.6. Si verò ſit paris potentiæ, nulliter, & invalidè profiteretur.

Et num.10. Ego autem credo, quod non ſit nobis opus licentiâ, & privilegio ad expellendum hujuſmodi, etenim tenentur Viri religioſi à ſuis Dormitoriis, Choro, & Cellis proiicere Fœminas, & è contra Religioſæ Fœminæ expellere maſculos, ſecus autem horum ſocietas, nedum erit inductoria, & provocatoria ad libidinem, ſed ſcortis plena, & Sacrilegiis.

Paſſerin. de ſtat. hom. tom.3. quæſt.189. art.10. inſp.4. n.148. ſic inquit = *At juxtà datam diſtinctionem dicendum mihi videtur, profeſſionem eorum Hermaphroditorum, qui extrinſecus nullum ſexum ritè formatum habent, validam eſſe, ſi fiat in Monaſterio fœminarum, quia hujuſmodi pro fœminis habendi ſunt, undè, & eorum profeſſionem non eſſe illicitam probatum eſt. Si verò alter tantum ſexus extrinſecus ſit ritè formatus, alius verò ſit penitus inutilis ad uſum veneris, profeſsionem valere, ſi fiat in Monaſterio ejuſdem ſexus cum eo, qui in eo apparet ritè formatus &c. Sed loquendo de illis, in quibus uterque ſexus extrinſecus eſt ritè formatus, undè & ad utrumque uſum veneris ſunt habiles, puto, quod ſine diſtinctione profeſſio illorum in quocumque Monaſterio ſit, irrita eſt profeſſio &c.*

Et num.149. In caſu autem, quod per errorem aliquis hujuſmodi Hermaphroditus fuerit admiſſus ad profeſsionem, quia nimirum habens alterum ſexum admiſſus eſt in Religione alterius ſexus, vel habens utrunque ſexum ritè formatum, admiſsus eſt in aliqua Religione, tanquam non Religioſus, &

non profeſſus, poteſt, & debet à Religione expelli, ubi autem, vel ſequendo opinionem, quæ ait profeſſionem emiſſam in Religione ejus ſexus, qui in Hermaphrodito prædominat, eſſe validam, vel ubicunque profeſſio talis verè valida ſit, aut dubia, & non evidens nulla, non eſt admittenda doctrina Rodriq. apud Donat. dict. quæſt.23. num.9. quod ſcilicet ex privilegio Leonis X. poſſit Hermaphroditus eiici ab Ordine à Provinciali, vel Generali, & multò minus attendi debet, quod ipſe Donat. aſſerit num.10. ſcilicet, quod non ſit opus licentiâ ad expellendum hujuſmodi. Ubi enim evideas eſſet profeſſionem fuiſſe nullam id verum eſſet, ſed ubi, vel profeſſio ſit valida, vel ſit dubia, & diſputabilis, ſeù indigens Judice, qui de ea decernat an ſit valida: ſervanda ſunt Decreta Urbani VIII. ut nullus profeſſus eiiciatur, niſi titulo incorrigibilitatis, ſervata formâ ab eo ſtatutâ, vel Concilii Trid. Seſſ.25. cap.19. Ideò bene Navar. Ledeſm. & Henriq. ſupra citati dixerunt, huiuſmodi profeſſum eiiciendum de licentia Papæ. Et interim ad evitandum ſcandalum, quod poſſet contingere, poterit juxtâ prudentiam Superioris, talis, vel ſequeſtrari, vel etiam carcerari, nam & grave crimen fuit in Religionem commiſſum, tale vitium occultare.

Et num.150. Nihil etiam in his caſibus judicandum medico inconſulto &c. ſed judicium fieri debet per Medicos, & eorum inſpectionem, ex principiis enim Medicinæ colligi poterit etiam Sexus Hermaphroditi, quia ex ſitu, & diſpoſitione, & aliis qualitatibus, dantur ſigna, an talis habendus ſit vir, vel fæmina.

Et nu.151. In caſu autem, quod aliquis talis verè profeſſus eiiciatur, nec tenebitur aliquam religionem ingredi, quia ad nullam eſt aptus, ſed tenebitur ad votum caſtitatis, & ad alia etiam vota, & obſervantias Regulæ eo modo, quo dictum fuit ſupra teneri alios à Religione ejectos.

Quarè cum tàm iſti Authores, licèt diſcor-
24 des, quàm alii ab eis allegati magis communiter in hoc conveniant, quod Hermaphroditus poſſit validè profiteri in ea Religione, cujus ſexus prævalet, ſequitur quod quandò de nullitate à principio evidenter non conſtat, ſed potius de validitate, vel ſaltem de ea dubitatur, non poſſint locorum Ordinarii, nec alii Regulariũ Superiores (juxtà *Paſſerini* Sententiam) propriâ auctoritate, & inconſultâ Sede Apoſtolicâ, Hermaphroditos eiicere, & à Religione depellere, quia votum profeſſionis, ſi ſemel fuit validum, infirmũ, & invalidum fieri non poteſt ab inferiore Papæ, idem *Paſſeriu. loco cit. n.162.*

Nec relevat, quod ſi de facto non poſſent
25 expelli, eorum ſocietas eſſet occaſio ſcandali, & provocatoria libidinis, ut dicunt *Tambur. & Donat.* quia ex hoc oritur cauſa legitima, propter quam Papa poteſt, imò debet diſpenſare, ut Hermaphroditus à Religione dimittatur, ut docet *Navar. conſil.47. n.4. de regular.* non autem acquiritur jus, ut poſſit ſine licentia Papæ depelli: nam detecto morbo, donec reſponſum Papæ, ſeù Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. habeatur, ſcandalis, quæ poſſunt contingere, occurritur, ut inquit *Paſſerin.* vel ſequeſtratione perſonæ, vel aliâ prudentis Ordinarii proviſione.

Verum eſt quoque id, quod firmat *Paſſerin.*
26 quod ad cognoſcendum morbum, ſeù prępotentiam ſexus Virilis, aut fœminei, non eſt ſtandum dicto Hermaphroditi, ſed Medicorum, & in hoc concors eſt DD. opinio, & etiam *Donat. loco cit. nu.7.* admittit dicens, *ſi roges quonammodo poteſt cognoſci iſthæc præcellentia ſexus: ſunt qui dicant, quod ſtandum ſit ejus dicto, hæc tamen regula non placet &c. etenim in his non ſtandum eſt dictis eorundem, ſi namque quoad hæc haberent liberam facultatem, non quod verius, ſed quod eis melius, aut delectabilius foret, eligerent. Et Bonaccin. de impedim. matrim qu.3. punct.13. n.28.* ait = *Rogabis primò ad quem pertineat iudicare quinam ſexus prævaleat, & quid faciendum ſit in dubio. Reſpondeo judicium pertinere ad Medicos, vel ad Matronas peritas, quæ ex pudendarum partium inſpectione, judicium ferre debent &c. in dubio tamen iudicium ferendum eſt ex ipſius Hermaphroditi aſſertione, nullus enim magis valet hunc ſtatum divinare quam ipſemet &c.* Et idem tenet cum aliis *Sanch. de matr. lib.7. diſp.196. num.2.*

Hæc autem pudendarum partium inſpectio
27 remitti, & evitari non debet, quia poteſt dari caſus, quod promanatio hujus morbi, tâm in Viro, quam in fœmina ſit invalida, & protſus inutilis ad uſum veneris, & quod ſine periculo ſcandali, Hermaphroditus poſſit in Religione remanere: prout accidit in una *Spoletana*, in qua cum relatum fuiſſet clar. m. Cardinali Pallavicino tunc Epiſcopo in Monaſterio Monialium N. detectam fuiſſe quandam Monialem Hermaphroditam, quæ in ſexu Virili prævalere aſſerebatur; factâ per Peritos recognitione, repertum fuit, partem ſexus Virilis fuiſſe potius excreſcentiam carnis, quam formam membri Virilis, minimè aptam, ac diſpoſitam ad emiſſionem ſpermæ: Unde expoſitâ relatione *Sac. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium,* & dato ab eodem, Cardinali quæſito = *An dicta Monialis eſſet à Monaſterio expellenda, ſeù potius toleranda:* eadem Congreg. *ſub die 2. Junii* 1690. reſpondit = *arbitrio, & prudentia Em. Epiſcopi.* Quod arbitrium maximâ cautelâ, & circumſpectione (quoties arbitrio ſit locus) hac in re adhibendum erit: quia licèt Hermaphroditus non haberet ſexum Virilem, vel mulıebrem ritè for-
28 matum, nec aptum ad generationem; adhuc ſi haberet aliquem uſum illorum, quia ex hoc eſſet ſufficiens, & aptus ad explendam malitiam incontinentiæ, & provocandam libidinem, tolerandus non eſſet.

Concludendum propterea eſt, quod licèt
29 Hermaphroditus non ſit admittendus ad profeſſionem neque in Monaſterio ſexus in ipſo prævalentis, *Donat. prax. rer. regul. to.4. tract.9. quæſt.5. n.1. Pelizar. de Monial. cap.3. n.32.* Si tamen fuit admiſſus, non poteſt detecto morbo eiici, & à Religione dimitti (niſi nullitas receptio-

ptionis à principio eſſet evidens) inconſulto
Papa, qui habet iuſtam cauſam diſpenſandi, ut
dimittatur: imò ad evitanda ſcandala, & occa-
ſionem fovendi libidinem , debet cum eo di-
ſpenſare , etiamſi validè ſit profeſſus , *Navar.*
cuaſ. 47. de regulur.

Et hic nora , quod Hermaphroditus eſt irre-
30 gularis,& ordinari nnn poteſt abſque Papæ di-
ſpenſatione *Navar. in manual. cap. 27. num.203.*
Gavant. mauual. Epiſc. verb. Hermaphroditus nu. 1.
Piaſec. in prax. par. 1. c. 1. art. 3. nu. 2. Et ſi ordi-
nes ſuſciperet abſque diſpenſatione , reciperet
quidem characterem ſi in ſexu Vitili prævale-
ret , ſed perpetuò ſuſpendi deberet ab ordinum
ſuſceptorum executione : ſi varò æquè incale-
ſceret ſexus Virilis , & Muliebris, characterem
non reciperet, *Sayr. de cenſur. lib. 6. cap. 8. nu. 24.*

Item quod Hermaphroditi , ſeu Androgyni
31 dicuntur , eo quod in eis uterque ſexus appa-
ret *Herma* quippe apud Græcos maſculus eſt :
Aphrodi fœmina nuncupatur, de quo videndus
S. Auguſtiu. de civit. Dei lib. 16. cap. 8. Quamvis
hl apud nos pauci ſint , tamen aliqua Regio iis
abundat, & præſertim apud Indos , ubi eo quia
robuſti ſunt, & exoſi , Jumentorum loco inſer-
viunt , prout de Provincia Floridæ in America
teſtatur *Janſon. in Theatr. Orb. terrar. tom. 3.* his
verbis = *abundat Regio Hermaphroditis , quorum*
ſervili operâ mancipiorum, jumentorumque loco utun-
tur: quem reſert etiam *Verricell. in tract. de Apo-*
ſtolic. miſſion. tit. 14. Miſcellan. quæſt. 196. dub. 1.
nu. 2. qui Author *ibid. & dub. ſeq.* ex *Democrito ,*
Plinio , & Æliano , probat , Lepores utrunque
ſexum habere , & mutuò coitu abſque fœmi-
nis eorum ſpeciem propagare : daríque Her-
maphroditos parem , & perfectam potentiam
habentes , pariendi , & gignendi .

Eſse publicè denunciandum . A' declaratoria in
32 curſus hujus cenſuræ quando Epiſcopus proce-
dit iure ordinario datur appellatio, quâ tempo-
re debito interpoſitâ , renetur denunciationem
ſuſpendere , præfixo appellanti termino ad il-
lam proſequendam . At ſi Ordinarius cenſuras
comminaret vigore commiſſionis,& reſcripti,
quo Solet Sac. Congr. Concilii demandare , *ut*
procedat contra cogentem , prout vidimus ſupra ,
tunc puto,quod præmiſsâ monitione ad viden-
dum ſe excommunicatum denunciari ; poſſit
ad denunciationem procedere,& devenire nul-
lâ attentâ appellatione : cum enim eiuſmodi
reſcriptum non emanet , niſi causâ cognitâ ſu-
per vi, & metu illato , & ſic non poſſit excom-
municandus ab Epiſcopo Executore gravari ,
denunciatio nō poterit ab appellatione ſuſpen-
di, cum certum ſit in iure , quod à mero Exe-
cutore non detur appellatio *c. novit. 43. de ap-*
pellat. c. cunſultationem de ſent. & re judic.

Ut igitur hoc reſcriptū,ſeù Decretum Ordi-
33 narius debito ordine contra cogentes fæminas
exequatur , debebit illud exhiberi facere in for-
ma authentica in Actis , & poſteà Promotore
Fiſcali inſtante mandabit citari, & moneri ex-
communicandus formâ ſequenti .

Citetur , & moneatur N. ad dicendum contra re-
ſcriptum, ſivè Decretum Sac. Congr. Concilii de Urbe
emanatum in Cauſa N. & in actis in forma authen-
tica exhibitum ad primam diem : & ſecundâ die im-
mediatè ſequenti dicendum cauſam quare , non de-
beat denunciari excommunicatus : & tertiâ die pari-
ter immediatè ſequenti , videndum contra ſe ipſum
relaxari , & publicari cedulones eo ampliùs non mo-
nito &c.

Si verò reſcriptum ſit exequendm contra
cogentes Viros : quia iſti non comprehendun-
tur in Decreto Concilii , ut vidimus ſupra , &
excommunicati non ſunt , ſed debent excom-
municari : monitio erit aliqua in parte varian-
da , & ſic poterit concipi .

Citetur , & moneatur N. ad dicendum contra re-
ſcriptum , ſivè Decretum S. Congr. Concilii de Urbe
emanatum in Cauſa N. & in actis in forma authenti-
ca exhibitum ad primam diem : & ſecundâ die im-
mediatè ſequenti , dicendum , & allegandum cauſam
quare non debeat excomunicari : & die tertiâ pariter
immediatè ſequenti , Videndum ſe excommunicari , &
excommunicatum declarari , & denunciari, ipſo am-
plius non monito &c.

Tranſacto termino,& nihil quod relevet per
34 citatos deducto ad denunciationem , & decla-
ratoriam reſpectivè excommunicationis pote-
rit devenire; appellatione quâcunque, ſeù inhi-
bitione , aut exhibitione abſolutionis fortè ob-
tentæ à Pænitentiaria Urbis (quæ non prodeſt
in foro externo) non obſtante: ſubſcribendo tā
acta huius proceſſus,quàm Cedulones, tanquā
exequutor reſcripti S. Congregationis.

Neque denunciationem retardare poterit
35 reflexio, ſeù obiectio,quod cum agatur de pec-
cato præterito,de quo cogens poteſt eſſe emen-
datus, non debeat contra uſum Eccleſiæ (quæ
illos tantum , qui à peccato ceſſare nolunt, vel
iuſſi reſtituere , aut moniti iuri ſtare , vel pro
offenſa,& peccato ſatisfacere noluerunt,cenſu-
ris punit) ad excommunicationem deveniri ,
quia hic non tantum agitur de mero peccato
præterito , ut de ſacro neglecto die feſto , vel
non ſervato ieiunio die Sabbati Sancti , ſed de
peccato præterito qualificato cum damno , &
ruina proximi , à quo pendent ſcandala, & iam
ſub pæna excommunicationis à lege prohibito
& nunc per ſententiam Judicis, qui iubet puni-
ri ; notorio, & manifeſto: ideoque rectè, & ju-
ſtè fertur excommunicatio contra cogentes ,
non ſolum quia ſunt peccatores manifeſti , &
Eccleſia in foro externo præſumit,eos adhuc
in peccato permanere , ex quo vim paſſo , mo-
do , quo potuerint, non ſatisfecerint, ſed etiam
quia ad promovendum bonum commune, ex-
pedit , ut ita fiat , adhoc ut cæteri homines
avertantur ab hoc ſcelere .

De excommunicatione contenta in clem. 1. de ſepultur.

Contingit aliquandò, quod vel tempore Interdicti corpora defunctorum in caſibus à jure non conceſſis, vel decedentium impænitenter, qui aliquâ publicâ cenſurâ ſunt innodati, ſcienter ſepeliantur in loco Sacro, formidantes homines potius minas Conſanguineorum, qui poſſunt corpus occidere, quam Cenſuras Eccleſiæ, quæ eorum animas feriunt. Unde conſtito in actis de tali exceſſu, Ordinarius ad Declaratoriam poterit devenire modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XXXVII.

Viſis relatione noſtri Promotoris Fiſcalis de tumulatione in loco Sacro Cadaveris q.N. publicè excommunicati (ſeù nominatim interdicti) & depoſitionibus teſtium, ex quibus conſtat tumulationem ſequutam fuiſſe in Eccleſia N. externâ die, mandantibus, & exequentibus infraſcriptis; nec non *viſâ monitione* contrà eoſdem exequutâ, dicimus, & declaramus omnes infraſcriptos, *qui temerè, & ſcienter ſepeliri mandarunt*, & actu ſepelierunt in d.Eccleſia cadaver d. q.N.excommunicati, *& nullo modo abſoluti*, damnabiliter incurriſſe excommunicationem majorem contentam in *clem. 1. de ſepultur.* & propterea tanquam excommunicatos, eſſe publicè denunciandos, prout nos denunciari volumus, & mandamus, nempè.

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

Qui excommunicati exiſtent, *donec ſatisfactionem exhibuerint competentem*.
Item per caput ſeparatum dicimus, & declaramus *d. Eccleſiam N. eſſe pollutam*, & non poſſe in ea, antequam reconcilietur, nec officia divina celebrari, nec fidelium corpora ſepeliri, omni &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

A D N O T A T I O N E S.

1 *A' comminatione cenſuræ latæ à jure, non datur appellatio.*
2 *A' declaratoria hominis, quâ quis declaratur in cenſuram incurſus, datur appellatio etiam in ſuſpenſivo, fallit, ut nu.3. & 4.*
5 *Qui dicantur temerè, & præſumptuosè ſepelire excommunicatos, referuntur DD. Sententiæ & n.6.*
7 *Sepelientes ignoranter excommunicatos, non incurrunt pænas* Clementinæ 1. de ſepult.
8 *Sub Clementina 1.de ſepult. cenſura comprehenduntur etiam exempti, qui ab Ordinario publicè denunciari poſſunt.*
9 *Clerici ſæculares, vel Regulares inducentes aliquem ad eligendam Sepulturam in eorum Eccleſiis, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt. Declara ut num.10.*
11 *Laici non ligantur cenſurâ Clementinæ cupientes de pæn.*
12 *Excommunicatus vitandus, ſi moriatur ante obtentam abſolutionem, non poteſt ſepeliri in loco Sacro, quamvis ſigna dederit contritionis, & declaratur concluſio, num.13.*
14 *Quæ ſint ſigna pænitentiæ, & quomodo probentur, oſtenditur, & num.15.*
16 *Eccleſia, in qua fuit ſepultum corpus excommunicati, remanet polluta, & quomodo ſit reconciliunda indicatur, & nu.17. 20. 21. 22. & 23.*
18 *Sepelientes in Eccleſia ſcienter excommunicatum, & ſepulti hæredes, quomodo teneantur ſatisfacere.*
24 *Eccleſia, in qua fuit ſepultus nominatim interdictus non remanet polluta.*
25 *Presbyter, qui non eſt particeps ſepelitionis excommunicati, ſi celebret in Eccleſia polluta, licèt peccet, non efficitur irregularis, neque ſuſpenſus.*

Denunciationis.

F O R M U L A XXXVIII.

HIC auctoritate ordinariâ denunciantur, & declarantur excommunicati majori excommunicatione infraſcripti, ex eo, quia contra Sacrorum canonum prohibitionem ſcienter ſepelire præſumpſerunt in Eccleſia N. cadaver q.N. publicè, & notoriè excommunicati (ſeù nominatim interdicti (propter quod dicta Eccleſia remanſit polluta. Ut igitur ab omnibus evitentur &c.

N. Epi-

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

Loco ✠ Sigilli.

Excommunicati ſunt.

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

V E L

CON antorità ordinaria ſi dennunciano, & dichiarano ſcommunicati di ſcommunica maggiore gl'infraſcritti, perche contro la prohibizione eſpreſſa de ſagri canoni, hanno ſcientemente ſepelito nella Chieſa N. il cadavere del q. N. notoriamente ſcommunicato, per lo che la d. Chieſa, e rimaſta polluta. Ed accioche da tutti ſiano evitati &c.

N. Veſcovo N.

N. Attuario.

Luogo ✠ del Sigillo.

Gli ſcommunicati ſono.

N. N.
N. N.
N. N.
N. N.

ADNOTATIONES.

VISA MONITIONE. Citatio, ſeù monitio: *ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari incidiſse in excommunicationem Clementinæ t.*
1 *de Sepultur.* præmittenda eſt, tàm contra illos, qui facto Cadaver excommunicati ſepelierunt, quam contra Rectorem, & Superiorem Eccleſiæ, & alios mandantes, & auctorizzantes ſepelitionem: qui ſi compareant, & ab iſta monitione, ſeù censuræ comminatione appellent, non eſt, appellatio admittenda, ſed Ordinarius, eâ non obſtante procedat ad declaratoriam: quia talis comminatio nullum infert gravamẽ, ut docet *Fagn. in c. ſuper eo il 2. nu. 50. de appellat.*

At ſi comparentes à declaratoria appellarẽt,
2 tunc eſſet ſuperſedendum à publicatione Cedulonum, præfixo appellantibus termino ad illam proſequendam: Nam licèt à pœna, & ſententia legis non poſſit appellari, ut ſuperiùs diximus, *gloſ. in c. quia nos 32. in fin. de appellat.* à declaratoria tamen hominis, quâ quis declaratur in cenſuram incurſus, poteſt appellari, & appellatio venit admittenda, etiam ad effectum ſuſpenſivum, quia Judex potuit errare, prout in terminis tradunt, *Navar. conſil. 9. nu. 5. de ſent. excom. lib. 5. Bonaccin. de cenſur. diſp. 1. quaſt. 2. punct. 2. nu. 7. Paſqualig. ad Lauret. de franc. par. 2. qu. 12. nu. 6. Fagn. loco cit. d. nu. 50. Donat. prax rer. regular. tom. 2. par. 2. tract. 10. de appellat. quaſt. 28. n. 3.* niſi tamen delictum ſepelitionis excommu-
3 nicati eſſet adcò notorium, ut nulla tergiverſatione celari, & negari poſſet; tunc enim appellatio à declaratoria interpoſita non prodeſſet, nec deberet admitti, ut limitando regulã advertunt *Bonaccin.* & alii ab eo allegati *loco mox citato.*

Verum ſi ſepelientes delictum tumulationis
4 in loco Sacro faterentur: ſed ex aliqua cauſa ab incurſu cenſuræ ſe excuſandos eſſe prætenderent: tunc eis appellatio ſuffragaretur quoad ſuſpenſionem publicationis cenſurarum; ſed manus liberæ remanerent Judici quoad publicationem faciendam pollutionis Eccleſiæ, quæ per bonam fidem ſepelientium non evitatur.

Qui temerè, & ſcienter ſepeliri mandarunt. Qui-
5 nam dicãtur temerè, & præſumptuosè ſepelire, ut innodati cẽſurâ d. Clementinæ judicandi ſint plures ſunt ſententiæ: una docet ſolos illos dici ſepelientes, & comprehendi ſub cẽſura, qui proprlis manibus cadaver deponunt intrà Sepulturam; ſed hæc opinio Clementinam eludit, & exponit ludibrio, quia cum id poſſit expleri per unum Veſpilionem, cęteri qui ad Cadaver ſepeliendum mandatum, & auctoritatem dederunt liberi eſſent - Alia Sententia tenet, quod nõ ſolum Parochus, qui levat corpus cum ſuis Clericis; ſed etiam deferentes Crucem, portitores Cadaveris fodientes tumulũ levantes lapidem, & Conſanguinei inſtantes, ut ſepeliatur, dicantur mortuũ ſepelire: at hæc quoque opinio videtur extrema, quia cooperatores remotè, & diſpoſi-

ſpoſitivè, nō niſi valdè impropriè dici poſſunt
ſepelientes, licèt ſint cooperantes, & auxilium
dantes, de quibus Clementina nō loquitur, ſed
de ſepelientibus. Tertia ſententia diſtinguit in-
ter cooperantes, & mandantes, & facientes ſepe-
lire: & vult, quod ſoli mandantes ſepeliri, aut
qui de facto corpus excommunicati tradunt
ſepulturæ, ſint excommunicati: illi verò, qui
ſolum comitantur funus, vel cantant, aut de-
ferunt Crucem, vel luminaria, ſub dicta Cle-
mentina minimè comprehendantur.

In prima Sententia reſidet cum *Novar. Bonae-*
9 *cin. de cenſur. diſp. 2. q. 2. punct. 3. num. 8.* in ſe-
cunda *Samuel. de Sepultur. tract. 2. diſp. 1. contr. 10.*
nu. 5. & 9. in tertia *Donat. prax. rer. regular. tom. 3.*
tract. 9. de Sepult. quæſt. 39. n. 6. & 7. Nicol. lucubr.
can. lib. 5. tit. 39. num. 180. §. 5. & non diſplicet
Paſſeriu. de ſtat. hom. tom. 2. quæſt. 187. art. 4. nu. 57.
& 58. qui illam enucleando *nu.* 59. dicit, quod
ſub nomine ſepelientium, veniunt qui corpus
inferunt in Sepulcrum: item illi qui Sepultu-
ram claudunt, vel terrâ corpus ſepultum coo-
periunt: item qui ipſam Sepelitionem man-
dāt, nimirum Conſanguinei, qui jubent defun-
ctum excommunicatum ſepeliri: item, qui ali-
quo poſitivo modo immediatè ad actum ſepe-
liendi ſuâ actoritate concurrunt, quod facit Pa-
rochus aſſiſtendo Sepulturę ex Officio, & tan-
quā habens juriſdictionem aliquam in cadave-
ris Sepulturā, levando cadaver, & ducendo illud
ad Eccleſiam: ex quibus dicēdum videtur, quod
tertia ſententia verior ſit, & in praxi ſequenda.

Cenſura autem citatæ Clementinæ incurri-
7 tur, quando mandantes, & ſepelientes ſcienter
excommunicatos, aut nominatim interdictos
in Eccleſiis, vel Cæmeteriis ſepeliunt: ſi enim
hoc facerent, ignoranter, ignorantiâ etiā aliquo
modo culpabili, vel ex gravi metu coacti, eſ-
ſent excuſandi, quia d. Clemētina ferit audaces,
ſcientes, & præſumptuoſos, ut patet ex illis ver-
bis = *qui propriç temeritatis audacia, ſcienter ſepelire*
præſumunt: quæ arguunt dolum, & temeritatem
contrafacientis, ut tradunt *Graff. dec. aur. par. 1.*
lib. 1. cap. 13. num. 94. Sayr. de cenſur. lib. 2. cap. 4.
num. 10. Donat. d. quæſt. 39. nu. 5. Qui autem ſunt
præſumptuoſi, non ſolum cenſuram Clementi-
næ; ſed etiam interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ
incurrunt, vigore, *c. Epiſcoporum de privil. in c.*

Porrò ſub hac Clementinæ Cenſura cadunt,
8 & comprehenduntur non tantū laici, & Cleri-
ci Sæculares ſubditi Diœceſano, ſed etiam Re-
gulares, & alii exempti, nullo quoad hoc ſuffra-
gante Indulto exemptionis, vel quovis alio pri-
vilegio ſub quacunque forma conceſſo, ut in
eadem Clementina habetur expreſsè, & fatetur,
Paſſeriu. de ſtat. hom. tom. 2. d. qu. 187. d. artic. 4.
num. 53: unde & hos, ſepelientes ſcienter ex-
communicatum, vel nominatim interdictum
in eorum Eccleſiis, aut Cęmeteriis, poterit Or-
dinarius excommunicatos denunciare, ut à
Subditis evitentur, ut jam probatum eſt ſupra
in *Form. 1. §. quid autem dicendum.* ubi plures au-
ctoritates ad hoc firmandum allegavi, quibus
hic addo *Nicol. in floſc. verb. exemptio n. 14. caſ. 7.*
qui ſic ait = *Unde ad hoc ut evitentur, poſſunt ab*
Ordinario denunciari, quando in aliquam excommu-
nicationem inciderunt, & allegat duo decreta.

Quid ſi defunctus non ſit excommunicatus,
9 neque nominatim interdictus; ſed tamen fuerit
Sepultus in Eccleſia Sæculari, vel Regulari, vi-
gore electionis Sepulturæ in ea factæ ad ſugge-
ſtionem Clericorum Sæcularium, ſivè Regula-
rium; an inquam tunc ſepelientes aliquam cen-
ſuram incurrant? Reſpondetur, quod ſi defun-
ctus fuit ab uno, vel pluribus ex Clericis Sæcu-
laribus, vel Regularibus promiſſione inductus
ad eligendam Sepulturam in eorum Eccleſiam
(ſecus in alienam) inducentes, excommunica-
tionem Papæ reſervatam incurrunt, nō tamen
propter actum Sepelitionis, ſed inductionis ad
electionem Sepulturæ prædictam, ut habetur in
Clementina Cupientes §. ſanè de pœn. Eccleſia verò,
in qua Cadaver Sepultum fuit, ſubjacebit Ec-
cleſiaſtico interdicto, donec facta fuerit Eccle-
ſiæ in qua de jure ſepeliendus erat, Cadaveris,
& omnium, quæ occaſione Sepulturæ ad eos
pervenerunt plenaria reſtitutio, juxtà diſpoſi-
tionem text. *in d. 1. de Sepultur. in 6.*

Notandum eſt tamen, quod Clerici Sæcula-
10 res, aut Regulares nō afficiuntur his pœnis per
ſimplex conſilium, ſivè adhortationem ad eli-
gendam Sepulturam in eorum Eccleſiis, quia
citata jura eos tantum ligant, qui pacto, voto,
aut juramento, ſeù promiſſione irrevocabili, ad
id inducunt, ut communiter tradunt *Samuel. de*
Sepult. tract. 1. diſp. 2. contr. 1. concl. 8. nu. 16. &
17. Paſqualig. ad Lauret. de franch. contr. par. 2.
quæſt. 63. num. 2. Donat. prax. rer. regular. tom. 3.
tract. 9. de Sepult. qu. 27. nu. 3.

Notandum ſecundo, quod laici non ligantur
11 cenſurâ d. Clementinæ *Cupientes*, etiamſi pa-
cto, vel promiſſione irrevocabili aliquem indu-
cerent ad Sepulturam eligendam, *Samuel. loco*
citato concl. 20. num. 46. & 47. Paſſeriu. in d. c. 1.
de Sepultur. in 6. num. 3. Medic. de Sepult. par. 1.
qu. 8. num. 18. Ricc. prax. for. Eccleſ. par. 4. reſol.
294. num. 32. Et hinc oritur, quod ſi Epiſcopus,
laicos alicujus Confraternitatis, Statuto, vel Sy-
nodo, ſub dicta cenſura comprehenderet, nulli-
ter, & malè ageret: quia cum electio Sepulturę
taliter facta ſit valida, ut probant mox allegatæ
auctoritates, & laici de jure nullâ pænâ propter
hoc afficiantur, neque mortaliter peccent, inde
ſequitur, quod pœnâ excommunicationis om-
nium pœnarum graviſſimâ, & quæ ſinè lethali,
culpa non fertur, coerceri non valeant; ſed aliâ,
arbitrio mitiori, v.g. reſtitutionis Cadaveris, &
omnium, quæ occaſione funeris oblata fuere,
vel privationis juris cadavera in eorum Eccle-
ſiis ſepeliendi.

Et nullo modo abſoluti. Eſt enim regula indu-
12 bitata, quod excommunicatus denunciatus, vel
publicus, & notorius Clerici percuſſor, moriēs
ante abſolutionem obtentam ab eo, qui eū po-
terat

Digitized by Google

terat abſolvere vivum, vel ſaltem à Sacerdote
in articulo mortis (quo tempore nulla adeſt re-
ſervatio) etiam ſi ſigna pœnitentiæ, & contri-
tionis dederit, in loco ſacro ſepèliri non poteſt,
text. eſt clarus in *c. à nobis 28. de ſent. excom. Bo-
naccin. de cenſur. diſput.2. qu.2. punct.3. §.3. nu.7.
Sayr. de cenſur. lib.2. cap.4. nu.13. Paſſeriu. de ſtat.
hom. loco ſupra cit. n.52.*

Cavendum propterea eſt à quorũdam DD.
13 lectura, qui abſque modificatione loquentes
abſolutè aſſerunt, quod Excommunicati de-
nunciati, decedentes cum ſignis contritionis, &
pænitentiæ poſſint in Eccleſia, & loco ſacro ſe-
peliri: id inquam eſt intelligendum poſtquam
fuerint poſt mortẽ in forma Eccleſiæ conſueta
abſoluti, ut alibi ſupra in præludio jam dixi §.4.
verſic. abſens ubi formulam expediti ſolitam à
S. Pœnitentiaria ex *Fagnano* retuli. Signa enim
pœnitentiæ requiruntur, ad hoc ut valeat Supe-
rior, cui excommunicatio erat reſervata, poſt
mortem à vinculo excommunicationis inno-
datum indirectè abſolvere, quem aliâs ſine pœ-
nitentiæ ſignis non abſolveret, *c. ſacris 38. de
ſent. excom.* quæ abſolutio neceſſaria eſt, ut in
loco ſacro excommunicatus ſepeliatur, pro eo
oretur, & ſuffragia celebrentur, ut docent *Sayr.
de cenſur. lib.3. cap.28. nu.17. Barb. in d. c. à nobis
num.7. de ſent. excom. Pirhing. in ius can. lib.5. tit.
93. num.178. in fin. Donat. tom.3. tract.9. quæſt.41.
num.2.*

Et hoc quidem procedit, & verum eſt, etiam
ſi excommunicatus in articulo mortis conſti-
tutus, ob defectum Sacerdotis, fuiſſet à ſimpli-
ci Clerico, vel laico (qui talem facultatem non
habent) à cenſura abſolutus, ut advertunt *Graff.
dec. aur. par.1. lib.1. cap.13. num.89. Paſſerin. de
ſtat. hom. tom.2. art.1. qu.187. nu.511.* quidquid
nimis laxè ſentiat *Samuel. de Sepult. tract.2. di-
ſp.1. contr.9. num.17. & 18.*

Signa autem pœnitentiæ, & contritionis
14 ſunt, deteſtatio ſaltem verbalis delicti, & eleva-
tio manuum, & oculorum ad Cœlum, vocatio
Confeſſoris, tunſio pectoris, invocatio nominis
Jeſu, & B.M. Virginis, & Sanctorum, oſculatio
rei ſacræ, & ſimilia indicantia emendationem,
*Fagn. d. c. à nobis num.13. de ſent. excom. Paſſerin.
de ſtat. homin. d. tom.2. d. qu.187. d. art.4. nu.113.*
15 quæ ſigna ad effectum obtinendæ abſolutionis
poſt mortem, unico teſte probari, dicunt *Me-
dic. de Sepult. par.1. quæſt.11. nu.31. Pirbing. loco
ſupra citato d. num.178. in fin. Graff. conſil.7. nu.6.
de ſent. excom. par.1.*

Quod ſi antè obtentam abſolutionem ſepul-
16 tum fuerit in loco ſacro corpus excommuni-
cati vitandi, qui vivens dedit ſigna pœnitentiæ,
obtentâ facultate illud abſolvendi, non eſt ne-
ceſsè, quod exhumetur, ſed poterit abſolvi, &
ſic ſepultum relinqui: interim tamen dum non
abſolvitur, nec locus pollutus reconciliatur,
non poſſunt ibidem, nec divina officia celebra-
ri, nec alia corpora ſepeliri: undè ſi non poſſit
defũctus excõmunicatus ſtatim abſolvi, vel de-
bebit exhumari, vel relinqui locus, ut violatus,
quod ultimum non eſt faciendum: non enim
debet populus remanere privatus divinis offi-
ciis & Eccleſiaſticâ Sepulturâ ob culpam alte-
rius, ut dicit *Paſſerin. de ſtat. hom. loco ſupra citato
d. n.52. circa fin.* ſi verò corpus excommunica-
ti ab aliis corporibus diſcerni, & ſeparari non
poſſet, erit tunc ſaltem locus ſacer reconcilian-
dus, ut tradunt *Sayr. de cenſur. lib.2. cap.4. n.11.
Franc. de Eccleſ. cathedr. cap.26. n.175.*

Ad occurrendum igitur ejuſmodi caſibus in
17 Diœceſi contingibilibus, debebit Epiſcopus in
Synodo, ſaltem pro locis, qui nimium diſtant à
Civitate facultatem cõcedere Vicariis forane-
is, ut poſſint excommunicatos denunciatos ju-
re ordinario, & in caſibus Sedi Apoſtolicæ non
reſervatis, decedentes antequam fuerint in vita
abſoluti, abſolvere poſt mortem in forma Ec-
cleſiæ conſueta, dummodò antè obitum dede-
rint ſigna pœnitentiæ, & Eccleſias non conſe-
cratas pollutas, juxtà formam in Rituali præ-
ſcriptam (ſi Sacerdotes ſint) reconciliare.

Donec ſatisfactionem exhibuerint competentem.
18 Sepeliẽtes ſcienter excommunicatum in loco
ſacro, nequeunt ab incurſa excommunicatio-
ne abſolvi, niſi ſatisfactionem arbitrio rationa-
bili Epiſcopi exhibuerint competentem, ut ha-
betur expreſsè in citata *Clem.1. de Sepult.* ibique
*gloſ. in verb. eis quibus, Bonaccin. de cenſur. diſp.2.
qu.2. punct.3. §.3. n.8. Barb. in d. c.1. de Sepultur.
n.1.* Defunctus verò excommunicatus, ſi antè
19 obitum ſigna pœnitentiæ, & contritionis dede-
rit, & ideò ſit abſolvendus, illius hæres quam-
vis laicus tenetur, & compellitur ſatisfacere
injuriam paſſo, etiamſi nihil ad eum pervenerit
de bonis defuncti, ſecũdum expoſitionem text.
in *d. c. à nobis il 2. de ſent. excom.* quam veram
dicit *Fagnan. ibi nu.34.* ubi quod hoc eſt ſingu-
lariter notandum: & licèt *Paſſerin. loco citato d.
num.52.* videatur ſentire, quod hæres teneatur
ex delicto defuncti pro viribus hæreditatis, *Fa-
gnanus* reſpondit, quod hæc regula vera eſt, &
locum habet, quando defunctus excommuni-
catus ante obitum ſigna contritionis non de-
dit, juxtà ſenſum, & literam alterius *text. in
c. ultimo de Sepultur.* & regulariter defunctus non
abſolvitur, niſi per heredem ſatisfactâ parte, vel
niſi præſtito juramento de parendo mandatis
Eccleſiæ, *Pignatell. conſult.59. nu.44. tom.2.* qui
plura Decreta refert.

Dictam Eccleſiam N. eſſe pollutam. Eccleſiam, ſi-
vè Cœmeterium, per ſepellitionem excommu-
20 nicati vitandi pollui, nemo dubitat, *c. conſulviſti
de conſecr. Eccleſ. Pac. Jord. Elucubr. tom.1. lib.5.
tit.12. nu.123.* & concordantes paſſim: & ideò
antequam reconcilientur, nec officia divina
cantari, nec fidelium corpora ſepeliri in eis poſ-
ſe, pariter abſolutum eſt, dummodò pollutio
Eccleſiæ non maneat occulta *Pac. Iord. elucubr.
tom.1. lib.5. tit.12. n.149. Sayr.* & alii ab eo alle-
gati *de cenſur. lib.2. cap.4. num.11. & 12.* Recon-
ciliatio autem, prout dixi *par.1. tit.6. ad form.*

ro.

10. *num.*26. ſi Eccleſia polluta, ſit conſecrata, fieri non poteſt niſi ab Epiſcopo Ordinario, vel ab alio Epiſcopo de ejus licentia: ſi verò ſit tan-
21 tum benedicta, poterit per delegationem Epiſcopi à quocunque Sacerdote aſperſione aquæ luſtralis, & Orationibus in Rituali præſctiptis reconciliari, ut probant DD. ibi allegati, quibus hic addo *Graff. conſil. lib.3. de conſecr. Eccleſ. conſ.2. num.15. Veutrigl. in prax. par.2. adnot.17. §.2. num.25.* ubi *num.26.* firmat, quod Prælati Regulares ſuas Eccleſias quocunque modo violatas, ſivè pollutas, poſſint reconciliare aquâ priùs per Epiſcopum benedictâ; & ſi Epiſcopus diſtet à loco per duas dietas, valeant ipſimet aquam benedicere, vigore privilegiorum conceſſorum à *Julio II. & Leone X.* de quibus mentionem facit *Tamburin. de jur. Abbat. to.1. diſput.23. quæſt.10. num.3. & 4. Pac. Jordan. elucubr. tom.1. lib.5. tit.12. nu.164.* ubi quod hoc privilegium fuit à *Leone X.* conceſſum Minoribus.

Hæc autem Eccleſiæ reconciliatio, debet fie-
22 ri expenſis illius, qui eandem violavit, ſi ſciatur quis ſit, & ſolvendo ſit: ſi verò ignoretur, vel non ſit ſolvendo, tunc recurrendum eſt ad conſuetudinem, vel ſtatutũ loci, ſivè Eccleſiæ: quibus deficientibus, ſi Eccleſia eſſet curata in Rectorem, ſeù Parochum hoc onus reiicitur: vel ſi ipſe pauper ſit, in Parochianos, ac denique in defectum omnium prædictorum, ipſe Epiſcopus ſuis ſumptibus, Eccleſiam reconciliare debet, *Barb. in c. aqua nu.2. verſ. reconciliatio de conſecr. Eccleſ.* quem ſequitur *Pirbing. In jus can. lib.3. tit.40. n.20. in fin.*

Præterea notandũ, quod licèt nonnulli DD.
23 quos refert *Barb. de offic. & pot. Epiſc. alleg.28. num.60.* voluerint, quod ſi Epiſcopus longè diſtet, & non poſſit ſtatim accedere ad reconciliãdam Eccleſiam conſecratã pollutam, valeat concedere facultatem, ut in ea ante reconciliationem celebrentur Divina officia: hæc tamen opinio in praxi ſervanda non eſt, ſed per Epiſcopũ urgẽte aliquâ juſtâ cauſâ alio modo erit providendum, v.g. concedendo facultatem, ut celebrentur Miſſę in loco decenti non ſacro ſuper Altare portatile *D. Th. in ſum. par.3. qu.83. art.3. ad 2.* vel in privatis Oratoriis, & aliis locis inſtitutis ad Divina celebranda, ut monent, *Barboſ. d. allegat.28. num.62. Gavant. in manual. Epiſcop. verb. Eccleſia reconciliatio nu.9. Pac. Jord. loco ſupra citato n.152.*

Notandum ſecundò, quod ſi defunctus Se-
24 pultus in Eccleſia, non eſſet excommunicatus, ſed nominatim interdictus, quamquam in loco ſacro ſepeliri non potuerit, & ſepelientes excommunicationem d. Clementinę incurrerint: adhuc tamen ibi ſepultus non facit locum pollutum, cum hoc non ſit jure expreſſum, ut advertunt *Sayr. de cenſur. lib.5. cap.16. nu.22. circa fin. Pirbing. in ius can. lib.3. tit.40. num.13. circa fin.* & ſic tali caſu Eccleſia nullâ reconciliatione indiget.

Notandum tertiò, quod extraneus, qui hu-
25 juſmodi criminis non eſt particeps, ſi miſſam celebret, aut alia divina officia peragat, vel corpora defunctorum ſepeliat in Eccleſia publicè violata, quamvis mortaliter peccet (niſi urgente neceſſitate faceret de licentia Epiſcopi), irregularis tamen, aut ſuſpenſus non efficitur, quia violatio Eccleſiæ non eſt propriè cenſura, ut de veriori Sententia tenent, *Sayr. de cenſur. lib.2. cap.4. num.12. ver. qui verò, & lib.5. cap.16. num.29. Pac. Jord. d. tom.1. lib.5. tit.12. n.141. & 142.*

De excommunicatione contenta in cap. dilecto de ſent. excom. in 6.

Frequenter contingit, quod volentes Epiſcopi viſitate loca exempta ſuę Diœceſis, vel quia ſunt in poſſeſſione viſitandi, vel quia loca ſunt jure delegato Concilii, vel alio legitimo titulo, quo ad hoc ordinariis ſubjecta: adhuc nolunt exempti viſitationem recipere, neque Epiſcopum ad viſitandum admittere: ideoque in actu viſitationis ſeſe opponunt, & etiam violentèr reſiſtunt. Undè Epiſcopi ad tuendam propriam juriſdictionem, poſſunt renuentes ſtatim, & de facto abſque monitione excommunicare tanquam pars, & Executor officii, non tanquam Judex, quæ excommunicatio erit regiſtranda per Notariũ aſſumptum in Actis Viſitationis, & poſteà publicanda modo ſequenti.

Decreti Excommunicationis.

F O R M U L A XXXIX.

DIE... menſis... anni... Cum Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus D, Epiſcopus N. exerceret ſuam juriſdictionem viſitando, N. & N. auſi fuerunt de facto reſiſtere, ſibique volenti Eccleſiam N. ingredi, & viſitare ſeſe, oppoſuerunt: quarè ipſe Reverendiſſimus Epiſcopus in ipſo actu manifeſtæ violentiæ ſibi illatæ, pro defenſione ſuorum jurium, *vim vi repellendo*, ipſos prænominatos N. & N. excommunicavit, & contra eos mandavit Cedulones affigi, *prout ex actis viſitationis*.

Ita eſt N. Viſitationis Actuarius rog.

SUM-

Digitized by Google

SI denunciano, e dichiarano per tanto ſcommunicati di ſcomm unica maggiore li ſopradetti N. & N. per eſſerſi oppoſti con violenza à Monſignor Veſcovo nell' atto che voleva viſitare la Chieſa, (ò Monaſtero) N. & hanno impedito, che la viſita non ſi faccia accioche da tutti ſiano evitati &c.

Lo ſteſſo N. Attuario della Viſita.

Loco ✠ Sigilli.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus, qui per modum defenſionis, & tanquam pars utitur jure ſuo, poteſt injuriam cenſurâ propulſare abſque monitione.*

2 *Viſitator, ſi ſibi impediatur aditus ad viſitandum, non debet frangere Portas Eccleſiæ, ſed uti gladio ſpirituali.*

3 *Patentati S. Officii, in his quæ, concernunt diſciplinam Eccleſiaſticam, ſubiiciuntur Ordinario Viſitatori.*

4 *Moniales exemptæ impedientes Viſitationem, quomodo cenſuris ſint coercendæ, oſtenditur.*

5 *Viſitator excedens viſitando terminos ſuæ facultatis, juſtè repellitur.*

6 *Actuario Viſitationis, plenè creditur in his, quæ pertinent ad viſitationem, & nu.7.*

8 *Viſitator antequam incipiat viſitare, debet deputare Actuarium cum facultate Notarii publici.*

ADNOTATIONES.

VIM, VI REPELLENDO. Hoc dicitur in Formula, ad demonſtrandum quod
1 Epiſcopus in ferenda hac cenſura, non debet aſſumere partes Judicis, ſed adverſus potentiam, & violentiam renuentium viſitationem, eodem tempore, quo repellitur, gladio Eccleſiaſtico, debet tanquam pars extrajudicialiter injuriam propulſare, ut habetur in hoc *c. dilecto de ſent.excom. in* 6.& agendo ſic, non aſtringitur ad juris ordinem ſervandum; imò hoc pacto ſe reum conſtituit, & adverſarios actores facit, quos oportet conqueri de injuſta excommunicatione; quæ tamen abſque ulla monitione valida, & juſta eſt,ut communiter docent, *Barb.in d. c. dilecto nu.5. & ſeqq.* & ſupra Concil. *ſeſſ.25. cap.11.nu.17. de regular. Genuen. in prax.cap. mihi* 18.*nu.*2. ubi dat formula Decreti ſcribendam à Notario *Ciarlin. contr. lib. 1. cap. 65. num. 12. Tamburin. de jur. Abbatiſſ. diſp. 17. quæſt.3. nu 4. Fagn. in c. procurationes de cenſ. à num. 29. ad 35. & per tot.* ubi quod ex hac veriſſima concluſione oritur limitatio, & patet reſponſio ad jura quæ dicunt, ſententiam excommunicationis ferendam non eſſe ſine cauſæ cognitione, & monitione, ut *c.nemo 2. quæſt.1. c.ſacro de ſent.excom. & c. 1. eod. tit. in* 6. quoniam vindicant ſibi locum, quãdo Epiſcopus procedit ut Judex, non autem quando procedit ut pars, & tanquã ille, qui utitur jure ſuo tanquam per ſpeciẽ defenſionis,ut hoc caſu,tunc enim ſine cauſæ cognitione,& monitiõe, tenet excommunicatio, *Card. de Luc. Miſcellan. diſc. 15. num. 9. ver. ult. Graff. deciſ. aur. par. 2. in Appendic. lib. 3. c. 1. num. 42.*

Et quamvis *Barb. ſupra Concil. loco citato n.16.*
2 *& de jur. Eccleſ. lib. 1. cap. 43. num. 139. Clarlin. d. cap. 65. num. 11. Tamburin. d. qu. 3. num.4. & Ventrigl. in prax. par. 1. adnot. 58. §. unico num.88.* velint, quod renuentibus Regularibus, vel aliis exemptis viſitationem,& claudentibus oſtium Eccleſiæ, vel Monaſterii, liceat Epiſcopo vim inferre,& oſtium frangere, mihi tamen magis placet in praxi ſententia *Graſſi deciſ. aur. par.2. lib.3. cap.27. num.59.* ubi ſic ait = *Viſitator non debet frangere portas Eccleſiarum ſi ſibi denegetur aditus ad faciendam viſitationem, ita Innoc. in d. c. 1. de immunit. Eccleſ. quia bona Eccleſiarum ſunt Sancta Sanctorum, & Domino conſecrata &c. & ſic qui violentiam facit, ſacrilegium committit 12. qu. 2. c. nulli liceat, & c. quicunque, ſed poteſt uti gladio ſpirituali, ideſt excommunicatione, vel interdicto, facit text. in c. dilecto de ſent. excom. in 6. & ita defendere ſuam poſſeſſionem, hoc eſt viſitationem, ita not. per Innoc. & Hoſt. in c. venerabili de cenſ. &c.*

Prædicto autem gladio ſpirituali poterit Epi-
3 ſcopus Viſitator uti, etiam contrà patentatos Tribunalis S. Officii, qui in his, quæ concernunt diſciplinam Eccleſiaſticam, & morum correctionem non ſunt exempti, ſed poſſunt, & debent viſitari, prout *S. Congr. ſub die 16. Januarii* 1672. reſcripſit Epiſcopo Melyten. his verbis = *Hà riſoluto queſta S. Congregatione del S. Offizio, che in occaſione della Viſita, e quanto alla diſciplina Eccleſiaſtica, e coſtumi, poſſa V.S. corregere, e punire i Chierici patentati di queſto S. Offizio ſecondo la forma del S. Concilio di Trento:* quam reſolutionem refert *D. Raynald. obſerv. crim. ſupplem. ad cap. 1. ſupplem. 3. num. 127.*

Si autem ageretur de viſitatione Monaſterii
4 Monialium exempti, vigore *Clementinæ Attendentes de ſtat. Monac.* quodammodo innovatæ à Concilio Trid. *ſeſs.25. de regular. cap.9.* & Viſitator oppoſitionem inveniret, non eſſet ſtatim ad cenſuras procedendum: ſed priùs opponentes, & impedientes eſſent monendi, ſaltem per diem ante, ad deſiſtendum ab illato impedimẽto, quod ſi nollent reſipiſcere, tunc ipſo jure excommunicationem *in d. Clementina* contentam incurrerent, & Epiſcopus Viſitator, poſſet impedientes, & opponentes ſic innodatos publicè denunciare, abſque alia ſententia, *gloſ. in d.*

Clem. verb. impedire, & verb. ipſo facto, Barboſ. ibid. nu. 6.

Verumtamen ſi Moniales exemptę accerſitis
5 Notario, & teſtibus proteſtatentur, ſe eſſe paratas, & promptas Viſitatorem cum debito numero, & qualitate perſonarum recipere, & per ſe non ſtare, quo minus illum canonico modo admittant: & nihilominus Viſitator numerum ſuperfluum perſonarum, vel qualitates à Clementina requiſitas non habentium ſecum ducere, & introducere in Clauſuram vellet, tunc oppoſitio eſſet juridica nec poſſet Viſitator impedientes juſtè cenſurà percellere, *c. ut juxta de offic. ordin. d. Clem. Attendentes §. ipſos juncta gloſ. in verb. viris aliis*: imò potius ipſe Viſitator fines ſuæ facultatis excederet, *Graſſ. dec. aur. par. 2. lib. 3. cap. 27. nu. 60.* & ad intereſſe teneretur, ſi ita impedientes excommunicaret *Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 3 1. nu. 1 2. verſ. addit gloſ.*

Prout ex actis viſitationis. Notarius, ſivè Actu-
6 rius viſitationis teſtatur de oppoſitione & excõmunicatione reſpectivè, tanquam de re pertinente ad ſuum officium: nam Epiſcopus, neque ejus Vicarius non debet in aliquo ſe ingerere: quia per quemcunque actum judicialem, quẽ faceret, videretur receſſiſſe à via procedendi ut pars: liber autem, ſeù acta viſitationis, ab eodẽ Notario, ſeù Actuario conſcripta, & in Cancellaria Epiſcopali retenta plenã inducunt probationem de contentis in illis: ideoque ratione officii publici, ejus atteſtationi ſtandum eſt, ut in terminis probat *Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 1. reſolut. 545. per tot.* cum certum ſit, quod
7 Epiſcopus ſententiam excommunicationis à ſe latam, per Notarium, aut Scribam valeat promulgare, *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 13. num. 4.*

Cautè autem Epiſcopus Viſitator agendo,
8 debet antequam ad viſitandum accedat, ſcripto præmonere viſitandos, ut pareant ſe certa die ad recipiendam viſitationis; nec non deputare viſitationis Officiales, & præſertim Actuarium cum facultate Notarii publici, dato per eum in actis juramento de fideliter officium exercendo, ne unquam de illius deputatione, & fide ſit dubitandum.

De excommunicatione contenta in Conſtit. Greg. XIII. Dubiis, Bullar. tom. 2. pag. 394.

Hæc Gregorii Conſtitutio, fuit à me per extenſum data *in par. 1. in Appendic. par. 283.* cujus diſpoſitio nè violetur, jam dictis hic aliqua addere pro illius vera intelligentia, abuſus præveniendo, non piget, nec te addita fortè legiſſe pigebit.

Dico igitur, quod ſi Epiſcopus in primordio ſui guberníi, & in Syndicatu Vicarii Capitularis inveniret certitudine facti, illum abſque neceſſitate pluriès ingreſſum fuiſſe Clauſuram Monaſteriorum Monialium, vel in eam numerum exceſſivum perſonarum, etiam laicarum introduxiſſe, poterit ſi ſibi pro exemplo futurorum Vicariorum Capitularium, & pro correctione delinquentis expedire videatur, declarare eum incidiſſe in excommunicationem contentam in d. Bulla modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A XL.

VISIS *actis Syndicatus* R. D. N. Vicarii Generalis Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis hujus noſtræ Cathedralis Eccleſiæ, ex quibus ſatis conſtat (*præter alios notabiles defectus* ſui regiminis) ipſum Vicarii Capituli munere fungentem, abutendo facultate *ſibi ratione officii à jure tributã* per tres vices abſque neceſſitate, *& etiam à laicis juvenibus aſſociatus*, contrà expreſſam prohibitionem Bullæ Greg. XIII. quæ incipit *Dubiis* in Clauſuram Monaſteriorum Monialium hujus Civitatis, nempè S. N. & S. N. ingreſſum fuiſſe: *viſã monitione* contra eum exequutã, dicimus, & declaramus prænominatum N. *incurriſſe excommunicationem* contentam in d. Bulla, & tanquam excommunicatum, eſſe publicè denunciandum, prout nos contrà eum Cedulones relaxantes, denunciari volumus, & mandamus, &c.

N. Epiſcopus N.

N. *Actuarius.*

SUMMARIUM.

1 *Vicarius generalis Capituli, tenetur ſtare Syndicatui.*
2 *Epiſcopus novus, omittens Syndicatum contra Vicarium Capituli, peccat mortaliter.*
3 *Vicarii Capitulares, ſæpè abutuntur juriſdictione.*
4 *Quænam ſint crimina, quæ cadunt ſub Syndicatu Vicarii Capituli, oſtenditur, & nu. 5. & 6.*
7 *Quæ poſſit facere Vicarius Capituli ſuo jure ordinario oſtenditur & nu. 8. 9. 10. & 11.*
12 *Prælati non poſſunt ingredi Clauſuram Monialium: niſi occurrente neceſſitate, & à paucis, & Eccleſiaſticis Viris aſſociati, non autem à laicis, & num. 13. & 14.*
15 *Prælati viſitantes ſepta Monialium, non poſſunt, nec debent ſecum ducere pluſquam octo perſonas, & num. 16.*

17 *Vi-*

17 *Vicarius Capituli, ſi eſt Bullæ Gregor. XIII. tranſgreſſor, an & quando à cenſuris ſibi comminatis ab Epiſcopo appellet, oſtenditur.*

18 *Vicarii Capitulares viſitantes ſepta Monialium, & non ſervantes Bullam Greg. XIII. cenſuras in ea comminatas incurrunt, & vindicatur concluſio ab obiectis num. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & 30.*

31 *Vicarius Capituli Bullæ Gregor. XIII. tranſgreſſor, abſolvitur ab Epiſcopo.*

Denunciationis.

FORMULA XXXII.

HIC auctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur excommunicatus N. Vicarius Generalis Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis ex eo, quia contrà prohibitionem expreſsam Conſtitutionum Apoſtolicarum, ſine neceſſitate, & forma ſibi in eis præſcripta non ſervatâ, abutendo auctoritate officii, auſus fuit pluriès ingredi in clauſuram Monaſteriorum Monialium huius Civitatis. Ut igitur ab omnibus evitetur &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato di ſcommunica maggiore N. Vicario Capitulare della proſſima paſsata Sede Vacãte, perche contro la proibizione eſpreſsa dalle Conſtitutioni Apoſtoliche, ſenza neceſſità, e giuſta cauſa, e ſenza oſservanza della forma al ſuo officio preſcritta, abuſandoſi dell'autorità della carica, è entrato più volte nella Clauſura de Monaſteri di Monache. Accioche dunque ſia da tutti evitato &c.

N. Arciveſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

V*ISIS ACTIS SYNDICATUS.* Ex actibus enim Syndicatus, ſi Vicarius defecerit, remane-
1 bit inſtructus proceſsus, ex quo Epiſcopus poterit illum cenſurâ punire, tenetur etenim Vicarius Capituli ſtare Syndicatui, & reddere rationem novo Epiſcopo Succeſſori ſuæ adminiſtrationis; qui ſucceſſor, ſi eum alicuius criminis reum inveniat, auctoritate tributâ à *Concilio Trid. c. 16. ſeſſ. 24. de reform.* punit, ut communiter tradunt, *Piaſec. in prax. par. 2. c. 4. art. 1. de perſon. Judic. num. 16. ver. ſimiliter, Pac. Jord. elucubr. tom. 2. lib. 12. tit. 2. num. 43.* ubi reſolutionem Sac. Congr. Concilii refert. *Gallemart. collect. in Concil. d. cap. 16. n. 4. Pirhing. in ius can. lib. 1. tit. 28. n. 79. ver. porrò.*

Hunc autem Syndicatum Epiſcopus facere
2 non omittat, nec reputet hanc omiſſionem eſſe levem: quia *Concilium Trid. d. c. 16. ſeſs. 24.* non conſulit, aut hortatur Epiſcopum, ut recipiat rationem adminiſtrationis officii à Vicario, & aliis Officialibus Capituli; ſed ei præcipit, & imperat illis verbis = *rationem exigat*, & per conſequens Epiſcopus ſcienter, omittens id facere contrà præceptum Concilii, non eſt immunis à culpa mortali, per text. ſatis clarum *in c. nulli fas 19. diſt.* & ex aliis iuribus ad hoc probandum adductis à *Fagn. in cap. quoniam num. 22. de conſtit. & in cap. à crapula num. 21. de vit. & honeſt. cleric.*

Idque optimâ ratione à Cõcilio ordinatum
3 fuit, quia indè non parva proveniunt bona: hoc enim timore perterriti Vicarii Capituli, æquiùs officio funguntur ſuo: at dum vident ſyndicatui ſubiici non debere, ſepè aliqui fortè prævaricatores fiunt, juſtitiam paſſionibus ducti ſubvertunt, diſciplinam enervant, & omnia gratiâ, vel præmio pro arbitratu gerunt.

Præter alios notabiles defectus. Per hanc For-
4 mulæ expreſſionem datur intelligi, quod ſi Vicarius Capituli gravaretur in Syndicatu de aliis criminibus ad Officium ſpectãtibus magis contrà eum urgeret præſumptio malę fidei ingreſſus in Clauſuram Monialium, adeo ut rigidiùs mereretur plecti, v.g. ſi conſtaret Decreta, reſcripta, licẽtias per gratiam, vel Sordes conceſſiſſe: mulctas pecuniarias reis pro delictis inflictas, locis piis ad formam Concilii non applicaſſe: ludos, & illicita à Sac. canonibus prohibita Clericis explicitè conceſſiſſe, & non prohibuiſſe: Clauſuram Moniliũ cuſtodire non procuraſſe, & neglexiſſe: diſtributiones quotidianas, cum eſſet Canonicus, quãvis Choro non inter fuerit,
5 percipiſſe: (nam illas nõ lucratur, niſi choro inter-

terſit, nt reprobato *Garc. de benef. par.3. cap.2.*
n.359. firmat *Monet. de diſtrib. par.2. q.11.nn.83.*
& plurib. ſeqq.) loca Diœceſis antè lapſum an-
ni à poſtrema Epiſcopi defuncti viſitatione, vi-
ſitaſſe, & procurationem exigiſſe: (viſitare
enim non poteſt, niſi poſt lapſum anni à die
ultimæ viſitationis, *Barboſ. de canonic. c.42.n.70.*
6 *& 71.*) alienationi bonorum Capituli, vel Ec-
cleſiarum contrà formam juris, aſſenſum præ-
ſtaſſe: Eccleſias Parochiales Paſtore viduatas,
de Æconomo, ſeù V. Curato non providiſſe.
Hæc enim cadunt ſub ſyndicatu.

Non poſſet tamen, neque deberet ſyndicari.
7 1. de facultate data abſolvēdi à caſibus Epiſco-
po reſervatis.2.de abſolutione excōmunicatio-
nis incurſæ ob levem percuſſionem Clerici 3.
de translatione Beneficiorum ſimplicium ab
Eccleſiis collapſis.4. de reſervatione juriſpatro-
natus in fundatione Beneficii, vel Eccleſiæ.5.de
licentia data pro fundatione novi Cōventus.6.
de diſpenſatione conceſſa interſtitiorum.7. de
Decretis interpoſitis pro alienatione bonorum
Eccleſiæ ad formam *c. terrulas 11. quæſt.2.*8. De
diſpenſatione denunciationum pro matrimo-
nio contrahendo, nam hæc jure ordinario dare,
& concedere poteſt Vicarius Capituli.

De prima docet *Graff. deciſ. aur. par.2. lib.3.*
8 *cap.27.n.23.* & adeſt declaratio *S.Congr. Conc.3.*
Decembr.1632. quam refert *Barb. deciſ. Apoſt.*
collect.717.n.5. De ſecunda idem *Graff. conſil.8.*
n.20. lib 5. par.2. de ſent. excom. Fagn. in c. perve-
nit nu.16. ver. ſimiliter de ſent. excom. De tertia,
idem *Fagn. in c. his quæ n.56. de majorit. & obed.*
De quarta, *Barb. alleg.70.n.32.* & eſt hodiè in-
dubitatum, quia cum non poſſit Capitulum
(reſiſtentibus Decretis Sac. Congregat.) facul-
tatem Vicario reſtringere, & ſibi aliqua ſpe-
cialia reſervare, ſed plenam juriſdictionem in
eum transferre teneatur, prout à me oſtenſum
fuit *par.1. tit.1. ad form.*2. hæc facultas ſpeciali-
ter tributa cenſetur, *Ventrigl. in prax. par.2.*
adnot.15. num.61. Amoſtaz. de cauſ. piis tom.2.lib.
5. cap.5.num.35. & 37. De quinta licèt DD. in-
ter ſe pugnent, & plures innixi Decreto *S. Con-*
gr. Concilii quod refert *Barb. deciſ. Apoſt. d. col-*
lect.717. num.17. teneant, quod Vicarius Capi-
tuli hanc licentiam concedere non poſſit, prout
ſunt. *Donat. prax. rer. regular. to.2. par.2. tract.*
1. de monaſt. ædific. qu.18. num.2. Lauret. de Franc.
contr. parte 1. num.506. Card. de Luc. diſc.29. nu-
mer. 17. nihilominus contraria ſententia, quæ
ſuſtinet, Vicarium Capituli poſſe illam con-
cedere ſervatis tamen, & concurrentibus re-
quiſitis Conſtitutionum Apoſtolicarum Clem.
VIII. & Gregorii XV.) verior eſt, quia hæc
facultas competit Epiſcopis de jure communi,
ut patet ex *cap. quidam, &c. de Monachis 18.*
*quæſt.*2. & per conſequens cum ſit actus juriſdi-
ctionis ordinariæ tranſit in Capitulum, & hanc
amplectuntur *Fagn. in cap. non amplius nu.70. de*
inſtit. Pignatell. conſult.179. n.46. com.1. Paſſerin.
in cap. cum ex eo de exceſſ. prælat. in 6. numer.23.
in fin. qui teſtatur ita fuiſſe deciſum à *S. Congr.*
Epiſc. & Regular. Verum eſt tamen, quod cum
ſit res ardua, & requirat ſpecialem induſtriam,
laudabilius eſt, quod abſtineat.

De ſexta nec minus dubitatur, quia facultas
9 diſpenſandi ordinandos ab interſtitio, tanquam
juriſdictionis ordinariæ, tranſit in Capitulum,
ſivè in ejus Vicarium, prout declaraſſe *S. Congr.*
Concilii in Aſtoricen.21. Aprilis 1595. refert *Gal-*
lemart. collect. in Concil. Trid. ſeſſ.23. cap.11. n.1.
& tradunt *Biſſ. hierurg. lit.I. nu.199. §.5.* & alii,
quos citavi *par.1. tit.1. ad form.2.n.26.* Et quam-
quam non ignorem, *Marchett. in prax. Vicar.*
Capit. par.2. tit.14. n.19. tenere, quod Vicarius
Capituli ſi habeat facultatem à Sac. Congrega-
tione concedendi intrà annum Dimiſſorias,
non poſſit diſpenſare Ordinandum ab interſti-
tio; adhuc firmiter dico, affirmoque, quod in
hoc *Marchett.* fallitur; quia Concilium nun-
quam prohibuit, neque abſtulit Capitulo Sede
vacante facultatem diſpensandi ordinandos ab
interſtitiis, ſed tantum dimiſſorias intrà annum
non arctatis inhibuit; undè ablato per licen-
tiam iſto obſtaculo, diſpenſatio ab interſtitiis
remanet, ſicut priùs in facultate Vicarii, nec
indiget Superioris diſpenſatione, *Quarant. in*
ſum. bullar. verb. Capitulum Sede vacante verſ. de-
cimo quæro § Et refertur.

De ſeptima non ambigitur: nam Vicarius
10 Capituli poteſt interponere Decretū pro alie-
natione bonorum Eccleſiarum ſervata diſpoſi-
tione *c. terrulas 11. qu.2. gloſ. in clem. unica verbo*
conferantur de rer. permut. Quarant. in ſum. bullar.
verb. Capitulum Sede vacante n.1. ver. ſexto quæro
Pac. Jordan. elucubr. tom 2. lib.12. tit.2. de Vic.
Capit. n.23. Ventrigl. in prax. par.2. adnot.15.§.1.
n.27. non tamen ſi bona, quæ ſervari poſſunt,
eſsent menſæ Epiſcopalis, ſivè Epiſcopatus;
quia hæc alienari non poſsunt ſinè licentia Pa-
pæ, ut dicit *Zecch. de republic. Eccleſ. de Capitulo;*
& Canonic. c.24. n.11. verſ. Decimo nil poteſt.

De octava *Pac. Jord. Elucub. tom.1. lib.3. tit.7.*
num.10.

Sibi ratione officii à jure tributa. Poteſt enim
11 Vicarius Capituli jure ſuo ordinario viſitare
ſepta monialium Epiſcopo ſubjectarū in tem-
poralibus, & ſpiritualibus: Monaſteria verò
Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecta, & quæ
perpetuò Epiſcopali muneri ſunt commiſſa, &
delegata juxtà *cap.9. Concilii Trid. ſeſſ.25. de re-*
gular. ſpiritualiter tantum, *Barb. de Canonic. &*
dignit. c.42. n.71. & 107. Ventrigl. in prax. par.2.
adnot.15. §.1. num.19.

Et etiam à laicis juvenibus aſſociatus, Prælati,
12 & alii Superiores, Clauſuram Monialium in-
gredi non poſſunt ſinè aliqua neceſſitate, qua
occurrente, debent eſſe aſſociati paucis, gravi-
bus, ætate maturis & Eccleſiaſticis perſonis, ut
citata *Bulla Gregorii XIII.* diſponit, & eſt etiam
expreſſum in jure, ut *in c. ut juxta de offic. ordin.*
& in Clementina attendentes de ſtat. monac. §. Ipſos
autem, & ibi gloſ. & declaratum à *Sac. Congr.*
Epiſc.

Digitized by Google

Epiſc. & Regular. in Gallipolitana 22. Maii 1615.
his verbis = *Congreg. decrevit Epiſcopum, non niſi
in neceſſitatis articulo, & gravibus, maturæque æta-
tis Eccleſiaſticis perſonis aſſociatus Monaſteriorum
Monialium ſepta ingredi poſſe*, & eadem repetit *Ga-
vant. in manual. Epiſc. verb. Monialium clauſura
n.46.* ubi ait = *quibus cura eſt Monialium, non poſ-
ſunt ingredi, niſi in caſibus neceſſariis, cum paucis
Senioribus, ac Religioſis viris.*

Ex quibus planum ſit, quod ſi Vicarius Ca-
13 pituli in ingreſſu clauſuræ, etiam in caſu neceſ-
ſario, ſecum introduxiſſe laicos, & præſertim
juvenes (prout in Formula ſupponitur) Con-
ſtitutionis Gregorii ex hoc capite diceretur
tranſgreſſor, quia licèt DD. noſtri antiquiores
dubitaverint, an laici poſſent, nec nè, in viſita-
tione Monaſterii Monialium introduci, ex eo,
quia citata Clementina *Attendentes*, loquitur
ſimpliciter, *de aliis Viris honeſtis, & maturis*, &
non diſtinguit, an debeant eſſe Clerici, vel laici,
hodiè tamen dubitationem ſuſtulit, tam ipſa
Conſtitutio Gregorii, quam citatum Decre-
tum Congregationis, in quibus prohibetur,
quod laici non introducantur, quod & ita ob-
ſervari debere eadem Congreg. mandavit in
Tarviſina 20. *Novembr.* 1601. quæ habetur in
originali regiſtro *fol.* 105. etiamſi eſſent Officia-
les, ſeù Santeſii ejuſdem Monaſterii, ut in *Genu.
16. Januarii 1607. in regiſtro fol. 2. & 3. & in Lu-
cana 22. Jan.* 1610. *fol.* 15. quæ Decreta prout
hic jacent refert teſtis fidelis *Fagn. in d.c. ut juxta
num. 23. de offic. ordin.*

Quæ Decreta intelligenda ſunt de illis laicis,
14 qui à Prælatis, & Viſitatoribus introducuntur
ex levitate, & abſque ullo Juſto motivo, v. g.
quia ſunt Viſitatoris, aut alicujus Monialis con-
ſanguinei, & videre curioſi, vel nullam præ-
ſtant, nec præſtare valent Viſitatori in re, quam
gerit operam. Cæterum ſi Prælatus Viſitator
occaſione ingreſſus indiget in faciem loci ad
ſuccurrendum neceſſitati, vel promovendam
utilitatem Monaſterii, conſilio, & auxilio ali-
cujus Periti laici, utique unum, aut plures ſe-
cum ducere poterit, quia tunc laicus, non tan-
quam comes, & ſocius ingreditur, ſed tanquam
Peritus neceſſarius, prout deducitur ex alia eju-
ſdem Congregationis reſolutione emanata 18.
Febr. 1593. quam refert, & originaliter in Ar-
chivio Traguríen. ſervari teſtatur *Pac. Jord. elu-
cubrat. to. 2. lib. 7. tit. 12. nu.* 103. in qua ſic habe-
tur *Nel viſitare i Monaſterii delle Monache entrino
con V.S. ò ſuo Vicario ſolamente perſone Religioſe, &
honeſte ſecondo la Bolla di Pio V. e non v'entri alcun
laico, ſe non quando l'Ordinario lo giudicaſſe neceſſa-
rio per alcun giuſto riſpetto.*

Dubium igitur ſolū oritur circa numerum
15 perſonarum qualitates requiſitas habentium,
quas Prelati, & alii Viſitatores Ordinarii, & de-
legati, poſſūt ſecum ducere in clauſuram, cum
Bulla Gregorii numerum non determinet, hoc
dubium movet, & reſolvit *Fagnan. loco mox ci-
tato nu. 30.* ſic = *Pondera primò nam in declaratoria
Gregorii non determinatur numerus perſonarum, quas
Prælati poſſunt ſecum ducere intrà ſepta Monaſterii
Monialium, determinatur tamen in præcitata Cle-
mentina Attendentes de ſtat. monach. à qua Conſtitu-
tio Gregorii recipit interpretationem paſſivam, juxta
text. in l. 2. Cod. de noxal. unde ſi Viſitatores introdu-
cerent plures, quam octo ibi* (ideſt in Clementina)
*præfinitas, utique pœnas Conſtitutionis non evaderent,
& hoc planum.*

Nam ut ipſe *Fagn. n. 31. & ſeqq.* probat, cum
16 ſignificatio illius verbi, *paucis*, in iure ſit varia,
non valet reſtringere dictum numerum, ſed
arbitrio judicantis relinquitur, arbitrium verò
ad juris correctionem non extendatur, ſed po-
tiùs à jure reguletur, numerum in d. Clemen-
tina præfixum attendendum eſſe, & cum *Fagn.*
videtur concordare *Pirhing. in jus can. lib. 1. tit.
31. de offic. ord. n. 98. verſ. notandum tertio*, ubi
loquens de eadem re concludit ſic = *verum con-
ſtitutio hujus c. locum tantum habet quando viſitan-
tur Monaſteria Virorum, in viſitatione verò Mona-
ſteriorum Monialium, ſervandum eſt, quod ſtatuitur
in Clementina 2. §. Ipſos autem Viſitatores de ſtat.
Monach. ubi diffinitur numerus admittendorum tem-
pore viſitationis Monialium &c.* ex quibus bene in-
fertur, quod Viſitatores excedentes dictum
numerum octo, pœnas Conſtitutionis incur-
rent, qui verò dicto numero contentatur le-
gem non lædit, qui autem utitur minori, me-
lius facit.

Viſà monitione. Si Vicarius Capituli expleto
17 ſyndicatu, ex quo conſtet ipſum reum eſſe de
tranſgreſſione d. Bullæ Gregorii: monitus ab
Epiſcopo = *ad dicendum cauſam quarè, non debeat
declarari incidiſſe in excommunicationem contentam
in Bulla Gregorii XIII. quæ incipit. Dubiis &c.* ap-
pellet ab hac Cenſuræ comminatione, non de-
bet recipi, nec admitti ejus appellatio, ſed ad
declaratoriam deveniendum erit, à qua ſi ite-
rum appellaverit, tempore debito; tunc erit in
publicatione cenſuræ ſuperſedendum, præfixo
termino ad proſequendam appellationem, niſi
tranſgreſſio Bullæ eſſet notoria, & cum aliquo
ſcandalo ſequuta, nam tunc poſſet Epiſcopus
ad denunciationem devenire, non obſtante
appellatione poſt declaratoriam interpoſitâ,
quia remedium appellationis in cenſuris latis
à iure, admittitur, quotiès Judex potuit in facto
errare, & reum gravare, non autem quando
factū eſt certum, & tranſgreſſio, cui annexa eſt
cenſura excuſari non poteſt, ut ſupra jam dixi.

Incurriſſe excommunicationem. Vicarius Capi-
18 tuli qui dicitur Vicarius juriſdictionis Epiſco-
palis, ſi in ingreſſu Clauſuræ Monialium non
ſervat formam traditam in d. Conſtitutione
Gregorii XIII. pro prima vice Interdictum, pro
ſecunda ſuſpenſionem, & pro tertia excōmu-
nicationem incurrit, ut ibi cavetur, & planum
eſt; neque me terret auctoritas contraria *Bonac-
cin. de cenſur. & pœn. viol. clauſur. quæſt. 4. punct.
5. numer. 11. verſic. ex dictis patet, & Ventrigl.
in prax. parte 1. adnot. 5. §. 1. num. 46.* aſtruen-
tes

Digitized by Google

tes, Vicarios Generales, vel Prælatos ſæculares Epiſcopo inferiores habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, in Clauſuram Monialium ingredientes, ut ſuprà, non affici pœnis d. Conſtitutionis, neque aliam excommunicationem incurrere eâ non ſervatâ, ex eo quia ibi non ſunt expreſſi, imò miror, quod Viri tam docti potuerint in hanc ire ſententiam.

Etenim volens *Greg. XIII.* dubium exortum
19 ſuper intelligentia ſuæ primæ Bullæ, quæ incipit = *Ubi gratiæ* declarare, in hac alia, quæ inci-
„ pit *Dubiis* ſic ait = Conſtitutione itē noſtrâ fuit
„ proviſum, nè cui in poſterum, niſi in caſibus ne-
„ ceſſariis ſepta Monaſteriorum Monialiū ingre-
„ diendi concederetur licentia, à nonnullis dubi-
„ tatum fuiſſe ſciamus circà perſonas, quæ alte-
„ rius ad id licentiâ non indigent, ſed ſui aucto-
„ ritate officii nituntur, an liceat eis pro libito ſuæ
„ voluntatis hujuſmodi ſepta ingredi, vel potiùs
„ ſervare debeant ipſi quoque regulā à Cocilio
„ præſcriptam (Hæc in proæmio) & in diſpoſiti-
„ va = Nos omnē hæſitationis materiam tollere,
„ & viam ſcandalis præcidere, ac Sanctimonia-
„ lium quieti conſulere volentes, harum tenore
„ auctoritate Apoſtolicâ declaramus, Prælatos
„ omnes tam ſæculares, quàm regulares, quibus
„ cura, & regimen Monaſteriorum Monialium
„ quovis modo incūbit, facultate ſibi ex officio
„ attributā ingrediendi Monaſteria prædicta, ita
„ demum uti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſ-
„ ſariis, & à paucis, iiſque Senioribus, ac Reli-
„ gioſis perſonis comitati &c. Quod ſi cōtrafece-
„ rint eadem auctoritate ſtatuimus, qui Pontifi-
„ calis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, quā
„ cōtrafecerint ab ingreſſu Eccleſiæ interdictos,
„ pro ſecunda à munere Pontificali, & à Divinis
„ ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia de-
„ claratione excommunicatos exiſtere, regulares
„ verò omni officio, ac miniſterio privatos ex-
„ communicationi ſimiliter ſubjacere.

Verus propterea ſenſus iſtius Conſtitutionis
20 eſt, quod omnes Superiores, qui alienâ licentiâ non indigent, ingredientes clauſuram Monialium in caſibus non neceſſariis, & nō à paucis, ac Senioribus, & Religioſis perſonis comitati, pro prima vice iuterdictum, pro ſecunda ſuſpenſionem à divinis, & pro tertia excommunicationem incurrunt: neque dicendum, quod Vicarii Generales, & alii Prælati inferiores non fuerint nominati, neque expreſſi: tum
21 quia non corticì verborū eſt inhærendum, ſed legiſlatoris menti, cui verba debent inſervire, vulgato *c. humanæ 22. quæſt. 5.* tùm quia ſatis illos expreſſit, & nominavit in Bullæ proæmio, quod cauſam finalem, & mentem, ac animum loquentis oſtendit ut pluribus cumulatis do-
22 cet *Barboſ. axiom. 192. per tot.* in illis verbis = *à nonnullis dubitatum fuiſſe ſciamus circà perſonas, quæ alterius ad id licentiâ non indigent, ſed ſui auctoritate officii nituntur*, eccè omnes Superiores, & in illis verbis diſpoſitivæ ibi = *Nos omnem hæſitationis materiam, tollere volentes, declaramus, Prælatos omnes, quibus cura, & regimen Monaſteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributā ingrediendi Monaſteria*, eccè Vicarios Capitulares, quibus ut præmiſſum eſt, attributa eſt à jure facultas viſitandi Monaſteria Monialium.

Neque verba hæc per ſe clara, & effrænata
23 reſtringi poſſunt ab aliis verbis ſubſequentibus ibi = *qui Pontificalis dignitatis fuerint*, quia ex his ſolum infertur, quod ſi Superior, qui contrafecerit, ſit Pontificali dignitate inſignitus, ſecundâ vice præter ſuſpenſionē à divinis, etiam à munere Pontificali ſit ſuſpenſus, non autem deducitur, quod cæteri Prælati inferiores pœnas non incurrant, ut volunt *Bonaccin. & Ventrigl.* quia ſi hoc eſſet verum, ſtatim daretur præcedentium correctio, & contrarietas, quæ ſemper eſt vitanda, maximè quando verba ſunt ſatis clara, ut hic, *Rota coram Coccin. deciſ. 2338. n. 5. & 6.* & paſſim alibi, & ordine inverſo gra-
24 viùs punirentur Epiſcopi, & Archiepiſcopi, quam inferiores, & tamen ubi agitur de imponenda pœna cenſuratum, vel corporis afflictiva, mitiùs puniuntur exiſtentes in Dignitate,
25 quā cæteri inferiores, ut docet *gloſ.* punctualis *in c. exigit de cenſ. in 6.* in figuratione caſus *notab. 5. Paſſerin. in c. qui pontificali nu. 7. de off. jud. deleg. in 6.* imò ſi talis interpretatio daretur, tota Bulla eſſet everſa, & quod ad præcidenda ſcandala ibi ſtatutū fuit, ſcandalis viam ſterneret, cum iſti Prælati Epiſcopo inferiores abſque metu cenſurarum, poſſent clauſuram ingredi abſque neceſſitate, & ad libitum, quod eſt intolerabile abſurdum. Quarè dum clarè conſtat de Pontificis conſtituentis mente, non debe-
26 mus curare de verbis: quia non ſermoni, ſed rei eſt ſermo ſubjectus *c. petitio de procurat.*

Erronea quoque eſt alia propoſitio ejuſdem
27 *Bonaccinæ* loco ſupra allegato firmata, nempè, quod tam Prælati Sæculares, quàm Regulares ingredientes clauſuram Monialiū ex cauſa neceſſaria, non incurrunt excommunicationem ſi ſoli ingrediantur, vel ſi ſecum ducant perſonas non religioſas, nec ſenes: quia ut ipſe dicit, pœnę Conſtitutionis Gregorii, extenduntur ſolum ad ingredientes in caſibus non neceſſariis nam Pontifex Gregorius, declarando ſuam primam Bullam, per modū novæ legis. ſtatuit, quod ſuperiores, qui alterius licentiā non indigent pro ingreſſu; facultate, quæ eis ex officio datur, non utantur, niſi in caſibus neceſſariis, & non niſi à paucis, & religioſis perſonis fuerint comitati, ut patet ex ſupra citatis verbis ibi = *facultate prædictâ ita demum uti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus*
28 *ac Religioſis perſonis comitati*: & ſic dum dicit = *ſi id faciant in caſibus neceſſariis*, ponit conditionem non modum *Barb. dict. 364. num. 1.* & dum dicit, *& à paucis comitati*, virtute illius
29 copulæ, & hanc aliam conditionem, prout juris eſt ęqualiter conjungit, & duo principaliter requirit, nempè neceſſitatem, & ſocios ſenes, & Re-

& Religioſos: ideòque ad evitandas pœnas conſtitutionis, non ſufficit alterum verificari, ſed debet per neceſsè utrumque concurrere, *Gratian. diſcept. 968. num. 16. Rot. coram Pamphil. dec. 710. num. 6.* & in terminis id. Bullæ ponderant *Fagnan. loco ſupra allegato num. 29. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. num. 200. verſ. ſuperiores*: aliàs ſequeretur ſecundum laxam opinionem *Bonaceina*, quod Prælati Epiſcopo inferiores, effictâ aliquâ ingreſſus in clauſuram neceſſitate (quod effingere non eſſet difficile) poſſent ſine teſtibus ingredi ſoli pro libito, & abſque timore pœnæ: quo nihil abſurdius, & nil injurioſius ſanctioni Apoſtolicæ.

Concludendum propterea videtur, quod Vi-
30 carius Capituli, de ingreſſu in clauſuram Monialium poſſit Syndicari. Primò quando ingreditur ſine neceſſitate, de qua debet ſibi conſtare per relationem Abbatiſſæ, & Monialium, *Criſpin. de viſit. paſtor. par. 2. §. 32. num. 113.* ſecundò quandò ſecum duxit, & introduxit numerum ſeperfluum, & exceſſivum perſonarũ. Tertiò quando eſt ingreſſus ſolus ſine ſociis, vel cũ ſociis laicis, præſertim juvenibus: quia in his caſibus, eſt conſtitutionis Gregorii tranſgreſſor, prout ſunt omnes alii ſuperiores, qui ſuper
31 eiſdem delinquunt. Ab excommunicatione autem, quam fortè incurrerit, poterit ab Epiſcopo abſolvi, cum non ſit reſervata, ut probat *Fagn. in c. nuper num. 38. de ſent. excom.* Cœtera, quæ pertinent ad jus, tempus, & qualitates electionis Vicarii Capitularis, tradidi *tom. 2. tit. 16. for. X. num. 13.*

De excommunicatione contenta in Clementina 1. de privileg.

Regulares, qui Sacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ Unctionis infirmis ſæcularibus miniſtrant, vel matrimonia ſolemniter benedicunt ſine licentia Parochi expreſſa (exceptis caſibus privilegiatis) excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, ut habetur in hac Clementina. Quarè conſtito de dd. Sacramentorum adminiſtratione inſcio Parocho per eos facta, poterit Epiſcopus eodem Parocho, vel Promotore Fiſcali inſtante, contrafacientes excommunicatos denunciare, præmiſsâ declaratoriâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLII.

Attentis compatitione, & inſtantiâ R. Parochi Eccleſiæ N. & depoſitionibus teſtium per eum inductorum, ex quibus conſtat, P. N. Ordinis N. miniſtraſſe, *& miniſtrare præſumpſiſſe* N. laico ſæculari infirmo Sacramentum Euchariſtiæ (vel extremæ Unctionis) abſque ejuſdem Parochi ſpeciali licentia, dicimus, & declaramus, prænominatum P. N. incurriſſe excommunicationem contentam in Clementina 1. de privil. Papæ reſervatam, & ut à ſubditis noſtris vitetur, eſſe publicè denunciandum, prout nos per affixionem Cedulonum *denunciari volumus*, & mandamus.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Regulares adminiſtrantes infirmis ſæcularibus Sacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ Unctionis ſine Parochi licentia, cenſuras incurrunt, & ab Ordinario denunciari poſſunt, & nu. 2. 3. 4 & 5.*

6 *Privilegium alieni Ordini Regularium conceſſum miniſtrandi tempore infirmitatis ſæcularibus Sacramenta prædicta, non ſuffragatur cæteris Regularibus, per ſolam generalem communicationem.*

7 *Regulares contravenientes Clementinæ 1. de privileg. poſſunt denunciari excommunicati ſine monitione, vel cum monitione, & nu. 8. & 9.*

10 *Regulares delinquentes in adminiſtratione Sacramentorum, puniuntur ab Epiſcopo jure delegato.*

Narratur vexatio, & patientia Auctoris.

Denunciationis.

FORMULA XLIII.

HIC auctoritate ordinariâ, ut à ſubditis noſtris evitetur, denunciatur, & declaratur excommunicatus excommunicatione majori Papæ reſervatâ P. N. Ordinis N. Ex eo, quia abſque ulla licentia proprii Parochi auſus fuit contra prohibitionem Sac. Canonum miniſtrare N. laico ſæculari infirmo, Sacramentum Euchariſtiæ (vel extremæ Unctionis) præcipimus propterea omnibus noſtræ

Digitized by Google

noſtræ Curæ ſubjectis, ut illum evitare curent, neque ad divina admittant, aut ei ave dicant, ſub pœnis &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

CON autorità Ordinaria, accioche ſia dalli noſtri ſudditi evitato, ſi denuncia, e dichiara ſcommunicato di ſcommunica maggiore riſervata al Sommo Pontefice, il P. N. dell' Ordine N. perche ſenza alcuna licenza del proprio Paroco, hà hauto ardire contro la prohibizione de ſacri canoni, d'amminiſtrare ad N. laico ſecolare infermo, il Sagramento dell' Eucariſtia (ò dell' eſtrema Unzione) Si comanda per tanto à tutti alla noſtra cura ſpirituale ſoggetti, che debbano evitarlo, e di non ammetterlo alle coſe Sacre, e Divine, ne di communicare con eſſo ſotto pæna &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

E*T MINISTRARE PRÆSUMPSISSE.* Attentâ d. Clementinæ clarâ diſpoſitione, non
1 ambigitur, quod ſi à Regularibus violetur,
poſſint ab Ordinario excommunicati denunciari: imò debet hoc facere, prout ſibi injungitur illis verbis = *quos etiam locorum Ordinarii, poſtquam de hoc eis conſtiterit, excommunicatos faciant publicè denunciari*: & probant auctoritates, & Decreta allegata *par.1. tit.6. ad form.20. n.16.* hoc tamen ſanè debet intelligi, quando nulla, nec expreſſa, nec ſaltem præſumpta accedit Parochi licentia, tunc enim Regulares, dicta Sacramenta miniſtrando, verè dicuntur præſumere: at ſi quis laicus ſæcularis jam jam
2 eſſet animam expiraturus, & copia Parochi
haberi non poſſet ad adminiſtrandũ viaticum, vel ungendum Sacro oleo infirmum, tunc poſſet Regularis Sacerdos hæc Sacramenta miniſtrare, abſque ullius excommunicationis incurſu: quia in hoc caſu ratihabitio Parochi ſtatim clarè præſumeretur, *Graff. dec. aur. par. 5. lib. 4. c. 20. nu. 6. Lauret. de Franc. contr. par. 1. quæſt. 6. verſ. duodecimo, Medic. in ſum. peccat. par. 2. quæſt. 78. nu. 164.*

Si autem Regulares Clementinæ violatores
3 ad ſe excuſandum dicerent, prædicta Sacra-
menta infirmis ſæcularibus miniſtraſſe ignoranter, bonâ fide, & ſub credulitate ſuorum privilegiorum (quidquid ſit dicendum in foro conſcientiæ) hæc excuſatio in foro externo, non
4 admittitur, quia ignorantia facti, & non juris
excuſat, *c. ignorantia de regul. jur. in 6.* privilegia verò, quibus Regularibus conceditur, ut poſſint Euchariſtiam miniſtrare fidelibus omni tempore præterquam in die Paſchatis, non extenduntur ad miniſtrationem viatici tempore infirmitatis, niſi de hoc fiat expreſſa mentio, ut fatentur *Paſqualig. ad contr. Lauret. de franc. par. 2. quæſt. 25. num.2. & Paſſerin. de ſtat. homin. tom. 2. quæſt. 187. art. 1. num. 940. & 988. in fin.* (plus æquo deſenſores acerrimi Regularium privilegiorum) juxta dclarationem *Leonis X.* in Concilio Lateranenſi factam, de qua in *Bullar. tom.1. Conſt.22. §.7.* ubi ſic habetur = *Euchariſtiæ verò, & extremæ Unctionis, aliaque Eccleſiaſtica Sacramenta illis, quorum etiam infirmorum, ac decedentium confeſſiones audierint, dicentibus proprium Sacerdotem illa ſibi dare denegaſſe, dare nequeant, niſi denegatio ſine legitima cauſa facta, vicinorum teſtimonia probata, aut requiſitio coram Notario publico facta doceatur*: & pluriès declaravit *S. Congr. Concilii* nempè *in Nullius 19. Septembr. 1637. in Ripana 13. Febr. 1652. & in Gerunden. 13. Febr. 1694. Pignatell. conſult. 306. tom. 1.*

Privilegium hoc ſpeciale, miniſtrandi ſcili-
6 cèt tempore infirmitatis hoſpitibus, etiam ſæcu-
laribus extraneis Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis, alicui ordini Regularium conceſſum, non ſuffragatur cæteris Regularibus per ſolam generalem communicationem privilegiorum: quia cum ſit contrà jus commune, & Bullam prædictam *Leonis X.* à Concilio Lateranenſi approbatam, & involuat præjudicium Parochorum, nunquam cenſetur communicatum, niſi ſpecialiter, & expreſsè conceſſum ſit, ut probant auctoritates, & Decreta, quæ ad hoc firmandum allegata ſunt, *par.2. tit.13. ad form. 4. num.33. 34. & ſeqq.*

Denunciari volumus. Denunciatio, & publi-
7 catio hujus cenſuræ juxtà rigorem hujus Cle-
mentinæ fieri poteſt abſque ulla monitione, ut colligitur ex ſupra notatis verbis = *poſtquam de hoc eis conſtiterit, excommunicatos faciant publicè denunciari*; nihilominus cum detur caſus in quo juxtà DD. ſententiam admittitur excuſatio, & in quo Regulares adminiſtrãtes poſſunt ſe tue-

ri

Google

tueri ſpeciali privilegio, tutiùs eſt præmittere monitionem *ad dicendum cauſam quarè non debeat denunciari excommunicatus*, hæc enim monitio hic non turbat Regularium exemptionem, *Paſſerin. de ſtat. hom. tom. 3. quæſt. 189. art. 10. num. 782.* ubi invitus admittit, quod Regulares contravenientes Clementinæ, poſſint citari, & excommunicati denunciari: quia conceſſo cõſequente, videtur etiam conceſſum antecedens, ſinè quo conſequens obtineri non poteſt, ut de
8 hac eadem cenſura loquendo magis libentèr fatetur *Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 33. nu. 149. ver. notandum ultimo.*

Quod ſi Regularis transgreſſor ab Ordinario
9 monitus ad dicendum cauſam quarè &c. licentiam Parochi expreſſam, vel ſaltem de jure præſumptam habuiſſet, vel de privilegio nõdoceat, poterit (ſi Ordinario ita expedire videatur) excommunicatus denunciari, appellatione, & cæteris frivolis excuſationibus non attentis, juxtà terminos caſus in *Neapolitana 5. Junii 1700.* in quo cum Monachus Oiiveranus miniſtraſſet Sacramentum extremæ Unctionis, ſinè licẽtia Parochi, Hoſpitl laico ſæculari commoranti in Monaſterio, & ad ſe excuſandum afferret particulas librorum Monaſterii, ex quibus apparebat fuiſſe pluriès aliis ſæcularibus ibidẽ infirmis à Monacis d. Sacramẽtum adminiſtratum, & ideò ipſum illud adminiſtraſſe bona fide, & cum credulitate id ſibi licere, & nullam incurriſſe excommunicationẽ: imò Archiepiſcopum, qui eum excommunicatum denunciaverat non obſtante appellatione interpoſitâ ad AC. nullitèr proceſſiſſe prætenderet: propoſitâ cauſâ ſub d. die in plena *Congreg. Concilii* reſponſum fuit = *Cenſuras ſuſtineri, & detur facultas Ordinario abſolvendi in forma privata.*

Et hic nota, quod ſi Regulares alio modo
10 delinquerent in adminiſtratione Sacramentorum, poſſent ab Epiſcopo tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato puniri vigore *Conſtit. Greg. XV.* quæ incipit *inſcrutabili*, per extenſum à me datæ *par. 1. in Appendice pag. 305.* prout firmavit *Rot. in Firmana juriſdictionis 10. Maii 1700. coram R. P. D. Molines Decano*, quam pariter dedi *par. 2. in Appendice deciſ. 40.* pro cujus, & aliarum paucarum deciſionum reimpreſſione, ad opus fulciendum additarum, vexationem ab Impreſſore Camerali humiliatus ſuſtineo, & dico patiẽtèr = *Domine vim patior, reſponde pro me*: qui autem me vexat, ut vincat canit.

Flectere ſi nequeo Super, Acheronta movebo.

potens enim eſt. Verum plena Camera juſtitiâ & æquitate Principe digna, lite ultrà biennium protractâ, & poſt plura damna paſſa, ab injuſta vexatione me liberavit.

De excommunicatione contenta in Clementina 1. de ſent. excom.

Quia nõnulli DD. Morales Ordinum Regularium ſuſtinere perperàm nituntur, quod eorum privilegia, quibus concedebatur, ut pro ſuis feſtis, vel aliis certis diebus, non tenerentur ſervare Interdicta, non fuerint à Concilio Tridentino revocata: contingit aliquandò, quod horum opinione freti, Interdicta localia generalia per Ordinarios promulgata, Regulares non ſervant: Undè quatenus caſus eveniat, conſtito de Interdicti violatione, ad ſequentem declaratoriam deveniendum erit.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLIV.

Viſis relatione, inſtantiâ noſtri Promotoris Fiſcalis, *& teſtium depoſitionibus*, ex quibus conſtat PP. N. N. Ordinis N. in eorum Eccleſia non ſervaſſe interdictum generale *per Nos promulgatum* in loco N. quod matrix Eccleſia d. loci ſervat; ſed illud, publicè celebrando, laicis ſæcularibus ſanis *Eucharistiam miniſtrando*, & cadavera ſepeliendo, violaſſe, illos ad obſervantiam Decreti *S. Concilii Trid. c. 12. ſeſſ. 25. de regular. reducere cupientes*, tanquàm incurſos in excommunicationem *Clementinæ 1. de ſent. excom.* dicimus, & declaramus, prænominatos PP. N. & N. eſſe publicè denunciandos, *prout denunciari volumus*, & mandamus, ut ab omnibus noſtræ juriſdictioni ſubjectis evitari debeant, & poſſint &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *In facto notorio pro inſtructione Judicis requiritur proceſſus facti.*
2 *Citatio ad dicendum cauſam quarè, requiritur ex urbanitate, etiam in facto notorio.*
3 *Nemo præſumitur velle delinquere ſinè cauſa.*
4 *Datur forma citationis ad exibendum privilegium.*
5 *Privilegia Regularibus conceſſa antè Concilium ſunt revocata.*
6 *Regularibus allegantibus privilegium, niſi illud exhibeant, non eſt credendum.*
7 *Regulares tenentur obſervare Interdicta ab Epiſcopo promulgata non obſtante contrariâ conſuetudine.*
8 *Interdictum locale generale non eſt Regularibus inti-*

intimandum, niſi ad cautelam.
9 *Regulares adminiſtrantes Sacramenta ſæcularibus ſanis, tempore Interdicti, ab Epiſcopo poſſunt puniri.*
10 *Epiſcopus pro obſervantia Decretorum Concilii, poteſt cenſuris Regulares punire, & num. 11. & 12. & 20.*
13 *Regulares Cenſuris, quandò delinquunt, ab Ordinario coercendi, & non aliis pœnis, & allegantur rationes, & num. 14. 15. 16. 17. 18. & 19. & 21.*
21 *Cui licet, quod eſt plus, licet quod eſt minus.*
22 *Quando non liquet de violatione Interdicti, & dubium eſt, eſt ſuperſedendum in denunciatione cenſurarum,*

Denunciationis.

FORMULA XLV.

HIC tàm auctoritate Ordinariâ, quam delegatâ Concilii Trid. ut ab omnibus noſtræ juriſdictioni ſubjectis evitari poſſint, & debeant, denunciantur, & declarantur excommunicati excommunicatione majori RR. PP. NN. Conventus N. Ordinis N. ex eo, quia non obſtante publicâ promulgatione Interdicti Eccleſiaſtici localis generalis loci N. auſi fuerunt publicè celebrare Miſſas, miniſtrare Sacramentum Euchariſtiæ laicis ſæcularibus ſanis, & cadavera ſepelire in eorũ Eccleſia, contrà prohibitionem expreſſam *Clem. 1. de ſent. excom. & Sac. Concil. Trid. c. 12. ſeſſ. 25. de regular.* & ſic illud damnabili præſumptione violare. Præcipimus igitur eiſdem noſtræ juriſdictioni ſubjectis, ut omninò illos evitare debeant, ſub pœnis à Sac. Canonibus participantibus cum excommunicatis inflictis &c.

N. Epiſc. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità tanto Ordinaria, quanto delegata dal Sagro Concilio di Trento: accioche da tutti quelli, che ſono ſoggetti alla noſtra giuriſdizione poſſano, e debbano evitarſi; ſi denunciano, e dichiarano ſcommunicati di ſcommunica maggiore li PP. infraſcritti dell'Ordine N. perche non oſtante l'Interdetto locale generale Eccleſiaſtico, da noi promulgato, e poſto nel luogo N. hanno publicamente celebrato le Meſſe, amminiſtrato il Sagramento dell'Euchariſtia à i Secolari ſani, e ſepellito i Cadaveri nella loro Chieſa, e così con dannabile preſunzione, e contro la proibizione eſpreſſa della *Clementina 1. de ſent. excom.* e del Sagro Concilio di Trento, l'hanno violato. Onde ſi comanda à tutti i ſudditi alla noſtra giuriſdizione ſogetti, che debbano onninamente evitarli, e di non ardire d'ammetterli alla participazione delle coſe Sacre, e Divine, nè di communicare con eſſi ſotto pena &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

Nomi delli Scommunicati.

Il P. N. dell' Ordine N.
Il P N. dell' Ordine N.
Il P. N. dell' Ordine N.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

ET *TESTIUM DEPOSITIONIBUS*. Licèt in facto certo, & notorio ex quo re-
1 ſultat incurſus Cenſuratum ipſo jure, Ordinarius non debeat contra exemptos proceſſum inſtiuere in forma judicii, & formales partes Judicis aſſumere: attamen debet examinare teſtes ſuper facto notorio, qui dicitur proceſſus facti ad futuram rei memoriam, ſivè ad inſtructionem, & informationem ipſius Ordinarii: ſicuti etiam quamvìs in facto certo, & notorio non exigatur ad promulgandas cenſuras monitio, ſeù citatio; adhuc laudabiliùs eſt, & pra-
2 xis recepit, ut antè denunciationem, per modum lenitatis, & urbanitatis, excommunicandi citentur = *ad dicendum cauſam quarè non debeant denunciari excommunicati*; vel = *ad videndum ſe excommunicatos denunciari*: de qua laudabili pra-

xi

Google

praxi teſtantur *Gennen. c. mihi 57. n. 1. Fagnan. in cap. non poteſt n. 23. & ſeqq. de ſent. & re jud. Card. de Luc. Miſcellan. diſc. 14. n. 7. & 8.*

Et quia nemo præſumitur ſinè aliquo moti-
3 vo, & cauſa ſpontaneè delinquere, & nemo vel-
le facere, quod facere de jure non poteſt *Rot. co-
ram Gregor. dec. 531. n. 3.* in hac hypoteſi, Ordi-
narius cautiùs agendo, poterit committere, ut
monitio, ſivè citatio contrà exemptos violato-
4 res fiat ſic - *ad exhibendum ſpeciale privilegiũ Apo-
ſtolicum poſt Concilium Trid. conceſſum non ſervandi
Interdicta Eccleſiaſtica localia generalia ab Ordina-
riis locorum promulgata, infrà tres dies; aliàs ter-
mino elapſo, die immediatè ſequenti, videndum ſe
excommunicatos denunciari*: & ita certior fiet de
validitate denunciationis.

Nam ſi in termino violatoribus Interdicti
5 præfixo, privilegium ſpeciale non exhiberent;
ſed privilegia Regularibus conceſſa ante Con-
cilium allegarent, hæc tanquam ab eodẽ Con-
cilio revocata in *d. c. 32. & c. 22. ſeſſ. 25. de regu-
lar. Navar. conſ. 7. de privileg. per tot. Garc. de be-
nefic. par. 3. c. 2. n. 278. & ſeqq. Sayr. de cenſur. lib. 5.
c. 3. n. 29. & c. 11. n. 30. & 31.* ad evitandam ex-
communicationem *d. Clementinæ 1.* non ſuffra-
garentur, nec eſſent attendenda.

Sicuti nec eis ſuffragaretur privilegium ſpe-
6 ciale ſuppoſitum; ſed non productum: quia
non tenetur Ordinarius tali ſuppoſitioni, & aſ-
ſertioni fidẽ adhibere, ut jam declaravit Sum-
mus Pontifex *Innoc. X.* in cauſa *Angelopolitana
14. Maii 1648. ad 3. dubium, in quo proponebatur
= An Regularibus, etiam Societatis Jeſu aſſerentibus
ſe habere privilegiá, quo minus obediant Epiſcopo in
executionem Decretorum juris communis, Concilii
Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum; Ordi-
narii debeant ipſis adhibere fidem abſque exhibitione
hujuſmodi privilegiorum? Reſpondit, Ordinarios non
teneri hujuſmodi aſſertioni fidem adhibere abſque in-
tegrali privilegiorum exhibitione.* Quod Decre-
tum cum aliis emanatis in d. Cauſa famigerata,
referunt authenticè per extenſum *Tondut. de
prævent. par. 3. c. 3. n. 3. Paſſerin. de ſtat. hom. to. 2.
quæſt. 187. art. 1. n. 163.* & habetur impreſſum in
Bullar. tom. 5. pag. 498.

Nec minus eos excuſaret prætenſa contraria
7 Conſuetudo: quià Regulares exempti, qui ſpe-
ciale privilegium poſt Concilium conceſſum
non habent, Interdicta generalia localia ab Or-
dinariis locorum promulgata obſervare tenen-
tur, non obſtante aſſertâ Conſuetudine, etiam
immemorabili, ut reſpondit *Sac. Congr. Concilii*
adverſus Equites Hieroſolymitanos in *Cæſara-
uguſtana Interdicti 11. Junii 1695. ad 2.*

Per nos promulgatum. Interdictum locale ge-
8 nerale, licèt non ſit ſingulis intimandum, ſed
ſatis ſit, ſi promulgatio ſententiæ fiat in locis
ſolitis publicis judiciorum, *Sayr. de cenſur. c. 11.
n. 30. lib. 5.* adhuc ſi Regularibus ſpecialitèr in-
timaretur laudarem, quia ſi poſteà illud viola-
rent, de inobedientia Decretis Concilii, & con-
tumacia magis eſſent gravati.

Euchariſtiam miniſtrando. Si præter celebratio-
9 nem publicam miſſarum, quæ per ſe ſola ſuf-
ficit pro violatione Interdicti, Regulares ad-
miniſtraſſent, etiam ſanis ſæcularibus Eucharì-
ſtiam, prout ſupponitur in formulis tunc poſ-
ſent ab Ordinario ex duplici delicto cenſuris
puniri, nempè uti violatores Interdicti, tan-
quam illicitè adminiſtrãtes hoc Sacramentum,
vigore *Conſtit. Gregor. XV.* de qua dixi in præce-
denti formula, & pro indubitato tenet *Card. de
Luc. in Miſcellan. diſc. 16. nn. 10. 11. & 12.* ubi ait,
quod d. Gregorii Conſtitutio in hoc quæſtio-
nem dirimit.

Reducere cupientes. Per hanc clauſulam, ſivè
10 expreſſionem datur intelligi, quod Ordinarius,
quando agit contrà Regulares exemptos pro
obſervantia, & executione Decretorum Con-
cilii Trid. quæ eidem ſpecialiter fuerunt com-
miſſa, prout ſunt Decreta omnia, quę habentur
in *ſeſſ. 25. de regular.* poteſt illos non ſolum in
excommunicationem incurſos, excommuni-
catos denunciare; ſed jure proprio debita exe-
cutione (quatenus ſibi id expedire videatur)
cenſuris compellere, etiamſi habeant privile-
gium, quod excommunicari ab Ordinario non
poſſint, ut in terminis tradunt *Gennen. in prax.
c. mihi 57. n. 9. Piaſec. in prax. par. 2. c. 3. art. 6. de
viſit. Regular. nu. 77. Barb. ſupra Concil. d. cap. 22.
ſeſſ. 25. de regular. n. 5. & in Apoſtol. deciſ. collect.
297. n. 3. & 4. Bellett. diſq. cleric. par. 2. de pœnis
Cleric. §. 30. n. 6. verſ. an verò Regulares, Ciarlin.
contr. tom. 1. c. 50. n. 21. Pac. Jord. elucubr. tom. 2.
lib. 7. tit. 14. nu. 189. Card. de Luc. in Miſcellan. d.
diſc. 16. n. 14.* & declaravit *Sac. Congr. Concilii in
Limana 19. Septembr. 1625. ad 12. dubium*; in quo
cum proponeretur.

XII. Idem c. 22. ut exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus, & Monialibus, inter alia continet ſequentia verba, videlicet = Præcipit omnibus Epiſcopis in Monaſteriis ſibi ſubjectis, & in omnibus aliis in ſuperioribus Decretis ſpecialiter commiſſis &c. ut ſtatim præfata exequantur. Dubitatur modò, an in dictis rebus Regularium, & Monialium, in quibus ipſi Epiſcopo tribuitur juriſdictio, poſſit Epiſcopus hujuſmodi Regulares cogere, & compellere ſub cenſuris, aliiſquè remediis opportunis? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis aſſerunt ſuper illis verbis c. 13. accedere compellantur, quod eà, quia Concilium de cenſura mentionem non fecerit, Epiſcopus eos ſub dicta pœna cogere nequit.

Die 19. Septembr. 1625. Sac. Congr. Concilii ad ſingula dubia ſuperiùs propoſita hunc in modum reſpondit videlicet.

Ad I. &c.

Ad XII. in Decretis Epiſcopo ſpecialitèr commiſſis ſeſſ. 25. de Regularib. licere eidem Epiſcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis. prout per extenſum hæc, & alia refert *Barboſ. vot. dec. 125. poſt n. 42. lib. 3.*

Hæc ſententia firmiſſimũ habet in jure fun-

11 damentum, eò enim ipſo, quod Regulares à
Concilio, ſeù Conſtitutionibus Apoſtolicis in
aliquibus ſubduntur Epiſcopis, nulla ampliùs
circà ea remanet exemptio, quæ eos liberet à
cenſuris, dum modus non reſtringitur compel-
lendi; ſed per remotionem obſtaculi, cenſetur
eiſdem Epiſcopis reſtituta plenaria antiqua, &
habitualis, ſeù nativa juriſdictio ſicut in cæte-
ros de populo, ut firmant auctoritates allega-
tæ, & probat optimus *text. in c. præterea de offic. & pot. jud. deleg. in fin. illis* verbis = *quia ex eo, quod
cauſa ſibi committitur ſuper omnibus, quæ ad eun-
ſum ipſum ſpectare noſcuntur, plenariam recipit po-
teſtatem*, quem ponderat in his terminis *Frances
de Eccleſ. cathedr. c. 28. nu. 357.* Ideoque de pla-
no intrat regula, quod ubi pœna non eſt à jure,
vel lege determinata, imponitur arbitrio Judi-
cis, *Menoch. de arbitr. caſ. 365. nu. 2. & ſeqq.* qui
12 illam imponere debet juxtà qualitatem cul-
pæ, quæ pœna licèt ſit Judici arbitraria, adhuc
dicitur canonica, *Paſſerin. in c. romana nu. 25. de
ſupplend. negligent. prælat. in 6.* non autem poteſt
eligere reus, quæ ſibi ſit infligenda, quia hoc
eſt contrà rationem pœnæ, ut obſervat *Guaz-
zin. jun. ad defenſ. animar. lib. 2. def. 6. cap. 40.
num. 49.*

Præterea ad reducendum Regulares ad ob-
13 ſervantiam Decretorum Concilii, & Conſti-
tutionum Apoſtolicarum, ac Decretorum, nul-
la magis propria infligitur contrà eos pœna,
quàm Cenſurarum, tanquam medicinalis, &
proportionata delicto, & maximè in caſu for-
mulæ, ut in eo puniantur, in quo peccaverunt:
cœteræ enim pœnæ minus conveniunt ſtatui
Religioſorum: nam pœna Carceris, affert inju-
riam, famam Religionis, & carcerati onerat, &
14 gravamen infert continuum, & ideò Viris Re-
ligioſis manus ſatellicâ, raro inferenda eſt, &
non niſi in cauſis, & delictis gravibus. Pœna pe-
cuniaria eſt nimis impropria, cum Religioſi
15 nihil habeant de proprio, & Monaſterium, niſi
ex delicto ſubditi, ſit effectum ditius, non tene-
tur pro illius delicto, *c. delictum 76. de regular. jur.
in 6.* & ideò aliàs *Sac. Congr. Epiſc.* decrevit, quod
Epiſcopus debeat abſtinere à mulctis pecunia-
riis, contrà Regulares, prout refert *Nicol. in
floſc. verb. pæna nu. 7.* Pœnitentia publica, ſicuti
16 hodiè, nec Clericis ſæcularibus delinquentibus
non debet irrogari, *Gloſ. in c. de pænit. & remiſſ.*
ita nec minus Clericis Regularibus. Pæna pri-
vationis vocis activæ, & paſſivæ, ſeù inhabili-
17 tatis ad officia Religionis, inter Regulares, eſt
graviſſima, & duriſſima, ſunt verba *Paſſerin. de
elect. c. 25. nu. 619.*

Ex quibus benè infertur, quod dum Regula-
18 res ſuſtinere nituntur, quod Epiſcopi, qui in
certis caſibus, tùm à jure, tùm à Concilio, &
Decretis Apoſtolicis determinatis punire eos
poſſunt, non debeant, nequè valeant uti gladio
cenſurarum, laborant contrà proprium com-
modum. Verum hæc dicta ſint ex abbundanti,
cum ſuprà firmata concluſio, fulcro non indi-
geat robuſtiore: & clariùs infrà *tit. 3. ad form. 6.
num. 13.*

Privilegium autem, quod Regulares habent,
19 nè poſſint ab Ordinariis locorum excommuni-
cari, ſeù interdici, intelligi debet, in caſibus,
in quibus viget, & juvat exemptio, ut reſpon-
dent DD. ſuprà allegati, & res plana eſt.

Prout denunciari volumus. Quod Epiſcopus
20 poſſit denunciare excommunicatos Regula-
res exemptos, qui ob notorium delictum inci-
derunt in cenſuram juris, ut evitentur à ſubdi-
tis jam probatum fuit ſuprà ad *form. 1. §. Ultimo,
& ad form. 36. §. Porrò*: quæ concluſio difficulta-
tem non patitur in caſu ſuppoſito in Formula:
dum enim poteſt Ordinarius, ex mox firmatis,
jure proprio ad obſervantiam Decretorum
Concilii ſibi commiſſorum, Regulares exem-
ptos cenſuris compellere; multò magis poterit
ad eundem effectum, illos in cenſuram latam à
jure incurſos publicè denunciare: quia cui li-
21 cet, quod eſt plus, licet utique quod eſt minus
c. 53. de regul. jur. in 6. & in terminis violationis
d. *Clementinæ, & c. 12. ſeſſ. 25. de regular.* tradit
*Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 2. reſol. 210. num. 1.
verſ. Quinto fallit*, & hunc quoque articulum
declaravit prædicta S. Congr. Concilii in alia
pariter *Limana* de anno 1633. ad primum du-
bium, in quo cum fuiſſet propoſitum.

*Primò an Epiſcopus poſſit denunciare pro publico
excommunicato Regularem, & exemptum, ut evite-
tur ab omnibus, qui ob notorium delictum in cenſuras
inciderit?*

*Die 29. Januarii 1633. Sacra Congreg. &c.
reſpondit ad primum Regulares exemptos, qui ob
notorium delictum in excommunicationem incide-
runt, poſſe ab Archiepiſcopo denunciari excommu-
nicatos, ut ab aliis evitentur.* Quod Decretum
cum aliis dubiis, & reſolutionibus refert *Barb.*
loco ſuprà allegato *d. Vot. 125. poſt nu. 42. nu. 45.
lib. 3.*

Quandò autem de violatione Interdicti non
22 plenè conſtaret, & Regulares moniti ad dicen-
dum cauſam quarè &c. factum, & violationem
negarent, & juriſdictionem Ordinarii non de-
clinando, adverſus teſtes fiſcales exceptiones
juridicas proponerent, in denunciatione eſſet
ſuperſedendum, & deindè abſtinendum, niſi
de violatione liqueret.

De excommunicatione contenta in Conſtit. Alexandri VII. Fęlici in Bullar. tom. 6. Conſt. 153.

In viſitatione Monaſteriorum Monialium,
Regularibus ſubjectarum, eorum Superiores
plura ex hac Bulla ſub diverſis pænis, & præ-
ſertim Cenſurarum, ſervare debent, quæ ſi non
fecerint, Ordinariis locorum ſubduntur. Pro
inſtructione igitur Epiſcopi, hic illam referre
in neceſſariis, non erit inutile, in ea enim hæc
habentur.

„ Fęlici Sacrarum Virginum ſtatui &c. San-
cimus

Digitized by Google

,, cimus, & in poſterum intrà fines Italiæ, & Inſularum adjacentium Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, & quibuſcũque aliis Superioribus Regularibus, quibus alioquin cura, & regimen Monaſteriorum Sanctimonialium quovis modo incumbit, intrà ſepta eorundem Monaſteriorum nullatenus ingredi liceat, niſi ex cauſa Viſitationis localis, & hoc ſemel tantum in anno, ita ut in eo anno, in quo unus ex memoratis Superioribus viſitaverit, alius Superior à Viſitatione hujuſmodi ſe omninò abſtineat.

,, §. 2. Quod ſi ob Clauſuram, quæ à Sancta Tridẽtina Synodo, etiam in Monaſteriis exemptis Curæ, & vigilãtiæ Epiſcopi in primis committitur, ob aliam urgentem, ac neceſſariam cauſam oportuerit Superiorẽ Regularem eodem anno pluriès ingredi ſepta Monaſterii, tunc non alitèr ingrediatur, quam cum pręſentia Epiſcopi Diæceſani, vel alterius perſonę Eccleſiaſticæ Sæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis ab ipſo Epiſcopo ad hoc ſpecialitèr deputatæ.

,, §. 3. Viſitet autem Superior Regularis interiorem Clauſuram per ſe ipſum, non autem per alium, etiamſi fuerit legitimè impeditus, quo caſu differatur viſitatio ad aliud tempus, quo ceſſaverit impedimentũ, & Viſitationem celeritèr, & unicà die, debita tamen cum diligentia abſolvat, nec antè ortum ſolis eam incipiat, nec poſt occaſum protrahat, neque ipſe Viſitator, neque ejus Socii ullam ſumant in Monaſterio refectionem. Porrò ſi viſitet Generalis, poſſit ſecum haberè duos Socios ſui Ordinis; ſi alius à Generali, unum tantum, excluſis omnibus aliis, etiam ratione officii; Qui quidem Socii aſſumantur exemplares, & maturæ ætatis, & in actu Viſitationis à Viſitatore nunquam ſeparentur, ſed eum aſpicere, & ab ipſo aſpici ſemper poſſint.

,, §. 4. Ac prætereà Viſitatori aſſiſtant quatuor Moniales ex Senioribus Monaſterii, quæ ſimilitèr Viſitatione durante, nunquam ſeparentur à Viſitatore, & Sociis &c. Viſitatio verò perſonalis fiat ad Crates, & omninò extrà Clauſuram Monaſterii, & per ipſummet Superiorem dumtaxat &c.

,, §. 5. Ad hæc Confeſſor Sanctimonialium, tàm Ordinarius, quàm Extraordinarius minimè ingrediatur ſepta Monaſterii, niſi ad Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis miniſtranda Monialibus, vel aliis perſonis infirmis ibi degentibus, nec non ad commendandam animam Agonizantium, nec unquam ingrediatur, niſi cum Socio, qui ſit probatæ Vitæ, & maturę ætatis, ſemperquè maneat in ea parte Monaſterii, quâ Confeſſorem videre, & ab ipſo videri ſemper poſſit.

,, §. 6. Inſuper diſtrictè præcipimus memoratis Superioribus Regularibus, ut infrà terminum duorũ menſium à publicatione pręſentis Conſtitutionis computandorum revocent ad Clauſtra Confeſſores, eorumquè Socios, Concionatores, & alios quoſcũque Regulares apud Monaſteria Monialium, vel aſſiduè, vel ad tempus quocunque titulo pernoctare ſolitos: nevè permittant eoſdem, ſeù alios Regulares, intra ſeù propè, ſepta Monaſteriorum hujuſmodi habitare, vel commorari; quin etiam infrà eumdem terminum quaſcunque cellas, manſiones, ſeù Cubicula propè Monaſteria prædicta ad uſum memoratorum Regularium exiſtentia, ſi Clauſurę Monaſteriorum earundẽ Monialium contigua ſint, eidem Clauſuræ includi, vel dividi omninò faciant, ſi verò ſint extrà ſepta, vendi, pretiumque in Monaſterii utilitatem converti; nec in poſterum alia ſimilia aptari, ædificari, aut emi permittant. Quod ſi infrà dictum terminũ Superiores Regulares præmiſſa cum effectu non adimpleverint, teneatur Ordinarius loci, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, illa adimplere, & omnino exequi, etiam invocato ſi opus fuerit Brachii ſæcularis auxilio.

,, §. 7. Verumtamen ſi Monaſterium Sanctimonialium ſit extrà mœnia Urbis, vel Oppidi, & Monaſterium Regulariũ Virorum, quibus Moniales ſunt ſubjectæ, ſit intrà dicta mœnia, vel è converſo, habeantur, vel conducantur, ſi commodè fieri poſſit, manſiones ad uſũ Confeſſarii, quæ non ſint conjunctæ, ſeù contiguæ ipſi Monaſterio Monialium, ſed ab eo penitùs diſiunctæ, non ſolũ per parietes, ſed etiam per tecta: ſin autem utrumquè Monaſterium ſit intrà mœnia, & unum ab altero Epiſcopi judicio multum diſtans, tunc habeantur, vel conducantur huiuſmodi manſiones, ut ſuprà diſtinctæ, & ſeparatæ à Monaſterio Monialium diſtantiâ ab ipſo Epiſcopo recognoſcendâ, & approbandâ; ita tamen, ut in manſionibus Confeſſoris, ſivè intrà ſivè extrà mœnia cõſtitutis, excepto Confeſſore cum ſuo Socio alii Regulares, etiamſi Superiores ſint, minimè pernoctent.

,, §. 8. Si quis verò prædictorũ Regularium aliquid contrà pręſentium tenorem facere, vel moliri pręſumpſerit, aut adimplere neglexerit, ipſo facto pœnam excommunicationis, & privationis omnium officiorũ, quę obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ abſque alia declaratione incurrat. Et nihilominus nullis privilegiis, & excẽptionibus tueri ſe poſſit, quominus ab Epiſcopo loci, tanquàm adhoc Sedis Apoſtolicæ Delegato quotiès, & quandò opus fuerit, corrigi, & puniri valeat.

Quarè conſtito Epiſcopo de huius Bullæ tranſgreſſione, poterit, vel Regulares excommunicatos denunciare, vel juxtà ſibi traditam facultatem alio modo punire: aut ſi ſibi expedire videatur, eos excommunicare: cum certum ſit, quod excommunicatus à jure, poſſit denuò excommunicari à Judice, *c. gravem 53. ibiq. gloſ. verb. promulgare de ſent. excom. Pirbing. in jus can. lib. 5. tit. 39. n. 110.* ſi primum remedium eligat, ad declaratoriam deveniat modo ſequenti.

Sen-

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLVI.

HAbitâ relatione noſtri Promotoris Fiſcalis *de illicito ingreſſu* P. N. Provincialis Ordinis N.(ſivè Confeſſarii) in Clauſuram Monaſterii Sanctimonialium N. hujus noſtræ Diœceſis ſibi ſubjecti, ſequuto ſub die.... abſque ulla noſtra præſentia, & participatione; conſtitoque nobis annum à die ultimæ Viſitationis ſui Anteceſſoris nondum eſſe completum: dicimus, & declaramus ipſum prænominatum P. N. Provincialem incurriſſe in excommunicationem contentam in Bulla Alexandri Papæ VII. quæ incipit *Fælici*,& propterea eſſe publicè denunciandum, ut ab omnibus evitetur, *prout nos denunciari mandamus* omni &c.

N. Epiſc. N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Delinquens mitiùs punitur in omittendo,quàm committendo, & mitiùs contrà eum agitur per viam inquiſitionis, quàm accuſationis.*

2 *Confeſſarius Regularis Monialium,non poteſt ingredi clauſuram pro ſepultura, benedictione Cellarum, vel exorcizzanda Moniali.*

3 *Exorcizzatio Monialis à quo,& quomodò, & in quo loco ſit facienda, demonſtratur.*

4 *Signa Monialis, Energumenæ referuntur, & nu.5.*

6 *Dæmones Deo permittente, afficiunt corpora hominum variis morbis.*

7 *Cauſæ, ob quas Deus permittit Mulieres energumenas fieri, referuntur.*

8 *Superior Regularis transgreſſor Bullæ Alex.VII.an à cenſuris ab Epiſcopo comminatis appellet, oſtenditur.*

Denunciationis.

FORMULA XLVII.

HIc tàm auctoritate Ordinariâ, quàm delegatâ, ut ab omnibus evitetur, denunciatur, & declaratur excommunicatus majori excommunicatione P. N. Provincialis Ordinis N.,ex eo, quia anno nondum completo à die ultimæ Viſitationis Monaſterii Monialium N.nobis inconſultis ingreſſus fuit cum Sociis Clauſuram dicti Monaſterii contrà formam,& prohibitionem expreſſam Conſtitutionis Alexandri Papæ VII quæ incipit *Fœlici*. Quare &c.

N. Epiſc. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità tanto Ordinaria, quanto delegata, accioche ſia da tutti evitato ſi denuncia,e dichiara ſcommunicato di ſcommunica maggiore,il P. N. Provinciale dell'Ordine N. perche non eſſendo ancor compito l'anno dal giorno dell'ultima Viſita del Monaſtero delle Monache N. ſenza noſtra ſaputa,e la noſtra preſenza,è con i Compagni entrato nella Clauſura di d.Monaſtero, contro la forma, e proibizione eſpreſſa della Conſtituzione d'Aleſſandro Papa VII. che comincia *Fœlici*. Che però &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

DE ILLICITO INGRESSU. Hoc exprimitur ad demonſtrandum, quod non ſo-
1 lum Superiores, & Confeſſarii Regulares Monialium puniri poſſunt in caſu in Formula ſuppoſito; ſed totiès, quotiès ingreſſus in Clauſuram juxtà formam præſcriptam in Bulla,eſt illicitus, verum eſt tamen, quod circà hæc prudentèr ſe gerere debet Ordinarius, & remiſſiùs agere ex officio pro ommiſſis,quàm pro commiſ-

miſſis; quia mitiùs punitur deliquens in omnittendo, quam in committendo, *gloſ. in l. ſi morá ff. ſolut. matr.* & mitius contrà eum agitur per viam inquiſitionis, quàm per viam accuſationis, ut dicit *Medic. tom. 1. in repet. c. erit* 4. *diſt. num.* 84. *&* 91. *poſt. tract. de legib. & ſtat.* & præſertim ubi nullum oritur, nec oriri timetur ſcandalum.

Non tamen eſſet tolerandus, neque diſſimu-
2 landus ingreſſus in Clauſuram Cōfeſſarii, ſi fieret pro rebus, & caſibus in Bulla non conceſſis, v.g. pro ſepultura, pro benedictione Cellarum cum aqua luſtrali, aut pro exorcizzāda Moniali energumena, in nullo enim ex his caſibus licitus eſt Confeſſario ingreſſus, ſed illicitus, & punibilis, *Nicol. in floſc. in verb. ſepultura nu. 6. in verb. Clauſura nu. 27. & in verb. exorciſmus num. 2.*

Quando enim aliqua Monialis eſt exorciz-
3 zanda, Sacerdos exorciſta, ſivè ſit ſæcularis, ſivè Regularis, debet eſſe ad hunc actum ab Ordinario loci approbatus, & exorcizzatio non intrà ſepta Monaſterii; ſed obtenta prius à *Sac. Congreg. Epiſc. & Regular.* licentiâ (& non anteà) in Eccleſia exteriori Monaſterii, clauſis Januis coram eodem Confeſſario, & aliis fœminis honeſtis conſanguineis, vel aliis provectę ætatis, & probæ converſationis, eam comitantibus, eſt facienda: & exorciſmo explero, ſtatim ſinè diverticulo reducenda eſt in Clauſuram, juxtà modum pręſcriptum à *Sac. Congr. Concilii* in Decreto, quod per extenſum referunt *Barb. Apoſtol. deciſ. collect.* 509. *verb. Monialium Clauſura circa egreſſum nu.* 5. *Tambur. de jur. Abbatis diſp.* 24. *quæſt.* 4. *nu.* 1. *Pelizar. de Monial. c.* 5. *nu.* 67. & alia Decreta *Sac. Congr. Epiſc. & Regular.* eadem præcipientia congerunt *Gavant. in manual. Epiſc. verb. Monialium cura ſpiritualis num.* 30. *& Nicol. in floſc. verb. exorciſmus num.* 2. ubi *num.* 4. quod Ordinarius ad exorcizzandum ingrediendi licentiam non concedit, & Sac. Congregatio concedere non ſolet.

Antequam autem licentia exorcizzandi Mo-
4 nialem ab Ordinario detur, debent præcedere diligentiæ ad cognoſcendum, an Monialis ſit re vera à Dęmone vexata: nam frequentèr Mulieres Dæmonicas ſe eſſe fingunt, licèr non ſint, quarum exorciſmi ſunt Carceres, jejunia, & pœnitentiæ rigoroſę. Signa autem Dæmoniaci quæ referunt *à Martino del Rio diſq. magic. lib.* 6. *quæſt.* 3. *ſect.* 2. *pag. mihi* 699. regularitèr, & ſimplicitèr ſunt ſequentia.

1 Lingnam nigram, & tumidam multotiès Dæmoniacus de ore contrà naturam profert, inflatur guttur, vel diſtringitur anguſtè: ita ut videatur velle ſtrangulari, ſed tamen in ſuū priſtinum ſtatum redit.

2 Plorāt Dæmoniaci, neſcientes quid plorent.

3 Cum ira, & contentione reſpendent interrogantibus.

4 Quandoque etiam coacti, ut loquantur, nolunt loqui.

5 Claudunt dentes, & nolunt comedere.

6 Homines odio proſequuntur.

7 Multa dicunt, ex quibus minimè dignoſcitur, quid velint innuere.

8 Opprimuntur ſopore gravi.

9 Remanent tamquam ſenſibus deſtituti.

10 Se ipſos pugnis percutiunt, & veſtes lacerant, & capillos.

11 Terribiles habent oculos, & horribiles.

12 Terrore repentino afficiuntur, & confeſtim terror ille recedit.

13 Diverſorum animalium voces imitantur, & ſic audiuntur rugitus Leonum, balatus Ovium, bovum mugitus, latratus canum, porcorum grunitus, & ſimilium.

14 Strident dentibus, & ſpumant, & ſigna alia oſtendunt tanquam Canes rabidi.

15 Multotiès exponunt ſe præcipitiis.

16 Diſcurrit aliquandò per eorum corpora igneus, vel glacialis vapor.

17 Sentiunt per corpus ſigna, tanquàm formicas diſcurrentes, ranas ſaltantes, viperas, Serpentes, piſces natantes, muſcas volantes, & ſimiliā.

18 Varia præter naturam vident, & audiunt.

19 Sentiunt ſub manu Sacra Sacerdotis capiti ſuperpoſita, vel ex Sacra lectione quid frigidiſſimum, vel calidiſſimum, vel grave.

20 Clamant cum aliquas reliquias Sanctorum capiti ſuperponis etiam occultè, & dicunt auferte iſtas à me, quoniam malè olent, vel ſunt nimis graves, aut efflant, aut circumvolunt caput, aut ipſas reliquias projicere ſtudent, aut contrà miniſtrum, & adſtātes ſe iratos oſtendūt.

21 Omnia ſpiritualia odio habent, à facie Sacerdotum, & præcipuè Exorciſtarum fugiunt, in Eccleſiam ingredi nolunt, & ſi ingrediantur ab ea ſtatim fugere procurant, vel coronæ, vel ſpiritualium librorum tædet, cuncta benedicta, Sanctorumque Imagines, & maximè Crucifixi nolunt inſpicere, nec deoſculari, imò proiiciūt, & in hæc omnia conſpuunt.

22 Sacra verba proferre negligunt, qualia ſunt = *Miſerere mei Deus. Qui habitat in adjutorio Altiſſimi. Magnificat Anima mea Dominum. In principio erat verbum*, & ſimilia. Et ſi ea pronunciaverint balbutire ſtudent, vel verba corrumpunt, tædium grave demonſtrant, & tandem ea perficere non poſſunt, & palam ira ſe Dæmoniacos oſtendunt.

23 Sentiunt in aliqua corporis ſui parte dolorem, & ſi ſuper eum ſignum Sanctæ Crucis feceris, ſtatim per corporis membra fugier, ſed ſi eidem dolori locum præciſum aſſignaveris, in ea corporis parte, in qua volueris, ſigno Sanctæ Crucis, Crucis patientia, & perſeverantia adnotabis.

24 Cum ſuper Dæmoniacos Evangelia, Paſſionem Jeſu Chriſti, conjurationes, & ſimilia legeris, conturbabuntur, ſenſus occupabunt, intollerabiles etiam in illis anxietates, ac inflationes, vel guttas ſudoris defluentes conſpicies. Inſuper ſtridoros ad Cœlum uſque mittent, pro-

ſter-

ſternent ſe, ac ſimilia facient.

25 Cum audieris idiotas, & ignaros litterarum interpræṫari difficilia, aliorum manifeſtare ſecreta, pulſare, vel muſicaliter canere, aliqua prædicere, loqui variis linguis, & ſupernaturalia facere, abſque dubio, ſignum erit Diabolicæ præſentiæ.

His ſignis, quæ communia ſunt cunctis ma-
5 leficiis, vel peculiaria quibuſdam, junguntur
alia, quæ deducuntur ex qualitate morbi, &
ſunt ſequentia.

1 Si morbus ægerrimè cognoſcitur, ita ut Medici hæſitent, & ambigui hùc, illùc animo agitentur, nec certi quidquam de illo audeant proferre.

2 Quod remediis ex arte adhibitis, morbus ſe non remittat, ſed potiùs exaſperetur, & augeatur.

3 Quod more naturalium morborum, non creſcat paulatim; ſed frequentèr ſtatim ab initio, nullis peccantibus humoribus in cauſa exiſtentibus cum graviſſimis ſymptomatibus, & doloribus ſe morbus prodat.

4 Quod valdè incoſtans ſit morbus, & raròperiodos naturæ ſervet, & licèt ſimilis videatur naturalibus morbis, in multis tamen diſcrepet.

6 Multotiès licèt ægrotans graviſſimè doleat, in qua tamen parte doleat, nequeat referre.

6 Interdum ægri ſuſpiria (quæ luctuoſa vocant) abſque manifeſta cauſa emittunt.

7 Aliqnibus appetitus reiicitur, aliqui cibos revomunt, & ventriculum ita malè affectum habent, ut ſæpiùs aſtructione laborent, vel etiam pondus in ipſo quoddam, quin & rem aliquã per æſohpagum modò aſcendere, modò deſcẽdere percipiant, & ſi in Superiorem partem delatum deglutire conentur, omnem operam ludant, re ipsâ mox ſpontè deſiliente.

8 In regione cordis punctorium dolorem percipiunt, adeò ut ipſum aliquando lacerari aſſerant.

9 In qnibuſdam circa collum arteriæ manifeſtè pulſare, & quaſi tremere depræhenduntur.

10 Alii ſævo colli, ſeù renuum dolore cruciantur, vel circà vẽtrem inferiorem torſiores acerbiſſimas, & ſæpè ſtatum quemdã frigidiſſimum per ventrem permeantem, & citò redeuntem, vel vaporem, uti flammam ignis calidiſſimè ſimili modo illos infeſtantem percipiunt.

11 Quidam ad venerem impotẽtes redduntur.

12 Conſuevere quidam levibus Sudoribus præcipuè circà noctem corripi, quamvis tempore, & aurá frigidore.

13 Alii videntur habere particulas corporis veluti nexibus deligatis.

14 Morbi, quibus laborant veneficio læſi, ſunt ut plurimum, totius corporis quędam extenuatio, & macies, & virium imbecillitas cum ſummo languore, mentis ſtupiditas, quædam varia Melancholica deliria, diverſa febrium genera Medicis multum negotii exhibentia, motus quidam convulſivi, undè Epileptici videantut, membrorum quędam rigiditas ſpeciem cõvulſionis præſeferens. Aliquandò omnes capitis partes, tumeſiunt, aut talem circà totum corpus laſſitudinem percipiunt, ut vix ullo pacto ſe movere poſſint. Plerunquè tota cutis, ſed ut plurimum faciei flavo, ſeu cinereo colore ſuffunditur. Aliqui habent oculorum palpebras adſtrictas ut eas vix aperire poſſint. Oculi ſunt perlucidi, & tranſparentes, & nonnunquam quædam ſpectra, vel nubeculam inſpicere videntur.

15 Veneficio affecti faciem Sacerdotis vix aſpicere valent, nec oculis intentis ullo modo: album oculorum variis modis mutatur: Ægrotãtes cum inſtrumenta veneficia comburuntur, ſolent in deteriùs mutari, vel noxam quandam recipere majorem, vel minorem pro ratione levioris, vel ſævioris veneficii: itaut quandoquè formidabiles clamores, & mugitus cogantur emittere: quod ſi nullam mutationem, vel læſionem percipiant, erit de ſalute ægri benè ſperandum.

16 Si fortè Veneficus ad viſendum ægrotum accedat, ſtatim infirmus ingenti moleſtiâ afficitur, aliquo terrore, ſeù tremore corripitur: ſi ſit puer ſtatim plorat, oculi ad fuſcum colorẽ mutantur, vel alia notatu digna in ægrotis mutatio obſervatur.

17 Quando pro curatione morbi quædam linimenta Sacra ad oculos, aures, frontem, & quaſdam alias partes Sacerdos adhibet, ſi in partibus illis ſudor, vel aliqua alia mutatio appareat, ſignum eſt veneficii. Hæc *del Rio loco citato pag.* 700. qùæ ſigna non eſt neceſsè, uet ipſe ex *Codronco* ait, ut omnia in ægro inveniantur, ſed ſufficere aliqua pro diverſitate morbi.

Quod autem arte, & potentiâ Cacodæmo-
6 num, Deo permittente, hi, & alii mirabiles morbi procurentur, & cauſentur in corporibus humanis in vindictam ſcelerũ impiis, aut in meritum coronæ piis: probat auctoritate Scripturæ, SS.PP. & DD. & exemplorum *Stengel. mund. theoritic. lib. 4. c. 18. per* 101. ubi ait, negantes morbos nonnullos à Dęmonibus provenire, inter Ethnicos, & Athæos eſſe annumerandos.

Cauſæ autem, ob quas Deus permittit, Dæ-
7 mones introire in corpora humana, & ea vexare, ſunt.

Primò ratione ſuperbiæ, & enormitatis cujuſcunque peccati, ut patet in *Saul. 1. Reg.* 15. quia omnes ſuperbi ſunt ſub dominio Diabuli *Job.* 41.

Secundò, hoc accidit ex miſericordia, & bonitate Divina, ut in bonis hominibus, qui quandoquè propter parva peccata, quæ Deus ſtatim punit, à Diabulo poſſidentur; & hoc ut dicunt *D. Thom. & D. Bonav.* ad punitionem etiam peccati venialis, & habetur ex *dialog. Gregor.*

Tertiò accidit aliquandò propter maledictionem, quam quandoquè optat, vel imprecatur quis alteri, vel ſibi ipſi.

Quar-

Quartò Deus permittit hoc fieri ad noſtram emendationem, ut terreamur Deum ſcienièr offendere, nè fortaſsè nobis cras eveniat, quod hodiè huic accidit.

Quintò accidit ad gloriam Dei, & Sanctorum Oſtenſionem, quandò ipſi Sancti invocantur, & liberationem à Deo impetrant.

Has cauſas refert *Jo: Herolt.* vulgò Diſcipulus in *Sermon. Quadrag. in Dominica Oculi, ſerm.* 19. ubi ex *Nicolao de Lira*, quod iſtarum rerum rationes, & cauſæ nos latent propter hoc, quod occulta ſunt Dei judicia, & ideò non debeamus judicare de obſeſſis, quia filios, & filias Regni Cæleſtis, Deus miſericorditèr quandoque hic in præſenti punit, & præparat eos ad vitam æternam.

Item Deus permittit Energumenos pro confirmatione veritatis fidei Catholicæ, cujus ſoli Miniſtri cum exorciſmis Dæmones à corporibus obſeſſis expellunt.

Prout nos denunciari mandamus. Denunciatio
8 hujus excommunicationis non poteſt, nec debet ſuſpendi per appellationem, quatenus interponeretur, quia caſus Formulæ, in quo Ordinarius nec errare, nec denunciandum gravare poteſt, appellationem non admittit. Quidquid eſſet dicendum, ſi Ordinarius, Superiorem Regularem declaraſſet incurſum, ob inobſervantiam Bullæ in alia re, v.g. quia introduxerit ſecum in Clauſuram Socium juvenem, vel Viſitationem protraxerit poſt occaſum ſolis, vel refectionem ſumpſerit intrà ſepta, in his enim caſibus, quià hæc ex inopinato accidenti, contingere, & fieri potuerunt; & ſic Epicheja allegari poſſit, quæ excuſet tranſgreſſorem ab incurſu cenſurarum, ſi denunciandus â declaratoria appellaret, deberet Ordinarius denunciationem ſuſpendere, quià potuit (reiiciendo legitimam excuſationem) errare, & Superiorem Regularem denunciando gravare. At quandò Superior viſitat ante tempus, & ingreditur Clauſuram intrà annum à die ultimæ Viſitationis, prætextu cauſæ neceſſariæ ſinè præſentia Epiſcopi, tunc delinquit in officio, à quo propterea eſt removendus, non autem pro commiſſis excuſandus, ad tradita per *Ricc. deciſ. 289. par. 2. per tot.*

De excommunicatione contenta in Conſtit. Gregorii XV. Sanctiſſimus in Bullar. tom. 4. Conſt. 9. pag. 80.

Ad removenda crebra diſſidia, quæ oriebantur inter Ordinarios, & Conſervatores Regularium; multifariè Summi Pontifices providere ſtuduerunt, ſed incaſſum: quia abuſus juriſdictionis talium Delegatorum, quos recenſet *Fagn. in c. ſi Clerieus nu. 38. & plurib. ſeqq. de for. comp.* adhùc vigent. Quarè Ordinarius ſi ad reprimendos eorum exceſſus cogatur ad cenſuras procedere, poterit uti declaratoria ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA XLVIII.

ATtentis relatione noſtri Promotoris Fiſcalis, & juribus, exhibitis, ex quibus conſtat N. inſtetiſſe coram N. *aſſerto Conſervatore* PP. N. Ordinis N. pro . . . . . ipſumque Conſervatorem, inhibitionem cum comminatione cenſurarum, nè ad ulteriora in cauſa damni dati contrà d. N. in noſtro Tribunali introducta procedatur (ſivè præceptum de excarcerando) conceſſiſſe & *exequi feciſſe*, tàm contrà N. quàm in perſonas noſtri Procuratoris Fiſcalis, & Cancellarii: imò Arbitrorum electionem *per Curiam noſtram propoſitam*, & *oblatam* reſpuiſſe d. N. *partem inſtantem* in excommunicationem latæ ſententiæ, & præfatum N. aſſertum Conſervatorem *fines officii excedentem*, in pœnam ſuſpenſionis ab Officio per annum, juxtà diſpoſitionem Bullæ Greg. XV. quæ incipit *Sanctiſſimus*. *incurſum declaramus*, & *denunciamus*, & publicè per affixionem Cedulonum denunciari mandamus, omni &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *De modo eligendi, qualitate, & duratione Conſervatoris remiſſive.*

2 *Regulares eligentes Conſervatorem, debent electionis documentum exhibere Ordinario loci, & datur formula electionis.*

3 *Conſervator electus, debet eſſe in dignitate conſtitutus, & ſimul Judex Synodalis.*

4 *Canonici Collegiatæ, etiamſi in dignitate ſint conſtituti non poſſunt eligi in Conſervatores.*

Fallit in Religione Hieroſolymatana.

5 *Conſervator, exequi faciens citationem cum comminatione Cenſurarum contrà Curiam Epiſcopi, dicitur exceſſiſſe ſuas facultates, & nu. 6.*

7 *In controverſiis ortis inter Curiam Ordinarii, & Conſervatores ſuper competentia juriſdictionis, debent eligi Arbitri.*

8 *Arbitri hujuſmodi recuſari non debent; quid aſſu-*

aſſumuntur de neceſſitate.

9 *Reſpuens Arbitrorum electionem, ſi procedat ad ulteriora, nulliter agit.*

10 *Arbitrium eligens Ordinarius, electionem notificare debet Conſervatori cum inhibitione, & datur formula electionis, & intimationis, & nu. 11.*

12 *Arbitri eligi debent, de conſilio, in numero diſpari.*

13 *Arbitri dum aſſumuntur in forma juris, compelli poſſunt ad acceptandum munus.*

14 *Arbiter in rebus Eccleſiaſticis debet eſſe Clericus.*

15 *Pars, quæ inſtetit, & procuravit, ut Conſervator ſuam poteſtatem excederet, excommunicationem incurrit Papalem, à qua non abſolvitur ſatis factâ parte à ſimplici Confeſſario.*

16 *Cenſuræ latæ à jure, & Papæ non reſervatæ, abſolvuntur ab Epiſcopo, non autem à Confeſſario.*

17 *Conſervator non poteſt ſe ingerere in cauſis, quæ non reſpiciant manifeſtas iniurias.*

18 *Conſervator non cognoſcit de iniuriis illatis familiaribus Regularium.*

19 *Coloni Regularium damnum dantes, conveniuntur coram Ordinario, qui illos carcerare poteſt.*

Amplia in Colonis Religionis Hieroſolymitanæ, & nu. 20. & 21. ubi declaratur, & enucleatur concluſio.

22 *Pro damno illato ab Animalibus, poteſt mandato Judicis, Cuſtos in carceribus detineri & declaratur doctrina Panimollæ.*

23 *Conſervator excedens fines ſuæ facultatis, de iure communi ſuſpenſionem ab Officio Ordinis; de iure novo Suſpenſionem ab Officio Conſervatoris incurrit.*

24 *Conſervator non ſe ingerit in cauſis dubiis, nec ſimplicem iniuriam, ſed notoriam defendit, & num. 25.*

26 *Conſervator, quas iniurias defendat, oſtenditur.*

27 *Ordinarius, punit Conſervatorem in exceſſibus doloſis, etiam cenſuris.*

28 *Conſervator, qui Arbitros recuſat, & in cauſa vult procedere, quomodò ſit monendus, oſtenditur.*

Denunciationis.

FORMULA XLIX.

HIC auctoritate ordinariâ declaratur, & denunciatur excommunicatus N. ex eo, quià conventus in noſtro Tribunali pro emendatione damni ſtudiosè per eum dati in bonis N. juriſdictionem noſtram eludere volens adiit N. aſſ. Conſervatorem Regularium N. N. quorum, ut aſſeritur eſt Colonus, & ut officii ſui limites excederet, prout exceſſit, inſtetit, & procuravit, contrà expreſſam prohibitionem Conſtit. Apoſtolicæ Greg. XV.

Nec non per caput ſeparatum declaratur, & denunciatur ſuſpenſus per annum ab Officio Conſervatoris N. ex quo ſuas facultates exceſſit, & noſtram juriſdictionem læſit, & turbavit. Ut igitur d. N. ab omnibus evitetur, & aſſ. Conſervatorem ſuſpenſum eſſe ſciatur, præſentes &c. Datũ &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità ordinaria ſi dichiara, e denuncia ſcommunicato N. perche convenuto nel noſtro Tribunale per l'emenda del danno dato da lui ſtudioſamente ne i beni di N. volendo eludere la noſtrá giuriſdictione, è ricorſo al Conſervatore de PP. N. de quali dice eſſer Colono, & hà procurato, che quello faccia atti giudiziali non competenti alla di lui giuriſdizione, ſi come hà fatto, contro l eſpreſſa prohibizione delle Conſtiturioni Apoſtoliche.

Ed in oltre ſi denuncia ſoſpeſo per un anno dall' Officio di Conſervatore N. per havere in d. Cauſa ecceduto i limiti della ſua podeſtà, e leſo, e turbato la noſtra giuriſdizione. Che però &c.

N. Veſcovo N.

Luogo ✠ del Sigillo.

N. Attuario.

ADNOTATIONES.

ASSERTO *CONSERVATORE*. De modo eligendi, qualitate, duratione, & po-
1 teſtate Conſervatoris electi, traditur in hac Conſtitutione, quam per extenſum dedi *tom. 1. in Appendice pag.* 302. ubi plura circa hæc notata ſunt; hic autem alia, quæ ad cenſuras in ea inflictas pertinent, addenda erunt, præter modum eligendi.

Regulares propterea quatenus velint gaude-
re

Digitized by Google

2 re privilegio Conſervatoriarum eis à pluribus Summis Pontificibus conceſſo, tenentur Conſervatorem habentem requiſita ibi enumerata in ſingulis Diæceſibus eligere, & ſibi aſſumere, & poſteà electionis documētum authenticum penès acta Curiæ Ordinariorum locorū exhibere, & dimittere: quod ſi non fecerint, coram eiſdem Ordinariis conveniendi erunt; formula autem talis electionis poterit eſſe ſequens.

FORMULA I.

CUM intèr cætera à Sede Apoſtolica Religioſis conceſſa, hoc unum præcipuum ſit, ut poſſint ſibi eligere Conſervatōrem, qui Apoſtolicâ auctoritate, & juriſdictione valeat, & debeat reprimere, & compeſcere quamcunque perſonam prædictis Religioſis, eorumque Monaſte-
„ riis, ac bonis injuriam, & violentiam inferentem: hoc ſanè privilegio uti volentes, & peroptantes.
„ Nos infraſcripti PP. Monaſterii N. in unum Capitularitèr congregati ut juris, & moris eſt,
„ hodiè quæ eſt..... menſis...... anni...... præſentium ſerie, tenore, & vigore, eligimus,
„ deputamus, nominamus, & conſtituimus Conſervatorem privilegiorum hujus noſtri Monaſterii
„ N. & omnium Religioſorum habitantium in eo Per Sedem Apoſtolicam quocunque modo con-
„ ceſſorum, & elargitorum, N.I.V.D. Archidiaconum Cathedralis N. in Dignitate Eccleſiaſtica
„ Conſtitutum, ac Judicem Synodalem ejuſdem Diæceſis, qui valeat pro tuitione, defenſione, &
„ manutentione jurium dicto Monaſterio, & Religioſis competentium, & competiturorum pro-
„ cedere, juxtà ſtatuta per ſac. Canones, & Apoſtolicas Sanctiones hac in re emanatis: transferentes
„ in eum, quantum in Nobis eſt, & ad nos pertinet, plenam, & liberam facultatem, & authoritatem
„ ſimilibus Conſervatoribus de jure, vel de conſuetudine competentem, per quinquennium tan-
„ tum duraturam. In quorum fidem ſubſcripſimus manu propriâ in Conventu S. N. loci N. die,
„ & anno, quo ſuprà.

Ego Fr. N. Prior. Conventus eligo ut ſuprà.
Ego Fr. N. Magiſter Sac. Theologiæ eligo ut ſuprà.

Loco ✠ Sigilli Monaſterii.

(& ſequantur aliorum Subſcriptiones)

Advertant prætereà Electores, quod eligen-
3 dus non ſolum debet eſſe in aliqua dignitate conſtitutus, ſed etiam copulativè requiritur, quod ſit Judex Synodalis, ut expreſſè habetur in hac Conſtitutione §.2.ibi = *itant Dignitate Eccleſiaſticâ præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diæceſanis juxtà Decretum Concilii prædicti Judices electi, ſeù deſignati ſint.* Et ideò Canonici Collegiatæ, etiamſi ſint in Dignitate conſtituti, & Doctores, quià conſtitui non poſſunt Judices Synodales, in Conſervatores eligi non poterunt, ut de veriori *Barboſ. de offic. & pot. Epiſc. alleg.*106.*n.*12. tenet, quem ſequitur pluribus aliis allegatis *Donat. prax. rer. regular. tom.*1. *par.*2.*tract.*17. *de Conſervat: qu.*28. *nu.*2. 3. *&* 4. Niſi tamen agatur de Religione Hieroſolymitana, quæ ex Indulto *Alexandri Papæ VII.* conceſſo 17. *Maii* 1655. perſonas Eccleſiaſticas in Conſervatores eligere poteſt, etiamſi in Conciliis Provincialibus, vel Diæceſis, Judices deſignati non ſint.

Et exequi feciſſe. Hoc enim ſufficit, ut dici
5 valeat, quod Conſervator in ſuis facultatibus exceſſerit, & pœnam ſuſpenſionis ab officio incurrerit: quia cum executio citationis ſit actus juriſdictionis contentioſæ, & de judiciali proceſſu, *Fagn. in c. conqueſti n.*55. *de feriis* lædit juriſdictionem Ordinarii: & facta cum comminatione cenſurarum, infert injuriam, & gravamen irreparabile, ut mederi non poſſit, niſi per appellationem *Fagn. in cap. ſuper eo il* 2. *n.*47. *de appellat.* niſi illicò ex ignorantia, & inadvertentia id eveniſſe conſtaret, aliàs ſcientèr feciſſe præſumitur, ut in terminis advertit *Bonaccin. de excom. extr. Bull. Cæn. diſp.*2. *quæſt.*2. *punct.*35. *num.*11.

Per Curiam noſtram propoſitam, & oblatam Quia
7 controverſiæ, & Scandala, quæ in dies oriuntur intèr Conſervatores Regularium, & Ordinarios locorum, ut plurimùm procedunt ex imperitia eorumdem Conſervatorum, ut obſervat *Fagn. in d. c. ſi clericus nu.*55. *de for. comp.* ideò in d. Conſt. Gregorii proviſum fuit, quod ſi quæ inter Judices Conſervatores hujuſmodi, & locorū Ordinarios controverſia ſuper competentia juriſdictionis orta fuerit: *nequaquàm* (ſunt verba Bullæ) *in cauſa procedatur, donèc per Arbitros in forma juris electos ſuper juriſdictionis competentia, fuerit judicatum*: Undè ſi talis diſpoſitio ſervabitur, prout ſervatam hic ſuppono, clauſum erit oſtium Scandalis;

Hæc autem Arbitrorum electio, quotiès ex
8 parte Ordinarii, vel ex parte Conſervatoris proponatur, recuſari non debet, quia aſſumuntur de neceſſitate, & dicuntur Arbitri juris, ut ex recitatis verbis ibi = *in forma juris electos*, & habetur quoque diſpoſitum à *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *c.*5. *de refor. Paſqualig. ad Lauret. de Franc. p.*1. *n.*853. imò puto; quod factâ propoſitione, ſi reſpuatur, & negligatur Arbitrorum electio, actus juriſdictionis, electionem recuſantis de-

Indè ſubſecuti, nulli ſint: quia verba illa Conſtitutionis - *nequaquam in cauſa procedatur donec &c.* quæ idem important, quod ſi diceret - *nullo pacto, nullo caſu, nulla ex parte*, ut docet *Barb. dict.*212. videntur habere vim præciſæ prohibitionis, & æquipollere clauſulæ *nullatenus*, quæ nullitatem actus ipſo jure inducit, idem *Barb. dict.*226. *num.*4. *Rot. coram Dunoz. jun. deciſ.* 731. *num.*25. maximè Junctâ dictione illâ *donèc*, quæ de per ſe facit conditionem *Barb. dict.*93. *num.*12.

Ideòque Ordinarius quotiès inter ipſum, &
10 Conſervatorem de juriſdictione contentio ſit, præveniendo inconvenientia, & Scandala; eligat Arbitrum. & poſteà electionem denunciet Conſervatori, ut in illum conſentiat, vel alium eligat, cum inhibitione nè in cauſa procedat, donèc de pertinentia cognitionis ab Arbitrò electo judicetur, talis autem electio, ſic erit facienda judicialitèr.

FORMULA XXXII.

Die......

COmparuit coram Dominatione Veſtra Illuſtriſſime Promotor Fiſcalis hujus Curiæ, & habitâ notitiâ, quod N. aſſertus Conſervator PP. N. Ord. N. Monaſterii N. ſe jactat Cauſam inter N. & N. vertentem velle cognoſcere, & judicare, & de facto monuit......licèt cognitio
„ omnimoda pertineat ad hanc Curiã, nè eveniant ſcandala, inſtat ad formam Conſtitutionis Greg.
„ XV. eligi Arbitrum, vel Arbitros, qui prætenſionem, & controverſiam hanc juriſdictionis diri-
„ mat, & poſteà electionem factam d. Conſervatori intimari cum inhibitione, nè in cauſa prædi-
„ cta audeat procedere ſub pœnis &c.

„ Qui Illuſtriſſimus D. attentis expoſitis, ex parte ſua, & hujus Curiæ in cauſa ſuprà expreſſa no-
„ minavit, & elegit, nominat, & eligit in Arbitrum N. I. V. D. qui Judicis partes in d. cauſa ſuſci-
„ piat, & per ſuam ſententiam ſervato juris ordine controverſiam de competentia iuriſdictionis in
„ ea inter hanc Curiam, & aſſ. Conſervatorem obortam dirimat, & dicto Conſervatori intimari
„ mandavit cum inhibitione, nè interim nihil innovet ſub pœnis cenſurarum, Hac die......

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

Intimationis.

FORMULA LII.

INtimetur N. Conſervatori aſſerto Monaſterii N. & illius Religioſorum Ordinis N. qualitèr in Cauſa......vertente inter N. & N. Curia Epiſcopalis elegit, & nominavit in Arbitrum N. Clericum I.V. D. ut in controverſia exorta iuriſdictionis ſuper cognitione d. Cauſæ, Ju-
„ dicis partes ſuſcipiat, & per ſuam Sententiam d. controverſiæ finem imponat ſervato juris ordine,
„ iuxtà formam præſcriptam in Conſtitutione Greg. XV. *Sanctiſſimus*: ideò monetur idem ad con-
„ veniendum, & conſentiendum d. electioni; vel ad alium, aut alios Arbitros ad eundem effectum
„ nominandum, & eligendum quamprimùm; & interim ſibi inhibetur, nè in dicta cauſa nil inno-
„ vet ſub pœna in d. Conſtitutione contenta inſtante Promotore Fiſcali Curiæ Epiſcopalis &c.

Hac eâdẽ formulâ uti poterit Cõſervator,
11 quandò ipſe Curiam Epiſcopalem in electione prævenit, abſque tamen inhibitione, quia in caſu dubio, & controverſo, Cõſervator nullam habet præſumptionẽ boni juris, ſicut habet Ordinarius, qui ius, & poteſtatẽ habet legitimam cognoſcendi de omnibus cauſis. Proponitur autem in formula electio unius tantũ Arbitri,
12 & non plurium: quia Arbitri debent eligi in diſpari numero, & ſic vel unus tantum, vel tres iuxtà *text. in c.*1. *de arbitr.* ad hoc ut ſi non omnes in iudicando conſentiant, ſaltem maior pars reperiatur, cuius arbitrio ſtetur: nam alioquin ſi in pari numero eligãtur, facile eſt quod ſine exitu res futura ſit, & arbitriũ impediatur propter hominum facilitatem ad diſſentiẽdum ut monet *gloſ. in d. c.*1. *verſ. unus eligatur*, & ſequitur *Pirbing. in jus can. lib.*1. *tit.*43. *n.*32. hoc tamen non eſt de neceſſitate, ſed de conſilio: quia ſi eligantur duo Arbitri valida erit electio: qui duo ſi nõn concordent, tertius erit eligendus *gloſ. in d. cap.*1. *de arbitr.* non tamen à partibus, ſed ab ipſis Arbitris diſcordantibus, ut habetur in *c. ſuſpicionis* 39. *de offic. & pot. iud. deleg. Paſſerin. in c. fin. n.*244. *tit. eod. in* 6.

Et eſt notandum, quod hi Arbitri, cum eli-
13 gantur in forma juris, & ſic habeant juriſdictionem, quia aſſumuntur ex præſcripto citatæ Bullæ Gregorii, compelli poſſunt ad hoc munus ſuſcipiendum: nam ſicut munus judicandi eſt neceſſitatis, & neceſſariò acceptari debet *l. munerum* 18. §. *Judicandi ff. de muner. & honor.* ita, & hoc munus arbitrandi, ſeù judicandi, prout

argu-

argumentatur *Pirbing. loco ſupra citato n.4.* Mihi autem videtur conſultiùs, quod unus tantum de conſenſu eligatur, quia ita faciliùs, & celeriùs res erit expedita, qui debet eſſe clericus,
14 quia non decet ut laicus in rebus Eccleſiaſticis arbitretur, *Pirbing. ibid. n.20.*

Partem inſtantem. Ideſt perſona, ſeù perſonæ,
15 quæ faciunt partem in judicio, ſivè actores ſint, ſivè rei, non autem cœteri: quia tàm *text. in c. fin. de offic. & pot. deleg. in 6.* quàm Conſtitutio Gregorii loquuntur de ſola parte, quæ procuravit, ut Conſervator ſcientèr ſuam poteſtatem cum effectu excederet, quæ cenſuram excommunicationis Papalem incurrit, à qua abſolvi non poteſt *niſi ei, quem ſic fatigavit indebitè, primò ſatisfaciat integralitèr de expenſis* ſunt verba præciſa *text. in d. c. fin.* ubi *Barb. n.20. Bonaccin. de cenſur. extr. bull. can. diſp.2. qu.2. punct. 35. n.2. Donat. loco ſupra citato q.43. n.2.* ubi cum *Bonaccin. n.5.* aſſerit, quod hæc cenſura poſt ſatisfactionem evadat Epiſcopalis, & poſſit abſolvi à quocunque approbato Confeſſario, ex quo in textu non legatur reſervata: quod dictum non admitto, teneoque abſolvi reum non poſſe, nec deberi à ſimplici Confeſſario, niſi ex delegatione Epiſcopi, prout tenet *Barb. in d. c. fin. n.22,* quia Confeſſarius ſcire non poteſt quantitatem expenſarum, & an verè pars fuerit integraliter ſatisfacta, nec debet credere aſſertioni pœnitentis: & etiam quia cenſuræ latæ à jure, & Papæ non reſervatæ, cenſentur, re-
16 ſervatę Epiſcopo, non autem ſimplicibus Confeſſariis, ut latè oſtenſum fuit in *prælud. in tit. de cenſur. excom. §.1. ver. una enim ſententia, Sayr. de cenſur. lib.2. cap.19. n.2.* ubi hæc habet *ab omni excommunicatione jure Pontificio, aut Synodico lata, quæ nemini reſervatur, & etiam ab omni excommunicatione hominis generaliter lata abſolvere poteſt in foro exteriori Epiſcopus proprius, & omnis Prælatus proprius, habens jurisdictionem fori exterioris &c. quia cum legiſlator ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuerit, videtur tacitè abſolutionem ſuis ſimilibus, & conſequenter propriis Epiſcopis, & Prælatis*: & proindè abſolutio data, & obtenta à Confeſſario nihil proderit in foro externo.

Finis officii excedentem. Excedit officium ſuum
17 Conſervator, quandò ſe ingerit in cauſis, quæ non reſpiciunt manifeſtas injurias, & violentias, quæ de facto inferuntur Religioſis, aut bonis Monaſterii, ad quas reſtringitur iuriſdictio, ut habetur expreſſè in *d. c. fin. de pot. Jord. deleg. in 6.* ubi DD. communiter: nec ullo modo extenditur ad cognoſcendum de iniuriis illatis
18 eorum familiaribus, & agentibus: quia antiqua nonnullorum Regularium privilegia Conſervatoriarum, quæ fortè talem facultatem tribuebant, tùm à Concilio Trid. tùm à d. Conſtitutione Gregorii in hac parte abrogata fuerunt, ut ingenuè fatetur contrà ſuos *Donat. prax. rer. regular. tom.1. par.2. tract.17. de Conſervat. quæſt.14*

Ideòque ſi eorũ Coloni accuſentur, & con-
19 veniantur in Tribunali Ordinarii Eccleſiaſtici pro damno dato (qui eſt caſus figuratus in formula) ſivè illato ſinè dolo, ſivè illato doloſè, & ſtudioſè, non poteſt Conſervator ſe ingerere, etiamſi Colonus carceretur: quia Colonus non eſt bonum mobile Monaſterii, & quo ad Animalia damnificãtia, tunc poſſet procedere, ſi eſſent propria Monaſterii, quando nullũ damnum intuliſſent, vel ſi intulerunt, Regulares eſſent parati ſatisfacere, dantes ſufficiẽtem cautionem, & tamen animalia detinerentur, quia tunc fieret violentia eorum bonis, ut inquit *Donat. loco citato qu.13. nu.1.* Et hæc procedunt etiam in Colonis Militum Hieroſolymitanorum, qui habitant in Domibus ruralibus alicujus Commendæ: nam hi, cum non habeant requiſita *Bullæ Gregorii XIII. la 67.* ſubiiciuntur Ordinario, ut probant *Pignatell. conſult.23. per tot. tom.2.* ubi *n.4.* Decretum S. C. Concilii refert, & *Card. de Luc. diſc.4. de iuriſd.*

Nec dici poteſt, quod ſi Colonus detinere-
20 tur pro damno dato in carceribus inferretur ſaltem indirectè prę̨judicium bonis Monaſterii propter eius abſentiam, ad quod evitãdum valeat Conſervator ſe ingerere, & illum è manu Judicis Ordinarii vindicare, quia talis ratio ſuffragaretur, quando captura demandata eſſet per Judicem laicum, qui ſicuti non debet, nec poteſt pro damno illato retinere animalia Eccleſiaſticorum, ita nec Cuſtodem, ſivè Colonum carcerare, nè per indirectum lædatur immunitas Eccleſiaſtica, & præjudicium inferatur Eccleſiæ, ad tradita per *D. Raynald. obſerv. crimin. tom.2. cap.15. §.4.5. & 6. n.92. & 93.* non autem in caſu formulæ: quia cum cauſa damni dati ſit criminalis, ut abſolutè tenet idem *Raynald. loco citato nu.80.* præſertim quando damnum
21 fuit doloſè illatum, *R. P. D. Zaul. ad ſtat. Favent. tom.2. rubr.8. n.12.* & illam cognoſcere privativè ſpectet ad Judicem Eccleſiaſticum iuxtà generale Decretum S. Congr. Immunit. à me relatum *tom.2. tit.15. adnot. ad form.4. n.10.* ritè, & rectè poteſt Ordinarius abſque iniuria, Cuſtodem, ſivè Colonum detinere, & carceribus mancipare, nec præiudicium Monaſterio indè proveniens cauſatur facto Judicis iure procedentis, ſed provenit ex culpa, & delicto ipſius Coloni.

Nec minus obiici poteſt, quod pro damno
22 illato ab animalibus non ſit deveniendum ad capturam Cuſtodis, ſed priùs ſint experienda alia remedia iuris, ut dicit *Panimoll. deciſ.12. annot.8. nu.11.* Quia hic Author eſt intelligendus iuxtà terminos auctoritatum, quas allegat, *Rot. dec.602. nu.7. coram Cerro, & coram Dunoz. Iun. dec.498. n.22. & ſæpè alibi. Surd. autem conſ. 561. n.27. lib.4. & Gratian. diſcep.80. num.3.* ab eo allegati, ſolum firmant, quod pro damno dato, non datur detentio animalium, quandò adeſt notitia cuius ſint animalia, quæ damnum dederunt, & quod multò minus liceat reti-

Digitized by Google

retinere perſonas, & dominos animalium,tùm
quià hoc eſſet auctoritate propriâ ſibi jus dice-
re, quod non permittitur: tùm nè violetur ju-
riſdictio jus dicentis, cum pignora capere ſit
ſpecies juriſdictionis:tùm quia Domino prædii
damnificati eſt conſultum per aliam actionem
quam per retentionem, niſi adſit Statutum,vel
Conſuetudo contraria, ut videre eſt apud *Surd.
& Gratian. d. diſcept. 80. nu.4. 5. & 6.* & ſic iſtæ
auctoritates loquentes de retentione facta au-
ctoritate privatâ partis,non ſolũ præmiſſis con-
cluſionibus non obſtant, ſed mirificè favent,
& infirmam reddunt propoſitionẽ Panimollæ.

Incurſos declaramus, & denunciamus. Licèt
23 jure communi inſpecto Conſervator excedens
ſuas facultates,non ſolum ab officio Conſerva-
toris,ſed etiam ab officio ordinis ſuſpenſionem
incurrat, ut notant *DD. in d. cap. fin. de off. & pot.
jud. deleg. in 6.* hodiè tamen jure novo attento
d. Conſtit. Gregorii XV. ab officio tantum
Conſervatoris ſuſpenſus remanet, *Paſſerin. in
d. cap. fin. n.39.* quæ pœna, ſicut, & alia ex-
communicationis, quoad partem procuran-
tem, cum ſint latæ ſententiæ, ritè poſſunt ab
Ordinario denunciari,& non ſolum in caſibus,
in quibus clarum eſt Cõſervatores juriſdictio-
24 nem non habere: ſed etiam in aliis cauſis du-
biis, & requirentibus altiorem indaginem, in
quibus ſe ingerere non poſſunt,ut advertit *Pir-
hing. in jus can. lib.1. tit.29. nu.209. & 211.* imò
25 cognoſcendo de injuriâ ſimplici, quam Con-
ſervator non defendit,ſed qualificatam tãtum,
hoc eſt notoriam *Ricc. dec. Archiep. Neap.258.
n.9. & ſeqq. par.2. Donat. loco ſupra citato quaſt.8.
num.24.*

Cum enim Conſervatoriæ ſint odioſæ,& re-
26 ſtringendæ, injuria, de qua loquitur *text. in d.
c. fin.* non ſumitur largè, hoc eſt pro omni eo,
quod non jure fit,& damnum cauſat Regulari-
bus, ſed ſtrictè, propriè, & ſpecificè pro inju-
tiis, quæ fiunt violentiâ, aut contumeliâ, ſci-
licet per vim aliquid auferendo, à poſſeſſione
expellendo, ad aliquid faciendum, quod ſpon-
tè quis non erat facturus compellendo, vel pa-
cificam poſſeſſionem turbando, ut benè hæc
advertit notabiliter *Donat. loco ſæpè citato quaſt.
8. num.5. & ſeqq. qu.11. n.6. quaſt.16. n.1. qu.26.
num.2.*

Porrò Ordinarius non ſolũ Conſervatorem
27 in pœnam Conſtitutionis incurſum poteſt de-
nunciare, ſed ulteriùs ſi exceſſus eſſet doloſus
& præſumptuoſus eum,tanquàm uſurpatorem
juriſdictionis Ordinariæ in Cenſuram Bullæ Cœ-
næ incurſum proclamare deberet, *Donat. loco
cit. quaſt.42. nu.5. Pignatell. conſult.24. nu.8. tom.
2. Ventrigl. in prax. p.1. annot.27.n.10.* vel etiam
iterum excommunicare, cum ratione offenſæ
juriſdictionis fiat ſubditus *Barb. de offic. & pot.
Episc. alleg. 106. nu.37. in fin. Donat. d. quaſt.42.
n.6.* Et ſic juxtâ exceſſus circumſtantias manus
aggravanda erit.

Quatenus autem in caſu controverſiæ Con-
28 ſervator Arbitros,ut ſuprà, propoſitos eligere
recuſaret, monendus erit ſic - *Ad deſiſtendum à
proſecutione proceſſus in cauſa ...... & in termi-
no ...... revocandum, & caſſandum omnia acta
hucuſque per eum geſta, aliàs termino elapſo, & actis
non revocatis. die immediatè ſequenti compareat ad
dicendum cauſam quarè non debeat declarari ſuſpen-
ſus ab officio Conſervatoris per annum, & tanquàm
uſurpator juriſdictionis ordinariæ incurſus in excom-
municationem in Bulla Cenæ &c.* Hæc autem mo-
nitio ſemper præmittenda erit, quandò exceſ-
ſus non ſit notorius, ut in caſu formulæ, vel
periculum non ſit in mora, aut ſcandalum ti-
meatur, in his enim caſibus poterit ommitti,
Paſſerin. in d. c. fin. n.196.

FOR-

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI
TITULUS II.

De Cenſura Suſpenſionis in particulari.

De ſuſpenſione ſeù depoſitione contenta in c. omnis utrius ſexus de pœnit. & remiſſion.

CONtingit (licèt raró) aut ex Confeſſoris levitate, aut ex ejus lubrica linguæ loquocitate, aut humanæ naturæ (quæ prona eſt ad malum) infirmitate, confeſſionem Sacramentalem directè, vel indirectè revelari: ideóque, quia materia graviſſima eſt, & exemplaris: Ordinarius, habita criminis patrati notitiâ etiam ex officio contrà revelantem procedere non omittat; eoque ſinè ſtrepitu vocato, & audito, ſi de delicto non plenè, vel ſi plenè, non tamen malitioſè, & ex propoſito, ſed ex levitate revelaſſe conſtet, ab audiendis confeſſionibus eum ſuſpendat, & etiam in aliam pœnam extraordinariam condemnet, præmiſsâ ſequenti declaratoriâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A I.

V*ISA informatione captâ* ſuper ſigilli Sacramentalis fractione, & Confeſſionis revelatione per Presbyterum Confeſſarium N. factâ, eoque vocato, & in defenſione ſua audito, *attento quod conſtet* ſigilli Sacramentalis fractionem non ex propoſito, *ſed ex levitate*, & inadvertentia licèt culpabili, ſinè damno pænitentis proceſſiſſe: dicimus, & declaramus prænominatum N. eſſe perpetuò ab audiendis Confeſſionibus, nec non à Divinis per annum ſuſpendendum, prout nos vigore præſentium perpetuò à Confeſſionibns, & reſpectivè per annum à Divinis ſuſpendimus, & ſuſpenſum denunciamus, & *hanc ſententiam eidem intimari mandamus &c.*

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Criminis fractionis ſigilli, confeſſionis cognitio, pertinet privativè ad Epiſcopum.*
2 *Epiſcopus, in quibuſcunque delictis ad ſuum forum ſpectantibus, procedere poteſt ex officio.*
3 *Judex abſque ſacrilegio non poteſt procedere pro delicto revelato à Confeſſario.*
4 *Fractio ſigilli confeſſionis reſpicit non tantum pænitentem, quam ipſum Sacramentum, cui per revelationem fit injuria.*
5 *Delictum revelationis confeſſionis, quomodò probetur, & quâ pænâ puniatur oſtenditur, & nu.6. & 7. 14. & 15.*
8 *Licentia pænitentis data Confeſſario revelandi peccatum*

catum, debet eſſe libera, & expreſſa, & non debet eâ uti niſi ex cauſa gravi, & num.9.

10 *Confeſſarius, non debet uti ſcientiá peccati pænitentis, quam habet aliundè, niſi in re gravi, & magnæ neceſſitatis.*

11 *In violatione ſigilli Confeſſionis non datur parvitas materiæ.*

12 *Sigillum confeſſionis durat etiam poſt mortem pænitentis.*

13 *Confeſſarius Regularis, ſi ſit fractor ſigilli confeſſionis, punitur ab Epiſcopo jure delegato.*

14 *Duo teſtes ſingulares, probant revelationem confeſſionis.*

16 *Proceſſus contrà Confeſſarium fractorem ſigilli, debet conſtrui ſecretò, & datur modus ſervandus, & num. 17.*

18 *Inquiſitus, & condemnatus de crimine fractionis ſigilli Confeſſionis, an appellet oſtenditur.*

ADNOTATIONES.

VISA INFORMATIONE CAPTA. Cognitio criminis revelationis confeſſio-
1 nis, & fractionis ſigilli, ad Epiſcopum privativè pertinet: nec Tribunal S. Officii in hoc ſe ingerit, niſi in caſu, quo Confeſſarius crederet licitam eſſe revelationem ſecreti Sacramentalis, vel aliundè eſſet de hæreſi ſuſpectus, ut de praxi teſtatur *Caren. de Sanct. Offic. par. 2. tit. 17. §. 23. nu. 91. & ſeqq.*

Hunc autem proceſſum poteſt, & debet Epi-
2 ſcopus, ſivè ejus Vicarius conſtruere remedio inquiſitionis ex officio, etiamſi Confeſſarius de revelatione non accuſetur: quià intereſt bono Eccleſiæ, ut hoc crimen non relinquatur impunitum: nec in dubium revocatur, quod Epiſcopus in quibuſcunque delictis ad ſuum forum ſpectantibus, procedere poteſt ex officio, ut de conſuetudine generali teſtantur, *Farinac. de inquiſit. quæſt. 1. nu.9. & 10. ibique Vulpin. n.3. Conciol. reſol. crimin. verb. Inquiſitio reſol. 1. nu. 1.* ubi concordantes communiter.

Nec proceſſū retardare debet reflexio, quod
3 cum ſigillum confeſſionis, ſit inductum jure poſitivo Eccleſiaſtico favore pænitentis, non poſſit de illius violatione inquiri, niſi ejuſdem Sacramentalitèr confeſſi interveniat conſenſus, ſeù querela, cum ejus interſit, ne ſua peccata detegantur in foro, & publicentur: quia tunc fieret injuria pænitenti, & Sacramento, quotiès Judex indicio habito revelationis Sacramentalis, vellet proceſſum inſtruere, & agere pro peccato, ſeù delicto revelato contrà ipſum Sacramentalitèr confeſſum, aut illius complicē, quod abſque ſacrilegio, & fractione ſigilli facere non poſſet, & ab hoc omninò abſtinere debet, ut tradunt *Caren. loco citatu num. 88. Lazar. qu. can. ſect. 2. qu. 17. nu. 6. Malder. in opuſculo de ſigill. confeſſ. cap. 16. pag. 177. & ſeqq. del Rio diſq. mag. lib. 6. ſect. 2. §. Ex hoc autem pag. 657. Navar. in manual. Confeſ. cap. 8. nu. 7.*

Secus autem quandò Judex procedit contrà
4 Confeſſarium ſigilli violatorem, quià tunc jus pænitentis, non læditur, imò vindicatur, dum injuriæ ſibi illatæ per revelationē, paratur vindicta: Et licèt ſigillum confeſſionis ſit inductū favore pænitentis, tamen principalitèr jure Divino ex inſtitutione Chriſti reſpicit Sacramentum, de cujus ratione, & ſubſtantia eſt quod ſit ſecretum *Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 38. nu. 14.* & ſic quamvis pęnitens poſſit favori ſuo renunciare, dando ſcilicèt facultatem Confeſſario, ut poſſit ex aliqua juſta, & gravi cauſa peccatum confeſſum maniſeſtare ut contrà *Sum.* tenent cum *Divo Th. in ſum. ſupplem. 3. par. quæſt. 11. art. 4.* communiter *DD.* morales: non poteſt tamen præjudicare rationi Sacramenti, neque impedimento eſſe, quod pro iniuria graviſſima eidem Sacramento per revelationem peccati illata, Confeſſarius contrà bonum commune non puniatur, & quæ ad utilitatem publicam inſtituta ſunt, fruſtrentur, *Amen. de delict. & pæn. tit. 8. §. 4. abuſus in confeſſion. num. 10. & 11. D. Urſay. Inſtit. crim. lib. 1. tit. 10. §. 2. nu. 154.*

Dubium igitur ſolum oritur circà probatio-
5 nem delicti, & pænæ menſuram, in quo dubio ſolet adhibèri diſtinctio: aut enim pænitens obiicit Confeſſario revelationem confeſſionis, & tunc onus probandi ſe revelaſſe de licentia ipſius pœnitentis, vel peccatum revelatum ſciviſſe aliundè, incumbit Confeſſario, præſertim quandò ex revelatione ſequitur detrimentum pœnitentis, vel alterius: nam tunc præſumptio ſtat contrà eum, ut ſigillum confeſſionis ſervetur illæſum: Undè ut Confeſſariùs pœnas fracti ſigilli, & ſuſpentionis, ac moleſtiarum evitet periculum; cautela datur, ut licentiam revelandi in ſcripcis à pænitente recipiat, *Biſſ. Hjerurg. lit. 5. num. 145. §. 5.* Aut revelatio confeſſionis
6 obiicitur à tertio, & tunc accuſanti incumbit onus probandi, Confeſſarium revelaſſe abſque licentia pænitentis, ſi ipſe Confeſſarius aſſerat illam habuiſſe: defectum autem licentiæ tertius accuſator probabit, oſtendendo Confeſſarium revelaſſe ſimplicitèr coram pluribus, nihil addendo de licentia revelandi: Confeſſarius verò tunc poterit ſe tueri, vel pænitentis âtteſtatione: vel oſtendendo ſe, quod manifeſtavit, extra confeſſionem accepiſſe: quod ſi hoc probare uno, aut altero modo non valeat, tunc licèt ei non ſit credendum, adhuc non pænâ ordinaria perpetuæ depoſitionis, aut ultimi ſupplicii, ſed extrà ordinem erit puniendus arbitrio Judicis, ut tradunt *Menoch. de arbitr. caſ. 414. num. 8. Ricc. dec ſ. 190. num. 4. par. 1. Graff. dec. aur. par. 1. lib. 1. c. 23. nu. 16. Bellett. diſq. cleric. par. 2. de pæn. cleric. §. 31. nu. 14. & 15. Bonacein. de Sacram. pænit. diſp. 5. quæſt. 4. ſect. 5. punct. 2. nu. 4. Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 38. num. 81. Marc. del Rio diſq. magic. lib. 6. ſect. 2. §. Penult. pag. ibi 658.* ubi arbitratur, quod ſi deſint teſtes, Confeſſario bonæ ſamę aſſerenti cum iuramento id, quod revelavit reſciviſſe extra confeſſionem, credendum ſit, & eum ſequitur *Lazar. qu. can. ſect. 2.*

Digitized by Google

ſect. 2. quæſt. 17. num. 4. in fin. quæ opinio fortè
amplecti poterit in praxi, quotiès aliud non oc-
currat, quod contrà revelantem præſumptio-
nem augeat, *Malder. de ſigill. confeſ. cap. 11. §. Il-
lud certius.*

Et ex his evincitur, quod cum ad accuſan-
7 dum Confeſſarium de revelatione Sacramen-
talis confeſſioois admittatur tertius, ut volunt
mox citati *DD.* nullus exigitur conſenſus pæni-
tentis, cujus peccata revelavit, io fabricatione
proceſſus: & fit palàm quod Judex ex officio
de hoc crimine poteſt inquirere, & ſi pænam
ordinariam taxatam *in c. Sacerdos de pænit. diſt. 6.
& in d. c. omnis utrinſque ſexus de pœnit. & remiſ.* ob
defectum plenæ probationis, vel perfectæ con-
ſumationis delicti, irrogare non valet, ſecun-
dùm caſuum circumſtantias, pœnam minuere
poteſt, & infligere, *Biſſ. hjerurg. lit. P. nu. 156.
§. 1. Fagn. in c. officii nu. 41. de pænit. & remiſſ.*

Et eſt notandum, quod licentia pœnitentis
8 revelandi ſuum peccatum) quam ad ſui libi-
tum revocare poteſt, *Nicol. lucaſupra citato n. 53.*)
debet eſſe libera, & ſpontanea, & nullo modo
precibus extorta: debet eſſe expreſſa, & non ta-
cita, ſeù virtualis, præſumpta, aut interpretati-
va: debet dari ex cauſa juſta, & magni momen-
ti ut puta boni publici, aut corporalis, vel ſpiri-
tualis boni pænitentis: nàm ex cauſa levi reve-
9 lare, etiam habitâ permiſſione confitentis, ſa-
crilegium foret, ut ajunt *Graff. loco citata nu. 13.
& del Rio d. ſect. 2. pag. 657. verſ. duo denique.*

Secundò notandum, quod ſcientiâ peccati
10 pœnitentis, quam Confeſſarius habet aliundè,
uti non debet, niſi in re gravi, & magnæ neceſ-
ſitatis, vel ubi periculum, aut ſcandalum ad
hoc cogat, ut docet *Innocen. in d. c. omnis utrin-
ſque ſexus in fin.* nam facilè ſcandalum ſequere-
tur, quandò ſinè utilitate, vel neceſſitate reve-
laret, quod cavere debet, nè fractor ſigilli re-
putetur, ut monet *D. Thom. in ſum. ſupplem.
par. 3. d. quæſt. 11. art. 4. del Rio ubi ſupra ver.
ſecundus caſus:* & actione injuriarum, & ad in-
tereſſe parti teneatur, *Graff. d. cap. 23. nu. 28.*

Notandum tertiò, quod circà violationem
11 ſigilli Confeſſionis non datur parvitas mate-
riæ, & iocluditur non ſolùm peccatum morta-
le, ſed etiam veniale, imò & circumſtantia per
quam peccatum detegi poteſt directè, vel indi-
rectè, prout eſt DD. communis ſententia, de
qua *Navar. in manual. cap. 8. nu. 2. Nicol. loco ci-
tato nu. 20. & 42. Bonaccin. ubi ſupra punct. 1. nu. 5.
verſ. ex quo patet Graff. d. cap. 23. nu. 31. Malder. de
ſigill. confeſſ. d. cap. 11. Biſs. hjerurg. d. lit. 5. d.
nu. 145. §. 23.*

Notandum quartò, quod Confeſſarius reve-
12 lans confeſſionem, dicitur fractor ſigilli etiam-
ſi pænitens, cujus peccata revelavit, jam pri-
dem vitâ functus ſit, quià ſecretum confeſſio-
nis durat etiam poſt mortem, *Graff. d. cap. 23.
nu. 32. Nicol. loco cit. num. 70. ampliat. 36. del Rio
loco, quo ſuprà d. ſect. 2. ver. notandum ſecunda
pag. 655.* Ex qua veriſſima propoſitione, pro-
ſternitur illa opinio, ſivè doctrina, quæ docet,
quod in cognitione hujus criminis, & punitio-
ne delinquentis exigatur conſenſus pœnitentis:
nàm ſi talis aſſertio vera eſſet, Confeſſarius poſt
illius mortem poſſet impunè ſigillum Confeſ-
ſionis, quod adhùc durat, violare: quià de-
functi pænitentis conſenſus ad inquirendum
non poſſet haberi, quod quàm ſit abſurdum, ne-
mo non videt.

Notandum quintò, quod de hoc crimine
13 non tantùm Confeſſarius ſæcularis, ſed etiam
Regularis accuſari poteſt, & contrà eum inqui-
ri ab Epiſcopo: quià violans ſigillum confeſſio-
nis non ſolùm peccat contrà juſtitiam, ſed con-
trà Religionem peccato ſacrilegii, & injuriam
facit Sacramento, quod cum obligatione ſecre-
ti à Chriſto Domino inſtitutum fuit: ideòque
eum de neceſſitate ſit, quod confeſſionem ce-
let, ut inquit *D. Th. in ſum. ſupplem. par. 3. qu. 11.
art. 1.* illam revelando, dicitur delinquere in ad-
miniſtratione ſacramenti, & ſubiicitur Diæce-
ſano Epiſcopo, tanquàm ſedis Apoſtolicę De-
legato vigore conſtitutionis Greg. XV. *inſcru-
tabili,* de qua actum fuit ſuprà *in tit. de cenſur. ex-
com. ad form. 41. §. ult. Fagn. in c. quanto n. 37. de of-
fic. ordin. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 24. poſt n. 58.
Pignatell. conſult. 54. nu. 77. tom. 7.*

Attento quod conſtet. De fractione ſigilli, ſeù
14 revelatione confeſſionis conſtare dicitur,
quandò adſunt ſaltèm duo teſtes, licèr ſint ſin-
gulares, ut in puncto docet *Caren. de Sanct. of-
fic. par. 2. tit. 6. §. 7. poſt nu. 52.* qui ad compro-
bandum, quod in crimine ſollicitationis admit-
tuntur teſtes ſingulares, adducit exemplum cri-
minis revelationis confeſſionis, inquiens = *con-
firmatur à ſimili de revelatione confeſſionis, quæ li-
cèt uno teſte non probetur, quoad effectum Confeſſarij
condemnandi in pænam ordinariam; attamen dicta re-
velatio ſufficienter probatur ex pluribus teſtibus ſin-
gularibus, quoniam aliàs veritas haberi non poteſt,
ita Suarez tom. 4. in 3. par. de pænit. diſp. 33. ſect. 8.
nu. 3. Henriq. in ſum. lib. 6. cap. 19. num. 10. igitur
etiam in caſu noſtro &c.* Hoc tamen intelligi de-
bet, quandò teſtes ſingulares non ſint ſibi con-
trarii ſingularitate obſtativâ, ſi agatur de pro-
bando unico actu.

Sed ex levitate. Hic exprimitur circumſtan-
15 tia facti, quæ minuit delictum: nàm Confeſſa-
rius, qui revelat ex levitate, & nō ex propoſito,
non damnatur in pœnam ordinariam, ſed pri-
vatur in perpetuum facultate confeſſiones au-
diendi, & inſupèr ad tempus à Divinis ſuſpen-
ditur, prout ità declaraſſe Sac. Congr. Epiſc.
*refert. Nicol. locu ſuperiùs citato lib. 5. d. tit. 38.
nu. 17.* qui eſt caſus formulæ; ſi verò revelaret
confeſſionem à ſe integrè non auditam, pænâ
extraordinariâ Judici arbitrariâ, eſſet puniēdus,
Menoch. d. caſ. 414. nu. 7. ſi autem aliæ circum-
ſtantiæ delictum aggravantes concurrerent, v.
g. aliquod damnum pænitentis, vel tertii, ſcan-
dalum plurium audientium, mala fama Cōfeſ-
ſarii &c. tunc quamvis ex levitate revelatio ſe-

quuta ſit, pœna extraordinaria aggravanda quoque erit, ut volunt DD. ſuprà citati in §. *Dubium igitur*: putà ſuſpenſione à Divinis ad triennium, vel pœna Triremium ad tempus.

Et hanc ſententiam eidem intimari mandamus.

16 Regulaiter Judex Eccleſiaſticus, tàm ſententiam excommunicationis, quàm ſuſpenſionis, & interdicti in ſcriptis prævià unicâ monitione, & cum cauſę expreſſione ferre debeat, ut dixi in præludio: hic tamen antequàm ſententia feratur non eſt citãdus reus ad dicendũ cauſam quarè non debeat declarari ſuſpenſus, ſed conſtructo proceſſu informativo, citãdus eſt *ut compareat ad reſpondendum inquiſitioni contrà eum formata de, & ſuper &c.* iuxta ſtylum curiæ Epiſcopalis ſervari ſolitũ in cauſis criminalibus danda erit copia proceſſus, cum præfixione termini ad faciendas ſuas defenſiones, & poſteà concludendum in cauſa, reo citato ad ſententiam.

Hæc tamen agenda erunt ſecretò ſinè ſtrepi-
17 tu, & ſinè publicatione, nè in plebe de hoc murmur oriatur, & confeſſio apud puſillos odioſa redddatur: ad quem effectum Epiſcopus in ſuis manſionibus teſtes recipiat, & examinet, quibus examinatis iniungat præceptum de ſecreto ſervando (non tamen ſub iuramento, ut fieri ſolet in cauſis fidei, & beatificatione Sanctorum) citationes prò validitate proceſſus exequendæ non per Nuncium publicum, ſed per Cancellarium fieri committat, quas recepiſſe ſuâ ſubſcriptione reus ipſe fateatur (dummodò reus hoc facere, non recuſet) quod faciet de aliis actibus pro legitimatione proceſſus neceſſariis; quos ſi reus legitimare, & acceptare detrectet, & vult eſſe prodigus ſuæ famæ, tunc adhibeantur remedia ordinaria.

Latâ ſuper hoc crimine ſententiâ, ſi inqui-
18 ſitus appellet, illius executionem non poterit impedire: quià reſpectu ſuſpenſionis ab audiendis confeſſionibus appellatio eſt fruſtratoria, cum approbatio ſit privativè reſervata Epiſcopo à *Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15.* reſpectu verò ad ſuſpenſionem à Divinis per annum, cum agatur de materia merè ſpirituali, & quę animam ligat, per ſequentem appellationem non ſuſpenditur, ut docet *Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 9. n. 5. & 8.* Quid quid eſſet dicendum ſi antè ſententiam ſuſpenſionis ab aliquo alio Decreto interlocutorio vim diffinitivæ habente, vel à gravamine, quod per diffinitivam reparari non poſſet, fuiſſet appellatum iuxtà Decreta generalia *Clem. 8.* de quibus *par. 5. tit. 15. ad form. 2. num. 8.*

De ſuſpenſione contenta in c. neminem &c. Sanctorum diſt. 7.

Quià in puncto iuris, imò & in praxi verior & tutior eſt ſententia, quod qui ordinatur in ſacris ſinè, vel ficto titulo, incurrit ſuſpenſionem, ut probant auctoritates à me allegatæ *par. 2. tit 13. ad form. 3. num. 4.* idcò hic reponitur formula declaratoriæ, quà Clericus, qui Epiſcopum decepit, erit ſuſpenſus denunciandus.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA II.

Viſâ relatione noſtri Promotoris Fiſcalis, & informatione captâ, ex qua conſtat Clericum N. à Nobis ad Subdiaconatus, & Diaconatus ordines ad titulum..... promotum, *prædictum titulum non habere*, nec poſſidere, illudque antè ordinationem (nos decipiendo) exiſtere, habere, & poſſidere (falsò tamen) probaſſe: *eo priùs monitò*, dicimus, ipſum N. ſuſpenſionem ab executione, & exercitio dd. ordinum à ſacris canonibus *ordinatis illicitè*, ſinè titulo inflictam incurriſſe, & ſuſpenſum eſſe declaramus, & denunciamus: imò, & iterùm cum iure noſtro ordinario ſuſpendimus, & intimari mandamus, omni &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Clericus, qui per fraudem decepit Epiſcopum, fingens ſe habere titulum, & ordinem ſuſcepit, ſuſpenſionem incurrit.*

2 *Patrimonium ære alieno gravatum, ſi ſcienter aſſignetur pro titulo, dicitur fictitium, ſi deductis oneribus non remanet pars libera ſufficiens.*

3 *Ad occurrendum fraudibus conſtituentium patrimonia, quid agere debeat Epiſcopus, demonſtratur.*

4 *Donatio omnium bonorum Parentum facta favore filii ordinandi, an & quando ſit valida, & admittenda, & n. 5.*

6 *Ordinatus ad presbyteratum antequàm alios ordines reciperet, validè eſt ordinatus, ſed ſuſpenſionem incurrit eo ipſo.*

7 *Epiſcopatus non eſt ordo, ſed extenſio Ordinis Presbyteratus, quem eſſentialitèr prærequirit.*

8 *Ordinatus cum titulo fictitio, qui eſt ipſo jure ſuſpenſus, quomodò ſit monendus, oſtenditur.*

9 *A' denunciatione ſuſpenſionis incurſa ob fictam*

ſup-

ſuppoſitionem titnli in ſuſceptione ordinis , non datur appellatio .

10 *Si crimen eſt occultnm, ordinatus in foro conſcientiæ abſo!vitur ab Epiſcopo .*

11 *Abſolntus iu foro conſcientiæ , detectâ fraude per accnſationem , poteſt lu foro externo , ſuſpenſus denunciari .*

Iudex fori externi , abſolutionem iu foro interno obtentam ab inqniſito , ratam habere poteſt , ibid.

ADNOTATIONES.

PRÆDICTVM TITVLVM HABERE . Et ſi plures DD. teneant , quod dd. canones *ne-*
5 *minem & ſanctorum*, fuerint revocati per *c.ſecundnm Apoſtolum de præbend.* & ideò ordinatum ſinè , vel ficto titulo non eſſe ſuſpenſum , quos refert, & ſequitur . *Barb. in d. c.neminem num. 5. diſt. 70.* contraria tamen ſententia , quam ſecutus fui *par. 2. tit. 13. ad form. 3. num. 4.* verior eſt & in praxi omninò ſequenda : quià quatenùs poſſent dici tacitè per d. decretalem *Innocentii 3.* revocari) quod non eſt liquidum , nec pacificum) fuerunt denuò per , *Concil. Trid. ſeſſ. 12. c. 2. de refor.* innovati ibi = *antiquornm canonum pænas ſupèr bis innovando* , ut benè obſervat *Nicol. lucubr. can. lib. 1. tit. 11. nnm. 20. & ſeqq.* ubi plura Decreta *Sac. Congr.* allegat , & & quoad eum , qui per fraudem , & culpam decepit Epiſcopnm ordinantem ſe habere titulum plenis votis *Sac. Concilii Trid. Congr.* declaraſſe 27. *Novembris* 1610. teſtatur , quæ declaratio relata reperitur in *Synodo Farſenſi in tit. de ſacram. ordin. nnm. 5. Leo theſaur. for. Eccleſ. par. 3. cap. 8. nnm. 33.*

Fictus autèm dicitur , titulus , non ſolùm
2 quandò Beneficium, eſt de pertica, aut litigioſum.vel patrimonium figuratum donatione fictitiâ : ſed etiam ſi eſſet tàm hypotecis , & ære alieno gravatum, ut parum, aut nihil liberum remaneret,& tamen ſcientèr pro titulo ordinationis aſſignatur:ſi verò quantitas bonorum eſſet talis , quod deductis oneribus realibus , adhùc ſufficeret ad ſuſtentationem ordinandi, validum eſſet, *Nicol.loco d.citato n.21.*& pluria alia de legitimo titulo ordinandorum vide in *par.2. tit. 13. ad form. 3.*

Ad occurrendum propterea fraudibus, quæ
3 in dies hac in re fiunt , Ordinarius in Synodo ſtatuere curet . Primò quod ſi ipſe ordinandus ſibi titulum,ad quem ordinari cupit conſtituet, & aſſignet in ſumma taxata juxtà conſuetudinem Diæceſis,juret illum pacificè poſſidere,& eſſe verum , realem , & non fictitium , pænam ſuſpenſionis ipſo facto incurrendam contrà pejerantem decernens . Secundò , quod alii conſtituentes Patrimonium, jurent in actis coram Vicario Gen. conſtitutiones , quas facinnt, eſſe veras, & reales , nullumque inter ipſos , & ordinandum pactum , colluſionem, & ſimulationem intercedere , pœnam excommnnicationis ipſo facto incurrendam contrà pejerantes decernens . Tertiò , quod bona in patrimonium aſſignata (quod ſciatur) ſunt libera , & ſufficientia : Quartò , quod Periti æſtimatores Patrimonii fraudolentèr ſe gerentes, teneantur de proprio ſupplere,quid quid Patrimonio taxato deeſſe , compertum fuerit . Quintò quod teſtes deponentes ſuper quantitate fructuum Patrimonii aſſignati , poſtquàm compertum fuerit falſum depoſuiſſe,tanquam perjuri puniantur. Sextò , quod horum Decretorum texera in Cancellaria retineatur loco obvio , & ſupradictis omnibus tempore conſtitutionis Patrimonii , notificentur expreſsè, & de notificatione facta, Cancellarius in Proceſſu actorum teſtetur .

Et eſt hic ulteriùs advertendum , quod licèt
4 donatio bonorum facta à parentibus , ſimul cũ fratribus ordinandi pro conſtituendo Patrimonio,ſi ſit realis,& legitimè facta,poſſit deſervire pro titulo valido ordinationis , etiam ſi nihil aliud pro victu donantibus remaneat , ut dixi *part. 1. tit. 3. ad form. 12. num. 5.* tamen in praxi iſte titulus non eſt paſſim admittendus : ſed ſolùm in caſu magnæ neceſſitatis Eccleſiæ , & penuriç ſacerdotum,nàm ita ordinati moleſtiis exponuntur, & incommodis curandæ, & alendæ familiæ, ut advertitur in *Synodo Cæſenatenſi anno 1693. evulgata in tit. de ſacr. ordin. §. quad ſi conſtituentes* ubi decernitur, quod tales donationes non recipiantur , niſi priùs conſtet , parentes aliundè habere , undè honeſtè pro ſtatus qualitate ſuſtentari queant , & allegatur decretum *S. Congr. Concilii in Cæſenaten. Synodi 26. Febr. 1695.*

At ego puto,qnod datâ neceſſitate Eccleſię,
5 ut ſuprà dixi, talis donatio poſſit admitti: tum quià parentum bona dicuntur eſſe filii *l. in ſuis ff. de liber. & poſthum* : tùm quia per donationem factam à parentibus favore filii ordinandi, nulla major inducitur obligatio donatarii , quàm de jure jam habet impoſitam eos alendi, etiam de bonis Eccleſiæ, ſeù Altaris, ad tradita per *Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 25. num. 11. & tit. 8. privileg. 92. per tot.* non enim clericatus exuit charitatem , ſed auget : dummodò donatio non ſit cum præjudicio aliorum filiorum , ut in *d. par. 1.* notavi .

Ordinatis illicitè , Quid ſi non ſolùm ſinè
6 titulo , ſed etiam aliis ordinibus ſacris non initiatus , quis ad ſacerdotium ordinaretur : an inquam iſte non ſolùm ſuſpenſionem incurrat , ſed etiam invalidè dicatur ordinatus ? & reſponderur quod validè,licèt illicitè: quià ſacerdotium non de eſſentia , ſed tantùm de præcepto alios ordines requirit , & præſupponit , ſuſpenſionem tamen ab exercitio ordinis Pręsbyteratus incurrer eo ipſo , & in ea permaneret quonſque alios ordines inferiores reciperet *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 14. num. 26. Leo Theſ.*
7 *for. eccleſ. par. 3. cap. 8. num. 30.* Non ſic in Epiſcopo , qni ſi ad Epiſcopatũ promoveretur antequàm fieret Sacerdos , invalidè eſſet promotus : quià Epiſcopatus cum propriè non ſit ordo

do, ſed extenſio ordinis Præsbyteratus ad conficiendum Sacramentum Chriſmatis, OleiSancti, & conferendos ordines, & non imprimat novum characterem, ſed ſacerdotalem præexiſtentiam ampliet, ut communitèr tenent Theologi, quos refert *Paſſerin. in cap. qui Pontificali num. 6. de offic. & poteſt. jud. deleg. in 6. Biſſ. Hjerurg. lit. E num. 68. §. 10. 20. & ſeqq.* ideò eſſentialitèr ſacerdotium prærequirit, *P. Felix poteſt. in exom. eccleſ. tom. 3. tit. de examin. ordin. num. 4. & 5.*

Eo prius monito. Poſtquàm compertum fue-
8 rit, conſtitutionem tituli prò recipiendis ordinibus ſacris à principio fuiſſe fictitiam, & ordinatum de fictione participem, & in culpa fuiſſe, citandus erit.

Ad dicendum cauſam quarè non debeat declarari incidiſſe in ſuſpenſionem ab exercitio ſacrorum ordinum tanquàm dolosè, & ſuâ culpâ ordinatus ſinè titulo contrà prohibitionem ſac. canonum.

Nam pœna iſta in hoc caſu incurritur ipſo jure, & ità ordinatum, ſi in ordine ſuſcepto miniſtret, irregularitatem incurrere affirmat *Pirhing. in jus can. tit. 1. tit. 11. num. 112.* ideòque hic à Judice non eſt ſuſpendendus, ſed jàm ſuſpenſus denunciandus, quamvis poſſit pœnam aggravando, denuò ſic ordinatum ſuſpendere, prout innuitur in formula.

Ab hac autèm denunciatione, nulla datur
9 appellatio ſuſpenſiva: quià talis ſuſpenſio relaxari nequit, donèc ità promotus aſſequatur ſufficientem titulum prò congrua ſui ſuſtentatione, *Pignatell. conſult. 77. num. 16. 17.* qui loquitur in terminis dolosè ordinati ſinè titulo
10 *tom. 5.* eſt tamen verum, quod ſi hoc crimen nō ſit deductum ad forum judiciale, & maneat occultum, & populo non ſit notum, poterit ordinatus à ſuſpenſione, & irregularitate incurſa abſolvi ab Epiſcopo in foro conſcientiæ vigore *Concilii Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. de refor. Pignatell. loco citato num. 18. in fin.*

At adverte, quod ſi ità promotus ab Epi-
11 ſcopo, vel Sacr. Pœnitentiaria, vel occaſione Iubilei in foro conſcientiæ ſit abſolutus; & poſteà contingat accuſari de ficta, & doloſa patrimonii conſtitutione prò recipiendis ſacris ordinibus, poſſet in foro externo ſuſpenſus denunciari, & alio modo puniri: quià iſti duo fori ſunt ſeparati, & acta unius, non generant præjudicium alterius: poteſt tamen judex fori externi Eccleſiſticus, abſolutionem in foro conſcientiæ datam, ratam habere, niſi hoc redundet in præjudicium partis, vel boni, & exempli publici *Nicol. lucubr. can lib. 5. tit. 39. num. 49.* ubi decreta refert: hic tamen in caſu formulæ abſolutionem in foro conſcientiæ datam iudex ratam habere non poſſet in foro externo, niſi ordinatus de congrua ſuſtentatione eſſet proviſus: quià qui ſinè titulo eſt ordinatus, abſolutè eſt ſuſpenſus, ut advertit *Bonacin. de ſacr. ordin. diſp. 8. quæſt. unic. punct. 5. num. 22.*

De ſuſpenſione contenta in cap. 10. ſeſſ. 23. de refor. Concilii Trid.

Vidimus in titulo præcedenti de cenſur. excom. *form. 38.* Vicarium Capitularem teneri ad ſyndicatum; unum autèm ex delictis de quo poterit ſyndicari, eſt conceſſio dimiſſorialium intrà annum à die Sedis vacantis: quarè ſi Epiſcopus inveniat eum Concilii tranſgreſſorem fuiſſe, & ſuſpenſum declarare velit, hac uti poterit formulâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A III.

Viſis actibus ſyndicatus N. Vicarii Gen. Capituli proximæ præteritæ Sedis vacantis, ex quibus conſtat de conceſſione litterarum Dimiſſorialium ad ordines favore clerici N., & clerici N. *non arctatis intrà annum* Sedis vacantis expeditis, & Epiſcopo N. directis; eoquè monito ad dicendum cauſam quarè non debeat declarari ſuſpenſus, *& nihil quod relevet deducto*, dicimus prænominatum N., qui formam ſibi à Concilio Trid. præſcriptam *in cap. 10. ſeſſ. 23.* non ſervavit, *eſſe ſuſpenſum* totalitèr ab officio, & beneficio, proùt nos ſuſpenſum declaramus, & denunciamus, eiquè, ac Capitulo intimari volumus, & mandamus &c.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 *Qui dicantur ad ordines arctati oſtenditur, & nu. 2.*
3 *Vicarius Capituli, non concedit Dimiſſorias prò prima Clericali tonſura non arctatis, & nu. 4.*
5 *Litteræ Dimiſſoriæ poſt annum conceſſæ à Vicario Capituli non expirant per ingreſſum in poſſeſſionem novi Epiſcopi.*
6 *Qualitas, quæ dat juriſdictionem non præſumitur, ſed eſt probanda.*
7 *Vicarius Capituli concedens Dimiſſorias non arctatis intrà annum, ſuſpenſionem ab officio, & Beneficio per annum incurrit ipſo jure.*
8 *Etiam ſi is, cui illas conceſſit, eis non utatur.*

Ad-

ADNOTATIONES.

NON ARCTATIS. Concilium Trid. *in c.*
10. ſeſſ. 7. Facultatem reſtringit Capitu-
1 lo Sede vacante concedendi Dimiſſorias ad
ordines intrà annum, niſi arctatis ſub pœna
interdicti: Vicariis autèm huic Decreto con-
travenientibus imponit pœnam ipſo jure in-
currendam ſuſpenſionis ab officio, & Beneficio
in citato *cap. 10. ſeſſ. 23.* arctati autèm ſunt in
duplici differentia: alii enim ſunt arctati occa-
ſione Beneficii recepti: alii occaſione Beneficii
recipiendi.

Primi ſunt, qui obtinent aliquod Beneficiū
2 Curatum, nam hi intrà annum ad Sacerdotium
promoveri tenentur: qui obtinent Beneficia,
ſeù Cappellanias perpetuas, quæ ex inſtitutio-
ne requirunt aliquem ordinem, vel ſervitium
perſonale. Secundi verò ſunt, qui habent ius,
ſeù ſunt vocati ad aliquod Beneficium vacans,
ſeù Cappellaniam, quod, ſeù quæ requirit actu
certum ordinem, quo iſti carent, vel cum non
ſint Clerici, & ordinati ad primam Clericalem
tonſuram ſunt præſentati ad Beneficium, ut
tradunt *Garc. de benef. par. 5. cap. 7. nu. 97. & 98.*
Card. de Luc. de benefic. diſc. 72. nu. 6. & 7. S. Congr.
Epiſc. in Squillacen 3. Jun. 1594.

Hæc autèm facultatis reſtrictio, non ſolùm
3 reſpicit ordines minores, & maiores; ſed etiam
primam Clericalem Tonſuram, prò qua intrà
annum Dimiſſorias non niſi arctatis Vicarius
Capituli concedit Et licèt *in par. 1. tit. 1. ad*
form. 2. nu. 23. contrarium tenuerim, nunc re
meliùs cognita libentèr ab illa opinione rece-
do, tùm quià Decretum per me ibi allegatum,
& quòd refert etiam *Gallemart. collect. in d. cap. 7.*
num. 3. In quo dicitur = *Congregatio cenſuit textum*
hunc non compræhendere primam Tonſuram; debet
intelligi, quod Concilium non compræhendat
primam Tonſuram quoad pœnas ibi impoſitas
contrà ordinatos, non autem quoad licentiam
ordinandi, prout ità intelligendum eſſe adver-
tit *Garc. d. par. 5. d. cap. 7. nu. 96.* tùm quià *Fa-*
gnan. à me eodem loco citatus, loquitur in caſu
arctati, ut patet ex eius verbis relatis in *c. cum*
contingat. de ætat. & qualit. nu. 39. ibi = *rurſus du-*
bitatum fuit, an Vicarius Capituli Sede vacante poſ-
ſit concedere litteras dimiſſorias ad primam tonſuram
præſentato ad Cappellam ſimplicem: Sac. Congr. cen-
ſuit poſſe, quià non prohibetur dare Dimiſſorias ad
primam Tonſuram, quià præſentatus eſt arctatus.
Et quamquàm ex prima ratione, à Fagnano
deducta, videatur, quod Vicarius poſſit Di-
miſſorias concedere ad primam Clericalem
tonſuram, etiam non arctatis: tamen hoc dicit
obitèr, & dubium propoſitum, hoc reſolutum
eſt de arctato.

Tùm quià, cum prima Tonſura ſecundùm
4 Canoniſtarum ſententiam, & in foro magis re-
ceptam, ſit ordo, ad tradita per *Card. de Luc.*
de penſion. diſc. 81. num. 4. verſ. advertendum, in
Dimiſſorialibus conceſſis pro prima Tonſura
benè verificantur verba illa Concilii = *ordinandi*
licentiam: tùm demùm, quià hæc eſt commu-
nior ſententia, quam tenent *Garc. loco citato*
nu. 95. Quarant. in ſum. bullar. in verb. Capitulum
Sede vacan. verſ. decimo quæro Ricc. dec. 175. nu. 2.
par. 4. Barb. de Canonic. & dignit. cap. 42. nu. 116.
Ventrigl. in prax. par. 2. adnot. 15. §. 1. nu. 42. Card.
de Luc. ſuprà Concil. diſc. 31. nu. 32. & alii ab eis
allegati.

Intrà annum. Quid ſi poſt annum conceſſæ
5 ſint à Vicario Capituli litteræ Dimiſſoriæ, an
inquam expirent per ingreſſum in poſſeſſio-
nem novi Epiſcopi, & non expirare tenent *Gon-*
zal. ad regular. 8. gloſ. 12. nu. 17. Quarant. in ſum.
bullar. verb. Capitulum Sede vacante ver. Decimò
quæro §. ſecundò dubitatur. Propterea *Gallemar.*
collect. in d. cap. 10. ſeſſ. 7. remiſſion. ver. an lit-
teræ, dat cautelam novo Epiſcopo, ut captâ
poſſeſſione per edictum publicum eas revocet
antequàm exequantur: moneatque alios Or-
dinantes, ut tàm Dimiſſorias Vicarii Capituli
poſt annum, quàm ab Epiſcopo defuncto con-
ceſſas, non admittant, ſi tempore præſentatio-
nis ſciant, novum Epiſcopum poſſeſſionem ce-
piſſe, niſi ab eo revalidentur, vel ab eius Vica-
rio ad id facultatem habente.

Et nihil quod relevet de lucto. Nil aliud rele-
6 vans ad ſe excuſandum Vicarius Capituli dedu-
cere poteſt, quàm arctationem dimiſſi: quæ ar-
ctatio, cum ſit qualitàs tribuens juriſdictionem
non præſumitur, ſed eſt, antè omnia ab alle-
gante probanda, *Sperell. dec. 101. nu. 21. Conciol.*
reſol. criminal. verb. qualitas reſol. unic. num. 3. Su-
bell. Sum. diverſ. tract. §. qualitas num. 2. Idcircò
monitus = *ad dicendum cauſam quarè non debeat de-*
clarari ſuſpenſus. non poterit à comminatione
iſta appellare, nec per appellationem interpoſi-
tam denunciationem retardare: ſed debet excu-
ſationes, ſi quas habet, deducere, quæ ſi eſſent
aliquo modo relevantes, aut dubiæ, & ab Epi-
ſcopo reiicerentur, tunc appellando à declara-
toria, ſuperſedendum eſſet in denunciationis
publicatione. quià ordinarius potuit in reje-
ctione excuſationum illum gravare, proùt ſu-
prà pluriès dixi.

Eſſe ſuſpenſum. Vicarium Capituli Dimiſſo-
7 rias ad ordines, & primam Clericalem Tonſu-
ram intrà annum à die vacationis Sedis con-
cedentem, ſuſpenſionem ab officio, & Benefi-
cio per annum incurrere ipſo jure, non ambi-
gitur. quià licèt Concilium *in c. 10. ſeſſ. 7.* quoad
pœnam interdicti ibi comminatam, loquatur
ſpecificè, & reſtrictivè ad Capitulum: tamen
in c. 10. ſeſſ. 23. vult, & declarat, quod Vicarii,
pœnæ ſuſpenſionis ſubjecti ſint, ut patet ibi = *Pœ-*
nam quoquè impoſitam iis, qui contrà hujus Sanctæ
Synodi ſub Paulo 3. Decretum (ideſt d. c. 10. ſeſſ. 7.)
à Capitulo Epiſcopali Sede vacante litteras dimiſſo-
rias impetrant, ad illos, qui eaſdem litteras non
à Capitulo, ſed ab aliis. quibuſvis in juriſdictione
Epiſcopi loco Capituli Sede vacante ſuccedentibus
ob-

obtinerent, mandat extendi. Concedentes antèm Dimiſſorias contrà formam Decreti, ab officio, & Beneficio per annum ſint ipſo jure ſuſpenſi. Et tradunt de communi *Pac. Jord. elucubr. tom. 1. de ſacram. ordin. nu. 134. Gallemare. in d. cap. 10. ſeſs. 23. n. 6.* & alii ſuprà allegati.

Et nota, quod Vicarius Capituli hanc cen-
8 ſuram incurret, concedendo intrà annum Di-
miſſorias, etiamſi is, cui illas conceſſit, eis uſus
non eſſet: nàm actus quo ad concedentem fuit
conſumatus, & perfectus, & per eum non ſte-
tit, proùt ità à *Sac. Congr.* deciſum fuiſſe refe-
runt *Garc. de beneſ. addit. ad par. 5. cap. 7. num. 92. Barboſ. de Canonic. d. cap. 42. num. 117.* Caveant
idcircò Vicarii Capitulares, nè dùm, ut pla-
ceant hominibus, facultatem, quam nō habent
excedunt (novis Epiſcopis fortè non requirentibus (laqueum ſibi ipſis parent, & perditionem.

De ſuſpenſione contenta in c. exigit de cenſ. in 6.

Aliud crimen Vicarii Capituli, quod paritèr in jure pœnâ ſuſpenſionis punitur, eſt exactio indebita procurationis, vel quià exigit officio viſitationis non impenſo: vel quià plus debito, aut munera recipit. Quarè ſi in Syndicatu, vel extrà, Epiſcopus querelas audiat, vel Procurator Fiſcalis inſtet de hoc inquiri, conſtito de exceſſu ad declaratoriam poterit devenire modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA IV.

ATTENTO RECURSU Patochi, & Clerici loci N. contrà N. Vicarium Generalem Capituli præteritæ Sedis vacantis, ſupèr prætenſo gravamine eis tempore viſitationis illato, in exactione procurationis, viſis probationibus per eos deductis, ex quibus ſatis conſtat *de exceſsu exactionis*, & munerum receptione; *monito, & audito* eodem N. dicimus eum cenſuram ſuſpenſionis ab officio, & beneficio contentam in Conſtitutione Concilii Lugdunenſis, quæ incipit *Exigit* à Concilio Tridentino *in c. 3. ſeſſ. 24.* innovatam incuriſſe, & eſſe denunciandum, proùt nos ſuſpenſum declaramus; & denunciamus, *donec de duplo* à nobis liquidando ſupradictis *plenè ſatisfaciat*. & intimari volumus, & mandamus.

N. Epiſcopus (ſivè Vic.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Exigentes procurationem exceſſivam, proceſsandi ſunt ab Epiſcopo ex officio.*
2 *Procuratio debetur pro ſolis locis Diæceſis.*
3 *Vicarius Capituli viſitans, exigit medietatem procurationis Epiſcopo dari ſolitæ.*
4 *Laici, niſi velint ſpontè ſolvere, non debent cogi cenſuris, ut ſolvant procurationem.*
5 *Viſitator, non exigit vecturas equorum, niſi ſit Viſitator Apoſtolicus.*
6 *Hoſpitatus à laicis, non exigit procurationem à Clericis, dumodò iſti victualia tradere non recuſent.*
7 *Viſitator excederet in exactione procurationis, ſi numerum exceſsivum perſonarum ſecum duceret, vel longam moram traheret, & num. 8.*
9 *Viſitator, & ejus familiares, munera quæcunque in viſitatione recipere non poſsunt, ſub diverſis pœnis, & num. 10.*
11 *Viſitator ſi pro exigenda exceſsiva procuratione cenſuras fulminaret, poſset contrà eum agi ad intereſſe.*
12 *Procuratio viſitationis, an præſcribatur, oſtenditur.*
13 *Vicarius Capituli, qui in exactione procuratione exceſſit, quomodo monendus ſit ante condemnationem, demonſtratur, & num. 14.*
15 *Cenſuras ſuſpenſionis à Viſitatore exigente plus debito, incurſa, eſt reſervata, & non tollitur niſi facta reſtitutione.*
16 *Viſitatores quicunque excedentes in exactione procurationis cenſuras incurrunt eo ipſo.*

ADNOTATIONES.

ATTENTO RECURSU. Hoc dicitur in formula ad exprimendum caſum minùs
1 dubitabilem. Cæterùm ſi recurſus de hoc non
audiantur in Syndicatu, nec extrà; & tamen Epiſcopo aliundè conſtet de crimine, inquirat, & proceſſum inſtruat ex officio, quia eſt delictum, quod generat ſcandalum in ſubditos, Canones, & Concilia ſpernit, & conculcat, & animam cenſuris illaqueat. Subditi enim non reclamant, non quià gravamen illatum non ſentiant, & agnoſcant, ſed vel quià ob eorum paupertatem ad Sac. Congr. Concilii (quæ pro ſuo laudabili zelo hæc damnat, & mandat reſtitui) ob diſtantiam locorum recurrere non valent: vel quià potentiam gravantis formidant, ſcientes, quod ſæpè hujuſmodi recurſus coram Ordinariis delati, ſunt occaſiones majoris oppreſſionis, & gravami-

minis: ideòque officinm Epiſcopi eſt, abuſum
hunc exemplaritèr punire, & præcepta cano-
num exequi, & cuſtodire, ut Tridentinum ju-
bet. Si quis verò Epiſcopus viſitando, hæc ea-
dem committeret, per Viſitatorem Apoſtoli-
cum coerceri expediret.

De exceſſu exactionis. In *c.1. de cenſib. in 6.* cir-
2 cà exactionem procurationis viſitantium tria
ſtatuta ſunt. Primum, quod recipiatur ſolùm
à locis viſitatis: ſecundò, quod ſolùm in vi-
ctualibns: tertiò, quod viſitantes, & eorum fa-
miliares, munera non recipiant. Undè Vica-
rius Capituli viſitando poſt annum à die ulti-
mæ viſitationis Epiſcopi defuncti, quo ad pri-
mum excederet, & plus debito exigiſſe dicere-
tur, ſi viſitando Civitatem procurationem re-
cepiſſet, cum pro ſolis locis Diæceſis debeatur,
*Barb. de offic. & poteſt Epiſc. alleg.73. nu.46. Fagn.
in c. venerabili n.14. & 15. de cenſ. Nicol. in floſc.
verb. Viſitatio n.10. ver. Sac. tamen.*

Itèm ſi Viſitationis officio non impēſo pro-
3 curationem exigere præſumpſiſſet *d. c. exigit*;
vel viſitans per ſe ipſum, aut per delegatum,
integram procurationem, quæ dari ſolet Epiſ-
copo exigiſſet: nàm quandò Epiſcopus non vi-
ſitat, ſed Vicarius Generalis, proùt eſt Capitu-
laris, qui eſt Vicarius juriſdictionis Epiſcopi,
debentur victualia, vel (ubi viſitati velint, &
ſpontè ſolvere ſolent) pecùniæ, quæ non
excedant medietatem procurationis, quæ da-
tnr Epiſcopo, ut plurièsdeclaravit *Sac. Congr.
Epiſc.* proùt teſtatur *Nicol. in floſc. in verb. Viſi-
tatio num.10. limit.9.* & noviſſimè *Sac. Congr.
Concilii in Amalphitana 18. Julii 1699. ad 4. con-
firmata auditis partibus 6. febr. 1700. & in nullius
Provinciæ Hiſpalen. exceſſuum 11. Septembr. 1706.
ad 5.*

Itèm ſi à laicis, qui procurationem ſolvere
4 erant ſoliti, & ampliùs ſolvere renuerent, metu,
& gladio cenſurarum ab eis exigiſſet: quià lai-
ci, niſi velint ſpontè ſolvere, cogi non debent,
non obſtante ſolito; quia tunc exigeretur pro-
curatio cum ſcandalo, *gloſ. in cap. cavendum 10.
qu.3. gloſ. in c.3. verſ. laicos de cenſ. in 6. Pignatel.
conſult.47. per tot. t.1. & conſult.146. n.30. t.9. ubi
de more Decreta congerit, Paſſerin. in d.c. exigit n.15.
de cenſ. in 6.*

Quoad ſecundum, plùs debito exigeret, ſi
5 utenſilia, vecturas equorum, & alia neceſſaria
perſonæ ſibi miniſtrare feciſſer, quià nomine
victùalium, veniunt ſolùm ea, quæ cibum, &
potnm concernunt, & non alia, ut in terminis
Viſitatoris docet *Surd. de alim. tit.3. qu.22. n.3.
Barb. in c. romani §. procurationes n.19. de cenſ. in 6.
Ventrigl. in prax. par.2. adnot.24. §.2. nu.2.* Niſi
Viſitator ſit à Papa delegatus, tunc enim ſolvi
debent mercedes equorum conductorum, &
viaticnm, ut de uno loco ad aliud transferri
commodè poſſit, *Surd. ibid. n.10. Pirbing. in jus
can. lib.3. tit.39. n.51.*

Itèm ſi à laicis prandium, & Hoſpitium reci-
6 piens, id, quod ſibi prò victu neceſſario contin-
gebat, in pecunia taxaſſet, & à viſitatis ſolvi
voluiſſet, dummodò iſti moniti victualia tra-
dere non recuſaſſent, *Barb. de offic. & pot. epiſc. al-
leg.73. n.66. & in c. felicis n.3. de cenſ. in 6. Graff.
dec. aur. par.2. cap.27. n.90. lib.3.*

Itèm ſi numerum exceſſivum perſonarum
7 ſecum ad viſitandum duxiſſet, & procurari vo-
luiſſet: v.g. ſi plura quàm tria jumenta, & duos
pedites conducerer: nàm talis numerus prò
Vicario ſufficiens reputatur, ut de ſe ipſo teſta-
tur *Leo theſaur. for. Eccleſ. par.2. cap.16. n.40.* ubi
de uno ſolo pedite contentatur, & tribus ju-
mentis. Verùm ad judicandum exceſſum erit
habenda ratio locorum viſitatorum, & Eccle-
ſiarum paupertatis.

Itèm ſi longam moram traheret in locis vi-
8 ſitatis, & ad extraneos actus ſe diverteret. *Surd.
loco ſuprà citato nu.8. Paſſerin. in c. felicis nu.5. S.
Congr. Concilii in Bojanen. 14. Decembr. 1654. quam
retuli par.2. tit.13. ad form.2. n.54.*

Quo verò ad tertium excedere diceretur, ſi
9 dona, ſeù munera, Vicarium recepiſſe in viſi-
tatione conſtaret; niſi eſſent eſculenta, & po-
culenta in parva quantitate, quæ in loco viſi-
tationis abſunta fuiſſent, non autē ſi aliò aſpor-
tata, ut notat *Genuen. in prax. cap. mihi 21. n.13.*
& quando procuratio daretur in victualibus,
ſecùs ſi in pecunia, nàm tunc, nec eſculenta
aſſumenda accipi debenſ, ut diſtinguit *Graff.
dec. aur. par.2. lib.3. d. cap.27. n.91.* Imò etiamſi
procuratio detur in victualibus, tutiùs eſt ut
monet *gloſ. in d. c. exigit ver. munera*, nec eſcu-
lenta abſumenda recipere, quià Conciliū omne
munus tempore viſitationis excludit abſolutè
per illa verba = *nec munus, quodcunque ſit, recipia-
tur*, ex quo *Pirbing. in ius can. lib.3. tit.39. n.63.
& ex Jo. Andr. in c.1. de cenſ. in 6.* deducit, quod
munera iſta non poſſint recipi ſinè peccato, &
concordat *Barboſ. in d. c.1. n.23. de cenſ. in 6.* nàm
ut dicit Sapiens, *Xenia, & dona excæcant oculos
Judicum, & quaſi mutus in ore, avertit correptio-
nes eorum Eccleſ.20. v.31.*

Qui exceſſus diceretur probatus non ſolùm
10 ſi ipſe Vicarius munera recepiſſet: ſed ſi ab ejus
familiaribus recepta fuiſſe conſtaret: nàm de
iſtorum facto ipſe teneretur, ut advertit nota-
bilitèr *gloſs. in d. c. exigit verb. teneantur*, adinſtàr
Epiſcopi, qui tenetur de exceſſu ſui Vicarii,
ut dicit *Graff. d. cap.27. num.95.* ubi hæc habet
= *Vicarius ſi delinquit in actu viſitationis in recipien-
do plùs debito, an Epiſcopus teneatur? dic quod ſic
&c.* Hæc enim quorumcunque munerum re-
ceptio prohibetur tàm Viſitatori, quàm fami-
liaribus ſub pœna maledictionis, & interdicti
ingreſſus Eccleſiæ, ac reſtituendi duplum in-
frà menſem, non obſtante donatione, & re-
miſſione damium, in *cap.1. §. Procurationes de
cenſ. in 6.* ibiquè *Barb. num.17. & 22.* quam pœ-
nam in hoc cap. latam contrà Archiepiſcopos,
extendit, ampliavit, imò & auxit *Greg. X.* in
Concilio Lugdunenſi relato in *d. capit. exigit*,
ad omnes Viſitatores inferiores, & Concilium
Tri-

Digitized by Google

Tridentinum homologavit.

Tādèm in hac ſubjecta materia Vicarius Ca-
11 pituli delinqueret, ſi prò exigenda exceſſiva procuratione, viſitatos excommunicaret: nàm iſta excommunicatio, vel non teneret per *text. in c. cum ad quorundam de exceſ. prælat.* ut volunt *Innoc. in cap. cum Apoſtolus de cenſib. & Monet. de decim. cap. 9. quæſt. 3. num. 104.* vel ſaltèm tanquàm injuſtè excommunicati, poſſent contrà eum agere ad intereſſe, juxtà opinionem *gloſ. in d. cap. cum ad quorundam*, quam ſequitur *Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 31. num. 12. verſic. addit. gloſ.*

Adverte, quod procuratio alia debetur ra-
12 tione Viſitationis, alia ratione conſuetudinis præſcriptæ alia ratione conventionis, & pacti appoſiti in fundatione Eccleſiæ, vel Beneficii, alia ratione privilegii, de quibus *Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 39. n. 68.* Prima, de quâ hic loquor, cum debeatur tanquàm acceſſoriū viſitationi, contrà Epiſcopum, & Capitulum ſede vacante non præſcribitur *cap. cum ex officii ibique gloſ. de præſcript.* exceptis locis, in quibus Conſuetudo jam viget, ut nihil prò viſitatione ſolvatur: præſcribitur tamen contrà tertium, vel alium, qui illam exigeret jure ſpeciali, ut notat *Graff. dict. c. 27. n. 101.* & ſic Vicarius Capituli, habet jus certum exigendi ſinè exceſſu à viſitatis procurationem; ſi verò in exactione excedat ſubiicitur pœnis jàm ſuprà indicatis.

Monito, & audito. Conſtructo proceſſu infor-
13 mativo, ſivè per viam querelæ, ſivè ex officio ſupèr exceſſu exactionis procurationis, ſi reſultat ex eo probatio criminis, erit Vicarius Capituli, citandus = *Ad comparendum in termino peremptorio trium dierum, & dicendum, & allegandum cauſam quarè, non debeat declarari incurſus in ſuſpenſionem ab officio, & Beneficio, & condemnari in pœnam contentam in Concilio Trid. c. 3. ſeſſ. 24. de refor. ob exceſſum exactionis procurationis per ipſum commiſſum occaſione viſitationis tempore ſedis vacantis, aliàs &c.*

Hæc citatio, quæ ſuccedit loco Monitorii,
14 ſivè inquiſitionis, debet exequi contrà inquiſitum perſonalitèr, ſi fieri poteſt, dimiſſâ in ejus manibus copiâ, vel Domi in manibus domeſticorum: quiâ exequutâ, ſi monitus compareat, erit in ſuis exceptionibus audiendus: ſi verò â comminatione cenſuræ appellet ſtatim, Judex appellationem reiciat, & elapſo termino in citatione præfixo, allegatâ ejus contumaciâ, ad declaratoriam procedat. Quod ſi proceſſus defenſivus fiat, & adhuc exceſſus exactionis excuſari non poſſit, itèm erit ad declaratoriam proſequendum, nullâ attentâ appellatione: ſi autèm exceptiones deductæ, ſint in facto, & in jure relevantes, vel ſaltèm dubiis obnoxię, tùnc erit in declaratoria ſuperſedendum, donèc probationes coadjuventur, vel reus abſolvatur.

Donec de duplo &c. plenè ſatisfaciat. Hæc clau-
15 ſula ponitur in formula ad demonſtrandum, quod hæc cenſura eſt reſervata, & ab Ordinario relaxari non poteſt, niſi ſequatur reſtitutio: quâ factâ cū duplo, ceſſat abſquè alia abſolutione, ut notat *Paſſerin. in d. c. exigit. 20. de cenſ. in 6.*

Hucuſque dicta, & notata quoad exceſſum
16 exactionis procurationis, procedunt non ſolum contrà Vicarium Capituli: ſed etiam contrà Archiepiſcopos, Epiſcopos, & alios omnes Viſitatores, qui ſi in exigenda procuratione, ea, quæ ſuprà de Vicario Capitulari dicta ſunt committant, & exactionis exceſſum cum duplo ultrà menſem reſtituere differant Archiepiſcopi, & Epiſcopi Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, inferiores verò pœnam ſuſpenſionis ab officio, & beneficio ipſo jure incurrunt, ut tàm in Concilio Trid. quàm in ſuprà relatis juribus cavetur expreſsè: quod eſt valdè notandum, nàm ſi Epiſcopi ità interdicti, & inferiores ſuſpenſi, durante interdicto, & reſpectivè ſuſpenſione interim celebrarent, fierent irregulares, nèc diſpenſari poſſent, niſi à Sede Apoſtolica, ut notat *Paſſerin. mox citatus in d. c. exigit. n. 22. de cenſ. in 6.*

De ſuſpenſione contenta in c. cum inhibito §. fin. de clandeſt. deſponſat.

Salubertinium Concilii Trid. Decretum in *c. 1. ſeſſ. 24. de refor. matrim.* hominum malitiam effugere, & eludere cupiens, plures reperit vias, per quas incedens ſeſe peccatis, & pœnis illaqueat, & in profundum malorum mergitur: Quarè ſæpe, non ſolùm ut contrahat matrimonium contrà præcepta Eccleſiæ Parochum vi, dolovè inducit, ut aſſiſtat: ſed quod plus eſt, aliquandò & ipſe Parochus, qui tenetur matrimonia clandeſtina prohibere, prece, vel amore Conſanguineorum corruptus, ſpontè malo viam ſternit, & illis præſentiam præſtat. Idcircò cū caſus iſte eveniat, Ordinarius Parochum punire non omittat, & quatenùs infligenda ſit pœna ſtatuta in hoc textu, præcedere debebit, declaratoria modo ſequenti.

Sententiæ Declaratoriæ.

F O R M U L A V.

HAbitâ relatione noſtri Proc. Fiſcalis, in Terra N. noſtræ Diœceſis contractum fuiſſe matrimonium *clandeſtinè abſque Denunciationibus* intèr N. & N. receptiſquè depoſitionibus teſtium, ex quibus conſtat, quod Parochus Eccleſiæ N. *qui illud prohibere debuerat,* ſpontè *præſentiam præſtiterit,* eique intereſſe præſumpſit, *abſquè neceſſitate*: ideò, *eo priùs monito* ad dicendum cauſam quarè non deberet ab officio ſuſpendi, & nihil, quod relevet deducto, in executionem ſtatutorum Sac. Canonum

nonum, ipſum Parochum N. *per triennium ab officio ſuſpendimus*, & prò ſuſpenſo haberi volumus, & declaramus, *& ad Valvas Eccleſiæ Parochialis denunciari mandamus, omni &c.*

N. Epiſcopus (ſive Vic. Gen.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium contractum abſque denunciationibus, eſt validum, ſed eſt clandeſtinum tertiæ ſpeciei.*

2 *Parochus, & Contrahentes Matrimonium ſinè denunciationibus culpabilitèr, puniuntur arbitrio Ordinarii; ſicut & teſtes, qui cum dolo præſentiam præſtant, & nu. 3. & 4.*

5 *Milites, qui ſunt in expeditione, vel ſtatione, ſi volunt matrimonium contrahere, tenentur ſervare diſpoſitionem Concilii Tridentini, & afferuntur Decreta S. Congr. Concilii.*

6 *Parochus poteſt, imò debet ſe opponere, & reſiſtere Matrimoniis clandeſtinis, fugam tentando, & aures claudendo.*

7 *Præſentia Parochi in matrimonio contrahendo, eſt triplex, & latè examinatur concluſio, ad dignoſcendam validitatem Matrimonii, & num. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.*

14 *Parochus, aliqua cauſâ urgente concurrente, poteſt omittere denunciationes, & quænam ſint juſtæ cauſæ, indicatur.*

15 *Datur formula monitionis faciendæ contrà Parochum omittentem denunciationes.*

16 *Parochus, niſi proponat excuſationes relevantes, non poteſt à cenſura ſuſpenſionis contrà ſe latæ appellare.*

17 *Denunciationes Matrimonii non præſumuntur factæ, ſed ab allegante probandæ ſunt.*

18 *Cenſura ſuſpenſionis comminata contra Parochum in c. cum inhibito §. Fin. de clandeſt. deſp. non eſt latæ, ſed ferendæ ſententiæ.*

19 *At poſtquàm erit promulgata, Ordinarius Parochum abſolvere nequit.*

20 *Parochus, quandò eſt certum, nullum adeſſe inter contrahentes impedimentum, ſi omittat unam denunciationem (vel aliqua alia rationabilis cauſa urgens concurrat) mitiùs punitur.*

21 *Parochus ſi aſſiſtat Matrimonio contrà prohibitionem Epiſcopi, pœnâ arbitrariâ punitur.*

22 *Parochus, niſi denuncietur publicè ſuſpenſus, Parochiani poſſunt petere, & ipſe adminiſtrare Sacramenta abſquè incurſu irregularitatis.*

23 *Ordinarius unius ex contrahentibus Matrimonium, diſpenſat cum utroque in denunciationibus.*

ADNOTATIONES.

CLANDESTINE ABSQUE DENUNCIATIONIBUS. Matrimonium contractum
1 abſquè Denunciationibus, licèt ſit validum,
etiamſi Ordinarius recuſet dare licentiam,
quod fiant poſt, *Barb. deciſ. Apoſtolic. collect. 247. num. 1.* & eſt communis opinio: dicitur tamèn clandeſtinum tertiæ ſpeciei, ut dixi in
par. 2. tit. 16. ad form. 2. num. 27. quià Parochus
ſinè expreſſa facultate Epiſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, illas præterire, & remittere
2 non poteſt: imò eas culpabilitèr omittendo,
tàm ipſe, quàm contrahentes gravitèr, & mortalitèr peccant, & Matrimonium ſubjacet pœnis clandeſtinitatis; adeò ut non ſolum pœnâ ſuſpenſionis, ſed aliis arbitrio Epiſcopi, Parochus puniri poſſit *Barb. de offic. Epiſc. alleg. 32. num. 2. Sanch. de matr. lib. 3. diſp. 5. num. 6. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. 7. num. 23. & 24. Biſſ. hierurb. lit. D. num. 90. §. 25.* Contrahentes verò
3 ab eodem Ordinario puniuntur, ut habetur in
d. c. cum inhibito §. fin. Pac. Jord. loco cit. num. 27. S. Congr. Concilii in Boven. 28. Januarii. 1690 quâ declaratione deciſum fuit, quod Epiſcopus contrà eos, qui Parochum dolosè compulſum adeſſe curarent, & matrimonium ſinè denunciationibus contrahere præſumerent, potuiſſet in Synodo in ſubſidium pœnæ pecuniaria (ſi iſta eſſet inexigibilis) imponere etiam pœnam
4 excommunicationis juxtà quintum Decretum
Concilii Provincialis Mediolanen. quod admittit etiam *Card. de Luc. de matrim. diſc. 2. nu. 7. ver. opponebatur, Pignatell. conſult. 147. nu. 17.* ubi de pœna interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ *tom. 4.* cæterùm contrahentibus in gradu aliàs permiſſo, & licito, omiſſis tantum denunciationibus, imponenda eſt alia pœnitentia *gloſ. in c. cum inhibit. §. Fin. de cland. deſp. Pirhing. in jus can. lib. 4. tit. 3. nu. 40. & 43.* teſtes autèm ſi ſint in dolo, qui præſentiam præſtant matrimonio clandeſtino, & contracto contrà præceptum Eccleſiæ, quià peccant mortalitèr, arbitrio ipſius Ordinarii puniri debent, *Pignatell. eod. loco num. 18. Sac. Congr. Concilii*, quam retuli *par. 2. tit. 16. ad form. 2. nu. 29.*

Et hæc, quæ de clandeſtinitate dicuntur, pro-
5 cedunt etiam in matrimoniis, quæ contrahuntur à militibus exercitus, qui ſunt in expeditione, vel ſtatione, hi etenim in locis, ubi Concilium publicatum fuit, tenentur illius diſpoſitionem ſervare, niſi Indultum habeant Apoſtolicum, ſic cenſuit S. Congr. Concilii, nàm dubiis remiſſis à S. Congr. S. Officii, in quibus proponebatur.

Primò. An Cappellani cujuſvis Exercitus, ſivè Regulares, ſivè Sæculares Catholici, poſſint adminiſtrare militibus in Præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ per modum viatici, & extremæ unctionis ſinè ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, vel licentia, & approbatione Ordinarii in cujus Diæceſi extare contigerit?

Secundò. An aſſiſtere Matrimoniis militum

cujuſcunque ſtationis degentium in Præſidiis cum Militaribus fœminis, ſinè dicta facultate Apoſtolica, & præcedenti probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coràm Ordinario loci, & licentia Parochi ſub cujus Parochia maneant?

Tertiò. An idem cum Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis?

Quartò. An idem cum Militibus in actuali expeditione poſitis?

Quintò. An idem cum Militibus nubere volentibus cum fœminis non militaribus, ſed Italis originariis loci, ſivè Diæceſis, in qua repeDriuntur.

Sextò. An Milites Achatolici cum Achatolicis contrahentes teneantur ſervare formam præſcriptam à S. C. T.?

Septimò. An eo magis Achatolici contrahentes cum Chatolicis Mulieribus militaribus, & non militaribus in Præſidiis, Caſtris, & expeditione manentes?

Octavò. An Cappellani Achatolici aſſiſtere poſſint matrimoniis Acharolicorum cũ Achatolicis, & reſpectivè Catholicis, etiam intrà fines Italiæ? Et quatenùs negativè in omnibus prætèr ſextum, & ſeptimum.

Nonò. An & quid pro ſanatione geſtorum in præteritum, & faciendorum in futurum ſuper prædictis omnibus prò certa regula Sanctiſſimo conſulendum, & ſtatuendum ſit?

Sac. Congr. die 6. Martii 1694. reſpondit.

Ad primum. *Negativè*.

Ad ſecundum. *Negativè* confirmat. in *Caſa-len.* 28. *Junii* 1704.

Ad tertium *Negativè*.

Ad quartum. *Negativè*.

Ad quintum. *Negativè*.

Ad ſextum. *Affirmativè*, ubi publicatum fuit Concilium juxtà Decretum Sac. Congr. 26. Septembr. 1602.

Ad ſeptimum. *Affirmativè*. Et ulteriùs indigere diſpenſatione, ut matrimonia licitè fiant.

Ad Octaũum. *Ut ad* 6.

Ad nonum. quoad præteritum circà Sacramentum pœnitentiæ non eſſe inquietandas conſcientias: & circà matrimonia pro ſanatione cum Sanctiſſimo renovato conſenſu etiam coràm Confeſſario, qui teneatur tradere teſtimoniũ renovationis conſenſuũ Parocho illius loci, ubi ſequuta eſt talis renovatio conſenſus.

Propterea debẽt locorum Ordinarii, in quorum Diœceſibus hujuſmodi milites ſtationes habent, & demorantur, edicto publico eos, & eorum Cappellanos, nec non Parochos, & ſubditos monere, nè prædicta matrimonia attẽtentur abſque ipſorum Ordinatiorum expreſſa licentia, ſub pœnis nullitatis illegitimitatis prolis, & excommunicationis ipſo facto incurrendis, aliiſquè eorum arbitrio irrogandis.

Qui illud prohibere debuerat. Parochus quan-
6 tum in ſe eſt, poſitivè reſiſtere debet clandeſtinis matrimoniis, proùt ſancitum fuit in Concilio Lateranenſi ſub *Innoc. III.* celebrato, ac relato in *d.c.cum inhibito*, ideòquè ad evitandam ſuſpenſionis pænam, & peccatum lethale, omnem tenetur adhibere diligentiam, nè matrimonia clandeſtina ſequantur, nec illis aſſiſtat: propterea̋què in caſibus inopinatis, deficientibus aliis mediis prohibendi, vel reſiſtendi, poteſt, & debet tentare fugam; oculos claudere, & aures obturare, quià ità faciendo, non ſolùm malum non facit, ſed præmium meretur, laudem, ut luculentèr, doctèquè demonſtrant *D. Advocatus Urſaya* in ſua elabotata *Diſſertat. de matrim. nullit typis edit. in Urbe anno* 1696. *apud Buaguum dub.*2. & alii duo celebres Theologi in eorum reſponſis impreſſis poſt eundem.

Præſentiam præſtare. Præſentia triplex aſſigna-
7 tur, alia phyſica, alia localis, alia moralis. Hic juxtà caſum figuratum in formula, ut Parochùs mereatur pœnam, debet eſſe præſentia voluntaria moralis, proùt requiritur in matrimonio de neceſſitate, cum intelligentia rei; quę agitur; non autèm ſolùm phyſica, tum quià præſente aliquo non dicitur fieri, id, quod ab eo non intelligitur juxtà *text. in l. coram Titio ff. de verb. ſiguif. Barboſ. dict. 71. nu. 2. Donat. prax. rer. regular. tom. 3. tract. 7. quæſt.* 107. *nu.* 2. tùm quià dùm non intelligit, & non advertit, non poteſt Eccleſiam certam reddere de contractu matrimonii, *Urſaya d. diſert. de matrim. nullit* §. 11. *nu.* 9. *Lodiger. poſt eum ad tertium dub. nu.* 5. *& ſeqq.* ubi innumeri allegantur concordantes. Et
8 ratio eſt, quià Parochus non adhibetur, neque præſentiam præſtat, uti miniſter Sacramenti; ſed tanquàm teſtis magnæ, auctoritatis, de quo Eccleſia confidit, ut inquit *Fagn. in c. quod nobis nu.* 54. *de clandeſt. deſponſ. & in c. litteræ nu.* 23. *de matr. contract. contr. interd. Eccleſ. Piaſec. in*
9 *prax. par. 2. c. 4. art. 4. num.* 18. Et ſic ubi Parochus fuit præſens, ſed non audivit verba nec alio modo intellexit expreſſionem conſenſus utriuſque contrahentis, matrimonium non eſſet validum, nec diceretur contractum coram Parocho, nec ipſum præſentiam præſtaſſe, *Barb. de offic. Paroch. cap.* 21. *nu.* 49. *& de pot. Epiſc. alleg.* 32. *num.* 78. *& ſuprà Concil. d. c.* 1. *de reſor. matrim. n.* 72. *Ciarlin. contr.* 131. *n.* 29. *Capon. diſcept. for.* 277. *nu.* 16. *Panimol. dec.* 19. *aduot.* 1. *nu.* 7. *Pignatell. conſult.* 62. *nu.* 1. *tom.* 7. *Ricc. prax. for. Eccleſ. tom.* 3. *reſol.* 431. *num.* 3. & alii in magno numero cumulati ab *Urſaya*, & à dd. Theologis d. loco citatis *ſupra 2. dubium*.

Et hoc procedit, etiamſi ipſe Parochus affe-
10 ctaret, & datâ opera v. g. claudendo oculos, vel aures, perſonas contrahentium non videret, & verba mutui conſenſus non audiret, *Guillelm. Herinex theolog. moral. tract. 9. de Sponſal. nu.* 23. *Sanch. de matrim. lib.* 3. *diſp.* 39. *n.* 6. *Gobat. tract.* 9. *de abſent. Paroch. dirim. matrim. caſ.* 18. *ſect.* 1. *num.* 491. *Pac. Jord. elucubr. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 99. *&* 100. *Biſſ. hierurg. lit. P. verb. Parochus circà matrim. num.* 37. §. 71. *&* 73. *Urſaya loco citato* §. 13. *per tot. Lodiger. & Liber*

d Je-

Google

à Jeſu poſt eum *od 3. & 4. dobium*.
Et ratio viva eſt; quià dùm verè non audit,
21 nec intelligit, teſtis eſſe non poteſt, & tamen
ad hocut matrimonium dicatur contractum
coram Parocho, debet ipſe (cui in hoc plenè
creditur *Rot. coram Cerro dec. 76. n. 12.*) teſtari de
voluntate actuali contrahentium perfecta, non
autem de inchoata, & virtuali, quià aliàs ma-
trimonium contractum fuiſſe, deduci non po-
teſt, ex complexu conjecturarum anteceden-
tium, concomitantium, & ſubſequentium, cum
Decretum Concilii, quod præcisè dat formam
contrahendi, non poſſit per æquipollens adim-
pleri, ut firmat *Rot. coram Dunonz. ſen. deciſ. 380.
per tot. Pirbing. in jus can. lib. 4. tit. 3. nu. 7. verſ.
deniqoè*, & alii plures ab *Urſaya*, & prçfatis Theo-
logis poſt eum loco citato cumulati.
Verùm eſt tamen, quòd ſi Parochus vi, vel
12 fraude detentus, & ad aſſiſtendum vocatus,
affectat, & adlaborat, ac fingit non audire,
ſed verè, & naturalitèr audivit, & intelligit, ac
ſenſu percipit conſenſum: tunc matrimonium
licèt illicitum, validum eſt: quià præſentia
Parochi intelligentis, & advertentis licèt coa-
cta, ſufficiens eſt ad teſtificandum, ut probat
Urſayo loco allegat. §. 16. *num. 6. & ſeqq.* & ita
intelligenda ſunt Decreta, quæ in hoc articulo
de Parocho affectante non audire, allegari ſo-
lent, & advertunt etiam *Sanch. de matrim. lib. 3.
diſp. 39. d. nu. 6. Ricc. prax. rer. for. Eccleſ. par. 3.
reſol. 431. num. 3. & 4. Bonaccio. de Sacram. ma-
trim. quæſt. 2. punct. 8. num. 20. Pac. Jord. & Biſſ.
in locis mox. ſuprà allegatis*. Cæterùm opinio
13 quæ tenet, quod pro validitate matrimonii ſuf-
ficiat præſentia Parochi purè phyſica, ſeù ma-
terialis, fuit jam à plena *Congregatione Concilii*
viginti unius Cardinalium in Romana Dubior.
Matrimonii ſub *die 7. Martii* 1700. plenis votis
reprobata.
Abſque neceſſitate. Hoc exprimitur in formu-
14 la ad indicandum, quod in hoc crimine puni-
tur præſumptio, etenim ſi aliqua juſta cauſa ur-
geret, poſſet Parochus abſque incurſu pœna-
rum, ſinè Denunciationibus matrimonio aſ-
ſiſtere, v. g. ſi timore mortis comminatæ, vel
alteriùs graviſſimi damni compelleretur aſſi-
ſtere, vel ſi ſubeſſent cauſæ, ex quibus Epiſcopus
teneretur diſpenſare, & ipſe petitam licentiam
nollet concedere, vel illius copia non poſſet
haberi: tantaquè urgeret neceſſitas, ut non pa-
teretur dilationem, nam in his circumſtantiis
lex Eccleſiaſtica non obligat cum tanto rigore,
proùt tradunt *Sanch. de matrim. lib. 3. diſp. 10.
num. 27. & ſeqq. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3.
tit. 7. nu. 30. 31. & 32. Biſſ. hierurg. lit. D. nu. 90.
§. 19. Corrad. prax. diſp. lib. 7. cap. 7. nu. 26. Gutier.
de matrim. cap. 57. nu. 7.* qui *nu. 8.* monet, quod
ſi mortis comminatio eſſet commentitia, frau-
dolenta, vel ſimulata, ipſequè Parochus frau-
dis, & ſimulationis particeps, ut hoc figmen-
to, à punitione Ordinarii liberaretur, tunc con-
ſtito de hoc, graviùs ſit puniendus. Quæ au-
tèm ſint cauſæ juſtæ, in quibus Epiſcopus di-
ſpenſare tenetur, habentur apud *Sanch. de ma-
trim. lib. 3. diſp. 9. per tot. & apud me par. 1. tit. 8.
ad form. 8. nu. 5.*
Eo priùs monito. Conſtito de celebratione
15 matrimonii ſinè denunciationibus abſquè di-
ſpenſatione Epiſcopi, ſivè ejus Vicarii, citandus
erit Parochus.
*Ad dicendum cauſam quarè non debeat ab Officio
ſuſpendi ob præſentiam, & aſſiſtentiam præſtitam ce-
lebrationi matrimonii initi intèr N. & N. ſuos Pa-
rochianos abſquè denunciationibus, in termino perem-
ptorio trium dierum, aliàs &c.*
Si Parochus à comminatione cenſurę appel-
16 let, Ordinarius appellatione non attenta elap-
ſo termino ad declaratoriam procedat, ſi verò
compareat, & excuſationes proponat relevan-
tes, erit ſuperſedendum dato termino congruo
ad illas probandum: quò elapſo, & excuſationi-
bus non verificatis, ferenda erit ſententia ſu-
ſpenſionis, à qua ſi Parochus appellet non de-
bet retardari executio, ſed removendus erit ab
officio, & appellatio admittenda in devolutivo
tantùm: quoniam tàm *text. d. c. cum inhibito*,
quàm Concilium, mandant, quod hoc cri-
men, cognitâ culpâ puniatur, quod ſi Epiſco-
pus non faceret, gravitèr peccaret, ut ex *Boſſio de
matrim. cap. 6. §. 22. n. 69.* tradit *Pignatell. d. conſult.*
17 *47. n. 21. in fin. tom. 4.* Et eſt notandum, quod de-
nunciationes matrimonii in dubio non præſu-
muntur factæ, ſed ab allegante probandæ ſunt,
ut tenet *Ricc. dec. 152. n. 1. & per tot. par. 3.*
Per triennium ab officio ſuſpendimus, Ideſt à
18 functionibus, ſeù muneribus Parochi, & ordi-
nis executione, ac exercitio, non autèm à bene-
ficio, niſi ab Epiſcopo pœna aggravetur. Hæc
autèm cenſura non eſt latæ, ſed ferendæ ſen-
tentiæ, & ideò in formula ab Ordinario fertur,
non autèm declaratur incurſa, & quamvis nõ-
nulli *DD.* quos refert, & ſequitur *Sayr. de cen-
ſur. lib. 4. cap. 15. nu. 8.* voluerint, quod ſit latæ
ſententiæ, contraria tamen ſententia, quam
tenent mox citandi verior eſt, quià verba illa
textus = *per triennium ab officio ſuſpendatur*, ſunt
futuri optativi & exigunt, ac reſpiciunt actum,
& miniſterium Judicis, proùt quandò canon
dicit = *excommunicetur*, ita *Sanchez. de matrim.
lib. 3. diſp. 48. nu. 2.* quem ſequuntur *Barb. in d.
c. cum inhibito num. 23. in fin. Bonaccin. de ſacr. ma-
trim. quæſt. 2. punct. 8. no. 50. ver. dico tertiò, Pi-
rbing. in jus can. lib. 4. tit. 3. num. 42. Pignatell.
conſult. 147. nu. 19. tom. 4.*
Ab hac tamèn cenſura, poſtquàm erit pro-
19 mulgata, non poterit Ordinarius Parochum
abſolvere, quià illam non imponit jure ſuo
ordinario, ſed tanquàm Executor Concilii La-
teranenſis, quod cum tempus durationis præfi-
niverit, non poteſt inferior illam relaxare, ut
de veriori docent *Sanch. de matrim. d. lib. 3. diſp.
53. no. 2. Pirbing. loco cit. nu. 44. Pignatell. d. n. 19,
Sayr. de cenſur. lib. 4. d. cap. 15. d. num. 8. in fin.
Gutier. de matrim. cap. 75. num. 23. & 24. Biſſ.*

*bierurg. lit. D. num.*90. §.27. & alii ab eis allegati.

Si autèm Parochus ex aliqua juſta cauſa unã
20 tantùm denunciationẽ omitteret in caſu, quo
moralitèr certum eſſet nullum intèr cõtrahentes ſubeſſe impedimentum, tunc mitiùs cum eo agendum erit, quià in tali caſu non adeſt præſumptio, nec contemptus, nec eum peccare ſaltèm mortalitèr putat *Sanch. de matrim lib.3.diſp.5.n.7.* Et cum ſuſpenſio à jure inflicta, non niſi ob peccatum mortale incurratur, ut ait *Sayr. de cenſur. lib.4. cap.1. num.20.* ideòque ab iſta ſuſpenſione triennali eſſet excuſandus, non tamen ſinè aliqua alia pœna mitiori arbitraria dimittendus; niſi cauſa omiſſionis eſſet valdè rationabilis, & urgens; quià ut advertit
21 *Pac. Jord. elucubr. tom.1. lib.3. tit.7. num.29.* ob
iſtam omiſſionem tertiæ denunciationis poſſunt evenire gravia damna. Quandò autèm Parochus aſſiſtit matrimonio contrà prohibitionem Epiſcopi, qui ad indagandum de aliquo impedimento dirimente, vel ad ſedandas inimicitias, ad tempus mandat differri, etiam tunc (quià peccat gravitèr non parendo) pœnâ arbitrariâ punitur, ut ait *Biſſ. hierurg. lit.V. num.41. §.1.*

Et ad Valvas Eccleſiæ Parochialis denunciari
22 *mandamus.* Hoc dicitur in formula ad oſten-
dendum, quod hæc Suſpenſionis ſententia, debet affigi, & publicari ad Valvas Eccleſiæ Parochialis, ad hoc ut innoteſcat Parochianis, nè amplius durante ſuſpenſione, nec petant, nec recipiant à Parocho ſuſpenſo Sacramenta, quià ſi Parochus ſuſpenſus nominatim, & publicè non denunciaretur, licitè poſſent petere, & ipſe abſque incurſu in irregularitatatem ea conferre, ut tradit *Sayr. de cenſur. lib.4. cap.11. num.3.*

Et nota etiam, quod ea, quæ dicta ſunt de
23 Parocho ſæculari, militant, & æquè benè ap-
plicantur Parocho Regulari, qui in exercitio, & adminiſtratione Curæ plenariæ ſubiicitur Ordinario, ut alibi oſtenſum fuit, & quod in diſpenſatione denunciationum, ſi contrahentes ſint diverſarum Diœceſum, Ordinarius unius ex eis, poteſt cum utroque diſpenſare, ut docet *Sanch. de matrim. lib.3. diſp.7. n.7.* ex rationibus, quas adducit *eod. lib. diſp.19. n.4. Gavant. in manual. verb. matrimonii denunciationes n.20.*

DE Suſpenſione ferenda contenta in c. Epiſcopus 35. diſt.

Ludus alearum, ſivè chartarum, plurium malorum ſentina, ut à Clero arceatur, Ordinarii pro poſſe curare debent; Clerici autem, & præſertim hi, qui in ſacris ordinati ſunt; ſi moniti à tali ludo nolunt abſtinere, & obedire detrectant, eos à Divinis ſuſpendere aliquandò expediens, & utile erit, ſequenti formâ.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA VI.

VIſis, & attentâ informatione captâ, *ex qua conſtat*, Presbyterum N. *aleis ludere ſolitum, monitioni ſibi factæ*, ut à tali ludo abſtineret ſub pœna ſuſpenſionis non paruiſſe, imò adhùc *dicto ludo etiam cum laicis deſervire* (vel Tabernas frequentare) eum *à Divinis ſuſpendimus* per tres menſes, & ſuſpenſum declaramus, & denunciamus, *& eidem intimari mandamus.*

N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Ludus alearum prohibetur, tàm jure canonico, quàm jure civili.*

2 *Datur formula monitionis ceſſationis ab hoc ludo: & informationis capienda, & n.3.*

4 *Datur formula ſuſpenſionis à Divinis, ex informata conſcentia.*

5 *Epiſcopus in delictis difficilis probationis, ſibi notis, poteſt extra judicialitèr, & ſinè proceſſu, Clericos, & Presbyteros à divinis ſuſpendere.*

6 *Qui raró, & modicè ludit recreationis gratiâ, non eſt proceſſandus, quià non dicitur aleis deſervire, & num.15.*

7 *Clerici non ſunt puniendi pro ludo alearum (niſi ſint publici Aleatores) quandò non præceſſit monitio, ut deſiſterent.*

8 *Clericis prohibitum eſt cum laicis ludere.*

9 *Clerici dicuntur ludo aleæ deſervire, ſi ludunt frequentèr, vel notabilem pecuniæ ſummam, ludo aleæ exponant.*

10 *Conſuetudo nutritiva peccati, non excuſat in conſcientia, & n.12. 13. & 14.*

11 *Mala, & peccata, quæ ex ludo aleæ proveniunt, enumerantur.*

16 *Epiſcopi, & Regulares, non debent ludere aleis, & num.17.*

13 *Clerici Aleatores, & Tabernas frequentantes, arbitrio Epiſcopi puniuntur & n.19.*

20 *Intimatio Decreti ſuſpenſionis, vel interdicti tripliciter fieri poteſt, & declaratur modus.*

21 *Præceptum Judicis, quo iniungitur, ut quis ſe conſtituat in carceribus, eſt nullum, & iniuſtum, & tanquam à iure improbatum ſperni poteſt, & num.22.*

AD;

Digitized by Google

ADNOTATIONES.

EX *QUA CONSTAT*. Quià ludus iſte non
tantùm canonico, ſed etiam jure civili
(ob exceſſus,& crimina, quæ ab illo oriuntur)
prohibetur, ut in *l. alearum 15. Cod. de relig. & ſump. funer. Auth. interdicimus de Sanctiſ. Epiſc.* à
Clericis eſt fugiendus, & ab Ordinariis inqui-
rendus, & quos inveniat illum frequentare,
moneat primâ vice paternalitèr, ut abſtineant,
ſi non pareant, ſecundâ vice moneat judicia-
litèr ſic.

Moneris tu N. ut abſtineas à ludo alearum, ſivè
2 *Chartarum tàm in publico, quàm in privato ſub pœ-*
na ſuſpenſionis à Divinis, aliiſque arbitrio, quo-
niam &c. Inſtan. Promotore Fiſcali Curiæ Epiſcopa-
lis &c.

Monitione exequutâ,& in actis Curię repro-
3 ductâ, ſi Clericus non deſinat ludere, exami-
nandi erunt ſuper tranſgreſſione monitionis te-
ſtes, qui ſi illam probent,proceditur ad ſuſpen-
ſionem, prout in formula, pro tempore Judici
benè viſo, habito reſpectu ad circumſtantias
plùs, vel minùs tranſgreſſionem aggravantes.
Quod ſi per teſtes tranſgreſſio probari non poſ-
ſit,proùt ſępè contingit ob verſutiã ludentium,
& fidẽ datam ſociorum ludi,ſi Judici de ea cer-
tò conſtet aliundè,poterit ad hanc pœnam,ex-
trajudicialitèr procedendo ex ſola informata
conſcientia devenire,Decretum ita formando.

Conſtito Nobis, Presbyterum N. eſſe reum crimi-
4 *nis, eum ob cauſas, quæ animum noſtrum diguè mo-*
vent, & de quibus Deo, & Sedi Apoſtolicæ cum ha-
buerimus in mandatis,rationem reddere debemus, &
ex informata conſcientia, à Divinis ſuſpendimus per
ſex menſes, & ſuſpenſum declaramus, ac ei decretum
ſuſpenſionis intimari mandamus.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

Hoc enim caſu Epiſcopus (qui ſubſcribere
5 debet Decretum, & non Vicarius) relictâ viâ
judiciali procedit contrà reùm ex informata
conſcientia extrajudicialitèr, & illum punit
pro crimine occulto ſibi noto,nullâ factâ men-
tione delicti in ſpecie,quod commiſit, & in ſo-
ro externo probari non potuit,nè detur ei anſa
appellandi, & de nullitate, ſeù injuſtitia recla-
mandi, ob defectum proceſſus. Et hoc reme-
dio uti poterit in aliis caſibus difficilis proba-
tionis mali exempli, nè delicta,& exceſsus re-
maneant impunita, juxtà ſibi traditam faculta-
tem à *Concilio Trid.in c.1.ſeſſ.14.de refor.*& prout
hoc facere poſſe jam declaravit *S.Congr. Concilii*
in Bononien.14. Novembr. 1654. in qua cum ſup-
plicatum fuiſſet declarari = *An Ordinarii locorum*
facultate ſibi conceſsâ à S. Conc. Trid. ſeſſ. 14. c.1. de
reform. liceat ob legitimas cauſas ſuſpendere etiam
extrajudicialitèr Clericos, & Presbyteros ſæculares,
etiam Parochos ſibi ſubditos, ſublatâ eis poteſtate
appellandi. Congreg. Concilii cenſuit Ordinariis ut
ſuprà, licere, quam declarationem refert *Cri-*
ſpin. de viſit. paſtor. par.3. §.5. n.5.

Aleis ludere ſolitum. Hoc dicitur ad demon-
6 ſtrandum, quod inquiſitio, & proceſſus inſtrui
debet adversùs Clericos Conſuetudinarios,qui
pœnam ſuſpenſionis merentur: alii enim qui
raró, & modicè ludunt, non ſunt proceſſandi,
prout colligitur ex citato *text. in d. c. Epiſcopus*
ibi = *aleæ,atque ebrietati deſerviens,* ideſt ut ait ibi
gloſ. valdè ſerviens,*Barb. ibi nu.5. Menoch. de ar-*
bitr. caſ.399. n.19. & 20. Hoc namquè interdi-
ctũ pertinet ad ſolitos ludere, ſivè ad frequen-
tantes aleas, ſivè ad deſervientes aleæ, ut notat
Martin. del Rio dſq. magic.lib.4. cap 4. quæſt.2.lit.
D.pag.mihi 443.& ideò,qui occaſione convivii,
recreationis, vel cauſâ honoris per modicum
tempus aleis ludit excuſatur, ut tradunt *Graff.*
dec. aur. par.1. lib.2. cap.121. n.11. Graff. de effect.
cler. effect.22. num.27. & ſeqq. Pirhing. in ius can.
lib.3. tit.1. num.2; ubi hæc habet = *Clericos lu-*
dentes aleis rarò, & modeſtè ob recreationem, omni-
nò excuſari à peccato, ſi lex Diœceſana ipſis non pro-
hibeat tales fortunæ ludos,& ſi (adde tu) caveant
fraudes, dicta, & facta turpia.

Monitionis ſibi factæ. Clerici, niſi ſint publici
7 aleatores, non debent pęna ſuſpenſionis puniri
pro ludo aleæ, niſi priùs fuerint moniti, ut de-
ſinant,& ceſſent aleis ludere: monitione autem
factâ, ſi non deſiſtunt, & adhùc perſeverent,
pœna gravanda erit Judicis arbitrio, ut volunt
Menoch. de arbitr. d. caſ.399. n.3. Lel. Zecch. de re-
public. Eccleſiaſt. tit. de Cleric. num.7. verſ. quin-
quageſimo octavo §. Similitèr: Ideòque, ut Cleri-
cos aleatores de inobedientia inexcuſabiles
reddat, & in re prohibita reddat contumaces:
Ordinarius monitionem præmittere non obli-
viſcatur.

Dicto ludo etiam cum laicis deſervire. Clericis
8 prohibetur,non tantùm cum laicis ludere ludo
alearum, ſed etiam alio ludo licito, adeò,ut ca-
ſus indè proveniens, Clerico imputetur, *c. con-*
tinebatur ubi gloſ.2. de homic. Graff.dec. aur. par.2.
*lib.3.cap.9.n.12.& 13.*Dicitur autèm Clericum
ludo aleæ deſervire, ſi frequentèr ludat, aut
9 notabilem pecuniæ ſummam ſpectato ſtatu
ſuo, ludo aleæ exponit, nàm tunc eum pecca-
re mortalitèr, maximè ſi pecunia expoſita ſit
de bonis Eccleſiæ,fere omnes DD. admittunt,
& præſertim *Navar.in manual. Confeſſ. c.20. n.9.*
Graff. d. c.9.n.10. Graff.de effect. cleric. d. effect.22.
n.32. & ſeqq. Pirhing. loco ſupra citato d. num.25.
Sebaſt. Medic. tom.3. in ſum. peccat. par.2. tit.27.
quæſt.26. ver. tertia ſit concluſio Pignatell. conſult.
93. num.9. tom.6.

Nequè ab hac ludendi aleis prohibibitione
10 Clericos excuſat dicterium in ore vulgi poſi-
tum, quod canones,id prohibentes, ſint anti-
quati,& per deſuetudinẽ jàm fuerint abrogati:
cum paſſim multi Clerici aleis ludant, & non
puniantur, nec Confeſſarii ſcrupulum de hoc
inge-

ingerant: etenim reſpondetur. Primò, quod non minùs ardebũt qui cum multis ardebunt, ut ait *gloſ. in c. exigit. verb. præterire de cenſ. in 6.* Secundò, quod ludus iſte prohibetur Clericis ſub gravi pœna depoſitionis ab officio, quæ mortalem culpam præſupponit, & includit, ut firmant DD. ſuperiùs allegati: & ſic cum aſſerta conſuetudo ſit nutritiva peccati, non conſuetudo, ſed corruptela nuncupatur, quæ non poteſt excuſare in conſcientia, *Sabell.* in ſpecie de cõſuetudine ludendi aleis in *ſum. diverſ. tract. §. Ludus n. 8. verſ. quibus* addò, *Giballin. ad Conſtit. Ægid. lib. 2. c. 4. n. 4.* Ex hoc enim ludo frequen-
11 tato oriuntur, cupiditas lucrandi, radix omnium malorum, mendacium, verba obſcœna. otioſa, & vana, blaſphemiæ, ira, deſperatio, corruptio adſtantium, ſcandalum bonorum, & contemptus prohibitionis Eccleſiæ: & demùm tria pretioſa ammittuntur, nempè, tempus, pecunia, & devotio, ut advertit *Graſſ. d. c. 9. n. 23. & 2.* ubi dicit, quod iſte ludus proptèr mala prædicta eſt fugiendus, tanquàm res deteſtabilis, *Barb. in c. Clerici n. 6. de vit. & honeſt. cleric.* & latiùs dixi ego in *par. 1. in Appendic. pag. 360. n. 27.* Propterèaque, qui ludendo aleis, ſe exponit periculo peccati, peccatum committit, quod non excuſatur à conſuetudine peccandi, ut probant *Pignatell. & Sabell.* loco mox ſuprà allegati.

Tertiò reſpondetur, quod *c. 1. diſt. 35. & c.*
12 *penult. de vit. & honeſt. cleric.* ludum alearum Clericis prohibentes, fuerunt à *Concilio Trid. ſeſſ. 22. c. 1. de refor.* expreſsè innovati, ibique abrogantur conſuetudines contrariæ, & injungitur Epiſcopis, ut eis non obſtantibus, canones quoad hoc, obſervare faciant = *ne ſubditorum neglectæ emendationis, ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſolvant* (ſunt verba Concilii).
13 duæ emergunt propoſitiones, quæ luſores devincunt, altera, quod cum Decretum Conciliare contineat clauſulam irritantem, excluditur contrà illius diſpoſitionem omnis prætenſa contraria Conſuetudo *Gonzal. ad regul. 8. gloſ. 15. n. 37. Pignatell. conſult. 16. n. 4. tom. 7. Card. de Luc. de iuriſd. diſc. 42. num. 85. Rot. coram Dunoz. jun. dec. 894. n. 7. & ſeq.* Altera, quod Epiſcopus, niſi velit ipſe pœnas culpis Clericorum ludentium debitas coràm Deo perſolvere, non poteſt eos in hoc malo abuſu tolerare, nec excuſare, *Graſſ. de effect. cleric. d. effect. 22. n. 21.* qui ſic ait = *ampliatur iſte effectus, ut in tantùm ſit verum, quod Clerici ludentes non poſſunt excuſari contrariâ conſuetudine, quiâ talis conſuetudo eſt damnatâ, & diceretur potiùs corruptela c. inter dilectos, & ibi*
14 *ſcribentes de exceſſ. prælat.* & tu lector adde, quod hæc conſuetudo non excuſat quo ad Deum, ſed accuſat, *Piaſec. in prax. par. 2. cap. 5. art. 3. num. 114.* latè *Pariſ. de reſign. benef. lib. 5. quæſt. 6. n. 120. & quatuor. ſeqq.*

Quartò negatur ſuppoſitum, quod Confeſſarii non faciant de hoc ludo Clericis pœnitentibus ſcrupulum, quiâ id evenire ſolùm poteſt, vel quandò Clericus rarò, & modicè ludit recreationis gratiâ, ut ſuprà admiſſum fuit, vel quãdò, ut morem gerat alicui perſonæ, cui aliquo rationabili reſpectu, debetur reverentia, & obedientia ludit, quià ille imperat ludere, etiam frequentèr, ſinè periculo peccandi. Cœterùm Confeſſarius tàm tenuis litteraturæ, qui abſolvat Clericum ludo aleæ inſervientem, ſinè correctione, ſinè pœnitentia, & ſinè admonitione ut abſtineat, apud me non invenitur, ſed pœnitens, qui de hoc ludo nullum ſibi faciat ſcrupulum, inveniatur, conſentio.

De Epiſcopis, qui ludo aleæ nunquàm de-
16 bent ludere, ut monent *Graſſ. de effect. cleric. d. effect. 22. n. 42.* non loquor, quià nefas eſt dubitare inter eos aliquem inveniri, qui hoc licitum ſibi putet, ſi enim ludus iſte damnatur in Clericis, quid erit dicendum in Epiſcopo, & ſi Præſul eſt luſor, quomodò baculo paſtorali attrahentur peccantes, & reducentur vagantes? juxtà verſum quem refert *gloſ. in cap. unico verb. propter de Sacra. Unct.*

Attrahe peccantes, rege juſtos, purge vagantes.

Nec minus loquor de Religioſis Clauſtrali-
17 bus quibus ſatis eſt proponere monitum. *Paſſerin. à Sextula in tract. de ſtat. hom. tom. 2. q. 187. art. 2. n. 344.* ubi ſic inquit = *Indè eſt, quod nedùm in Religionibus obſervantibus, ſed in omni Religione Prælati, huiuſmodi peſtes, & ludos voluptuoſos nullâ conſuetudine obſtante juxtà ſancita in Concilio Trid. ſeſſ. 22. c. 1. extirpare debent, & gravitèr peccant, ſi id non faciunt, & ſi hujuſmodi ludos permittunt, & multò ampliùs ſi dant licentiam ludendi ſuis ſubditis: manifeſtum enim eſt, quod per uſum horum ludorum, ſub prætextu recreationis Fratrum, ſternitur via ad diſſolutionem Religionum, & præcipuè ſancta paupertas evertitur.* Hæc *Paſſerinus*, quæ veriſſima ſunt: quià ludere ludo prohibito, & ſtatui religioſo indecenti, non cenſetur honeſta recreatio, ut benè obſervat *Tombur. de iur. Abb. tom. 2. diſp. 22. qu. 12. n. 5.*

A' divinis ſuſpendimus. Licèt Clerici aleato-
18 res juxtà rigorem citati text. *in d. c. 1. diſt. 35.* ſi ſint in ſacris conſtituti, deponendi ſint, & cœteri minorum ordinum excommunicandi, tamen hodiè ex communi praxi, pœna Clerici aleatoris eſt Judici arbitraria, qui pro modo culpæ, & ludentiũ conſuetudinis, temperat, & auget pœnam, ut tradunt *Graſſ. de effect. cleric. d. eff. 22. n. 20. Pignotell. d. conſult. 93. n. 30. to. 6.* & ſic non ſolùm ſuſpenſione à Divinis, quæ eſt ſpecies depoſitionis ad tẽpus, ſed carcere, ſi clericus luſor non habet in ære, juxtà verſum.

Corpore det pœnas, qui caret ære malus.

Aut mulctâ pecuniariâ locis piis applicãdâ, luſores hujuſmodi puniẽdi erunt, ut ceſsẽt ludere.

Eâdem pœnâ coerceri debent Clerici.

Tabernas frequentantes, niſi ſint in itinere,
19 *c. fin. de vit. & honeſt. cleric. c. nulli diſt. 44. Bellet. diſquiſ. cleric. par. 2. de pœn. cleric. §. 15. n. 2. & 4.*

Et eidem intimari mandamus. Intimatio Decreti

20 ti ſuſpenſionis, ſivè alterius cenſuræ triplicitèr fieri poteſt. primò, modo, & formâ ordinariâ, nempè per publicum Nuncium dimiſsâ copiâ Decreti in manibus ſuſpenſi, vel interdicti, cum relatione exequutionis in actis facienda. Secundò per Cancellarium ſivè Actuarium Curię coram teſtibus. Tertiò per ſubſcriptionem ipſius ſuſpenſi, ſivè interdicti, acceptando Decretum in manſionibus Judicis, nè evadat publicum, & hic ultimus modus ſolet practicari in delictis occultis, ad evitandum diffamationem ſuſpenſi: v.g. in Clerico de adulterio, aut ſtupro imputato, qui apparentèr poteſt de adulterio, vel ſtupro abſolvi, ſecretò tamen, & in Camera, in pœnam pecuniariam, & ſuſpenſionis à Divinis condemnatur, juxtà notata per *Di Raynald. obſerv. crimin. ſupplem. ad cap. 28. ſupplem. 1. nu. 30.*

Advertere hic debent Epiſcopi, eorumque
21 Vicarii, quod ſi pro hujuſmodi, vel aliis delictis vellnt delinquentes Clericos carcere punire, conſtructo proceſſu, non debent eis præceptum injungere, ut compareant, & ſe conſtituant in carceribus ſub pæna pecuniaria, & in ſubſidium cenſurarum, nec minùs ſi contumaces fiant præcepto, mulctam exigere, quia tale præceptum tanquam nullum, injuſtum, & iniquum non obligat, & ſperni poteſt, cum nemo carnem ſuam odio habere debeat, nec ſe ipſum prodere, & in carceribus conſtituere, ut de communi volunt *Cyriac. contr.* 101. *nu.* 65. *Tondut. de prævent. par. 2. cap. 43. nu. 1. & 2.* & per conſequens, nec pœnâ in præcepto comminatâ poterunt mulctari.

Et quamquàm contraria praxis frequentèr
22 ſervetur in Curiis Epiſcopalibus Regni Neapolitani, illam tamen dum Venuſii eram Vicarius, ſervari nolui, quia tùm à iure, tùm à DD. ſupra allegatis improbatur, & aliis concordantibus citatis fuſiùs reprobat *D. Raynald. obſer. crimin. ſupplem. ad cap. 24. ſupplem. 2. an. 135. ad n. 147. & nu. 172.* Et ad ſummum ex vi præcepti ad informandam Curiam, & aliorum ſimiliũ, delinquentes poterunt ſolùm effici, & reddi cõtumaces ad effectum, ut habeantur pro confeſſis, & convictis, aliis extantibus indiciis, & probationibus, & ut tanquàm tales condemnari poſſint in pœnam patrati delicti, non verò ut valeant condemnari in pænam comminatam in præcepto, ſeù citatione, ut *D. Raynald.* obſervat ibid. *nu.* 143.

De ſuſpenſione contenta in c. dolentes de celebrat. miſſar.

Ut Divina officia ſtudiosè, & devotè celebrentur, præſertim in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, Epiſcopi, aliivè Ordinarii, evigilare debent. Quarè ſi ad reformandã choralium feſtinantiam, ſcurrilitatem, & indevotam pſalmodiæ recitationem, ſeù corporis compoſitionem, paternæ admonitiones, & charitas benigna Paſtoris non juvant, nec proſunt, poteſtas omninò adhibeatur, & pæna ſuſpenſionis in hac Decretali Concilii Generalis Lateranenſis ſub Innoc. III. emanatæ contenta coercendi erunt refractarii, præmiſſo Decreto ſequenti.

Sententiæ, ſivè Decreti Suſpenſionis.

F O R M U L A VII.

Viſâ, & attentâ informatione captâ, *ex qua conſtat* Canonicum (ſivè Presbyterum) N. & Canonicum N. Decreti Concilii Lateranenſis, *& noſtri Edicti*, ſuper devota, & ſtudioſa Divinorum officiorum celebratione, *& intereſſentia*, etiam poſt paternales admonitiones noſtras, *tranſgreſſores, & violatores exiſtere*, ipſos à divinis (ſeù ab officio) per tres menſes ſuſpendimus, & ſuſpenſos totalitèr declaramus, & denunciamus, & intimari, & ad valvas Capituli publicari mandamus.

N. Vic. Gen.

N. Actuarius.

S U M M A R I U M.

1 *Laici ſunt idonei Teſtes ad probandas ſcurrilitates Clericorum in Choro.*

2 *Edictum affixum in Sacrario, ſtat loco monitionis.*

3 *Canonici, tenentur intereſſe lectioni Canonici Theologi.*

4 *Prætenſio præcedentiæ, non excuſat à reſidentia, quandò Epiſcopus locum aſſignavit.*

5 *Canonicus primò receptus, an & quandò locum cedat Canonico Presbytero, ſecundò recepto, & ſtallum recuperet, ſi ſiat Sacerdos, oſtenditur, & nu. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. & 13.*

14 *Presbyteri ſimplices, debent inter ſe præcedere juxtà antianitatem ſuſcepti ordinis Presbyteratus, etiam ſi aliquis ex eis ſit Doctor, vel Vicarius foraneus.*

15 *Conſuetudo immemorabilis nunquàm cenſetur excluſa, & nu. 16. & 17.*

18 *Conſuetudo, quæ in loco viget, ut Vicarius foraneus præcedat alios Presbyteros, ſervanda eſt.*

19 *Vicarius foraneus, alios Presbyteros antianos non præcedit, etiamſi ſit Vicarius S. Officii.*

20 *Canonici, & alii Presbyteri Choro addicti, quandò dicantur tranſgreſſores c. dolentes de celebr. miſſar.*

21 *Epi-*

1 *Epiſcopus non poteſt Beneficiatis addere onera in fundatione non oppoſita, aut à Sac. Canonibus non impoſita.*

2 *Ordinarii locorum in condendis legibus, & ſtatutis, non quod eſt meliùs ſimplicitèr, ſed quod eſt meliùs poſſibile velle debent.*

3 *Choro inſervientes, ſi moniti etiam per Edictum, non ſe emendant, & indevoti perſiſtunt, ſunt ſine venia ſuſpendendi à divinis, etiam ex ſola informata conſcientia.*

4 *Epiſcopus diebus feſtis, intereſſe debet Choro, & afferuntur rationes.*

ADNOTATIONES.

EX *QUA CONSTAT*. Si de tranſgreſſionibus
legis Ordinarii, & aliis à iure prohibitis
1 actionibus, juridicè conſtare non poſſit, ut-
potè, quià teſtes potentiam, & vindictam
tranſgreſſorum formidantes, trepidant verita-
tem propalare; utendum erit remedio Concilii
jam inſinuato in præcedenti formula, adverten-
do, quod ad probandum hoc crimen nõ ſolùm
ſunt idonei teſtes Clerici, & Presbyteri, qui ſe-
dent in Presbyterio, ſed etiam laici extranei,
qui dùm in Eccleſia morantur obſervare, audi-
re, & videre poſſunt actiones choralium pro-
hibitas.

Et noſtri Edicti, Hac clauſulâ in formula ex-
2 preſsâ, cõmonetur Epiſcopus, ſivè Ordinarius,
ut in primordio ſui gubernii debeat edocere
capitula ſuæ Diæceſis quomodò in Choro ſit
pſallendum, quâ pausâ, & compoſitione corpo-
ris, & devotione, iuxtà Formulam à me datam,
ſivè aliam ſimilem, & obſervantiam ordinatio-
num, & præceptorum injungere nõ ſolùm ſub
pæna punctaturarum, ſed etiam ſuſpenſionis à
Divinis, nàm poſt hujus Edicti evulgationem,
choro inſervientes, ſi fiant tranſgreſſores, poſsũt
puniri abſque alia monitione, cujus loco ſuc-
ceſſit Edictum, quod loco patenti in Sacratio
affixum ſtare debet.

Et intereſſentia. Præter chori intereſſentiam,
3 debent Canonici intervenire concioni tempo-
re quadrageſimæ, nec non lectioni faciendæ
per Canonicum Theologum, qui idcircò tene-
tur diebus præſcriptis explicare Sac. Scriptu-
ram, nec poteſt ab hoc onere ſe eximere ſub
prætextu, quod non habeat auditores, ut decla-
ravit *Sac. Congr. Concilii in Fundana* 15. *Octobris*
1618. *lib.4. Viſit. Sac. limin.* quam per extenſum
refert *Chriſpin. intèr Decreta Viſit. Apoſtolic.* quæ
typis Montis Faliſci edidit *anno* 1703. *cap.* 5. §. 2.
nu. 1. his verbis = *lectioni Sac. Scripturæ teneri ſal-
tèm aſſiſtere Canonicos, ideòque Canonicum Theolo-
gum injunctum ſibi munus, hoc certè prætextu detre-
ctare non poſſe, quod nullum habeat auditorem, ac
proindè ab Epiſcopo cogendum eſſe ſtatutis diebus ad
ipſius Sacræ Scripturæ expoſitionem*. Et concor-
dant aliæ declarationes, & auctoritates à me al-
legatæ *par.* 1. *tit.* 2. *ad form.* 5. *nu.* 8. & 9. *par.* 2.
tit. 16. *ad form.* 10. *nu.* 6.

Et quatenùs aliquis ex Canonicis, ſivè Præ-
bendatis, Officiis Divinis in Choro, Concioni,
4 aut lectioni Canonici Theologi, intereſſe re-
cuſaret, prætextu præcedentiæ, & dignioris loci
non dati: non debet per hoc excuſari, ſed ſub-
tractione diſtributionum, & contumaciã durã-
te, aliis pænis erit mulctandus: quotiès ab
Epiſcopo (qui omnes controverſias inter Ec-
cleſiaſticos de præcedentia componit appella-
tione remotâ, *Concil. Trid. cap.* 12. *ſeſſ.* 25. *de
regular.* ibique *Gallemart. num.* 1. *Gavant. in ma-
nual. verb. præcedentia num.* 1.) fuerit aſsignatus
locus in quo ſtare, & ſedere debeat, ſaltèm
proviſionalitèr, donec in petitorio controver-
ſia decidatur.

Et quia frequentèr talis controverſia oriri
5 ſolet intèr Canonicos diverſi ordinis, puta quià
Canonicus Diaconus primo loco in Capitulo,
& Choro receptus, non vult locum cedere Ca-
nonico Presbytero poſteà proviſo: vel Canoni-
cus Diaconus primò receptus, qui locum ceſsit
Canonico Presbytero ſecundò proviſo, factus
Sacerdos vult locum recuperare, & alium à
ſtallo depellere; eſt ſciendum, quod ad ſervan-
dum ordinem hyerarchicum in pręeminentiis,
eſt attendenda ordinis prærogativa, juxta difi-
6 nitionem *text. in c. ſtatuimus de major. & obed.* &
ideò in primo caſu Sac. Cong. Rituum ſæpè ſæ-
piùs declaravit, quod Canonicus Subdiaconus,
aut Diaconus, teneatur locum digniorem cede-
re Canonico Presbytero, licèt poſteà recepto,
& admiſſo, ut patet tàm ex Decretis antiquiori-
bus, quæ congerit *Pignatell. conſult.* 55. *nu.* 11. &
ſeqq. tom. 3. quàm ex aliis recentioribus, quæ à
me relata fuerunt *tom.* 1. *tit.* 2. *ad form.* 4. *num.* 23.
& hoc non obſtante Eccleſiæ, in qua recipitur
contrariâ conſuetudo, quæ abuſus dicitur, ut
habetur in Decreto per extenſum adducto à
Ricc. collect. 1446.

In ſecundo verò caſu, *Panimoll. dec.* 1. *adnot.* 8.
7 *num.* 26. tenet, quod ubi præbendæ non ſunt
diſtinctæ, ſed omnes requirunt ordinẽ presby-
teralem, pręcedentia competat ſecundùm ordi-
nem receptionis, adeò ut ſi primus receptus nõ
ſit Sacerdos, donèc ordinetur, præcedat Sacer-
dos ſecundò receptus; ſed poſtquàm promotus
fuerit ad ſacrum presbyteratus ordinem, habe-
re debeat præcedentiam, & locum ſecundum
tempus ſuæ receptionis, prout ſi è principio
fuiſſet presbyter, cum non amiſerit ſuum jus,
& quod Canonicus Presbyter ſecundò rece-
ptus, debeat liberè dimittere locum, & primò
recepto, & deinde Presbytero ordinato reſtitue-
re: & eum in omnibus redintegrare, & allegat
Barboſ. in ſum. deciſ. Apoſtol. collect. 91. *num.* 5. &
alias auctoritates.

Huic opinioni aſſiſtit regula, *qui prior eſt tem-
8 pore, prior jure eſt*: ex qua provenit, quod Ca-
nonicus, qui prius cæpit poſſeſſionem, debeat
habere præcedentiam in Choro, in danda voce,
& aliis iuribus, ut firmant *Gonzal. ad regul.* 8. §. 3.
proœm. num. 24. & 25. *Ricc. in prax. rer. for.*
Ec-

Digitized by Google

Eccleſ.par.1.reſol.565.num.4. & ratio ea eſt, quià
jus præcedentiæ non oritur ex dignitate, vel
prærogativa alicui conceſſa, ſed ex ſola poſſeſ-
ſione, & illius exercitio, ut ajunt *Gonzal.gloſ.5.*
§.9. num.116. & Lotter. de re benef. lib.2.quæſt.25.
num.38. & alii ab eis allegati.

At licèt hæc de juris rigore urgeant: nihilo-
9 minùs videtur dicendum, quod etiam in d. ſe-
cundo caſu, Canonicus ſecundò receptus, qui
tanquàm Presbyter pręcedentiam obtinuit, de-
beat manuteneri, quamvis Canonicus Diaco-
nus primò receptus poſteà fiat Sacerdos: quia
jus prælationis ſemèl adeptum, nunquam
admittitur, ut *S. Congr. Rituum* declaravit, teſte
Pignatell. d.conſul.55.nu.25. Nec ſubſiſtit in jure
prout dicit *Panimoll.* quod Canonicus Diaco-
nus per ceſſionem loci Canonico Presbytero
factam, non amiſerit jus, & ideò debeat jam ad
Sacerdotium promotus redintegrari: quià hoc
10 jus non poteſt ſtare in ſuſpenſo, niſi admittatur
abſurdum contrà diſpoſitionem text. *in l. fin.*
ff.commun.præd. imò juris eſt, quod ſemel extin-
ctum, & amiſſum, ampliùs non reviviſcat, niſi
per Principem iterum concedatur, ut in ter-
minis præcedentiæ ait *Navar. conſ.10. num.5. de*
major. & obed. etiam ſi poſteà cauſa amiſſionis
ceſſaverit, *Cyriac. contr.310. nu.113. 114. & 115.*
11 Et hinc eſt, quod in proviſione Beneficii juriſ-
patronatus, proximior, qui eſt præſentandus,
ſi tempore præſentationis non eſt capax, non
tollit jus quæſitum remotiori præſentato,
quamvis habilitas proximioris ſuperveniat,
Card. de Luc. de jurep. diſc.45. num.6. imò proxi-
mior in præjudicium remotioris jam præſen-
tati, & habentis requiſita, nec eſt diſpenſandus
à Papa, ut reſpondit *S.Congreg.Concilii in una Bo-*
nonien.16.Julii 1695.

Neque obſtat regula, *qui prior eſt tempore,*
12 *prior eſt jure*: quià habet locum quando cæte-
ra ſunt paria, & non habet locum quandò eſt
expreſſum in jure contrarium, ut expreſſum
reperitur *in d. c. ſtatuimus de major. & obed.* ut re-
ſpondet *Navar. in d.conſ.10. num.8. & 9. tit. eod.*
Nihilque facit diſtinctio Præbendarum: quià
ſivè ſint diſtinctæ, ſivè non, ſemper viget ratio
ordinis hierarchiæ: ut qui prior eſt in ordine,
in loco etiam præcedere debeat: & demùm
non obſtant rationes, & authoritates in contra-
rium ſuprà allegatæ: quia in materia præce-
12 dentiæ intèr Eccleſiaſticos, ſtandum eſt decla-
rationibus Sac. Congreg. Rituum, ut monet
Card. de Luc.de præemin. diſc.23. num.4.

Si autem præcedentiæ controverſia oriatur
in aliis Eccleſiis, in quibus Horæ Canonicæ, &
alia Divina Officia perſolvuntur, prout in Col-
legiatis, vel in receptitiis, in quibus Clerici, &
Presbyteri patrimoniales, ad participationem
reddituum maſſę communis non admittuntur,
niſi illis more Canonicorum inſerviant: tunc
eadem regula ſervanda erit, ut qui priùs Pres-
byter fuerit ordinatus aliis poſteà ordinatis
præcedere debeat, etiam ſi inter eos adſit Do-
14 ctor, vel Vicarius Foraneus Epiſcopi, qui alios
Presbyteros non præcedit ex hoc ſolo, quod ſit
Vicarius: quià ratione hujus officii, nulla ei
competit præcedentia in Choro, ſeſſionibus,
proceſſionibus, & aliis actibus, & functionibus
Eccleſiaſticis, ut pluries *S.Rituum Congr.* declara-
vit, cujus decreta congerit *Barboſ. de Canonic. &*
Dignit. cap.5. n.57. non obſtante contrarià con-
ſuetudine, idem *Barb. loco cit. cap.18. n.33. & in*
ſumm. decif.Apoſtol. collect. 718. num.2. & 3.

Verumtamen per hęc Decreta, non cenſetur
15 excluſa conſuetudo contraria immemorabi-
lis, cui nunquam derogatur, niſi expreſsè dica-
tur, prout planum eſt, in lege Cæremonialis: in
Decretis Concilii Trid. & in Conſtitutionibus
Apoſtolicis. De libro enim Cęremonialis, quod
non tollat immemorabilem, jam ſæpè declara-
vit *Sac.Congregat.Rit.* prout refert *Barb. in ſumm.*
decif. Apoſtol. collect.78. nu. 5. quamvis in Bulla
confirmatoria ſit expreſsè derogatum conſue-
tudinibus contrariis, & in *Salamantina 10. Ja-*
nuarii 1604.

De Decretis Concilii Trid. habentibus De-
16 cretum irritans, & clauſulam ſublatam, quod
non tollant immemorabilem, jam pluriès te-
nuit *Rot.* & præcisè in *Legionen. Parochialis 27.*
Aprilis 1703. §. Nec dici poteſt coram Pio impreſſa
poſt me *par.2. decif.47.* in quâ aliæ Deciſiones
allegantur.

De Conſtitutionibus Apoſtolicis, quod nun-
17 quàm cenſeantur derogare immemorabili, niſi
expreſsè de immemorabili mentio fiat, firma-
vit eadem *Rot. in Burgen. juris deputandi Curatum*
21.Febr.1684. coram Albergato §. Corruere pariter
impreſſa poſt me *d.par.2. dec.12.*

Et ſic, ſi in aliqua Eccleſia ex Conſuetudine
18 immemorabili, Vicarius Foraneus ratione Of-
ficii alios Presbyteros, quamvis antianos præ-
cedit, ſervanda eſt, quià in jure honorifico pręce-
dentiæ, ablata deformitate, totum facit con-
ſuetudo, *Rot. coram Seraph. dec. 716. num.17. Pa-*
nimoll. d. dec.1. num.19. & 20. & favore Vicarii
Foranei ſervandam eſſe, reſpondit quoque *Sac.*
Congr. Epiſc. & Regular. prout referunt *Nicol. in*
Floſc. verb. Vicarius num.81. & in lucubr. can. lib.1.
cap.28. num.24. Pignatell. conſul.83. num.4. tom.4.
Præciſâ autèm hac conſuetudine, Vicarius Fo-
raneus alios Presbyteros antiquiores non præ-
19 cedet, etiam ſi eſſet Vicarius Tribunalis S.Of-
ficii, ut notat *Caren. de Sanct. Offic. par. 1. tit.11.*
§.1. num.2.

Tranſgreſſores, & violatores exiſtere. Tranſgreſ-
20 ſor, & violator decreti Concilii Lateranenſis
relati in *d. c. dolentes* dicitur, qui poſt evulgatio-
nem Edicti Epiſcopi ſuper illius obſervantia,
pluriès punctatus non ſe emendat, & monitus
non ſe abſtinet, à colloquiis vanis, riſibus, nu-
gis, ſumptione tabacchi, legendis litteris, & fa-
bellis: itèm ſi monitus ut deponat, comam fi-
ctitiam, ſi non pſallit, vel pſallit oſcitantèr, &
ſyncopando. ſi ſedit quandò ſtandum eſt, vel
non genuflectit, & cæremonias à rubrica præ-

ſcriptas ſpernit, & indevotè complet: hæc & ſimilia cadunt ſub cenſura d. decreti. Cæterùm ſi Epiſcopus in Edicto, præter ea, quæ tempus, ordinem, devotionem, corporis compoſitionem, pſalmodiæ integritatem, & pauſam juxtà rubricas, & morem Eccleſiæ reſpiciunt, aliquid aliud præciperet, vel onus adderet, ad quod nec de jure, nec ex laudabili conſuetudine, aut ſtatuto, Canonici, vel Clerici non tenentur: ſi illud non obſervarent, nec executioni mandarent, non dicerentur transgreſſores Edicti, nec idcircò ſuſpendi, aut alio modò puniri poſſent: quià non Ordinarius nova onera in fundatione Beneficiatis, & aliis Clericis à Sac. Canonibus,
21 & Conciliis non impoſita, addere, ſeù augere non poteſt, *Barb. ſupra Concil. Trid. cap. 5. ſeſſ. 25. de reform. num. 7. Ricc. in prax. par. 4. reſol. 468. nu. 2.* ubi hoc ampliat, etiamſi aliquo tempore ex ſua voluntate præſtiterint, *Garc. de beneſ. par. 7. cap. 1. num. 111. & 112. Fagn. in cap. conquerente num. 24. & 25. de cleric. non reſid.* & etiam ſi conſenſus Canonicorum anteceſſorum interceſſiſſet, *Ricc. loco citato reſol. 463. per tot. S. Congr. Concilii in Sarnen. 3. Julii* 1690. in qua reſponſum fuit Epiſcopum non potuiſſe addere onus Pœnitentiariæ, Canonicatui erecto per Teſtatorem cum ſolo onere miſſarum, & in *Aſten. 14. Febr.* 1699. in qua fuit reſponſum, onus perſonalis reſidentiæ, & celebrationis miſſarum per ſe ipſum à fundatore non injunctum, non potuiſſe addi per Executorem Teſtamentarium, nequè in proviſione Epiſcopi.

Quamobrèm Epiſcopi, & alii Ordinarii,
22 quotiès Edicta, & Statuta Synodalia promulgant, debent reſpicere ulteriùs, non ſolùm ad jus purum, & rigoroſum, ſed etiam ad homines, ad loca, & ad tempus, quibus, vel in quibus leges ſunt conſtituendæ, nàm legiſlator, qui debet ordinare hominem in finem, non debet reſpicere in legem abſolutè, ſed prout eſt applicabilis, & conveniens eis, qui ſunt ordinandi per legem in ultimum finem, & ſic non quod eſt meliùs ſimpliciter, ſed quod eſt melius poſſibile velle debet, ut benè advertit *Sebaſt. Medic. tom. 1. in repetit. cap. erit 4. diſt. nu. 55. poſt tract. de legib. & ſtat.*

Suſpendimus. Qui in Choro Divina Officia
23 indevotè, & inordinatè recitant, & perſolvunt, poſtquam moniti ſint etiam per Edictum, & non ſe emandant, ſunt abſquè venia ſuſpendendi à Divinis in totum, vel à celebratione miſſæ tantùm, aùt ab ingreſſu Eccleſiæ arbitrio Epiſcopi, ut ait *gloſ. in Clem. cupientes, verb. ſuſpenſi de pœn.* quià Decreto Concilii Lateranenſis (quod abſolutè præcipit, ut ſtudioſè, & devotè celebrentur ibi = *deſtrictè præcipimus in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum ſtudioſè celebrent, pariter, & devotè*) recuſant obedire: & ideò qui neſcit ſacris parere Canonibus, nec ſacris adminiſtrare eſt dignus Altaribus, ut inquit *D. Gregorius in c. hac conſona 25. quæſt. 1.* hocque faciendum erit etiam ſinè proceſſu, & ex ſola informata conſcientia, juxtà modum ſuprà in præcedenti formula inſinuatum.

Ut autèm Canonici, aliiquè Choro addicti,
24 & præſertim in Cathedralibus, diligentèr interſint, & devotè Divina Officia perſolvant, remedium efficax eſt, præſentia Epiſcopi, qui ſi juxtà monitum *c. Epiſcopus de conſecr. diſt. 3.* ſaltèm diebus feſtis Choro interſit, defectus tollentur, deſides erunt providi, incompoſiti modeſti, & religioſi, Curſores, & Syncopantes, fient graves, & voce, & metro ſonori, ut monet *Navar. in Commentar. de oration. c. 5. num. 16.* ubi quod ab hac intereſſentia Epiſcopus ſe excuſare diebus Dominicis non poſſit: nàm Regis ad exemplum totus componitur Orbis, nec ſic inflectere ſenſus humanos Edicta valent, uti vita Regentis, ut ait *gloſ. marginalis in cap. magnæ verb. agitur de vot. & vot. redempt.* & ita à loco Sancto removebitur irreligioſitas, & laici non vocitabunt ubi eſt Deus Clericorum: imò ſculpere poterit in una Chori parte illud aphoriſmum D. Auguſtini = *Hic verſatur in corde, quod verſatur in ore.* Et ex alia verſus. Hic.

Non vox, ſed votum, non muſica corda, ſed cor.
Non clamor, ſed amor pulſat in aure Dei.

De ſuſpenſione ferenda contenta in c. conſequens eſt 88. diſt.

De negociis Clericis prohibitis, & illicitis plura dixi in *par. 1. tit. 5. ad form. 9. & in Appendic. pag. 359. & ſeqq. & par. 2. tit. 16. ad form. 1. num. 22.* Hic autèm de pœna ſuſpenſionis, quâ coerceri debeant alia pauca addenda ſunt. Quarè ſi ex proceſſu ad inſtantiam Fiſci, vel partis conſtructo conſtet, aliquem Clericum in ſacris conſtitutum, vel Beneficiatum, eſſe negociatorem, vel aliquod officium, ſeù exercitium inhoneſtum, & illicitum exercere, & Ordinarius velit illum cenſurâ ſuſpenſionis punire, ad ſequentem declaratoriam deveniet.

Sententiæ Declaratoriæ.

FORMULA VIII.

VISO, & attento proceſſu conſtructo contrà Presbyterum N. inquiſitum *de illicita negociatione (vel de illicito exercitio)* ex quo conſtat de ſpretu noſtræ monitionis, & de illicita negociatione: *eoque monito* ad dicendum cauſam quarè non deberet pœnis ſacrorum Canonum ſubjici, & nihil quod relevet deducto, eum *à Divinis in totum ſuſpendimus*, & ſuſpenſum declaramus, & de-

denunciamus; reſervat o nobis jure contrà eundem ad alias pœnas arbitrarias graviores procedendi, quatenùs poſt intimationem præſentis noſtri Decreti à negociationibus (vel illicito exercitio) non deſiſtat, & intimari mandamus,

N. Vicarius Gen.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Negociatio eſt triplex œconomica, politica, & lucrativa, & declaratur diviſio.*

2 *Clerici pauperes de licentia Epiſcopi, poſſunt conducere prædia ad colendum, & exercere opera ruſticalia, & n.3.*

Dummodò opera non ſint ſordida, n.4.

5 *Clerici etiamſi pauperes ſint, non locant operas ſuas ad arandum, vel fodiendum, quià hæc reputantur inhoneſta: neque in propriis bonis ruſticalia agere neglectis muneribus ipſis incumbentibus.*

6 *Clericus Beneficiatus, non poteſt neglectis oneribus Beneficii operas ſuas locare prætextu paupertatis.*

7 *Opinio Gloſæ præfertur opinioni alterius Doctoris.*

8 *Reſecruntur objecta Parochorum, qui miſſam Parochialem pro Populo renuunt applicare, & diluuntur, n.9. 10. 11. & 12.*

13 *Clerici plura facere poſſunt, quæ non cadunt ſub negociatione illicita, & enumerantur.*

14 *Clerici, qui habent ſufficiens Patrimonium, vel Beneficium, aut honeſtum exercitium non poſſunt exercere negociationem lucrativam.*

15 *Sacerdos, qui utitur orationibus, vel exorciſmis ad depellendos morbos, ab Eccleſia non approbatis, illicitè agit, & ſunt reprobandæ & n.16.*

17 *Animalia irrationabilia non ſunt exorcizzanda, neque anathematizzanda, ſed ieiuniis, & orationibus expellenda, iuxtà modum hic traditum & num.18.*

19 *Sacerdos ſæcularis, vel Regularis, qui utitur ſuperſtitioſis orationibus ſinè dolo, ſi monitus non reſipiſcat, eſt ſuſpendendus, ſi verò doloſè, deponendus.*

20 *Epiſcopus in delictis pertinentibus ad S. Officium, punit Regulares:*

21 *Cenſura ſuſpenſionis, quæ fertur in pœnam criminis probati, poteſt infligi abſque monitione.*

22 *Datur forma monitionum exequendarum contrà Clericos negociatores, & n.23.*

24 *Clericus Negociator appellans à comminatione cenſuræ, eſt ſuperſedendum à declaratoria, niſi delictum ſit certum, & notorium, quià tunc appellatio non attenditur & n.25.*

26 *Clerici Negociatores, ſunt cenſuris puniendi, quià graviter peccant, imò & aliis pœnis mulctandi.*

27 *Regulares Europei ſi ſint Negociatores, afficiuntur iiſdem pœnis.*

ADNOTATIONES.

De *ILLICITA NEGOCIATIONE*. Negociatio triplex èſt ſcilicèt, æconomica, po-
1 litica, & lucrativa. Oeconomica fieri dicitur
in iis, quæ concernunt ſui, ſuæque familiæ ſubſtentationem, prout neceſſitas poſtulat: politica exercetur causâ, vel intentione ſuccurrendi publicis neceſſitatibus, & hæc præſulibus & Civitarum Gubernatoribus convenit: lucrativa autem exerceri dicitur, quandò quis aliquid emit, ut illud poſteà carius vendat, quæ duplici modo fieri ſolet: primò quandò Emptor rem, quam emit artificio, & induſtriâ mutat, & meliorat, ideòque carius vendit, hæcque non tàm propriè dicitur negociatio, quã artificium: ſecundo verò modo quandò quis emit ut carius vendat, nullo artificio adhibito, nullâque additâ melioratione, & hæc eſt propriè negociatio illicita, quę Clericis eſt à jure interdicta, *in d. c. conſequens eſt 88. diſt. & in c. ſed nec, & c. ſecundum, ne cleric. vel monac. c. clerici, & c. fin. de vit. & honeſt. cler.* & alibi: nàm lucrativam primę ſpeciei poſſunt exercere, ſi indigeant abſque incurſu pœnarum.

Quamobrèm de licentia Epiſcopi, dummo-
2 dò ſint pauperes, poſſunt conducere prædia lai-
corum ad colendum; quia hæc non dicitur negociatio quæſtuaria, ut dicit *Graſſ. de effect. cleric. eff.6. nu.31.* & ideò ut ſibi, & ſuis quærant victum, & veſtitum, permiſſum eſt eis, ut exerceant opera ruſticalia, v. g. fiſcellas vineis, &
3 caniſtra viminibus texere, Arbores plantare,
vel inſerere, proprias vineas putare, vel fodere, & Olera herbarum Sarculo irrigare, ut faciebat ille, qui dicebat, *non ſufficit oremus, niſi aremus*, text. eſt in *c.1. de celebrat. miſſar.* ubi dicitur = *deindè peractis horis, & viſitatis infirmis, ſi voluerit exeat ad opus rurale*, & tradit quoquè *Leoncil. de privil. pauper. par.2. privil.5. num.8.* imò & in bonis amicorum, & propinquorum operas diurnas præſtare, ut illi eaſdem in præ-
4 diis propriis reſtituant: dummodò opera non
ſint ſordida, & inhoneſta, prout à *Sac. Congr. Concilii* declaratum fuiſſe refert *Barb. de iur. Eccleſiaſt. lib.1. c.40. n.127.* ubi per extenſum Decreta habet.

Non poſſunt tamèn locare operas ſuas ad
5 arandum, vel fodiendum, quià hæc Clericis il-
licita ſunt, & reputantur inhoneſta, ut docent *Genuen. cap.75. num.2. in fin. Graſſ. de effect. cleric. eff.6. nu.46.* nequè in propriis bonis ruſticalia agere, neglectis muneribus, ipſis incumbentibus, ſed priùs his adimpletis oneribus, tempus

quod ſupereſt operibus iſtis vacare poſſunt, ut
dicitur in *text.* citato, & clariùs expreſſum ha-
betur in *c. Clericus victum* 91. *diſt.* ubi ſic dici-
tur = *Clericus victum, & veſtitum ſibi artificiolo,*
vel agricultura, abſque officii ſui dumtaxat detri-
mento paret. Ex quo canone infert *gloſ.* quod
Clericus nonpoſſit operas ſuas per totam diem
locare: & ſi ſit Beneficiatus, ut operas ſuas lo-
6 cet, non valeat allegare paupertatem ſuæ Ec-
cleſiæ: quià ſibi præjudicium fecit, quandò
permiſit ſe promoveri, ad tàm tenuem Eccle-
ſiam, quæ neceſſaria non tribuit: *ſicuti enim*
Vir (dicit gloſ.) *tenetur miniſtrare neceſſaria Uxo-*
ri, quæ tamen eſt talis, quæ ei debitum reddere non
valet: ita iſte teneatur officiare Eccleſiam, licèt pau-
per ſit, & dicere cum Apoſtolo, ſcio abundare, &
ſatiari, & eſurire.

Hæc Gloſæ doctrina, quæ præfertur cuicun-
7 que opinioni alterius Doctoris, ut ex *Baldo tra-*
dit Fagn. in c. ne innitaris nu. 352. *de conſtit.* mira-
bilitèr convincit illos Parochos, & Animarum
Rectores, qui prætextu tenuitatis Congruæ
omittunt miſſam Parochialem diebus feſtis de
præcepto pro populo applicare, prout illos te-
neri, jam Sac. Congreg. Concilii pluriès decla-
ravit, ut à me in 1. & 2. parte hujus operis
oſtenſum fuit, non obſtantibus his, quæ ab eis
ad ſe eximendum afferuntur, nempè.

Primò, quod Decreta S. Congreg. emana-
8 runt ipſis inauditis, & indefenſis, & ideò non
afficere aſſerunt. Secundò, quod cum ex reddi-
tibus Eccleſię non habeant congruam ſuſtenta-
tionem poſſint eleemoſynam pro miſſa diebus
feſtis celebranda recipere; quià repugnat legi
naturali, & juſtitiæ, quod Parochus laboret, &
ſeminet ſpiritualia, & temporalia pro victu ne-
ceſſaria, quæ ab Eccleſia non habet, non poſſit
aliundè percipere: dignus eſt enim operarius
mercede ſuâ juxtà illud *Luc.* 10. Tertiò, quod
plures DD. celebres teneant, ipſos ad hanc Sa-
crificii applicationem nõ teneri. Quartò, quod
ſi ad hoc onus implendum ipſi ratione curæ
Animarũ tenerentur, multò magis ſubiici de-
berent Epiſcopi, & alii Prælati Regulares, imò
& ſummus Pontifex, & tamen nullus horum
(ajunt ipſi) tale onus agnoſcit.

Ad primum reſpondetur, quod obligatio
9 Parochorum, & aliorum Curam Animarum
habentium applicandi Sacrificium pro Ovibus
ſuis, provenit à jure Divino, ut definitum habe-
tur à *Cõcilio Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 1. *de refor.* Undè Decre-
ta S. Congreg. nullum onus de novo inducunt,
ſed dies, & tempus applicationis declarando,
illud quod latens erat manifeſtant, *l. hæredes*
palàm ff. de teſtam. ad hoc ut Epiſcopi id quæ-
rentes, ſciant pro gubernio ſuarum Eccleſia-
rum, quomodò ſit adimplendum: nàm dubia
juris interpretanda ſunt à Principe, cum illius
ſit declarare, cujus eſt condere; & ſic non fuit
neceſsè vocare Parochos. At ſi ipſi ex hac de-
claratione ſentiunt ſe gravari, recurrant, & de-
ducant, ſi habeant, quid opponant: interim ta-
men tenentur Decreta ſervare, non autem ſibi
jus dicere, & illa reſpuere: cum certum ſit ea
non differre à lege declarata, & obligare in
utroque foro, ut latè probat *Fagn. in c. quoniam*
de conſt. & P. Felix Poteſt. in exam. Eccleſ. quos al-
legavi *par.* 2. *tit.* 16. *ad form.* 2. *num.* 18. quibus
nunc addo *Donat. prax. rer. regular. tom.* 1. *par.* 1.
tract. 8. *quæſt.* 4. *nu.* 5.

Ad ſecundum reſpondetur, quod ſi non ha-
10 beant congruam ſuſtentationem, ſibi imputa-
re debent, cur tàm tenue Beneficium volunta-
riè acceptaverint, ut dicit *gloſ. in d. c. Clericus vi-*
ctum 91. *diſt.* vel poſſunt, & debent implorare
officium Judicis, ut Parochiani, quæ ad ſuſten-
tationem Rectoris ſunt neceſſaria contribuant,
juxtà providam diſpoſitionem *Concilii Trid. ſeſſ.*
24. *c.* 13. ut benè obſervat *Pirhing. in jus can.*
lib. 3. *tit.* 15. *n.* 43. *verſ. notandum ſecundò cum ſeq.*
non autèm onus, ſacrificium prò populo appli-
candi jure Divino injunctum obiicere: quod ſi
Parochiani renuant Rectorem in neceſſariis
ſubvenire, Sacramenta eis poterit denegare, ut
tradit *Surd. de alim. tit.* 1. *quæſt.* 60. *nu.* 3.

Ad tertium reſpondetur, quod cum ſit à
11 Concilio Trid. definitum onus, ſacrificium prò
ovibus ſuis jure Divino Rectoribus Curam
Animarum habentibus injunctum eſſe, nil de-
ferendum venit opinionibus Moraliſtarum,
quorum dicta fortè bonam fidem inducere
poſſent, quandò Decreta Sac. Congregationis
ſuper hac re non emanaſſent = *cum ad ſingularem*
Romani Pontificis auctoritatem tantummodò ſpectet
Generalia Concilia indicere, confirmare, interpreta-
ri, & ut ubique locorum ſerventur, curare, ac præci-
pere (ſunt verba proæmalia Bullæ *Sixti V.* cre-
ctionis Congreg. Concilii *Bullar. tom.* 2. *pag.* 604.)
Et ſic Decretis prædictis ſtandum eſt, tanquàm
emanatis à Judice, qui ſolus poteſtatem habet
Concilium interpretandi; non autem opinioni-
bus DD. quibus interdictum eſt Concilii De-
creta gloſſari, & interpretari, ut patet ex Bulla
Pii V. ejuſdem Concilii Confirmatoria, *Bullar.*
d. tom. 2. *Conſt.* 73. *pag.* 104.

Ad quartum reſpondetur, quod ultrò admit-
12 titur, quod Epiſcopi, & alii Prælati curam ani-
marum habentes, & etiam Summus Pontifex
teneantur frequentèr prò Ovibus ſibi commiſ-
ſis Sacrificium offerre, ut jam probatum à me
fuit *par.* 2. *tit.* 16. *ad form.* 2. *à nu.* 21. *ad* 26. & præ-
ter auctoritates ibi allegatas, prò indubitato
tenet Epiſcopus *Ricc. in prax. rer. for. Eccleſ.*
par. 5. *prax. bon. obſer. & legis Epiſcop. cum Baron.*
c. de oblig. Epiſcop. nu. 8. & 9. ubi hæc habet = *obli-*
gatur tertiò Epiſcopus celebrare miſſam ſaltèm omni-
bus Dominicis, & ratio eſt, nàm Epiſcopus præcepto
Divino tenetur, Sacrificium offerre prò ovibus ſuis
Conc. Trid. &c. At negatur, quod Prælati hanc
obligationem non agnoſcant: & quatenùs ali-
quis non agnoſceret, non indè ſequitur, quod
non teneatur, & præceptum Divinum ex hoc
abrogatum ſit.

Redeundo autem ad materiam, à quâ non
inuti-

Digitized by Google

13 inutilitèr pauliſper digreſſus ſum. Poſſunt Cle-
rici licitè præter jam dicta, conducere Agros
Eccleſiæ, & illos operâ laicorum colere face-
re: animalia emere, ut paſcant in dictis prædiis
conductis, vel in propriis, ut cum pingua fue-
rint, vel fætus emiſerint, vendant: fructus in
propriis bonis recollectos vendere, aut vendi fa-
cere per alios etiam minutatim, vel aliò tran-
ſportare, ut carius vendant: locationes, ſeù
affictus tamquàm ſucceſſores, & hæredes con-
ductoris continuare, ut de his, & aliis ſimilibus
negociationibus licitis tradunt *Barb. de jur Ec-
cleſ. lib. 1. d. c. 40. d. nu. 119. uſque ad nu. 128. Pa-
nimoll. dec. 71. d nu. 20. ad num. 44.* Et reſpondit
quoquè Sac. Congr. Concilii *in Nullius, ſeù
Squillacen. 14. Nov. 1626.* Queritur an Clericis
liceat infraſcripta facere abſque reatu illicitæ
negociationis.

Primò An liceat eis terras patrimoniales, ac
Beneficiales operâ laicorum colere?

Secundò. An prò neceſſario culturæ uſu,
poſſint emere Boves, & aliâ animalia, & fætus
illorum vendere?

Tertiò. An hi, qui in propriis bonis habent
quercus, & caſtaneas, quarum fructibus ſues
veſcuntur, poſſint ſues emere, & ſues alere, &
prò ſua, & familiæ ſuſtentatione vendere.

Quartò. An iidem Clerici cum foliis ſuo-
rum Arborum, poſſint in propriis Edibus arti
ſericæ operam dare, vel idèm opus alteri ad
medietatem committere.

Sac. Congr. &c.

*Ad 1. cenſuit, licere Clericis agros Beneficiorum,
& bonorum patrimonialium ſuorum, operâ laicorum
colere abſque reatu illicitæ negociationis.*

*Ad 2. poſſe ſimilitèr Clericos prò hujuſmodi cultu-
ra uſu Boves, & animalia neceſſaria emere, illorum-
que fætus vendere. nec propterea eos prætextu prohi-
bitæ negociationis vexari poſſe, aut debere.*

*Ad 3. poſſe itidem prò ſua, & familiæ ſuſtenta-
tione ſues alere, & vendere, dummodò tamen in
alendis, emendiſue ſuibus, nihil ſordidum aut inde-
cens ordini Clericali exerceant.*

*Ad 4. licere Clerico Arborum in propriis bonis
exiſtentium folia alicui laico concedere pacto adiecto,
ut lucrum quod in bombicibus provenerit inter utrun-
que dividatur, ac pariter eidem licere earundem
Arborum foliis per ſe ipſum abſque officii ſui detri-
mento, ut prò ſua, & familiæ ſuſtentatione arti ſeri-
cæ operam dare, dummodò in artificio prædicto perſo-
nas non ſuſpectas adhibeat, & quò ad hoc Epiſcopi li-
centia, quæ gratis detur, obtineatur lib. 13. decr.
pag. 145.*

Cujus Decreti occaſione, cum *P. Paſſerinus*
(tunc Procurator generalis) dubium eidem
S. Congregationi propoſuiſſet = *An prædictis
Presbyteris, & Clericis liceat abſque negociationis
Clericis interdictæ nota, oves, boves, aliaque hujuſmo-
di animalia emere. eaque locationis, aut Societa-
tis titulo, conductori, aut Socio tradere, ac lu-
crum ex hujuſmodi locatione, ſivè Societate perci-
pere. Die 7. Octobris 1662. S. Congr. S. R. E. Car-
dinalium Concilii Trid. Interpretum, cenſuit non li-
cere.* Quam reſolutionem authenticam apud ſe
retinuiſſe teſtatur, in *tract. de ſtat. hom. tom. 2.
quæſt. 187. art. 2. nu. 187. pag. 339.*

Notandum tamen eſt, quod ſi Clericus, ha-
14 beret ſufficiens Beneficium, vel Patrimonium,
vel ex ſervitio Eccleſiæ perciperet neceſſaria ad
ſui, & ſuæ familiæ ſuſtentationem, non poſſet
licitè exercere negociationem lucrativam pri-
mæ ſpeciei: quia tunc fieret ex cupiditate lu-
crandi, non autem ad ſuccurrendum propriæ
indigentiæ, *Panimoll. dec. 6. adnot. 5. num. 23. &
d. dec. 71. nu. 2.* imò ob inopiam licita erit dicta
negociatio, quandò nullam haberet artem, vel
exercitium honeſtum, ex quo poſſit victum
quærere: ſi enim hoc haberet, illud exercere
deberet, & non negociationem, ut advertit
Graff. de effect. cler. effect. 6. nu. 27.

(*Vel illicito exercitio*) Rem illicitam exerce-
15 ret ſimplex Sacerdos, vel Parochus, ſi in de-
pellendis morbis, vel animalibus noxiis, utere-
tur orationibus, aut exorciſmis arbitratu ſuo
confictis, etiamſi viderentur bona: nam hæc
cenſenda ſunt vana, & ſuperſtitioſa aliquâ ſpe-
cie ſuperſtitionis, & fieri ſaltèm cum tacita De-
monis invocatione, quę totiès fiunt, quotiès
quis enititur efficere aliquid per cauſas, quæ
nec virtute ſuâ naturali, nec ex Divina, aut Ec-
cleſiaſtica inſtitutione, poſſunt illud efficere,
nec ſunt ad illud ordinatæ, ut docent *Navar.
conſ. 57. nu. 8. lib. 5. de ſent. excom. Graff. dec. aur.
par. 1. lib. 4. cap. 6. nu. 12.*

Quarè Ordinarius in Viſitatione debet de
16 hoc inquirere, & Parochos, & Presbyteros in-
terrogare, an utantur órationibus, & præcibus
in Miſſali, & Rituali non contentis: quas ſi in-
veniat eos habere, & illas uti ſuſpectas habeat,
& reprobare non moretur: prout illas repro-
bandas eſſe monet rationibus, & exemplis *Mar-
tin. del Rio diſq. magic. lib. 3. tit. de van. obſerv.
quæſt. 4. ſect. 7. & 8. per tot.* Niſi fortè huiuſmo-
di Orationes eſſent excerptæ integrè, & abſquè
ulla mutatione ex Operibus Sanctorum Pa-
trum.

Et hinc illicita res eſſet, ſi Parochus, vel alius,
17 animalia irrationabilia exorciſmis adjuraret,
vel anathematizzaret: quoniam & hoc vanum
eſt: quià adjurare aliquam Creaturam Irratio-
nabilem nocentem, ad aliquem actû tanquàm
procedentem ab ipſa; eſt ſuperſtitioſum, cum
non ſit ejus domina, ſed Deus, qui movet eam,
vel Dæmon, quatenus permiſſu ejus utitur eâ
ad nocendum nobis: ideòque hujuſmodi adju-
rationes, quæ referuntur ad irrationabilia fieri
non poſſe ſcientèr ſinè peccato mortali, docent
Navar. d. cõſil. 57. n. 10. & ſeqq. Graff. loco cit. d. n. 12.

Ideò edocendi ſunt Clerici, quod ſi Locuſtæ,
18 vel Bruchi, vel aliud genus vermium damnum
fructibus, & ſegetibus inferunt, non ſunt ad-
jurationibus iſtis expellendi: ſed jejuniis, &
& orationibus humilitèr obſecrandus eſt Deus,
qui dicta animalia irrationabilia movet, ut di-
gne-

Digitized by Google

gnetur ea compeſcere aliquo modo ſuæ Majeſtati grato:& quatenus à Sacerdote Sacris veſtibus induto adjurationes fiant, referantur ad Diabolum, qui Dei permiſſu his utitur ad nocendum hominibus præcipiendo ei durè, ac rigidè poteſtate à Deo traditâ Eccleſiæ juxtà illud *Lucæ X. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuprà Serpentes*; ut ceſſet à movendo, educendo, & dirigendo contrà nos, & abſtineat à tali uſu damnoſo, & ſinat ânimalia nocentia redire ad loca,undè venerunt,& fugiant à facie ſacroſanctæ Crucis,(quæ oſtendatur) & virtute ejus fugere jubeatur, & relinquere, & ceſſare à ſuis maleficiis, ad gloriam D.N.Jeſu Chriſti, omiſſâ ſemper mentione excommunicationis, & anathematizzationis, quarum nec animalia irrationabilia, nec Dæmones capaces ſunt, & iſte modus animalia adjurandi licitus erit, ut tradunt *Navar. & Graff.* locis ſuprà allegatis.

Si quem autem Parochum,vel Præsbyterū,
19 etiam Regularem Ordinarius inveniat, & in ſua Diæceſi reperiri notitiam habeat, qui vanis, & ſuperſtitioſis orationibus, & exorciſmis, ignorantèr, & bono zelo utatur, in curandis morbis, depellendis tempeſtatibus, aut animalibus irrationabilibus, & monitus non deſiſtat, cum à Divinis debet ſuſpendere ſaltèm per annum. Dixi ignorantèr, & ex ſimplicitate: quià ſi hoc faceret ſcientèr cum dolo, & advertentia, eſſet deponendus ab omni ordine, & officio ut inquit *Menoch. de arbitr. caſ.388.nu.10. & 11.*

20 Dixi etiam Regularem:quià cum ſit delictum pertinens ad Tribunal S.Officii, ut habetur in Edicto generali *cap. 2.* & Superiores in eo non poſſint ſe ingerere, prout prohibet Decretum *Allexandri VII.* quod per extenſum refert *Lautuſch. in theatr. regular. pag. 179.* Epiſcopus tanquàm Inquiſitor à jure datus,in hoc etiam Regulares punit, & judicat, *c. accuſatus §. Sanè de hæret. in 6.* & advertunt *Leo theſaur. for. Eccleſ. par.3. cap.5. nu.17. Ricc. prax. rer.for. Eccleſ. par. 2. reſol.210.nu.2. limit.13. Lauret. de franc. controver. par. 1.nu. 536.*

Eoque monito. Licèt cenſura ſuſpenſionis,
21 quandò fertur in pænam criminis probati, poſſit infligi abſquè monitione, ut *ex Innoc. in c.1. de exceſſ. prælat.* docent *Graff. deciſ. av. par. 2. in Appendic. lib. 3. c. 1. num. 36. Sayr. de cenſur. lib. 4. c. 2. nu.14.* in hoc tamen crimen illicitæ negociationis, vel exercitii, Clerici Beneficiati, vel in ſacris conſtituti debent non ſolùm citari antequàm proferatur ſententia ſuſpenſionis: ſed conveniens quoque eſt (non quidem ex neceſſitate, ſed urbanitate, & Judicis leni-
22 tate) quod antequàm inſtruatur proceſſus, moneantur ſcripto = *Ad ſe abſtinendum, & ceſſandum, à negociationibus, & exercitio illicitis, & à Sac. Canonibus Clericis prohibitis ſub pæna ſuſpenſionis à Divinis,officii, & Beneficii, & aliis arbitrariis gravioribus, quoniam &c.* prout faciendum eſſe conſulit *Turrecrem. in d. c. clericus victum 91. diſt. num. 3.* Quod ſi moniti non deſiſtant, tunc erit conficiendus proceſſus, ex quo ſi intentio Fiſci remanet probata, inquiſitus monendus
23 erit ut dicitur in formula = *Ad comparendum in termino peremptorio trium dierum*, & *dicendum cauſam quarè, non debeat ob illicitam negociationem per ipſum exercitam* (vel exercitium) *etiam poſt monitionem à divinis ſuſpendi, & ſubiici, & puniri aliis pænis ſacrorum canonum &c.*

A' qua Cenſuræ comminatione,ſi inquiſitus
24 appellet, ſuperſedendum erit in declaratoria: tùm quià quandò quis ſuſpenditur in pœnam appellatio ſuſpendit ſuſpenſionem, ut ait *Graff. loco ſuprà citato d. nu. 36. in fin.* tùm quià cum gravamen cenſuræ comminatæ licèt futurum, non poſſit per diffinitivam reparari, appellatio debet admitti ad utrunque effectum, ad tradita per *Fagn. in c.ſuper eo il 2. de appellat. num.46. & ſeqq;* cum clauſula tamen, quod appellans infrà tot dies, doceat Judicem ad quem adiiſſe, & appellationem proſecutum fuiſſe, alias termino elapſo, & de proſecutione non docto, ad ulteriora, appellatione non obſtante, procedetur, juxtà diſpoſitionem text. *in c.perſonas 4.de appellat.* ubi ſic habetur expreſſum = *ſi quis ad noſtram audientiam appellaverit,tu ei diem infrà quem Apoſtolicam Sedem convenientèr poſſit adire aſſignes, ad quam ſi venire contempſerit, tu illum ex tunc judicio tuo ſuper iis, quæ in quæſtione vertuntur ſinè contradictione aliqua, ſtare compellas*: & conſonat *text. in c. ad aures 33. eod. tit.*

Porrò ſi negociatio illicita: vel exercitium
25 indecens,& inhoneſtum Clerici, eſſet certa,ſeù certum, & notoria, ſeù notorium, tunc appellatione à comminatione cenſuræ interpoſitâ nō obſtante, poterit Judex ad declaratoriam ſuſpenſionis procedere, & inquiſitum ſuſpenſum denunciare, quià in notoriis non admittitur appellatio, text. eſt in *c. cum ſpeciali 61. §. Porrò de appellat.* ubi ſic dicitur = *porrò commonito ad appellationis obſtaculum convolante: ſi ejus exceſſus evidentiâ rei, vel ipſius confeſſione, aut alio modo legitimo fuerit manifeſtus (cum appellationis remedium non ſit ad defenſionem iniquitatis, ſed ad præſidium innocentiæ inſtitutum), non eſt provocationi hujuſmodi deferendum.* Et concordant alia jura nempè, in *c. cum ſit romana §. Præterea in fin. & c. pervenit. eod. tit. Innoc. in d. c. 1. num. 3. de exceſſ. prælat. Fagn. in c. veſtra nu. 104. & 105. de cohabit. cleric. & mulier. Donat. prax. rer. regular. tom. 1. par. 2. tract. 10. de appellat. qu. 21. nu. 1* ubi *nu.3.* hanc concluſionem veram dicit, præſertim quandò Judex procedit ad pœnam à jure taxatam, prout accidit in caſu formulæ hujus.

A' Divinis in totum ſuſpendimus. Ideſt ab omni
26 uſu activo,& paſſivo ſui officii,ſeù divinorum, etenim Clerici in ſacris conſtituti, vel Beneficiati, illicitè negociantes, peccant mortalitèr & ſpernunt præceptum Apoſtoli *Timot. 2.* ubi mandat, quod nemo militans Deo implicet ſe negociis ſæcularibus, & ideò ſuſpendendi ſunt à Divinis: imò ſi ſic ſuſpenſi, ter moniti non

reſi-

Digitized by Google

reſipiſcant excommunicandi, & aliis pœnis arbitrio Judicis puniendi ſunt, per text. in *d. cap. conſequens* 88. *diſt. &c. ſed nec, & c. ſecundum inſtituta, ne cler. vel Monach. cap.* 1. *& ſeqq.* 14. *quæſt.* 4. & eſt communis opinio, *Bellet. diſq. cler. par.* 2. *de pœn. cleric.* §. 51. *num.* 2. *&* 3. *Barb. de jur. Eccleſ. lib.* 1. *d. cap.* 40. *num* 128. *Pasimoll. d. dec.* 71. *num.* 3. 4. *&* 5. *Zecch. de republic. Eccleſ. tit. de cleric. num.* 7. *verſ. quadrageſimo ſeptimo non debent. Graſſ. de effect. cleric. effect.* 6. *num.* 4. *&* 5. *Pirbing. in jus can. lib.* 3. *tit.* 50. *num.* 9.

Regulares verò cujuſvis Religionis, Ordi-
27 nis, Societatis, & Congregationis ſint, mercaturam, & negociationes ſæculares exercentes, præſertim in Indiis, excommunicationem latæ ſententiæ, & privationem vocis activæ, & paſſivæ, ac officiorum ſtatim incurrunt, vigore *Conſtitut. Clem. IX.* impreſſæ in *Bullar. tom.* 6. *Conſt.* 35. *pag.* 304. Verùm hæc Conſtitutio videtur reſtricta ad illos Religioſos miſſos, & commorantes in Indiis, tàm in parte auſtrali, quam ſeptentrionali, ut percipitur ex illis verbis diſpoſitivæ §. 3. ibi = *omnibus, & ſingulis perſonis, qua ad Inſulas, Provincias, & Regna Indiarum Orientalium, &c. ſub nomine Miſſionariorum, aut quovis alio titulo prò tempore miſſæ fuerint, aut in illis partibus quomodolibèt morabuntur, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis vocis activæ, & paſſivæ, & officiorum, tenore præſentium diſtrictè interdicimus &c.* Ideòque dicendum eſt, quod Regulares Europei, quatenùs ſunt negociatores, remaneant obſtricti iiſdem pœnis, quibus ſubjiciuntur Clerici ſæculares, ut affirmant DD. mox citati; præter alias à Conſtitutionibus proprii ordinis ſtatutas pœnas.

De ſuſpenſione ab audiendis Confeſſionibus contenta in Conſtit. Clem. X. Superna in Bullar. tom. 6. Conſt. 7. pag. 332.

Ad removenda diſſidia, quæ ſæpè oriebantur intèr Epiſcopos, & Regulares ſuper intelligentia, & executione privilegiorum, eis conceſſorum, circà prædicationem verbi Dei, & Sacramenti pœnitentiæ adminiſtratione, Clemens X. hac ſuâ Conſtitutione plura providè ſtatuit, & intèr cætera, quod poſſit Epiſcopus ex rationabili causa (Sedi Apoſtolicæ, ſi eam ſibi aperiri poſtulaverit, manifeſtanda) poſt quam Regulares ad confeſſiones Sacramentales audiendas approbaverit, illos ſuſpendere. Quarè cum de hoc ſæpè contingat dubitari, aliqua, quæ juſtitiam, & rationabilitatem arbitrii Epiſcopi reſpiciunt, notanda occurrunt. Decretum autem ſuſpenſionis, ſic concipi poterit.

Decreti Suſpenſionis.

FORMULA IX.

ATtento, quod P. N. Ordinis N. Conventus N. *conditiones, & monita* ſibi in approbatione ad Confeſſiones Sacramentales audiendas à nobis conceſſa, præſcripta, & injuncta non ſervet, *& ex aliis cauſis nobis notis* animum noſtrum dignè moventibus, facultatem prædictam revocamus, & cum *ab audiendis confeſſionibus ſuſpendimus*, & ſuſpenſum declaramus, & eidem intimari mandamus.

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Facultas audiendi confeſſiones ſacramentales, eſt danda in ſcriptis, & num.* 2.

2 *Epiſcopus poteſt Confeſſarium approbare abſquè examine.*

3 *Regulares, qui non habent requiſita Clem. dudum de ſepult. non debent admitti ad Confeſſiones audiendas, & ſi ſint ſuperiores, Epiſcopus ſi vult poteſt eos examini ſubjicere, ſicut, & Examinatores Synodales.*

3 *Cauſæ, ob quas Epiſcopus valeat Regulares ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere referantur, & num.* 5.

6 *Mulieres ingredientes Eccleſias, & accedentes ad recipienda ſacramenta, pectore, & brachiis denudatis, gravitèr peccant, & redditur ratio.*

7 *Confeſſarii Regulares docentes propoſitiones laxas, ſunt ab audiendis confeſſionibus ſuſpendendi.*

8 *Epiſcopus ſimplici verbo, & abſquè ulla præcedenti monitione ab audiendis confeſſionibus ſuſpendit.*

9 *Parochum tamen non ſuſpendit ſinè ſcriptis, & ſinè expreſſione cauſæ, alias pœnas contentas in c. cum medicinali de excom. in* 6. *incurreret, & afferantur rationes, & num.* 10. 11. *&* 12.

13 *Vicarius Generalis, ex officio ſuo, poteſt confeſſiones audire, ſi ſit Sacerdos, & Confeſſarios approbatos, ab audiendis confeſſionibus ſuſpendere, & num.* 14.

ADNOTATIONES.

CONDITIONES, ET MONITA. Facultas audiendi ſacramentales confeſſiones, ſcri-
1 pto danda eſt, & ibi repetenda ſunt monita, quæ ut habetur in Formula, quam dedi *tom.* 1. *tit.* 9. *form.* 1. & in Synodo fuſiùs enucleanda,

nè

nè Confeſſarii tàm Sæculares, quàm Regulares, ſuſcepti muneris partes non implentes, & obligationes negligentes, clypeo ignorantiæ, & inadvertentiæ ſe excuſare valeant: ideoquè iaudabilis non eſt uſus illorum Epiſcoporum, qui approbant Confeſſarios vivæ vocis oraculo, nulla tradita approbationis teſtimoniali in
2 ſcriptis; nàm licèt poſſint prætermittere examen perſonæ approbandæ, quandò de illius idoneitate ipſis aliundè conſtat, prout colligitur ex verbis Concilii *c.15.ſeſſ.23.* ibi = *aut alids idoneus judicetur*; tamen debet conſtare, quod talem ſic judicaverit idoneum, & an ſimplicitèr, an ad tempus, an prò maribus, & non pro mulieribus, an pro Villis, an pro Civitate; & ad evitanda alia inconvenientia, quæ ex tali verbali approbatione oriri poſſunt, ſicque utilis, & laudabilis eſt mos talem facultatem, ſemper ſcripto tradere, & in Cancellaria in libro ad hoc retento regiſtrare, ad vitandum vitanda, ut monent: & laudant; *Pae. Jord. eluenbr. tom.1. lib.3. tit.4. num.140. Barb. in d. c.15. num.33. Paſſerin. de ſtat. hom. tom.2. qu.187. art.1. num.206.* Verum eſt enim, quod dicitur.

Dictio d.Ea perit, littera ſcripta manet.

Itèm in approbatione, debet Epiſcopus ani-
3 madvertere, quod non ſufficit Regularem præſentatum eſſe doctum Logicum, Phyſicum, Methaphyſicum, aut etiam Theologum ſcholaſticum; ſed debet ſibi conſtare per examen, vel aliundè, eſſe idoneum pro adminiſtratione Sacramẽti pęnitentię, quià plures dantur ſcholaſtici, qui neceſſaria pro tali munere non habent, nec ſciunt ut teſtatur ex certa ſcientia, & experientia *Paſqualig. ad Laurel. de franc. par. 1. n. 1398. in fin.* quod etiam comprobat *Thom. à Virg. Maria in tract. concord. Evangelic. in Dominic. infr. oct. Epiphan. pag.* 87. ubi hæc habet = *ſunt Philoſophi, & Theologi, ſunt Medici, & Juriſtæ, ſunt magiſtri noſtri per plurimos ætatis annos curioſiſſima indagantes, naturali lumine ſubtiliſſima aſſequentes, & quæ ſunt ſpiritus Dei prorſus ignorantes.* Ideoquè Regulares præſentati, niſi habeant requiſita *Clementinæ Dudum §. Statuimus de ſepult.* & de illis eorum ſuperiores præſentantes teſtentur, ut in Formula, quàm dedi *tom. 2. tit.16. form. 16.* non debent approbari, nè Epiſcopus ſe exponat imprudentèr periculo, admittendi non idoneum ad tantum ſacramentum adminiſtrandum, *Paſſerin. loco citato num.*205. Si verò Regulares, qui ad confeſſiones audiendas approbari cupiunt, eſſent Prælati Ordinis, putà Generales, Provinciales, Priores, Guardiani, & ſimiles; vel etiam Examinatores Synodales; poſſet eos Epiſcopus, ſi vellet examinare, vel illos ſinè examine approbare, ubi idoneitas ſit notoria: nàm alia eſt ratio exterioris regiminis, & alia judicii fori pœnitentialis, in quo nulla eis datur juriſdictio, ſinè approbatione Epiſcopi, ut benè advertit *Paſſerin. de ſtat. hom. tom.2. quæſt.187. art.1. num.231. & plurib. ſeqq. Rlec. dec.22. num.2. & 8. par.2.* ubi de Examinatoribus Synodalibus, & graduatis: non obſtante privilegio, etiam Cruciatæ, ut pleniùs noviſſimè declaravit Innoc. XII. ſuâ Conſtit. quæ incipit = *Cum ſicut edicta 19. Aprilis* 1700.

Et ex aliis cauſis nobis notis. Præter inobſer-
24 vantiam conditionum, & monitionum in rè gravi, & notabili: plures alias poteſt cauſas habere Epiſcopus, propter quas, approbationem conceſſam Regularibus: juſtè valet revocare: v. g. ſi deficit probitas vitæ: ſi audiant confeſſiones Mulierum de nocte, vel extrà ſedem confeſſionalem, vel ſi in confeſſionali, nullâ tamen interpoſitâ crate: vel tempore infirmitatis clauſo oſtio cellæ infirmæ: ſi audiant confeſſiones ſæcularium extrà Eccleſiam, & in Cellis Monaſterii, ſinè aliqua juſta, & rationabili cauſa: ſi Eleemoſynam; aut aliquid aliud ſibi dari petant, & per artes extorqueant: ſi ſint de re venerea, aut ſollicitatione, vel revelatione confeſſionis, aut alio delicto diffamati: ſi Domus, & convivia ſæcularium frequentent. Unâ inquam ex his cauſis concurrente, non eſt dubium quin Epiſcopus Confeſſarium Regularem juſtè, & rationabilitèr ſuſpendet: non enim eſt idoneus abſolutè, & verè, qui non eſt integrè idoneus, quià malum ex unico defectu, & bonum ex plenitudine, & integritate reſultat: undè is, cui vel ſcientia, vel vitæ probitas deeſt non eſt idoneus abſolutè. Cum ergo Epiſcopi judicium de idoneitate, tàm ex diſpoſitione Concilii, quàm citatæ Bullæ requiratur, ſub hoc judicio cadit quid quid eſt neceſſarium ad hoc, ut approbandus ſit idoneus, ſcilicèt, ſcientia, bonitas, peritia, diſcretio, & prudentia, & ſic qui patitur unum ex his defectibus, poterit ſuſpendi, tanquàm non idoneus, ut in terminis ratiocinatur *Paſſerin. de ſtat. homin. tom.2. q.187. art.1. num.193. & 194.*

Addo ulteriùs, quod poterit Confeſſarius
25 Regularis ab audiendis confeſſionibus ſuſpendi, ſi contrà prohibitionem Epiſcopi, Sacramentum Pęnitentiæ, vel Euchariſtiæ miniſtret, Mulieribus, quæ ad illa recipienda accedunt, mammillis, & pectore denudatis: quæ enim bonitas, quæ diſcretio, & qui zelus honoris Dei, & ſalutis animarum poteſt eſſe in hujuſmodi Confeſſario, & quam excuſationem, allegare poſſet, ſi tales admittere non erubeſceret? fortè, quod res ſit indifferens, non egrediens terminos vanitatis? amabò de hoc brevitèr videamus, quid ſentiant *DD.*

Primò, Sacra Scriptura in *Eccleſiaſt. cap.9.* dicit = *averte faciem tuam à Muliere compta, propter ſpeciem Mulieris, multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia, quaſi ignis exardeſcit.* Si tantum valet Mulier compta, quantum poterit Mulier compta, & denudata mammillis?

Dionyſ. Carthuſian. in 1. Epiſt. D. Petri art.6. hæc habet = *ſi Mulier ſe ornaverit, & vultus hominum in ſe provocaverit, quamvis nullum malum indè ſequatur, tamen æternum ſupplicium patietur: quià venenum propinavit, ſi fuiſſet qui biberet,*

ret, ex quo innoteſcit, quòd ſit mortale peccatum, non & talis diſcrimini ſe committit, nec veretur, quòd ait Salvator væ homini, per quem ſcandalum venit &c.

Tom. à Virgine Maria Concord. Evangelic. in Dominic. 3. poſt. Paſcha pag. 326. De mulieribus comptis dicit = *Veſtis una, & mundialis viam ſtruit ad inferni cruciamenta: rectè Cæſar Auguſtus veſtium delicatum luxum, luxuriæ dixit eſſe nidum, quia aptiſſimus impudicis luxuriæ fœtibus procreandis nidus, veſtes ſunt delicatæ, in hoc nido turpes ſupponuntur cogitationes, quarum calore foventur, ad vitam animantur, educuntur, adoleſcunt.* Et Paulò poſt = *Veſtis ergo delicata ità ad libidinem deſervit, ut ad ignem concipiendum facilis eſt fœni materia, vis luxuriæ flammas in immenſum excreſcere, appone illis delicati habitus materiam, & fiet incendium inextinguibile.* Si hoc facit Veſtis morbida, quid non faciet nuditas.

Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 121. num. 16. Hæc ait = *Qui habitu geſtu, cantu notabilitèr laſcivo in ludo chorearum utitur, ſicut fœminæ inverecundæ pectora laſcivè nudant peccant mortalitèr Verùm de hoc prò certo judicare non poſſumus, ſed ſtandum eſt conſuetudini patriæ. Hoc tamen pro indubitato tenendum eſt: quod quandò ex illa inſpectione probabilitèr timetur periculum operis, vel cogitationis mortalis, peccatum mortale eſt, ſi avertendo quis non deſiſtat, quià qui periculum amat peribit in illo.*

Jo: Herolt. vulgò Diſcipulus ſerm. de tempor. 83. lit. I. in fine, de Muliere damnata ſequens refert exemplum = *Quidam Sacerdos prò Matre ſua mortua multùm ſe affligebat, frequentèr orando, & celebrando pro ea, cum autèm quadam die celebraret, & deſideraret aliquid ſcire de ſtatu ejus, vidit eam in Sporta juxtà Altare detentam à duobus Dæmonibus, & ligatam: videbantur autèm de capite ejus prominere Serpentes ignei, tanquàm capilli, & bufo ſuper pectus ejus circumcingens anterioribus pedibus collum ejus igneas flammas in faciem ejus ſpumans. Et dictum eſt ei, quod inutilitèr prò ea oraret, quià damnata eſſet, & addebatur, quòd has pœnas pateretur prò ornatu capitis, & crinium, ſed bufonem ſuper pectus ejus ſuſtinere, proptèr denudationem colli, & mammillarum, & quià faciem ſuam coloravit &c.* (ſunt verba Authoris)

Summus Pontifex *Innoc. XI.* religione, & zelo clariſſimus, prohibuit expreſsè omnibus, & quibuſcunque Mulieribus, nè incederent per vias, & multò minus ingrederentur Eccleſias pectore, ſcapulis, & brachiis denudatis, ſub pœna excommunicationis ſibi reſervatæ, quã voluit afficere, & ligare etiam illos Confeſſarios, qui auſi fuiſſent, Mulieres contravenientes abſolvere, prout patet ex Edicto in Urbe evulgato 30. *Nov.* 1633. quod per extenſum refert *R. P. D. Zaul. in ſuis obſerv. ad Statut. Faventiæ lib. 1. rubr. 16. nu. 77.*

Clar. m. Card. Petruccius Epiſcopus Æſinas in Synodo eodem anno habita, & poſteà anno 1695. Typis edita in *tit. de Sacram. Euchariſtia*, ſic decrevit = *Mulieres humeris, pectore, mammillisque, brachiis ſeminudatis accedere ad tantum Sacramentum non formidantes, Sacerdos conſtanti cordis robore, ac Zelo munitus, Divino Sacramento non paſcat, licèt ſæculari nobilitate præfulgeant.*

Clar. m. Card. Denkoff Epiſcop. Ceſenæ in ſua Synodo *anno* 1695. Typis evulgata in titulo *de Sacram. pœnit.* prohibet hujuſmodi Mulieribus beneficium abſolutionis impendi, & poſteà intèr caſus ſibi reſervatos repoſuit = *ornatus inverecundus Mulierum, quæ notabilitèr nudatæ, vel tranſparentibus tantum coopertæ velis, accedunt ad Sacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ.*

Eminentiſſimus Card. Boncompagnus Bononiæ Archiepiſcopus in Synodo per eum habita & Typis edita anno 1699. & præcedentèr juſſu S. Congr. Concilii à ſupradicto clar. mem. Card. Petruccio reviſa, & ab Eminentiſſimo Card. Sacripante tunc Congregat. Præfecto laudata, in *tit. de rever. Eccleſ. exhiben.* hæc mandat = *Mulieres ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ non admittantur, ſi notabilitèr pectus nudatum oſtenderint, aut brachia, Parochorum, & Confeſſariorum erit onus caſtigandi licentiam &c.*

Ex his ſit clarum, quod nudatio pectoris, & mammillarum, ſeù brachiorum Mulierum, non eſt res levis, & indifferens, ſed ſollicitatio ad peccandum, & occaſio proſſima peccati: aliàs enim non potuiſſet *Innoc. XI.* corruptelam hanc prohibere ſub pęna excommunicationis, quam Eccleſia non infligit, niſi prò peccato mortali, & ſi Põtificis Edictum fuiſſet rigidum, illud Viri Conſultiſſimi cum laude non referrent, prout faciunt *Pignatell. conſult. 35. num. 27. tom. 7. D. Raynald. obſer. crim. tom. 3. cap. 28. §. 3. & 4. num. 1. Zaul. loco citato.* Nec minus ſupradicti Cardinales Epiſcopi, doctrinâ, & pietate præſtantes, Decretis Synodalibus potuiſſent jure repellere tales Mulieres, cum à Sacramentorum perceptione, arceri non debeant, niſi publici peccatores.

Dicendum eſt ergò, quod Mulieres ingredientes Eccleſias, & accedentes ad recipiendum Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, pectore, mammillis, & brachiis denudatis gravitèr peccant: tùm quià maximam irreverentiã oſtendunt tantis Sacramentis: tùm quia ſunt ſcandalo fidelibus vidẽtibus: tùm demum quià ut dicit *Cartuſianus* ſuprà allegatus, venenum propinant, præbent occaſionem peccandi, & abominationem inducunt in loco Sãcto, quàm ſi Confeſſarii removere non curant, meritò Epiſcopus illos ab audiendis confeſſionibus ſuſpendit: eſt enim res propudioſa, & ab omni loco, & præſertim ab Eccleſiis extirpanda etiã cenſuris, *Raynald. obſer. crimin. ſupplem. ad cap. 1. ſupplem. 5. num. 376. & 377.* ubi plures allegat, *Pignatell. d. conſult. 35. nu. 30. tom. 7.*

Itidem poſſet Regularis Conſeſſarius ab au-
7 dicodis Confeſſionibus ab Ordinario ſuſpendi, ſi doceret propoſitiones laxas: v. g. quod Regulares Conſeſſarii vigore ſuorum privilegiorum, poſſunt abſolvere procurantes abortum fœtus animati effectu ſecuto, abſquè alia facultate Epiſcopi, prout docuit *Amen. de delict. & pœn. tit. 7. §. 10. nu. 34.* Eſt enim propoſitio falſa, quæ pugnat directè contrà litteralem diſpoſitionem Bullæ *Greg. XIV.* Octavæ: in qua quo ad abſolutionem Cenſuræ incurſæ ob procuratum abortū fœtus animati Sedi Apoſtolicæ reſervatæ olim, juxtà Conſtit. 87. *Sixti V.* (quam Greg. io hac parte moderavit) hæc habentur.

Quilibet Presbyter, tàm Sæcularis, quàm cujuſvis Ordinis Regularis ad Chriſti fidelium Confeſſiones audiendas, & ad hos caſus ſpecialitèr per loci Ordinarium depatatus, in foro conſcientiæ tantùm, plenam abſolvendi habeat facultatem.

Ex quibus verbis planum fit, quod nullus Conſeſſarius, ſivè ſæcularis, ſivè Regularis ſit, poteſt abſolvere à dicta cenſura, niſi ſpecialitèr ad hoc ab Ordinario, approbetur, ut tradunt, & advertunt *Bonaccin. de cenſur. particular. extra Bull. Cœnæ diſp. 2. quæſt. 3. punct. 10. nu. 15. & 16. Gavant. in Manual. verb. abſolutio nu. 36.* Amen. autèm ſcatet aliis propoſitionibus erroneis, ut alibi in prima, & ſecunda Operis parte notavi.

Ab audiendis confeſſionibus ſuſpendimus. Quam-
8 vis Judex in ferendis cenſuris, debeat ſervare formam præſcriptam in *c. cū medicinalis de ſent. excom. in 6.* ideſt ut præcedat monitio, & ferātur in ſcriptis cum expreſſione cauſæ, ſub pœnis ibi comminatis: hoc tamen non habet locum, niſi quandò Judex Eccleſiaſticus aliquem ſuſpendit ab illo actu, qui ſuo jure competit ſuſpenſo, at quandò ſuſpendit ab actu, qui illi competit ex commiſſione ipſius ſuſpendentis, tunc Judex non peccat, neque pœnas incurrit, ſi has ſolēnitates prætermittat, & ideò ſimplex Sacerdos non habens curam animarum, qui jure ſuo confeſſiones audire non valet, poteſt ſinè ſcripto, & ſinè monitione ſuſpendi, quià ſuſpenſio hæc, non eſt propriè ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, ſed inhibitio, & revocatio conceſſionis jam factę. Quarè ſicut Epiſcopus à principio ſimplici verbo, facultatem audiendi confeſſiones committere potuit, ità etiam poteſt ſimplici verbo illam revocare, utendo nomine ſuſpenſionis, ut in his terminis docet *Sayr. de cenſur. lib. 4. cap. 2. nu. 18.*

Verumtamèn ſi Epiſcopus Parochū ab au-
9 diendis confeſſionibus ſuſpenderet ſinè ſcriptis, & ſinè expreſſione cauſæ, peccaret, & pœnas in *d. c. cum medicinalis* inflictas, ideſt ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, & à divinis per menſem incurreret, quià in eo eſt vera, & propriè dicta ſuſpenſio, cum ei jus competat ex officio, *Sayr. loco citato nu. 19.* Et licèt *Guazzin. jun. ad defenſ. animarum lib. 2. defenſ. 6. c. 41. num. 7.* teneat, quod Epiſcopus ferens hanc cenſuram contrà formam præſcriptam in *d. c. cum medicinalis* peccet quidem mortalitèr, ſed nō incurrat ſuſpenſionem, ex quo de ipſo in textu nō ſit facta ſpecialis mentio, prout requiritur ex diſpoſitione *c. quid periculoſum de ſent. excom.* magis tamen tuta, & fundata videtur opinio *Sayr.* loco citato, quià in *d. c. cum medicinalis*, ſatis explicitè mentio perſonæ Epiſcopi facta fuit in illis verbis = *caveant autèm Eccleſiarum Prælati, & Judices univerſi*, non eſt enim ad hunc effectum neceſſarium, quod de eis mentio fiat per hoc nomen *Epiſcopi*, ſed ſatis eſt, quod alio modo ex canonis ſenſu, & contextu comprælendantur, ut notat ipſe *Sayr. de cenſur. d. lib. 4. c. 12.*
10 *n. 6.* Quod autèm propriè hoc nomen *Prælati*, conveniat primariò Epiſcopis, clarè colligitur ex textu in *c. decernimus de judic.* ubi ſic dicitur *decernimus, ut laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant. Sed Epiſcopi, Abbates, Archiepiſcopi, & alii Eccleſiarum Prælati*, quæ verba fraternizzant, cum aliis contentis in *d. c. cum medicinalis* ſuprà recitatis, & tradit quoquè *Barb. appellat. 215. nu. 1.* ubi quòd nomine Prælati propriè veniant Epiſcopi, & alii juriſdictionem ordinariam habentes, & quod ſolus Papa in præjudicialibus non veniat nomine Prælati.

Et proptereà text. in *c. quid periculoſum de*
11 *ſent. excom. in 6.* ubi decernitur, quod Epiſcopi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrant ſententiam, niſi in Sententia ſint expreſſi, debet intelligi de aliis interdictis, & ſuſpenſionibus contentis, & continendis in aliis canonibus, mandatis, & Conſtitutionibus, prætèrquàm de expreſſis, & contentis in *d. c. cum medicinalis*, in quo per prædicta, Epiſcopi ſufficientèr ſunt expreſſi, & nominati, nè videatur Concilium Lugdunenſe ſtatim ſe correxiſſe; quæ juris correctio non præſumitur *Barb. axiom. 60.* nec de ea ex textu apparet: imò datur congrua inter unum, & alterum textum compatibilitas. Et licèt *gloſ. in d. c. quid periculoſum verb. conſti-*
12 *tutionis* tenet contrarium: adhùc tamen mihi videtur, quod ſi Epiſcopus per ſe ipſum, & non per ſuum Vicarium, procedat ad cenſuras, non ſervatâ formâ *d. c. cum medicinalis*, dubium ſit, an incurrat, nec nè pœnas ibi ſtatutas, ex rationibus ſuprà deductis, quæ inclinare me faciunt cum *Sayr.* in partem affirmativam.

Hæc autèm facultas ſuſpendendi Regulares
13 ab audiendis confeſſionibus, competit etiam Vicario Generali Epiſcopi, qui ſicuti, ſi ſit Sacerdos poteſt ex officio ſuo generali, abſquè alio ſpeciali mandato, omnes Diæceſanos abſolvere ab omnibus caſibus, & peccatis Epiſcopo reſervatis, & aliis committere, & delegare? quià eſt Ordinarius Diæceſis, ut de veriori ſententia docet *Sanch. de Matrim. lib. 3. diſput. 29. n. 15. & cum ſequuntur Barb. ſuprà Concil. ſeſſ. 23. c. 15. num. 25. Gutier. eod. tract. c. 68. nu. 9. Ventrigl. in prax. par. 2. adnot. 14. §. 1. num. 28. Pirhing. in jus can. lib. 1. tit. 28. num. 62. ver. his adde*: ità poteſt licentiam confeſſiones audiendi,

ſuſpen-

Digitized by Google

ſuſpendere, & revocare: ejus enim eſt nolle,
14 qui poteſt & velle *l. nihil tàm naturale 36. ff. de regul. jur.* Et ſicuti Notarios imperitos, etiam Apoſtolicâ, & Imperiali auctoritate creatos, quorum peritiam Epiſcopus tanquàm Delegatus debet recognoſcere, & ſcrutari, ex Decreto Concilii Trid. *cap. 10. ſeſſ. 22.* Vicarius Gen. auctoritate ſuâ poteſt ab officio ſuſpendere, *Fagn. in c. quoniam n. 31. de offic. deleg.* ità multò magis Confeſſarios, cum ſit abſolutè actus juriſdictionis ordinariæ.

De ſuſpenſione contenta in noviſſimis Decretis de celebrat. Miſſar. ab Innoc. XII. approbatis anno 1697.

Aliàs de anno 1625. Super dubiis exortis in celebratione, & reductione Miſſarum, illarumque oneribus recipiendis, & exequendis, emanarunt Decreta generalia S. Congreg. Concilii ab *Urbano VIII.* ſpecialitèr approbata: quià verò ſuper illorum executione, & obſervantia, diverſi irrepſerant abuſus: ideò illis iterùm approbatis, & confirmatis ab *Innoc. XII.* alia Decreta noviſſima addita fuerunt, injunctumque fuit intèr cætera, Rectoribus, Superioribus, & Miniſtris Eccleſiarum, tùm Sæcularium, tùm Regularium, quod non recipiant onera miſſarum, ſivè perpetua, ſivè temporanea, ſivè manualia, quarum ſatisfactioni impares ſunt, & quod debeant retinere Tabellã onerum patentem, nec non duos libros in Sacrario, in quorum altero ſingula onera perpetua, & temporanea, in altero autèm miſſas manuales diſtinctè, & diligentèr adnotare, & ſingulo anno de adimplemento, & eleemoſynis receptis, Superioribus rationem reddere teneantur.

Quod ſi, ad quos cura Tabellæ, capſæ eleemoſynarum, & librorum reſpectivè pertinet, ſeù pertinere debet, ſuam operam minimè navaverint, & Superiores tùm Sæcularium, tùm Regularium Eccleſiarum, rationem prædictam non exegerint, ſeù non invigilaverint, quod præfati, qui in Curam Tabellarum, & librorum incumbunt, ſuo muneri, ut præfertur, ſatisfaciant, in ſingulis reſpectivè caſibus, Sæculares pœnam ſuſpenſionis incurrant, Regulares verò voce activâ, & paſſivâ, ac gradibus, & officio, quæ obtinent ipſo facto, & abſque alia declaratione privati ſint, & intelligantur (ſunt verba præciſa Decreti relati in Bulla confirmatoria *Innoc. XII.* quam per extenſum dedi *tom. I. in Append. pag. 346.*)

Hoc Decretum Ordinarii locorum, & Superiores Regularium debent in Eccleſiis, & Oratoriis publicis onera miſſarum habentibus, & recipientibus notificare; quodquè ut illud impreſſum, vel ſcriptum in loco Sacriſtiæ patenti retineatur decernere, & mandare: nè Miniſtri, Sacriſtæ, Priores, Rectores, Guardiani, ignorantiam de eo allegare valeant. Quod ſi poſt notificationem, & mandatum per eos, ad quos ſpectat exequi curatum non fuerit, irremiſſibilitèr abſquè alia monitione ſuſpenſos declarent modo ſequenti.

Viſitatio Sacriſtiæ.

FORMULA X.

Reperto quod N. Rector, & Superior d. Eccleſiæ non retinet ibi paratum librum juxtà mandatum, & ordinem injunctum omnibus *Eccleſiarum Superioribus* vigore Edicti generalis emanati ſub die ..... in quo libro adnotari poſſint, & debeant celebrationes miſſarum manualium, nec non eleemoſynæ, quæ à fidelibus ad hunc effectum elargiuntur, *contrà formam Decretorum S. Congreg. Concilii de celebrat. miſſ. ab Innoc. Papa XII. anno* 1697. approbatorum, d. D. N. Viſitator, illum *tanquàm in pœnam dd. Decretorum incurſum*, à Divinis ſuſpenſum declaravit, &c.

N. Viſitationis Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi, & alii Prælati majores ſuſpenſionem canonis, aut Statuti non incurrunt, niſi nominentur expreſſè & n. 2.*
3 *Hoc privilegio gaudent etiam Cardinales.*
4 *Cardinales comprehenduntur in canone excommunicationem generalitèr infligente.*
5 *Ordinarii negligentes exequi facere ea, quæ ipſis ſpecialitèr commiſſa ſunt, peccant peccato ommiſſionis.*
6 *D gans, tenetur de negligentia, & facto delegati.*
7 *Prælati Regularium, ommittentes exercere ea, quæ pertinent ad eorum officium peccant, & tenentur de ommiſſis, & commiſſis, & non ſolùm de dolo; & lata culpa, imò & de levi.*
8 *Epiſcopus non recognoſcit adimplementum onerum miſſarum in Eccleſiis Regularium.*
9 *Regularis, ſi ſit executor, ſivè fiduciarius Teſtamentarius prò aliquo pio opere adimplendo, tenetur requiſitus, rationem reddere Epiſcopo, qui poteſt illum cogere etiam cenſuris.*
10 *Regulares commorantes in parvis Conventibus, qui requiſita Decreti Innoc. X.* Ut in parvis non *habent, plenariè ſubiiciuntur Epiſcopis.*
11 *Epiſcopus tamen illos viſitando, procurationem non recipit.*
12 *Verba* = pœnam ſuſpenſionis incurrant, *in De-*

creto conteata ſunt lata ſententia.

13 *Regulares non exequentes, nec adimplentes Decreta
noviſſima de celebratione miſſarum, an pœnas ibi
comminatas eo ipſo incurrant abſque alia declara-
toria, plenè examinatur, & nu.14. 15. 16. 17.
18. & 19.*

*Opinio Doctorum non excuſat à pœna à lege lata
Superiores Regulares à pœna privationis vocis
per ſententiam Papæ inflictam, non abſolvunt nu.
18. & 19.*

ADNOTATIONES.

ECCLESIARUM SUPERIORIBUS. Ex hac
clauſula ſumitur occaſio dubitandi, an
1 ſub illis verbis expreſſis, & contentis in Decre-
to relato ibi = *& Superiores tùm Sæcularium, tùm
Regularium Eccleſiarum*: compræhendantur Epi-
ſcopi, & Generales Regularium: adeò ut, &
ipſi ſuſpenſionem latæ ſententiæ ibi commina-
tam incurrant eo ipſo, ſi rationem de adimple-
mento onerum miſſarum exigere à Miniſtris
Eccleſiarum, ſeù Superioribus localibus negle-
xerint.

Et quo ad Epiſcopos res videtur clara, quod
2 non compræhendantur: quià Epiſcopi, & alii
Prælati majores, ſcilicèt Archiepiſcopi, Prima-
tes, & Patriarchæ, nè Pontificalis officii execu-
tio facilè impediatur, ſuſpenſionem, aut inter-
dictum, ſivè juris, ſivè hominis virtute cuju-
ſcunque Conſtitutionis, mandati, vel ſenten-
tiæ, etiam Papalis: non incurrunt, niſi expri-
mantur, ut habetur in *c. quia periculoſum de ſent.
excom. in 6.* de quo in præcedenti form. actum
fuit, & in *c. ſi compromiſſarius §. Hujuſmodi quo-
que pœna de elect. in 6. ubi gloſ. verb. de jure Sayr.
de cenſur. lib.4. cap.12. num.1. & 2.* ubi *n.4.* hoc
privilegium extendit ad Cardinales, etiamſi
3 Epiſcopi non ſint: compræhenduntur tamen,
quo ad excommunicationem, & alias pœnas,
ſub canone generalitèr eas infligente, ut ait
Pirbing. in jus can. lib.5. tit.39. n.256. Peccarent
4 tamen gravitèr peccato omiſſionis, ſi Decre-
tum exequi & obſervari negligerent, quià no-
5 tabilitèr deficerent in officio, & in re ipſis à
Sac. Canonibus ſpecialitèr commiſſa, *c. tua no
bis de teſtam. Conc. Trid. ſeſſ.22. cap.8. de refor.*

Quo verò ad Prælatos Regulares, & Ordi-
narios inferiores, qui tale privilegiũ nõ habent,
ſi viſitent per ſe ipſos, & negligant de his ratio-
nem exigere, non eſt dubitandum, quin hanc
ſuſpenſionem incurrant: quià Decretũ non eſt
reſtrictum ad Superiores locales; ſed omnes Su-
periores immediatos Eccleſiarũ complectitur,
& magis hos afficit, quàm mediatos: ſi verò per
delegatos viſitent, & tunc videtur diſtinguen-
dum. Aut enim delegatus viſitat auctoritate
ſui officii, ut potè à Cõſtitutionibus Ordinis in-
ſtituti: aut auctoritate Prælati Superioris, ſi pri-
mâ auctoritate, & tunc eum Delegatus in illa
re Superior exiſtat, ſi negligens in hoc erit,
ipſe ſuſpenſus ab officio, & voce activâ, & paſ-
ſivâ evadet: ſi verò ſecundâ auctoritate, tunc
6 Prælatus delegans, ex negligentia Delegati eiſ-
dem pœnis erit ſubnoxius, quia præponens te-
netur de culpa & facto præpoſiti, quandò ver-
ſatur circà opus, vel Miniſterium, cui eum præ-
poſuit, & ſibi imputare debebit ſi imperitum,
vel negligentem Viſitatorem delegaverit, ut in
terminis tenent *Piaſec. in prax. par.2. c.4. art.1.
de perſon. Judic. n.16. Gratian. diſcept.677. nu.24.
& 25. Card. de Luc. de juriſd. diſc.100. n.17. verſ.
ſecundo ob eandem*, nam Prælati Regularium, ſi
7 ea omittant exercere, quæ ad eorum officium
ſunt neceſſaria, ut puta viſitare, & corrigere,
peccant utique mortalitèr, ut dicit *gloſ. in c. ea.
quæ verb. reatu de offic. Archid.* & tenentur de
ommiſſis, & commiſſis, ſic adeò, ut non ſo-
lùm teneantur de dolo, & lata culpa, ſed etiam
de levi, quo ad damnum animarum, teſtis eſt
*Donat. prax rer. regular. tom.2. par.1. tract.9. de
Prælat. quæſt.9. a.1.*

Contrà formam Decretorum. Secundũ dubium
8 hinc excitari poteſt nempè, an Epiſcopus non
ſolùm Miniſtros, & Rectores Eccleſiarum ſibi
ſubjectarum, Decreta ſupradicta non obſervan-
tes, punire poſſit, & ſuſpenſos declarare; ſed
etiam negligentiam Superiorum Regularium
ſupplendo, in Eccleſiis ipſis ſubjectis, adimple-
mentum onerum miſſarum prò executione
horum Decretorum recognoſcere? Et videtur
dicendum quod non: quià nec in his noviſſi-
mis Decretis, nec alibi, datur Ordinario talis
facultas: & ideò Regularium Eccleſiæ nec ſu-
per hoc viſitari poſſunt, licèt ſi talis facultas
daretur aliquandò, utilis eſſet Teſtatoribus.

Advertendum tamen eſt, quod ſi aliquis par-
9 ticularis Religioſus, tanquam Executor Te-
ſtamentarius, ſeù fiduciarius, ex officio illi
commiſſo (& quod de licentia Superioris po-
teſt licitè exequi, & exercere) deberet aliquod
opus pium, vel onus miſſarum adimplere, ſeù
adimpleri facere, tunc eum Ordinarius poſſet
compellere ad ſibi rationem reddendam de
executione, & adimplemento oneris injuncti,
& punire, quatenùs ſe malè geſſiſſe inveniret,
ut communitèr tradunt *Ricc. in prax. p.5. prax.
execut. ultim. volunt. dub.5. pag. mihi 21. Barb. de
offic. Epiſc. alleg.82. num.34. Gavant. in manual.
verb. Regularium jura nu.60. Guazzin. jun. ad de-
fenſ. anim. lib.2. def.1. cap.7. n.57. Pirbing. in ju.
can. lib.1. tit.31. n.112. Frances de Eccleſ. cathed
cap.25. nu.120. Amoſtaz. de cauſ. piis par.2. lib.5.
cap.7. num.20. Raynald. obſer. crimin. ſupplem ad.
cap.32. ſupplem.4. nu.30.* ubi quod proptèr hanc
cauſam Regulares poſſint etiam cenſuris con-
ſtringi, & idem dicit *Ricc. in prax. par.2. reſol.
210. limit.18.* quod procedit etiamſi Teſtator
rationem ab eo exigi prohibuiſſet, ut probant
aliæ *DD.* auctoritates, quas allegavi *par.1. in
Appendic. ad Conſtit. Gregor. XV. inſcrutabili nu.3.
pag.308.*

Secundò advertendum, quod ſi agatur de le-
10 gatis, & oneribus miſſarum adimplendis in Ec-

cle-

Digitized by Google

cleſiis Conventuum Regularium, qui vigore Decteti *Innoc. X. Ut in parvis*, ſubiiciuntur, juriſdictioni Ordinatiorum: Epiſcopus non ſolùm poterit, ſed debebit viſitare, rationem exigere, & recognoſcere, an hæc Decreta obſerventur, qnod ſi poſt monitionẽ, ut ea impleant, invenerit Regulares ibidem commorantes in executione deficere, illos tàm tempore viſitationis, quàm extrà, in pœnas ſupradictas incurſos declarare, vel alio modo punire, ſuum officium erit, quià in hujuſmodi Conventibus ejus juriſdictio eſt omnimoda, & plenaria, & Regulares inhabitantes, tanquàm verè ſubditi reſpiciendi, & gubernandi ſunt, ut patet ex dicto Decreto, quod dedi unà cum declarationibus deſuper emanatis *in p. 1. in Appendice pag. 311.* & advertunt quoque *Criſpin. de viſit. paſtor. part. 1. §. 15. n. 27. & p. 2. §. 39. nn. 1. & 2. & §. 40. n. 9. Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 3. tit. 9. c. 3. nn. 22.*

11 Non poteſt tamèn Epiſcopus hos parvos Conventus viſitando, aliquid accipere procurationis nomine, ſeù in pecunia, ſeù in victualibus, ut declaravit *S. Congr. ſuper Statu Regular. 25. Junii* 1665. Papâ approbante, cujus Decretum, per extenſum refert *Lamuſch. in theatr. regul. verb. Conventus n. 16.*

Tanquàm in pœnam dd. Decretorum incurſum.

12 Quod pęna ſuſpenſionis in ſuprà relato Decreto contenta, ſit latæ ſententiæ non ambigitur, quià clauſula, ſeù verba illa = *pœnam ſuſpenſionis incurrant*, talis eſt naturæ, ut docent *Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 11. n. 8. Sebaſt. Medic. tom. 3. in ſumm. peccat. capital. tit. 9. qu. 42. ver. vigeſimo ſeptimo*, & eſt communis opinio, ideòque in formula Decreti, contraveniens non ſuſpenditur ab Ordinario, cum jam ſit à lege ſuſpenſus, ſed declaratur incurſus, quod Decretum, licèt hic figuretur emanatum in Viſitatione, illud poterit Ordinarius emanare alio quocũque tẽpore.

Sed hic jam quæritur, an Regulares negli-
13 gentes obſervantiam, & executionem horum Decretorum, pœnam privationis vocis activæ: & paſſivæ, graduum, & officiorum ibi ipſo facto comminatam, incurrãt eo ipſo abſque alio Miniſterio Judicis, & Sententia declaratoria? *Paſſerin. de ſtat. hom. to. 2. qu. 187. art. 4. nn. 1233.* loquens de Decretis tẽpore Urbani VIII. emanatis, quæ eandem præciſam clauſulam continent, dicit, quod hæc pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrenda abſque alia declaratione, per delinquentem non incurratur, quantum ad executionem, & quod licitè remaneat poſſeſſor officiorum, & vocis, donèc per ſententiam declaretur commiſiſſe, imò *n. ſeq.* firmat, quod cum hæc pœna non ſit reſervata, Prælati Regulares in ea diſpenſare poſſint, vigore Bullæ *Pii V. la 132.*

Bonaccin. magis moderatè: & cõſultiùs agens de *legib. diſp. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 2. nu. 9. & 10.* opinionem prædictam ſic modificat = *obſervandum tamen eſt circà pœnas privationis officiorum, vocis activæ, & paſſivæ, & circà alias pœnas, quæ ipſo facto incurruntur ſinè ulla ſententia declaratoria, eum, qui in has pœnas ipſo facto incidit, non teneri privare ſe officio, aut voce activâ, & paſſivâ, quotiès hoc nequit facere ſinè infamia, ratio eſt, quià jus ad propriam famam conſervandam præponderat juri humano indicenti privationem officiorum, nec lex humana cum tam gravi damno videtur obligare, quamquàm delinquens tenetur diligentèr petere, & inquirere diſpenſationem: nè interim officium quo privatus eſt, iniquè retineat, & Bonaccin. ſequitur Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 47. num. 13.*

Amoſtaz. verò de *cauſ. piis tom. 1. lib. 2. cap. 9. n. 70.* tenet cum aliis ab eo ibi allegatis loquens in terminis Decretorum Urbani VIII. innovatorum, quod Regulares contravenientes, privationem vocis activæ, & paſſivę, & officiorum incurrant eo ipſo, ex quo in Decreto nulla requiratur ſententia declaratoria criminis, & quod per illa verba = *ipſo facto, ipſo jure*, incurratur pœna abſque alia declaratione, ad quam excludendam, ideò adduntur in Decreto illa verba = *abſque alia declaratione*, & reſpondet contrariis, & hæc ſententia tutior eſt, & in praxi tuenda, quam ſequitur *Fagn. in c. quod à prædeceſſore n. 68. de Schiſmat.*

Etenim pœnæ privationis ſunt in duplici dif-
14 ferentia, aliæ, quæ non poſſunt executioni demandari abſque hominis actione, & ad has pœnas ipſo facto impoſitas incurrendas, requiritur ſententia criminis declaratoria, niſi alitèr conſtet de mente Legiſlatoris, volentis antè Judicis ſententiam pęnam adimpleri, aliæ ſunt pœnæ, quæ ad ſui executionem, nullam hominis actionem requirunt, ſed in abſtinẽtia ab aliqua receptione, vel actione conſiſtunt: quales ſunt, incapacitas bonorum, inhabilitas ad matrimonium, vel ad petendum debitum conjugale, vel ad officium, vel Beneficium, vel ad ſuſcipienda, vel adminiſtranda Sacramenta, inelegibilitas ad officium, privatio vocis activæ, & paſſivæ, & aliæ hujuſmodi; & has incurri antè Judicis ſententiam planum eſt, quià comparantur irregularitatibus, & cenſuris ipſo jure latis, & ſtatim commiſſo delicto conſcientiam ligare perſpicuum eſt, ut de communi docẽt *Graff. dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 11. n. 54. Bonaccin.* loco ſuprà *citato num. 9.*

Et propterea ſententia *Paſſerini*, videtur ni-
15 mis laxa, & ſi admitteretur in praxi, eluderet prorſus Decretum, & Superiores Regulares, qui non mitiùs puniri debent, quàm ſæculares, redderet immunes à pœna, & ſegniores faceret in illo exequendo (quià nullus Judex adeſſet, qui prætenſã declaratoriam criminis faceret) contrà expreſſam, & tàm ſolemnitèr declaratam mentẽ Põtificis legiſlatoris, ideòque reiicienda animadvertendo, qnod jus vocis activæ, & paſſivæ: & quod habent Regulares ad officia Religionis, non ſunt bona propria Religioſi, ſed proveniunt, & deſcendunt à Sede Apoſtolica, quæ cis illud conceſſit approbando Ordinem,

& ſic

Digitized by Google

& ſic poteſt auferre, prout ſibi placet, maximè ex cauſa, undè dum vult expreſsè, quod hoc jus amittant ipſo facto, & ipſo jure, ſi hoc Decretum non impleant, abſque alia criminis declaratione, cenſetur eos ſtatim obligare voluiſſe in conſcientia abſque alio facto hominis, *Garc. de benef. par.* 11. *cap.* 10. *nn.* 20. *&* 22. & alii ſuprà relati.

Caveant igitur Superiores Regulares, nè
16 opinioni *Taſſerini* innixi, & fortè etiam aliorum, ſententiam commiſſi criminis declaratoriam expectantes, interim executionem, & obſervantiam Decreti negligant: quia opinio Doctoris, ſeù Doctorum, non excuſat à cenſura, vel pœna à lege lata, ut ex *dec. ſ. Mohed.* 3. *de ſent. excom.* probant *Sperell. dec.* 129. *n.* 28. *Pignatell. conſult.* 189. *n.* 87. *to.* 9. præſertim quandò Doctoris opinio, nullum ſolidum fundamentum probabilitatis habet, prout hic; ſed ſequantur opinionem veriorem, & tutiorem ſuprà relatam prò ſerenitate conſcientię, quàm non hominis auctoritas; ſed propria puritas tutam facit, ut canebat *Dantes*.

Conſcienza n'aſſicura.
La buona compagnia, che l'Uuom francheggia,
Sotto l'Usbergo del ſentirſi pura.

Minuſquè audiendus eſt *Paſſerin.* in eo, quod
17 autumat firmare, ſcilicèt, quod cum pœna Decretorum non ſit reſervata, poſſint Prælati Religionum; delinquentes, & tranſgreſſores in ea diſpenſare: nam iſta opinio inſubſiſtens eſt, & erronea: cum certum ſit, quod inferior in lege Superioris, non diſpenſat, nec pœnam relaxat, *Clem. ne romani de elect.* & hoc maximè, quandò inferior à Superiore legem ferente recipit poteſtatem, prout à Papa recipiunt omnes Pręlati regulares, ut advertit *gloſ. in d. clem. verb. inferiorem Ricc. collect.* 2588. *Bonaccin. de legib. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *n.* 17. *verſ. ſecunda ſententia Fagn. in c. dilectus nn.* 5. *de tempor. ordin.* Et ſi vera eſſet talis ſententia, Regulares trãſgreſſores, & inobſervantes Decreta, fierent ſegniores, vileſceret auctoritas Apoſtolica, & ejus juriſdictio confunderetur, *Fagn. ibid. num.* 5. & Superiores regulares illam diſſipando, Subditos ponerent in diſcrimine propriæ ſalutis; & privilegiorum prætextu, flagitiorum creſceret auctoritas, ut dicit *gloſ. in c. Epiſcoporum verb. ingreſſum de privil. in* 6. ſic enim Apoſtolica Sedes aliena jura cuſtodit, ut ſua non minuat, ſic honorem debitum dat, ut ſuum non tribuat alienis, ut ait Nicolaus Papa I. ſcribens Archiep. Rhemen. apud *Bzon. hiſt. Eccleſ. ad annum* 1097. *n.* 6.

Nec obſtat Conſtit. *Pii V. la* 132. in qua ſe
18 fundat *Paſſerin.* quia ibi nulla alia Superioribus Ordinis Prædicatorum datur facultas, quàm illa diſpenſandi cum propriis ſubditis in foro conſcientiæ, ſuper irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, proùt Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. concedit Epiſcopis: quod nihil commune habet cum privatione vocis activæ, & paſſivæ inflicta per ſententiam Pontificis in puram pœnam tranſgreſſionis Decretorum, quæ ideò auferri non poteſt, niſi ab eo, qui illam impoſuit, etiamſi nulla mentio fiat reſervationis, prout docet *Bonaccin. de cenſur. diſp.* 3. *punct. ult. n.* 6. Cum enim non agatur de cenſuræ abſolutione, ſed de relaxatione pœnæ in qua requiritur diſpenſatio, hæc ex ſua natura cenſetur reſervata, niſi inferiori explicitè concedatur, ut advertit *Bonaccin.* loco mox citato, & fusè probat *Fagn. in d. c. dilectus à n.* 6. *ad* 18. *de tempor. ordin.* quià diſpenſatio, eſt res major, & difficilior, quàm abſolutio *Barb. in c. cum illorum n.* 4. *de ſent. excom.*

Quod tantùm abeſt hoc Superioribus Regu-
19 lariũ in his noviſſimis Decretis fuiſſe conceſſum, ut ipſimet ſi negligant executionem, eamdem pœnam incurrunt eo ipſo, etemſi ſint Generales, ut patet ibi = *caveant etiam omnes Regulares tùm Subditi, tùm Superiores quicunque, nedum locales, ſed etiam Provinciales, & Generales, nè miſſarum celebratio, & omnium præmiſſorum Decretorum executio, quoquomodo ommittantur, & differantur, negligantur, ſeù pervertantur, alioquin pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtinent, prorſus incurrant.* Ex quibus effręnatis verbis planum redditur, quod ſivè attendatur diſpoſitio Decretorum in prima parte jam ſupra in principio relata, ſivè in hac ultima, Regulares ea non exequentes, ipſo jure afficiuntur pœnis ibi expreſſis, & contentis, abſquè alia delicti, ſeù ommiſſionis ſententia declaratoria; in quibus Superiores diſpenſare non poſſunt. Quià ſicuti Epiſcopi vigore *d. c.* 6. Concilii Trid. officio privatos, non poſſunt reintegrare, ut notat *Pellizar. de Monial. c.* 5. *ſect.* 2. *num.* 28. *ver. nec obſtat.* ità nec minus hoc facere poterunt Prælati Regulares, quibus Pius V. in citata Bulla majorem facultatem non tribuit.

FOR:

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI
TITULUS II.

De Cenſura Interdicti in particulari.

De Interdicto contento in c. Epiſcoporum de privileg. in 6.

Contingit aliquandò, quod Rectores, Gubernatores, vel Domini temporales, ex aliqua juſta, cauſa publicè ab Ordiuario excommunicati, nè videantur ab hominibus, delictum excommunicatione dignum commiſiſſe, cenſuram contemnentes volunt non tantùm divinis intereſſe, ſed etiam de illis participate, & ſacramenta recipere, & Eccleſiæ miniſtri ſivè timore reverentiali, ſivè ſervili ſeducti, eos recipiunt, & admittunt. Quarè Ordinarius quotiès caſus eveniat, captâ informatione exceſſus, poterit ad interdictum Eccleſiæ locale particulare, vel locale, & perſonale ſimul modo ſequenti devenire.

Decreti Interdicti.

F O R M U L A I.

Attentâ relatione exceſſus N. publicè excommunicati, & informatione captâ, ex qua conſtat ipſum in die ſolemnitatis N. in Eccleſia N. divinis publicè interfuiſſe, & ad participationem ſacramenti Euchariſtiæ admiſſum fuiſſe, *Eccleſiam præfatam*, nec non Presbyteros N. & N. *qui eum temerè receperunt, & admiſſerunt*, Eccleſiaſtico Interdicto ſubiicimus, & ſubjectam, ac ſubjectos eſſe volumus, & declaramus, & publicè denunciari mandamus, &c.

N. Epiſcopus (ſivè Vic.) N.

N. Actuarius.

Publicationis Interdicti.

F O R M U L A II.

AUctoritate Ordinariâ denunciatur ſuppoſita Eccleſiaſtico Interdicto Eccleſia N. nec non in eandem pœnam Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ denunçiantur incurſi N. & N. officiales ejuſdē Eccleſiæ, ex eo, quià temerè auſi fuerunt recipere, & admittere ad divina officia, & participatio-

pationem ſacramentorum in proxima præterita feſtivitate . . . . . B. publicè, & notoriè excommunicatum. Hac die . . .

N. Epiſcopus (ſivè Vicar.) N.

Loco ✠ Sigilli.

N. *Actuarius*.

SUMMARIUM.

1 *Pro delicto Gubernatoris, vel domini loci interdicitur Eccleſia.*
2 *Interdictum perſonale, afficit interdictos ubique.*
3 *Admittentes publicè excommunicatos ad divina, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ incurrunt ipſo jure, etiamſi ſint exempti.*
4 *Hoc procedit ſi fiat ſcienter, & præſumptuosè, ſecùs ſi ignoranter, vel metu mortis, aut amiſſionis bonorum.*
5 *Si metus incutiatur ab extrinſeco in contemptū clavium, & poteſtatis Eccleſiæ, non excuſat ab incurſu, quid tunc potiùs toleranda eſt mors, quàm cum excommunicato communicare.*
6 *Recipientes, & admittentes excommunicatum à Papa, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt.*
7 *Excommunicatus contumax, quomodò ſit menendus, oſtenditur.*
8 *Interdictum locale generale relaxatur pro contumacia perſonæ publicæ.*
9 *Datur formula interdicti.*
10 *Culpa, & delictum repræſentantium Communitatem eſt ſufficiens, ut locus ſubiiciatur interdicto.*
11 *Juſtus timor, & ſuſpicio violentiæ, quandò excuſet ab incurſu, oſtenditur.*
12 *Inſordeſcentia non incurritur, niſi poſt annum completum.*
13 *Inſordeſcens in excommunicatione, quomodò citetur, traditur.*
14 *Contrà inſordeſcentes, quandò agat Tribunal S. Officii, oſtenditur.*
15 *Interdictum perſonale eſt intimandum interdictis.*
16 *Qui dicantur excommunicatum recipere, & admittere, demonſtratur.*
17 *Divinorum officiorum nomine, quæ veniant, oſtenditur.*

ADNOTATIONES.

E*CCLESIAM PRÆFATAM*. Licèt in *d. c. Epiſcoporum* interdicantur ſolummodò
1 perſonæ, quæ excommunicatos admittant: nihilominùs quià talis exceſſus Gubernatoris, ſeù Domini temporalis, quandò eſt notorius, fit gravis, tùm ratione ſcandali ſubditorū, tùm ratione offenſæ publicæ Prælati, & Eccleſiæ, ideò expedit, & conveniens eſt, ut quoquè Eccleſia interdicatur, ſi enim pro delicto Domini, vel Rectoris poteſt interdici tota Civitas, ut habetur in *c. ſi ſententia de ſent. excom. in 6.* ità poterit, & debebit interdici una Eccleſia.

Qui eum temere receperunt, & admiſerunt,

2 Hic Fulminatur Interdictum perſonale particulare nominatim, non per modum unius Cōmunitatis, ſivè Collegii, ſed proùt ſunt plures perſonæ particulares, ſub quo non includuntur innocentes, & affigit ſingulas perſonas immediatè ratione ſui, & non ratione loci, vel Communitatis, cujus ſunt partes, ideòque ubiquè eos afficit, ad differentiam Interdicti emanati contra Communitatem, Collegium, ſivè Capitulum, quod comprehendit, & obligat omnia ſingula membra, ſeù partes Communitatis, quamdiù manent illius membra, & quidem etiam innocentes, niſi ſpecialitèr excipiantur, vel ex tali loco diſcedant, *d. c. ſi ſententia de ſent. excom. in 6. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit. 39. nu. 217.*

Apponuntur autèm in Formula publicatio-
3 nis illa verba = *denunciantur incurſi*, ad denotandum, quod hoc Interdictum, quo ad perſonas admittentes ſcientèr, publicè excōmunicatos ad divina, eſt latæ ſententiæ, ut habetur expreſſum in *d. c. Epiſcoporum*, & ideò ordinarius illos denunciat, quæ denunciatio, non tantùm de Clericis ſæcularibus, ſed etiam de Regularibus, & aliis exemptis facienda erit, quotiès hujus criminis fiant rei, qui tamdiù huic Cenſuræ ſubjecti erunt, donèc Epiſcopo, cujus ſententiam contempſerunt, ſatisfecerint competentèr, ut in terminis tradunt, *Bonaccin. de interd. in particular. diſp. 4. qu. 2. punct. 6. n. 9. Barb. in d. c. Epiſcopor. n. 1. 2. & 4. Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 14. n. 11.*

Additur in Decreto illud adverbium = *temerè*
4 ad demonſtrandum, quod hæc cenſura incurritur, quandò admittuntur excommunicati denunciati, vel coram eis celebrantur divina officia ſcientèr, & præſumptuosè, ſi enim ignorantèr, vel coactè id fieret, recipientes, & admittentes, cenſurā interdicti non incurrerent, quià adeſt temeritas, & præſumptio, quæ ad hunc effectum debet concurrere, ut ex verbis text. percipitur ibi = *qui verò contrà præſumpſerit*, quæ ut alibi notatum eſt; dolum, & temeritatem important, *Graff. dec. aur. par. 1. lib. 1. c. 13. n. 94. Sperell. dec.* 105. *n. 8.* Undè ſi quis Sacerdos aliquà neceſſitate coactus, vel periculum imminens mortis, aut ammiſſionis bonorum, cum excommunicato communicaret, & eum ad participationem Sacramentorum admitteret, huic cenſuræ non eſſet ſubjectus, quià lex Eccleſiæ non obligat cum tanto periculo, ut dicunt *DD.* mox citandi.

Quod verum eſt, ſi Prætor, Gubernator, vel
5 Princeps temporalis excommunicatus: non in contemptum Eccleſiæ, ſed ad oſtentandùm, ſe non eſſe excōmunicatum, vel prò ſua malitia,

&

& libidine metum incuteret, nam tnnc non peccaret Sacerdos celebrando, nec cenſuram incurreret, quià metus gravis, excuſat à tranſgreſſione, & contumacia, proptèr quas cenſura incurritur *Nicol. lucubr. can. lib. 5. tit. 39. de ſent. excom. num.* 40. At ſi metus incuteretur ab extrinſeco in contemptum clavium, & Eccleſiaſticæ poteſtatis, ad oſtendendum hanc vanã eſſe; tunc potiùs mortem pati debet, quàm cum eo communicare, ut tradunt de communi *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 18. nu. 41. & 42. & lib. 2. cap. 14. nu. 41. & ſeqq. Bonaecin. de cenſur. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 3. nu. 2.* Ideòque ſecundùm exceſſus circumſtantias Clerici communicantes, & admittentes, erunt, huic cenſuræ ſubiiciendi, vel ab incurſu excuſandi.

Si autèm Gubernator, ſivè loci Dominus eſ-
6 ſet nominatim excommunicatus à Papa, & Clerici cum eo communicarent in Divinis, vel ad Sacramẽta percipienda ſcientèr, & ſpontè admitterent, non tantùm Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, ſed excommunicationem Papæ reſervatam incurrerent, per text. in *c. ſignificavit 18. de ſent. excom. ubi Barboſ. nu. 1. & 2. Navar. in manual. c. 27. nu. 93.* & alii quos refert, & ſequitur *Bonaccin. de excom. diſp. 2. qu. 2. punct. 2. §. 2. nu. 7. verſ. addo.*

Præterea ſi Gubernator, aut loci Dominus
7 ſub vano prætextu, & erronea opinione, quod excommunicatio contrà ſe lata, ipſum non afficiat, nec liget, Presbyteros vi, metuuè impelleret coram ſe celebrare, & contumax Eccleſię in excommunicatione inſordeſceret: tunc Ordinarius debet illum judicialitèr monere, primò, ſecundò, & tertiò = *ut deſiſtat, reſipiſcat, & exeat à peccato, aliàs propter ſuam inſordeſcentiam, & contumaciam, apponetur Interdictum locale generale*, quod ſi monitionibus tèr repetitis cũ aliquo dierum intervallo, non obediat, ad
8 Interdictum generale procedi poterit, quià prò contumacia perſonæ publicæ juriſdictionem temporalem habentis, juſtè, & validè relaxatur, juxtà diſpoſitionem canonis Concilii Baſilienſis hac in parte à Nicolao V. approbati, ut teſtantur *Sayr. de cenſur. lib. 5. cap. 11. nu. 8. & 12. Guazzin. jun. ad defenſ. anim. lib. 2. def. 6. cap. 43. nu. 40. 43. & 44.* cujus formula erit ſequens.

Interdicti localis generalis.

F O R M U L A III.

N. N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſ. N.

AUctoritate Ordinariâ, denunciantur ſuppoſita Eccleſiaſtico Interdicto Terra N. (ſivè Caſtrũ N.) ex eo, quià N. ejus in temporalibus Dominus (ſivè Gubernator) cum ſit publicè, & notoriè excommunicatus, pluriès monitus, noluit abſtinere ab intereſſentia Divinis imò Cen-
9 ſuras contemnens, Sacerdotes ad celebrandum minis, & imperio coegit, Hac die.

N. Epiſc. N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Et eſt notandum. Primò, quod non solùm
10 in culpa, & delictum Domini, ſeù Gubernatoris loci, ſed etiã delictum principalium membrorum Univerſitatis, eſt cauſa ſufficiens, ut locus Interdicto ſubiiciatur; ſcilicèt Conſulũ, Conſervatorum, Balivorum, & Syndicorum, qui Communitatem gubernant, ut advertit *Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 11. num.* 10.

Secundò notandum, quod ad excuſandum
11 Clericos, qui admiſerunt excommunicatum ad Divina, ab incurſu hujus cenſuræ, aliquandò erit ſufficiens juſtus timor, ſeù ſuſpicio violentiæ, ſi excommunicatus ſit potentiâ temporali præditus, licèt actu vim non intulerit, ſicut enim timor excommunicationis, licèt injuſtæ à Superiore comminatæ, inducit juſtum metum, qui æquiparatur metui cadenti in conſtantem Virum, ut de communi tradit *Pariſ. de reſignat. lib. 13. qu. 1. n. 129. uſq. ad n. 141.* & ſuſpicio fugæ Debitoris, idem operatur, quod ipſa fuga; timor, & ſuſpicio fabricationis Proceſſus contrà aliquem, idem, quod ipſa fabricatio, quantum ad excuſandum fugã inditiati, prout eſt in Beneficiato, qui ſciens Judicem contrà ipſum inquirere, præveniens carcerationem, ſe ſpontè conſtituit in Carceribus, ſi fuit poſteà abſolutus, recuperat pro tempore carcerationis diſtributiones, ut cenſuit *S. Congr. Concilii 19. Auguſt. 1684.* qui ſtat cum alio armatus, dicitur ei opem ferre in delinquendo, quamvis non evaginet arma, aut faciat aliquem actum comminatorium, itèm qui ſpontè ſoluit ei, qui ſolitus eſt cogere, & à quo poterat compelli, cenſetur coactè ſolviſſe; ità in hac ſubjecta materia, attentâ qualitate, & moribus excommunicati, ſolus timor mali poterit excuſare, ad tradita per *Pac. Jord. lucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 12. nu. 119.*

Tertiò notandum, quod ad hoc, ut quis dica-
12 tur in excõmunicatione inſordeſcere, requiritur ad minus annus cõtinuus, & completus, qui incipit currere à die, quo quis fuit ſcientèr, & nomi-

nominatim excommunicatus. Et hinc infertur, quod qui obtinuit poſt ſex menſes abſolutionẽ cum reincidentia, & denuò ſtetit excommunicatus per alios ſex menſes, talis nou dicitur inſordeſcens; quià tempora in hac materia non conjunguntur, & idem eſt de eo, qui intrà annum inſtetit prò abſolutione, licèt eam non obtinuerit, aut fecit diligentiam pro ea obtinenda, vel ob aliquod impedimentum comparere non potuit, nam ij non dicuntur contemnere, ut docet *Caren. de Sanct. offi. par. 2. tit. 8. §. 1. & §. 2.* Elapſo autèm anno continuo inſordeſcentiæ abſque ulla inſtantia, ſeù impedimento, poterit, & debebit Ordinarius, vel cenſuram aggravare, vel inſordeſcentem citare.

Ad reſpondendum de fide, & ud ſe purgandum ab
13 *hæreſis ſuſpicione in termino ..... aliàs termino elupſo videndum ſe in cenſuras inſordeſcentem declurari, & denuò ſe excommunicuri &c.*

Si reus non comparcat, iterùm ob contuma-
14 ciã, excommunicationis vinculo erit innodandus, quã ſi per alium annum animo ſubſtineat Pertinaci, tunc conſultâ prius Sac. Congr. Inquiſitionis de Urbe, erit contra eum, tanquàm de hæreſi ſuſpectum, & Tribunali S. Officii ſubjectum procedendum, prout tradunt *Antonell. de tempor. legal. lib. 2. c. 39. n. 4. Pignatell. conſult. 18. nu. 16. tom. 7.* Nam licèt contrà inſordeſcentem per annum in cenſuris, poſſit procedi tanquàm de hæreſi ſuſpectum, juxtà diſpoſitionem Concilit Trid. *c. 3. ſeſſ. 25.* nihilominùs, quandò excommunicatio lata eſt ob aliam cauſam, quàm hæreſis, Tribunal Sancti Officii non agit, niſi poſt aliam notabilem contumaciam, de quo ſtylo teſtatur *Caren.* loco ſuprà citato §. 4. *n.* 18. Quæ contumacia ad hunc effectum puto, quod intercederet poſt lapſum biennii, etiam ſi excommunicatus in hoc temporis intervallo obtinuiſſet abſolutionem cum reincidentia: quià dubitandum eſt, quod non formidine cenſuræ, ſed pœnæ inſordeſcentium, dolo motus fuerit ad illam petendam, hic tamen prò publicando Interdicto, non exigitur lapſus anni.

Quartò notandum, quod perſonæ loci inter-
15 dicti, in hoc caſu, dummodò non ſint culpabiles, non ſunt interdictæ, & ſic alibi poterunt intereſſe Divinis. Clericis autèm, qui Interdictum ab ingreſſu Eccleſię incurrerunt, debet intimari perſonalitèr: Etenim quamvis hoc Interdictum feratur proptèr exceſſum nullâ præcedente monitione; tamen quandò interdicuntur ſingulares perſonæ, poſt publicationẽ, eſt illis intimandum, ut docet *Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 11. n. 29.* ubi quod ſi perſõna haberi non poſſit, tunc ſatis ſit publicati in Eccleſia, vel ad fores proprię Domus. Si verò feratur in Civitatem, vel Univerſitatem, ſufficiat publicario in locis publicis conſuetis, ut ipſe ait *nu. 30.* & eum ſequitur *Ricc. dec. 65. nu. 3. & ſeqq. par. 1.*

Ultimò notandum, illum propriè dici reci-
16 pere, & admittere, qui excommunicato, vel nominatim interdicto Sacramentum confert, aut in loco ſacro ſepelit, aut dùm celebrat, eum non excludit, vel qui Divina in loco interdicto celebrare facit, aut ex officio debet prohibere, & non prohibet, ut excommunicatus, vel interdictus non accedat ad Divina, *Bonaccin. tom. 3. de interd. in particulur. diſp. 4. quæſt. 2. punct. 6. n. 5.*

17 Nomine autèm Divinorum, quę prohibentur, intelliguntur omnia ea, quæ fiunt in Eccleſia à Miniſtro Eccleſiaſtico, ſeù perſona cõnſecrata, vel deputata ad illud officium, & ſic nõ ſolùm compræhenduntur functiones publicæ, & ſolemnes, ideſt Miſſa, Horæ Canonicæ, Conſecrationes, Proceſſiones ſolemnes &c. ſed etiam Sacramentalia, proùt ſunt omnes benedictiones, Nuptiarum, Templi, Vaſorum Sacrorum, Candelarum, palmarum &c. *Sayr. de cenſur. lib. 5. c. 5. num. 4. Bonaccin. de interd. diſp. 5. punct. 4. nu. 1. 2. & 3. tom. 1.*

De Interdicto contento in c. ſanè 11. de offic. & pot. Jud. deleg.

In hoc cap. intèr cætera hæc habentur = *tuæ quæſtioni duximus reſpondendum, quod Judex à nobis delegatus vices noſtras gerit, undè in cauſa illa Superior eſt major illis, quorum cauſam ſuſcepit terminandum, ideoquè ſi perſona, quæ non ſit de juriſdictione illius in cauſa, quam ei delegamus rebellis, aut contumax fuerit, ſecundùm qualitatem facti poterit, vel interdicti, vel ſuſpenſionis ſententiâ à Judice delegato compelli.*

Quarè in caſibus, in quibus à Conc. Trid & Conſtitutionibus Apoſtolicis Regulares ſubduntur juriſdictioni Epiſcopi, tanquàm Sedis Apoſtolicæ delegatis, ſi fuerint contumaces, poterit hic illos ſuſpendere, vel eorum Eccleſias juxtà facti qualitatém ſubiicere interdicto v. g. ſi renuerent accedere ad publicas proceſſiones: tunc enim Decretum Interdicti ſic poterit concipi.

Decreti interdicti localis ſpecialis.

FORMULA IV.

Viſis inſtantiâ noſtri Promotoris Fiſcalis, *& Edicto indictionis* proceſſionis generalis pro cauſa, & bono publico in locis conſuetis evulgato, & attentâ contumaciâ PP. Ord. N. Cõventus N. hujus Civitatis, qui ad illã accedere, & intereſſe renuerunt, & qualitate facti penſata, eorum Eccleſiam ſub tit. S. N. *auctoritate nobis à Concilio Trid. delegata*, ſubiicimus, *& ſupponimus Eccleſiaſtico*

Inter-

Interdicto, & ſubjectam, ac ſuppoſitam denunciamus, & publicè denunciari, & *ad valvas d. Eccleſiæ, Cedulones affigi* volumus, & mandamus.

N. Epiſcopus (ſivè Vic.) N.

N. Actuarius.

Denunciationis

FORMULA V.

N. Dei, & Apoſt. Sedis gratiâ Epiſc. N.

AUctoritate Nobis à Sac. Concil. Trid. delegatâ, denunciatur ſuppoſita Eccleſiaſtico Interdicto Eccleſia N. PP. Ordin. N. ex eo, quià vocati ad intereſſendum proceſſioni generali à Nobis pro cauſa, & bono publico indictæ, cum admiratione, & populi ſcandalo accedere renuerunt. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

VEL

CON autorità à Noi delegata dal Sagro Concilio di Trento, ſi denuncia ſottopoſta all' Eccleſiaſtico Interdetto la Chieſa N. de PP. dell'ordine N. perche chiamati, & intimati ad intervenire alla proceſſione generale indetta, e convocata da Noi per cauſa, e beneficio publico, con ammiratione, e ſcandalo del popolo, hanno ricuſato d'intervenire. &c.

N. Veſcovo N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Attuario.

SUMMARIUM.

1 *Datur formula indictionis Proceſſionis.*
2 *Occaſiones indicendi Proceſſiones pro bono publico, indicantur.*
3 *Traditur cautela monendi in Edicto Regulares, & exemptos, & n.4.*
5 *Epiſcopus in caſibus, in quibus punit Regulares, debet exprimere contrà eoſdem procedere jure delegato.*
Declara ut num.6.
7 *Referuntur caſus, in quibus Epiſcopus, poſſit Eccleſias Regularium interdicto ſubjicere, vel eorundem perſonas cenſuris punire, & num.8. 9. 10. & 11. & 23.*
12 *Interdictum locale Eccleſiæ apponitur pro delicto perſonarum, ſub quarum regimine exiſtit.*
13 *Regulares moniti, ſi non accedant ad Proceſſiones publicas, poſſunt ab Ordinario cenſuris puniri.*
14 *DD. Regulares defendentes eorum privilegia, non ſunt attendendi.*
15 *Regulares publicè peccantes, graviùs peccant, quàm cæteri, & graviùs puniri poſſunt.*
16 *Regulares ab Ordinario ſuſpenſi, vel interdicti, à quibus abſtinere debeant, oſtenditur, & num.17. & 18.*
19 *Regulares ſunt benemeriti de Eccleſia, & ideò Ordinarii locorum, cum eis lenitèr in delictis occultis procedere debent.*
20 *Regulares debent eſſe obſequioſi, & obedientes ergà Epiſcopos.*
21 *Epiſcopi dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Papæ fratres, & Columnæ Eccleſiæ.*
22 *Cedulones Interdicti, affigi debent in forma originali, aliàs non obligarent ad ſervandum Interdictum.*

ADNOTATIONES.

ET *EDICTO INDICTIONIS*. Edictum indictionis proceſſionis generalis extraordina-
1 riæ pro cauſa, & bono publico, debet ab Epiſcopo evulgari per aliquot dies antè, ad hoc, ut, qui intereſſe debent, poſſint diſponi, & præparari. Formula autem Edicti per modum exempli, poterit concipi modo ſequenti.

Edicti convocationis Proceſſionis.

FORMULA VI.

CUM Sanctiſſimus D.N. Papa N. ad opponendum ſe tanquàm murum pro Domo Dei, immani Turcarum Tyramno, ingenti apparatu Regnum N. invadere minanti, miſerrimaſquè clades Reipublicæ Chriſtianæ ſæviſſimo bello paranti; Jubileum univerſale ad implorandam
,, Divinam opem indixerit, nobiſquè diſtrictè præcipiendo injunxerit in hac noſtra Civitate, & Diæ-
,, ceſi d. Jubilei promulgationem: Nos promptè, ut par eſt, obedire ſatagentes, illud publicare feci-
,, mus, & formam in literis Apoſtolicis præſcriptam exequi, & adimpleri curavimus.
,, Ut autèm Cæleſtis theſauri fructum uberiùs conſequamur, & omnipotentis Dei auxilium
,, efficaciùs imploremus, & ad eum ſupplici, concordique voce clamemus, ut obliviſcatur iniqui-
,, tatum noſtrarum, quibus iram ejus provocavimus, & catholicæ Religionis hoſtium ferociam
,, conterat potentiâ virtutis ſuæ: Vigore præſentium pro hac cauſa publica, Proceſſionem genera-
,, lem publicam indicimus.
,, Quarè in hac Civitate ab Eccleſia noſtra Cathedrali ad Eccleſiam N. & ab Eccleſia N. ad N.
,, ad conſequendam Indulgentiam per Nos deſignatas, die.... de manè horâ .... Nos cum Ven.
,, fratr. Canonicis, Capitulo, & univerſo Clero, & populo comitante proceſſionalitèr Deo favente
,, accedere ſtatuimus: idcircò enixè hortamur, & paternâ charitate monemus omnes, & ſingulos
,, utriuſquè ſexus Chriſti fideles ad intereſſendum, Clericis autèm officia, aut Beneficia obtinenti-
,, bus, tam ſæcularibus, quàm Regularibus omnibus, & aliis etiam exemptis, & in ſtrictiori clau-
,, ſura non degentibus; nec non Confraternitatibus, accedere ſolitis, præcipimus, eoſquè vocamus,
,, & monemus, ut die, & horâ, ut ſupra præſcriptâ omninò in d. noſtra Cathedrali conveniant, &
,, Proceſſioni, ut moris eſt, interveniant, ſub pœna Interdicti Eccleſiæ, aliiſquè cenſuris, & pœnis ar-
,, bitrio: *quod ſi antè ſtatutum terminum juſti impedimenti excuſatio deducta non fuerit, abſquè alia monitione*
,, *contrà contumaces, & inobedientes non intereſſentes ad comminatas pœnas procedetur.* volumus autèm quod
,, præſens indictionis Edictum vim habeat, & arctet, ac ſi ſingulis ſuprà vocatis perſonalitèr fuiſſet
,, intimatum, Datum &c.

N. Ediſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Aliæ pratèr expreſſam hic in formula, ſunt
2 occaſiones, quæ reſpiciunt cauſam, & bonum
publicum, v. g. ad ſerenitatem, pluviam, pacem, & ſanitatem petendam, prò electione
Summi Pontificis, & aliæ hujuſmodi, quibus
Regulares, ac alii exempti vocati, intervenire
tenentur, quarum memini *tom. 1. tit. 5. adnot. ad*
form. 7. n. 24. & ſeq. & eas referunt quoque *Barb.*
in ſum. deciſ. Apoſt. verb. proceſſio n. 23. Pac. Jord.
elucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 14. nu. 57. Card. de Luc. de
juriſd. diſc. 100. num. 9.

Verba autèm in Edicto minuſculo caracte-
3 re notata ibi = *quod ſi antè ſtatutum terminum &c.*
apponuntur pro cautela, & ad excludendam,
& evitandam neceſſitatem citandi poſt factum
contumaces, ad dicendum cauſam quarè &c.
proùt faciendum eſſet prò validitate cenſurarum, quandò iſta clauſula in edicto non apponeretur, & hoc fit ad exemplum, ac etiam ut
ſtatim occurratur ſcādalo, quod per populum
ex inobedientia, & non interventu conceptum
fuit: nam quemadmodum publica, & notoria
eſt contumacia, ita etiam expedit, ut videatur
ſtatim publica punitio: quam cautelam docuit,
& ſervandam eſſe monet in his terminis *Card. de*
Luc. d. diſt. 100. n. 21. de juriſd.

Addo ego, quod ſi Monaſterium Regulariū
4 vel aliorum exemptorum habitatio, ſitum, ſeù
ſita eſſet extrà Civitatem, & ſuburbia, intrà tamen medium milliare: intimatio, ſeù indictio
proceſſionis, poterit fieri ad cautelam, ſpecialis per ſchedulam, vel per affixionem copiæ authenticæ edicti ad valvas eorum Eccleſiæ, nè
unquàm indictionis ignorantiam valeant allegare.

Auctoritate nobis à Concilio Trid. delegatâ. Hoc
5 exprimitur in Decreto, & in Cedulone, ad removendum omne dubium validitatis cenſurarum latarum contrà exemptos: cum enim Epiſcopus Regulares, & exemptos compellat ad
intereſſendum proceſſionibus publicis, tāquàm
Delegatus Sedis Apoſtolicæ, ut dicit *Card. de*
Luc. in miſcell. diſt. 15. n. 3. hac in ſētēria venit exprimendum, nè videatur ordinariâ auctoritate
procedere, & ſicut viſitando Eccleſias exemptorum jure delegato Concilii *in c. 8. ſeſſ. 7. &*
cap. 9. ſeſſ. 24. tenetur declarare, id facere tanquàm Sedis Apoſtolicæ Delegatus, proùt pluriès Sac. Congreg. Concilii declaraſſe teſtatur
Fagn. olim ejuſd. Congregat. Secretarius in *cap.*
quoniam n. 35. de offic. deleg. & in c. nullus n. 32. de
paroch. & recentèr ità faciendum eſſe reſpondit
in *Mileten. 17. Nov. 1703. ad 3.* ità videtur quod
debeat facere fulminando cenſuras: quam-
6 quàm hoc non ſit de neceſſitate; ſi enim
id

Digitized by Google

id non exprimeret, non exindè inferri poſſet ad nullitatẽ: quià talis expreſſio requiritur ſolùm ad præſervandum jus exemptorum, ut advertit *Card. de Luc. d. diſc.* 100. *n.* 16. *de juriſd.*

7 Eodem jure delegato nõ tantùm in exemplo edicti poteſt Epiſcopus ſubiicere Interdicto Eccleſias exemptorum, & Regularium; ſed etiam in aliis caſibus, v. g. ſi abuſus, & irreverentias, moniti nollent, vel negligerent ab eorum Eccleſiis removere; vigore *Concilii Trid. in Decret. de obſerv. & evit. in celebr. miſſar.*

8 Si Interdictum in loco publicatum non obſervarent *S. Congr. Cõcilii in Indiarum* 17. *Decembr.* 1650. *lib.* 19. *dec. pag.* 97.

9 Si accedente Epiſcopo ad eorum Eccleſias pro celebranda miſſa Pontificali, nollent eum obſequis ſolitis juxtà præſcriptũ Decretorum S. Congr. Rituum, & Apoſtolicorum, recipere, ſervire, & juxtà ſolitum de cera, & ſupellectilibus providere, vel ei Baldacchinum erigere: nam tunc ratione contemptus Dignitatis Epiſcopalis, ad propulſandam publicam injuriam, & per modum defenſionis extrajudicialitèr, poteſt illicò abſquè alia monitione Interdictum Eccleſię indicere, & denunciare *S. Congr. Conc. in Venafrana Interdicti* 26. *Jan.* 1697. *Decret. Sac. Congr. Rit. tom.* 2. *tit.* 13. *adnot. ad form.* 4. *poſt n.* 34. *Donat. prax. rer. regular. to.* 1. *p.* 2, *tract.* 13. *de exempt. religioſ. qu.* 74. *n.* 7.

10 Si Baldacchinum, vel oſculum Evangelii, vel aſſiſtentiam in Presbyterio in eorum Eccleſiis darent, permitterẽt, & concederent perſonis ſæcularibus quantumvis nobilibus, & Illuſtribus, ut diſponũt Decreta generalia *d. S. Congr. Rituum* quæ à me data fuerunt *p.* 2. *tit.* 13. *ad form.* 1. *pag.* 36. Vel ſi ab Epiſcopo moniti, ſepulturas ſub Altaribus, & bradellis eorum Eccleſiarum conſtructas, nollent, aut different expurgare, & illas muro obſtrui facere, & replere, S. Congr. Epiſc. apud *Pignatell. conſult.* 32. *n.* 2. *t.* 4. in nulla enim Eccleſia eſt tolerãdum, quod in hujuſmodi Altaribus celebretur, donèc tumba terra repleatur, & oſſibus amotis muro obſtruatur, *Nicol. lucubr. can. lib.* 3. *tit.* 40. *n.* 1. *Romaguer. ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 1. *n.* 8. *&* 9. ſed debent interdici, *Samuel. de ſepult. tract.* 1. *diſp.* 3. *contr.* 8. *n.* 3. 4. *&* 5.

11 Si haberent aliquam Parochiam unitam, & congruam ſuſtentationem Curato aſſignare renuerent, *Pirbing. in jus can. tom.* 3. *lib.* 3. *tit.* 5. *nu.* 44. ubi hæc habet = *Quod ſi Prælati monaſteriorum, quibus Parochiæ ſunt unitæ, congruam portionem intrà terminum ipſis ab Epiſcopo Diœceſano præfixum, Vicariis perpetuis, qui ab ipſis præſentantur, aſſignare neglexerint, ea poteſtas ad Epiſcopum loci devolvitur, qui Prælatos, & ſi exemptos per cenſuras Eccleſiaſticas ad id compellet.* juxtà diſpoſita in *clem.* 1. *de jur. patron. ibique gloſ.* ſicuti enim pro delicto Rectoris Civitatis, aut alterius Cõmunitatis, locus interdici poteſt, ut dictum fuit ſuprà in præcedenti formula: ita poterit pro delicto Prælati interdici Eccleſia Regularium.

12 *Et ſupponimus Eccleſiaſtica Interdicto.* Quamquàm in caſu in formula figurato, perſonæ delinquentes poſſent cenſurâ ſuſpenſionis à divinis, vel interdicti perſonalis ab Epiſcopo puniri: adhuc magis propria, & conveniens delicto videtur Interdicti localis Eccleſiæ cenſura: tùm quià ſit magis nota, & exemplaris in populo: tùm quià non afficit non culpabiles, & innocentes, *Bonaccin. de interd. in particular. diſp.* 4. *q.* 1. *pun.* 1. iuſtèque, ac valdè apponitur proptèr crimen perſonarum, ſub quarum regimine ipſa Eccleſia exiſtit, ex traditis à *Sayr. de cenſur. lib.* 5. *cap.* 11. *n.* 8. *&* 9. *Card. de Luc. de juriſd. diſc.* 29. *n.* 8. *& d. diſc.* 100. *n.* 18. ubi in individuo de Interdicto appoſito Eccleſiæ, ob non interventum quorundam exemptorum ad publicam proceſſionem.

13 Quod autèm Regulares, et alii exempti renuentes accedere ad publicas proceſſiones, poſſint ab Epiſcopo cenſuris compelli, & puniri; hodiè planum eſt: cum enim ſubiiciantur hac in re ſuæ iuriſdictioni abſque pœnæ determinatione, valet illos coercere pœnâ canonicâ ſibi benè viſâ, ut individualitèr communitèr tradunt *Ricc. in prax rer. for. Eccleſ. par.* 2. *reſol.* 210. *num.* 1. *limit.* 2. *& collect.* 4050. *Leo theſ. for. Eccleſ. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 18. *& par.* 4. *cap.* 2. *num.* 543. *Pac. Jord. elucubr. tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 14. *num.* 59. *Ventrigl. in prax. par.* 1. *annot.* 48. *§. unic. num.* 506. *Pignatell. conſul.* 46. *à num.* 11. *ad* 18. *tom.* 3. *ubi Decreta Sac. Congreg. refert. Gallemart. collect. in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *remiſſ. ver. nota ex Farinaccia, Card. de Luc. miſcell. diſc.* 15. *num.* 8. ubi quod iſte punctus poſt emanatam conſtitutionem Greg. XV. *Inſcrutabilis*, non mereatur ampliùs diſcurſum, *Romaguer. ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 1. *num.* 10. & ingenuè fatetur *Paſſerin. de ſtat. hom. tom.* 3. *quæſt.* 189. *art.* 10. *inſp.* 10. *num.* 768. his verbis = *ſed ubi Epiſcopis datur facultas coercendi, corrigendi. & puniendi Regulares, datur etiam facultas eos excommunicandi. Et ſic v. g. dum ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *datur Epiſcopis facultas compellendi eos ad proceſſiones, datur etiam facultas eos compellendi per cenſuras*: cujus doctrina notanda eſt.

14 Nequè vis ulla facienda videtur in auctoritatibus cõtrariis, quę poſſunt allegari, à *DD.* Regularium: quià cum defendant cauſam propriam non ſunt in hac ſubjecta materia teſtes idonei, nec audiendi, *Card. de Luc. miſcell. diſc.* 16. *n.* 12. *& de juriſd. diſc.* 31. *n.* 8. *& diſc.* 29. *n.* 7. *Ventrigl. in prax. par.* 1. *adnot.* 48. *n.* 134. *Pignatell. conſult.* 21. *nu.* 6. *tom.* 2. & etiam quià eorum rationes poſt *Concil. Trid.* & Bullam *Greg. XV.* penitùs nullæ ſunt, & validiſſimis proſternuntur fundamentis à *DD.* ſuprà allegatis.

15 Debent autèm reminiſci Regulares, quod ſi ipſi peccant cæteris paribus, graviùs peccant, quàm ſęculares in eodem genere peccati: idquè triplicitèr: primò ſi peccant contrà votum, ut furando, vel fornicando: ſecundò, ſi ex contemptu: tertiò ſi palàm peccant (proùt hic)

pro-

Digitized by Google

propter ſcandalum *D. Th.2. 2. qu.186. art.10.*
ideòque graviùs puniendi ſunt quàm Clerici
Sæculares, ut benè advertit *Pirhing. in jus can.*
lib.5 tit.7. de haret. n.142.
Secundò, quod ſi fuerint ab Ordinario in ca-
16 ſibus, in quibus ei ſubiiciuntur ſimplicitèr ſuſ-
penſi, vel interdicti; non ſolùm à divinis, ſed
etiam voce activâ, & paſſivâ privari cenſentur,
dicit *Ricc. in prax rer. for. eccleſ. tom.4. reſol.43.*
17 *num.9. & 13.* ſi verò ſint ab ordine tantùm ſuſ-
penſi eligi non poterunt, ſed eligere non impe-
diuntur *Ricc. ibid. nu.11.* ſi autèm voce activâ,
18 & paſſivâ privati ſint, intelligitur de omni ca-
pitulari voce, in dandis votis, vel recipiendis
pro qualibet re propoſitâ in Capitulo, ut re-
ſpondit *Sac. Congr. Concilii 6. Julii* 1581.
Reminiſci quoquè debent Ordinarii, quod
19 Regulares omnes, ſunt de Eccleſia benemeri-
ti, & Epiſcoporum coadjutores in procuranda
ſalute ſubditorum: ideoquè, ſi proprii Inſtituti
obſervantes ſint, debent protegi, foveri, & ſum-
mâ charitate, & benignitate tractari: ſi autèm
ſemitas juſtitiæ non ambulent, antequàm cen-
ſuris puniantur in caſibus permiſſis, & delicta
non ſint publica, vel cum contemptu, aut præ-
ſumptuoſa, levioribus pœnis corrigenda erunt:
nam ut dicit *gloſ. in c. niſi cum pridem de renunc.*

Qui nimis emungit, ſolet extorquere cruorem.
Et violenta facit correctio deteriorem.
Sed moderata ſatis, correctio gignit amorem.

At è converſo Regulares ergà Epiſcopos
20 debent eſſe obſequioſi, & obedientes, non ſo-
lùm quià jus reverentiale eis per exemptionem
non fuit ablatum, ut dicunt *Card. de Luc. de re-*
gular. diſc.1. n.21. & diſc.64.n.15. Paſſerin. de ſtat.
hom. tom.3.q.189. art.29. inſp.10.n.798 & decla-
ravit *Sac.Congr.Epiſc.in Forolivien.6.Martii* 1692.
ſed etiam, quià in pluribus eiſdem ſunt ſubje-
cti, ut vidimus ſuprà, & in *tom.1. tit.6. adnot. ad*
21 *form. 20. à n.9. ad* 28. & demùm quià Epiſcopi
dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati exiſtunt,
Spirituales ſunt Patres, Papæ fratres, & Co-
lumnæ Eccleſiæ, ut habetur in *Clem.1. §. nec ſu-*
per de pæn.
Et ad valvas d. Eccleſia Cedulones affigi. Cedu-
22 lones Interdicti, qui affigũtur ad valvas Eccle-
ſiæ interdictæ, debent eſſe in forma originali,
nempè cum ſubſcriptione Judicis interdicen-
tis, Notarii Actuarii, & appoſitione ſigilli Cu-
riæ: non autèm in forma ſimplicis denuncia-
tionis, per copiam, aut ſchedulam privatam,
quâ notificetur, quod Eccleſia ſit ab Ordinario
ſuppoſita Interdicto: quià talis ſcriptura infor-
mis, non obligaret ad ſervandum Interdictum,
ad tradita per *Card. de Luc. in miſcell. diſc.22. n.5.*
& 6. ideòque Nuncius in relatione affixionis
referre debebit, *ſe ad valvas Eccleſia interdicta*
Cedulones originales Interdicti affixiſſe, & affixos re-
liquiſſe, proùt habuit in mandatis: ad quod Can-
cellarius Curiæ, nè in ſuo officio errare dica-
tur, advertere debet.
Addo, quod poſſet Epiſcopus, tanquam
Sedis Apoſtolicæ Delegatus, Abbates, & alios
23 uſum Pontificalium habentes, ac Prælatos, &
Superiores Regulares, & exemptos, cenſurâ
Interdicti ab Ingreſſu Eccleſiæ, vel ſuſpenſionis
ab exercitio Pontificalium punire, & coerce-
re, ſi Eccleſiaſticam ſuppellectilem, ſeù para-
menta Sacra pro uſu aliarum Eccleſiarum,
quàm ſuarum benedicerent: cum hoc eis ex-
preſsè vetitum ſit à Decretis generalibus *Sac.*
*Congr. Rit. Decr.*18. emanatis 27. *Septembr.*1659.
& 20. *Julii* 1660. *quo ad hoc confirmatis, & appro-*
batis ab Alexandro VII. quæ dedi *par.2. tit.13. ad*
form.4.n.34. in quibus datur Ordinariis facultas
inobedientes, & tranſgreſſores per cenſuras
compellendi.

De Interdicto contento in c. quamquàm de cenſ. in 6.

Civitas, Caſtrum, vel locus, cujus Collegium, aut Univerſitas exigit, ſeù extorquet, aut ſolvere compellit per ſe, vel per alium ſuo, vel alio nomine pedagia, vel guidagia, aut alias exactiones ab Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, exceptis rebus, quas causâ negociationis deferunt: Eccleſiaſtico Interdicto ipſo facto ſubiiciuntur, ut ex hoc textu colligitur. Quarè Diœceſani, quibus conſtat aliquam Univerſitatem hanc cenſuram incurriſſe; illam publicare debent, ut ibi *gloſ.* monet: hoc què facere poterunt formulâ ſequenti.

Decreti Interdicti generalis localis.
F O R M U L A VII.

ATtentis comparitionibus Syndici Monaſterii Monialium N. nec non Procuratoris Hoſpitalis infirmorum N. & viſis juribus exhibitis, ex quibus conſtat, N. Exactorem pedagiorum nomine Univerſitatis N. pluriès *pedagium* pro rebus ad d. Monaſterium, & Hoſpitale ſpectantibus *ſcientèr extorquiſſe*, & monitus ad reſtituendum, indebitè exactum reſtituere recuſavit. monitiſquè Officialibus, & Conſulibus; imò & ipsâ Univerſitate, ad dicendum cauſam quarè non deberet declarari ſuppoſita Eccleſiaſtico interdicto ob dictam indebitam exactionem nomine ſuo factam, & nihil in termino aſſignato, quod relevet deducto, eandem Univerſitatem Eccleſiaſtico Interdicto, in quod incidit, ſubjectam eſſe declaramus, & denunciamus, donèe exactum plenariè reſtituat, *& publicè volumus. denunciari.*

N. Epiſcopus N.

N. Actuarius.

Denun-

Denunciationis.

F O R M U L A VIII.

AUctoritate ordinariâ denunciatur, & declaratur ſuppoſita Eccleſiaſtico Interdicto locali generali Civitas (ſivè Univerſitas Caſtri) N. ex eo, quià contrà Canonicas ſanctiones, ejus Exactores pedagia, aliaſquè exactiones ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, jure Divino, humanoquè exemptis, ſcientèr exigere voluerunt, & de facto exigerunt, & Interdicto ſubjecta erit, donèc indebitas exactiones nomine ſuo factas integrè reſtituat. Dat.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

V E L

COn autorità ordinaria ſi denuncia, e dichiara ſottopoſta all'Eccleſiaſtico Interdetto locale generale la Città (ò Terra) N. perche conteo la diſpoſitione de Sac. Canoni, li di lei Eſattori, e Gabellieei, hanno eſatto la gabella ...... dalle Chieſe, ed altre peeſone Eccleſiaſtiche, le quali per legge Divina, & humana, ſono eſenti da tali peſi, e gravami, e ſtarà ſottopoſta à tale Interdetto, fin tanto, che ſaranno intieramente reſtituite le ſomme da quelli a ſuo nome eſatte. Dat.

S U M M A R I U M.

1 *Exigentes pedagia à perſonis Eccleſiaſticis, ſi ſint perſonæ ſingulares, excommunicationem, ſi verò Univerſitas Interdictum eo ipſo incurrunt, & quid ſit pedagium oſtendisur n.2.*

3 *Amplia in Prælatis, qui ſi à Clericis exigant, eaſdem pœnas incurrunt.*

4 *Exigentes à Clericis ſpontè ſolventibus, non excuſantur à reſtitutione.*

5 *Exigentes ab Eccleſiis, vel Clericis pro oneribus infixis bonis ab eis poſſeſſis, vel datis cum conditione ſolvendi onera, vel fraudoleutèr donatis, an, & quandò incurrant, affertur declaratio S. Congr.*

6 *Repreſalias relaxantes contrà bona Eccleſiaſticorum, ſubjacent Interdicto generali perſonati, ſi ſint Univerſitates, ſi verò ſingulares perſonæ fuerint, ſententiam excommunicationis incurrunt.*

6 *Exigentes juramenta illicita, quibus pœnis ſubjaceant, enarratur ex Bulla Greg. XIII.*

8 *Capientes, percutientes, detinentes, vel bannientes proprium Epiſcopum, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt, & locus eo ipſo ſubjacet Interdicto.*

Interdicta non ſunt denuncianda, niſi præmiſsâ monitione ibid.

9 *Interdictum locale, licèt ipſo jure incurratur, nemo tamen illud ſervare tenetur, antequàm promulgetur.*

10 *Fallit in Eccleſia, quandò jam à canone, vel Conſtitutione interdicta eſt.*

A D N O T A T I O N E S.

PEDAGIUM. Exigentes à peeſonis Eccleſiaſticis pedagia, & guidagia, cenſuras ipſo
1 facto incurrunt, ut habetur in citato *c. quamquàm de cenſ. in 6.* ibi = *nec Univerſitas, nec aliqua etiam ſingularis perſona cujuſcunquè ſit dignitatis conditionis, aut ſtatus, à præfatis Eccleſiis, aut perſonis pro perſonis ipſis, aut rebus prædictis, talia exigat, vel extorqueat, per ſe, vel per alium ſuo nomine, vel etiam alieno, aut eas ad hujuſmodi perſolvenda compellat. Qui verò contrafecerit, ſi perſonæ fuerint ſingulares, excommunicationis: ſi autem Collegium, vel Univerſitas Civitatis, Caſtri, ſeù loci alterius cujuſcunque, ipſa Civitas, Caſtrum, vel locus, interdicti ſententias ipſo facto incurrunt.*

Hoc nomen *pedagium*, hic ſumitur non ſo-
2 lum ſtrictè pro pedagio ſolvendo à tranſeuntibus in loco deſtinato, ſed etiam pro vectigali, quod Peincipi, ſeu Univerſitati ſolvitur peo rebus, & mercibus, quæ vel invehuntur, vel evehuntur, & pro alia quacunquè indebita exactione, quæ fit auctoritate laicali, ut notant *gloſ. in d. c. quamquàm Barb. n. 3. Paſſerin. n. 3. 4. & 7. Cherubin. in ſum. bullar. ad conſt.* 10. *Paul. 3. ſchol.* 1. imò non ſolùm Univeeſitates, & perſonæ ſæculares cujuſcunquè dignitatis, & ſta-
3 tus exiſtant prohibentur hujuſmodi exactiones à Clericis extorquere: ſed etiam Prælati Eccleſiaſtici, qui ſi per ſe ipſos, vel per alios talia pedagia exigeeent, in eaſdem pœnas inciderent, ut notat *Paſſerin. ibid. nu. 6.*

Scientèr extorquiſſe. Quid ſi non extorquerent,
4 ſed ab Eccleſiaſticis ſpontè ſolventibus recipeeent; an inquam prædictis afficerentur pœnis? Et videtur dicendum, quod non excuſarentur à reſtitutione; quià Eccleſiaſtici eorum exemptioni renunciare non poſſunt, ut jam oſtendi *tom. 2. tit. 15. ad form. 4. nu. 13.* & docet del *Ben. de immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 5. dub. 18. ſect. 1. nu. 15.* hoc tamen caſu exigentes non denunciandi, ſed factâ reſtitutione abſolvendi eſſent.

Quid

Digitized by Google

Quid ſi exigerent ab Eccleſiis, & Clericis
5 pro oneribus infixis bonis ab eis poſſeſſis, &
cum conditione ſolvendi onera, aut fraudo-
lentèr donatis? & reſponderi poteſt ut in ſe-
quenti Decreto *S. Congr. Immunit.*

Vercellen. Clerus ſupplicat declarari infraſcripta dubia.

Primò. Au exigentes Collectas pro bonis donatis Eccleſiis, quandò donationes ſunt cum fraude, incidant in excommunicationem.

Secundò. An exigentes pro bonis donatis Eccleſiis cum conditione ſolvendi onera, & tributa etiam imponenda, incidant in excommunicationem.

Tertiò. An ſi Cives communi conſenſu generali, vel ſpeciali hypotecâ, obligent eorum Prædia pro Collectis in futurum imponendis, ut ad quoſcunque tranſeant cum d. onere, ac propterea Eccleſia acquirens ſubjaceat, an dicantur facere contrà libertatem, & Immunitatem Eccleſiaſticam.

Quartò. An ſi ſupradictæ Collectæ non ſolvantur à Clericis, poſſit à Judice laico contrà eadem bona fieri executio.

Die 15. *Novembr.* 1659. *Sac. Congr. Reſpondit.*

Ad primum non incurrere factâ priùs per Epiſcopum declaratione ſuper fraude donationum.

Ad ſecundum major pars inclinavit non incurrere, quandò ſub conditione fuerunt bona donata Eccleſiæ.

Ad tertium reſpondit ut ad proximum.

Ad quartum per Judicem laicum non poſſe fieri executionem, ſed ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum lib. 3. Dec. Paulucci fol. 238.

Quid ſi Univerſitas collectas, & pedagia à
6 perſonis Eccleſiaſticis non exigeret, ſed contrà
eas, vel ipſorum bona repreſalias concederet, &
relaxaret, an poſſet Ordinarius pœnâ Interdicti
localis, exemptionem, & libertatem Clerico-
rum tueri, & defendere? & reſpondetur quod
ſic: nam quandò Univerſitates hoc facere at-
tentant: niſi infrà menſem à diè conceſſionis,
vel extenſionis repreſaliæ, illam non revocant,
ipſo jure ſubjacent Interdicto generali perſona-
li lato in Cōſtit. Concilii generalis Lugdunen.
relata in *c. unico de injur. in* 6. *ubi gloſ. & Barb.*
*nu.*4. *Sayr. de cenſ. lib.* 5. *c.* 12. *n.* 12. quod paritèr
denunciandum eſſet, ſi factâ monitione, repre-
ſalias removere contemnerent: ſi verò perſo-
næ ſingulares fuerint, ſententiam excommu-
nicationis incurrerent *d. c. unico de injur. in* 6.

Quid ſi Univerſitas, vel Collegium extor-
7 queret ab Eccleſiaſticis juramēta illicita, dam-
noſa, vel contraria libertati Eccleſiaſticæ; an
Interdicto ſit compeſcenda? & reſpondetur
quod ſic juxtà præſcriptum *Conſt. Gregor. XIII.*
quæ incipit *Inter Apoſtolicas* impreſſæ in *Bullar.*
*tom.*2.*pag.*480. in ordine *la* 93. in qua §.3. ſic di-
ſponitur = *Ac etiam præcipimus, ac interdicimus
Prælatis, Canonicis, & aliis ſupradictis, nec non Ec-
cleſiarum Capitulis, & Monaſteriorum, cæteriſquè
Conventibus, Civitatum quoquè Caſtrorum, &
Terrarum Communitatibus, & perſonis quacunquè*
dignitate præditis, nè ulla omninò juramenta illicita, impoſſibilia, damnoſa, vel libertati Eccleſiaſticæ, aut Decretis Concilii Tridentini obviantia, ſivè antè, ſivè poſt Electiones, confirmationes, proviſiones receptiones, admiſſiones, aut alios actus, ubicunquè, ac quocunquè tempore, etiam prætextu cujuſvis conſuetudinis quantocunquè tempore obſervatæ, quæ potiùs corruptela eſt cenſenda, ſivè in genere, ſivè in ſpecie præſtare, reddere, vel exigere, nevè ſuper præſtitis, redditis, vel exactis hue uſque quemquam, in judicio, vel extrà inquietare audeant, quoquomodo vel turbare. Illos enim qui juramenta illicita, impoſſibilia damnoſa, vel Eccleſiaſtica libertati, aut Decretis d. Concilii obviantia, exigere contenderint, Epiſcopos videlicèt, & alios quoſcunque Pontificali dignitate præditos ſuſpendimus à divinis, Capitula verò, & Conventus, eorumque Eccleſias, & loca omnia interdictò Eccleſiaſtico ſupponimus, ac ſingulares perſonas excommunicationis ſententia innodamus, inhabileſque facimus ad obtenta, & alia obtinenda eo ipſo, nobiſque, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti relaxationem ſuſpenſionis, & interdicti, nec non abſolutionem ab excommunicationis ſententia hujuſmodi perpetuò reſervamus.

Quòd ſi ſuadente diabulo in hoc ſacrilegii
8 genus aliqua Civitas prorumperet, ut propriū
Epiſcopum injurioſè caperet, percuteret, deti-
neret, vel banniret, aut hæc fieri mandàret,
aut ab aliis facta rata haberet, vel conſilium,
aut favorem facientibus præſtaret? an Interdi-
ctum aliquod incurreret? & reſpondetur affir-
mativè ſecuto effectu, ut habetur in *Clem.* 1. *de
pæn.* & non ſolùm locus, in quo Epiſcopus de-
tinetur ipſo jure ſubjacet interdicto; ſed culpa-
biles in excommunicationē Papæ reſervatam
incidunt, *Bonaccin. tom.* 3. *de interd. in particular.
diſp.*4.*quæſt.*3.*punct.*4.*n.*1. & 10. Hoc autèm In-
terdictum, quod quòad non culpabiles locale
eſt, ut ait *gloſ. in d. Clem.* per ſpeciem defenſionis
erit ſtatim denunciandum: alia verò interdi-
cta, de quibus ſuprà mentio facta fuit denun-
cianda, & publicanda non ſunt, niſi præmiſſâ
monitione, ad dicendum cauſam quarè ob il-
licitam, & indebitam exactionem ab Eccleſia-
ſticis perſonis factam, ob repreſalias conceſſas,
ob illicitum juramentum exactum, quis non
debeat incurſus declarari: quomodò autem
Univerſitas citanda & monenda ſit, in ſequenti
formula dicam.

Et publicè volumus denunciari. Licèt enim hoc
9 interdictum, & alia, de quibus ſuprà, ipſo jure,
& ipſo facto incurrantur, nemo tamen illa ſer-
vare obligatur antequàm locus denuncietur, &
promulgetur interdictus: quidquid ſit de Ec-
10 cleſia quæ ſufficientèr cenſetur denunciata, ſi
in Canone, vel Conſtitutione dicatur = *ſingulæ
Eccleſiæ talis loci ipſo facto ſint interdictæ*, ut no-
tant *Sayr. de cenſur. lib.* 5. *c.* 12. *n.* 23. 24. *Bonaccin.
tom.* 3. *de interd. in particular. diſp.* 4. *quæſt.* 3.
punct. 2. *nu.*8. *Barb. in d. c. quamquàm num.*8. *de
cenſ. in* 6.

De

Digitized by Google

De Interdicto contento in Bulla Pii V. 104. Bullar. tom. 2. pag. 310.

Hæc conſtitutio confirmat, ampliat, & declarat *Concil. Trid. in c. 14. ſeſſ. 24. de reform.* prohibetque, nè in Beneficiorum, Canonicatuū, & Præbendarum Cathedralium, & Collegiatarum collatione, proviſione, electione, nominatione, aut præſentatione, vel admiſſione in poſſeſſionem, fiant pactiones petitiones, compenſationes, ſolutiones, deductiones fructuum, ſeù diſtributiones. aut promiſſiones illicitæ, & quæ ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habent, vel quæ in uſum, & utilitatem conferentis, præſentantis, vel admittentis cederent, aut intèr Capitulares, & perſonas Eccleſiæ dividi deberent; ſivè ex privilegio, ſivè ex ſtatuto etiam Apoſtolicâ auctoritate confirmato (quod revocat, & annullat) ſivè ex conſuetudine longiſſimo tempore obſervata exigerentur. hæcque prohibet ſequentibus formalibus verbis.

Præcipimus igitur, & interdicimus omnibus Epiſcopis, Capitulis, Collegiis, & perſonis, ad quos id pertinet, ne poſt hac fructus, aut diſtributiones hujuſmodi, nec prorſus ullam eorum partem retineant, nevè ipſorum ceſſionem, vel renunciationem, aut dulciaria, vel alia quomodocunque petant, vel exigant, aut quemquàm, ſivè Ordinariâ, ſivè Apoſtolicâ auctoritate proviſum, ad præſtandum hujuſmodi juramentum inducant, aut illi, prædicta non facienti, poſſeſſionem impediant, vel remorentur. Quicunque contrafecerint, ſi Eccleſiarum Antiſtites, tamdiù à Pontificalis officii exercitio ſint ſuſpenſi, donèc ſatisfactione prævià, illis per Sedem Apoſtolicam, ſuſpenſio relaxetur. Capitula verò, & Collegia quæcunque Eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto, ac ſingulares perſonæ in excommunicationis ſententiam incurrant, à qua niſi in mortis articulo conſtituti, ab alio, quàm à Rom. Pontif. abſolutionis beneficium nequeant obtinere. Decernentes hujuſmodi præſtita juramenta non tenere, nec quemquàm illis obligari, quinimmò jurantes in hujuſmodi cenſuram incidere, nec non irritum, & inane quidquid ſecus &c.

Quarè tàm Ordinarii, quàm Viſitatores, ſi inveniant hanc Conſtitutionem in aliqua Collegiali Eccleſia non ſervari, proùt non obſervari tempore ſuo conquerebatur *Ricc. in prax. par. 1. reſol. 231. n. 2.* poterunt, & debebunt, tùm ex officio, tùm ad partis inſtantiam ad denunciationem interdicti procedere, quatenùs contravenientes promptè recepta, aut retenta non reſtituant, & pro abſolutione à cenſuris incurſis non recurrant: & ſi v. g. ob ſolutionem, aut promiſſionem ſolvendi, aut relaxandi non factam à proviſo, poſſeſſio retardetur, modo ſequenti providendum erit.

Decreti Interdicti.

F O R M U L A IX.

Attentâ comparitione coràm Nobis factâ pro parte N. à Sede Apoſtolica proviſi de Canonicatu in Cathedrali Eccleſia N. proùt patet ex literis Apoſtolicis exhibitis, reclamantis ſibi poſſeſſionem retardari d. Canonicatus *à Capitulo, & Canonicis*, ex quo nolit promiſſionem, partem fructuum relaxandi (aut aliam ſolutionem) facere: *viſâ monitione contrà Capitulum exequutâ*, ad dicendum cauſam quarè, non debeat incurſum declarari in cenſuram interdicti contentam in Conſtit. 140. *Pii V.* & nihil relevans deducto, præfatum Capitulum *ob dictam illicitam ſolutionis petitionem, & poſſeſſionis Canonicatus retardationem*, in interdictum, in citata Bulla contentum, incidiſſe declaramus, *& Eccleſiaſtico interdicto ſubiectum denunciamus*, & publicè denunciari volumus & mandamus.

N. Vic. Gen. N.

N. Actuarius.

Denunciationis.

F O R M U L A X.

Auctoritate ordinariâ denunciatur ſubiectum, & ſuppoſitum Eccleſiaſtico interdicto Capitulum Cathedralis (ſivè Collegiatæ) N. ex eo quià contrà prohibitionem Decreti S. Concilii Trid. *cap. 14. ſeſſ. 24. & Bulla Pii V.* prætextu illicitæ promiſſionis (ſeù ſolutionis) per N. proviſum à Sede Apoſtolica non factæ, poſſeſſionem Canonicatus obtenti, tradere renuit, & remoratur. Datum &c.

N. Vicarius Gen. N.

Logo ✠ Sigilli.

N. Actuarius.

Digitized by Google

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus ex officio procedit contrà transgreſſores Bullæ Pii V. 104.*
2 *Poſſeſſio Canonicatus debet capi capitularitèr.*
3 *Effectus attenditur, non modus.*
4 *Datur formula Citationis exequendæ contrà Capitulum, vel Univerſitatem, & nu.5.*
6 *Citatio facienda contrà populum, qui certum non habet locum ubi congregari ſolent, fit per affixionem ad valvas Eccleſiæ, in qua ſolet convenire.*
7 *Requiſitio pro convocando Capitulo, ſeù Concilio Univerſitatis, quomodò ſit faciendu, oſtenditur.*
8 *Verba in materia pœnali, intelligenda ſunt cum effectu.*
9 *Conſuetudo, ſeù ſtatutum, quû, ſeù quo cavetur, quod proviſi de Beneficio, vel Canonicatu, aliquid ſolvant pro pio uſu, aut Eccleſiæ fabrica, vel ſuppellectilibus Sacriſtiæ tenet, & ſervanda ſunt, & nu.10. & 11.*
12 *Non valet Conſuetudo, ut novitèr recepti, ſolvant prandium.*
13 *Valida ſunt ſtatuta, quibus diſponitur, ut novitèr recepti non participent, niſi per aliquod temporis ſpatium gratis inſerviant.*
14 *Pro receptione, & admiſſione ad Religionem, nihil recipi debet.*
15 *Expenſæ, quæ fiunt tempore profeſſionis, debent taxari ab Epiſcopo.*
16 *Dos pro receptione Monialium licitè ſolvitur.*
17 *In Religione Virorum, an pro receptione, & admiſſione, aliquid licitè recipi poſſit, oſtenditur, & nu.18. 19. & 20.*
Canones, qui ſimoniam vetant, per non uſum abrogari non poſſunt d. nu.20.
21 *Capitulum non poteſt excommunicari, ſed debet interdici.*
Contraveniens Bullæ Pii V. in 104. interdictum incurrit ibi.
22 *Epiſcopus d. Bullæ transgreſſor, à Pontificalibus eſt ipſo jure ſuſpenſus, poteſt tamen miſſam privatam celebrare.*
23 *Si autem eſſet ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus, in Eccleſia nullum actum ordinis poteſt exercere.*
24 *Epiſcopus ſuſpenſus, ſi populum ſolemnitèr benediceret, fieret irregularis.*

ADNOTATIONES.

A*TTENTA COMPARITIONE.* Hoc dicitur in formula ad exprimendum caſum
1 minus dubitabilem: cæterùm non ſolùm ad partis inſtantiam, ſed ex officio Ordinarius, tàm in Viſitatione, quàm extrà, actiones prohibitæ in Bulla, nè fiant curare, & providere debet, & contravenientes admonere, & ſi ſtatuta, aut Conſuetudinem contrariam abolere detrectent, in cenſuras incurſos denunciare.
A' Capitulo, & Canonicis. Impedimentum re-
2 tardans poſſeſſionem facto Capituli, & Canonicorum, diceretur probatum, quotiès Canonici moniti, nollent, aut refugerent actui poſſeſſionis capiendæ intereſſe: nam cum de neceſſitate poſſeſſio Canonicatus ſit capienda Capitularitèr, etiamſi in literis adſit clauſula, ut proviſus poſſit propriâ auctoritate capere poſſeſſionem (quæ ſolùm operatur, ut poſſit illam capere abſque miniſterio Judicis, non autèm excludit conſenſum Capituli) ex traditis à *Pariſ. de reſign. benef. lib.6. quæſt.5. nu.32. Card. de Luc. de benef. in ſumm. nu.274.* ex eorum abſentia datâ operâ cauſata, reſultat idem effectus, ac ſi facto violento poſſeſſioni reſiſterent, qui effectus ad in-
3 currendam cenſuram attenditur, & non modus, *Barb. axiom.80. nu.5. Donat. prax. rer. regular. tom.2. par.1. tract.1. quæſt. 26. nu.6.*
Viſâ monitione contrà Capitulum exequutâ. Mo-
4 nitio, ſeù citatio exequenda antè denunciationem Interdicti contrà Capitulum, poterit ſic concipi = *Citetur, & moneatur Capitulum Cathedralis N. ad comparendum per ſuum legitimum Procuratorem primâ die juridicâ, ad dicendum cauſam quarè non debeat declarari, ipſum incurriſſe, & ſubjectum eſſe, & exiſtere Interdicto Eccleſiaſtico comminato, & contento in Bulla Pii V. quæ incipit.* Durum nimis. *ob illicitam petitionem relaxationis fructuum (ſeù ſolutionis talis ſummæ) factam N. proviſo Apoſtolico, & retardationem poſſeſſionis Canonicatus per eum obtenti, contrà prohibitionem expreſſam d. Conſtitutionis; aliàs videndum die immediatè ſequenti, ſe interdictum denunciari, Cedulones relaxari, & publicè affigi, eo ampliùs non monito &c.*
Hæc citatio, ſeù monitio, exequi debet dùm
5 Canonici ſunt capitularitèr congregati: & ad hunc effectum Ordinarius mandabit ei, qui habet jus convocandi Capitulum, ut ipſum convocet, qui ſi noluerit illud congregare, habebitur pro citato per affixionem citationis in loco ubi Capitulum ſolet congregari: vel ſi dum Canonici ſunt congregati, claudatur, porta Nuncio, ut ingredi nequeat, citatio affigi poterit in valvis ejuſdem loci: vel poterit Capitulum citari in perſona Syndici, vel Æconomi, vel procuratoris, ut docet *gloſ.* communitèr recepta in *c. ſi capitulo verb. factam de conceſſ. præb. in 6. Ricc. collect. 4040. Rot. coram Cavaler. dec. 310. nu.2. Pac. Jord. elucubr. tom.3. lib. 14. tit. 1. nu.90. & 91. Sabell. in ſumm. div. tract. §. Citatio n.27.* ubi alios cumulat. Et hæc praxis ſervanda quoque erit, quotiès citanda ſit Univerſitas, ſivè aliud Collegium *Pignatell. conſ.17. n.2. & 3. tom. 7. Zaul. ad Stat. Favent. tom. 1. lib.3. rubr.1.*
6 *num. 23. & 24. Adden. ad Greg. dec. ult. lit. B.* ſi verò citandus eſſet populus, qui non habet certum locum ubi congregari ſoleat, ſufficiens erit citatio per proclama, aut per affixionem ad valvas Eccleſiæ, in qua populus ſolet convenire ad audiendam miſſam *Rot. coram Cavaler. dec.408. num.1.*
Requiſitio autèm facienda pro cõvocatione
7 Capituli, ſeù Concilii Univerſitatis ei, qui habet jus convocandi, ſic erit concipienda = *Citetur*

Digitized by Google

*tur, & requiritur N. ad congregandum, & congre-
gari faciendum pro die..... Capitulum Cathedra-
lis, ut moris eſt in loco ſolito (ſivè Concilium Uni-
verſitatis) in quo citari poſſit juridicè pro juſtitia
adminiſtranda, aliàs habebitur pro citato per affixio-
nem in loco, ſeù valvis loci Capituli (ſeù Concilii)
inſtante &c.*

Ob dictam illicitâ ſolutionis petitionem, & poſſeſ-
8 *ſionis Canonicatus retardationem*. Licèt in Bulla
iſtæ duæ actiones ſcilicèt *petere*, & *exigere* diſ-
ſiunctivè ponantur ibi = *dulciaria, vel alia quom-
modocunque petant, vel exigant*: adhùc ceſſione,
ſolutione, vel traditione non ſecutâ, videtur,
quod Capitulum hanc cenſuram non incurrat,
etiam ſi petierit: quià verba in materia pœna-
li intelligenda ſunt cum effectu, ut hanc Bul-
lam ponderando, tenet *Bonaccin. de Simon. diſp. 1.
quæſt. 7. §. 3. nu. 3.* & in terminis cenſurarum
Sperell. dec. 20. nu. 15. & 16. & Simoniæ conven-
tionalis *Donat. prax. rer. regular. tom. 2. tract. 1.
quæſt. 26. per tot. Corrad. prax. diſp. lib. 5. c. 9. n. 6.
Pariſ. de confid. quæſt. 1. nu. 142.*

Non autem omnis petitio, & ſolutio, quæ fit
9 à Capitulis, & proviſis eſt illicita: quoniã plu-
res ſunt caſus, in quibus diſpoſitio hujus Bullæ
non intrat: non enim comprehendit Conſuetu-
dines, & ſtatuta, quibus diſponitur, quòd ab
obtinentibus Beneficia, & Canonicatus in Ca-
thedralibus, & Collegiatis Eccleſiis ſolvatur, &
exigatur aliquid, quod non in ipſorum exigen-
tium utilitatem, nec pro ingreſſu, & admiſſione
accipiatur; ſed in aliquos pios uſus cõvertatur:
hoc etenim nullã avaritiæ, ſeù ſimoniæ ſuſpi-
cionem habet, ſed potiùs laudabile eſt, ut tra-
dunt *Pariſ. de confid. quæſt. 58. nu. 28. Monet. de di-
ſtrib. par. 2. quæſt. 18. nu. 54. & 55. Ricc. in prax.
par. 1. reſol. 499. nu. 6. Bonaccin. de ſimon. diſp. 7. qu. 7.
§. 3. nu. 5. Barb. ſuprà Concil. d. c. 14. ſeſſ. 24. nu. 6.
& de Canonic. c. 15. nu. 29. Card. de Luc. de Canonic.
diſc. 10. nu. 10. & diſc. 29. nu. 7.*

Et hinc eſt, quod valet ſtatutum, ſivè Conſti-
10 tutio facta per Capitulum auctoritate Epiſco-
pi, quod proviſi de Canonicatibus, Beneficiis,
vel Præbendis in Cathedrali, ſolvant certam
quantitatem, quæ integrè cedat pro fabrica Ec-
cleſiæ, nihil tamen detur Notariis, Campanariis
& aliis Miniſtris, & officialibus, *Leo theſ. for. Ec-
cleſ. par. 3. cap. 1. nu. 4. Ricc. in prax. d. reſolut. 499.
n. 8. ver. pro cujus Gallemart. collect. in Concil. Trid.
d. cap. 14. ſeſſ. 24. n. 2. verſ. valet Conſtitutio Barb. loco
cit. num. 11.*

Itèm valet Statutum, ſivè Cõſuetudo, quod
11 novitèr receptus, ſolvat tot pro planetis, & aliis
ſupellectilibus ſacris Sacriſtiç, *Graff. dec. aur. par. 1.
lib. 2. c. 96. nu. 49. Tondut. quæſt. benef. tom. 1. cap. 47.
n. 5. 6. & 7.* quià hoc dicitur factum in favorem
cultus Divini, *Pignatell. conſult. 158. num. 10. &
11. tom. 1.* Et hanc conſuetudinem tolerandam
eſſe cenſuit *S. Cong. Epiſcop. & Regular.* in Eccleſia
Matrice receptitia Terrç Padulis Caputaquen.
Diæceſis *die 27. Martii* 1692. referente clar.
mem. Card. Meo Petruccio.

Non tamen tenet, neque ſervanda eſt con-
12 ſuetudo, quâ introductum ſit, quod Canoni-
ci, ſivè alii Presbyteri de Eccleſia, prandium
habere debeant, ut monet *Graff. d. c. 96. d. nu. 49.*
his verbis = *Verùm circà conſuetudinem introductam
à Clericis intèr ſe ipſos, hæc conſtituenda eſt conclu-
ſio. Non valet conſuetudo, quâ Clerici aliquid à Cle-
ricis exigunt, ſpectans ad repletionem ventris, vel
propriam utilitatem, de ſimon. c. ſicut. Hinc inquit
text. in c. Jacobus eod. tit. quod prætextu Conſuetudi-
nis non poteſt exigi prandium à Canonico de novo re-
cepto: verùm benè recipi poſſet conſuetudo, ut petere-
tur planeta, vel Caſula, vel aliquid ſpectans ad Di-
vinum cultum, vel fabricam Eccleſiæ.* Et ideò S.
Congr. Epiſc. in d. Caputaquen. in reſponſione
ad tertium dubium, talem conſuetudinem
abolendam eſſe reſpondit.

Itèm licita, & valida ſunt ſtatuta Eccleſiarũ
12 Cathedralium, Collegiatarum, & Receptitia-
rum, quæ mandant, & diſponunt, quod novi-
tèr recepti, proviſi, & aggremiati, antequàm
de Maſſa communi participent, per aliquod
temporis ſpatium gratis Eccleſiæ inſervire de-
beant, vel quod fructus primi anni, ſint hære-
dis Canonici defuncti, quià hujuſmodi ſtatuta,
nec ſub Decreto Concilii, nec ſub Bulla Pii V.
comprehenduntur, *Garc. de benef. par. 11. c. 5.
n. 138. Barb. de canonic. c. 23. n. 7. & ſuprà Concil. d.
c. 14. n. 4. Gallemart. eod. loc. n. 4. Pignatell. conſult. 30.
n. 10. tom. 3.* & plurìes declaravit *S. Congr. Concilii*,
ut teſtantur *Garc. & Pignatell.* & recentèr in *Au-
dient. 5. Maii* 1696. & *20. Decembr. & 8. Aug.* 1699.

An autèm, quæ hic dicuntur de Canonicis,
14 Beneficiatis, & Præbendatis Collegiatarum
Eccleſiarum Sæcularium, habeant locum in
Monaſteriis, Collegiis, & Eccleſiis Conventua-
libus Regularium, adeò ut hi exigentes aliquã
ſummã in admiſſione, & receptione Novitio-
rum, dicantur illicitè recipere, & ſimoniam cõ-
mittere? Reſpondetur, quod de hoc ſunt text.
in c. non ſatis, in c. veniens, in c. quoniam de ſimon. in
quibus prohibetur expreſsè nè aliquid recipia-
tur, aut exigatur temporale, tàm pro ingreſſu
ad probationem, & ſuſceptionẽ habitus, quàm
pro ipſa profeſſione, quià cum ſint actus, qui
ordinantur ad ſalutem animæ, & perfectionem
charitatis, ſunt invendibiles, & pecunia ſinè ſi-
monia recipi non poteſt: Quo verò attinet ad
abuſus illos, qui ex conſuetudine fiunt circà
apparatus, & ſumptus conviviorum, in ſuſce-
ptione habitus, & profeſſione Regulariũ utriu-
ſque ſexus, & alia dona, quæ cum exactione,
ſeù pacto expreſſo, vel tacito, quaſi extorquen-
tur à Regularibus, tanquàm corruptela ſub
pœna excõmunicationis quo ad perſonas par-
ticulares, & ſuſpenſionis quo ad Capitula re-
probatur talis Conſuetudo in *Extravag. 1. de
ſimon.* niſi liberalitèr, & ſpontè dentur. Ideòque
expenſæ, quæ in profeſſione ſunt neceſſariæ de-
bent taxari ab Epiſcopo, ut talis corruptela re-
moveatur, *Gavant. in Manual. verb. Monialiũ pro-
feſſio n. 25. Donat. prax. rer. regular. tom. 4. tract. 12.*

*quæſt.*21. *n.*3. & iterùm dicam infrà.

Verùm Conſuetudo, quæ in Monialium do-
16 tibus jam obtinuit, damnari non poteſt, tum
quià non exigitur temporale pro ſpirituali, tan-
quàm pretium, ſed ſolùm requiritur tanquàm
conditio, ut dotem Moniales ſecum deferant
pro earum neceſſaria ſuſtentione, nè Monaſte-
ria acceſſu novarum perſonarum graventur,
tùm quià talis Conſuetudo Decretis, & Apo-
ſtolicis Conſtitutionibus expreſsè approbata
reperitur, ut jam dixi *tom.* 1. *tit.* 11. *ad form.* 7.
*nu.*10. & 11.

In Religionibus autèm Virorum, licèt pro-
17 babilis ſit nonnullorum DD. opinio, quod ubi
adeſt Conſuetudo, & Monaſterium ſit inops
non ſolùm poſſit recipi id, quod pro victu, &
veſtitu neceſſarium eſt tempore probationis, &
quod merè voluntariè, & ſpontè offertur à vo-
lentibus ingredi religionem, ſed etiam de eo pa-
ciſci tempore profeſſionis titulo neceſſariæ ſu-
ſtentationis, & indigentiæ Monaſterii, quos re-
fert, & ſequitur *Pirhing. in jus can. lib.* 5. *tit.* 3.
nu. 59. & 60. nihilominus de hac opinione in
praxi valdè eſt dubitandum, quià canones ſu-
18 prà allegati indifferenter prohibēt aliquid exi-
gi etiam prætextu paupertatis, ut habetur in
d. c. quoniam de ſimon. & pactiones fieri ut in *d. c.
non ſatis*, & in citata *Extravag.* 1. *de ſimon.* & *D.
Th.* quem pro ſe allegat *Pirhing.* 2. *qu.* 100. *ad* 4.
admittit quidem, quod poſſit recipi aliquid pro
victu perſonæ recipiendæ, ſi Monaſterium ſit
tenue, ſed negat quod ſit licitum recipere, vel
dare ex pacto pro receptione, & ingreſſu.

Nec dici poteſt, quod id, quod recipitur,
19 non recipiatur pro pretio admiſſionis, ſed pro
indigētia: quià ut dicatur pactio illicita ſaltèm
præſumptiva, ſufficit quod fiat occaſione ad-
miſſionis: ideòque recedere non debemus à
juris diſpoſitione, prout in his præciſis terminis
reſpondit *S. Congreg. concilii in una Leodien.* in qua
cum PP. Carmelitani Leodii dubium propo-
ſuiſſent, & declarari inſtetiſſent = *An in receptio-
ne Novitiorum licitum ſit, exigere ab eis, vel eorum
Conſanguineis aliquam ſummam ultrà menſuram ali-
mentorum, etiam titulo eleemoſynæ, & à ſpontè dan-
tibus*, *S. Congr. die* 9. *Febr.* 1697. dubio in plena
Congregatione propoſito, reſpondit = *ſervetur
diſpoſitio juris* = de qua reſolutione nefas eſt du-
bitare, quià illam habeo ſubſcriptam manu
Em. olim *D. mei Card. Petrucci*, tunc temporis
20 unus ex Judicibus illius ſapientiſſimi Tribuna-
lis. Quapropter quià in hac materia debemus
tutiorem viam capere, nè detur occaſio ſcan-
dali; Regulares ab hujuſmodi pactionibus de-
bent abſtinere, & de his, quæ Concilium Trid.
concedit contenti eſſe, non enim in jure ſubſi-
ſtit, quod canonibus prædictis poſſit per con-
trariam conſuetudinem derogari, quià jura la-
bem ſimoniacam vetantia, cum ſint juri Divi-
no conformia per non uſum tolli non poſſunt,
ut advertit *Pariſ. de confident. quæſt.* 38. *n.* 33. *Na-
varr. conſil.* 1. *nu.*6. *de ſimon.*

Et Eccleſiaſtico interdicto ſubjectum denunciamus.

21 Ob cauſam expreſſam hic in formula, Capitu-
lum declaratur ſuppoſitum interdicto, quià ex-
communicari non poteſt, licèt perſonæ Capi-
tuli particulares excommunicationem Papæ,
reſervatam inciderint, *Pariſ. de reſign. lib.* 5.
*qu.*6. *n.*210. *Sayr. de cenſur. lib.* 1. *c.*8. *n.*20. & 21.
quod quidem interdictum æquiparatur ſuſpen-
ſioni, cujus relaxatio, excepto mortis articulo,
Pontifici reſervata eſt, ut in d. Bulla cavetur
expreſsè, & advertunt *Leo theſ. for. Eccleſ. pa.* 3.
*c.*1. *n.*5. *Gallemart. collect. in Concil. Trid. d. c.*14.
*ſeſſ.*24. *de refor. n.*4. Ideòque tamdiù à celebratio-
ne divinorum abſtinere debebit, donèc reſtitu-
tionem à Romano Pontifice meruerit obtine-
re, aliàs enim interdictum non ſervantes Cano-
nici, & Capitulares, efficerentur irregulares à
ſolo Papa diſpenſandi, *Pariſ.* loco citato *n.*211.
& *ſeqq.*

Epiſcopus verò ſi d. Conſtitutionis fieret
22 transgreſſor, à Pontificalibus eſt ipſo jure ſu-
ſpenſus: quâ ſuſpenſione durante, licèt Pontifi-
calia exercere non poſſit, tamèn abſquè incurſu
irregularitatis poteſt celebrare miſſam, ſaltèm
privatim: de ſolemni enim dubium eſt, *Sayr. de
cenſur. lib.* 4. *cap.* 16. *à num.*26. *cum ſeqq.* ubi ple-
nè quæſtionem examinat *Barb. in c.* 2. *nu.*15. &
16. *de offic.*, & *poteſt. jud. deleg. in* 6. *ibiquè Paſſe-
rin. nu.*15. Cum autèm Epiſcopus ab ingreſſu
23 Eccleſiæ interdictus eſt, non poteſt interdicto
durante in Eccleſia celebrare, nequè privatim,
nec Sacramenta miniſtrare, nec aliquem in ea
Sacri Ordinis actum exercere, nec audire divi-
na officia, nec pſallere, nec orare, nec ſepeliri
ſi interim moritur; ſed ſolùm extrà Eccleſiam
privatim poterit celebrare, *Sayr. de cenſur. lib.*5.
24 *cap.* 9. *nu.*21. & 22. *Paſſerin. loco cit. num.* 13. Si
autèm eſſet ſuſpenſus, & ſolemnitèr populum
benediceret per hæc verba = *ſit nomen Domini be-
nedictum*, irregularitatem incurret, *Sayr. de cen-
ſur. lib.* 4. *c.*16. *nu.*16.

De

Digitized by Google

De Irregularitate in particulari §. Unico.

De Irregularitate contenta in c. de cætero 11. de homicid.

QUanquàm diſpoſitio hujus text., & aliorum antiqnorum canonum, ideſt *c. ficùt Sacerdotes 2. qu.7. c. nullus clericus il 2. c. bis à quibus 23. quaſt.8.* ſit moderata, & hodiè poſſint Clerici in judicio laicos malefactores pro iniuriis ſibi illatis aecnſare, & accuſationem proſequi, cum proteſtatione tamen, citrà pœnam ſanguinis, iuxtà permiſſionem indultam à *Bonifacio VIII. in c. prælatis de homic. in* 6. nihilominùs, vel quià dictam proteſtationem accuſando, & quærelando omittunt, vel formam debitam ibi præſcriptam non ſervant: ſæpè irregularitatem incurrunt. Quarè ſi opus ſit illam denunciare v.g. in caſu ſequenti, Decretum modo hic expreſſo concipi poterit.

Decretum denunciationis irregularitatis.

FORMVLA VNICA.

ATtentis relatione, & iuribus exhibitis per noſtrum Prom. Fiſcalem, *ex quibus conſtat* Presbyterum N. querelam criminalem *pro delicto mortem, & mutilationem merente* in Tribunali ſæculari N. contrà N. malefactorem expoſuiſſe, *nullâ ſervatâ formâ c. prælatis de homic. in* 6. & prædictum accuſatum pœnam ultimi ſupplicii, vigore ſententiæ Judicis luiſſe (vel mutilatum fuiſſe) declaramus ipſum Presbyterum N. accuſatorem, & querelantem irregularitatem incurriſſe, *& irregularem eſſe denunciamus*, & eidem, & quibus intereſt hoc noſtrum Decretũ intimari mandamus.

N. Epiſc. (ſive Vic.) N.

N. Actuarius.

SUMMARIUM.

1 *Clericus de accuſatione criminis porrecta in Tribunali laico, inquiri non debet, niſi conſtet ex actis.*

2 *Clericus porrigens querelam in Tribunali laico ſinè proteſtatione, non fit irregularis, quandò crimen mortem, aut mutilationem de jure non meretur.*

3 *Clerici criminalitèr accuſantes ad vindictam, morte, vel mutilatione querelati ſequutâ, incurrunt irregularitatem non obſtante proteſtatione, vel ſi illam omitterent ex oblivione.*

4 *Clerici, ut querelare licitè poſſint, debent accuſationem exponere pro ſe, vel ſuos, actione civili, & præmiſſâ proteſtatione, & n.5.*

6 *Datur forma accuſationis, cum proteſtatione.*

7 *Proteſtatio debet fieri in ſcriptis.*

8 *Proteſtatio eſt facienda in cauſis criminalibus, tàm in levibus, quàm gravibus delictis, & n.9.*

10 *Non exigitur proteſtatio, quandò querela porrigitur in Tribunali Eccleſiaſtico.*

11 *Proteſtatio facienda eſt etiam à laicis, ut evadant irregularitatem.*

12 *Clericus querelans ſine proteſtatione, ſi fiat irregularis, antequàm declaretur à Judice, debet moneri an aliqua poſſit competere defenſio.*

13 *Damnati ad Triremes, an, & quando evadant irregulares, oſtenditur, & n.14.*

15 *Clerici Sæculares, vel Regulares recurrentes in ſuis cauſis ad Judices laicos, quandò evadant irregulares, oſtenditur, & n.16.*

17 *Comitans homicidam, non efficitur irregularis, quandò ignorantèr facit.*

18 *Petens veniam, aut abſolutionem, non fatetur delictum, ſed cenſetur petere ad cautelam.*

ADNOTATIONES.

E*X QVIBVS CONSTAT*. Antequam Ordinarius ad hanc declaratoriam procedat,
1 debet ſibi per exhibitionem Proceſſus, vel ejus copiam authenticam, in quo adſit querela nomine Clerici porrecta, de corpore delicti conſtare: non enim ſufficeret, quod de hoc eſſet diffamatus, vel teſtes de auditu deponerẽt: nàm hæc indicia ad hunc effectum infirma ſunt ex mox dicendis.

Pro delicto mortem, & mutilationem merente.

2 Hoc exprimitur in formula, ad indicandum, quod querela, ſivè accuſatio, quæ porrigitur à Clerico in foro ſæculari cõtrà malefactorẽ ſinè proteſtatione injuncta in *d. c. prælatis*, ad effectũ incurrendi irregularitatem, debet eſſe pro delicto qualificato, quod mereatur ſententiã ſanguinis: nàm ſi querela eſſet de crimine levi, quod pœnam mortis, vel mutilationis de jure nõ meretur, omiſſio proteſtationis irregularitatẽ non induceret, etiamſi Judex excedens limites juſtitiæ, accuſatum ad mortẽ, vel mutilationẽ manus damnaret, vel reus ſponte crimen mor-

morte dignum fatens, ſententiam ſanguinis pa-
teretur, ut de communi tradunt, *Graſſ. de effect.
clericat. effect. 12. n. 19. Barb. in d. c. prælatis de homic.
in 6. n. 12. Paſſerin. ibid. n. 6. Pirbing. in jus can. lib. 5.
tit. 12. n. 110. Bonaccin. de irregularit. diſt. 7. q. 4. n. 7.*
Nullâ ſervatâ formâ &c. Duplici modo Cleri-
3 ci criminalitèr agendo in foro laico irregulari-
tatem (morte, vel mutilatione querelati ſe-
quutâ) incurrere poſſunt, & de facto incurrunt.
Primò, quandò agunt directè ad vindictam pu-
blicam, ſeù pœnam accuſati, ſivè tanquàm ac-
cuſatores, ſivè tanquàm teſtes, licèt hoc faciant
cum proteſtatione citrà pœnam ſanguinis: quià
tunc talis proteſtatio vana eſt, & inutilis. Se-
cundò quandò omittunt proteſtationem ex-
preſſam, licèt ex oblivione, ut de primo caſu
*Graſſ. d. effect. 12. n. 9. Pirbing. loco citato nu. 101.
Rayndal. obſer. crim. to. 1. cap. 10. §. 8. n. 86. & 88.*
& de ſecundo *Barb. in d. c. prælatis n. 9. Sayr. de
cenſur. lib. 6. cap. 18. n. 3. Guazzin. jun. ad defenſ.
animar. lib. 2. cap. 45. n. 88. Raynald. loco cit. n. 84.
Bonaccin. de irregular. diſp. 7. qu. 4. n. 8.*
Ideòquè ut ſinè metu, & periculo irregula-
4 ritatis valeant malefactores accuſare, tria de-
bent concurrere ſcilicèt, quòd querela expona-
tur pro cauſa propria; quòd judicium criminis
intentetur actione civili; & quòd præmittatur
proteſtatio. Dicitur autèm cauſa propria, non
ſolùm ſi offendatur in perſona, vel bonis pro-
priis, aut ſuæ Eccleſiæ: ſed etiam ſi Clericus of-
fendatur in perſona, & bonis ſuorum Conſan-
guineorum, v. g. Parentum, vel fratrum, pro
quibus præmiſsâ proteſtatione, querelare po-
teſt, *Ricc. in prax. tom. 1. reſol. 464. nu. 3. & deciſ.
Cur. Archiep. 136. n. 6. par. 2. Paſſerin. in d. c. præ-
latis n. 7. Raynald. loco ſuprà cit. n. 80.*
Secunda conditio ſcilicèt, quòd criminale
5 judicium Clericus non intentet, ſed civile, for-
malitatem tantùm actionis importat: quià li-
cèt crimen de jure ſit puniendum pœnâ mor-
tis, ſeù mutilationis in vindictam publicam,
& pro communi bono, & accuſans hoc ſciat, &
criminalitèr ſit agendum contrà delinquentem
tamèn Clericus denuncians, vel accuſans non
debet hoc intendere, ſed actionem de crimine
intendere debet, ut civilem, petendo emendam
fieri, vel ſibi provideri, ut dicitur in *d. c. præ-
latis*: licèt enim offenſus remittere debeat ran-
corem, & odium, non tamèn tenetur remittere
id, quòd pertinet ad ſui, & bonorum ſuorum
defenſionem, & conſervationem, nequè jus de-
nunciandi, & accuſandi apud Judicem, *gloſ. in
d. c. prælatis verb. emendam. Barb. n. 11. Paſſerin. n. 12.*
Tertia conditio, quæ eſt proteſtatio expreſ-
6 ſa, poſt expoſitam querelam, ſeù denunciam de-
licti ſic poterit, & debebit impleri. *Peto ideò
civilitèr coràm Dominatione Veſtra ſatisfactionem,
& emendam (vel reſtitutionem) mihi ad. N. qui
injuriam, & damnum intulit exhiberi, & provideri,
nè contrà me, vel meas talia de cætero præſumantur:
proteſtorque, me nullâ ratione intēdere vindictam, ſeù
pœnam ſanguinis, mutilationem, vel mortem d. accu-
ſati. ſed injuriæ, & damni illati æſtimationem.*
Hæc proteſtatio facta in limine accuſationis,
7 ſeù antè ſententiam Judicis ad evitandam irre-
gularitatē prodeſt in foro externo, etiamſi fiat
animo ficto, deſiderando ſcilicèt internè vindi-
ctam, ut volunt *DD.* ſuprà citati: qui & ſi dicant
etiam, quòd non ſit neceſſarium, ut proteſtatio
fiat in ſcriptis, & quòd ſufficiat verbalis expreſ-
ſa: nihilominùs in praxi ſequendum eſt bonum
conſilium *gloſ. in d. c. prælatis verb. proteſtando*, ubi
dicit, quòd pro cautela fiat de hoc publica ſcri-
ptura: & quidem rectè monet; nàm cum requi-
ratur certa forma, illam ſervatam fuiſſe conſta-
re debet in foro externo (quidquid ſit in foro
animæ) ad hoc, ut Clericus querelans moleſta-
ri non poſſit, & hoc approbant quoque *Sayr, de
cenſ. lib. 6. d. c. 18. n. 6. in fin.* & alii ab eo allegati.
Portò licèt DD. ſuprà allegati in §. *Hoc ex-
8 primitur*, de magis communi firment, quòd in
delictis levibus dicta proteſtatio non ſit neceſſa-
ria ejuſque ommiſſio, querelantē irregularem
non faciat: adhùc mihi videtur, quòd in omni-
bus delictis criminalitatem involuentibus ſit
adhibenda: moveorque ad ità ſentiendum ex
verbis textus ibi = *Qui de laicis, ſuis malefactori-
bus querelam penès ſæcularem Judicem deponentes,
petunt emendam ſibi fieri, & provideri, nè contrà eos
talia de cætero præſumātur, proteſtando expreſſè, quod
ad vindictam, ſeù pœnam ſanguinis non intendunt, im-
putari non debet: quamvis aliàs in tali caſu de jure
debeat pœna ſanguinis irrogari*: hæc inquam verba
textus univerſalia ſunt, & implicant caſus leves
minùs dubios, & explicant graves magis dubi-
9 tabiles, per dictionem illam, *quamvis. Barb. dict.
304.* quæ æquipollet dictioni *etiam*, quà utitur
gloſ. in *verb. prælatis* ubi ait = *ſivè pœna irregula-
ritatis poſſunt Clerici de ſuis malefactoribus conqueri
coràm Judice ſæculari*, etiam *de criminibus, ex qui-
bus debetur pœna ſanguinis expreſſè proteſtando, quod
ad pœnam ſanguinis non intēdunt*, & ſic tùm ex uni-
verſalitate verborum textus, tùm ex ſenſu, &
explicatione *gloſ.*: proteſtatio adhibēda eſt, tàm
in levibus, quàm in gravibus delictis, ſaltèm ad
cautelā, & ſivè Clericus ſit accuſator, ſivè teſtis.
Non tamen exigitur, quandò querela por-
10 rigitur in Tribunali Eccleſiaſtico, quià Judex
Eccleſiaſticus non poteſt procedere ad ſenten-
tiam mortis, vel mutilationis, etiam ſi deli-
ctum ſit valdè enorme, ita ut accuſatus pœnâ
degradationis ſit puniendus, *Paſſerin. in d. c. præ-
latis Pirbing. loco ſuprà cit. nu. 110.*
Hanc autèm proteſtationem ad effugiendā
11 irregularitatem debent facere ètiā laici: nam
hi accuſantes de crimine digno morte, vel mu-
tilatione, licèt nō peccent, tamèn ſinè proteſta-
tione irregularitatē incurrunt ex defectu perfe-
ctę lenitatis, ut ajunt *Nav. in manual. c. 27. n. 213.
in fin.* cū aliis, quos referūt, & ſequuntur *Paſſerin.
loco cit. n. 29. Pirbing. n. 108.* Undè non poſſent ad
ordines promoveri, niſi obtinerēt diſpēſationē.
Et irregularem eſſe denunciamus. Denunciatio
12 irregularitatis incurſę, facienda eſt, tàm in caſu
formu-

by Google

formulæ, quotiès eveniat,quàm in aliis,in qui-
bus irregularitas eſt publica, & notoria, & ta-
men Clericus irregularis, monitus ab Ordina-
rio, non ſe abſtinet ab exercitio ordinum; vel
alio modo contemnit: eſt tamèn antèquam
denuncietur citandus, *ad dicendum cauſam quarè*
non debeat irregularis declarari ob talem cauſam,
quandò aliqua defenſio facti, vel juris poteſt
competere; ſecùs autèm quandò incurſus eſt
certus, & defenſio nulla competit, proùt in
caſu figurato in formula.

Quòd exemplificari poteſt in damnato ad
13 Triremes, qui licèt, ut plurimùm irregularis
evadat: non tamèn hoc accidit ſempèr, ideò-
que, hic non eſt reputandus,nec denunciandus
irregularis, niſi priùs fuerit citatus, & auditus.
Et quamvis plures *DD.* velint abſolutè, quòd
damnati ad Triremes efficiantur infames, &
irregulares, quos refert, & ſequitur *Ciarlin.*
controv.207.n.53. horum tamèn opinio non eſt
pacifica,cum contrariam ſententiam tueantur
Ricc.dec.119.par.1.Pac.Jord.elucubr.tom.2.lib.10.
tit.21.nu.85. & quatenùs verior eſſet, non eſt
recipienda, niſi unum de duobus concurrat,
videlicèt:vel quòd damnatus ad Triremes actu
remigaverit, juxta Decretum S.Congreg.S.Of-
ficii emanatum anno 3635. tempore *Urbani*
*VIII.*quo ſtatuitur, quòd Presbyteri tàm ſæcu-
lares, quàm Regulares damnati ad Triremes,
ſi actu Remiges fuerunt non habilitentur ad
exercitium Ordinũ, quòd per extenſum refert
Nicol.lucubr.can.lib.5.tit.12.§.13. vel quòd de-
lictum, pro quo damnatus fuit, de jure infa-
miam habeat annexam, aliàs enim hoc genus
pœnæ,nõ irrogat infamiam, niſi cauſa eam gi-
gnens præcedat, proùt prædictas pugnantes,
opiniones conciliando, latè firmat *Raynald.*
obſer. crimin. addit. ad cap. 8. §. 1. num.45. per tot.
*poſt tom.2.*quem allegavi, *par.1. tit.4. ad form.9.*
nu.6.

Et hinc eſt, quòd præciſis his circumſtantiis
damnatus ad Triremes peractâ pœnitentiâ, ſeù
adimpletâ pœnâ, poſſet ad exercitium ordinũ
reſtitui, vel ad eos etiam Sacros, & ad Digni-
14 tates promoveri, abſquè diſpenſatione Apo-
ſtolica *ut in praxi ſemel ſervaſſe teſtatur, Pac.Jord.*
*d.n.85.*tùm quià infamia facti, quæ indè oritur,
non inducit irregularitatem, etiamſi damna-
tus ſit infamis ob publicitatem criminis, ut
tradunt *Garc. de benef. par.7. cap. 8. num.64. &*
duob. ſeqq. Bonaccin. de irregularit. diſp. 7. quæſt.3.
punct.1. nu.5. & 7. Nicol. lucubr. can. lib.5. tit.12.
nu.5.verſ.limita tertiò: tùm quià per triennalem
vitam laudabilem aboletur, & bona fama re-
cuperatur quo ad omnia, *Barb. de offic. Epiſc.*
alleg. 43. nu.23. Pac. Jord. elucubr. tom. 3. lib.14.
tit.17.nu.111. tùm demùm, quià in ea Epiſco-
pus diſpenſat, *Navar. in manual. cap.27. nu.204.*
Gavant.in manual.verb.irregularitas n.27. Verum
eſt tamèn, quod in hoc, Ordinarii arbitriũ pru-
dentèr adhibendum eſt,& rarò in promovẽdo.

Itèm exemplificatur in Clericis,tàm Sęcula-
15 ribus quàm Regularibus, qui in ſuis cauſis re-
currunt ad Judices, & Principes Sæculares: hi
etenim cum excommunicationem contentã in
Bulla Cænæ incurrant; licèt ſi poſt recurſum
exerceant ordinem ſolemnitèr, vel miſſam ce-
lebrent, evadant irregulares, proùt de Regula-
ribus reſpondit S. Congr. Immunitatis in una
Ulyſſiponen. 6. Nov. 1688. lib. Decr. Martell. pag.
373.& de Clerico Sęculari in *Alatrina 29. Apri-*
lis 1704. lib.3. Dec.Vallem. pag 576. non ſunt ta-
men reputandi, nec denunciandi irregulares;
niſi quandò ex eorum recurſu ſequatur impe-
dimentũ juriſdictioni Eccleſiaſticæ, executioni
mandati Rotalis, vel litterarum apoſtolicarũ;
aut alio modo Judex,vel Princeps laicus appo-
nit manus,& auxilium præſtat;ut in *d.Alatrina*,
in qua Clericus brachium Sæculare obtinuit
prò capienda poſſeſſione Beneficii: aliàs enim
16 irregularitatem non incurrerent: quià ſolus affe-
ctus recurſus, niſi ſequatur effectus, non puni-
tur,ad tradita per *Card.de Luc.miſcellã.diſc.17.n.9.*

Itèm in eo, qui comitatur homicidium: nã
hic,licèt regularitèr,irregularitatem incurrat,
regula procedit quandò comitans, comitatur
ad cædem patrandam,& paratus eſt opem ferre
licèt poſteà actu nõ operetur nec educat arma,
quià ex ſola ejus præſentia aggreſſor fit auda-
cior ad occidendum; & ſic dicitur aliquo mo-
do influere in homicidium: non autèm quãdò
comitans ignorat, homicidam procedere ad
occidendum, & alia de cauſa eum comitatur,
& præſens invenitur homicidio; nam tunc,
quià illud nec voluit, nec cooperator extitit,
ex ſola præſentia, vel ex eo ſolùm, quod non
17 impedivit, non efficitur irregularis, ut tradunt
Navar. conſil.7. n.1.& 2.& conſil.23.n.2.de homic.
Bonaccin.de irregular.diſp.7.quæſt.4.punct.8. nu.36.
Pirbing.in jus can. lib.5. tit.12. nu.41. & 42.

Itèm exemplificatur in eo, qui non occidit,
neque fuit in culpa; ſed veniam, vel abſolutio-
nem,aut diſpenſationem petiit ad cautelam, ex
hoc enim non probatur, quod petens veniam,
abſolutionem, aut diſpenſationem,ſit in culpa,
vel excommunicatus, aut irregularis, ſeù im-
18 pedimentum habeat, licèt ſi non peteret ad
cautelam, ſed ſimplicitèr, præſumatur contrà
petentem, *c.exhibita ibiquè gloſ.de homic.Innoc. in*
c.2.de ordin.cognit. nu.9. Graff. dec.aur. par.2.lib.2.
c.19. nu.57. & 58. Rot. coram Manzaned. dec.148.
n.9. Imò ex eo, quod quis fuit abſolutus ab ex-
communicatione, non probetur fuiſſe excom-
municatum, quià fuit forſan abſolutus ad
cautelam, tenet *Lazar.quæſt. can. ſect.4. quæſt.16.*
n.16. in fin.

FOR.

Digitized by Google

FORMULARIUM
LEGALE PRACTICUM
FORI ECCLESIASTICI
TITULUS IV.

De Cenſuris in jure latis contrà Moniales.

CUM de Cenſuris, quæ Clericos, & alios Viros Religioſos ligant, ſuprà actum ſit, congruum & cohærens eſt, ut de cenſuris, & inhabilitatibus, quæ fæminis Religioſis honores, & officia præpediunt, videamus; ſummatim tamen juxtà inſtitutum operis.

De Excommunicatione. §. I.

De excommunicat. contenta in Extravag. I. de ſimon.
EXCOMMUN. I.

SUMMARIUM.

1 *Referuntur verba extravag. I. de ſimon.*
2 *Referuntur interpretationes DD. ſuper intelligentia, & uſu d. extravag. & nu. 3. 4. & 5.*
6 *Bona Novitiæ nolentis profiteri, vel mortuæ antè profeſſionem, ſunt reſtituenda hæredi, non obſtante contrariâ conſuetudine.*

ADNOTATIONES.

AD evitandum ſimoniæ crimen, quod occaſione ingreſſus in Religionem cum fi-
1 delium ſcandalo, & damno committebatur, *Urbanus* IV. in hac extravag. (pœnis in Jure ſtatutis in ſuo robore relictis) diſtrictius inhibuit Superioribus Monaſteriorum, tàm mariũ, quàm mulierum per hæc verba = *nè tàm à maribus, quàm à mulieribus volentibus ingredi eorum Religiones, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Domus, ſeù loca, in eorundem perſonarum receptione, aut antè vel poſt illam, quoſcunque paſtus, prandia, ſeù cenas, pecunias, localia, aut res alias, etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeù quemvis pium alium uſum deputata, vel deputanda, directè, vel indirectè petere, vel exigere quoquomodo præſumant, &c. Illa dumtaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes purè, & ſpontè, & plenâ liberalitate omnique pactione ceſſante dare, vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, & Domibus hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licitè recepturi. Nos enim qui ſecùs egerint, ſi ſint ſingulares perſonæ, tàm dantes, quàm accipientes hujuſmodi, excommunicationis, ſi Capitulum, vel Conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere: à quibus præterquàm in mortis articulo abſolvi nequeant abſquè Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali.* Hæc ibi.

In interpretanda Conſtitutione hac, ſi eſſent
2 attẽdenda *DD.* modernorum dicta, hodiè otioſa penitùs redderetur: plures enim eorum dicunt, quod recipientes pro ſuſtentatione ingreſſuri non incurrant cenſuram, & hos refert, & ſequitur *Bonaccin. de excom. in particular. diſp. 2. pun. 29. n. 4.* alii autèm dicunt, quod talis opinio poteſt ſalvari, quandò Monaſterium eſt inops, prout vidimus ſuprà in *tit. de interdict. form. ult.* alii dicunt, quod ad incurrendam hanc cenſuram, requiritur, ut datio, vel receptio fiat ex pacto pro ingreſſu in Religionem, quos ſequitur *Pelizar. de monial. c. 8 nu. 17.* & tamen ex verbis extravag. ſuprà recitatis hoc non percipitur: quià Pontifex non dicit = *pro earundem perſonarum receptio-*

ceptione, prout neceſſarium eſſet, quod diceret,
ad inducendā hanc cauſam finalem, ſed dicit,
quod nihil illorum, quæ ibi expreſſa fuerunt
3 recipiatur = *In earundem perſonarum receptione*: ex
qua dictione *in* inducitur, & indicatur tempus
& occaſio potiùs, quàm cauſa finalis: adeò ut
mens Legiſlatoris fuerit, quod nullo modo ex
pacto, recipi poſſint prandia, dona, & jocalia
occaſione ingreſſus in Religionem, quamvis
non reciperentur prò illius pretio, ut patet ad
ſenſum: alias enim inutilis prorſus fuiſſet proviſio extravagantis, & nihil ampliùs diſponeret,
quod jus commune diſponit, *tot. tit. de ſimon.* alii
dicunt, quod cēſura non incurratur, niſi ſequatur profeſſio recepti, ſeù receptæ, & hos ſequitur cum Bonaccina *Barb. in hac extravag. n. 3.* &
tamen Pontifex actum completū profeſſionis
contemplavit, ſed receptionis, ut patet ibi = *in
earundem perſonarum receptione, aut antè, vel poſt
illam*, & ſic ad incurrendam hanc cenſuram
ſufficit, quod dona, & alia ſuprà prohibita, fuerint data, & recepta tempore ingreſſus, & acceptationis, & receptionis, qui eſt actus ſub
cenſura prohibitus, & in ea conſumatus, ut
ipſe *Bonaccin.* ſibi contrarius dixit in *cenſur. bull.
Cænæ diſp. 2. quæſt. 2. punct. 4. n. 3.* nec expectatur
profeſſio recepti, cum Cenſura hæc non maneat in ſuſpenſo, prout maneret cum abſurdo,
ſi aſſertum *Barboſæ*, *&* *Bonaccinæ* verum eſſet.

Alii demum laxiores ajunt, quod hæc Extra-
4 vag., vel non fuit uſu recepta, vel in deſuetudinem abiit, & hos referunt, ſed non ſequuntur
*Bonaccin. primo loco cit. & Donat. prax. rer. regul.
tom. 4. tract. 12. quæſt. 21. n. 1.* quod eſt aſſertum
erroneum, & prorſus inſubſiſtens: quià cum
reperiatur inſerta in Sexto Decretalium, & ſolemnitèr publicata, habet vim legis, & ſenten-
5 tia contrà eam lata eſt ipſo jure nulla, ut advertit *Medic. tom. 1. tit. de legib. & ſtat. par. 1. qu. 3.
num. 20.* imò cum in *Conſtit. 40. Alexandri Papæ
VII.* & in Edictis *Innoc. XI. anno 1676. & 1684.
& Innoc. XII. anno 1692.* in Urbe publicatis,
prohibeantur expreſsè monialibus ea omnia,
quæ continentur in hac extravagante, ſub pœnis privationum officiorum, vocis activæ, &
paſſivæ ipſo facto incurrendis, videtur tacitè innovata.

Quarè Ordinarii locorum in eorum Diæce-
6 ſibus, curare debent exemplo Epiſcopi Urbis,
& Orbis, quod moniales, ſervent diſpoſitionē
hujus extravagantis, & ad tollendos abuſus, &
removenda illicita, quæ turpe lucrum ſapiunt,
& modeſtiæ religioſæ adverſantur, ipſi taxent
expenſas, quæ neceſſariæ ſunt in receptione habitus, & tempore profeſſionis, prout monent
*Gavant. in verb. monialium profeſſio n. 25. Tambur.
de jur. Abbatiſſ. diſp. 6. quæſt. 1. nu. 3. Donat. prax.
rer. regul. tom. 4. tract. 12. d. quæſt. 21. num. 3.* &
ità ceſſabunt ſcandala, & pericula incurſus
cenſurarum.

Itèm quod in caſu egreſſus alicujus Novitię
nolentis profiteri, vel intrà annum probationis
decedentis, bona omnia, quæ tempore ingreſſus detulit, ſeù Dotem jam ſolutam ſub pœna
anathematis hæredibus Novitię reſtituantur, ut
Concil. Trid. jubet *c. 16. ſeſſ. 25. de regul.* non
7 obſtante conſuetudine, ſeù uſu contrario non
reſtituendi *ut S. Congr. Concilii reſpondit Epiſcopo,
Eugubino 26. Nov. 1650. lib. dec. 19. pag. 94.*

De excommunic. contenta in Clement. attendentes de ſtat. monac. EXCOM. II.

SUMMARIUM.

1 *Referuntur verba* Clementinæ attendentes de ſtat. monac.
2 *Moniales impedientes munus Viſitationis, excommunicationem ipſo jure incurrunt.*
3 *Intellige ſi priùs fuerint monitæ ut deſiſterent.*
4 *Datur formula monitionis, & nu. 5.*
6 *Moniales non deſiſtentes ab impedimento, non ſunt excommunicandæ collectivè, ſed nominatim, cum clauſula hic data.*
7 *Si omnes Moniales ſint culpabiles, quomodo ſint denunciandæ, oſtenditur.*

ADNOTATIONES.

De hac cenſura aliqua dicta ſunt ſuprà in
tit. de excom. ad form. 37. §. Si autem agere-
1 *tur*: hic autèm ibi prætermiſſa addenda erunt.
Textus igitur in §. *Unico* hæc habet = *ſi quis
verò Viſitatores ipſos (ideſt Monialium) in præmiſſis impedire præſumpſerint, ſeù aliquo præmiſſorum,
niſi moniti reſipiſcant, ipſo facto excommunicationis
ſententiam ſe noverint incurſuros, privilegiis ſtatutis, & conſuetudinibus quibuslibet in contrarium
minimè valituris.*

Ex hac generali textus locatione, non tan-
2 tùm Viri cujuſcunque conditionis Viſitatores
impedientes, ſed & ipſæ moniales comprætenduntur, & pœnæ excommunicationis, ſi Viſitatorum munus impediant ſubiiciuntur, ut
tradunt communitèr, *Bonaccin. de cenſur. in partic. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 4. nu. 8. Barb. in d. Clem.
attendentes num. 6. Pelizar. de monial. c. 8. num. 19.
Tambur. de jur. Abbatiſſ. diſp. 14. quæſt. 8. nu. 4.*

Et licèt hæc cenſura ſit latæ ſententiæ, non
3 tamen incurritur, ſtatim ac fuerit oppoſitum
Viſitationi impedimentum: ſed requiritur,
quod Viſitator priùs moneat impedientes, ut
deſiſtant ab impedimento, qui ſi non deſiſtant
ſtatim incurrunt, *gloſ. in dict. clemen. verb. impedire Navar. in manual. cap. 27. nu. 140. Bonac. loco
cit. num. 4. Pelizar. de monial. cap. 10. qu. 11. n. 81.
Tambur. de jur. Abbatiſſ. diſp. 14. quæſt. 8. num. 3.*
monitio autèm ſic poterit concipi.

FOR-

FORMVLA MONITIONIS.

MOneantur infraſcripti in termino peremptorio trium dierum, quorum primus eis aſſignatur ad deſiſtendum ab impedimento præſtito Viſitationi Monaſterii monialium N. & impedire ceſſandum: ſecundus, quatenus ab impedimento non ceſſent, ad dicendum cauſam quarè de-
4 clarari, & denunciari non debeant excommunicati: & tertius ad videndum contrà ſe ipſos decerni, & relaxari Cedulones, eis ampliùs non monitis.

N. Viſitator.

N. Actuarius.

Monendi.

N. N.
N. N.
N. N.

4 Et generalitèr omnes alii, qui d. impedimentum præſtiterunt, vel ut daretur, conſenſum, aut auxilium dederunt.

Si impedientes Viſitationem, Viſitatori noti
5 ſint, eos moneat judicialitèr, & ſpecialiter ut ſuprà: at ſi certò ſibi non conſtet, qui ſint, ſufficit, quod antè declaratoriam moneat generalitèr per affixionem, ut volunt *gloſ. & DD. mox* ſuprà citati: ſi autem impedimeutum proveniat ex parte Monialium, & moneri perſonalitèr non ſinant, monendæ erunt ad deſiſtendum, & impedire ceſſandum, generalitèr monitione vernaculâ lingua conceptâ per affixionem ad Valvas Clauſuræ.

Et ſi Viſitator, quià Moniales impedire non
6 ceſſant, cogatur ad declaratoriam devenire, nō debet illas excommunicatas declarare collectivè, v.g. dicendo = *declarantur, & denunciantur excommunicatæ Moniales Monaſterii N.* quià ſi ita declararet, peccaret in text. *c. romana de excom. in 6.* ubi ſic dicitur = *in Univerſitatem, vel Collegium, proferri excommunicationis ſententiam penitùs prohibemus: volentes animarum periculum vitare, quod exindè ſequi poſſet, cum nonnunquàm contingeret innoxios huiuſmodi ſententiâ irretiri: ſed in illos duntaxat de Collegio, vel Univerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit promulgetur.* Ideoquè illas tantum Moniales, quas ſibi conſtiterit eſſe culpabiles nominatim denunciare debebit, ut citatus textus præcipit, & præſcribit: at ſi dubitat rationabilitèr præter nominatim expreſſas, adeſſe alias culpabiles, poterit addere in declaratoria, & in Cedulone hanc clauſulam = *Nec non declarantur, & denunciantur excommunicatæ omnes, & ſingulæ aliæ Moniales, quæ impedimentum, ut ſuprà Viſitationi noſtræ dederunt, vel ut ab aliis daretur, conſenſum, conſilium, & auxilium præſtiterunt, & à Nobis monitæ illud removere, revocare, & mandatis noſtris parere noluerunt:* Nam adhibitâ hac cautelâ, non contingit innocentes de Collegio excommunicari, ut docet *Sayr. de cenſur. lib. 1. c. 8. num. 18.*

Quod ſi datetur caſus, ut omnes Moniales
7 Monaſterii viſitandi, eſſent culpabiles, & hoc Viſitatori juridicè conſtaret, tunc poſſet fieri denunciatio excōmunicationis hoc modo = *declarantur, & denunciantur excommunicata Abbatiſſa, Decana, & omnes aliæ Moniales Monaſterii N. quæ mandatis noſtris, imò veriùs Apoſtolicis rebellaverunt,* ut tenent *Sayr. de cenſur. lib. 1. cap. 8. d. num. 18. in fin.* & alii ab eo allegati.

De excommunicat. contenta in cap. 18. ſeſſ. 25. de regular. Concil. Trid.
EXCOM. III.

SUMMARIUM.

1 *Moniales, quæ dant ſuffragium ſcientèr, ut recipiatur Puella, quæ coactè ſuſcipit habitum, excommunicationem incurrunt.*

2 *Monialis, quæ auxilium, & favorem præſtitit receptioni Puellæ coactæ, eſt ineligibilis ad officium Abbatiſſatus.*

3 *Monialis excommunicata denunciata, poteſt communicare cum aliis Monialibus in neceſſariis ad communem uſum.*

4 *Monialis diffamata de auxilio, & cooperatione, pro receptione Puellæ invitæ, & coactæ, poteſt privari ab Epiſcopo ex informata conſcientia, voce activâ, & paſſivâ.*

ADNOTATIONES.

SUB hac cenſura, de qua jàm vidimus ſuprà in *tit. de excom. ad form. 33.* compræhendun-
1 tur etiam Moniales: quià non ſolùm anathemati ſubiiciuntur hi, qui cogunt Virgines ad ingreſſum in Religionem, vel retrahunt ab illa, ſed etiā alii, qui ſcientèr conſilium, auxilium, aut favorem dederunt: ac illi, qui ſcientes Virginem non ſpontè habitum ſuſcipere, vel profeſſionem emittere, conſenſum, & auctoritatē interpoſuerunt, & hoc propriè cadit in moniales, quæ dant ſuffragium prò admiſſione, *Tamburin. de jur. Abbatiſſ. diſp. 3. quæſt. 1. num. 8. 9. & 10. Pelizar. de Monial. cap. 8. quæſt. 12. num. 20.*

Ut autèm de actionibus, per quas talis ex-

communicatio incurritur, Moniales ſint edo-
ctæ, & de ea ignorantiam allegare non valeant,
debet Ordinarius uti remedio, & cautelâ a me
traditâ, *to.1. tit.11. ad form.7.* Et ſi ſibi judicia-
litèr conſtet aliquam ex Monialibus hanc ex-
communicationem incurriſſe, poterit illam ad
exemplum denunciare Collegio Monialium,
quia talis monialis eſt ineligibilis ad officium
Abbatiſſatus ut dicit *Paſſerin. de elect. c.40. n.77.*
& per denunciationem non tollitur Superio-
riſſæ libertas jubendi, nec aliis Monialibus, quin
poſſint cum denunciata (præterquàm in Di-
vinis) communicare in neceſſariis pertinenti-
bus ad communem uſum Cõmunitatis, *Sayr.
de cenſur. lib.2. c.14. n.18. & 21.* At ſi non juridi-
4 cè de crimine, ſed extrajudicialitèr certitudine
morali fama loquatur, tunc ex informata con-
ſcientia, & vigore facultatis Concilii, de qua
ſuprà in *tit. de ſuſpenſ. ad form.6.* eam à voce acti-
vâ, & paſſivâ ſuſpendat, aliovè modo omnino
puniat: quia peccatum grave eſt.

De excommunic. contenta in c. ut peri-culoſa ne cleric. vel monac. in 6.
EXCOM. IV.

SUMMARIUM.

1 *Referuntur verba* c. ut periculoſa, nè cleric. vel monac. in 6.

2 *Omnes Religioſi, tàm mares, quàm fœminæ tenen-tur aſſiduè deferre habitum Religionis.*

3 *Religioſus, vel Religioſa deponens habitum intrà clauſtra, licèt peccet, non tamen excommunica-tionem incurrit.*

4 *Religioſus, qui deponit habitum, ut ludat, fugiat, vel exeat à Clauſtro ad malum finem, vel illum occultat, an, & quandò cenſuram textus incurrat, oſtenditur.*

5 *Religioſus, qui habet indultum tranſeundi ad aliam Religionem, non poteſt tranſire ad laxiorem.*

6 *Superior Regularium, non poteſt concedere licen-tiam, ut Religioſus, habitum dimittat, vel occul-tè deferat.*

7 *Ordinarii locorum, non debent concedere licentiam Monialibus, ut recreationis gratiâ, habitum de-ponant profeſſionis.*

ADNOTATIONES.

IN hoc textu ſic dicitur = *Ut periculoſa Religio-
ſis evagandi materia ſubtrahatur, diſtrictiùs in-*
1 *hibemus, nè de cætero aliquis quamcunque Religionem
tacitè, vel expreſsè profeſſus, in ſcholis, vel alibi
temere habitum Religionis ſuæ dimittat &c. Si quis
autem horum temerarius violator extiterit, excom-
municationis incurrat ſententiam ipſo facto.*

Sub hac textus diſpoſitione, & cenſura, com-
2 præhenduntur omnes Religioſi, ſivè Viri, ſivè
fœminæ, qui emiſerunt tria vota ſubſtantialia
in aliqua Religione approbata, ut inquit *Paſſe-
rin. de ſtat. hom. t.3. qu.189. art.8. inſpect.3. n.320.*
Religioſus enim profeſſus, tenetur portare aſ-
ſiduè habitum ſuæ profeſſionis, & præſertim
monialis, ut cavetur expreſsè in *c. Sanctimonia-
lis 24. diſt.23. & in c. vidua 20. qu.1. Donat. prax.
rer. regul. tom.1. par.2. tract.6. qu.5.*

Ad hanc autem cenſuram incurrendam non
5 ſufficit quælibet habitus dimiſſio, ſed requiri-
tur, quod ſit temeraria, hoc eſt ſinè rationabi-
li cauſa, & apta ad periculosè vagandum extrà
Clauſtra ut ex relatis verbis textus percipitur,
& advertit quoque *Donat. loco mox citato qu.6.
& 9.* Et hinc eſt, quod Religioſus, ſeù Religio-
ſa, qui, vel quæ habitum Religionis intrà Clau-
ſtra dimittit, etiam ſinè rationabili cauſa, licèt
peccet, aut gravitèr, aut levitèr, juxtà facti cir-
cumſtantias, & poſſit juxtà Statuta Ordinis pu-
niri; non tamen excõmunicationem incurrit,
quia ceſſat periculum vagationis: *Donat. loco cit.
qu.9. Paſſerin. de ſtat. hom. to.3. d. q.189. d. art.8.
inſp.3. n.323.*

Excuſatur ultetiùs Religioſus Vir ab incur-
4 ſu hujus Cenſuræ, ſi habitum dimittat ut ſaltet,
aut ludat, vel ad majorem delectationẽ in ma-
lo ad breve tempus: item ſi dimittit habitum,
ut fugiat, & recurrat ad Superiorem, quãdò eſt
gravatus injuſtè: non tamen excuſaretur ſi di-
mitteret, habitum Religionis, & aliũ aſſume-
ret, ut poſſet occultè à Clauſtro egredi ad ma-
lum finem, etiamſi eſſet ad breve tempus, quia
talis dimiſſio eſt apta ad peſſimè vagandum:
vel ſi non dimitteret, temerè occultaret: nam
licet occultatio phyſice nõ ſit dimiſſio habitus,
tamen moralitèr, & æquivalentèr, & quantum
ad effectum, quem lex prohibet, idem ſunt ha-
bitũ occultare, & dimittere, ut hæc probat *Paſ-
ſerin.* fuſo calamo de more, loco citato *nn.342.
348. & ſeq.5.* Qui autem haberet Indultũ tran-
ſeundi ad aliam Religionem, non poſſet habitũ
primæ Religionis dimittere, & trãſire ad laxio-
rem contrà diſpoſitionem Concilii *c.19 ſeſſ.25.*
alias ad hanc tranſiens nullitèr faceret, ut cen-
ſuit, *S. Congr. Concilii in Cajetana 24. Martii 1701.*

Quarè eſt notandum, quod cum habitus di-
6 miſſio ſecundùm ſe, & ex genere ſuo ſit prohi-
bita de jure, Superior Religionis, non poteſt di-
rectè dare licentiam Religioſis dimittendi ha-
bitum extrà Monaſterium, quia Prælatus infe-
rior Papa in jure cõmuni nõ diſpenſat, *Paſſerin.
ibid. n.358.* imò *Concil. Trid. c.19. ſeſſ.25. de regular.*
prohibet expreſsè, nè detur licentia cuiquã Re-
gulari occultè ferendi habitum Religionis.

Et ex his quoque infertur, quod locorũ Or-
7 dinarii, alitvè Prælati Regulares, non debent
dare licentiã explicitam Monialibus ſubjectis,
tempore baccanalium dimittendi recreationis
prætextu habitũ Religioſũ, & aſſumendi alium
ſæcularem præſertim Virilem, ut *S. Congr. Epiſc.
reſcripſit Epiſcopo Ferrarien. 27. Aprilis 1664.* li-
cèt enim aliquandò tolerari poſſit, quod intrà
Clauſuram repræſẽtetur aliqua Hiſtoria Sacra,
& quod Moniales in ea agãt perſonam fictam:
hæc

Google

hæc tamen permitti debent raro, & conniven-
tèr, non tamen approbatione ſpeciali, & indi-
viduâ, prout dixi de licentia deferendi ſclopum
venatorium reſpectu ad Clericos.

De excommunic. contenta in Clem. 1. de ſent. excom. EXCOM. V.

De hac cenſura, quæ afficit etiam moniales
interdictum violantes, ut dicit *Pelizar. de
monial. c. 8. quæſt. 14. nu. 22.* actum fuit ſuprà in
tit. de excom. ad form. 42. ideòque applicando
activa paſſivis, ad ibi dicta recurre.

De excommunicat. contenta in Extravag. Pauli II. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienand. EXCOM. VI.

SUMMARIUM.

1 *Referuntur verba* Extravag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.

2 *Cenſura* Extravag. ambitioſæ, *non effugitur prætextu non uſus.*

3 *Dictio* = Si quis maſculinum, & fœmininum genus compræhendit.

4 *Quæ dicuntur de Monachis, intelliguntur etiam de Monialibus, ubi materia æquè convenit Mulieribus Religioſis.*

5 *Moniales ſubſunt pœnis latis jure communi contrà Regulares, aut Eccleſiaſticos, niſi expreſsè excipiantur.*

ADNOTATIONES.

Cenſura excommunic. contenta in hac ex-
travag. fertur his verbis = *Si quis autèm*
1 *contrà hujus noſtræ prohibitionis feriem de bonis, &*
rebus eiſdem (ideſt Eccleſiarū, & Monaſteriorū)
quidquàm alienare præſūpſerit, alienatio, hypotheca,
conceſſio, locatio, conductio, & infeudatio hujuſmodi,
nullius omninò ſint roboris, vel momenti: & tàm qui
alienat, quàm is, qui alienatas res, & bona prædi-
cta receperit, ſententiam excommunicationis incurrat.
De hac egi *par. 2. tit. 14. ad form. 4.* ubi proba-
2 tum remanet, quod ab illius incurſu non excu-
ſat prætextus non uſus extravagantis, & quod
in praxi non abſolvitur, niſi à Sede Apoſtolica,
quamvis non ſit reſervata: quià hodiè alienan-
tes non ſolùm incurrunt hanc excommunica-
tionem: ſed etiam aliam contentam in *c. 11.
ſeſſ. 22. de refor. Cōcil. Trid.* quę Papæ reſervata eſt.
Hanc autèm cenſuram incurrere etiam Mo-
3 niales, ſi bona Monaſterii alienent ſinè bene-
placito, non dubitatur, tùm quià dictio illa = *ſi
quis* in diſpoſitione legis contenta, maſculinū,
& fæminum ſexum compræhendit, *Bonaccin. de
cenſur. in commun. diſp. 2. qu. 4. punct. 2. n. 3. Gabellin.
ad Conſtit. Ægid. lib. 4. c. 55. nu. 1.* cum aliis pluri-
bus apud *Barb. dict. 373. n. 2.* etiam ſi materia ſit
odioſa, & pœnalis *Fagnan. in c. ut filii nu. 39. de fil.
presbyt.* tùm quià, quæ dicuntur de monachis,
4 intelligenda ſunt etiam de monialibus, ubi ma-
teria æque convenit mulieribus Religioſis,
*Fagn. loco cit. n. 40. & 41. Peliz. tr. de monial. d. c. 8.
q. 18. n. 27. Nicol. lucubr. civil. lib. 3. tit. 1. n. 88.* tùm
5 demùm quià Moniales ſubſunt pœnis indefini-
tè latis jure communi contrà Regulares, aut
Eccleſiaſticos, niſi expreſsè excipiantur, ut tra-
dunt *Graff. conſil. 22. nu. 2. 3. 4. de ſent. excom. par. 1.*
ubi in ſpecie de pœna excommunicationis, &
alii quos refert, & ſequitur *Peliz. tr. d. c. 8. nu. 1.
& 2.* Ideoque nè Abbatiſſę, & Capitula Monia-
lium de hac cenſura ignorantiam allegare va-
leant, erunt in Synodo admonenda.

De excommunicat. ferenda contenta in c. ſecundum inſtituta nè cler. vel monac. EXCOM. VII.

SUMMARIUM.

1 *Moniales ſubduntur pœnis contrà Negociatores jure communi inflictis.*

2 *Datur formula monitionis facienda contrà Moniales Negociatrices.*

3 *Clerici, & Religioſi, non ſolùm per ſe ipſos negociari prohibentur, ſed etiam per alios.*

5 *Moniales Negociatrices, ſuavitèr ad bonam frugem reduci debent, & ubi charitas non prodeſt, pœnis coercendæ ſunt.*

5 *Clerici, & Moniales moniti in Synodo, ut ceſſent, & abſtineant ab illicitis negociationibus, ſi non pareant, poſſunt puniri pœnâ comminatâ abſque alia monitione.*

6 *Ignorantia Conſtitutionis Synodalis in loco ubi fuit publicata, non eſt allegabilis.*

ADNOTATIONES.

De Cenſuris, & pœnis infligendis contrà
Clericos ſæculares & Regulares Nego-
1 ciatores, & quibus etiam Moniales ſubyciun-
tur, *Peliz. tr. d. c. 8. nu. 31.* egimus ſupra in *tit. de
ſuſpenſ. ad form. 8.* Quarè ſi hæ vaccent illicitæ ne-
gociationi, erunt monendæ prout ibi notavi.
Adſc abſtinendum à negociatione illicita ſub pœ-
2 *na privationis Veli, nec non vocis activæ, & paſſi-
væ, & aliis arbitrio, iuxtà diſpoſitionem Sacrorum
Canonum,* & ſi Negociatrix ſit Aabatiſſa, erit ad-
monenda ſub pæna *ſuſpenſionis, & depoſitionis ab
officio.* Quod ſi monitæ ab illicita negociatione
non deſiſtant, erunt gradatim puniendæ, ſcili-
cèt, primo loco voce, ſecundo loco velo, & Eu-
chariſtiā privandæ, & tertio loco etiā excom-
municandæ; & hoc non ſolùm quandò per ſe
ipſas negociātur; ſed etiā quādò hoc faciunt per
alios, quià Clericis, & Religioſis prohibetur,
ut nec per alios poſſint negociari, ut colligitur

cx

ex *c. conſequeas diſt.* 88. quem perpendi loco ſu-
3 prà citato, & advertit etiam contrariis rejectis
.Paſſerin. de ſtat. hom. tom. 2. quæſt. 187. *art. 2. n.* 210.
ubi firmat, culpam incurrere Religioſum, qui
negociatur per alium, & in eo habere locum
pœnas, quæ in Negociatorem contumacem
latæ ſunt per ſacros canones.

Antequam tamen Moniales negociatrices
juridicè puniantur, adhibenda erunt remedia
4 ſuaviora, ideſt hortationes, & monita Patrum
Spiritualium, & ſi ad cor redire velint, & pec-
cati veniam humilitèr expoſcant, Ordinarius
paternum aperiat ſinum, viamque ad pæniten-
tiam ſternat faciliorem: at ubi charitas Paſtora-
lis non prodeſt, non parcat abſciſſio, ut monet
Leo Papa in c. illud ſanè 24. *quæſt.* 3.

Providè igitur Ordinarius agendo, moneat
5 in Synodo tàm Clericos, quam Moniales, ut
abſtineant ab exercitiis, & negociationibus illi-
citis ſub pœna ſuſpenſionis à Divinis, & priva-
tionis vocis activæ, & paſſivæ reſpectivè, & aliis
arbitrio; tale enim ſtatutum in hac delicti ſpe-
cie, habet vim trinæ monitionis, ut probant re-
lati à *Paſſerin. de ſtat. hom. tom.* 2. *quæſt.* 187. *art.* 2.
nu. 224. *verſ. Prælatus enim.* ideoquè in Synodo
6 non parerent, poſſet abſque alia monitione
contrà delinquentes procedere, & eos punire,
cum ignorantia Synodalis ſtatuti non ſit allega-
bilis, dum in loco fuerit publicatum *Graff. dec.
aur par.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 15. *Taſcb. lit.* 1. *concl.* 20. *n.* 22.

De excommunicat. contenta in c. ſi quis ſuadente diabolo 17. quæſt. 4.
EXCOM. VIII.

SUMMARIUM.

1 *Moniales ſe invicem, vel Converſas, vel Clericos percutientes, cenſuram Canonis. ſi quis ſuadente 17. quæſt. 4. incurrant.*

2 *Moniales incurſæ in cenſuram d. canonis, ab Epiſcopo abſolvuntur, quamvis percuſſio ſit enormis.*

3 *Monialis, quæ paſſa eſt ſe violari, ſi procuret abortum, an cenſuram canonis. ſi quis ſuadente incurrat, oſtenditur & num. 5.*

4 *Clericus, qui animo irato, & injurioſè percutit ſe ipſum d. cenſuram incurrit.*

ADNOTATIONES.

De hac cenſura actum fuit ſuprà in *tit. de
excom. ad form.* 1. in quam Moniales ſe
1 invicem, vel Converſas, aut Clericos percu-
tientes incurrunt: quià ſub nomine Monachi
compræhenduntur ad hunc effectum omnes
Religioſi utriuſque ſexus, etiamſi adhùc ſint
Novitii *c. non eſt de ſent. excom. & c. religioſo* 21.
§. Quamvis eod. tit. in 6. *Bellett. diſq. cleric. par.* 1. *de
favor. cler. can. §.* 1. *nu.* 31. *&* 35, *Pirbing. in jus
can. lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 49. *&* 50. poſſunt tamen
2 præmiſſis ſalutaribus pænitentiis magis, & mi-
nùs gravibus juxta percuſſionis qualitatem, ab
Epiſcopo abſolvi: etiamſi percuſſio eſſet enor-
mis, *c. de monialibus* 33. *de ſent. excom. Bellett. loco
cit. §.* 3. *num.* 4. ubi facultatem hanc ampliat ad
Moniales exemptas.

Dubium hic oriri poteſt ſcilicèt, an Monia-
3 lis, quæ ſe violari paſſa eſt, & poſtea potione
pharmaci, aut ſciſſione venæ, procurat propriū
concepti fœtus abortum, in excommunicationē
hujus canonis incidat? *Pelizar.* ſuper dubium
hoc, refert in *d. c.* 8. *nu.* 34. *ver. addo* ſententiam
Cajetani putantis non incurrere, & aliorum *DD.*
qui contrariam ſententiam affirmativam ſuſti-
nent, quam ipſe vocat probabiliorem. Ego au-
tèm teneo, quod opinio *Cajetani* poſſit ſuſtine-
ri: quià licèt Clericus, qui animo irato, & inju-
4 rioſè percutit ſe ipſum, hanc excōmunicationē
incurrat, ut de magis communi volunt *Barb in
c. contingit* 36. *nu.* 3. *de ſent. excom. Bellett. diſq. cler.
de fav. cler. can. §.* 1. *nu.* 14. *Bonaccin. de cenſur. in
commun. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 2. *n.* 7. adhuc tamen
in iſto caſu talis manuum in ſe ipſam injectio,
non videtur temeraria, & injurioſa, cum non
proveniat ex ira, vel tædio vitæ, ut requirunt
DD citati, ſed ſit ad defenſionem proprii hono-
ris, ad vitandam infamiam. Quarè ſicuti pro
defenſione vitę licitum eſt Clericum aggreſſo-
rem repercutere, & etiam occidere ſinè incur-
ſu excommunicationis, ut ſuprà ſuo loco pro-
batum fuit: ità ad tuendum honorem, qui eſt
5 defendēdus ſicut vita, ut ait *Medic. tom.* 2. *tract. de
Opuſcul. opuſc.* 3. *nu.* 19. poterit Monialis venam
ſcindere, & fœtum etiam animatum, qui hono-
rem vult tollere interficere abſquè excommu-
nicationis hujus canonis incurſu (quid quid ſit
de peccato, quod certum eſt incurri: & quid
quid ſit, an aliam Cenſuram contentam in
Bulla Sixti V. 87. incurrat, de qua affirmat *Graff.
dec. aur. par.* 1. *lib.* 5. *c.* 63. *n.* 18.) quià infamia
propria in hac re gravi æquiparatur morti, &
præponitur cuicunquè præcepto juris poſitivi,
Medic. ibi d. nu. 19. *& de regular. jur. par.* 2. *reg.* 1.
nu. 50. & in puncto *Nicol. lucubr. can. lib.* 5. *tit.* 39.
nu. 153. *limit.* 22.

De excommunic. contenta in Bulla Pii V. 8. §. Decori Bullar. tom. 2. pag. 185.
EXCOM. IX.

SUMMARIUM.

1 *Moniales egredientes clauſuram injuſtè, excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt.*

2 *Qui recipiunt, & comitantur Moniales egreſſas, an, & quandò excuſentur ab incurſu cenſurarum, oſtenditur.*

3 *Publica egreſſio Monialium à clauſura à ſolo Papa, occulta verò ab Epiſcopo abſolvitur.*

4 *Ordinarii locorum in quibus aliis caſibus prætèr expreſſos in Bulla Pii V. concedere poſſint licentiam egreſſus à clauſura, oſtenditur.*

AD-

ADNOTATIONES.

MOniales indebitè egredientes Clauſuram proprii Monaſterii, non ſolùm ipſo facto
1 abſque alia Judicis declaratione incurrunt excommunicationem Papæ reſervatam in hac Conſtitutione: ſed etiam ejus vigore, remanent privatæ Dignitatibus, Officiis, & adminiſtrationibus, quæ anteà obtinebant, & fiunt inhabiles ad obtinenda, quinimmò iiſdem pœnis ſubiiciuntur Epiſcopi, & alii Prælati Regulares, qui ſinè juſta cauſa ibi expreſſa, dant licentiam Monialibus exeundi, nec non ii, qui Mo-
2 niales injuſtè egreſſas comitantur, aut recipiũt, quamvis quo ad hos *Bonaccin. de clauſur. qu. 1. punct. 4. nu. 5.* teneat, quod hanc cenſuram non incurrant, ſi cauſâ urbanitatis, vel amicitiæ, vel honoris, vel conſanguinitatis, Monialem illicitè egreſſam, vel recipiunt, vel comitantur, dummodò illius delicto non faveant, & *Bonaccin.* ſequitur *Pelizar. de Monial. c. 5. ſect. 2 n. 76.* & favet quodammodò *Donat. prax. rer. reg. tom. 4. tract. 4. quæſt. 8. nu. 13.* ubi ſic ait = *tamen excipiuntur perſonæ, quæ illas recipiunt, ob urgentem neceſſitatem, vel comitantur ad bonum finem, nempè, ut earum honori, & caſtitati conſulant, aut hortentur redire, quid ſic recipientes non peccant, nec dicuntur cooperari peccato prædictarum &c. Nam quamvis Hæreticorum receptores, & fautores ſint excommunicati, excommunicationem Bullæ Cænæ; excipiuntur tamen, qui hæreticos recipiunt, non ut hæreticos, ſed ut amicos, vel cognatos, aut ut egentes vitæ ſubſidiis, ut mirificè dicit Cajetan. &c. quod ſi habet locum in peccato hæreſis, quod extat peccatorum omnium graviſſimum, quantò magis debet procedere in caſu de quo agitur &c.* quamquàm *Navar. in Commentar. de regular. n. 51.* illos tantùm excuſet, qui illas reciperent, aut commitarentur in extrema, vel gravi neceſſitate.

Quandò violatio Clauſuræ, ſivè egreſſio
3 Monialium eſt publica, nemo præter Papam, vel habentem ab eo facultatem ab hac excommunicatione abſolvere poteſt, *Bonaccin. loco cit. punct. 5. n. 1.* ſi verò egreſſio eſſet occulta, Epiſcopus vigore facultatis ſibi à Concilio Trid. *ſeſſ. 24. c. 6.* tributæ poſſet abſolvere, *Donat. tom. 4. tract. 4. d. quæſt. 8. nu. 7.* ubi dat concordantes *Fagn.* tamen *in c. dilectus de temp. ordinat. nu. 32. & 33.* teſtatur, Sac. Congr. declaraſſe hanc facultatem Epiſcopo fuiſſe ablatam, etiam in caſu occulto, & in *c. quoniam nu. 30. de conſtit.* & idem tenet *Gallemart. collect. in Concil. c. 6. ſeſſ. 24. de ref. nu. 7. verſ. fin. Paſſerin. de elect. c. 26. num. 35.*

An autèm licentia egreſſus poſſit Moniali-
4 bus ab Ordinario concedi, non ſolùm in caſibus in hac Conſtit. expreſſis, ſcilicet, magni incendii, lepræ, aut Epidemiæ; ſed etiam aliis caſibus, in quibus militat eadem ratio; jam dixi *par. 1. tit. 7. ad form. 1. nu. 4. & par. 2. tit. 15. ad form. 15. n. 15.* ubi ex reſponſione S. Congr. Epiſc. & Regular. oſtenditur, quod ſub morbo, & nomine Epidemię intelligi debet alius quicunque morbus popularis contagioſus. Quod autem poſſit licentia ab Ordinario juſtè concedi in caſu ingruentis belli, ſi juſtè timeatur de communi bono Sanctimonialium, vel ingentis alluvionis, tenet *Donat. loco cit. tom. 4. tract. 3. qu. 2. nu. 11.* à quo non diſſentit *Fagnan. in c. recolente nu. 54. de ſtat. Monach.* ubi ſic inquit.

In primo caſu dumtaxat Bulla Urbani IV. non corrigitur per d. Bullam Pii V. videlicèt quandò ſuperveniret inevitabilis, & periculoſa neceſſitas, ſicut exuſtionis ignis (qui caſus eſt hodiè exceptus in Extravag. Pii V.) & incurſus hoſtilis & conſimilis. Quod intellige dummodò neceſſitas ſit extrema, & egrediantur ſaltem authoritate Epiſcopi, ſi ulteriorem dilationem res non patiatur; quid enim ſi Monaſterium aquarum inundatione mergeretur, aut irreparabilis totius Monaſterii ruina proxima immineret; expectanda nè eſſet licentia ab Urbe, an potius ſuccurrendum Monialibus pereuntibus? Ad hoc c. exiit qui ſeminat §. Porrò de verb. ſignific. lib. 6. ibi = Nec ipſis fratribus jure poli in extremæ neceſſitatis articulo ad providendum ſuſtentationi naturæ via omnibus extremâ neceſſitate detentis conceſſâ præcluditur, cum ab omni lege extrema neceſſitas ſit exempta: ſed extrà hunc caſum: translatio monialium ab uno, ad aliud Monaſterium, fieri non poteſt. niſi authoritate Apoſtolicâ. Hæc Fagnan.

De excommunic. contenta in c. indemnitatibus §. Poſtremò de elect. in 6. *EXCOM. X.*

SUMMARIUM.

1 *Qui præſident electioni Monialium, tanquàm Officiales, ſi non abſtinent ab iis, ex quibus diſcordia oriri ſolent, excommunicationem incurrunt.*

ADNOTATIONES.

MUlieres Religioſæ, quæ Clauſuram non ſervant, ſi vocatæ ad dirigendas Monia-
1 les in Electionibus, non abſtinent ab iis, ex quibus diſcordiæ oriri, vel ortæ nutriri poſſunt circa ipſas electiones, excommunicationem incurrunt eo ipſo, ut notant *gloſ. marginalis in d. §. Poſtremò, Bonaccin. de cenſur. extr. bull. can. diſp. 2. quæſt. 2. punct. 5. nu. 4.* Et hinc eſt, quod alii vocati ad hortandum, ſi oppoſitum faciant, non incurrunt, quià textus intelligitur de his, qui præſident electioni, tanquàm officiales illius, nimirum ut Scrutatores, Notarii vel teſtes, ut contrà *Bonaccin.* loco citato tenet *Paſſerin. de elect. c. 40. nu. 29.*

De

De Suſpenſionibus

§.II.

De ſuſpenſione contenta in Extravag. 1. de ſimon.
SUSP. I.

SUMMARIUM.

1 *Capitulum Monialium agens contrà diſpoſitionem Extravag. 1. de ſimon. incurrit ſuſpenſionem eo ipſo ab omni actu capitulari communi.*

ADNOTATIONES.

DIximus ſuprà in tit. præcedenti §. 1. quod
Moniales particulares exigentes, & reci-
1 pientes ab ingredientibus Religionem directè,
vel indirectè prandia, pecunias, localia, aut alia
etiam ad uſum pium deputata, incurrunt excõ-
municationem cõtentam in hac extravaganti,
modo dico, quod Capitulum ipſarum Monia-
lium agens contrà diſpoſitionem ejuſdẽ Con-
ſtitutionis, ſuſpenſionẽ impropriè dictam, hoc
eſt privationem (quæ eſt reſervata) ab omni
actu, & officio Capitulari communi, & quod
adminiſtrationem Eccleſiaſticam requirit, eo
ipſo incurrit, prout tradit *Barb. in d. extravag. n.8.* An autèm talis pœna hodiè vigeat, & in-
curratur, faciunt ad hoc, quæ ibidem dicta
ſunt de excommunicatione.

De ſuſpenſione contenta in c.17. ſeſſ.25. de Regular. Concil. Trident.
SUSP. II.

SUMMARIUM.

1 *Abbatiſſa tenetur certiorare Epiſcopum per menſem antè de profeſſione emittenda Novitiæ, aliàs ſuſpenſionem ab officio incurrit, quamvis ſit exempta, & aliis pœnis puniri poteſt.*

Abbatiſſa, quæ conſenſum preſtat depoſitis dotium fictis, ſuſpendi poteſt ab officio ibi.

Epiſcopus ex cauſa, poteſt pœnas canonum augere ibi.

2 *Certioratio debet fieri Epiſcopo, non autèm ejus Vicario, niſi ſit abſens, vel hoc ignoranter fiat & num. 3.*

Vicarius generalis Epiſcopi, non poteſt explorare voluntatem Puellarum, quæ ad habitum, vel profeſſionem admittuntur, niſi Epiſcopo impedito vel abſente ibid.

3 *Vicarius non poteſt explere ea, quæ ſunt commiſſa Ordinario per nomen appellativum* Epiſcopi.

4 *Electio Abbatiſſæ tempore Sedis vacantis, notificanda eſt Vicario Capituli.*

5 *Vicarius Capituli longè excellit Vicarium Epiſcopi.*

ADNOTATIONES.

ABbatiſſa, ſivè Prioriſſa, ſivè Præfecta Mo-
naſterii Monialium, tenetur per menſem
1 antè, certiorem facere Epiſcopum, de profeſ-
ſione emittenda à Novitiis; quod ſi non fece-
rit, quamdiù Epiſcopo videbitur, ſuſpenſionẽ
ab officio incurrit, ex diſpoſitione Concilii in
d. c. 17. Quarè ad officium Ordinarii pertinet de
hoc admonere, non ſolùm Abbatiſſas Mona-
ſteriorum ſibi ſubjectorum; ſed etiam exem-
ptorum, & Regularibus ſubjectorum, prout
monui *par. 2. tit. 13. ad form. 5.* quæ ſi ſua monita
ſpernerent, & Virgines ad habitum, & Novitias
ad profeſſionem admitterent eo non certiorato
cenſuris, & aliis juris remediis, non tãtum Ab-
batiſſas exemptas; ſed & earum Superiores poſ-
ſet coercere, non obſtantibus exemptionibus,
& privilegiis, *Barb. in ſum. deciſ. Apoſtolic. collect. 5. n.23. Gallemart. collect. in Concil. in d. c. 17. ſeſſ. 25. de regular. nu. 10. circà fin.* & probant Decreta à
me *d. par. 2. loco citato nu. 11.* allegata. Hanc ſu-
ſpenſionem (inhærendo Decretis generalibus
S. Congr. Epiſ. & regul. quæ prohibent in rece-
ptione Novitiæ ad habitum, fieri depoſitum
Dotis verbale, ſeù confeſſionatum) poſſet Epi-
ſcopus extendere ad Abbatiſſas, quæ ſcientèr
præſtant præſentiam, & conſenſum hujuſmodi
Depoſitis fictis, non realibus, & effectivis, *c. fin. de tranſact.* poteſt enim Epiſcopus canonem
adjuvando pœnam adjungere *gloſ. in clem. ne romani de elect. Fagn. in c. irrefragabili §. Cæterum n. 11. de offic. ordin.* Decreta autem id prohiben-
tia referuntur à *Nicol. in Floſc. in verb. depoſitum.*

Quid ſi Abbatiſſæ, & Superioriſſæ exemptæ,
2 non Epiſcopum in Diæceſi præſentem, ſed ejus
Vicariũ generalem certiorarent, numquid Cõ-
cilio ſatisfecerent? Et videtur dicendum, quod
non: quià Concilium Epiſcopum nominatim:
non autèm Vicarium expreſſit, & per hoc vi-
detur in exploratione voluntatis profeſſuræ il-
lius induſtriam elegiſſe, & ideò Vicarius Gene-
ralis nec cum ſpeciali mandato poteſt explora-
tionem voluntatis Puellæ habitum regolarem
ſuſcipere aut profeſſionem emittere volentis,
facere, niſi Epiſcopo impedito, vel abſente ut
jam pluribus auctoritatibus allegatis probavi
par. 1. tit. 1. ad form. 1. n.46. quibus nunc addo
Barb. alleg. 54. n.88. & alleg. 100. nu. 8. Pelizar. de Monial. c. 3. n. 2. Ventrigl. in prax. par. 2. adnot. 14. §. 1. nu. 43. quid quid dicat ſinè auctoritate, in
contrarium *Ciarlin. contr. 194. nu. 19. & 20.*

Imò

Imò & ſi Vicarius veniat appellatione Ordi-
3 narii : non tamen poteſt explere ea , quæ non
veniunt ſub generali mandato , ſed indigent
ſpeciali, ut dixit *Rot.coram Coccin. dec.608. n.3.*&
ſic multò minùs poterit exequi ea ſinè manda-
to , quæ commiſſa ſunt Ordinario per nomen
appellativum *Epiſcopi* , ut advertit *Biſſ. hierarg.
lit.R. n.63. §.2.* Fateor tamen, quod ſi Abbatiſ-
ſa,ſivè Superior exemptus hoc non faceret de
induſtria , ſed ex ignorantia,& bonâ fide , ſinè
dolo , & fraude , eſſent excuſandi : ſicut ſi Epi-
ſcopus eſſet extrà Diœceſim, nō ſolùm poſſent,
ſed tenerentur denunciare electionem Abbatiſ-
ſæ Vic. Generali *Paſqualig.ad contr.de Fraac.par.
1.n.728. in fin.Paſseria.de elect. cap.40. nu.15.* ubi
ampliat hoc faciendum eſſe , etiam tempore
Sedis vacantis, & Vicario Capituli notifican-
4 dum , qui longè excellit Vicarium Epiſcopi
*Graff. deciſ.aur. par.2. additam.ad par.2. c.10. n.5.
Card.de Luc.de canonic. diſc.33. nu.6.*

De ſuſpenſione contenta in Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien.
SUSP. III.

SUMMARIUM.

1 *Abbatiſſa concedens alieni ad tempus jura, vel bona Monaſterii , ſuſpenſionem ab officio incurrit eo ipſo , niſi neceſſitas illam excuſet .*

2 *Suſpenſus ab officio à jure , intelligitur ſuſpenſus non tantùm ab officio ordinis , ſed etiam juriſdictionis .*

ADNOTATIONES.

Abbatiſſa , ſivè Prælata Monaſterii Monia-
linm concedens alicui ad vitam , ſeù ad
1 certum tempus jura,vel bona Monaſterii, præ-
tèr pœnas extravag. *Ambitioſæ* , vigore huius
Clementinæ , ſuſpenſionem ab officio , ipſo fa-
cto incurrit; niſi neceſſitas , aut evidens utilitas
Monaſterii , & conſenſus Capituli Monialium
eam excuſaret . Nam licèt Clementina loqua-
tur de Religioſis viris , tamèn cum prohibitio
ſit generalis ibi = *nè quis Religioſas*: compræhen-
duntur tàm Superiores mares, quàm fæminæ,
per ea quæ jàm diximus ſuprà : præſertim cum
materia, quæ ſub tali pęna prohibetur, ſit com-
munis etiā Monialibus , & nè reſpectu fæminæ
cenſura ſuſpenſionis ab officio in Clementina
inflicta ſit inutilis, debet nomine officii intelli-
gi non tantùm officium ordinis (quod non
2 poteſt in ea cadere) quam juriſdictionis, ut tra-
dunt *Bonacein. de ſuſpenſ. disp.3. punct. 5. §.3. n.5.
& tom.3. de ſuſp.in particular.diſp.3. quæſt.4.punct.
15. nu.8. Pelizar.de monial.cap.8. quæſt.26. nu.15.*

De ſuſpenſione contenta in c. non ſolum , & c.conſtitutionem de regular. in 6.
SUSP. IV.

SUMMARIUM.

1 *Regulares mendicantes, tàm mares , quàm fæminæ, admittentes aliquem ad profeſſionem antè completum annum probationis , à receptione aliorum ſunt ipſo iure ſuſpenſi , & num.2.*

3 *Concilium Trid. pœnas à iure ſtatutas non tollit .*
Epiſcopus Moniales in hanc ſuſpenſionem incurſas abſolvit ibid.

4 *Præcedentia intèr Moniales, quomodò ſit regulanda, oſtenditur .*

ADNOTATIONES.

Regulares mendicantes, qui aliquem antè
completum annum probationis ad pro-
1 feſſionem recipiunt , à receptione profeſſionis
aliorum ſunt ipſo jure ſuſpenſi , & aliis pœnis
puniendi , prout ſtatuitur in *d. c.non ſolum* : quæ
Conſtitutio extenſa ad omnes ordines mendi-
cantes in *d. c. conſtitutionem* , compræhendit etiā
Moniales , ut volunt, *Bonacein. de ſuſp. in partic.
diſp.3. quæſt.8. punct.5.nu.13. Pelizar. d. c.8.n.38.*
Quarè ſi Moniales horum ordinum aliquam
Novitiam antè annum completum probatio-
2 nis ſcientèr ad profeſſionem reciperent , tàm
Capitulum, quàm omnes Moniales particula-
res, ipſo facto à receptione aliarum Mulierum
ad profeſſionem eſſent ſuſpenſæ , & ſi factum
eſſet præſumptuoſum , poſſent , imò deberent
aliquâ aliâ pœnâ puniri, ut in textu diſponitur
ibi = *quod ſi fortè contrà hanc noſtram prohibitionem
quemquàm recipere præſumpſeritis, decernimus eum,
qui talitèr receptus fuerit , nullatenùs eſſe veſtro Or-
dini alligatum,voſque receptione quorumlibet ad pro-
feſſionem eiuſdem Ordinis fore ipſo facto ſuſpenſos , &
inſuper pœna ſubiiciendos* .

Hæc autem pœna ſuſpenſionis à receptione
3 aliorum, ablata nō fuit à Concilio Trid.*ſeſſ.25.
c.5.*ubi profeſſio antè annum probationis emiſ-
ſa irritatur, quià Concilium alias pœnas à iure
ſtatutas non tollit ; & d. text. in *d. c. non ſolum* ,
non reſpicit tantùm validitatem actus , quàm
factum, ut advertit *Bonacein.loco cit.n.19.* poteſt
tamen Epiſcopus ab hac ſuſpenſione Moniales
ſubditas abſolvere,& ad actus receptionis rein-
tegrare , *Bonacein. ibid. nu. 18.*

Et hic nota,quod pręcedētia intèr Moniales,
4 non regulatur à die ſuſcepti habitus , ſed à die
validæ profeſſionis , quatenùs autèm duæ inſi-
mul eodē inſtanti profeſſionem emitterent,quę
prius ad habitum admiſſa fuit pręcedere debet;
& ſi eodem tempore ambæ ad habitum admiſ-
ſæ fuiſſent,datâ etiam profeſſionis paritate,quę
prius acceptata fuit præcedet , *S. Congr. Epiſc. in
Patavina 1608. & in Nolana 26. Junii 1615*

& Sacr. Congreg. Concil. 13. Martii 1648.

De ſuſpenſione contenta in Bulla Greg. XIII. Expoſcit. Bullar. to.2. pag.463.
SUSP. V.

SUMMARIUM.

1 *Abbatiſſatus officium eſt triennale.*
2 *Epiſcopus non poteſt prorogare gubernium Abbatiſſæ, neque ſub alio nomine, donèc nova Abbatiſsa eligatur, & reiicitur Paſqualig.*
3 *Abbatiſsatus officium poteſt eſse annale, vel biennale, & tunc Abbatiſsa reelegi poteſt, donèc triennium compleatur.*
4 *Bulla Gregorii XIII. non habet locum in electione Abbatiſsæ, quæ fit per inſtitutionem, preſentationem, ſeù nominationem, neque extrà Italiam & nu.5.*
6 *An Conſtitutio Gregorii XIII. ſit ſervanda in Conſervatoriis, & aliis Collegiis Virginum non habentibus clauſuram, examinatur.*
7 *Ordinarius diſpenſat, ut Superioriſsa Conſervatorii poſſit reelegi ad aliud triennium.*

ADNOTATIONES.

Abbatiſſæ, ſivè Monaſteriorum Monialium Præfectæ, quæ olim in Italia erant
perpetuæ, hodiè vigore hujus Conſtitutionis
1 ſunt triennales, adeò ut ſtatim expirato triennio; remaneant ab officio ſuſpenſæ, & omni
prorſus careant auctoritate, & niſi tranſacto
alio triennio reelegi non poſſint, ſub Pœna
nullitatis, & irritationis.

Hoc gubernii triennium, Epiſcopus non po-
2 teſt prorogare, *S. Congr. Epiſc. in Adrien. 15. Febr.* 1615. nequè Abbatiſſam poſt finitum gu-
bernium, ſub alio nomine Monaſterio præficere, donèc nova Abbatiſſa eligatur, ut dixi *par. 1. tit. 11. ad form. 22. n.11.* quià ità providendo
faceret contrà Bullam, in qua ſic dicitur = *elapſo triennio ſuis officiis perfunctæ præeſse deſinant, ac à regimine, & adminiſtratione Monaſterii per triennium à die finita adminiſtrationis abſtineant, &c. Quod ſi ſecùs à quoquam quavis auctoritate fuerit attentatum, electionem, & præfectionem hujuſmodi, ac omnia, & ſingula, quæ indè ſequentur, irrita, nulla, & inania fore &c.* ſed donec nova Abbatiſſa eligatur, præſidentia datur Seniori, ut probant Decreta in *d. par. 1. allegata, Donat. prax. tom. 4. tract. 7. quæſt. 27. num. 1.* quidquid dicat in contrarium *Paſqualig. ad contr. de Franc. par. 1. nu.675.*

Hæc autèm Conſtitutio prohibet gubernium
3 Abbatiſſatum protrahi ultrà triennium: non tamen, quod non poſſint eſſe annuales, vel biennales juxtà Religionum ſtatuta *Gavant. manual. Epiſc. verb. Monialium official. electio nu.22. Tambur. de jur. Abbatiſs. diſp.30. qu.1. nu.10. Pelizar. de Monial. c. 7. num.26.* quæ poterunt poſt annum, vel poſt biennium reelegi, quouſquè gubernium triennale compleant, ut vult *Paſqualig. ad Lauret. de Franc. contr. par. 1. nu.677.*

Item non habet locum in electione Abbatiſ-
4 ſæ, quæ fit per inſtitutionem, præſentationem, ſivè nominationem, quià, qui ex privilegio, aut ex lege fundationis Monaſterii, hanc facultatē habet, poterit eam perpetuò, vel ad tempus longius præſentare etiam in Italia, *Barb. de jur. Eccleſ. lib.1. cap.46. num.37. Donat. prax. rer. reg. tom. 4. tract. 7. quæſt. 23. nu.1. Card. de Luc. ſuprà Concil. diſc.37. nu.20.*

Neque locum obtinet extrà Italiam, nec mi-
5 nùs in Conſervatoriis, & Domibus piis Virginum, & Mulierum collegialitèr viventium, in quibus clauſura non ſervatur, ut reſpondit *Navar. conſ.7. de ſtat. monac. per tot.* ubi loquitur de Ven. Domo Oblatarum Turris ſpeculorum Urbis.

Verum tamèn, licèt ſententia *Navarri*, in-
6 ſpecto Conſtitutionis tenore vera ſit, ex quo in ea ſtrictè de Monialibus S. Benedicti, Ciſterciēſium, Carthuſienſium, & aliorum ordinū, ſermo ſit: tamen cum in *c. indemnitatibus §. Supradicta de elect. in 6.* dicatur, quod quæ ſtatuta ſunt ibi circà electionē Abbatiſſæ, & Prioriſſæ Monialium, ſervari debeant etiam in Domibus, & Collegiis Mulierū, & Oblatarum, in quibus vota ſolemnia religionis non emittuntur, ut ibi = *ſupradicta ſiquidem, nè dum in Monaſteriis, in quibus ſunt Moniales viventes ſub aliqua ex religionibus approbatis; ſed etiam in illis, ubi ſunt juxtà quarundàm Provinciarum conſuetudinem Mulieres, quæ nec propriis renunciant, nec profeſſionem faciunt regularem, ſed vivunt ut in Sæcularibus Eccleſiis Canonici ſæculares, volumus per omnia obſervari* = certum videtur, quod niſi ſtatutū fundationis obſtet, vigore diſpoſitionis juris, d. Conſtitutio, ad Congregationes Mulierum Oblatarū, ſivè Tertiariarum, ſit extendenda, & in earum electionibus obſervanda, prout jam declaravit *S. Congr. Epiſc.* ut teſtantur *Paſqualig. loco ſuprà citato num. 671. Nicol. in floſc. verb. Conſervatorium nu.3.* & pro indubitato de jure tenet *Paſſerin. de*
7 *elect. cap.20. nu.30.* At in his poterit Ordinarius diſpenſare, ut Superioriſſa valeat confirmari, & reelegi ad aliud triennium, *Nicol. loco citato.*

De ſuſpenſione contenta in Conſtit. Greg. XV. Inſcrutabili. Bullar. tom.4.
SUSP. VI.

SUMMARIUM.

1 *Electio Abbatiſsæ in Monaſteriis Regularibus ſubjectis, ſi fiat ſinè præſidentia Epiſcopi, an, & quandò ſit valida, vel invalida oſtenditur, & n.2. & 3.*
Superiores Regulares qui ad electionem Abbatiſsæ proceſſerunt, non expectato Epiſcopo, poſſunt, puniri, ibi.

4 Da-

Digitized by Google

4 *Datur formula declarationis animi Epiſcopi, ſuper præſidentia electionis Abbatiſſarum exemptarum.*
5 *Conſtitutio Synodalis in rebus ſpecialitèr Ordinario commiſſis, ligat etiam Regulares.*
6 *Electio Abbatiſſæ per vota non ſecreta, nulla eſt, quamvis hoc contingat ex ignorantia, & adducitur pro limitatione doctrina Sperelli.*
7 *Electio Abbatiſſæ nulla eſt, quandò electa non habet requiſita Concilii, vel eſt corrupta, illegitimè nata, excommunicata, ſuſpenſa, aut interdicta, quamvis tolerata.*
8 *Electio facta per ſcrutinium auriculare, dicitur Secreta.*
9 *Electio facta coram ſimplicibus teſtibus, & non coram Scrutatoribus eſt nulla.*
Scrutatores obligantur ad ſecretum, ibi.
10 *Electio Abbatiſſæ in Monaſteriis Regularibus ſubjectis, prorogari, fieri, & confirmari non debet ſinè conſenſu Epiſcopi.*
Abbatiſſa canonicè electa, ſi officium ſibi impoſitum acceptare recuſat, poteſt cenſuris cogi ad acceptandum ibid.

ADNOTATIONES.

HÆc Conſtitutio fuit à me data per extenſum cum declarationibus nonnullorum
1 dubiorum deſuper emanatis, *par. 1. in Appendic. pag. 365.* Prætèr autèm ibi notata ex eà oritur, quod poſtquàm Epiſcopus declaraverit velle uti poteſtate hic ſibi tributa; Regularès nō poſſint in Monaſteriis Monialium ipſis ſubjectis Abbatiſſas, ſeù Præfectas eligere, niſi priùs ipſe, de tempore electionis fuerit monitus, ideoquè ſi Abbatiſſa eligeretur abſquè præſentia, & aſſiſtentia Epiſcopi, ſivè eius delegati, tanquàm nullitèr electa remaneret ſuſpenſa, ſi credimus *Nicolio in floſc. verb. Abbatiſſa n.4.* quē bona fide ſequitur *Lautnſe. theatr. regalar. eod. verb. n.8.* & eos non reprobat *P. guatell. conſult. 120. nu.4. tom.8.*

At ſi veritatem inquirimus, debemus dicere
2 quod electio Abbatiſſæ in Monaſteriis Regularibus ſubjectis taliter facta, ſit quidem valida, ſed poſſit ab Epiſcopo ſpreto, nulla (ſi velit) declarari, ut meliùs obſervat *Paſſerin. de elect. c.40. n.20.* Superiores autèm, qui Epiſcopo non mo-
3 nito, aut tempore determinato non expectato, ad electionem proceſſerunt, poſſunt puniri, ut declaravit S. Congr. Concilii, in *Bullar. tom.4. pag.102* & hoc dicit Decretum, quod malè pro ſe allegat *Nicolius*, ut videri poteſt in meo citato codice in *Appendic. pag. 308.* & hoc quoquè firmant *Barb. de iur. Eccleſ. lib. 1. c. 45. num. 34. Gavant. in manual. verb. Monialium officiales nu.13. Donat. prax. tom. 4. tract.7. quæſt. 10. nu.3.* & alii ab eis allegati. Cæterùm in hac Bulla nullum adeſt verbum, ſeù clauſula, ex quo, ſeù qua valeat inferri ad nullitatem electionis Abbatiſſæ factę ſinè præſidentia Epiſcopi, ſed ſolùm datur ei poteſtas facultativa per ſe, vel per alium præſidendi, ſi velit, & ideò requiritur animi declaratio, quæ modo ſequenti vel ſimili concipi poterit.

Animi declaratio in Synodo facienda.

„ Volentes nos uti facultate nobis in hac
„ parte attributâ à Conſtit. San. me. Greg. XV.
„ *Inſerutabili*, intereſſendi, & præſidendi electio-
4 nibus Abbatiſſarum, Prioriſſarum, Præfecta-
„ rum, vel Præpoſitarum Monaſteriorum Mo-
„ nialium, juriſdictioni Superiorum Regulariū
„ ſubjectarum: hac noſtrâ Conſtitutione decla-
„ ramus velle per nos ipſos, vel per alium à nobis
„ delegandum intereſſe, & præſidere quoties ca-
„ ſus eligēdi evenerit, electioni Abbatiſſarum, &
„ Superioriſſarum Monaſteriorum Monialium,
„ gubernio Regularium exemptorum ſubjecta-
„ rum hujus noſtræ Diæceſis, idcircò monemus,
„ & interpellamus Superiores Regulares omnes
„ pro tempore, nè ad electionem dd. Abbatiſſa-
„ rum, & Superioriſſarum quocunque nomine
„ appellentur deveniant, niſi prius nobis, & ſuc-
„ ceſſoribus noſtris die electionis ſignificato, ſub
„ pœnis cenſurarum, & aliis arbitrio.

Hæc animi declaratio, ſi fiat in Synodo (quę
5 in re ſpecialitèr ordinario commiſſa obligat, & ligat etiam Regulares, ut tradunt *Ricci in prax. par. 4. reſol. 380 num. 5. Donat. prax. rer. regalar. tom. 1. par. 2. tract. 13. quæſt. 25. num. 6.*) habet vim ſpecialis monitionis: ſi verò in Synodo factam fuiſſe, non reperiatur, alio modo legitimo Superioribus Regularium notificada erit.

Nulla autèm eſſet Abbatiſſæ electio, tàm in
6 Monaſteriis Regularibus ſubjectis, quàm in aliis, ſi eligeretur per vota non ſecreta, quamvis hoc contingeret ex ignorantia: in qua nullitate, nec Superiores Regulares, nec Epiſcopus diſpenſit *Barb. de iur. Eccleſ. lib.1. c.165. n.6. Gavant. in manual. verb. Monialium officiales in addit. n.1. Paſſerin. de elect. c.40. n.12.* & aliis quos cumulat *Sperell. dec.161 n.1. & ſeqq. per tot.* qui tamen in ſequenti *dec. 162.* poſt longam diſertationem *n.67.* per doctrinam *Innoc. in c. quod ſicut 28. ſub nu.8. in fin. de elect.* concludit, quod electio nulla ob non ſervatas ſolemnitates juris poſitivi ex eligentium, & electæ inſcitia, teneat in foro conſcientiæ, adeò ut electa non teneatur ultroneè dimittere Prælaturam, & quod poſſit in officio annuente Superiore, remanere, ubi nulla fraus, vel dolus interceſſit, & nulla adſit Monialium oppoſitio, nec contradictio, prout accidit in caſu, ſuper quo ſcripſit: quæ doctrina poterit in praxi tutè ſequi, dummodò in caſu hoc contingibili, concurrant circumſtantiæ hic ſuprà mox expreſſæ, & recenſitæ.

Nulla quoque eſſet electio Superioriſſæ, ſi
7 fieret de Moniali non habente qualitates, & requiſita Concilii Trid. vel eſſet illegitimè nata, vel corrupta (de quibus dicam infrà) vel excōmunicata, ſuſpenſa, aut interdicta, quamvis tolerata nam hæ omnes ſunt ineligibiles, niſi

Papa aut Sac. Congr. diſpenſet,& niſi cenſura,
abſolutione tollatur, ut latè oſtendit *Paſſerin. de
elect. c.40. à n.40. ad 78. Bonacein. de excom. diſp.
2. quæſt.2. punct.4. num.1. & 3.*

Electio ſecreta dicitur non ſolum illa, quæ
8 juxtà Statuta Ordinum Monialiũ fit per ſche-
dulas: ſed etiam illa, quæ fit per ſcrutinium
auriculare, juxtà Decretum Concilii Trid. *ſeſſ.
25. c.7. de regul.* ibi: *is verò, qui electioni præeſt,
clauſtra Monaſterii non ingrediatur, ſed antè Cancel-
lorum feneſtellam, vota ſingularum audiat, vel acci-
piat.* Hoc autẽ ſecretùm auriculare ſcrutinium,
non frangitur, quandò Epiſcopus, vel alius Su-
perior, aſſumit, & adjungit ſibi duos vel tres So-
cios, qui Vota Monialium excipiant, ut cõmu-
niter DD. tradunt, quos tacito nomine refert
& ſequitur *Paſſerin. de elect. d. c.40. n.12. Sperell. d.
dec.161. n.2. Card. de Luc. ſuprà Cõcil. d. diſc.37. n.20.*

Verum eſt tamen, quod hi, quos Superiores
9 Monialium ſibi aſciſcunt, adhibendi ſunt non
tanquam ſimplices teſtes, ſed tanquàm Scruta-
tores, qui obligentur, & teneantur ad ſecretum;
qui enim Vota audit non tanquàm Scrutator,
ſed ut teſtis, poteſt illa manifeſtare, nec tenetur
ſigillo Scrutationis: & ideò ſcrutinium coram
ſimplicibus teſtibus factum, tãquàm non ſecre-
tum nullũ eſſet, nec poſſet à Superiore ſanari,
ut advertit *Paſqualig. jud Lauret. de franc. contr.
par.1. n.637. Donat. in prax. tom.4. tract.7. qu.10.
n.5.* ubi quod iſti Scrutatores in electione Ab-
batiſſæ facienda à Prælato Regulari cum aſſi-
ſtentia & præſidentia Epiſcopi, ſint neceſſarii,
alioquin electio ipſa ſit nulla.

Quod ſi poſt duo ſcrutinia, electio Abbatiſſę
10 in Monaſteriis Regularibus ſubjectis, non ſor-
tiatur, tunc Prælatus Regularis conſulto Epi-
ſcopo præſidente, terminum aſſignare debebit
Monialibus ad concordandum, quò elapſo ſi
non concordaverint, ipſe Superior, approbante
tamen Epiſcopo, ad deputationem Abbatiſſę ſi-
bi beneviſæ, poterit devenire. Dixi Epiſcopo
approbante, quià ipſe præſidet tanquàm aucto-
ritatem habens, & ejus munus eſt electionẽ di-
rigere per modum Superioris; adeò ut electio
ſinè ejus conſenſu, prorogari, fieri, & confirma-
ri non debeat, ut bene obſervat *Paſſerin. in ſæpè
citato c.40. num.17. & 18.* At ſi canonicè electa
nollet officium ſibi impoſitum acceptare: poſ-
ſet cogi etiam ſub cẽſuris ad acceptandum: niſi
renuens aſſignaret rationabilem cauſam refu-
tationis, *Donat. prax. rer. regul. tom.2. tract.8. n.2.*
quia Religioſi non habent velle, nec nolle niſi
dependentèr à Prælatis.

De Interdicto

§. III.

De Interdicto contento in c. Epiſcopor. in 6.
INTERD. I.

SUMMARIUM.

1 *Moniales admittentes in eorum Eccleſiæ publicè ex-
communicatos, vel Interdictum violantes, ipſo fa-
cto ab ingreſſu Eccleſiæ interioris ſunt interdictæ
& num.2.*

3 *Si major pars Monialium Monaſterii eſſet culpabi-
lis, eorum Eccleſia interdici deberet.*

4 *Moniales admittentes, & permittentes in eorum Ec-
cleſiis, inhoneſta, & indecentia, vel ritus, & cæ-
remonias contrà rubricas, Interdicto puniri poſ-
ſunt, & num.5.*

6 *Moniales in nocte Nativitatis Dominicæ, unicâ
Miſſâ contentæ eſſe debent.*

*Enarrantur Myſteria trium miſſarum, quæ celebran-
tur in Nativitate Domini.*

7 *Omnis Sacerdos poteſt de jure unam miſſam celebra-
re in nocte Nativitatis Domini.*

ADNOTATIONES.

De hac cenſura jam vidimus ſuprà in *titulo
3. de Interdicto ad form.1.* cui ſubjacent etiã
1 Moniales, ſi aliquam ex actionibus prohibitam
in hoc textu facerent, v.g. celebrare faciendo
in eorum Eccleſia, ſita in loco interdicto, aut
in ea admittendo ad Divina officia publicè ex-
communicatos, vel interdictos: nàm textus
generaliter loquitur de omnibus Religioſis
quantuncunque exemptis; adeoque etiam Mo-
niales compræhendit, quæ propriè, & verè
ſunt Religioſæ, *Bonacein. de interdict. in partic.
diſp.4. quæſt.2. punct.6. num.9. Pelizar. de monial.
d. c.8. n.40.* Quarè ſi modo jam dicto, vel alio,
2 interdictum generale locale, ſivè Apoſtolica,
ſivè Ordinaria auctoritate, publicatum, vio-
laverint, ipſo facto erunt ab ingreſſu propriæ
Eccleſiæ interioris interdictæ, quam ingredi
non poterunt, ad audienda divina officia: imò
nequè ad orandum *ut vult. Pelizar. loco mox cit.
d. num.40.*

Hoc tamen intelligi debet de illis Moniali-
3 bus, quę culpabiles ſũt, quas Ordinarius in hanc
cenſuram incurſas denunciabit: Si autẽ major
pars Monialiũ Monaſterii eſſet culpabilis, tunc
pręter denunciationẽ incurſus Interdicti perſo-
nalis, interdici etiam deberet ſpecialiter illorũ
Eccleſia, prout dictum fuit ſuprà de Religioſis
mari-

maribus: & hoc quamvis moniales eſſent juriſdictioni Regularium ſubjectæ, per ea, quæ ibi firmavi: poſſunt enim Regulares, & alii exempti cogi pœnâ cenſurarum, ad obſervandum interdictum in loco publicatum, ut præter ibi allegatâ reſpondit, *S. Congr. Concilii in Indiarum. 17. Decembr. 1650. lib. 10. dec. pag. 97.*

Poſſent quoque Moniales etiam exemptæ
4 Cenſurâ interdicti perſonalis, vel localis ſpecialis Eccleſiæ, ab Ordinario puniri, ſi permitterent, & introducerent in eorum Eccleſiis, tàm tempore feſtivitatũ, & divinorum celebratione, quàm alio tempore, indecentia: vel canerent, vel canere facerent in eis res laſcivas, & inhoneſtas: vel ritus, & ceremonias Sacras, in rubricis Miſſalis, & Breviarii romani præſcriptas, mutarent, & confunderent: vel demùm horis inſolitis Miſſas facerẽt celebrare, & ab Ordinario ſuper reformatione prędictorũ monitę,
5 non ſe corrigerent, & emendarent; error enim, cui non reſiſtitur, abbrogari videtur, *extravag. 1. Jo. XXII. ne ſed. vac.* & hoc iure faciet vigore Decreti Concilii Trid. *de evitand. in celebr. miſſ. ſeſſ. 22.* prout ità declaraſſe *Sac. Congr. Concilii* ſuprà eumdem textum, refert *Gallemart. ibi ver. ult. & in Vercellen. 21. Martii* 1643. quod Decretum retuli *p. 2. tit, 13. ad form. 1. n. 45.* Quarè nè prædicta eveniant, & non committantur in Ec-
6 cleſiis Monialium etiam exemptarum, Synodo (quæ vim habet ſpecialis monitionis) prohibenda erunt; monendique Cappellani, nè in nocte Nativitatis D.N. celebrẽt in Monialium Eccleſiis pluſquàm unicam miſſam circà mediam noctem nec ibi fidelibus Euchariſtiã miniſtrent d. hora ſub pœna ſuſpenſionis, & interdicti: juxtà Decretum S. Congr. Rit. quod dedi *tom. 2. pag. 160.*

Et hic pro inſtructione populi eſt notãdum, quod tres miſſæ, quæ celebrantur in Nativitate Domini plura continent Myſteria.

Prima celebratur in media nocte, ad deſignandam æternam Nativitatem ex Patre, quæ Nobis occulta eſt.

Secunda celebratur in diluculò propter Spiritualem Nativitatem, quâ Chriſtus oritur tanquam lucifer in cordibus noſtris.

Tertia celebratur horâ tertiâ, propter temporalem viſibilemquè in carne Nativitatem; *Graſſ. dec. aur. par. 1. lib. 2. c. 40.*

Itèm.

Prima cantatur in nocte ad repreſentandum ſtatum illum, qui fuit antè legem, quando omnes erant in tenebris: undè dicitur in Miſſa hac, Prophetia: *populus qui ambulabat in tenebris.*

Secunda, quæ dicitur in aurora, repræſentat tempus ſub lege veteri, in qua incipiebant homines in parte ſcire Chriſtum, ſed non benè.

Tertia dicitur in die, per quam deſignatur tempus gratiæ, ſcilicet præſens, undè dicitur: *Puer natus eſt nobis, gloſ. in cap. nocte de conſecr. diſt. 1.*

Itèm.

Prima dicitur in media nocte in memoriam Chriſti Nativitatis.

Secunda in Aurora, in qua fuit à Paſtoribus adoratus.

Tertia dicitur horâ tertiæ, in memoriam manifeſtationis, omnibus factę, juxtà Teleſphori Papæ (qui celebrationem triũ miſſarum inſtituit) intentionem *c. nocte 48. de conſecr. diſt. 1.*

Itèm.

Prima dicitur in nocte ad ſignificandum, quod Chriſtus natus eſt pro illis, qui vixerunt in tenebris legis naturalis.

Secunda dicitur in diluculo ad ſignificandũ, quod Chriſtus natus aſt, pro illis, qui vixerunt in lege Scripta.

Tertia celebratur ad ſignificandum, quod Chriſtus naſcitur, pro illis, qui ſunt in lege Evangelica, quæ lucem clariſſimam habet: undè verſus,

Quarum prima tibi tempus, quo lege carebant,
Alteram dat Moiſen, deſignat tertia Chriſtum.

De jure omnes Sacerdotes poſſunt dicere
7 unam Miſſam in d. die Nativitatis de nocte, & alias duas poſt lucem, *Navar. de celebr. miſſar. conſil. 1. lib. 3.* quem ſequitur *Bonaccin. de Sacr. Euchar. diſp. 4. qu. ult. punct. 9. n. 6.*

De Irregularitatibus, ſeù inhabilitatibus

§. IV.

De irregularitate contenta in c. fin. de fil. præsbyter.
IRREGUL. I.

SUMMARIUM.

1 *Abbatiſſatus eſt Dignitas.*
2 *Moniales illegitima nõ poteſt eligi in Abbatiſſam, & n. 4.*
3 *Qui promovetur ad honores, debet eſſe de legitimo matrimonio natus.*
5 *Monialis, quæ habet in Seculo matrem inhoneſtam, non debet eligi in Abbatiſſam.*

AD.

ADNOTATIONES.

Dicitur in hoc textu, quod illegitimè nati,
non promoveantur ad Dignitates ſinè di-
1 ſpenſatione Apoſtolica: quæ prohibitio, licèt
reſpiciat Viros promovendos ad Ordines: nihi-
lominùs quodammodò trahitur (quamvis im-
propriè) etiam ad promotionem Mulierum
Religioſarum, quæ eliguntur ad Prælaturam
Monaſterii: nam Abbatiſſatus eſt Dignitas, ut
habetur in *c. indemnitatibus §. Verum de elect. in 6.*
& ideò Moniales illegitimæ ſinè diſpenſatione
Apoſtolica ad illam eligi non poſſunt. & ſi eli-
2 gantur, confirmandæ non ſunt, ut monet *gloſ. in
d. c. indemnitatibus verb. canonica*: quià, qui pro-
movetur ad honores, vel regimen ſpirituale
animarum, decet, quod ſit de legitimo matri-
3 monio natus, ut dicit *gloſ. in c. cum in cunctis ver.
matrimonio de elect.*

Et quamquàm non deſint DD. qui tenent,
4 quod Monialis illegitima poſſit eligi in Abba-
tiſſam abſquè Papæ diſpenſatione, ex quo nul-
lus canon in jure reperiatur, qui ob defectum
natalium inhabilitet, & irregulares faciat Mo-
niales ad Abbatiſſatum, ſeù Prioratũ, & pœnæ
non ſint extendendæ, quos referunt *Pelizar. d.
c. 8. n. 43. Donat. in prax. t. 4. tract. 7. qu. 37. n. 1. &
ſeq.* & ità quoque olim tenuerit *S. Congr. Epiſcop.*
ut in Decretis à me relatis *par. 1. tit. 11. form. 22.
n. 13.* tamen ſecluſis Religionum privilegiis, ve-
rior ſententia eſt, quod ſinè diſpenſatione non
eligatur, prout auctoritate antiquiorum Cano-
niſtarum aliorumuè jurium, & contrariis reje-
ctis plenè probat *Fagn. in c. ut filii à n. 38. ad n. 60.
de fil. presbyt.* & eam ſequuntur *Donat. d. qu. 37.
n. 9. & ſeqq. Lauret. de franc. contr. par. 1. n. 689.
ibique Paſqualig. Paſſerin. de elect. d. c. 40. n. 42.* ubi
affirmat, quod hæc ſempèr fuit conſtans opi-
5 nio S. Congr. & plura Decreta allegat recentio-
ra, & hanc ſententiam dicit abſolutè veram,
Ricc. collect. 3716. ubi ampliat in ea Moniali, quæ
habet Matrem in ſæculo inhoneſtam.

De irregularitate contenta in c. juvenculas 20. quæſt. 1. IRREGUL. II.

SUMMARIUM,

1 *Viduæ, & aliæ Mulieres corruptæ ſi profiteantur in Religione ad munus Abbatiſſatus, ſinè diſpenſatione non aſſumuntur, niſi corruptio eſſet occulta & num. 2. & 3.*

4 *Monialis Bigama non eligitur in Abbatiſſam.*

5 *Declara quandò eſt corrupta, ſecùs ſi non ſit corrupta.*

6 *Abbatiſſa ſi ſit excommunicata tolerata poteſt recipere Novitias ad habitum:*

7 *Amplia in Monialibus excommunicatis, quæ validè votum dant in receptione Novitiæ.*

8 *Abbatiſſa publicè excommunicata, non poteſt recipere Novitias ad Religionem, & redditur ratio.*

9. *Abbatiſſa canonicè electa, præcipit Monialibus in virtute Sanctæ obedientiæ.*

10. *Et ex commiſſione majora præcepta imponit.*

11 *Abbatiſſa ex privilegio, vel Conſuetudine præſcripta poteſt habere juriſdictionem in Clericos.*

12 *Non poteſt prædicare, neque adminiſtrationem bonorum abſolutam habet & n. 13.*

14 *Dat facultatem Monialibus retinendi minuta, non autèm ſuperflua & n. 15.*

16 *Superior non poteſt facere Religioſos proprietarios.*

17 *Mulier major excommunicata denunciata validè contrahit & num. 18.*

19 *Contractus Mulieris innixus falſæ cauſæ, corruit per remotionem conſenſus.*

ADNOTATIONES.

Ex hoc textu, in quo prohibetur, quod
non eligantur Abbatiſſæ, niſi ſint Virgines,
1 colligunt DD. quod Viduæ, & aliæ Mulieres
corruptæ, ſi recipiantur in Monaſterium ad pro-
feſſionem, eligi deindè non poſſint ad dictum
munus ſinè diſpenſatione Papæ, vel ſaltèm Sac.
Congreg. ut tradunt aliis pluribus allegatis *Do-
nat. loco citato qu. 38. num. 1. Pelizar. de monial. d.
cap. 8. n. 45. Corrad. prax. diſp. lib. 6. cap. 1. nu. 47.*
& ità reſpondit *S. Congr. Epiſc. in Caſſanen. 29. Jan.
1585. & in Sarzanen. 15. Julii 1616. Barb. in ſum.
deciſ. Apoſt. collect. 725. n. 4*

Et quamvis *Barb. in d. c. juvenculas*, conetur
2 oſtendere, quod hæc opinio nullo jure probe-
tur, & quod contraria ſententia, quam ipſe am-
plectitur nempè, quod Vidua, aut alia Mulier
non Virgo, poſſit eligi in Abbatiſſam abſquè
ulla diſpenſatione, ſit verior, & idem ſuſtineant
Tortell. & alii: tamen ut dicit *Donat. locò cit.* Inu-
tilitèr fatigantur, cum in praxi prima opinio,
quæ habet pro ſe Decreta Congreg. ſervetur,
de qua teſtatur *Corrad.* ſuprà allegat.

Eſt tamen verum, quod ſi corruptio Monia-
3 lis electæ non Virginis, eſſet ſecreta, & occulta,
electioni non obſtaret, & electa renunciare non
teneretur, quià nemo tenetur ſe prodere, &
turpitudinem ſuã manifeſtare, præſertim cum
hic non agatur de cenſura, nec de vera irregu-
laritate, ut obſèrvat *Paſqualig. ad Franc. contr.
par. 1. n. 693. Pac. Jord. elucubr. to. 4. lib. 5. tit. 6.
n. 18.* ubi agens de benedictione Abbatiſſæ dicit,
quod corruptio occulta non præbet impedi-
mentum electioni, & benedictioni, & pro cer-
to tenent *Paſſerin. de elect. d. 40. n. 52.*

Illud autèm quod dicitur de Vidua locum
4 habet in Moniali Bigama corrupta, cui à for-
tiori applicantur, quæ de illa dicta ſunt: ſicuti
enim Viri Bigami, non ſunt Prælationum, &
Dignitatum capaces, ita nec Mulieres Bigamæ,
Gavant. in manual. verb. Monialium Officialem. 4. ubi
ex *Majol. de irregularit. lib. 1. c. 29. n. 12.* hoc ãpliat
ad Monialem filiam ſcænici. vel Hiſtrionis, *Do-
nat.*

Digitized by Google

nat. loco cit. quæſt. 39. nu. 1. & 2. Paſſerin. de elect.
d. c. 40. n. 54. ubi, quod Monialis Bigama exclu-
datur ab electione ratione corruptionis, non
5 verò ratione irregularitatis, cujus Mulier eſt
incapax, undè ſi daretur caſus, quod Monialis
Bigama non eſſet corrupta, non haberet impe-
dimentum, quin ſinè diſpenſatione eligi poſ-
ſet, & hoc eſt quod dicunt etiam *Tambur. de iur.*
Abbatiſs. diſp. 18. quæſt. 13. Paſqualig. ad Franc.
contr. par. 1. num. 696.

Porrò, quod diximus ſuprà de Moniali in-
6 nodata cenſurâ excommunicationis, ſcilicèt
hanc validè nō poſſe eligi in Abbatiſſam, etiāſi
ſit tolerata, non verificatur in canonicè electa,
& poſteà cenſurâ irretita, quoad exercitiū Su-
perioritatis activę; hęc enim ſi non ſit declarata,
ſeù denunciata, poteſt validè admittere ad pro-
feſſionem Novitias, quià profeſſio nihil aliud
eſt, niſi quidam contractus intèr profitentē, &
Religionem admittentem, qui ab excommu-
nicato fiēri nō prohibetur, & hinc oritur, quod
7 Moniales ſuffraganres, etiamſi eſſent ritè excō-
municatæ (quidquid ſit de earum peccato) va-
lidè ſuffragium ferrent in Novitiæ admiſſione,
quià iſtius receptio, non eſt actus canonicæ ele-
ctionis, ſed unius perſonæ, vitæ, & morum ap-
probatio. Secus verò ſi Abbatiſſa eſſet publicè
declarata, quià recipere quempiam in Religio-
nem, & religioni incorporare, & Contractus ra-
8 tione publici Officii celebrare sūt actus juriſdi-
ctionales, qui invalidè exercentur ab excōmu-
nicato declarato, validè autem à tolerato, &
per conſequens admiſſio eſſet irrita, ut hæc ex
Torell. docet *Donat. in prax. rer. regul. tom. 4.*
quæſt. 26. per tot. tract. 12. Sayr. de cenſur. lib. 2.
c. 9. num. 13.

Abbatiſſa autèm; ſeù Monialium Præfecta,
9 quæ nullum canonicum impedimentū habet,
poſtquàm ſit juridicè electa, poteſt præcipere
Monialibus in virtute ſanctæ obedientiæ non
poteſtate juriſdictionis, quam non obtinet, ſed
poteſtate dominativâ ſpirituali, quam ex vi vo-
ti tradunt Moniales, quæ ideò eidem obedire
tenentur, ut contrariis rejectis firmat *Pafferin.*
de ſtat. hom. tom. 2. quæſt. 186. art. 8. nu. 91. & ſeqq.
& concordat *Donat. in prax. tom. 4. tract. 17.*
qu. 32. etiamſi præceptum Abbatiſſæ eſſet con-
trà pactum, in receptione, & profeſſione ini-
tum *Donat. d. tom. 4. tract. 8. quæſt. 19. per tot.* Ex
commiſſione autèm Prælati Superioris poteſt
exercere majorem poteſtatem, quàm de jure
non habet: & præcepta Monialibus majora im-
10 ponere ſpiritualia: quibus parere tenentur,
Graff. dec. aur. par. 1. lib. 4. cap. 5. num. 3.

Et quamquàm Mulieri ſit interdicta poteſtas
11 ferendi cenſuras *Barb. in c. delicta de major. &*
obed. n. 5. nihilominùs Abbatiſſa ratione Digni-
tatis, quam habet, ex privilegio poteſt juriſdi-
ctionem habere, Proviſores nominare ad ſuſpē-
dendum, & excommunicandum, Clericos Be-
neficiis providere; & inſtituere, *Rice. Ja prax. par.*
2. reſol. 285. per tot. Bellett. diſq. cler. par. 1. de di-
ſcip. cler. §. 8. n. 19. & 20. Peſſerin. loco cit. nu. 89.
poſt medium, & quod poſſet habere juriſdictio-
nem in Clericos, etiam jure conſuetudinis le-
gitimè præſcriptæ, tenet *Pirbing. in jus can.*
lib. 5. tit. 31. & 34. ver. notandum tertiò.

Non tamen poteſt prædicare, niſi hortando:
12 nā Mulier quāvis ſit docta, & ſancta non debet
docere, *c. Mulier. de conſecr. diſt. 4.* quià ut inquit
Apoſtolus *2. ad Tim. 3.* Mulieres ſemper diſcunt
& nunquam ad ſcientiam veritatis perveniunt.

Itidem licèt Abbatiſſæ de jure communi ha-
13 beant liberam adminiſtrationem bonorū Mo-
naſterii, & Contractus facere valeant adhibito
conſilio Capituli Monialium, ut probat text.
in *c. continebatur, de his quæ fiunt à præla:. gloſ. in*
c. dilecta de major. & obed. Donat. prax. rer. regul.
tom. 4. tract. 8. quæſt. 18. per tot. tamen talis admi-
niſtratio non eſt abſoluta, ſed ferè in omnibus
Monaſteriis ſaltèm Italiæ, habet relationē ma-
ximè in rebus momē i, ad Epiſcopum, vel Præ-
latum, cui ſubſunt, quorum conſenſus regu-
lariter exigitur; niſi aliud ferat Conſuetudo,
aut Conſtitutio Monaſterii, *Tambur. de jur. Ab-*
batiſ diſp. 32 qu. 13. Pelizzar. de monial. c. 10. n. 146.

Et licèt Abbatiſſa poſſit etiam licentiā dare
14 Monialibus retinendi peculiū, & redditus ipſis
conceſſos, hoc tamen intelligitur de quantita-
te diſcreta v. g. ſi dat facultatem Moniali expen-
dendi ſcutum unum pro ſingulo menſe pro mi-
nutis juxtà declarationem factam à *Clem. VII.*
anno 1602. quam refert *Quarant. in ſumm. Bullar.*
verb. Monaſteria Monialium poſt nu. 51. Si enim li-
15 centiam daret ad ſuperfluos ſumptus, peccaret
mortaliter *Donat. d. tom. 4. tract. 15. quæſt. 36.*
n. 3. & Contractus, qui vigore talis licentiæ eſſet
initus, poſſet per Superiorem irritari, *Pelizar.*
de monial. c. 4. nu. 131. Quoniam nullus Superior
16 poteſt facere Moniales proprietarias, quales
ſunt hæ, quæ de rebus in uſum proprium aſſi-
gnatis diſponunt, in uſum non neceſſarium:
vel aliorum favorem, ut habetur in Decretis
pro reformatione Monialium Neapoli, & Sa-
lerni emanat. anno 1592. quæ refert *Donat. prax.*
tom. 1. tract. 3. qu. 5. in quibus tales contractus
nullius roboris declarantur, *Cherubin. in ſum.*
bullar. ad Conſt. Benedicti XII. 3. Schol. 1.

Hæc autē inhabilitas ad contrahendum, quæ
17 modo jam dicto cadit in Abbatiſſis, & Monia-
libus, non reperitur in Mulieribus ſęcularibus,
quamvis excommunicatis: quià cum Contra-
ctus ab excommunicato etiam denunciato ge-
ſtus tanquam à privato, ſit validus, ut firmant
Sayr. de cenſur. lib. 2. d. c. 9. n. 11. & alii ab eo allega-
ti, nullum aliud habent ad hoc impedimentum
18 nàm Mulier major, præſcindendo à Conſtitu-
tione Marchiæ, vel particularibus ſtatutis, po-
teſt liberè, & validè cōtrahere ſinè ulla ſolem-
nitate, ut dixit *Rot. coram Merlin. dec. 601. n. 15. &*
coram Dunozzett. jun. dec. 608. nu. 7. Add. ad Pam-
phil. dec. 111. n. 14. dummodò cauſa expreſſa in
contractu ſit vera, ſi enim inveniretur falſa, ex
19 hac falſitate cōtractus corrueret, *per remotio-*
nem

Digitized by Google

nem conſenſus, eidem falſæ cauſæ innixi, prout
eadem *Rot.* tenuit in *Narnien. Cambii 18. Junii
1685. coram Rondinino.*

De Irregularitate contenta in c. quicunque §. Hæretici de hæret. in 6.
IRREG. III.

SUMMARIUM.

1 *Monialis filia hæretici, eſt inhabilis abſque diſpen-
ſatione ad officium Abbatiſſæ.*
2 *Et regula extenditur ad primum, & ſecundũ gradum
ex linea Paterna, ex Materna verò ad primũ tãtũ.*
3 *Amplia ut regula comprehendat filios natos tàm
antè crimen, quam poſt crimen, & tàm maſculos,
quàm fœminas, & nu. 4.*
5 *Limitatur regula in Filiis hæretici ad fidem converſi,
qui capaces ſunt officiorum, & Dignitatum.*
6 *Monialis orta ex maculato genere Judeorum, vel
Maurorum, an, & quando poſſit eligi in Abbatiſ-
ſam, oſtenditur & nu. 7. & 8.*
9 *Indultum conceſſum Regularibus, extenditur ad Mo-
niales ejuſdem Ordinis, etiam in materia ſtricta.
Indulgentia conceſſa Regularibus, extenditur ad
Moniales, etiamſi ſint Ordinario ſubjectæ ibi.*

ADNOTATIONES.

DIſponitur in hoc textu, quod filii hæreti-
corum uſquè ad ſecundam generatio-
1 nem, ad nullum Eccleſiaſticum Beneficium,
ſeù Officium publicum admittantur, ex quo
proindè ſequi videtur, quod Monialis filia hæ-
retici, ſit inhabilis abſquè diſpenſatione ad Of-
ficium Abbatiſſatus, prout tradit *Paſſeria. de
elect. c. 25. q. 9. n. 74. & magis præcisè c. 40. nu. 55.*
Hæc autèm regula ex citato textu deſũpta,
2 compræhendit primum, & ſecundum gradum
per Paternam lineam, per lineam verò Mater-
nam, non ſe extendit, niſi ad primum gradum,
ut ex gloſ. in figuratione caſus in *c. ſtatutam eod.
tit. docet Paſſeria. ibid. n. 2.* & compræhendit filios
3 natos tàm antè crimen, quàm poſt crimen, ut
de veriori teſtatur *Cherubin. in ſum. bullar. par. 1.
ad Conſt. Honorii IV. 2. ſcol. 1.* & tàm maſculos,
quàm fœminas, quià ut alibi ſuprà oſtenſum
fuit, in hac ſubjecta materia, quamvis odioſa,
4 & pœnali, ſub nomine, & appellatione filiorũ,
filias contineri, communior ſententia tenet,
ut in terminis pœnæ filiis hæreticorum à jure
impoſitæ talis *Barb. appellativ. 99. nu. 54. & 55.*
Verum eſt tamen, quod regula prędicta pro-
5 cedit, in filiis hæreticorum non credentiũm, ſi
enim hæretici redeant ad fidem, vel parati ſunt
illam recipere, & reconcilientur Eccleſiæ, eorũ
filii ſunt capaces Beneficiorum, Dignitatum, &
Officiorum, ut habetur in *Conſtit. Alex. IV. 12.
§. 12. & Honorii IV. Conſt. 2. §. 2. Bullar. tom. 1. pag.
90. & pag. 125.* quas approbavit *Bonifat. VIII. in
d. c. ſtatutam, ubi Paſſeria. nu. 3.*
Si autèm Monialis, non ex Patre, nec Matre
6 hęreticis: ſed ex alio maculato genere Judęorũ,
aut Maurorum ortum haberet, & deſcenderet,
ſi cæteræ ei non deeſſent qualitates, poſſet eligi
in Abbatiſſã, ſeù Prioriſſam, prout volunt *Tam-
burin. de jur. Abbatiſ. diſp. 28. quæſt. 14. nu. 1. & 2.
Pelizar. de Monial. c. 8. nu. 48.* quià ut ipſi ajunt
nullum ex hoc oritur impedimentũ, quin jure
eligi non valeat, imò *Tamburin.* inquit hoc pro-
cedere, & verum eſſe, etiamſi Religio Cõſtitu-
tionem Pontificiam habeat (prout plures Reli-
giones habere aſſerit (quâ prohibeatur, quod de-
ſcendentes ex dicto maculato genere nõ admit-
tantur ad Prælaturas, & Dignitates Religionis,
tùm ex eo, quod Conſtitutiones hujuſmodi lo-
quentes de Viris, tanquàm odioſæ non exten-
7 dantur ad fœminas: tùm ex eo, quod Abbatiſſa-
tus, & Prioriſſatus Monialium; non ſint Præ-
laturæ habentes juriſdictionem, & huic amplia-
tioni, videtur quodammodò adhærere *Paſſerin.
in d. c. 40. n. 55. de elect.* ubi, quod niſi adſit con-
ſuetudo contraria, talis Conſtitutio ſit odioſa,
& de facili non extendenda, maximè in puncto
hujus quæſtionis, in quo aliquo modo præju-
dicet fidei, & dignitati baptiſmi, ut filia inno-
cens puniatur propièr infidelitatem Parentũ.
At oppoſitum tenet *Paſqualig. ad contr. Lauret.
8 de Franc. par. 1. nu. 662.* ubi probabilius putat,
quod Conſtitutiones *Pauli IV.* pro Ordine fra-
trũ minorum, & aliorum Pontificum aliis Or-
dinibus conceſſis, quibus cavetur, nè ex dicto
maculato genere profeſſi, admittantur ad Præ-
laturas, & Dignitates Religionis compræhen-
dant, & ſervandæ ſint etiam quoad Moniales
eorundem Ordinum; ex eo quià in hac materia
indifferenti, & in qua eadem militat ratio, ma-
ſculinũ concipiat fæmininum, ut de aliis ſimi-
libus Indultis tradit quoque *Donat. prax. rer. re-
gular. tom. 4. tract. 2. quæſt. 18.* Et de conceſſione
Indulgentiarum (quæ eſt diſpenſatio ſtrictè in-
terpretanda, ut ait *Navar. conſ. 35. n. 3. & conſ. 38.
n. 1. de pœn. & remiſſ. lib. 5.*) facta favore Regula-
9 rium, quod extendatur ad Moniales ejuſdem
Ordinis, quamvis ſint Ordinario ſubjectæ, do-
cent *Pelizar. de Monial. c. 9. n. 40 & 41. Nicol. in
floſc. in verb. indulgentia nu. 8.* & adeſt clara Con-
ſtitutio *Pauli V. 21. §. 18. Bullar. t. 3. pag. 203.* Et
quód Conſtitutio Papæ, quæ fit reſpectu Reli-
gionis, & poteſt convenire Monachis, & Cleri-
cis Regularibus, liget Regulares utriuſquè ſe-
xus, docet *Donat. de regular. tom. 3. q. 102. n. 4.* Undè
hæc ſecunda opinio *Paſqualig.* ex ſuprà deductis
jure verior, mihi magis arridet: & ſic poterit
talis Monialis eligi in Abbatiſſam, quotiès in
Religione, in qua profeſſa eſt, non adſit ſtatu-
tum, ſivè Conſtitutio, quæ excludat à Supe-
rioritate deſcendentes ex maculato genere.
Et hæc de Cenſuris, quæ ad inſtitutũ, & com-
plementum totius Operis formularii opportu-
na eſſe cenſui; ſub cenſura Sanctę Matris Catho-
licæ Eccleſiæ, dicta ſint ſatis: ad laudem, & glo-
riam Patris, qui eſt generans, Filii, qui eſt geni-
tus, & Spiritus Sancti, qui eſt amborum nexus,
amor amborum, & amborum charitas.

AP-

Digitized by Google

APPENDICE
ALLA TERZA PARTE
DEL FORMOLARIO
LEGALE PRATTICO
Del Foro Eccleſiaſtico.

Delle lettere Paſtorali.

1 SOno frequenti le occaſioni, nelle quali per eccitare i Fedeli, ò alla pietà, e divozione per l'acquiſto dell' indulgenze: ò all' eſercizio delle buone opere per ajuto, e ſoccorſo de' poveri, e luoghi pii: ò alla penitenza per ſoſpendere, e tener lontano i gaſtighi dovuti a' peccati commeſſi: ò per impetrare da Dio con i digiuni, & orazioni, la ſerenità del Cielo, ò le piogge: ò la preſervazione de' frutti della terra, ò dalla peſte, ò da terremoti, ò dalla guerra alla Patria, & alla Chriſtianita: ò pure per altre urgenze, e biſogni della Dioceſi, ò della Chieſa univerſale: deve il buon Veſcovo, ſcrivere, e publicare a' ſuoi Popoli, lettere Paſtorali, & ortatorie, delle quali, ſi è parlato nella *par. 2. al tit. 15.*

La prima però è quella, che naſce dalla pro-
2 mozione al Veſcovato: imperochè ſeguita, che ſia la conſecrazione, deve l'eletto con lettera Paſtorale diretta al Clero, e Popolo della Città, e Dioceſi, partecipare la ſua elezzione, e far precorrere in quella i veri ſentimenti del ſuo animo, e la cognizione, ch'egli hà del graviſſimo peſo, & oblighi, che hà aſſunti: accioche i ſudditi ſi preparino a riceverlo, e colle loro orazioni, l'ajutino à portarlo. L'eſemplare, è formola di queſta lettera può eſſere la ſeguete.

N. N. Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratiâ Epiſcopus Civitatis N.

Venerabilibus Fratribus, & dilectis filiis Clero,
& Populo Civitatis, & Diœceſis, ſalutem
in Domino ſempiternam.

CHriſti Redemptoris Noſtri in Terra Vicarius vocavit me in partem ſollecitudinis ſuæ, conſtituens
me hodiè Sponſum, & Cuſtodem Eccleſiæ N. & Speculatorem ſuper muros ejus. Terret me onus Jer. 6.
1 *Angelicis quippè humeris formidandum: & animu mea turbata eſt valdè à ſonitu illius Propheticæ vocis,* Iſa. 61.
quæ pulſat in auribus meis = Judicium duriſſimum his, qui præſunt fiet. *Verumtamen quid Cathedram* Conc. Trid. ſeſſ. 6. c. 1.
honoris non quæ ſibi, neque cor meum me reprehendit: Deus qui humiliat, & exaltat, & ſuâ providentiâ Sap. 6.
attingit à fine uſque ad finem fortitèr, & diſponit omnia ſuavitèr, inclinavit cor meum ad faciendas juſtifi- Eccleſ. 7. Sap. 8.
cationes ejus, quià viæ ejus juſtæ, & veræ ſunt, inquiens ipſe, qui intrat per Oſtium in ovile Paſtor Pſal. 118.
eſt ovium. *Venium igitur ad vos in charitate, & ſpiritu manſuetudinis, non ut praſim, ſed ut proſim. in fi-* 1. Apoc. 15. Jo. 10.
de non ficta; quærens non quæ veſtra, ſed quæ ſunt Jeſu Chriſti, cui ſervio, & in quo glorianbor, & fiduciam 1. Cor. 4.
habebo, & non in rarue, cum ſcriptum ſit: qui confidit in illo non minorabitur: *& per Prophetum* D. Th. q. 185. art. 1.
ſuum dicut: ego Dominus, ſuper quo non confundentur, qui expectant eum. *Charitas Chriſti foras* 1. Tim. 1.
Philip. 2. 3.

Digitized by Google

mittit timorem, omnia ſperat, omnia poſſibilia ducit, & cum Apoſtolo clamat: omnia poſſum in eo, qui me conſormat. *Veniam cogitans cogitationes pacis, in qua ſalutatio mea eſt. Pax inquam vobis fratres, & filii dilectiſſimi his, qui propè, & his, qui procul: ecce dies ſpeculationis veſtræ approximat, & viſitatio veſtra veniet: rogate Dominum, qui ponit humiles in ſublime, & mærentes erigit ſoſpitate: ut reſpiciens Dominus ad humilitatem, & fiduciam meam reddam ei Populum iſtum acceptabilem ſectatorem bonorum operum. Abiicite fratres, & filii opera tenebrarum, & induimmini Jeſum Chriſtum, qui eſt omnium Domus. Diligite alterutrum, non verbo, neque linguâ, ſed opere, & veritate: qui enim hoc facit non eſt longè à Regno Dei. Quæ juſta, quæ pudica quæ religioſa ſunt agite: temporalia, quæ videntur non contemplantes, ſed cœleſtia, quæ æterna ſunt inquirentes. Evigilate, ut non circumveniamini à Satana, & nolite peccare: quià Deus noſter odit iniquitatem, & oculi ejus contemplantur univerſam terram, ut præbeant fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Pauperibus porrigite manus veſtras, ut perficiatur propitiatio: nam qui dat pauperi non indigebit. Tollite jugum Domini (quod eſt ſuave) ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris. Audite me, & conſiliis meis acquieſcat cor veſtrum, & proderit vobis: ambulate in lege Domini confidenter dum lucem habetis, ut filii lucis ſitis, & eſtote parati, quia ſpero per orationes veſtras citò donari me vobis. Deus autèm pacis, qui eſt benedictus in ſæcula, conterat Satanam ſub pedibus veſtris, & in viam mandatorum ſuorum cum commiſſo grege gratiâ ſuâ duce nos dirigat, atque ipſe nobis, & intelligere, & agere, quæ ſibi placita ſunt concedat, qui miſericordiæ ſuæ dono, nomen nos voluit habere Paſtoris. Datum &c.*

Eccleſ. 32. Iſa. 49. 1. Cor. 13. Philip. 4. Ier. 29. Io. 14. Dan. 9. Epheſ. 2. Michea 7. Iob. 5. Tit 2. Act. 10. 1. Io. 3 Matth. 12. Philip. 4. 2. Cor. 2. Judith. 5. 2. par alip. 16. Eccleſ. 7. Prov. 26. Matt. 11. Gen. 27. Eccleſ. 29. Prov. 20. Io. 12. Philem. Cor. 12. Rom 16. ſ. Greg. lib. 10. ind. 5. Epiſt. 1.

N.Epiſcopus N.

Delle Lettere informative.

Nella formola del giuramento di fedeltà,
4 che preſtano alla Sede Apoſtolica i promoſſi alle Chieſe Catedrali, s'eſprime l'obligo di viſitare nel tempo prefiſſo dalla Coſtitutione di Siſto V. i limini degli Apoſtoli, e di riferire lo ſtato delle loro Chieſe.

Queſt' obligo devono i Veſcovi, & Areive-
5 ſcovi adempire per loro ſteſſi, quando non ſiano legitimamente impediti, e diſpenſati, di poterlo ſodisfare per mezzo d'altri: ma ò viſitino i limini per ſe ſteſſi, ò per alium, devono ſempre dare la relazione in ſcritto dello ſtato della Chieſa.

Quando viſitano i limini per alium, devono
6 avertire, che la perſona eletta à fare queſta funzione, deve eſſere de gremio di qualche Capitolo, ò altra perſona della Diocesi conſtituita in Dignità: ò mancando queſta nella Diocesi, altro Sacerdote qualificato, e ſuddito, a queſt' atto ſpecialmente ſpedito: non adempiendoſi la diſpoſizione della Bolla di Siſto V. colla deputazione d'altro ſoggetto, che ſtia permanente in Curia: quando non s'ottenga una particolare diſpenſa, la quale non ſuole concederſi ſe non à que' Veſcovi, che fanno reſidenza ne' dominii degl' infedeli, per quello ch' atteſtano, *Corrad. in prax. benefic. lib. 2. al cap. 16. num. 70. e 75. & il Barboſ. ſum. decif. Apoſtolic. collect. 411. nu. 1, & per tot.*

Se poi per qualque giuſta cauſa non potrà il
7 Veſcovo viſitare i limini, nè per ſe ſteſſo, nè per mezzo d'altri nel tempo dovuto, deve chiedere alla S. Congreg. del Concilio la proroga, che ſuol concederla, ad tres, ad quatuor, & ad quinque menſes, ſecondo la rilevanza della cauſa, e diſtanza del luogo.

La relazione dello ſtato della Chieſa che ſi
8 fà al Papa in lingua latina, deve eſibirſi nelle mani del Cardinal Prefetto di detta Congregazione, la quale con buon ordine, e diſtinzione deve contenere.

Lo ſtato materiale.

I. La ſituazione, e la Provincia in cui è poſta la Città à chi ſtia ſoggetta nel temporale, & in qual ſecolo habbia ricevuto il primo Veſcovo, e la fede.

II. Se habbia havuto Veſcovi Santi Martiri, ò Confeſſori, e ſe i loro Corpi, ò pure altre inſigni Reliquie ſi conſervino, e venerino nella Catedrale. E ſe queſta ſia conſegrata, ſotto qual titolo, e da chi, e di che tempo, ſe ſia immediatamente ſoggetta alla Sede Apoſtolicà, ò pure Suffeaganea.

III. Se la Cathedrale habbia l'habitazione del Veſcovo contigua, ò ſe l'una, e l'altra ſiano in buon ſtato, ò pure ſiano biſognoſe di riſtaurazione.

IV. Se la Menſa habbia entrate ſufficienti per il congruo ſoſtentamento del Veſcovo, e ſe ſia gravata de penſioni.

V. In quanta diſtanza ſi ſtenda la Diocesi, e quanti luoghi comprenda, individuandoli nominatamente, e ſe in alcuno, ò più d'eſſi il Veſcovo eſerciti come Barone giuriſdizione temporale.

Lo ſtato delle Chieſe, e luoghi Pii.

I. Quante Dignità, Canonici, Prebendati, e Beneficiati ſiano additti al Servigio della Catedrale. Se i Canonici, habbiano gli ordini anneſſi, e diſtinti ad formam Concilii, Prebende ſeparate, e maſſa di diſtribuzioni, ſe vi ſi trovano erette le Prebende del Teologo, e del Penitenziero.

II. Quante Parochie ſiano nella Città, e Suburbii, da chi amminiſtrate, ſe di libera collazione, ò di Juſpatronato, ſe i Rettori ſiano perpetui, ò amovibili, e ſe nelle Chieſe vi ſiano Reliquie de Santi.

III. Quan-

III. Quante altre Chieſe nō Parocchiali, ſotto qual titolo, da chi governate. Quali, e quanti luoghi Pii. Quali, e quante Confraternite, e ſotto qual iſtituto, & eſercitii di pietà erette,

IV. Quanti Monaſterii di Monache, ſotto qual Regola militano, ſe oſſervino la vita cōmune, à chi ſiano ſoggette, e quante ſiano per ogni Monaſtero.

V. Quanti Monaſterii, e Conventi di Religioſi, di qual Ordine: ſe tutti eſenti dalla giuriſdizione del Veſcovo: ſe i Monaſterii habbiano tutti la Clauſura materiale, & in che numero ſiano.

VI. Se vi ſi trovi eretto il Seminario de Chierici ad formam Concilii: ſe ſia proveduto d'entrate, per quanti Alunni, e de Maeſtri per inſtruire i Chierici.

VII. Lo ſtato dell' Anime in Città, & in ciaſchedū luogo della Dioceſe, e lo ſtato del Clero ſecolare, e Regolare de i medeſimi luoghi.

VIII. Lo ſtato de luoghi Pii, e Monaſterii ne luoghi della Dioceſi colla medeſima diſtinzione, di ſopra fatta in quelli della Città.

Lo ſtato formale.

I. Se per l'amminiſtrazione della giuſtizia ritēga il Vicario Generale foraſtiero, ò Dieceſano, & altri Officiali, e Conſultori neceſſarii, anche per le cauſe ſpettanti alle materie della Fede.

II. Se il Clero ſia docile, morigerato, & erudito, ò pure rozzo, & ignorāte: ſe vi ſiano Scuole publiche, ò altre conferenze ſcientifiche, ò morali per renderlo colto.

III. Se il popolo ſia bene inclinato alla pietà: ſe ſia bene inſtruito negli erudimenti della Fede, e ſe frequenti le Chieſe, & i Sagramenti.

IV. Se nel tempo dell' Avvento, e di Quareſima ſi predichi la parola di Dio, in quali, e quante Chieſe, e chi nomini, & elegga li Predicatori.

V. Se i Parochi adempiono diligentemente il loro Officio, nell' inſegnare la Dottrina Chriſtiana, e nell' amminiſtrare con vigilanza, e rito Eccleſiaſtico i Sagramenti maſſime agl'infermi.

VI. Se vi ſiano abuſi, male uſanze, e corruttele, ò pure qualche lodevole coſtumanza.

Lo ſtato dell' opere fatte.

I. D'haver fatto al Clero, & al popolo più volte Sermoni, & eſortazioni, per contener quello nella diſciplina Eccleſiaſtica, e l'altro nell' oſſervanza della Divina Legge.

II. D' haver viſitato per ſe ſteſſo la Città, è Dioceſi, e di havere nella Viſita adoperato huomini dotti, e di ſpirito, & anco PP. Miſſionarii, con frutto.

III. D' haver erette, & inſtituite nè luoghi ove non erano, le Confraternite del Sagramento per accompagnare il Santo Viatico, e della Dottrina Chriſtiana.

IV. D' havere amminiſtrato nel tempo della Viſita in più luoghi della Dioceſi il Sagramēto della Creſima, ed haver conſegrato Chieſe, & Altari.

V. D' havere introdotto nella Città la lettura della morale, e le conferenze de caſi di coſcenza, per tenere virtuoſamente occupato il Clero, & erudirlo.

VI. D' haver dato la Regola, e Conſtituzioni alle Monache del Monaſtero N. che non le havevano, & introdotto nell' altro di N. l'oſſervanza della vita commune.

VII. D'haver proveduto, che non s'ammettano all'habito della Religione le Vergini, ſe prima non ſi ſarà fatta nel Monaſtero la prova della loro buona vocazione, eſplorando anco per ſe ſteſſo la loro volontà.

VIII. D' intervenire frequentemente al Coro de Canonici della Catedrale, per dare loro buō eſempio, e per tenerli attenti, e devoti nella recitazione dell' Hore canoniche.

IX. Di viſitar ſpeſſo ne giorni feſtivi le Scuole, & il Catechiſmo della Dottrina Chriſtiana, accioche ſi faccia col debito modo, e cō frutto.

X. D' haver riconoſciuto per ſe ſteſſo le amminiſtrazioni de luoghi Pii, e la ſodisfazione degl' oblighi, e peſi di meſſe, ed haver fatto rinovare con buon'ordine le Tabelle.

XI. D' haver ſempre aſſiſtito all' eſame degl' ordinandi, e di non haver ammeſſo neſſun Chierico agl' ordini, che prima non ſia ſtato da lui ſentito, e dato ſaggio nel eſterno non ſolo di capacità, mà anche di buon coſtume, e vocazione: ſenza attendere raccomandazioni, ò altri riſpetti humani.

XII. D' applicare ſpeſſo il Sagrificio per il ſuo popolo, di fare per quanto gli permette la tenuità delle rendite, elemoſina publica, e privata a i poveri: e di viſitare i moribondi.

XIII. D'eſeguire puntualmente i ricordi della Sagra Congreg. del Concilio, traſmeſſi per comandamento della S. M. d'Innoc. XI. intorno all'oſſervanza del Decreto del Cōcilio di Trento, di non ammettere agl'ordini Sagri gli ordinandi ad tit. Patrimonii, ſe non quelli, che ſono neceſſarii, ò utili per il ſervigio della ſua Chieſa: ſicome gl'altri ordini della S. Congregazione de Veſcovi intorno agl' Eſercizii Spirituali da farſi da i promovendi, e dalle Monacande: e molto più la Bolla d'Innoc. XII. *Speculatores*.

XIV. Di non haver mancato d'eſercitare ne i tempi preſcritti i Pontificali, e di fare le altre funzioni Epiſcopali, ſe non per cagione d'infermità, ò d'altro grave impedimento: e di non eſſer mai partito dalla reſidenza.

XV. Per ſovvenire, e ſoccorrere i poveri della Dioceſi, & i luoghi Sagri di Terra Santa d'haver proveduto nella tale, e tal forma.

XVI. Per promovere nel popolo la pietà, e la Religione, d'havere introdotto, la tale, e tale opera pia: e d'haver tolto, & eſtirpato il tale abuſo,

Digitized by Google

XVII. D'haver convocato il Sinodo, & in quello col conſiglio del ſuo Capitolo, e d'altri huomini dotti, publicato canoni, e Decreti, per mantenere in vigore la diſciplina Eccleſiaſtica, rimuovere gli abuſi, provedere al buon governo de luoghi pii, e per la riforma de coſtumi. Se poi nè Viſita, nè Sinodo foſſe dal Veſcovo ſtato fatto, deve addurre le cauſe legitime, che l'hanno impedito: già che ſono incumbenze principali del ſuo officio, e dalle quali ſenza grave reato, non può eſimerſi.

Se il Veſcovo novello nella ſua prima rela-
9 zione potrà dar conto al Papa dell'opere di
ſopra riferite (che ſono ordinarie, e proprie
del buon Paſtore) ſi verificherà il detto del
Baruch. 3. Profeta Baruch, che = *Stellæ dederunt lumen in cuſtodiis ſuis & lætatæ ſunt*: mà ſe poi le haverà
traſcurate, potrà giuſtamente temere d'udire
in punto di morte, la minaccia che fà Dio a i
Ezech. 34. Veſcovi negligenti per il Profeta Ezechiele = *Ecco ego ipſe ſuper Paſtores requiram gregem meum de manu eorum*.

Lo ſtato degl' emergenti. e de biſogni della Chieſa.

Fatta la relazione dello Stato: ſi devono eſ-
10 porre al Papa, & alla Congregatione nella
medeſima lettera, gli emergenti, ch' accadono nel governo, & i biſogni (ſe vi ſono) della Chieſa: chiedendo nelle coſe ardue, e difficili conſiglio, nelle dubbie, dichiarazione, e riſpoſta, & in quelle, che richiedano l'autorità, e la proviſione Apoſtolica, ſupplicare per la grazia, & Indulto.

Nella ſeconda, & altre relazioni ſequenti, ſi
11 tralaſcia di riferire lo ſtato materiale, già deſcritto nella prima, e ſi dà conto ſolamente del formale, e dell' augumento del bene provenuto dalle fatighe del buon Veſcovo.

Delle Lettere reſponſive.

Oltre la lettera informativa dello ſtato della
12 Chieſa: deve il Veſcovo informare la Sede Apoſtolica, in altri caſi, e contingenze particolari de ſudditi, ſopra delle quali viene dalle Sagre Congregazioni de Cardinali frequẽtemente ricercato: e però, quando gli giungono da Roma a dirittura, ò pure gli ſiano preſentate dalle parti, le lettere, deve col dovuto riſpetto riceverle, e con pari diligenza, & attenzione, à quelle riſpondere, e dare l'informãzione richieſta.

Non ſodisfarebbe al ſuo dovere il Veſcovo,
13 e moſtrerebbe ignoranza, e diſprezzo, ſe ſcrivendogli la Congregazione del Concilio, ò altra, *prò informatione, & voto* in lingua latina, egli riſpondeſſe in lingua, & idioma, volgare (dovẽdoſi riſpondere in quell'idioma col quale è fatto, e concepito il reſcritto) ò non eſprimeſſe il ſuo Voto: ò pure eſprimendolo, non foſſe Voto conſultivo, ma deciſivo: ſe pure l'informazione non doveſſe darſi in qualche cauſa, in cui egli dalle parti foſſe ſtato allegato ſoſpetto: ò foſſe d'una di eſſe Parente: poi che in queſti due caſi lodevolmente s'aſtiene dal voto.

Difetto più notabile incorrerebbe, ſe foſſe
14 negligente, e pigro in riſpondere alle dette lettere: ò pure diſſimulaſſe d'haverle ricevute: ò pure impediſſe che non gli foſſero preſentate: o gravaſſe le parti che le hanno ottenute.

Saggio di poca ſtima, e riſpetto verſo la San-
15 ta Sede, e de Sig. Cardinali darebbe, ſe dopo haver ricevuta la lettera pro informatione, ò che *certiores*, egli proſeguiſſe il giudicio, ò moleſtaſſe le parti ricorrenti, in coſa che ammette di ſua natura dilazione. Anzi commetterebbe attentato, ſe dopo haver data l'informazione, procedeſſe ad atti ulteriori, ſenza aſpettare altra riſpoſta, ò riſoluzione delle Congregazioni, come oſſerva il *de Luca nel diſc. 31. al nu. 10. de juriſd.*

Nelle informazioni che cadono ſopra i ri-
16 corſi fatti da Sudditi cõtro di lui, ò nelle Cauſe, nelle quali la Menſa, ò i ſuoi Miniſtri hanno intereſſe, deve eſſer cauto, & irreprenſibile nel parlare: avertendo di non dir bugie, ò proferire parole ingiurioſe, che offendano l'onore delle parti, ò la maeſtà del Tribunale: perche facendo il contrario, avilirebbe il ſuo carattere, e ſi ſpogliarebbe del bel titolo di Padre, e Paſtore? e ſarebbe creduto huomo ordinario.

Non deve, nè può il Veſcovo per queſte let-
17 tere informative, ancorche tal volta richieſte, e volute dalle parti, pretendere propina, ò emolumento. perche egli in queſt' atto, non fà da Giudice, nè da Arbitro, ma fà dà teſtimonio qualificato, e ben informato, per inſtruire le Sagre Congregazioni, del fatto, di cui da eſſe vien richieſto, & alle quali è tenuto di giuſtizia ubbidire.

Diſſi ch' è tenuto ubbidire: perche havendo
18 ogni Veſcovo nella ſua promozione al Veſcovato, preſtato il giuramento di voler eſſer fedele, & ubbidiente alla Sede Apoſtolica, ed eſeguire i ſuoi ordini: ne ſiegue in buona conſeguenza, che non riſpondendo col debito modo, al dovuto tempo, con fedeltà, modeſtia, e ſincerità alle ſudette lettere delle Sagre Congregazioni, de Cardinali, che ſono in queſta parte Giudici Delegati Speciali della S. Sede: ò per cauſa di quelle gravando le parti: viene à contravenire al proprio giuramento, & ad eſſer reo di colpa più, e meno grave, ſecondo la qualità del difetto, per lo quale alle volte ſuole dalle medeſime Congregazioni ordinarſi (facto verbo cum Sanctiſſimo) ch' il Veſcovo, ò Arciveſcovo *accedat ad Vrbem*.

In oltre deve avertirſi, che quando le Con-
19 gregazioni de Cardinali, rimettono i memoriali, ò le inſtanze delle parti al Veſcovo, con il reſcritto, ch' egli eſeguiſca, proveda, ò faccia altra coſa: non danno con queſta ſorte di re-

ſcrit-

ſcritti ordinariamente la loro autorità: di modo che il Veſcovo in quella azzione cõmeſſa, debba, e poſſa procedere come Delegato Apoſtolico, ma il più delle volte, eccitano la giuriſdizione ordinaria ſolamente per l'amminiſtrazione della giuſtizia, e non communicano maggior facoltà di quella, che de jure al Ordinario compete: onde per non far nullità, deveſi bene eſaminare la qualità, e natura degl'affari, e le clauſulæ de reſcritti. E' però regola generale, che ſe il reſcritto colla rimiſſione fatta all'Ordinario, cade ſopra qualche emergente, in cui il Veſcovo colla ſua Ordinaria poteſtà, non poteva procedere, nè provedere, in tal caſo ſi preſume conceſſa l'autorità del delegante, benche non s'eſprima, come s'è detto nella *par.1. all'Appendice pag.330. n.13. 14. e 15.* è lo averti anche la *Rot. avanti Pamphil. nella deciſ.698. al n.5. e ſeguenti.*

Del Sinodo.

Il Sagro Concilio di Trento nella *ſeſſ.24.c.2.*
20 *de reſor.* Inerendo agli antichi canoni riferiti nel Decreto di Graziano alla *diſt.18.* per tot.& al *cap. ſicut. olim de accuſat.* ne decretali; vuole che il Veſcovo convochi ogn'anno il Sinodo per la riforma de coſtumi, correzzione degl'eccessi, compoſizione delle controverſie, e rinovazione delle diſpoſizioni canoniche.

Queſto Decreto da molti Veſcovi non è oſſervato: ma da ciò non ſiegue, che queſta inoſſervanza, e deſſuetudine ſia lodevole, ne da imitarſi; perche venendo una tal funzione ordinata con precetto, e ſotto grave pena, l'omiſſione induce la colpa, come con *Ugolino, Gavanto, Piaſecco, Moſſobrio, e Silveſtro*, prova il dotto, & eſemplare Veſcovo *Pace Giordano al tom 2.lib.8. tit.2. n.40.* onde quando in qualche ben governata Dioceſi non ſi ſtimi neceſſaria la convocazione annuale del Sinodo: non pare che ſi debba differire, oltre il trienio, per la ragione che ne adduce lo ſteſſo Pace Giordano nel luogo citato al *nu.41.* con queſte parole = *Ego (citrà jactantiam dixerim) in hac parte muneri meo reſpondere connitor, omneſque Sacros Antiſtites idem praſtare magnoperè precor: alioquin ſine farculo hujuſmodi vepres, ſpinas, & ſurculos malarum conſuetudinum internaſcentes in Clero, & populo, patris familias ſemina præfocantes, non facilè evellent.*

Ne ſi deve attendere l'opinione del Cardinal
21 de Luca nel libro intitolato il Veſcovo pratico *al cap.14. n.3.* ove dice, che ſi ſtima coſa degna di lode l'aſtenerſi da queſte frequenti convocationi, quando ne ceſſi il biſogno, e di caminare col ultimo Sinodo: perche ſe bene l'autorità di queſto inſigne e celebre Autore è grande; nondimeno sù queſto articolo non è di peſo alcuno, per più ragioni.

Primo, perche è oppoſta direttamente all'
22 autorità de canoni, e del Concilio, il vigore, della quale diſtrugge quella de Dottori. Secondo, perche la Sagra Congreg. del Concilio hà dichiarato, che quei Veſcovi, i quali non convocano ogn'anno il Sinodo incorrono le pene à jure ſtatutas, come atteſtano il d. *Pace Giord.* nel luogo citato *n.40.* & il *Barboſa* nella ſomma delle *deciſ. Apoſtol. collect.282. al n.9.* Terzo, perche il Veſcovo che non convoca il Sinodo ogn'anno, in pœnam perde la poteſtà di potere eleggere, e ſurrogare gli Eſaminatori Sinodali in luogho delli defonti poſt annum. Quarto perche la convocazione del Sinodo è ordinata per diverſi fini tutti buoni: onde quando uno di queſti fini ceſſi, rimane l'altro.

Il Veſcovo dunque novello giunto alla ſua
23 reſidenza in primo luogo deve fare la Viſita generale, mediante la quale informato dello ſtato della ſua Chieſa, diſpone in ſecondo luogo le coſe per la convocazione del Sinodo, al quale devono precedere le Congregazioni da tenerſi in giorni determinati avanti lo ſteſſo Veſcovo di perſone Eccleſiaſtiche da lui deputate delle più idonee, e verſate nelle materie teologiche, e canoniche ch'abbia nella Dioceſi: & in quelle devono ſentirſi i Vicarii foranei, & i Parochi tanto della Città, quanto della Dioceſi, per eſaminare, ſtabilire, e diſporre le materie tutte del Sinodo,

Fatte le Congregazioni preliminari, e ſtabi-
24 lito anche l'ordine delle ſtazioni, per i luoghi del ſedere de convocandi: e diſtinti i titoli, e ſteſi i Decreti, deve il Veſcovo convocare il Capitolo della Catedrale, al quale ſi devono leggere, e chiedere ſopra di quelli il ſuo conſiglio: e dal Cãcelliero, ò Segretario deputato del Sinodo fare ſtendere l'atto publico di queſta convocazione, e richieſta del cõſiglio. Se il Capitolo chiederà tempo a riſpondere, potrà darſi il termine di due, ò tre giorni. Se proteſtarà, ò appellerà, ſi riceva materialmente la proteſta, e l'appellazione, ma intanto il Veſcovo proceda avanti alla Cõvocazione, e publicazione del Sinodo: perche queſto non può eſſer ritardato dalle dette proteſte, come s'è detto nella *par.1. al tit.5. form.3. n.11. e ſeguenti pag.101.*

Nello ſtendere, e formare i Decreti del Sino-
25 do, ſi devono havere le ſequenti avertenze.

I. Che ſiano in lingua latina, e non volgare, ſteſi, e concipiti con ſtile Eccleſiaſtico tolto da canoni, e Concilii, puro, e conciſo, e ſenza meſcolanza di ſentenze de Santi Padri, ò Scritturali; dovendoſi tali autorità, ò de canoni, e non altre (quando ſi voglino allegare) accennare ſolamente nel margine.

II. Che non ſiano molti, nè ſuperflui; mà pochi, e neceſſarii, & oſſervabili in prattica, adattati al Clero proprio, e profittevoli al popolo della Dioceſi.

III. Che le pene in quelli ingionte contro i traſgreſſori, ſiano canoniche, e moderate,

IV. Che non s'impõgano le cenſure maſſime di lata ſentenza con frequenza, ma parcamente e

per

per delitti, e traſgreſſioni gravi, che hanno intrinſecamente congionto il peccato mortale, ò lo ſcandalo, ò notabile irreverenza verſo le coſe Sagre, e divine.

V. Che non ſi riſervino al Veſcovo, quei caſi, ch'anno gia anneſſa la ſcommunica in vigore delle diſpoſizioni Canoniche, e Coſtituzioni Apoſtoliche.

VI. Che non s'approvino cò Decreti per lecite al Clero, la delazione delle armi da Caccia, i giuochi, le Comedie, e gli Spettacoli, perche ſe bene tali coſe nelle perſone additte al ſervigio di Dio, quando ſi facciano colla debita moderazione, oneſtà, e ſenza ſcandalo, ſi devono dal Veſcovo diſſimulare ad vitãda majora mala, non ſi devono però mai poſitivamente approvare, eſſendo azzioni proibite da Concilii, e da Canoni, come s'è dimoſtrato in più luoghi di queſt'opera.

VII. Che non ſiano contrarii alla diſpoſizione del jus commune canonico, nè alle Coſtituzioni Apoſtoliche.

VIII. Che i Decreti ſpettanti al governo, e diſciplina delle Monache, ſi diano all'Abbadeſſe de Monaſteri tradotti in lingua volgare.

IX. Che ſiano ſottoſcritti dal Veſcovo, dal Segretario deputato del Sinodo, e dal Notaro, e poſti, e ritenuti in Archivio, e publicati.

Queſti Decreti, ò ſiano ſtatuti Sinodali, ha-
26 vendo vigore, e forza di legge, obbligano all'oſſervanza tutti quelli della Dioceſi: e ſe bene non v'è biſogno dell'approvazione della Sede Apoſtolica, nè eſſa ſia ſolita à darla: nondimeno alcuni Veſcovi, mandano i loro Sinodi prima di publicarli alla S. Cõgregazione del Concilio, per farli dalla medema riconoſcere, e ſentire di quella l'oracolo: il che è coſa buona, e lodevole.

Il modo di dirigere tutte l'azzioni del Sinodo, vien dato dal Gavant. nel manuale Epiſcopor. e dal Pace Giordano nel luogo citato lib. 8. tit. 2. per totum.

Quando poi ſi farà fatto il primo Sinodo nel modo accennato, ſe nel ſeguente anno, ò triennio, ò pur anche nel primo, da ciò ch'il Veſcovo novello haurà rilevato nella Viſita, giudicherà per il buon governo ſpirituale, e temporale della Dioceſi, non eſſervi biſogno di nuovi ſtatuti, ma di dover caminare coll'oſſervanza delli già fatti da ſe, ò dall'anteceſſore non accade di fare il ſecondo: non deve però tralaſciare la convocazione del nuovo Sinodo, ò ſia Congregazione Sinodale da ſpedirſi in un giorno, unica ſeſſione, per gl'altri fini preſcritti dal Concilio, e da Sac. Canoni.

Atti proviſionali.

Quando il Veſcovo novello foſſe Nunzio Apoſtolico, appreſſo qualche Rè, ò Republica, ò pure impiegato in altre cariche, & Officii per ſervizio della Sede Apoſtolica, e non poteſſe andare alla reſidẽza; e per ſodisfare nel miglior modo che puole, e deve al ſuo carico Paſtorale, voleſſe far viſitare da qualche altro Veſcovo, ò altra perſona qualificata per Dottrina, e per eſperienza la ſua Dioceſi, ſi potrà ſervire nella deputazione della ſeguente Formola.

F O R M U L A

Litterarum Delegationis Viſitationis.

N. N.

Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo N. Epiſcopo N. &c.

EX Supremæ diſpoſitionis arbitrio, Curæ Eccleſiæ N. præſidentes, inter varias animi ſollicitudines, quæ ex Paſtoralis Officii Miniſterio Nobis incumbunt, ratio poſtulat, ut ea, quæ ad dictæ noſtræ Eccleſiæ, & Diœceſis, ejuſque locorum piorum, Eccleſiarum, ac perſonarum ſalutem, decus, & utilitatem ſpectare dignoſcuntur, totis viribus amplectamur, & præcipuè, quæ Dei cultum, & morum reformationem ac diſciplinam, conſervare, & augere utcunque poſſunt: idcircò Nos gravibus negociis in Urbe detenti, Diœceſim noſtram viſitari cupientes, Dominationi tuæ Reverendiſſimæ de cujus ſingulari pietate, honoris Domus Dei Zelo, prudentia, doctrina, ac rerum agendarum uſu, plurimum in Domino confidimus, per præſentes committimus, & delegamus, ut tàm Eccleſiam noſtram Cathedralem, quàm omnes alias etiam Parochiales Eccleſias Civitatis, & Diœceſis, ac tàm Virorum, quàm Mulierum Monaſteria, Hoſpitalia, montes frumentarios, Capitula, Collegia, Conſervatoria, & loca pia quæcunque, nec non Confraternitates, etiam laicorum, & omnes perſonas tàm laicas, quàm Eccleſiaſticas ſæculares, & Regulares Nobis jure ordinario, vel delegata ſubjectas, cujuſvis gradus, ſtatus, & conditionis exiſtant, auctoritate, & vice noſtrâ, tàm ordinariâ, quàm delegatâ viſites; cum facultate mandata & præcepta quæcunque neceſſaria, & opportuna in prædictis locis viſitandis illis in rebus, quæ viſitationis hujuſmodi præparationem, ſtatum, progreſſum, & executionem concernunt, decernendi, faciendi, eaque exequi jubendi: perſonas quaſcunque noſtræ juriſdictioni ſubjectas pro rebus, & negociis ad hujuſmodi viſitationem pertinentibus ad te vocandi, & ad perſonalitèr coram te comparendum citandi, & tanquàm principales, ſivè tanquàm Teſtes examinandi, & interrogandi, ac juramentum de veritate dicenda (ſi opus fuerit) deferendi: recuſantes verò per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, etiam temporales tibi benè viſas compellendi: ac in perſonarum, & locorum viſitandorum hujuſmodi, ſtatum, formam, regulas, inſtituta, ſtatuta, Conſuetudines diſciplinam,

de-

doctrinam ſingularum perſonarum, tàm in capite, quàm in membris: nec non circà Divinum cultum, Eccleſiarum decorem, fructuum, & introituum diſpoſitionem, Regularem obſervantiam, onerum Miſſarum adimplementum diligentèr inquirendi, & ad hunc effectum quæcunque illorum Archivia, Inſtrumenta, Scripturas, Tabellas, libros rationum dati, & accepti, computa, & ratiocinia perluſtrandi, præſertim verò Sacras Reliquias, & quibus ipſæ Reliquiæ, nec non Sanctiſſimum Eucharistiæ Sacramentum, & res ad alia Sacramenta pertinentes continentur, Eccleſias, Cœmeteria, Altaria, Oratoria publica, Campanas, Vaſa, ornamenta, indumenta, & ſuppellectilia Sacra conſecrandi, & benedicendi, & diligentèr inſpiciendi, & ad prædicta exhibenda quaſcunque perſonas cogendi, & compellendi, ac in præmiſſis omnibus, & ſingulis quacunque correctione, & emendatione indigere cognoveris, corrigendi, emendandi, & reformandi, juxtà diſpoſitionem Sacrorum canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum abuſus tollendi, ac in primis Divinum cultum, Eccleſiaſticam diſciplinam, & obſervantiam Regularem, ubicunque excederint, modis congruis reſtituendi, Decreta, & ordinationes faciendi, & executioni demandandi, & obſervari ac cuſtodiri præcipiendi: contradictores, ac tibi in præmiſſis inobedientes, eiſque conſilium, auxilium, vel favorem præſtantes per cenſuras Eccleſiaſticas, ac etiam pœnas corporis afflictivas compeſcendi, implorato ſi opus fuerit ſuper his, etiam brachio Sæculari.

Prætereà cum facultate etiam Pontificalia Officia in d. noſtra Eccleſia Cathedrali, ac in aliis, tàm Civitatis, quàm Diœceſis durante Viſitatione exercendi, eiſdemque perſonis Eccleſiaſtica Sacramenta, & præſertim Confirmationis, & Ordinis conferendi, & adminiſtrandi, & à caſibus nobis reſervatis abſolvendi. Itemque Procurationem ad Sac. canonum, & Concilii Tridentini præſcriptum à perſonis, & locis viſitatis exigendi, & alia demùm gerendi, quæ Nos viſitando facere, & gerere poſſemus. Volumus autem ut præſentes noſtræ litteræ Delegationis, in Cancellaria Epiſcopali regiſtrentur, & una cum actis, & Decretis peractæ Viſitationis (quorum exemplum authenticum ad nos tranſmittere Dominatio tua non gravabitur) ibidem conſerventur. In quorum &c. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Secretarius.

Queſta formola mutatis mutandis, volendoſi commettere la Viſita, può ſervire anche alli Signori Cardinali, & altri Prelati, che fanno reſidenza in Roma, e che ſono Abbati Commẽdatarii perpetui di quelle Abbadie ch' hanno giuriſditione quaſi Epiſcopale, con avertenza però, che ſe il Viſitatore deputato, non haurà il carattere di Veſcovo, non gli ſi potrà delegare la facoltà d'eſercitare quegl' atti, che ſunt Ordinis Epiſcopalis, e ſe l'Abbadia non ſarà in Territorio ſeparato, e l'Abbate non haurà il jus di convocare il Sinodo, non potrà dare al Viſitatore la facoltà di conferire gli Ordini, ò di dare le dimiſſoriali per eſſi, ancorche l'Abbadia foſſe eſente, e Nullius, ſpettando ciò in tal caſo al Veſcovo viciniore ſecondo la diſpoſizione del Concilio (1)

(1) *Ricc. in prax. par. 2. reſol. 295. per tot. Nicol. Lucub. lib. 5. tit. 29. n. 218. Card. de Luc. de juriſd. diſc. 16. per tot. Gallem. in Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 8. num. 4. Romaguer. ad Synod. Gerund. lib. 2. tit. 2. cap. 5. num. 18. Sac. Congr. Concil. in Ariminen. 10. Jan. 1705.*

Se poi al Veſcovo novello ſtando alla reſidenza, ò fuori di reſidenza, occorreſſe di mettere la prima Pietra per la fabrica di qualche nuova Chieſa, e non poteſſe per qualche legitimo impedimento, ò non voleſſe far' egli una tal funzione, non eſſendo atto d'ordine Epiſcopale, ma di giuriſdizione, potrà commetterla a qualche Sacerdote nel modo ſeguente.

F O R M U L A

Delegationis poſitionis primi lapidis.

N. N. Epiſcopus.

Dilecto &c.

CUM ad inſtantiam N. in loco N. noſtræ Diœceſis, ædificari debeat nova Eccleſia ſub invocatione S. N. Nos aliis gravioribus negociis præpediti, illùc perſonalitèr accedere non valentes, tibi facultatem committimus, & delegamus, ut vice, & auctoritate noſtrâ & ſervatâ formâ in Pontificali, & Rituali Romano præſcriptâ, primum lapidem in fundamento ipſius Eccleſiæ ſolemnitèr ponas. Volumus autem, ut præſentes noſtræ delegationis litteræ, und cum actu publico peractæ functionis in Archivio N. reponere, & ad Nos authenticum exemplar tranſmittere debeas. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

L'at-

L'atto poi fatto dal Delegato di detta funzione, ſi dovrà dal Notaro publico, ſtendere, nel modo ſequente.

F O R M V L A

Inſtrumenti poſitionis primi lapidis.

In Dei Nomine Amen.

N. N. Presbyter ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo N. Epiſc. Delegatus.

Exiſtens in loco N. vocabulo N. in quo N. intendit novam Eccleſiam ſub invocatione S. N. ædificare, ubi Crux lignea erecta conſpiciebatur, indutus Amictu, Albâ, Stolâ, & Pluviali albi coloris, exorcizzatâ cum ſale aquâ, lapidem primum benedictum, in fundamento ipſius Eccleſiæ, ſervatâ formâ in Rituali Rom. præſcriptâ populo adſtante, ſolemnitèr poſuit. Et mandavit mihi Notario infraſcripto, ut de prædictis publicum Inſtrumentum conficerem, prout rogatus feci, præſentibus diſcretis Viris N. & N. Teſtibus. Actum &c.

Loco ✠ Signi. *Ità eſt N. Not.*

Se poi ſi dovrà benedire qualche nuova Chieſa, & il Veſcovo, non potrà fare la funzione per ſe ſteſſo, può parimente delegare la facoltà ad un Sacerdote, e ſi ſtenderà nel modo ſequente.

F O R M V L A

Delegationis benedictionis Eccleſiæ.

N. N. Epiſcopus

Dilecto &c.

CUM in loco N. de licentia noſtra, reperiatur ædificata nova Eccleſia ſub invocatione S. N. & Nos gravioribus curis detenti illùc accedere ad illam benedicendum non valeamus: ideò tibi committimus, & facultatem delegamus, ut prædictam Eccleſiam ad hoc ut in ea miſſæ, & alia Divina officia liberè celebrari poſſint, ſervatâ per te formâ in Rituali Romano præſcripta ſolemnitèr benedicas. Volumus tamen ut præſentes delegationis littera unà cum actu publico benedictionis in Archivio N. reponantur, & exemplar authenticum d. actus ad Nos tranſmittatur. Datum &c.

N. Epiſcopus

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius.

E di un tal atto parimente, dovrà farſene ſcrittura publica, come s'è accennato di ſopra dell' impoſizione della prima Pietra; e ſi potrà ſtendere nel modo ſeguente.

F O R M V L A

Inſtrumenti benedictionis Eccleſiæ.

In Dei Nomine Amen.

N. N. ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo N. Epiſcopo Delegatus.

Exiſtens intrà Eccleſiam novitèr ædificatam ſub invocatione S. N. in loco N. Diæceſis N. indutus Amictu Albâ, Stolâ, & Pluviali albi Coloris, exorcizzatâ cum ſale aquâ, orationibus propriis, & ſervatâ formâ in Rituali Romano præſcriptâ, prædictam Eccleſiam, ad hoc ut in ea Miſſæ, & alia Divina Officia celebrari liberè poſſint, ſolemnitèr benedixit; & injunxit mihi Not. publico infraſcripto, ut de prædictis actum publicum conficerem, prout rogatus feci, præſentibus multis, & præſertim diſcretis Viris N. & N. teſtibus Actum &c.

Loco ✠ Signi. *Ità eſt N. Not. pub.*

E ſe

E ſe il Viſitatore haveſſe il carattere di Veſcovo, & haveſſe conſecrato qualche Altare in una Chieſa Conſegrata, & il Notaro, ò Cancelliere, doveſſe far fede della conſegrazione, ſi potrà ſtendere l'atto publico nel ſeguente modo.

FORMULA

Inſtrumenti Conſecrationis Altaris.

In Dei Nomine Amen.

N. *Epiſcopus N. exiſtens in Eccleſia S. N. conſecrata loci N. Diæceſis N. Pontificalitèr indutus, inſtante, & requirente D. N. ad laudem, & gloriam, & honorem omnipotentis Dei, & glorioſiſſimæ B. M. V. Altare erectum in d. Eccleſia ſub invocatione S. N. ejus Suffragio implorato, & ſervatâ formâ in Pontificali Romano præſcriptâ, adſtantibus fidelibus, ſolemnitèr conſecravit, & prædicto S. N. dedicavit: & mandavit mihi Not. infraſcripto, ut de prædicta conſecratione Inſtrumentum publicum conficerem, prout rogatus feci, præſentibus N. & N. teſtibus. Actum &c.*

Loco ✠ Signi. *Ità èſt N. Not. Pub.*

E quando la Chieſa ſi doveſſe profanare, la formula del Decreto da farſi in Viſita, ò in altro tempo, potrà eſſere la ſeguente,

D*IE.... anno...... Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus D. N. Epiſcopus viſitando Eccleſiam ſub invocatione S. N. ſitam in loco, qui dicitur...... territorii Terræ N. hujus Diæceſis, cum illam reperiiſſet ferè collapſam, & ſuppellectilibus Sacris penitùs deſtitutam; neminemque inveniſſet, qui ad eam reſtaurandam de jure cogi valeret, & alio modo reſtaurari minimè potuiſſet; amotis priùs Sacris Imaginibus, ac lapide Sacro (ſivè lapidibus, ſi Altaria ſint plura) ab Altare per eum avulſo, & manibus ſuis lavato, ac Altare per operarios remoto; facultate, & auctoritate ſibi, tàm à jure, quàm à Sac. Concilio Trid. tributâ, licentiam conceſſit N. N. præfatam Eccleſiam profanandi, & cæmenta, ruderaquè in uſum...... Erectâ ibi Cruce convertendi, quoniam &c.*

N. Viſitationis Not. & Actuarius.

Sopra il contenuto delle riferite formole, ſi potrebbe fare, un Trattato, ma perche il mio inſtituto, è di dar lume, ed inſtruzione delle coſe contingibili in prattica, à cinque ſole coſe riſtringo l'annotazioni.

Primo che non ſi può nella Dioceſi fabricare nuova Chieſa, nè Oratorio publico, ſenza licenza, & eſpreſſo conſenſo del Veſcovo Ordinario, ancorche uno haveſſe privilegio di fabricarla, ogni volta che nell'Indulto, non ſia derogato à queſto conſenſo, (b)

Secondo, che la nuova Chieſa per legge ordinaria, deve conſecrarſi, ò benedirſi dal ſuo Veſcovo. La conſecrazione, perche è atto, & officio d'ordine, non ſi può fare, ſe non che dallo ſteſſo Veſcovo. La benedizione poi della nuova Chieſa, ſi può delegare, ãche ad un ſemplice Sacerdote, come s'è accennato nella formola, ſi che dove nõ vi ſia Indulto Apoſtolico ſpeciale, queſte fũzioni ſono privativamẽte del Veſcovo (c) ãche per le Chieſe de Regolari, come diſpone la Bolla di Leone X. la 2a. §. 1a. t. 1.

Terzo, che ſe la nuova Chieſa ſi dovrà fabricare in qualche luogo eſente, ſi ricerca in tal caſo la licenza della Sede Apoſtolica, la quale è l'Ordinario degl'Eſenti (d) ma fabricata che ſia, il Prelato inferiore del luogo eſente, potrà delegare la facoltà, che quella ſia benedetta, poiche havendo ottenuto la licenza di fabricare la Chieſa, s'intende anche conceſſa la facoltà di benedirla, eſſendo atto di giuriſdizione, e non d'ordine Epiſcopale (e)

Quarto che ſe la Chieſa non è conſegrata, non ſi poſſono conſegrare gli Altari (f)

Quinto, che prima di venire alla profanazione delle Chieſe, devono eſſer verificate le circoſtanze; che ſi enunciano nella formola, in cui ſi ſuppongono già avertire, & adempite. In ſecondo luogo, ſi deve avertire, che i legni della Chieſa diruta, e profanata, ò ſi devono brugiare, ò pure convertire nella fabrica di qualche Monaſtero, ò altro luogo pio, e Religioſo; benche gli altri materiali, ſi poſſano con licenza del Veſcovo vendere, e cõcedere per altri uſi, ãche profani de laici, purche non ſiano ſordidi. Et in terzo luogo, che il ſuolo, ò ſia ſito in cui era edificata la Chieſa profanata, rimane Sacro, e non può eſſer conceſſo, e convertito ad uſo profano ſenza beneplacito Apoſtolico (g) e quando vi foſſero ſepulture, ſi devono traſferire le oſſa de morti al Cimiterio della Chieſa Matrice. Se poi vi foſſero Beneficii eretti, ſi devono traſferire alla medeſima Matrice. La forma della profanazione vien data dal *Gavanto* nel manuale Epiſcop. dopo la prattica della Viſita, nel fine; riportata dal Chriſpino nella Vi-

(b) *Ego ipſe tom. 1. tit. 6. form. 10. nu. 2.*

(c) *Piaſec. prax. par. 1. cap. 2. art. 4. de Cõſec. Eccl. n. 4. Biſſbierurg. lib. L. num. 129. §. 13. Nicol. Luc. can. lib. 5. tit. 39. nu. 257. Pac. Jord. tom. 1. lib. 5. tit. 9. nu. 82. Pignatell. conſult. 156. to. 1. Barb. de jur. Eccleſ. lib. 1. c. 33. num. 91.*

(d) *Pac. Jord. tom. 1. lib. 5. tit. 8. n. 59.*

(e) *Graſſ. conſil. 3. de conſecr. Eccleſ. to. 1.*

(f) *Barb. de jur. Eccleſ. lib. 2. cap. 7. nu. 12.*

(g) *C. quæ ſe-mel 19. q. 3. .. gloſ. ver. naneant. c. .gua de con-ſecr. diſt. 1. .oncil. Trid. ..ſſ. 21. c. 7. laannen. in ..ax. cap. ..ibi 52. nu. .. Pac. Jord. lucubr. 10. . lib. 5. tit. . n. 49. verſ. ..mò Barb. in .. c. ligna l. ..de Sacra 3. ſſ. de con-.rahend. em-.tion. Rocc. ..ec. 54. nu. 3. & 4. par. 2. Paſqualig. .d Lauret. de Frāc par. .. nu. 462.*

Viſita Paſtorale *par.* 1. §. 17. *al n.* 80.

E ſe ſi domandaſſe, perche il Veſcovo poſſa delegare la benedizione della nuova Chieſa, & anche la reconciliazione, quando foſſe polluta ad un ſemplice Sacerdote, e non poſſa poi delegare allo ſteſſo la benedizione delle ſuppellettili, e paramenti Sacri, ne quali non ſi adopera la Sacra Unzione, ſi riſponde in due maniere. Prima, perche la delegazione della benedizione della Chieſa, viene conceſſa nel Pontificale, e Rituale Romano.

Secondo, perche queſta benedizione è atto di giuriſdizione, ma la benedizione de paramenti Sacri, ſi da dal Veſcovo in virtù dell'Ordine Epiſcopale, e perciò non è delegabile ſenza Indulto della S. Congregazione de Riti.

Se il Veſcovo nella Viſita delle Reliquie, troverà alcuna d'eſſe dubbia, & incerta, e fatto l'eſame ſoprà l'identità di quella, vorrà per Decreto dichiarare, che conſtet de identitate, ſi potrà ſervire della ſeguente formola.

F O R M U L A

Decreti de certitudine, & identitate Reliquiæ.

CUM in Viſitatione per Nos facta Reliquiarum Sanctorum, quæ in hac Eccleſia N. aſſervantur, & venerantur nuper repertum ſit brachium (ſivè pars cruris, ſivè Capitis) quod aſſcritur eſſe Corporis S. N. Martyris (ſeù Confeſſoris, ſeù Virginis) in Martyrologio Romano deſcripti, licèt de identitate, Scriptura non adſit, & dubium indè ortum eſſet, an in futurum pro tali recipi, & venerari deberet. Nos adhibito priùs Theologorum, & piorum Virorum conſilio, & aliis de jure conſiderandis rimatis, pietati conſentaneum judicavimus, dictum brachium in Theca ..... incluſum cum epigraphe brachium S. N. Martyris *tanquam certam reliquiam d. Martyris in Martyrologio Romano deſcripti, eſſe recipiendam, exponendam & venerandam, & de illius identitate conſtare decernimus, & declaramus omni &c. Hac die ....*

(h) *Ego ipſe ..m. 1. tit. 1. ..rm. 1. nu. 1. & 52. ..beſ. for. Eccleſ. par. 1. ..ap. 6. nu. 7. 7 8.*

Ità pronunciavi Ego N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Actuarius Viſitationis.

(i) *Pirhing. .. jus can. ..b. 3. tit. 45. ..*

Si eſprimono nella formola quelle parole: *in Martyrologio Romano deſcripti:* per indicare, che il Veſcovo non può approvare le Reliquie di quei Santi, che ſono nuovi, e non canonizzati, ò approvati per Santi dalla Chieſa (*i*)

INSTRUZZIONE II.

D'alcuni effetti, & eſempii, che tal volta Dio N.S. ha moſtrato in confermazione delle ſcommuniche non temute, e diſprezzate riferiti nell' Opera intitolata -- Stuore del P. Menocchio *al tom.* 2. *Centuria VIII. c.* 43. 44. *e* 45.

NEL principio della Chieſa di Chriſto, era molto formidabile la ſcommunica, per-
1 che quelli, che da queſta cenſura erano percoſſi, erano inſieme invaſi dal Demonio, e fatti Energumeni. Così molti Dottori ſpiegano quelle parole di S. Paolo nell'Epiſtola prima ad Corint. cap. 5. dove parlando del gaſtigo dovuto ad un inceſtuoſo, dice l'Apoſtolo, che riſolveva, di dare quel tale al Demonio: *Tradere eum Satanæ in interitum carnis*, acciochè travagliato, & agitato dal Demonio, ſi mortifichi il vigore della carne, e l'anima reſti humiliata, e corretta, onde ne ſegua l'emendazione. Per queſto forſi nè Sac. Canoni, *c. audi, & can. omnis chriſtianus* 11. *qu.* 3. ſi dice delli ſcommunicati, che ſono poſſeduti dal Demonio, e nella vita di S. Ambroſio ſcritta da Paolino habbiamo, che uno ſcommunicato dal Santo, ſubito fù invaſo dal Demonio, e malamente travagliato. E la podeſtà che Chriſto Signor noſtro diede agli Apoſtoli, come habbiamo nel c. 10. di S. Marteo ſopra de i Demonii, non tanto s'intende dallo ſcacciarli, quanto anche di coſtringerli ad entrare ne i corpi. Quanto poi al conto, che a tempi antichi ſi faceva delle ſcommuniche, ſi potriano apportare moltiſſimi eſempii: io mi contenterò d'alcuni pochi, per moſtrare quanto foſſero temute, e quanto foſſero abborriti gli ſcommunicati.

Vedi lo Spondano all' anno 773. t.

Di Teodoſio Imperatore riferiſce il Baro-
2 nio ſotto l'anno di Chriſto 425. che fù una volta ſcommunicato da un Monaco temerario, che non haveva potuto da lui ottenere certa coſa, che haveva dimandato, e con tutto che il Veſcovo di Coſtantinopoli gli diceſſe, che non ſi doveva far conto di tale ſcommunica, ch'era di niun valore, ad ogni modo non ſi acquietò il buon Prencipe, e non volle pranſare, prima che quel Monaco, con grandiſſima diligenza cercato, non gli haveſſe dato l'aſſoluzione. Parebbe ad alcuno patere troppo ſcrupuloſo Teodoſio, ma alla pietà di lui aſcrive il Baronio dopo d'aver narrato queſto fatto, la felicità, e le vittorie, che Noſtro Signore gli concedette, contro fieriſſimi barbari, nemici dell'Imperio.

Il medeſimo autore ſotto l'anno di Chriſto
3 861. racconta, che in quel tempo fù celebrato il

il Conciſſio Lateraneuſe da Nicolò I. nel quale fù eſaminata la cauſa di Gio. Veſcovo di Ravēna, uſurpatore, come ſcrive Anaſtaſio Bibliotecario, delle altrui facoltà, e del patrimonio della Chieſa Romana, e che cōmetteva molti, e gravi eccesſi, diſprezzando i Legati della Sede Apoſtolica, deponendo dall' officio Sacerdoti, e Diaconi ſenza giudicio canonico, & altre coſe ſimili, e vantandoſi di non eſſere obligato ad andare al Concilio, benche citato a comparirvi, come in fatti non ci comparve, benchè chiamato trè volte, onde il Concilio fulminò contro di lui la ſcommunica. Per rimediare a queſto ſcandalo, ad iſtanza de i popoli della Romagna, e particolarmente de Ravēnati, ſi diſpoſe il Papa d'andare a quella Città la venuta, del quale havendo preſentita Giovanni, ſe n'andò ſubito a Pavia, nella qual Città, quando fù giunto, quei Cittadini, inſieme con Luitardo Veſcovo loro, havendo ſaputo, lui eſſere ſcōmunicato dal Sommo Pontefice, andarono tanto ritenuti, e circoſpetti nel trattare con lui, che nè gli diedero ricetto nelle proprie caſe, nè permiſero che foſſe venduta a ſuoi famigliari coſa veruna, e vedendone alcuni per le piazze gridavono: coſtoro ſono di quelli ſcommunicati, nō è lecito a noi di prattìcar con eſſi. Raccomandandoſi Giovanni all' Imperatore Lodovico ſecōdo di queſto nome, riſpoſe: egli vada, e depoſto il faſto s'humilii, & ubbidiſca a coſi gran Pontefice, a cui Noi ancora, e la Chieſa tutta s'inchina. Finalmente l'oſtinato, e contumace Giovanni, vedendoſi abbandonato da tutti, preſe partito d'ubbidire, & in quelle anguſtie, nelle quali ſi trovava a tutti ſi raccomandava dicendo, come riferiſce il ſudetto Anaſtaſio: *miſeremini mei peto, miſeremini mei, & elementiam Summi Præſulis, ut mei miſereatur, expoſcite*, il che finalmente ottenne, perche il buon Pontefice imitando Dio, che *non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur, & vivat*, gli concedette la deſiderata aſſoluzione.

Il medeſimo Baronio, all' anno di Christo
4 993. racconta, che eſſendo ſtato ſcommunicato Roberto Rè di Francia, concepì il Popolo Franceſe tanto orrore di queſta cenſura, che tutti l'abbandonarono rimanendogli due ſoli Valletti per ſomminiſtratgli il Vitto neceſſario, i quali però giudicando abbominevoli gl' iſteſſi vaſi de i quali il Rè ſi ſerviva nel mangiare, e bere, li gettavano nel fuoco. Per queſto il Rè, vedendoſi condotto à tali ſtrettezze, preſe ſano conſiglio, di ſciorre l'illecito maritaggio, per cauſa del quale in quella ſcommunica era incorſo.

Le hiſtorie qui riferite, mi recano a mente
5 quello che racconta Niceforo Calliſto nel lib. 11. della ſua hiſtoria Eccleſiaſtica al cap. 21. delli fanciulli della Città Samoſatenſe, i quali eſſendo occupati in giuocare alla palla, e paſſando a Cavallo ſopra d'una Mula un certo Heretico Arriano, chiamato Lucio, & havendo la palla, colla quale giuocavano, toccato à caſo un piede di detta Mula, non ſi fecero lecito, di proſeguire il giuoco loro con l'iſteſſa palla, prima, che con farla paſſare alquanto per la fiamma, non l'haveſſero purgata.

Nel prato ſpirituale, libro molto autentico,
6 e citato nel ſettimo Concilio generale, ſi racconta al cap. 40. che un Santo Abbate per nome Coſmo, morì in Antiochia, e fù ſepolto in un Sepolcro, dove prima era ſtato Sepolto certo Veſcovo heretico. Un certo povero paralitico di dodici anni, raccomandandoſi a queſto Santo Abbate, ricevette la ſanità, e perſeverando giorno, e notte à fare oratione a detto Sepolcro, riferì, ch' ogni notte ſentiva gridare detto Abbate, e dire al Veſcovo: non mi toccare heretico, ne t'appreſſare à me nimico di Dio, e della Santa Chieſa.

Al tempo di Papa Gregorio VII. di queſto
7 nome, viveva Henrico II. Imperatore, che fù molto contumace cōtro la Chieſa, e leggi Eccleſiaſtiche, onde fù più volte ſcommunicato, e poi anco privato dell' Imperio. non mancarono però molti, anco Veſcovi aderenti all' Imperatore di voler ſoſtenere il partito di lui, contro del Papa, che però dopo, che nel Sinodo Romano Henrico fù ſcommunicato, ſi radunarono li Veſcovi ſciſmatici in Pavia, e con temeratio ardire ritorſero la medeſima ſcommunica contro del Romano Pontefice. Ma non tardò la giuſta vendetta di Dio à calare ſopra de gli empii, concioſiache Guglielmo Veſcovo di Maſtrich ſtato più contrario di tutti al ſommo Pontefice, e che facendo il Sermone al popolo, mentre celebrava la Meſſa Solenne nelle feſte più principali, con gran rabbia lo malediceva, chiamandolo ſpergiuro, adultero, e falſo Apoſtolo, e dagli altri Veſcovi ſcommunicato, s'infermò gravemente, e ſtretto da dolori intenſiſſimi, diceva gemendo a gran voce, che per giuſto giudicio di Dio perdeva la preſente vita, & anco l'eterna, perche haveva aderito ad Henrico, e ſecondatolo nelle ſue perverſe azzioni, e fatto al Pontefice huomo Santiſſimo, e di virtù Apoſtoliche molte, e gravi ingiurie, e così dicendo ſenza communione ſpirò, e ſenza dare altra ſodisfazione. Altri ſcrivono, che Guglielmo nell'iſteſſo luogo, dove attualmente ſparlava del Papa, fù aſſalito da mortale infermità, & avvicinandoſi il ſuo ſuenturato fine, mandò à dire così ad Henrico: egli, & io, e tutti li fautori della malvagità di lui, ſiamo dannati in ſempiterno. Gli Chierici ſuoi l'ammonirono, ch' ei non parlaſſe in quella maniera, à quali riſpoſe: e che altro poſſo io dire, ſe non ciò che con gli occhi propri rimiro? Ecco che li Demonii cingono il mio letto, per pigliare l'anima mia, ſubito che l'haverò eſalata. Dunque vi prego, che dopo la mia morte, nè voi, ne gli altri Chriſtiani ſi piglino penſiero d'ajutarmi con le ora-

orazioni. E così diſperato finì li malvaggi giorni ſuoi.

Al medeſimo modo ſopra alcuni altri fau-
8 tori d'Henrico ſceſe l'ira di Dio, perche Udone Veſcovo di Treveri morì di morte ſubitanea, Burcardo Prefetto Meſnele, cadendo da Cavallo ſpirò. così anco Goffredo Duca uſcì di queſta vita ſenza confeſſione.

Nella ſeconda azzione del Concilio Lemo-
9 vicenſe, che fù Concilio Provinciale, celebrato in quella Città di Francia l'anno di Chriſto 1034. il Veſcovo Caturcenſe narrò con opportuna cagione queſto giudicio viſibile della Divina vendetta. E' ſtato, diſſe egli, poco dopo del Concilio Bituricenſe ucciſo nella noſtra Dioceſi un Cavaliere ſcommunicato, il quale lo non volſi aſſolvere, a terrore degli altri, ancorche me ne foſſe fatta iuſtāza dalli ſuoi amici, e parenti, perche invero non lo meritava, havendo commeſſo una grave colpa, eſſendo predatore. Tuttavia alcuni Soldati il ſepelitono ſenza mio ordine, naſcoſtamente ſenza Sacerdote, appreſſo certa Chieſa, intitolata del glorioſo nome di S. Pietro; mà il ſuo corpo fù trovato la mattina ſeguente ignudo gettato lūgi aſſai dal Cimiterio, & il tumulo, dove egli haveva havuto ſepultura intatto, come apunto era ſtato laſciato: & aprendolo coloro, non vi trovorono dentro altro, che le veſti nelle quali il Cadavero era ſtato involto. Tornarono dunque a ſepelirlo di nuovo, chiudendo la Sepultura con diligenza ponendovi ſopra un peſo ſmiſurato di ſaſſi, e di terra, ma il giorno appreſſo lo trovarono al medeſimo modo riburtato, & il Sepolcro intatto come prima. Cinque volte il ſepeliſcono, & altrettante il veggono gettato fuori nell'iſteſſa maniera. All'ultimo vinti da tanto ſtupore, ricuoprono di terra il corpo morto, lontano aſſai dal Cimiterio della Chieſa, & impauriti per tal eſempio i Prencipi della militia, hanno fermata ſenza indugio la bramata pace con la Chieſa. Fin qui la narrazione del Veſcovo Cartucenſe.

Veggaſi il Baronio ſotto l'anno di Chriſto 1192.

Bzou. ſub eod. anno. §. 2.

Appreſſo del Baronio ancora, ſotto l'anno
10 1194. leggiamo, che un Prencipe grande di Germania eſſendo ſcōmunicato da Celeſtino Terzo Pontefice, fù in varie maniere dall'ira vendicatrice di Dio Flagellato: primieramēte s'attacarono incendii in tutte le Città, che poſſedeva, ſenza che ſi ſapeſſe il come. Secondo per l'inondazione del Danubio, reſtò ſommerſa una vicina Terra, con morte di più di dieci mila huomini. Terzo ſolendo la terra nel mezzo dell'eſtate verdeggiare, la ſua ſi ſeccò contro il conſueto corſo della natura. Quart quando la ſemenza delle biade, ſi doveva convertire in erba, ſi convertì in vermini, Quinto, morirono i più nobili del ſuo ſtato, e non baſtando tutto queſto per fare che ſi ravvedeſſe de ſuoi errori, Iddio diſpoſe, che cavalcando il giorno di S. Stefano, il Cavallo inciampando, gli fracaſſaſſe una gamba con il piede, & eſſendo- ſegli gonfiato il luogo della percoſſa, ſopravenne al tumore, il fuoco, che chiamano infernale, & il dolore fù tanto ecceſſivo, ch'elli ſi fece tagliare il piede, il che però non mitigò il dolore, perche quel focoſo humore ſi ſteſe per la coſcia, e per il remanente del corpo. All'ultimo riconoſcendo la ſua colpa alla perſuaſione de i Veſcovi, ſi diſpoſe d'ubbidire alle Cenſure Eccleſiaſtiche, è fù aſſoluto prima di morire, il cui corpo rimaſe lungo tempo inſepolto, finche mandò fuori orribili vermi, perche il figliuolo, non voleva eſeguire gli ordini dati dal Padre. Hiſtoria veramente orrenda, e che chiaramente moſtra, quanto ſia tal volta grave la mano vindicatrice di Dio ſopra di quelli, che ſono rubelli, e contumaci alla Chieſa.

Memorabiliſſima è ancora la vendetta, che
11 degli ucciſori di S. Tomaſo Arciveſcovo Cantuarienſe fece la Divina giuſtizia. Queſti infelici vedendoſi ſchifare da tutti gli huomini, anzi tenuti come eſecrabili, ãche dagli animali irragionevoli: imperoche i Cani quantunque affamati, haveano in orrore il pane da eſſi portato, come ſe foſſe ſtato intinto nel veleno, cominciarono ad invocare quel Sāto, ch'eſſi havevano ucciſo, chiedendo miſericordia del loro graviſſimo ſagrilegio, e finalmēte ſe ne venero a Roma à piedi del ſommo Pōtefice per ottenerne l'aſſoluzione, e la penitenza, la quale fù, che doveſſero andare in terra Santa in remiſſione della loro colpa. Nell'andarvi uno d'eſſi per nome Guglielmo di Traci ch'era ſtato l'inſtigatore degl'altri, & il primo percuſſore del Sacerdote di Chriſto, gravamente ammalato, ſeguitando gli altri il viaggio, fù sforzato di fermarſi in Coſenza Città di Calabria, e ſegli marcirono di maniera le membra, che ſi vedevano li nervi, e le oſſa, e parte della carne intracidita cadeva da ſe, e parte eſſo ſe la levava per l'aſprezza del dolore graviſſimo, invocando di continuo in ſuo ajuto il Santo Martire, finche così tormentato, mandò fuori lo Spirito. Gli altri tre navigorono à Gieruſalemme, e furono per ordine del Pontefice rinchiuſi in un luogo detto Monte Negro, come in carcere di penitenza, dove finirono li giorni loro, e come penitenti furono degni d'oneſta ſepultura, cioè avanti la porta del Tempio, con queſta iſcrizione.

QUI GIACCIONO QUEI MISERI, LI QUALI MARTIRIZZARONO IL B. TOMASO ARCIVESCOVO CANTUARIENSE.

S. Gregorio nel libro ſecondo de i dialoghi
12 al cap. 23. raccontando li miracoli del glorioſo Patriarca S. Benedetto riferiſce, che havendo il Santo minacciato la ſcommunica ſe non ſi emendavano, à due Donne Nobili, e religioſe, perche erano libere ſoverchiamēte nel parlare, & eſſendo morte ſenza eſſer ſeguita emēdazione

ne alcuna, furono ſepelite in Chieſa, e che quando il Diacono conforme al coſtume ad alta voce diſſe, che chi non partecipava con gli altri de i beni communi della Chieſa, deſſe luogo, e ſi partiſſe, la Balia ch'aveva allevate queſte due religioſe, e ſoleva fare offerte al Signore per l'anime loro, vidde che uſcivano dalla Sepultura, e dalla Chieſa, il che havendo più volte veduto, gli ſovvenne la minaccia del Santo Abbate, e l'intimazione della ſcommunica, il che havendo a lui paleſato, moſſo egli a compaſſione, diede l'Oſtia da offerire alla Meſſa per quell'anime, e fatta l'oblazione, & aſſoluzione non furono più vedute uſcire, come prima, dal Sepolcro.

Un ſimil caſo riferiſce il Maffei nel libro 5.
13 della ſua Hiſtoria dell'India. Circa di quel tempo, dice egli, ò foſſe per l'intemperie dell'aria, ò per la mala qualità de'cibi, furono grandi, e gravi infermità nell'armata, e morivano quaſi ſenza avederſene all'improviſo, mentr' erano occupati negl' ufficii marinareſchi, e mentre d'ogn'altra coſa penſavono, che di morire. Frà quelli che morirono fù un Soldato, il cui caſo cagionò in tutti gran terrore, conciofiache eſſendo ſtato gettato il Cadavere nel Mare, ſi cominciò la notte a ſentire certo ſtrepito, e certi colpi dati nel fondo della ſentina. Per vedere che coſa foſſe queſta, & onde naſceſſe quello ſtrepito, calorono nello ſchifo alcuni marinari, e girando intorno alla Nave, ritrovarono con orrore, e ſpavento loro, che il cadavere del morto ſoldato era attaccato ſotto il timone alla catena della Nave. Riferirono al Capitano del Vaſcello quello che havevono ritrovato, e ſi diede ſepultura in terra al corpo del defonto. Il giorno ſeguente con iſtupore di tutti, ſi vidde quel cadavero ſopraterra, del quale accidente, mentre vanno indovinando la cagione, un Religioſo Predicatore diſſe, che poteva eſſere, che colui foſſe morto ſcommunicato, ò interdetto: gli fù dunque data l'aſſoluzione, & il corpo ſepellito ſi riposò in pace, ſenza uſcire dalla foſſa, come haveva fatto prima &c.

Altri Eſempi riferiti dal P. Gio. Herolt, chiamato il Diſcepolo, ne ſuoi Sermoni.

Riferiſce nel ſermone 69. De tempore alla
14 lettera I. che un certo Conte di Toloſa fautore degli Eretici, eſſendo ammonito da un Santo Abbate ad aſtenerſi, dal favorirgli, dicendogli ch'era ſcommunicato, ſi riſe dell'ammonizione, e della ſcommunica: onde l'Abbate per fargli conoſcere quanto foſſe brutta, e deforme l'Anima ch'era legata da queſta cenſura, ſi fece portare un pane bianco, e preſolo in mano diſſe: *ò pane, benche tu non habbi demerito: nondimeno, accioche in te ſi riconoſca la verità della noſtra Fede, e la maledizzione di quell'Anima, che non teme la ſcommunica, io ti ſcommunico*: ciò detto, il pane, ch'era bianchiſſimo, divenne nero, come carbone, e ſpezzato per mezzo d'ordine dell'Abbate, apparve anche di dentro nero, e mucido; & allora egli ſoggiunſe al Conte, & agli aſtanti; accioche vediate la virtù dell'aſſoluzione, io prendo di nuovo queſto pane, e l'aſſolvo dalla ſcommunica, e ſubito il pane ritornò bianco come prima.

E che Gregorio Nono ſommo Pontefice, ha-
15 vendo ſcommunicato un certo ricco, il quale ſi faceve beffe della ſcommunica del Papa, le Cicogne, ch'avevono fatto il nido nella di lui Caſa, ſi partirono traſportandolo alla Caſa di un'altro: il che oſſervato dai di lui congionti, lo conſigliorono a riconciliarſi colla Chieſa, perche, come eſſi avvertirono, quello era effetto della ſcommunica: Si umiliò per tanto il ricco, chiedè l'aſſoluzione, e quella ottenuta, le Cicogne ritornorono, riportando il lor nido al luogo di prima.

E nel Sermone III. alla lettera N. racconta
16 l'eſempio cavato dalla Vita di S. Eligio Veſcovo, d'un Sacerdote impaniato nel vizio della luſſuria, il quale più volte dal Santo Veſcovo ammonito, non volendo laſciare la Concubina fù ſcommunicato, e non facendo egli conto della ſcommunica, andò per celebrare la Meſſa, ma giunto all'Altare, cadde ivi, e ſoffocato dal Demonio alla viſta di tutto il popolo, ſpirò l'Anima.

E nel Prontuario degli Eſempii riporta, che
17 un certo ſcommunicato contumace, entrato in una Chieſa della B. Vergine, in cui ſtava radunato il popolo, fù da un fulmine ucciſo, rimanendo tutti gl' altri illeſi. E di un' altro ſcommunicato, morto con ſegni di pentimento, che apparve il di lui Cadavere nero, & aſſoluto che fù, divenne bianco come la neve.

Altri Eſempj riferiti dal Bzovio nell'Hiſtoria Eccleſiaſtica all'anno 1191. al §. 9.

Riferiſce I. Che Ugone Veſcovo Licolnien-
18 ſe in Inghilterra, havendo ſcommunicato alcuni rebelli, e contumaci, ſparirono dal luogo, e non comparvero più. 2. Che un Soldato uſurpatore di certi beni ammonito da Ugone alla reſtituzione, non havendo ubbidito, fù ſcōmunicato, e la notte ſeguente invaſo il Soldato dal Demonio, infelicemente fù ſtrangolato da quello. 3. Che un certo Diacono di quella Dioceſi havendo accuſato calunnioſamente un Soldato, che haveſſe machinato contro la vita del Rè, fù da Ugone ſcommunicato con ſperanza, che doveſſe riconoſcere, e confeſſare il ſuo peccato: ma egli in vece di conoſcerſi reo, ricorſe all'Arciveſcovo per eſſere aſſoluto, & havendo ottenuto reſcritto diretto al Veſcovo,

che

che l'aſſolveſſe, Ugone di nuovo lo ſcommu-
nicò: & in ſegno che Dio approvò queſta ſe-
conda ſentenza, il Diacono reo, percoſſo in-
viſibilmente, infelicemente ſe ne morì. 4. Che
un certo Chierico ſpogliato indebitamente
dalla forza d'alcuni Potenti, del poſſeſſo d'un
Beneficio, ricorſe per ajuto ad Ugone, e da lui
ſcommunicati, gli uſurpatori, benche foſſero
fuori della ſua Dioceſi, alcuni divennero paz-
zi, altri morirono di morte ſubitanea, & altri
di penoſe infermità, ſinche il Beneficio ritornò
al legittimo poſſeſſore: e queſti Eſempj ven-
gono anche riportati dal P. Martino del Rio
nelle Diſquiſizioni magiche al libro 3. queſtio-
ne 7. ſect. 2. pag. 322.

Altri notabili eſempj, & effetti delle ſcom-
19 muniche, vengono riferiti dal *P. Ribadaneira*
nel trattato ch'egli fà *della Religione*, ò ſia *il
Prencipe Criſtiano al cap. 31. 33. e 34.* accaduti, e
prodotti anche in perſone Reali, le quali per
haver diſprezzate le Cenſure della Chieſa, ò
ſono ſtate tolte di vita prima del tempo, ò con
morte violenta, ò pure ſono ſtate private del
Regno, ò di prole.

E ſe bene per eſſer alcun morto ſcommuni-
20 cato, ò interdetto, non ſegue ordinariamente
effetto alcuno ſimile a i riferiti; hà però il Si-
gnore tal volta fatto alcuna di queſte dimoſtra-
zioni, acciòche intendeſſimo quanto grande
ſtima far ſi debba delle Cenſure Eccleſiaſtiche,
e quãto importi, che con l'aſſoluzione, la quale
ſi dà à i morti ſcommunicati, comincino li fe-
deli viventi ad offerire Sacrificj, Orazioni, Di-
giuni, Limoſine, & altre opere ſatisfatorie: ac-
ciòche tali defonti poſſino eſſer liberati dalle
pene del purgatorio, ſe prima di morire cõ atti
di contrizione ricevérno il perdono delle loro
colpe, reſtando debitori di ſodisfare, e purgarſi,
prima d'eſſere ammeſſi alla gloria. E per cono-
ſcere quanto gran male ſia la ſcommunica, ba-
ſta di notare ciò che oſſerva *S. Bernardo* riferito
dal *Bellarmino* nella dichiarazione del Simbolo
all'articolo nono, cioè, che la Chieſa nel Ve-
nerdì Santo fà ſpeciale Orazione, per li Pagani,
Giudei, Heretici, e Schiſmatici, e ſolo non
non fa orazione per li ſcommunicati.

Si tralaſciano eſempj, & effetti acccaduti, e
21 prodotti dalle ſcommuniche nelle coſe inani-
mate, e negli animali irragionevoli: fulminate
contro eſſi per modo di maledizzione, cioè, da
S. Bernardo contro le moſche, il gran numero,
delle quali impediva la celebrazione de' Divini
Officii in Chieſa, ſubito morte. Da S. Benedet-
to contro il Corvo, ch'avea rubbato l'anello
dell' Abbate, ſubito caduto infermo, e del
Veſcovo contro i paſſeri, ch'entravano, e lor-
davano la Chieſa del B. Vincenzo, e perturbava-
no le ſacre funzioni, e più non comparvero i
anzi portati in detta Chieſa vivi, ſubito mori-
vano, riferiti tanto dal *Herolt* nel citato Ser-
mone 69. lettera *M.* nel fine, quanto dal *Graſ-
ſo* nelle deciſioni auree alla *par. 1. lib. 4. cap. 6.
n. 13.* permeſſi, e voluti da Dio (come queſto
Autore oſſerva) acciòche maggiormente i fe-
deli imparaſſero a temere, e ſtimare le Cenſure
Eccleſiaſtiche.

INSTRUZZIONE III.

Avvertimenti da darſi dal Veſcovo alli Predicatori.

Inerendo agl'ordini generali traſmeſſi dalla
S. Congregazione del Concilio a tutti gli Ordi-
narii de' luoghi, in eſecuzione della mente del
Religioſiſſimo Pontefice Innocenzo XI. l'anno
1680. da me riferiti alla parte 1. nell'Appendi-
ce pag. 320. deve il Veſcovo, & ogn'altro Pre-
lato ch'hà jus d'eleggere, & approvare i Predi-
catori ſeriamente riflettere, che nel tempo
dell'Avvento, e di Quareſima in ogni luogo,
ò ſia Città, Terra, Caſtello d'Italia, ſi predica
la parola di Dio; ma perche queſta viene adul-
terata, e maſcherata con dicerie inutili, con
erudizioni rettoriche, e declamazioni vane, le
loro voci ſono Violini che ſnervano la diſcipli-
na Eccleſiaſtica, e non Trombe che intimino
guerra alle paſſioni: i loro periodi ſono ghir-
lande, e naſtri che imbellettano i vizj, e non
catene di ſpavento profetico: e da ciò avviene,
che ne pur uno degli aſcoltanti fugge all'Ere-
mo per ſalvarſi, ò ſi toglie da fianchi, chi l'in-
canta, ò reſtituiſce la robba tolta, ò ſi diſdice
delle calunnie teſſute, ò dà al fuoco il libro di-
ſoneſto, ò muta contrada per mutar vita: e
dalla rarità de' fedeli migliorati ſi convince il
rariſſimo numero de veri Predicatori, ancor-
che ſiano in tutta l'Europa innumerabili, non
agguagliando il lor gran numero, ciò che ope-
rorono Vincenzo Ferrerio nella Francia, Lo-
dovico Granata nella Spagna, e nell'Italia Ber-
nardino da Siena, e Girolamo da Narni. Gli
abuſi che durano, le male uſanze che creſcono,
i peccati che ſi multiplicano, e non ſi piango-
no, le violenze, che ſi oſtentano, i Tribunali
che ſi corrompono, i miſeri, & i deboli, che ſi
opprimono, gli affronti che ſi minacciano,
l'intemperanza che ſi propaga, le diſoneſtà che
inondano, e l'Ateiſmo che horamai butta la
maſchera, pur troppo moſtrano, quanto ſiano
rari i veri Evangeliſti di Criſto in tanti Predi-
catori aſcoltati ſenza frutto da Criſtiani, e per
tanto corre a carico de' Prelati, d'ammonire,
e ricordare a i Predicatori eletti.

Che l'officio del predicare è ſantiſſimo, eſer-
1 citato da' Profeti, dagli Apoſtoli, e dallo ſteſſo
Figlio di Dio, & è grande il merito, e premio
di quelli, che riducono l'anime ſu la ſtrada
della ſalute, dicendo S. Giacomo, che chi con-
verte il peccatore, ricuopre i proprj peccati,
ancorche ſiano di gran numero.

*Evangelizzare pauperibus miſit me, & ſanare
contritos corde Luc. 4.*

Dei enim ſumus adiutores, 1. cor. 3.

Qui

Qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus à morte, & operiet multitudinem peccatorum. Jac.5.

Che in queſto miniſtero non ſi deve havere
2 altro fine, ne mira, che la ſola gloria di Dio, e
la ſalute dell'anime.

Maledictus, qui facit opus Dei frudolentèr, Jer.48.

Vani ſunt omnes homines, in quibus non ſubeſt ſcientia Dei, Sap.13.

Stultè egerunt Paſtores, & Dominum non quæſierunt, propterea non intellexerunt, & omnis Grex eorum diſperſus eſt Jer.10.

In omnibus exhibeamus noſmet ipſos ſicut Dei miniſtros in charitate non ficta, 2. Cor.6.

Non quæro quod mihi utile eſt, ſed quod multis, ut ſalvi fiant, 1. Cor.10.

Non quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos, 2. Cor.12.

Che per compungere i traviati, non baſta nè
3 induſtria, nè dottrina, ſe à chi parla, e s'affatiga,
non aggiunge vigore, e non dà credito,
la mortificazione degli appetiti, e l'avverſione
a i commodi, ch'è il cingolo della penitenza.

Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Luc.12.

Mortificationem Jeſu ſemper in corpore noſtro circumferentes, ut & vita Jeſu manifeſtetur in Corporibus noſtris, 2. Cor.4.

Che non raccontino ne Pulpiti favole, ò al-
4 tre facezie, e motti da muovere a riſo, ò mira-
coli non approvati, ò hiſtorie apocrife, e non
predichino di notte.

Prophetæ prophetabunt mendacium, & Sacerdotes applaudebant, & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in noviſſimo ejus?

Ineptas autem, & aniles fabulas devita, 1. Tim.4.

Erat autem diebus docens in templo, noctibus verò morabatur in Monte Oliveti, Luc.21.

Diluculò venit in templum, & Sedens docebat eos, Jo.8.

Mè oportet operari opera ejus, qui miſit me donec dies eſt, Jo.9.

Che non ardiſcano interpretare coſa alcuna
5 della Sagra Scrittura, che non ſia uniforme al
conſentimento de Santi Padri, e alla dottrina
della Chieſa, ne di profetizzare avvenimenti
d'alcuna ſorte (ancorche ciò foſſe per incutere
timore) ſe non quelli che ſpiegano i Santi Pa-
dri.

Falsò Prophetæ vaticinantur in nomine meo: non miſi eos, & divinationes mendaces prophetant vobis, Jer.14.

Non mittebam Prophetas, & ipſi currebant: non loquebar ad eos, & ipſi prophetabant.

Divinationem mendacem locuti eſtis, & dicitis, ait Dominus, cum ego non ſim locutus, Ezechiel. 13.

Noli altum ſapere, ſed time, Rom.11.

Che non inſegnino dottrine larghe, e relaſſa-
6 tive de coſtumi, nè diano riſoluzione de caſi di
coſcienza, nè publicamente, nè privatamente,
ſe non ſono ben ſicuri dell'opinione, e dottri-
na che tengono, poiche l'errore di uno, che
predica, fa gran pregiudizio, per lo credito,
che le perſone maſſime popolari gli hanno or-
dinariamente.

Erant perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, Act.2. v.42.

Ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, Tit.1. In iſto cognovi, quoniam Vir Dei es tù, & verbum Domini in ore tuo verum eſt, 3. reg.17.

Adjuro te, ut non loquaris mihi, niſi quod verum eſt, 3. reg.22.

Et ille ſcit, quod vera dicit, ut vos credatis, Jo.19.

Che s'aſtengano di riferire in Pulpito, dog-
7 mi, ragioni, ò argomenti d'Eretici, benche fal-
ſi, e per confutarli, maſſime alla preſenza di
perſone idiote.

Didicerunt opera eorum, & factum eſt illis in ſcandalum pſal.5.

Nè ponas animæ ejus ſcandalum: Eccleſ.32.

Quis quis ſcandalizzaverit unum de his puſillis credentibus in me: bonum eſt ei magis ſi circumdaretur mola aſinaria in collo ejus, & in Mare mitteretur, Marc.9.

Non ergo ampliùs invicem judicemus, ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum, Rom.14.

Che ſpieghino la parola di Dio, e l'Evange-
8 lio di Gieſù Chriſto, con purità, verità, e ſince-
rità, e ſenza imbellettatura, e non preſumino
di ſe ſteſſi, accomodandoſi all'intendimento,
e capacità di tutti, e riprendendo i vizii con ca-
rità, ſenza offendere, e ferire alcuno in parti-
colare.

Propheta, qui habet ſermonem meum: loquatur Sermonem meum verè: nunquid non verba mea ſunt quaſi ignis, & quaſi malleus conterens petram? Jer.23.

Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, ſed in hoc glorietur, qui gloriatur, ſcire, & noſſe me Jer.9.

Oſtende, quoniam non derelinquis præſumentes de te, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriantes humilias. Judith.6.

Qui miſericordiam habet, docet, & erudit quaſi Paſtor Gregem ſuum Eccleſ.18.

Non innitur prudentia meæ, ſed in Domino ex toto corde in eo fiduciam habeam, Prov.3.

Non ambulantes in aſtutia, neque adulterantes verbum Dei, ſed in manifeſtatione veritatis 2. Cor.4.

Galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Epheſ.6.

Fiducialitèr agentes, in Domino, teſtimonium perhibente verbo gratiæ ſuæ, dante ſigna, & prodigia fieri per manus eorum Act.14.

Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt antè Deum Luc.16. Quem miſit Deus, verba Dei loquitur Jo.3.

Judæi ſigna petunt, & Græci ſapientiam quærunt, nos autem prædicamus Chriſtum Crucifixum 1. Cor.1.

Ità loquimur, non quaſi hominibus placentes, ſed Deo, qui probat corda. 1. Theſ.2.

Eun-

Euntes in mundum univerſum prædicate Evangelium, Marc. 16.

Che ſpieghino,e facciano conoſcere, chi ſia
9 Dio.

Audi Iſrael, Dominus Deus noſter unus eſt, deutor. 6.

Ipſe eſt Deus vivens, & æternus, & poteſtas ejus uſque in æternum, ipſe liberator, atque Salvator, faciens ſigna, & mirabilia in Cœlo, & in terrà, Dan.6.

Deus omnium Creator, terribilis, fortis, juſtus, & miſericors, qui ſolus eſt bonus Rex, ſolus præſtans, ſolus juſtus, & omnipotens, & æternus, 2. Machab. 1. v. 24.

Ipſe eſt, qui vivificat omnia, & ſolus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inacceſſibilem, 2. Tim.6.

Qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos,& Malos, Matt.5.

Qui bonorum noſtrorum non eget, pſal.15.

Qui dat eſcam omni carni, pſal.135.

Qui ſcit cogitationes hominum, ſcrutans renes, & corda, pſal.93. pſal.7.1. Reg.16.

Qui poteſt animam, & corpus perdere in gehennam. Matt.10.

Qui immutat cor Principum, Job.12.

Che facciano conoſcere la bruttezza, e gli
10 effetti del peccato, e che ſi può commettere col ſolo penſiero.

Quaſi à facie colubri fuge peccatum, Eccleſ. 21.

Altiſſimus odio habet peccatores, & miſertus eſt pœnitentibus. Eccleſ.12. Qui facit peccatum,ex Diabolo eſt, 1.Jo.3.

Longè eſt Dominus ab impiis, & orationes juſtorum exaudiet, prov.15.

Qui ſeminat iniquitatem, metet mala, prov.22.

Miſeros populos facit peccatum, prov.14.

Qui elogant ſe à te, peribunt, pſal.72.

Quià dereliquerunt Dominum: idcircò venerunt ſuper eos univerſa mala, 2. paralip.7.

Ne dixeris peccavi, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus enim eſt patiens redditor, Eccleſ.5.

Nè impiè agas multum, ne moriaris in tempore non tuo, Eccleſ.7.

Mortuus eſt Saul proptèr iniquitates ſuas, eo quod prævaricatus ſit mandatum Domini, & non cuſtodierit illud, proptèr quod interfecit eum, & tranſtulit Regnum ejus! 1. paralip. 10.

Stipendia peccati mors, rom.6.

Chriſtus pro peccatis noſtris mortuus eſt,1.Cor.15.

In hoc manifeſti ſunt Filii Dei, & Filii Diaboli omnis, qui non eſt juſtus, non eſt ex Deo, 1. Jo.3.

De corde exeunt cogitationes malæ,procedunt adulteria, fornicationes, homicidia, furta, nequitia Marc.7.

Che inſegnino il modo di ben confeſſarſi, &
11 eccitino gli uditori alla vera penitenza, con i motivi hor del timore delle pene eterne, hor del premio del Paradiſo, al cui Regno l'huomo è ſtato creato, ma ſempre propongano loro Iddio, infinitamente buono,e ſommo amabile per ſe ſteſſo.

Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur, qui autèm confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur, prov.28.

Et extendens Jeſus manum tetigit eum dicens, volo: mundare, ſed vade, & oſtende te Sacerdoti, Matt.8.

Revertere ad me, quoniam redimi te, Iſa.44.

In charitate perpetua dilexi te, & ideò attraxi te, miſerans tui, Iſa.31.

Ego ero merces tua magna nimis. Gen.15.

O Iſrael, quam magna eſt Domus Dei & ingens locus poſſeſſionis ejus, Baruc.3.

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illud, 1. Cor.2.

Vos, qui ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. Matt.19.

Venite benedicti Patris mei poſſidete paratum vobis Regnum à conſtitutione Mundi, Matt.25.

Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, Iſa.66. Marc.9.

Tunc dicet, & his, qui à ſiniſtris erunt diſcedite à me maledicti in ignem æternum,qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius. Matt.25.

Confitemini Domino, quoniam bonus, pſalm.117.

Non eſt bonus, niſi unus Deus.Matt.19. Marc.10.

Pater noſter es tu, nos verò lutum, Iſa.64.

Ipſe benignus eſt ſuper ingratos, & malos, Luc.6.

Che inſegnino, e facciano conoſcere,& ap-
12 prendere, che Iddio è preſente à tutte le noſtre azzioni,e che il tutto governa con ſomma providenza, gia che per aquiſtare le virtù, e per fuggire il vizio, mezzo efficaciſſimo è il ricordarſi della preſenza di Dio.

Eſt qui humiliat, & exaltat circumſpector Deus, Eccleſ.7.

Viæ veſtræ coram ipſo ſunt ſemper, non ſunt abſcondita ab oculis ipſius,Eccleſ.17.

Reſpicit Dominus vias hominis, & omnes greſſus ejus conſiderat, prov.5.

In omni loco oculi Domini contemplantur bonos,& malos prov.15.

Ego ſum Judex, & teſtis dicit Dominus, Jer.29. v.24.

Deus magnus conſilio; & incompræhenſibilis cogitatu, cujus oculi aperti ſunt ſuper omnes vias filiorum Adam, Jer.32. v.19.

Domine cum ſis juſtus, juſtè omnia diſponis, Sap.12.

Deus omnia in menſura, numero, & pondere diſpoſit, Sap.11.

Ipſe eſt Alpha, & Omega Apoc.1. Pater meus operatur, & ego operor Jacob.5.

Qui vocat aquas maris, & effundit eas ſuper faciem terræ, Dominus nomen ejus, Amos 9.

Qui mutat tempora, & ætates, transfert Regna, atque conſtituit, dat ſapientiam ſapientibus, & ſcientiam intelligentibus diſciplinam, Dan.2. v.21.

Servavi mandata tua, quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. pſal.9.

Che inculchino l'oſſervanza de Divini co-
13 mandamenti,la ſodisfazione de legati Pii, delle

le

delle Decime, delle mercedi degli Operarii, la reſtituzione della tobba, e fama altrui.

Pone theſaurum tuum in praeceptis Altiſſimi, & proderit magis, quàm aurum, Ecclеſ.29.

Fili ſerva mandata mea, & vives, & legem meam quaſi pupillam oculi tui, ſcribe illam in tabulis cordis tui prov.7.

Ipſe eſt Deus fortis, & fidelis, cuſtodiens pactum, & miſericordiam diligentibus ſe, & his, qui cuſtodiunt praecepta ejus, Deut.7.

Qui habet mandata mea, & ſervat ea: ille eſt, qui diligit me, Jo.14. Et hoc eſt omnis homo, Eccleſ.12.

Si praecepta mea ſervaveritis, manebitis in dilectione mea, Jo.15.

Pax multa diligentibus legem tuam, pſal.118.

Tollite jugum meum ſuper vos, & invenietis requiem animabus veſtris, Matt.11.

Quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in Cælis eſt, ipſe meus frater, Soror, & Mater eſt, Matt.12.

Reddite, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, Matt.22.

Si quid voviſti Deo, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio, ſed quodcunque voveris redde, Eccleſ.5.

Decimas tuas, & primitias, non tardabis reddere, exod.22. v.29.

Voca operarios, & redde illis mercedem, Matth.20.

Dignus eſt operarius mercede ſuâ, Luc.10.

Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, ſivè advenæ: ſed eadem die redde ei pretium laboris ſui antè Solis occaſum, quia pauper eſt, ne clamet contrà te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum, Deutor.24. v.14.

Si non habuerit, quod pro furto reddat, ipſe venundabitur Exod.22.

Non licet nobis, aut edere ex furto aliquid, aut contingere, Tob.2.

Non facies furtum, Matt.19.

Diis non detrahes, & Principi populi tui non maledices., Exod.22. v.28.

Time Dominum, & cum detractoribus non communicaveris, prov.24.

Cuſtodite vos à murmuratione, quæ nihil prodeſt, Sap.1.

Ch'eſortino ſovente il popolo alla frequen-
14 za de Sacramenti, ſpiegando le utilità, e gli effetti che producono in quell'anime, che colla debita diſpoſizione ſpeſſo gli ricevono, e maſſime l'Euchariſtia.

Angelorum eſcâ nutriviſti populum tuum, Sap.16.

Ego ſum panis vitæ: Ego ſum panis vivus: ſi quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & qui manducat me, ipſe vivet propter me, Io.6.

Caro mea verè eſt cibus, qui manducat meam carnem in me manet, & ego in illo, ibi.

Accedite ad eum, & illuminamini, pſal.33.

Omnes qui habebant infirmitates accedebant, & curabantur, Act.28. 9.

Erant autèm perſeverantes in communicatione fractionis panis, Act.2. v.42.

Che dichiarino in buona occaſione i Miſteri
15 della Santa Meſſa, & inſegnino il modo, con cui deve ſtarſi in Chieſa ad udirla per ſodisfare al precetto.

Quotieſcunque manducabitis panèm hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annunciabitis donèc veniat, 1. Cor.11.

Vobis datum eſt noſſe Myſterium Regni Dei Luc.8. Marc.4.

Domum tuam decet Sanctitudo, pſal.92.

Tu Domine elegiſti Domum iſtam ad invocandum, nomen tuum in ea, ut eſſet Domus orationis, & obſecrationis populo tuo, 1. Macbab.7. v.37.

Nolite fieri Domum Patris mei Domum negociationis, Jo.2.

Che ammoniſcano ſeriamente i Padri, e le
16 Madri di famiglia, i Tutori. e Curatori dell' obligo che hanno di far bene inſtruire i loro figliuoli, & i Pupilli che ſono alla lor Cura commeſſi, negl'erudimenti della dottrina Chriſtiana, e del grave peccato che commettono traſcurando d'adempirlo: dipendendo da ciò in gran parte, la buona, ò rea vita, d'eſſi figli, e pupilli.

Filii tibi ſunt! erudi illos à pueritia illorum, Eccleſ.7.

Tene diſciplinam, nec dimittas eam: cuſtodi illam, quià ipſa eſt vita tua, prov.4.

Qui diligit diſciplinam, diligit ſcientiam, prov.12.

Qui parcit virgæ, odit filium ſuum, qui autèm diligit illum, inſtantèr erudit, prov.13.

Adoleſcens juxtà viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea, prov.22.

Noli ſubtrahere à puero diſciplinam: ſi enim percuſſeris eum virgâ, non morietur: tu virgâ percuties eum, & animam ejus ab inferno liberabis, prov. 23.

Vos Patres ad iracundiam nolite provocare filios veſtros; ſed educate illos in diſciplina, & correptione Domini, Epheſ.6.

Si quis autèm ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior 1. Tim.5.

Che inculchino l'oſſervanza delle feſte, e ri-
17 cordino al popolo di frequentare in detti giorni le Chieſe, & i Divini Officii, e promovino la divozione di Maria Vergine Sãtiſſima, dell' Angelo Cuſtode, e de Santi.

Memento, ut diem Sabbati ſanctifices, Exod.20

Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, videte ut Sabbatum meum cuſtodiatis, qui fecerit in eo opus, peribit, Exod.31.

Qui cuſtodierint Sabbata mea, dabo eis in Domo mea nomen ſempiternum, quod non peribit, Iſa. 56.

Si non audieritis, me ut Sanctificetis diem Sabbati, nè portetis onus, & nè inferatis per Portas Ieruſalem in die Sabbati, ſuccendam ignem in portis ejus, & devorabit Portas Ieruſalem, & non extinguetur, Ier. 17.

Domus mea deſerta eſt, & vos feſtinatis unuſquiſ-

quiſque in Domum ſuam: propter hoc, prohibita eſt terra, nè daret germen ſuum, Agg.1.

Odi, & projeci feſtivitates veſtras: & non capiam odorem cœtum veſtrorum, Amos 5.

Convertam feſtivitates veſtras in luctum, & omnia cantica veſtra in plantum, Amos 8.

Deindè dicit diſcipulo, eccè Mater tua: & ex illa hora accepit eam diſcipulus in ſua. Jo.59.

Ego dico vobis facite vobis amicos, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna Tabernacula, Luc.10.

Che ricordino al popolo la carità verſo l'
18 Anime de defonti, e d'applicare per eſſe Sacrificii, & altre opere pie ſatisfatorie, & Orazioni.

Sancta, & Salubris eſt cogitatio, pro defunctis exorare, ut à peccatis ſolvantur, 2. Mach.12.

Che rappreſentino, quanto ſi debbano teme-
19 re le Cenſure Eccleſiaſtiche, & i loro effetti, e ſpecialmente le ſcommuniche, portando gli eſempi riferiti in queſt'Appendice.

Si peccaverit froter tuus corripe eum, ſi autèm te non audierit, dic Eccleſiæ: ſi autèm Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicaans, Matt.18.

Ego ſum Vitis vera, ſi quis in me noa manſerit, mittetur forâs, ſicùt palmes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet, Jo.15.

Qui contemnit corripientem, ſuperveniet ei repentinus interitus, prov.29.

Confundantur vehementèr, quià non intellexerunt opprobrium ſempiternum, quod nunquàm delebitur, Jer.20.

Judicavi tradere hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, 1. Cor.5.

Repellentes fidem, & bonam conſcientiam naufragaverunt, quos tradidi Satanæ, 1. Tim.1.

Nolite eum recipere in Domum, nec ave ei dixeritis, 2. Jo. v.10.

Che ricordino ſovente i noviſſimi dell'huo-
20 mo, la carità verſo il proſſimo, l'obligo di perdonare l'ingiurie, & il bene che proviene all' anima dalle tribulazioni, e travagli di queſta vita, quando, ſi tolerino con pazienza, e raſſegnazione al Divino volere.

In omnibus operibus tuis memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis, Eccleſ.7.

Hoc eſt præceptum meum, hæc mando vobis, ut diligatis invicèm, Jo.15.

In hoc cognoſcent omnes, quod diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicèm, Jo.13.

Ego dico vobis diligite inimicos veſtros, & benefacite his, qui oderunt vos: ſi enim diligitis eos, qui vos diligunt, quam mercedem habebitis; Matt.5.

Si frater tuus ſeptiès in die peccaverit in te, & ſeptiès in die converſus fuerit ad te dicens, pœnitet me, dimitte illi, Luc.17.

Qui miſeretur pauperis beatus erit, prov.14.

Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis, & ipſe clamabit, & non exaudietur, prov.21.

Qui non eſt tentatus, quid ſcit! Eccleſ.34.

Abraham tentatus eſt, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus eſt; ſic Iſac, ſic Jocob, ſic Moyſes, & omnes, qui placuerunt Deo, per multas tribulationes tranſierunt fideles, Judith.8.

Vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos. tentatio tribulationis, Eccleſ.27.

Per multas tribulationes oportet nos intrare in Regnum Cælorum Act.14.

Quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ: æternum gloriæ pondus operatur in nobis, 2. Cor.4.

Suſtinentes Dominum, ipſi hæreditabunt terram, pſal.36.

Ego non obliviſcar tui, ecce in manibus meis deſcripſi te, iſa.43. v.24.

Non delectaris in perditionibus noſtris, quià poſt tempeſtatem tranquillum facis, & poſt lacrymationem, & fletum exultationem infundis, Job.3.

I. Che gridino, & eſclamino contro l'abominevol vizio della beſtemmia.

II. Contro gl'incanteſimi, maleficii, e ſuperſtizioni.

III. Contro gli Spergiuri, e falſi teſtimonii, maſſime in giudicio.

IV. Contro i contratti ſimulati, e maſcherati d'uſure.

V. Contro le ingiuſtizie, & oppreſſioni de poveri.

VI. Contro gli adulterii, ſtupri, inceſti, Concubinati, & altri vizii di carne, ma con forme, e parole, che non offendano le orecchie degli uditori.

VII. Contro il Vizio della crapula, & ubriachezza, e giuoco delle carte.

VIII. Contro i profanatori delle Chieſe.

IX. Contro i Medici, che non oſſervano la Bolla del B. Pio V. *ſuper Gregem dominicum*.

X. Contro le uſanze, che inducono, e nutriſcono il peccato.

Lingua, quæ locuta fuerit blaſphemiam contrà Deum, diſpereat, & domus ejus vaſtetur, Daniel.3. v.96.

Nolite contriſtare Spiritum Sanctum Dei, in quo ſignati eſtis: omnis ira, & indignatio, & blaſphemia tollatur, Ephes.4.

Deponite, & vos iram, indignationem, malitiam,
1 *blaſphemiam, turpem Sermonem de ore veſtro, Coloſ.3.*

Educ blaſphemum extrà Caſtra, & lapidet eum populus univerſus, Levit.24.

Et condemnati erunt omnes, qui blaſphemaverint te, Tob.13.

Anima, quæ declinaverit ad Magos, & Ariolos, ponam faciem meam contrà eam, & interficiam illam de medio populi ſui, Levit.20.

Non declinetis ad magos, nec ab Ariolis aliquid,
2 *ſciſcitemini, ut polluamini per eos, ego Dominus Deus veſter, Levit.19.*

Ero teſtis velox maleficis, & Adulteris, & perjuriis: Ego Dominus, & non mutor, Malach.3. Apocalip.21.

Vir multum jurans implebitur iniquitate, &

non

3 *non diſcedet à Domo illius plaga , Ecclеſ. 23.*

Teſtis falſus non erit impunitus , & qui loquitur mendacia peribit, Prov 19. Deponentes mendacium, loquimini veritatem , Epheſ. 4.

Abominatio eſt Domino labia mendacia : os enim , quod mentitur occidit animam, Sap. 1.

Avaro nihil eſt ſceleſtius , Eccleſ. 10.

Quis habitabit in Tabernaculo tuo? qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram , pſal.14.

Vir , qui ad uſuram non commodaverit . & am-
4 *pliùs non acceperit , hic juſtus eſt , vita vivet , ait Dominus Deus , Ezechiel. 18.*

Si genuerit filium ad uſuram dantem , non vivet , cum hæc deteſtanda fuerit , ibi , & cap. 22.

Uſquequò peccatores gloriabuntur , & loquentur omnes , qui operantur injuſtitiam? reddet illis Deus iniquitatem ipſorum , & in malitia eorum diſperdet eos , pſal. 93.

Proptèr injuſtitias ſuas humiliati ſunt, pſal. 106. Non ſemines mala in ſulcis injuſtitiæ , & non metes ea in ſeptuplum , Eccleſ. 7.

Væ , qui ædificat Domum ſuam in injuſtitia.
5 *Jer. 22.*

Qui cuſtodierunt juſta juſtè juſtificabuntur , ſap. 6.

Diligite juſtitiam , qui judicatis terram, ſap.1.

Hæc dicit Dominus : eruite vi oppreſſum de manu calumniantis , nè fortè egrediatur , ut ignis indignatio mea , proptèr malitiam ſtudiorum veſtrorum , Jer. 21.

Nolite errare : quia fornicarii , adulteri , mol-
6 *les , maſculorum concubitores , fures, avari , ebrioſi, maledici , & rapaces , Regnum Dei non poſſidebunt , 1. Cor. 6. Apoc. 21.*

Fornicatio , & vinum , & ebrietas , auferunt Cor , Oſeæ 4.

Non graventur corda veſtra crapulà, vel ebrietate , Luc. 21.

Non eſt enim Regnum Dei eſca , & potus : ſed ju-
7 *ſtitia , & pax , & gaudium in Spiritu Sancto , Rom. 14.*

In multis eſcis erit infirmitas , & proptèr crapulam multi obierunt , qui autèm continens eſt adjicet vitam , Eccleſ. 37.

Mundam ſervavi animam meam ; quid nunquàm cum ludentibus miſcui me , Tob. 3.

Elegi Domum iſtam mihi in Domum Sacrificii , & ſanctificavi illam , ut ſit nomen meum ibi in ſempiternum 2. paralip. 7.

Væ , qui opulenti eſtis , & ingreditis Domum Dei
8 *pompaticè, Amos 6.*

Phinees Zelando Zelum Dei , accepit teſtamentum Sacerdotii æterni , 1. Machab. 2.

Et cum feciſſet quaſi flagellum de funiculis omnes ejecit de templo , & his , qui vendebant Columbas dixit : auferte iſta hinc , & nolite facere Domum Patris mei Domum negociationis , Jo. 2.

Si quis Templum Dei violaverit , diſperdet illum Deus , 1. Cor. 3.

9 *Parcis autèm omnibus : quoniam tua ſunt Domine , qui amas animas , Sap. 11.*

Et tradet Dominus Iſrael proptèr peccata Jero-
10 *boam , qui peccavit , & peccare fecit Iſrael , 3. Reg. 3. & 15.*

Che diano buon' eſempio , pratticando con
22 fatti, ciò che inſegnano colle parole, e moſtrino d'eſſer più avidi del guadagno dell' anime , che del temporale : poi che ſe faceſſero l'oppoſto , ò avviliſſero e con fatti, e con detti la Dignità del Miniſtero Apoſtolico : ſi devono ſoſpendere dal predicare , come vien ordinato nella lettera circolare della Sagra Congregazione del Concilio , di ſopra accennata .

Tu ambulaſti in via Jeroboam , & peccare feciſti populum meum , ut me irritares in peccatis eorum, 3. Reg. 16.

Et violabant me proptèr pugillum ordei, & fragmen panis , Ezechiel. 13.

Qui Spiritum Chriſti non habet , hic non eſt ejus , Rom. 8.

Le altre oſſervazioni , e ricordi, che cadono ſopra queſto punto del predicare la parola di Dio , devono vederſi nella prima parte dell' opera nel luogo da principio accennato, e nella ſeconda al *tit.13.form.8.* che ſe dal buon Veſcovo , ſi metteranno in prattica , non dovurà egli temere il tremendo rimprovero , che già fece fare Dio per mezzo del Demonio a i Prelati congregati nel Sinodo tenuto in Pariggi l'anno 1248. in cui non ſapendo il Chierico deſtinato a predicare al Congreſſo Sinodale , ſcegliere il tema del ſuo diſcorſo: lo Spirito infernale, che gli comparve diſſegli = *Quid anguſtiaris iſtis Clericis prædicare? dicas eis iſtud, & non aliud : Principes infernalium , Principes Eccleſiæ ſalutant . Læti omnes nos gratias eiſdem referimus , quid cum ipſis eorum nobis afferuntur ſubditi, & per eorum negligentiam, ad nos devolvitur totus paritèr ferè Mundus . Invitus quidem tibi dico , quod dico , ſed Altiſſimi juſſione coactus &c.* col più che ſiegue .

L' iſtoria è del Cantipratenſe *lib 1. aptum cap. 20. §. 8.* riferita dal *P. Giorgio Stengelio* nell'opera intitolata *Mundus Theoriticus al lib.3. cap. 28. §.4* la quale è aſſai notabile , e degna di ponderazione , per quelli che cercano il Veſcovato .

INSTRUZZIONE IV.

Per i Vicarii Foranei .

Per la diſciplina del Clero , e de popoli , per la direzzione dell'opere , e de luoghi pii , e per conſervare , e mantenere il vigore delle leggi Eccleſiaſtiche, è di grand'importanza, e rilievo l'Officio de Vicarii Foranei , che però ſi come queſti ſono nè proprii diſtretti fatti partecipi della giuriſdizione del Veſcovo, per ſupplire a ciò, che non puole il Vicario Generale, coſi devono eleggerſi perſone , che nè medeſimi luoghi, avanzino nella ſcienza e dottrina, nella bontà della vita, e nell'eſemplarità, & integrità de coſtumi, tutti gl' altri Eccleſiaſtici, non deve però regolarmēte l'elezzione cadere in per-

ſona de Parochi,perche ſe queſti foſſero traſcu-
rati, e negligenti nell' officio della cura dell'
anime, dal quale dipende il principalmente il
profitto ſpirituale de ſudditi, ò pure vizioſi, e
ſcorretti, non haurebbe il Veſcovo le notizie
veridiche della loro condotta per riformarla;
ne eſſi il monitore per corregerſi de loro difet-
ti. Anzi ben ſpeſſo ſi eſporrebbero al pericolo
di dar ſoſpetto a i parocchiani d'eſſerſi ſerviti
nelle relazioni date al Superiore delle notizie
havute nel Tribunale della Confeſſione, e così
renderſi al popolo odioſi,e perciò pare in qual-
che modo incompatibile l'officio di Paroco, e
di Vicario Foraneo, ſicome tale vien quello
reputato nel Vicario Generale, ſe pure la pe-
nuria d'altri ſoggetti idonei, ò altro giuſto ri-
guardo, non perſuada, e neceſſiti il Veſcovo a
ſervirſi di loro.

2 I Vicarii dunque Foranei nel luogo della
propria Vicaria, devono in primo luogo con
carità, e rettitudine amminiſtrare la giuſtitia
nel giudicio delle cauſe civili, le quali non
eccedono la ſomma preſcritta dal Veſcovo
nella loro deputazione. Nelle cauſe poi crimi-
nali ſpettanti al foro Eccleſiaſtico (e maſſime
quelle, che ammettono prevenzione col Tri-
bunale ſecolare), è officio loro di prendere
con diligenza le denuncie, & informazioni, e
di formare il proceſſo, non per giudicare, ma
per traſmetterlo al Vicario Generale, al quale
non devono mancare di dar prima avviſo del
ſucceſſo, per ricevere da lui occorrendo la di-
rezzione opportuna.

Secondo poſſono, e concorrendo la giuſta
3 cauſa, devono concedere la licenza in ſcritto,
di poter lavorare, e fare opere ſervili, ne i gior-
ni feſtivi di precetto.

Terzo ad eſſi ſpetta, di dar licenza a ſecolari
4 per cauſe ragionevoli,di poter parlare alle Gra-
te de parlatorii, alle Monache de Monaſterii
eſiſtẽti nella loro Vicaria colle riſerve,e caute-
le ſolite, cioè, di parlare coll' aſſiſtenza d'una
almeno delle Aſcoltatrici, di non parlare con
altre Monache non eſpreſſe nella licẽza in ſcrit-
to,che non vadano a parlare in ore incongrue,
ò nel tempo de divini officii, nè in giorni di
communione,ò di digiuno,ſenza urgẽte neceſ-
ſità, che parlino una, e più volte ſecondo la
qualità dell' affare, per breve tempo, e che la
perſona che diede la licenza non ſia ſoſpetta di
corriſpondenza non buona, ò pure di mala fa-
ma, ò pure Regolare, dovendoſi alle prime ne-
gare, e queſt' ultima rimettere all' Ordinario.

Non devono però, ne poſſono dar licenza
5 per l'ingreſſo nella clauſura di detti Monaſterii
di Monache,eſſendo tal poteſtà riſervata al Ve-
ſcovo, il quale non può delegarla, ſe non che
al Vicario Generale, come s'è detto nel *tom.* 1.
tit. 1. *form.* 3. *num.* 10. *pag.* 14.

Ne meno poſſono, ne devono dar lettere te-
6 ſtimoniali,ò ſiano commẽdatizie,a i Chierici,
ò altri Sacerdoti, che ſi aſſentano dalla Dioce-
ſi, perche ciò appartiene al Veſcovo, ò ſuo
Vicario Generale, a quali i raccomandati ſo-
no ſoggetti, e non al Vicario Foraneo.

Nè interporre Decreti per la validità de Cõ-
7 tratti de minori, ò di Donne, quando non ne
habbiano una ſpecial cõmiſſione dal Veſcovo
(il quale non deve concederla ſe non per i
luoghi, nè quali i Vicarii Foranei ſiano Dot-
tori di legge eſercitati, ò pure di capacità, e
d'eſperienza per bene interporli): imperoche
eſſendo uno de quegl' atti ch' appartengono al
Giudice Ordinario del luogo, non può eſerci-
tarſi da Vicarii Foranei, che ſono Giudici de-
legati ad una certa ſpecie di cauſe, fuori delle
quali, non poſſono ingerirſi, nè la giuriſditio-
ne, ch' a ciò fare non hanno, può prorogarſi
dalle parti, come oſſervano, il *Pico* ſopra lo
Statuto di Roma alla *gloſ.* 21. *al n.* 2. ove ferma
con altre autorità, ch' il ſolo Giudice Ordina-
rio, deve, e può interporre tal ſorte di Decre-
ti, e non già il Giudice Delegato, & il *Sabellio
in ſum. diverſ. tract. nel §. Judex al num.* 14. *verſ.
ſicut, Pignatell. conſ.* 148. *n.* 14. *tom.* 9. con altri al-
legati *nel tom.* 1. *tit.* 1. *form.* 4. *n.* 5. *pag.* 15. onde
però non dare occaſione alle parti d'allegare la
nullità de Contratti, devono onninamente
aſtenerſi da ciò,quando il Veſcovo nel Sinodo,
ò nelle lettere patenti della loro deputatione,
non glie ne dia la facoltà eſpreſſa.

E venendogli conceſſa, devono eſſer cauti,e
8 circoſpetti nell'interpoſizione, con riconoſcer
prima la verità della cauſa eſpreſſa nel contrat-
to, e la neceſſità, & utilità di quello: eſſendo
queſta cognizione un antecedente neceſſario,
che deve precedere il Decreto; non baſtando
ch'il Notaro aſſeriſca nell' inſtrumento,che la
cauſa dell' alienatione, ò dell' obligatione ſia
giuſta, ma deve conſtare per atto ſeparato, co-
me diffuſamente prova il *Montano de offic. tutor.
& Curat. al cap.* 33. *dal nu.* 1. *al num.* 28 di modo
che non facendolo, e ſcoprendoſi il contratto
leſivo, e dannoſo al Minore, ò alla Donna, ſo-
no eſſi, e li loro Heredi tenuti in Suſſidio alla
reſezzione de danni,& intereſſi, come fermano
il *Pico*, & il *Sabello* ne i luoghi di ſopra citati,
il primo al *n.*44.& il ſecondo al *n.*64.

Non devono ingerirſi per ragione dell' uffi-
9 cio, (e quando non ſiano invitati) a fare le
funzioni ſolẽni Eccleſiaſtiche nelle Chieſe Pa-
rochiali, ò Collegiate cioè, nel voler cantar le
meſſe, ò portare nelle proceſſioni il Santiſſimo
Sagramento dell' Eucariſtia, ò le Reliquie;
ſpettando di farle alli Rettori, e Canonici delle
medeſime Chieſe: nè pretendere in quelle co-
me Vicarii Foranei la precedenza ſopra gl'altri
Sacerdoti, quando non vi ſia a loro favore la
conſuetudine, come s'è detto al *tit.* 2. *form.* 7.
nu. 14. (precedono però nelle Congregazioni
che ſi fanno per ordine del Veſcovo.)

Corre a lor carico la vigilanza, accioche
10 non s'introducano nel popolo, ò introdotti ſi
tolgano gli abuſi, gli ſcandali, e prave con-
ſuc-

ſuetudini. Che non ſi facciano contratti illeciti, & uſurarii. Che ſi denuncino i beſtemiatori, i ſoſpetti di Fede, à cauſa del diſpregio, ò abuſo delle coſe Sacre, & altri delitti ſpettanti al S. Officio.

D'oſſervare la vita, e gli andamenti degl'Ec-
11 cleſiaſtici, procurando, che queſti regolino il modo del lor vivere, ſecondo la vocazione del proprio ſtato: che portino aſſiduamente habito Clericale, e tonſura decente: che s'aſtengano da giuochi illeciti da Sagri Canoni prohibiti: dal portar armi, da negozii, e traffichi, e dagl' eſercizii ſervili, & indecenti al loro grado, e molto piu dalle ſcandaloſe azzioni: che vivano fra di loro, e con i laici con vicendevole amore, e carità, lontani dalle riſſe: e quando queſte inſorgano, di diſſiparle, e comporle.

Di ſtare attenti, che li medeſimi Eccleſiaſtici
12 nell'amminiſtrazione, e maneggio delle coſe Sacre, e nel culto Divino, oſſervino religioſità, riſpetto, e la riverenza dovuta. Che nelle Chieſe Collegiate, ò recettizie, che ſono nelle loro Vicarie, ſi recitino le hore canoniche, & altri Divini Officii al tempo debito, e coll'eſatta oſſervanza delle rubriche: e che tanto in quelle, quãto in ogn'altra Chieſa, maſſime Parochiale, ſi celebrino le meſſe colla dovuta diſtribuzione per ſodisfare alla divozione, e commodità del Popolo. Che i Cherici ne i giorni feſtivi di precetto ſervano alle Chieſe, alle quali ſi troveranno aſcritti, e frequẽtino i Sacramenti (non poſſono però, ſe nõ ubidiſcono, multarli) e che tanto queſti, quanto i Maeſtri di ſcuola, inſegnino le Domeniche a fanciulli la dottrina Chriſtiana, tenendo di ciò fedel riscontro.

D'invigilare, che li Parochi iſtruiſcano con
13 diligenza i fanciulli, e fanciulle delle loro Parochie ne i rudimenti della Fede, e che ne i giorni feſtivi di precetto inter miſſarum ſolẽnia, facciano il catechiſmo, e le eſortazioni agl' adulti: che col debito modo, e rito preſcritto amminiſtrino i Santi Sacramenti, e che non laſcino morire gl'infermi ſenza prima riceverli. Che publichino al popolo gli Editti, & altri ordini ſecondo, che viene ordinato dal Sinodo, ò dal Veſcovo: ſopra le quali coſe, quãdo ſcorgano mancanza, ò difetti, ò pure s'avvedano, che i parochi s'aſſentano dalla reſidenza ſenza licenza, devono avviſare il Veſcovo, ò il Vicario Generale: e ſuccedendo la morte d'alcuno d'eſſi, è incumbenza del Vicario Foraneo di far ſubito l'inventario di tutte le ſupellettili Sacre, libri, e ſcritture ſpettanti alla Chieſa, e di confrontarlo con gl'antichi, e trovando eſſer mancante, di procurare la ricupera di ciò, che manca, e di mettere in ſicuro le inventariate appreſſo perſona fidata.

D'haver cura, e premura del buon governo
14 delle Confraternite, Oſpedali, & altri luoghi pii, e che dagl' Amminiſtratori ſiano oſſervati gli Statuti, & eſeguiti i Decreti Sinodali, e delle viſite: ed a queſt' effetto, devono ogn'anno rivedere i cõti dell'amminiſtrazione; e riconoſcere inſieme, ſe l'ẽtrate, & elemoſine ſiano impiegate fedelmente ſecondo la mente de Teſtatori, e Benefattori: partecipando i difetti, ò eccessi ch'averanno trovato, & ogn'altra coſa, ch' accade al Veſcovo, ò al Vicario Generale per ottenere da loro la direzzione, e proviſione opportuna al riparo de pregiudizii di detti luoghi pii.

Di tener l'occhio aperto ſopra i beni delle
15 Chieſe, e de luoghi pii, accioche nõ ſiano allenati, e diſtratti ſenza le richieſte ſolẽnità: e molto più perche non ſiano uſurpati, nè ſi taglino Alberi fruttiferi, nè ſi facciano affitti, ò locationi oltre tre ãni ſenza beneplacito Apoſtolico: & in ogni caſo di traſgreſſione, darne ragguaglio al Vicario Generale, che il denaro contante, & effettivo de medeſimi luoghi pii da rinveſtirſi, nõ ſi laſci morto in mano degli Aminiſtratori: ma quando non vi ſia il rinveſtimento pronto, ſi depoſiti appreſſo perſona idonea, e ſicura, con farne fare Iſtrumento publico, e mandarne copia autentica nella Concellaria Veſcovale.

Di ſopraintendere, che gli Oſpedali tanto de
16 Pellegrini, quanto degl'infermi, che ſi trovano eretti nelle loro Vicarie ſiano ben tenuti, e ſerviti: e che in quelli de Pellegrini vi ſian diſtinzione di luogo per gl'huomini, e per le Donne, e non vi ſi ammettano perſone di mala vita, ò vagabonde: e negl' altri per gl' infermi, che i Parochi ſiano opportunamente aviſati, accioche poſſino amminiſtrar loro i Sagramenti.

D'haver pẽſiero, che i legati pii ſiano adem-
17 piti, e che i Notari, i quali havranno rogato i Teſtamenti, ò altri Iſtrumenti a favore di cauſa pia, ne traſmettano nel tempo prefiſſo dalle Conſtituzioni Sinodali, la nota in Cancellaria Veſcovale, e che ſe ne regiſtri la memoria nell' Inventario, ò ne libri del luogo pio, a prõ del quale ſarà ſtata fatta la diſpoſizione, e che non ardiſcano gl' Officiali, e Miniſtri de luoghi pii, di rinunciare, e repudiare legati, ò eredità, ſenza eſpreſſa licenza dell' Ordinario.

D'invigilare, che ſiano puntualmente ſodi-
18 sfatti gl'oblighi, e peſi di meſſe, e che ſiano ritenute nella Sacreſtia di ciaſcheduna Chieſa le Tabelle nelle quali ſiano deſcritti, e notati i detti oblighi, è ch' ivi ſi ritengano i libri, ne quali ſi noti diſtintamente la celebrazione delle meſſe. Che non ſi accettino peſi perpetui di meſſe ſenza licenza in ſcritto dell' ordinario. Che le meſſe tanto perpetue, quanto manuali, ſi celebrino ne i giorni, Chieſe, & altari deſtinati da Teſtatori, e Benefattori: e trovando, intorno a un tale adempimento difetto traſcuragine, e mancanza, di darne ſubito avviſo al Veſcovo, ò Vicario Generale.

D'avertire, che non s'eſpongano nelle Chie-
19 ſe, Oratorii, ò altri luoghi publici alla venerazione de fedeli, Reliquie, ò Sagre Imagini de Santi non più eſpoſte, nè il Sagramento dell' Euchariſtia ſenza licenza, & approvatione dell' Ordi-

Ordinario. Che ſenza la detta licenza non ſi
promulghino Indulgenze, non ſi rappreſentino
ne I Teatri Iſtorie Sacre, ne ſi permettano le
queſtue dell' elemoſine. Che i queſtori dell'
Elemoſine, i quali hauranno ottenuta, & eſibi-
ranno la licenza ſudetta, non publichino In-
dulgenze, ò convertano in altr'uſo l'elemoſine
fuori del deſtinato. Che in occaſione di feſte,
nō ſi eſpongano nelle Chieſe Imagini profane,
procaci, & indecenti, e che le Sacre non reſtino
ne luoghi ſordidi, immondi, e non convene-
voli ſcolpite, ò dipinte, ò altrove traſportate,
che non ſi facciano proceſſioni notturne, e non
ſi vendano ſenza licenza libri, ò altri fogli im-
preſſi. Di non dare à Preti Secolari, e Regola-
ri foraſtieri licenza di celebrare la meſſa, ſe pri-
ma non hauranno preſentate le loro lettere te-
ſtimoniali del Sacerdotio de proprii Ordinarii,
e Superiori, e quelle ſiano tali, che non habbia-
no minima ombra di ſoſpetto d'eſſer falſe.
20 Di procurare, che ſi faccia da chi è tenuto la
profeſſione della Fede, e che i Medici oſſervino
la Bolla del B. Pio V. in cui vien loro prohibito
di poter viſitare dopo il terzo giorno gl' infer-
mi, ſe queſti non ſi ſaranno confeſſati.
Di ſtare attenti ſopra i portamenti, e dottri-
21 na de Predicatori, & al frutto delle loro predi-
che: e quando ſcopriſſero in eſſi qualche conſi-
derabile eccezzione, ò notabile mancamento,
devono darne ſpeditamente ragguaglio al Ve-
ſcovo, e ſe foſſe aſſente, al Vicario Generale:
e lo ſteſſo fare in caſo, ch' alcun altro Eccle-
ſiaſtico, anche Regolare eſente, daſſe qualche
ſcandalo, ò occaſione d'eſſo:
Devono havere a cuore l'oſſervanza delle
22 feſte, e della Quadrageſima, e di fare eſeguire
contro I traſgreſſori le pene preſcritte nel Sino-
do, ò Editti del Veſcovo: con eſſer circoſpetti
nel diſpenſare, nell' una e nell' altra, e diſpen-
ſando lo facciano ſempre con giuſta cauſa gra-
tis, e ſenza alcun lucro. Delle pene poi, che ſi
faranno eſatte contro i traſgreſſori, e violatori,
benche poſſino i Vicarii Foranei partecipare
della terza parte col eſſecutore, ſecondo il De-
creto della Sac. Congreg. de Veſcovi, e Rego-
lari riportato dal Nicolio nè Floſcoli alla pa-
rola *Vicarius al nu.* 83. è però coſa lodevole di
non parteciparne, e di applicarle a luoghi, &
opere pie, dedotta la parte per l'eſſecutore, ſe-
condo gl' ordini della Curia Veſcovale.
E di prevedere, che nelle proceſſioni, & al-
23 tre funzioni publiche ſagre, & Eccleſiaſtiche,
per le differenze, che ſpeſſo inſorgono di prece-
denza, non naſcano ſcandali, con riferire al
Veſcovo, ò Vicario Generale preventivamēte
le pretenſioni, e ragioni delle parti, accioche
ſi poſſano comporre, e decidere; e quando le
differēze naſcano nell'atto, ò nel tempo immi-
nente alla funtione, e non v'è tempo a po-
ter ragguagliare il Superiore: devono procura-
re, che ſi facciano hinc, indè dalle medeſime
parti le proteſte preſervative delle ragioni co-
ràm teſtibus, e con proviſione eſtragiudiziale
aſſegnare (ſenza pregiudizio del jus delle par-
ti (il luogo, in cui doveranno eſſe incedere, ò
ſedere; ò pure ordinare, ch' una delle parti,
s' aſtenga d' intervenire alla funzione, ſotto
qualche moderata pena.
E ſe la diſcrepanza della precedenza naſce,
24 trà le Confraternite de i laici, ſappiano per ben
regolarſi. Che quando non v' è conſuetudine
contraria, ò il poſſeſſo pacifico di procedere;
ſecondo la diſpoſizione della Bolla di *Gregorio
XIII. la* 84. la precedenza è dovuta a quella
Confraternità, che nel luogo è ſtata al prima a
veſtire il ſacco: e per tanto le Confraternite del
Roſario, del Sagramento, ed altre, che non
lo veſtono, ò ſono ſtate poſteriori a veſtirlo, nō
hanno jus a pretendere la precedenza, ancor-
che per origine ſiano anteriori, come inſegna-
no il *Gavanto nel Manuale Epiſcop. nella parola
Confraternitas al n.* 49. e nell'addizione *al n. 1. e 2.
il Paſqualigo* ſopra le controverſie del *Franco*
nella *par. 1. al num. 93. 94. è 227. il Donato de re-
gular. nel tom. 3. tratt. 8. alla queſt. 34. & il Fran-
ces de Eccleſ. Cathedr. al cap. 23. nu. 398.*
Secondo, che trà le Confraternite, che ſem-
25 pre hanno veſtito il ſacco, quando non vi ſia
conſuetudine, ò privilegio in contrario, quel-
la, ch' è più antica per erezzione deve precede-
re: e quando dell' erezzione non coſti, deve
precedere la più degna, v. g la Confraternita
de Dottori, de Nobili, ò pure quella, che ſi
trova eretta nella Chieſa Matrice, e più inſigne
del luogo, come vuole il *Frances* di ſopra cita-
to al *nu.* 380. 382. 383. e 391.
Terzo, che le Confraternite del Sacramen-
26 to, le quali veſtono il ſacco, precedono a tutte
l'altre nelle proceſſioni tanto publiche, quanto
private, nelle quali vien portato il Santiſſimo
Sacramento, ancorche per erezzione ſia-
no poſteriori, ſecondo i Decreti della Sacra
Congregazione de Riti da me citati al *tom. 1.
pag. 156. nu. 3.* Deve però avertirſi, che queſti
moderni Decreti da me allegati, i quali conce-
dono ſimplicitèr a queſte Confraternite un tal
privilegio, ricevono la determinazione, e ſpe-
cificazione dagl'antichi, *l. ſed, & poſteriores ff. de
legib.* ne quali ſi dichiara, che alla Confraternità
del Sacramēto ſi dia la detta precedēza, purche
intervēga all'altre proceſſioni, & in quelle ceda
il luogo più degno alle ātiquiori, e poſſono ve-
derſi appreſſo il *Barboſa* nella ſōma delle deciſi-
oni Apoſtoliche alla collettanea 207. *n.* 34. e 42.
& appreſſo *il Panimolla nella dec. 1. al n.* 18. Sicche
quādo la Confraternita del Sacramēto ricuſaſ-
ſe d'intervenire all'altre proceſſioni, e di cedere
in quelle il luogo più degno alle Confraternite
anziane, nō potrebbē, ne doverebbe godere del-
la qui menzionata precedenza, come ſi hà dal
Decreto riferito dal *Rainaldo al c. 1. ſup. 5. n.* 447.
Quarto, che il jus della precedenza, non hà
27 luogo, ne deve attēderſi nel regreſſo dalle pro-
ceſſioni, come dichiarò la medeſima Sac. Con-
gre-

Digitized by Google

gregazione in *Vercellen. li 18. Giugno* 1695.

Quinto, che quando per l'ambiguità delle
28 ragioni, ò per altra giuſta cauſa, e riguardo,
la controverſia della præcedenza non ſi può
concordare, nè decidere, per evitare gli ſcan-
dali, ſi deve ordinare alle Confraternite com-
petitrici, che ſimul non intervengano alle pro-
ceſſioni, ma alternativamente, giuſta il Decre-
to della Sac. Congreg. de Veſcovi, e Regolari,
riferito dal *Nicolio* ne floſcoli alla parola *Con-
fraternitas al n.23.*

Seſto, Se la controverſia naſceſſe trà le dette
29 Confraternite, & il Parocho, ſopra le funzioni
ſolenni delle benedizioni, e diſtribuzione
delle Palme, delle candele il giorno della Puri-
ficazione detta la Candelora, e delle ceneri il
primo giorno di Quareſima: il Vicario Fora-
neo, deve proibire alli Cappellani, ò altri Sa-
cerdoti, che pretendeſſero di farle nelle Chieſe,
& Oratorii di dette Confraternite, che non s'in-
geriſcano in quelle, quãdo non vi foſſe la Con-
ſuetudine preſcritta, perche queſte funzioni, ri-
guardando la direzzione ſpirituale del popolo,
e la Cura dell'Anime, ſono proprie delle Chie-
ſe Parochiali.

E quando ſi diceſſe, che le detti funzioni,
30 *non ſunt de juribus merè Parochialibus*, come di-
chiarò la S. Congregazione de Riti nè Decreti
generali publicati dell'anno 1703. nella riſpoſta
al 5. ſi riſponda che da ciò non ſi può, ne deve
inferire, che ſi poſſino eſercitare nelle Chieſe,
& Oratorii delle Confraternite: Poiche anche
la benedizzione delle Donne poſt partum, del
Fonte Batteſimale, la celebrazione della Meſſa
nella feria quinta in Cæna Domini, e dell'altre
ſolenni infrà annum, *non ſunt de juribus merè Pa-
rochialibus*: e nondimeno la ſteſſa S. Congrega-
zione; con detti Decreti dichiarò, che debba-
no farſi, e cantarſi dal Paroco, come ſi hà dal-
le riſpoſte al 6. 8. e 10. Dubbio.

Per non eſſer dunque le ſopra accẽnate fun-
31 zioni *de juribus merè Parochialibus*, opera che ſi
poſſano eſercitare anche nelle Chieſe de Rego-
lari, e nelle Collegiate Secolari, che ſono Col-
legii perpetui reali di perſone Eccleſiaſtiche, e
membri della Gerarchia della Chieſa, i quali
le eſercitano nelle proprie Chieſe *jure proprio, & officii*: ma non già nelle Chieſe delle Confrater-
nite laicali, le quali eſſendo Collegii perſonali,
e Congregazioni de laici, permeſſe, perche
eſercitino nelle Chieſe gli atti della Religione,
e della pietà, e nõ le funzioni Eccleſiaſtiche ſo-
lenni, non hanno, ne poſſano havere (come
incapaci delle coſe ſpirituali) jus di eſercitarle
per ſe ſteſſi, nè di commetterle alli loro Cap-
pellani, i quali eſſendo ſemplici Sacerdori ma-
nuali, e mercenarii, non hanno ex officio la
poteſtà d'eſercitarle ivi, ſenza un' eſpreſſa de-
legazione del Veſcovo, per non diſtorre, e di-
vertire in quei giorni il popolo dall'acceſſo, e
frequenza della Parochia, per non pervertire,
turbare, confondere, & avilire la ſolennità di
dette funzioni: e per ciò S. Carlo ne ſuoi Con-
cilii Provinciali, & i Veſcovi in più Sinodi Dio-
ceſani, e le Sacre Congregazioni del Concilio,
e de Veſcovi, e Regolari hanno proibito, e
reſpettivamente dichiarato, & i Canoniſti, &
altri Dottori inſegnato, che le dette funzioni,
non ſi devono permettere nelle Chieſe delle
Confraternite de laici, come hò dimoſtrato
nella *par.2. tit.13. form.1. nu.*58. 59. 60. *e* 61. e
io averte il *Gavanto* nel manuale Epiſcop. nella
parola *Confraternitates* al *n.*28. imperoche come
anneſſe, & acceſſorie alla meſſa, & alla bene-
dizione ſolenne, hanno una certa miſtura di
giuriſdizione, e però ſpettano più all'officio,
che all'onore del Paroco.

E riconoſcere ſe ne luoghi ſottopoſti alle
32 loro Vicarie, ſiano ſtati eſeguiti gli ordini, e
Decreti delle Viſite) de quali devono havere
appreſſo di ſe la copia), con ragguagliate,
quando non ſiano eſeguiti, il Vicario Genera-
le delle cauſe che ritardano l'eſecuzione, ed
eſporre il più ch' accade per facilitarla.

E finalmente richieſti dal Veſcovo, ò dal Vi-
33 cario Generale d'informazione, devono riſe-
rire la verità de fatti con ingenuità, e ſenza
paſſione, ò alterazione: non diſſimulare, ſcuſa-
re, nè coprire i delitti, e non ingrandirli, ò eſa-
gerarli per fini, e riſpetti humani: ſuggerire al
Superiore tutto ciò, che può conferire alla
tranquillità, e pace de ſudditi, all'eſtirpazione
del vizio, & al ſervigio di Dio, con chriſtiana
libertà, e zelo. Poiche ſe operaſſero diverſa-
mente, gravarebbono la propria coſcienza di
colpa grave, ſi renderebboro odioſi al popo-
lo, e ſoſpetti, e diffidenti al Superiore, e ſog-
giaccerebbero al di lui gaſtigo, quando foſſero
trovati, e ſcoperti Miniſtri appaſſionati, corrot-
ti, & infedeli.

INSTRUZZIONE V.

Per l'adempimento degl'oblighi, e peſi di meſſe.

Uno degl'oblighi più gravi dell' officio Pa-
1 ſtorale del Veſcovo, e degl'altri Prelati, e Su-
periori Eccleſiaſtici, è d'aſſicurare l'intiera, &
eſatta ſodisfazione de legati pii, e maſſime de
ſufragii dovuti all' Anime de Fedeli defonti in
vigore de loro Teſtamenti, ò d'altri contratti,
e diſpoſizioni: onde conviene che i Prelati nell'
adempimento di queſt'obligo impieghino tut-
ta la loro vigilanza, & attenzione, ſicome
vien loro ingionta tanto da ſagri canoni, quan-
to dal Concilio di Trento.

Nella prima Viſita dunque che devono fare
2 per ſe ſteſſi delle Chieſe, Oratorii, Confrater-
nite, Monaſterii, ed altri luoghi pii, devono
riconoſcere queſta ſorte di peſi, e la loro origi-
ne, cioè, ſe ſiano ſtati ingionti per Teſtamento,
Codicillo, Donazione, ò pure nella ſondazio-
ne

ne, ò unione de Beneficii, e Cappellanie, con fare eſibire, ò indicare per riconoſcerle, le ſcritture autentiche, per accertarſi del numero delle meſſe, e della durazione del peſo.

Quando di qualche legato particolare non ſi
3 trovaſſe Teſtamento, nè altra Scrittura, che indichi l'origine del peſo: ſe ſi troverà notato in Tabella, o pure ne i libri delle Chieſe, e ſe ſaranno celebrare le meſſe per dieci anni continui; ordineranno che ſi continui la celebrazione, non oſtante, che i Miniſtri del luogo pio pretendeſſero di non far celebrare: fin tanto che non giuſtifichino non eſſer obligati all' adempimento, e giuridicamente ne ſiano ſgravati, perche la deſcrizzione del peſo fatta in Tabella, ò ne i libri della Chieſa, fà preſumere l'accettazione, e che per quello ſia ſtata aſſegnata, e riceyuta la congrua dote, e l'adempimento per il corſo del decennio, dà al defonto il jus d'eſſer mantenuto nel poſſeſſo de ſuffragii (*a*).

Che ſe poi in Tabella, ò ne libri ſi trovaſſe
4 notato il peſo di celebrare tante meſſe, ſenza eſpreſſione della perſona, per cui debbano applicarſi i Sagrificii; ne da altre conietture, ò giuridiche preſunzioni ſi poſſa venire in cognizione di chi habbia ingionro il peſo, allora, ſi doverà ordinare, che ſi continui la celebrazione delle meſſe col applicazione del Sagrificio libera; perche in queſto ſecondo caſo ſi preſume, che la celebrazione ſia ſtata ingionta per accreſcimento del culto Divino, e decoro di quella Chieſa, e per commodità del popolo (*b*)

Se troveranno che gl'oblighi, e peſi di meſ-
5 ſe ſiano ſtati accettati ſenza la licenza dell' Ordinario contra la forma de Decreti *d'Urbano VIII. de celebrat. miſſar.* rinovati da *Innoc. XII.* l'anno 1697. come appariſce dalla Bolla riportata nella I. parte del Formolario, alla *pag.* 346. doveranno aſſolvere dalle cenſure incorſe gli Officiali, e Miniſtri de luoghi pii, c'hanno mancato di chiederla, ed'ottenerla, e quando il peſo accettato ſenza licenza non foſſe ſtato adempito, ordinare che ſia ſodisfatto, come ſe da principio l'haveſſero ottenuta, giache la loro negligenza non deve pregiudicare al defonto, c'hà laſciato per eſſo il capitale (*c*), Ed accioche i Rettori, e Miniſtri delle Chieſe, e de luoghi pii non incorrano per l'avvenire nelle cenſure per il difetto di d. licenza, ordineranno, che nelle Sagreſtie, ſi ritenga affiſſo il Decreto, in cui vien proibito l'accettazione di queſti peſi di meſſe ſotto pena dell' interdetto, ſenza licenza eſpreſſa degl'Ordinarii.

Quando gli obligati allegheranno la reduz-
6 zione de peſi di meſſe, ſi deve fare eſibire, e riconoſcere, ſe ſia ſtata fatta con legitima facoltà, & ottenuta ſenza ſurrezzione, poiche ſe la redduzzione non foſſe legitima, ò pure foſſe ſtata eſtorta con eſpreſſione di fatto alterato, ò tacciuta al Superiore, che l'hà conceſſa, qualche circoſtãza chi haverebbe potuto ritraerlo dalla redduzzione: in tal caſo, ſi deve ordinare, ch'il peſo delle meſſe venga poſto in Tabella nella maniera che ſi troverà eſſere ſtato ingionto dal Teſtatore, fin tanto che la redduzzione ſia canonicamente ottenuta.

E ſe gli obligati ſi ſcuſaſſero di non haver
7 adempita la ſodisfazione col preteſto della diminuzione de frutti del capitale aſſegnato, ed anche giuſtificaſſero la loro aſſerzione: ſi deve rigettare la ſcuſa, & ingiongere, che ricorrano per la redduzione alla Sag. Congregazione del Concilio, alla quale è riſervata queſta podeſtà; e fin tanto che da eſſa non ſi ſarà ottenuta, ſi devono le meſſe celebrare nel numero, e quantità, c'haveranno ordinato i Teſtatori, e Benefattori. Avertendò che ſe gli obligati allegaſſero la reduzzione fatta dall' Ordinario pro tẽpore nell'atto dell'accettazione del peſo, (col motivo, e fondamento, ch'il capitale aſſegnato, non foſſe da principio capace, e corriſpondente al obligo ingionto dal Teſtatore, dovendoſi ciò da lui riconoſcere, prima di concedere la licenza d'accettarlo) queſta reduzzione ſi deve ammettere, & approvare, come legitima (*d*).

Sicome valida ſarebbe, ſe ſi trovaſſe fatta dal Vicario Generale in virtù della commiſſione data al Veſcovo dalla S. Congregazione del Concilio, perche quando la redduzzione ſi rimette al Veſcovo, s'intende (regolarmente parlando), reſtituita a lui la facoltà che haveva prima de i Decreti d'Urbano VIII., e perciò, è conſiderato in quella, come Ordinario, e non come Delegato, di modo che può farla per mezzo del ſuo Vicario.

Se poi gli obligati allegaſſero, ch'i capitali,
8 e fondi aſſegnati per i peſi di meſſe, foſſero ſenza loro colpa periti, e perduti, ò pure reſi ineſigibili, e con prove concludenti giuſtificaſſero la loro aſſerzione; ſi devono aſſolvere, e diſſobligare dal tempo della perdita, ò ineſigibilità de capitali con Decreto formale, e ciò deve farſi a prò delle Chieſe, e luoghi pii, anco nel caſo, che ſi provaſſe, ch'il fondo, ò ſia capitale laſciato & aſſegnato per il peſo, foſſe perito, ò reſo ineſigibile, per colpa, e negligenza degl' Officiali.

Perche ſe bene i Rettori, e Miniſtri, per col-
9 pa anche lata de quali il fondo è perito, ò reſo ineſigibile, ſono obligati alla reintegrazione del proprio, (*e*) nondimeno perche molte volte non habent in bonis, ò pure la colpa non è liquida, ma dubbia, e non poſſono per le torbide eccezzioni, che allegano condannarſi? la Chieſa, ò altro luogo pio, non ſon tenuti a rilevare il fatto, e ſentir la pena del delitto ancorche liquido, de loro Officiali, & Amminiſtratori, ſe non in quanto ſi provi, che il capitale, ò fondo, che più non exiſtit, ſia ſtato convertito in utilità della Chieſa, ò luogo pio, e che per eſſo ſint effecti locupletiores, (*f*) E per tanto finche la reintegrazione del capitale per-

dnto

(a) *Ricc. prax. part. 3. reſolut. 373. Fac. Jord. elucu. tom. 2. lib. 4. tit. 2. num. 549. & 550.*

(b) *Gavant. theſ. ſacr. tit par. 3. tit. 12. num. 5.*

(c) *ego ipſe par. 2. tit. 6. ad form. 9. num. 4.*

(d) *ego ipſe par. 1. tit 6. ad form. 9. num. 7.*

(e) *Panimoll. dec. 133 nu. 2. & ſeqq.*

(f) *Reg. Jur. 76. cap. ſi Epiſcopum 16. q. 6. Donat. prax. rer. regul. tom. 1. par. 2. tr. 2. qu. 12. & q. 18. Nicol. in. cn. 62. civil. lib. 3. tit. 15. nu. 7. Ricc. in prax. par. 4. reſol. 105.*

duto, ò reſo ineſigibile, non ſia ſeguita, ceſſa l'obligo di ſodisfare. Purche non ſia in colpa tutto il Collegio, ò Communità del luogo pio, ò 'Monaſtero, *Donat. prax. tom. 3. tract. 7. quæſt. 60.*

Se pol i fondi, e i capitali laſciati, & aſſegna-
10 ti per i peſi di meſſe, conſiſteſſe in Cenſi, ò luogbi de Monti Camerali non vacabili, ò pure in capitale di danari contanti da inveſtirſi in ſtabili: & i primi foſſero ſtati eſtinti, i ſecondi eſtratti, & i terzi non inveſtiti: per quel tempo, che gl' uni, e gl' altri ſaranno ſtati in depoſito otioſi, & infruttiferi, non ſi devono aſtringere gl' obligati alla celebrazione delle meſſe (g): ma ſolamente a giuſtificare il tempo preciſo dell' eſtinzione, eſtrazzione, depoſito, & inveſtimento reſpettivamente: e perciò ſi deve provedere, che tanto dell' eſtinzione de cenſi, eſtrazzioni de monti, e del inveſtimento de capitali, ſi tenga memoria ne libri dell' amminiſtrazione coll' indicazione del tempo preciſo.

Nelle Cappellanie perpetue, ò Beneficii
11 ſempliei, ch'hanno l'obligo della meſſa quotidiana, ſe troveranno, che i Cappellani, ò Beneficiati, habbiano vacato un giorno della ſettimana: ſi deve riconoſcere la fondazione, la quale è quella che regola sù queſto punto il giudicio, ed arbitrio del Viſitatore, e ſe ſi troverà ch' il Fondatore, & Inſtitutore habbia havuto riguardo, e contemplato la perſona, e perſone de Cappellani, e de Beneficiati pro tempore, & ad eſſi l'obligazione di celebrare ogni giorno ſarà diretta; in tal caſo la vacanza ſudetta d'un giorno la ſettimana ſi potrà tolerare, e permettere, purche laſciano di celebrare per qualche oneſta cauſa, ò per accreſcimento di devozione, ſecondo la diſpoſizione del *c. ſignificatum de præbend.* e non celebrino per altri, giuſta il Decreto fatto in tal' emergente dalla chiara mem. del Card. Petruccii nella Viſita dalla Caſa de PP. Miniſtri degl' Infermi della Madalena di Roma, approvato dalla S. Congregazione della Viſita Apoſtolica ſotto li 18. *Giugno* 1697. nel quale ſi dice.

Religioſi à Superioribus prò tempore deſtinati prò celebratione miſſarum ſex quotidianarum prò legato, & ſuffragio R. P. D. olim Vincentii Iuſtiniani juxtà reductionem obtentam de anno 1646. à celebratione quotidiana vacare non poſſint, niſi ſemel tantùm in hebdomada: At in diebus, quibus vacant, prò aliis celebrare, & aliam eleemoſynam, ſeù ſtipem, accipere nequaquàm poſſint: ſed ſi vacare, ut ſuprà nolunt à celebratione, prò eodem Teſtatore, vel prò ſe ipſis, & eorum devotione dumtaxàt, poterunt ſemel in hebdomada celebrare, ſub pœna reiterandæ celebrationis, & reſtitutionis reſpectivè, ſuper quibus eorundem Religioſorum, & Superiorum conſcientiam ſtrictè oneramus.

Se poi l'obligazione di celebrare ogni gior-
12 no, ſarà diretta al luogo, ò all' Erede, ò pure il fondatore havrà principalmente havuto la mira al ſagrificio per l'Anima ſua, e non alle perſone de celebranti, ò pure vi ſarà la condizione che il Cappellano, ò Beneficiato celebri, ò faccia celebrare quotidianamente, & in queſti caſi la vacanza gia detta, non ſarà lecita, ne ſi dovrà permettere (h).

Havute che ſi ſaranno dalle ſcritture origi-
13 nali ò da altre prove legali le notizie accertate del numero delle meſſe, e della qualità de i peſi ſi deve ordinare che in ogni Chieſa, ch'havrà l'obligo di ſodisfare, ſi formi, e ritenga la Tabella colla diſtinzione, ſpicificazione, e metodo che ſi accenna nell'eſemplare, che quì appreſſo ſi dà, avertendo, che ſe i Teſtatori, ò Benefattori, non haveſſero eſpreſſa la qualità delle meſſe, cioè; ſe debbano celebrarſi le correnti, ò di requiem, ò pure le votive: ſi deve dichiarare, che ſi celebrino le correnti, e concordanti col officio Divino in conformità del Ordinario della Dioceſi: perche quando il Teſtatore, ò Benefattore, non diſpone in contrario, ſi preſume che ſiaſi voluto a quello conformare, e perciò non deve il celebrante ſcoſtarſi, e recedere dal rito della Chieſa, e dalle rubriche del meſſale: anzi deve ſempre a quelle uniformarſi (i) non oſtante qualſivoglia contraria conſuetudine (l). E quando haveſſero diſpoſto, che il Cappellano, ò Beneficiato nominato, debba celebrare *per ſe ipſum*, non ſi deve permettere, che celebrino per alium (m) e molto meno che celebrino in altre Chieſe, ò Altari, che nelli deſtinati, e voluti da medeſimi Teſtatori (n).

Quando naſceſſe difficultà intorno alla pro-
14 va della celebrazione, la quale non ſi poteſſe giuſtificare coll' eſibizione de libri, ne i quali non ſi trovaſſe notata: ſi deve ſempre ammettere per prova legitima, e ſufficiente l'atteſtazione giurata del celebrante (o): che però ſe bene il Veſcovo può; anzi deve ordinare che le meſſe celebrate per adempimento de gl'oblighi, ſi debbano da celebranti notare lo ſteſſo giorno, c'haveranno celebrato, nel libro ritenuto in Sagreſtia, e multare con pena pecuniaria quelli che traſcureranno, e mancheranno di farlo: non deve però far Decreto, ne ordine, che ſe non ſi noteranno nel libro, non ſi ammetta altra prova (p).

Ed in fine accioche le Tabelle ordinate e
15 riconoſciute, non ſiano col tempo mutate, alterate, ò ſmarrite, ſe ne devono fare due copie autentiche per ciaſcheduna Chieſa, ſottoſcritte dal Veſcovo, ò altro Deputato, ò Viſitatore, e dal Rettore, ò Amminiſtratore, da ritenerſi una nella Sagreſtia, e l'altra da conſervarſi nella Cancellaria Veſcovale: per poi farne il confronto in tempo di Viſita, con avertimento, che nelle Tabelle delle Catedrali, & altre Chieſe Collegiate, anche Regolari, trà gl' oblighi perpetui quotidiani, ſi deve notare in primo luogo, la Meſſa Conventuale, la quale deve applicarſi per i Benefattori, non oſtan-

(g) *Ego ipſe par. 1 tit. 6. ad form. 9. n. 1 & 2. & par. 2. tit. 13. ad form. 2. n. 56.*

(h) *Barb. de Offic. Epiſc. alleg. 24. n. 30., e 31. Pac. Iordan. elucubr. lib. 4. tit. 1. n. 532. & ſeqq. Biſſ. hierurg. lit. c. n. 109. & lit. S. un. 190. §. 9. Pirhing. in jus can. lib. 3. tit. 5. nu. 27. ver. ... ſecundo ... Ego ipſe tit. 1 in Appendice pag. 355. nu. 2. & ſeq. Donat prax. rer. regular. tom. 3. tract. 9. qu. 101. n. 1. & ſeqq. & clarius Barb. de jur. Eccleſiaſtic. lib. 3. cap. 5. n. 34.*

(i) *Gavant. pa. 3. tit. 12. n. 31. Ego ipſe par. 2. tit. 13. ad form 2. nu. 28. Biſſ. hierurg. lit. M. nu. 216. §. 2.*

(l) *Fagnan. in c. cum creatura n. 29. de celebrat. Miſſ.*

(m) *Pac. Jord. elucubr. to. 1. lib. 4. tit. 1. n. 543. & 565.*

te che l'entrate di dette Chieſe, e Collegii ſiano tenui (*q*) e non oſtante la conſuetudine contraria (*r*).

(n)

Gavant. loco cit. n.2. Ego ipſe d. part. 2. tit. 13. ad form. 2. n.58. Navar. commentar. de orat. & hor. can. cap. 5. nu.3. & 12. Pac. Jord. tom 1. lib 4. tit.1. n 526.

Si è detto = *anche Regolari*, perche queſte an-
16 cora come Chieſe Conventuali, ſono eſpreſ-
ſamente compreſe nel *c. eum creatura de celebr. miſſ.* come oſſervano la gloſſa ivi = *Prælati*, *& Clerici Conventualium Ecclesiarum*, *&* il *Graffio dec. aur. par. 1. lib. 2. cap. 39. num.9. Tambur. de jur. abb. tom. 1. diſp. 7. quæſt. 2. nu.4.* & inoltre perche ſaltèm ex vi Regulæ ſono tenure a celebrare la meſſa conventuale (*s*) e quella applicare per li Benefattori, maſſime quando ſono mendicanti (*t*).

(o)

Carow. r.e fol. 41. per tot. Pignatell. conſult. 219. tom. 4. n. 2.

E con rifleſſione, che ſe la Chieſa, in cui ſi
17 devono celebrare le meſſe, hà l'Indulto dell'
Altare privilegiato colla ſolita clauſula, con cui ſuole il Pontefice concedere il Breve, cioè: *dummodò in Eccleſia tot miſſæ quotidiè celebrentur*: per giudicare ſe la detta clauſula ſi verifichi, e ſe l'Indulto ſuffraghi, & habbia il ſuo vigore, deve regolarſi colla dichiarazione data dalla Sac. Congregazione del Concilio ſopra i ſeguenti Dubii, rimeſſi dal Papa.

(p)

Ego ipſe pa. 2. tit. 13. ad form.2.n.46.

Primò, an abſentibus Religioſis ex cauſa prædicationis tempore Quadrageſimæ, & Adventus, vel quandò occaſione feſtivitatum, vel funerum, aut ſimilium, à ſuperioribus ad celebrandum alibi tranſmittuntur, Indulgentiæ conceſſæ cum certo numero miſſarum, qui ob dictas cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent, vel prò eo tempore, quo dictus numerus miſſarum, non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ, vel potiùs remaneant in ſuo robore?

(q)

Ego ipſe pa. 2 in Appendic. pag 356. n.19 & par. 2. tit 3. ad formul. 2. nu.20. pag. 219.

Secundò, an idem ſit ſtatuendum, deficiente præfixo numero miſſarum ob, infirmitatem Sacerdotum, tàm Regularium, quàm Sæcularium?

Tertiò, an paritèr idem ſit ſtatuendum, deficiente prædicto numero miſſarum, ob abſentiam ab Eccleſiis ſæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum, per aliquot dies, & menſes?

(r)

Sac. Congr. Concilii in Camerinen. 28. Iunii, & 19. Jul. 1704. in Civitatis Caſtellanæ 4. Mart. 1690. in Hydruntin. 1. Martii 1692. ad 2.

Sac. Congregatio, &c. die 30. Iulii 1701. reſpondit.

Ad primum, quo ad primam partem pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ, remanere ſuſpenſas, non autem in reliquis, dummodò rarò contingat.

Ad ſecundum non remanere ſuſpenſas.

Ad tertium proviſum in primo.

Nelle Chieſe poi di Preti ſecolari, che vivo-
18 no in communione, & in Cōgregazione ſenza
Voti religioſi, non ſi deve imporre l'obligo d' applicare la meſſa Conventuale per li Benefattori: perche queſta ſorte di Cōgregazioni, non ſono Collegii fiſſi, e perpetui (benche leciti, & approvati) e ſogliono erigerſi ſenza fondo', e ſenza dote ſufficiente, nè vivono d'elemoſine nè i Congregati ſono intitolati: e perciò non cadono ſotto la diſpoſizione del teſto nel *c. eum creatura de celebr. miſſ.* ſi come nō ſono compreſe nella prohibizione delle Conſtituzioni Apoſtoliche, che non ſi poſſano ſondare nuove Caſe, e Chieſe de Religioſi, ſenza il conſenſo de preeſiſtenti, e della Sede Apoſtolica, cume s'è provato nel *tom. 1. tit. 6. form. 19. n. 11.* Anzi i loro privilegii, come perſonali, e collegiali, e non locali, e reali, diſciolta, che ſia la Congregazione, ò per morte, ò per l'uſcita de ſoggetti, Ipſo jure reſtano eſtinti, (*u*)

(s)

Gavant. in rubric. Miſſal. par. 3. tit. 11. n. 4 & 12 Paſſerin. de ſtat. hom. 19.2. q. 187. art. 4. num. 1216. Clem. 1. de celebr. miſſ.

In oltre il Veſcovo Viſitatore, deve avertire,
19 e ricordarſi, che ſe i legati, e le officiature di
meſſe perpetue, ſi doveſſero ſodisſare, & adempire nelle Chieſe de Regolari, e trovaſſe, che non foſſero adempite, perche I Regolari non haveſſero voluto permettere, e ricevere nella loro Chieſa l'officiatura de' Sacerdoti ſecolari, ò per altra cauſa, non potendo a ciò eſſer forzati, ſecondo la ſentenza del Fagnano (*aa*) in tal caſo ſi deve ricorrere oltre alla S. Congregazione de Veſcovi, e Regolari, per la facoltà di traſferire il peſo in altra Chieſa, come ſi è moſtrato nella *par. 1. tit. 10. form. 19. nu. 19.*

Se poi il Teſtore, ò altra perſona, c'hà la-
20 ſciato, & ordinato la celebrazione delle meſſe,
ò la Cappellania nella Chieſa de Regolari, haveſſe ivi la Cappella, ò ſia Altare proprio, acquiſtato per ſondazione, ò con altro legitimo titolo, in queſto caſo le meſſe ſi devono ſodisſare nel luogo deſtinato, nō potēdo i Religioſi Rettori della Chieſa, ricuſare d'ammettere, e ricevere in quella l'officiatura: perche havendo il diſponente il jus, e la facolta d'ordinarvi la celebrazione delle meſſe, ſenza, che da Regolari poſſa eſſere impedira (*bb*) giache à queſt'unico fine d'offerire ſacrificii a Dio, s'erigono da fedeli nelle Chieſe gli Altari (*dd*) ogni volta però, che il Cappellano deſtinato, habbia i proprii paramēti, ò pure dia alla Sagreſtia un'oneſta contributione, per il conſumo de medeſimi: e quando i Regolari faceſſero reſiſtenza, ò impediſſero la celebrazione, il Veſcovo, come delegato Apoſtolico *juris remediis* potrebbe ſorzarli in vigore del Concilio, nel Decreto, *de obſervand. & evit. in celebr. miſſar.*

Tabella di tutti i peſi di meſſe, che ſi devono adempire perpetuamente, ò ad tempus dal Capitolo, nella Chieſa Catedrale N.

Meſſe private quotidiane.

Meſſe due perpetue quotidiane corrēti per l'Anima di N. come appariſce dal Teſtamento rogato da N. Notaro ſotto il dì ... del Meſſe... dell'anno.

Meſſa una quotidiana perpetua corrente all' Altare di S.N. per l'anima di N. Canonico; come appariſce dal Teſtamento rogato da N. Notaro ſotto il dì ... Meſe dell'anno.

Meſſe due quotidiane perpetue correnti in Altare ad libitum per l'anima di N. come appariſce dalla donazione rogata da N. Notaro ſotto il dì .... del Meſe ... dell'anno.

Meſſa una quotidiana perpetua di requiem eccettuate le feſte all' Altare privilegiato per l'anima

Digitized by Google

ma di N. come apparisce dal Codicillo rogato da N. Notaro ſotto li . . . . . del meſe di . . . . . l'aooo . . . .

Meſſa una quotidiana perpetua corrente da celebrarſi all'aurora per commodità del popolo, e lavoranti di campagna, per conſuetudine antica, e coll'applicazione del ſagrificio libera.

Meſſe private in ciaſcuna ſettimana.

Meſſa una di requiem perpetua in ciaſcuo giorno di luoedi, all' Altare ad libitum, per l'anima di N. come appariſee dal Teſtamento rogato da N. Notaro ſotto il di. . del meſe di. . dell'āno.

Meſſe tre correnti per aoni 60. in ciaſcuna ſettimana nè giorni, & Altari ad libitum, per l'anima di N. come appariſce dall' Inſtrumento di donaz ione di ſc. 500. rogato pa . . . . N. Notaro ſotto li . . . . del Meſe di . . . dell' anno . . . comincia a correr l'obligo il Meſe di . . . dell' anno . . . e deve finire l'aono . . .

Meſſe uoa Votiva della B. V. M. perpetua in ciaſcun gioroo di ſabbato, all' Altare dell' Annunziata per l'anima di N. come appariſce dal Teſtameoto rogato da N. Notaro ſotto li . . . . del Meſe di . . . dell'anno . . . .

Meſſe private da celebrarſi ogni meſe.

Meſſe dodeci perpetue di requiem da eelebrarſi ogoi meſe ne giorni, & Altari ad libitum per l'anima di N. come appariſce dall'Inſtrumento di coocordia rogato da N. Notaro ſotto li . . . . dell' meſe dl . . . . dell'anno . . .

Meſſe quattro (prima dodeci) perpetue ogni meſe di requiem da celebrarſi all Altare privilegiaro per l'anima di N. come appariſce dal Codicillo rogato da N. Notaro ſotto li . . . del meſe . . . dell' anno . . . ridotte da Mons. N. Veſcovo io vigore della ſacoltà datagli dalla S. Congreg. del Concilio, ſotto li . . . del Meſe . . . . dell' anno . . .

Meſſa una il meſe perpetua votiva de Paſſione Domioi, da celebrarſi all' Altare del Crocifiſſo in giorno di Venerdi nō impedito, per l'anima di M. come appariſce, dalle Tabelle āteeedenti.

Meſſe private da celebrarſi ne giorni preſiſſi.

Meſſe dieci perpetue da celebrarſi in giorno feſtivo di S. Giuſeppe, per l'anima di N. come appariſce dall' Inſtrumento d'aſſegoazione di ſc. 150. rogato da N. Notaro ſotto il di. . . del meſe di . . . dell' anno . . .

Meſſe dodeci perpetue di requiem da eelebrarſi all' Altare privilegiato il di 20. di Gennaro per l'anima di N. come appariſce dal Teſtameoto rogato da N. Notaro ſotto li . . . del meſe di . . . dell' anno . . .

Meſſe otto di requiē perpetue da celebrarſi il primo giorno d'Ottobre all' Altare privilegiato per le anime di N. & N. Canonici, e particolari Beneſattori di queſta Chieſa, per gratitudine, appariſce dal decreto Capitolare, ſotto il di . . del meſe di . . . dell' anno . . .

Meſſe otto perpetue da celebrarſi in honore del Santiſſimo Sagramento, cioè la prima nella ſolennità del Corpus Domioi, e le altre ſette, in ciaſcun giorno dell' ottava per l'anima di N. come appariſce dal Teſtamento rogaro da N. Notaro ſotto li . . . del meſe . . . dell' anno . . . .

Meſſe private annue da celebrarſi ne giorni ad libitum.

Meſſe trenta di requiem annue perpetue ad libitum per l'anima di N. come appariſce per Teſtamento rogato da N. Notaro ſotto li . . . del meſe . . . per l'anno . . .

Meſſe quindeci votive dello Spirito Santo annue ad libitū per l'anima di N. come appariſce dall' Iſtrumento di donazione di ſc. 100. rogato da N. Notaro ſotto li . . del meſe di . . dell'aono . .

Meſſe ventiquattro di requiem annue per anni 40. ne giorni, & altari ad libitum per l'anima di N. come appariſce dalla donazione di ſc. . . rogata da N. Notaro ſotto ll . . . del meſe . . . dell' anno . . . il qual peſo comincia l'anno . . . . e ſi compirà l'anno . . . ;

(t) *Dona. prax. rer. veml. tom 3. tract. 7. q. 102. nu. 4. & per tot.*

(u) *Pirbing in jus ca. lib. 1. tit. 5. nu. 12. verſ. deniq;*

(aa) *Farm. in c. nos quidem n. 09 de teſtam.*

(bb) *Car de Luc. de jurep. diſcu. 12. n. 6.*

(dd) *C. ſicut, c. Miſſas ume. Eccleſias, o. bic ergo, c. nullus de conſecr. diſtin. 1. Bon. ver. liturg. lib. 1 c. 20. num. 10.*

Meſſe cantate annue.

Meſſa Conventuale quotidiana, per l'anime de fondatorl, e beneſattori di queſta Catedrale.

Meſſa una cantata di requiem il di . . per l'anima di N. e di lui congionti, come appariſce dal Teſtamento rogato da N. Notaro ſotto li . . . &c.

Meſſe tre eantate di requiem perpetue, cioè una il di . . una ll . . . & una ll . . . per l'aoima dl N. come appariſce, &c.

Meſſe quattro votive dell' . . . . cioè una, &c. per l'anima di N. come appariſce &c.

Meſſe due perpetue cantate de Spiritu Sancto annue, eioè una il di. . . l'altra il di . . per l'anima &c. come appariſce, &c.

Meſſe una cantata annua di requiē all' Altare privilegiato il di giorno annlverſario della morte di N. per la di lui anima, come appariſce, &c.

Queſta Tabella deve eſſer ſottoſcritta dal Vieario Generale; e dal Sindico, ò Secretario del Capitoio, per contraſegno, che i peſi in eſſa eſpreſſi, ſono riconoſciuti, & approvati.

Si tralaſcia d'eſprimere nella Tabella il capitale, e fondo laſciato, & aſſegnato per la ſodisſazione, di ciaſchedun peſo, per evltare non meno la confuſione, che potrebbe naſcere dalla mutazione, e ſurrogazione d'altri effetti, che la longhezza: ma ſi deve ordinare a gli aministraroti di ciaſcheduna Chiesa, che facciano il cātalogo di tutti i peſi di meſſe, & in ciaſcuno ſpecifichino diſtintamente col ordine corriſpondente alla Tabella, tutti i ſondi, e capitali laſciati alla Chieſa per eſſi, ò i corpi ſorrogati, e

che l'eſibiſcano ſottoſcritto, nella Cancellaria Epiſcopale, dove in forma di Cataſtro, ſi dovranno cuſtodire, e conſervare.

Se nella Chieſa ſi troveranno eretti Beneficii ſemplici, Cappellanie perpetue, ó manuali con peſi di meſſe, ſi dovrà fare Tabella ſeparata colla medeſima diſtinzione, giache di queſti, e del loro adempimento, devono rēder conto i Rettori de beneficii, & i Cappellani prò tempore; e ſi dovrà fare nel modo ſeguente.

Tabella de i peſi di meſſe perpetue, che ſi devono adempire in queſta Chieſa N. da i Rettori, e Cappellani prò tempore per i Beneficii, e Cappellanie in eſſa erette.

Meſſe private quotidiane.

Meſſa una quotidiana perpetua corrente da celebrarſi dal Cappellano pro tempore all' Altare di S. N. per la Cappellania ivi eretta da N. come appariſce, &c.

Meſſe private in ciaſcuna ſettimana.

Meſſe due perpetue la ſettimana di requiē da celebrarſi dal Rettore del Beneficio ſemplice ſotto il tit. di S. N. all' Altare del medemo Santo, in cui trovaſi eretto, come appariſce, &c.

Meſſe private da celebrarſi ogni meſe.

Meſſe dieci correnti perpetue da celebrarſi ogni meſe in giorni ad libitum dal Rettore del Beneficio ſemplice Juſpatronato della caſa N. ſotto il tit. di S. N. & al Altare del medeſimo Santo, in cui trovaſi eretto, come appariſce dall' Inſtrumento, &c.

Meſſe da celebrarſi ne i giorni prefiſſi annualmente.

Meſſe ſette perpetue da celebrarſi nel giorno dell' Anunziata per obligo ingionto al Rettore del Beneficio ſemplice ſotto il titolo di S. N. & all' Altare... come appariſce, &c.

Meſſe ſette perpetue da celebrarſi dal Cappellano nominato prò tempore all'Altare della Immacolata Concezzione, cioè una in ciaſchedun giorno feſtivo della Santiſſima Vergine, come appariſce &c.

Si dovrà parimente in ordine a i Beneficii, e Cappellanie far eſibire la nota diſtinta de i fondi, capitali, & altri effetti, che godono, per cuſtodirla, come ſopra nella Cancellaria Epiſcopale; & ordinare che i Rettori, e Cappellani prò tempore ch'habbiano il libro, in cui debbano notare la celebrazione delle meſſe, diſtinto dall'altro, mà però che debbano ivi ritenerlo.

Et inoltre perche vi ſono Sacerdoti indevoti i quali non havendo oblighi da ſodisfare, non celebrano la Santa meſſa: ſi deve con Decreto Sinodale provedere, che non ſolamente i Parochi, che ſono de jure obligati: ma anche tutti gl' altri Sacerdoti di qualſivoglia condizione, celebrino tutte le feſte di precetto; ó almeno non tralaſcino di celebrare ne i giorni feſtivi ſolenni, cioè di Paſqua, del Natale di N. S. di Pentecoſte, e di tutti i Santi, ſotto qualche pena *D. Th. par. 3. qu. 82. art. 10.*

ISTRUTTIONE VI.

Pro examine illorum Teſtium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimoniis, tàm in Curia Eminentis. D. Card. Urbis Vicarii, quàm in aliis Curiis cœterorum Ordinariorum.

1 In primis Teſtis moneatur de gravitate juramenti, in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo Divina ſimul, & humana majeſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & gravitatem, quod imminet pœna triremium, & fuſtigationis deponenti falſum.

2 Interrogetur de nomine, & cognomine, patria, ætate, exercitio, & habitatione.

3 An ſit Civis, vel exterus, & quatenùs ſit exterus, quanto tempore eſt in loco, in quo teſtis ipſe deponit?

4 An ad examen acceſſerit ſpontè, vel requiſitus; ſi dixerit acceſſiſſe ſponte à nemine requiſitum, dimittatur, quia præſumitur mendax; ſi veró dixerit acceſſiſſe requiſitum, interrogetur à quo, vel à quibus, ubi, quandó, quomodó, coram quibus, & quotiès fuerit requiſitus, & an ſciat adeſſe aliquod impedimentum intèr contrahere volentes?

5 Interrogetur, an ſibi pro hoc teſtimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel oblatum à contrahere volentibus, vel ab alio ipſorum nomine?

6 Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & à quanto tempore, in quo loco, quâ occaſione, & cujus qualitatis, vel conditionis exiſtant?

Si reſponderit negativè, teſtis dimittatur: ſi veró affirmativè.

7 Interrogetur, an contrahere volentes ſint cives, vel exteri? ſi reſponderit eſſe exteros, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donèc per literas, Ordinarii ipſorum cōtrahere volentium, doceātur de eorum libero ſtatu, de eo tempore quo permanſerunt in ſua Civitate, vel Diœceſi. Ad probandum veró eorundem cōtrahere volentium ſtatum liberum prò reliquo temporis ſpatio, ſcilicèt uſque ad tempus, quo volunt contrahere, admittātur teſtes idonei, qui legiti-

timè, & concludenter deponant ſtatũ liberum contrahere volentium,& reddant ſufficientem rationem cauſæ eorum ſcientiæ, abſque eo, quod teneantur deferre atteſtationes Ordinariorum locorum, in quibus contrahere volentes moram traxerunt.

Si verò reſponderit, contrahere volentes eſſe cives.

Interrogetur ſub qua Parochia hactenus
8 contrahere volentes habitarunt, vel habiteut
de præſenti?

Item an ipſe Teſtis ſciat, aliquem ex prædi-
9 ctis contrahere volentibus quandoque habuiſ-
ſe uxorem, vel maritum, aut profeſſum fuiſſe
in aliqua Religione approbata, vel ſuſcepiſſe
aliquem ex Ordinibus Sacris, Subdiaconatum
ſcilicet, Diaconatum, vel Presbyteratum, vel
habere aliud impedimentum, ex quo non poſ-
ſit contrahi matrimonium?

Si teſtis reſponderit, non habuiſſe uxorem, vel maritum, neque aliud impedimentum, ut ſuprà.

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſ-
10 ſibile, quod aliquis ex illis habuerit uxorem,
vel maritum, aut aliud impedimentũm, &c.
& quod ipſe teſtis neſciat?

Si reſponderit affirmativè, ſuperſedeatur, niſi ex aliis teſtibus probetur concludentèr non habuiſſe uxorem, vel maritum, neque ullum aliud impedimentum, &c.

Si verò reſponderit negativè.

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua dein-
11 dè Judex colligere poterit, an teſti ſit danda
fides?

Si reſponderit contrahere volentes habuiſſe uxorem, vel maritum, ſed eſſe mortuos.

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt
12 mortui, & quomodò ipſe teſtis ſciat, fuiſſe
conjuges, & nunc eſſe mortuos? Et ſi reſpon-
deat mortuos fuiſſe in aliquo Hoſpitali, vel vi-
diſſe ſepeliri in certa Eccleſia, vel occaſione
militiæ ſepultos fuiſſe à militibus, non detur li-
centia contrahendi, niſi priùs recepto teſtimo-
nio authentico à Rectore Hoſpitalis, in quo
prædicti deceſſerunt, vel Rectore Eccleſiæ, in
qua humata fuerunt eorum cadavera, vel, ſi
fieri poteſt à Duce illius cohortis, in qua de-
ſcriptus erat miles. Si tamen hujuſmodi teſti-
monia haberi non poſſunt, Sac. Congregatio
non intendit excludere alias probationes, quæ
de jure communi poſſunt admitti, dummodò
ſint legitimæ, & ſufficientes.

Interrogetur, an poſt mortem dicti conjugis
13 defuncti, aliquis ex prædictis contrahere vo-
lentibus, tranſierit ad ſecunda vota?

Si reſponderit negativè.

Interrogetur, an eſſe poſſit, quod aliquis
14 ex illis tranſierit ad ſecunda vota, abſque eo,
quod ipſe teſtis ſciat?

Si reſpondit affirmativè, ſuperſedeatur in licentia, donèc producantur teſtes, per quos negativa coarctetur concludentèr.

Si verò negativè.

Interrogetur de cauſa ſciẽtię; quâ perpenſa, Judex poterit judicare, an ſit concedenda licentia, nec nè.

Si contrahentes ſunt vagi, nõ procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant, per fides Ordinariorum ſuorum, eſſe liberos; & in aliis, ſervatâ formâ *Concilii Trid. in cap. multi, ſeſſ. 24.* Fides, aliaque documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur niſi ſint munita Sigillo, & legalitate Epiſcopi Ordinarii, recognita ſaltèm per teſtes, qui habeant notam manum, & Sigillum, & attentè conſideretur, quod fides, ſeù teſtimonia benè, & concludentèr identificent perſonas, de quibus agitur.

Pro teſtibus in hac materia, recipiantur magis conſaguinei, quã extranei, quià præſumuntur melius informati; & cives magis, quã exteri nec admittantur homines vagi, & milites, niſi datâ cauſâ, & maturo conſilio; & Notarius exactè deſcribat perſonam teſtis, quẽ ſi cognoſcit, utâtur clauſulâ, *mihi bene cognitus*; ſin minus, examen non recipiat, niſi unà cum perſona teſtis, aliqua alia compareat cognita Notario, & quæ atteſtetur de nomine, & cognomine ipſius teſtis nec non de idoneitate ejuſdem ad teſtimonium ferendum. Et hujuſmodi examinibus, debet intereſſe in urbe, ultrà Notarium, Officialis ſpecialitèr deputatus ab Eminentiſs. Vicario, & extrà Urbem, vel Vicarius Epiſcopi, vel aliqua perſona Inſignis, & idonea ab Epiſcopo ſpecialitèr deputata: aliàs puniatur Notarius arbitrio Sac. Congregationis, & Ordinarius non permittat fieri publicationes.

Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis in eorum Diœceſibus exiſtentibus, ut pro matrimoniis cum exteris cõtrahendis, non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato Ordinario, à quo, vel ejus Generali Vicario priùs teneantur fidem authenticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati teſtes in eorum Tribunali, qui probant ſtatum liberum contrahere volentiũ, &c.

Contravenientes autem ſeverè punientur.

Franciſcus Riccardus S. Rom. & Univerſ. Inquiſit.

Loco ✠ Sigilli.

Anno 1670. die 30. menſis Auguſti &c. ſupradictum Decretum publicatum fuit.

Dubia aliquot circa exterorum Matrimonia cùm reſponſionibus Sac. Congregationis.

Ordines ultimo loco ab Urbe emanati circà Matrimonia cum exteris cõtrahenda, intèr alia diſponunt, quod Ordinarii præcipiant omnibus, & ſingulis Parochis, in eorum Diœceſibus exiſtentibus, ut prò matrimoniis cum exteris contrahendis non faciant publicationes in eorum Eccleſiis, niſi certiorato ordinario, à quo,

vel

vel ejus Generali Vicario, prius teneātur fidem authēticam reportare, quod pro tali matrimonio fuerint examinati teſtes in eorū Tribunali, qui probant ſtatū liberū contrahere volentium.

Quœritur, an illi ex Diœceſibus circumvici-
1 nis, & ipſi teneantur tales probationes facere, an verò ſufficiat fides denunciationum in eorum Diœceſibus factarum cum legalitare Ornarii, & probatio eorum ſtatus poſt diſceſſum ab ipſa Diœceſi?

℟. Hujuſmodi habentur pro exteris, & conſequentèr tenentur probationes facere.

Itèm, an contrahere volentes in confinibus
2 eorum Diœceſis habitantes. & ob vicinitatem, ab eorum Rectoribus cogniti, teneātur eaſdem facere probationes, an verò ſufficiant publicationes ab ipſis Rectoribus faciendæ?

℟. Etiam iſti tenentur facere probationes.

3 An eaſdem teneantur facere probationes ii, qui antè ætatem nubilem à propria Diœceſi diſcedentes, ad aliam ſe contulerunt, & in ea poſtmodum habitaverunt?

℟. Non tenentur, quià non fuerunt extrà Diœceſim tempore, habili ad contrahendum.

Cardinali deputati
Caſanatta
Pettucci
Colloredo
Imperiali.

4 An in Civitate, in qua milites Hiſpani, Teutonici, Alemani, & aliarum longinquarum regionum reſidere ſolent, idem cum ipſis ſit ſervandum, vel ſufficiat probationes in ipſa Civitate recipere de eorum ſtatu à teſtibus ipſarum regionum de negocio edoctis?

℟. Tenētur facere probationes, juxtà formam inſtructionis, quia iſti faciliùs committunt Polygamiam.

An factâ per Parochum monitione Ordina-
5 rio contrahere volentis; fides ſtatus ejuſdem ſit ab eodem Parocho, vel à contrahere volente reportanda?

℟. Tenetur fidem reportare, & Paroco conſignare, is, qui vult matrimonium contrahere, ſed eſt in libertate Parochi hujuſmodi onus in ſe aſſumere.

An eædem probationes ſint ſervandę in caſu
6 neceſſitatis, & ab exiſtenribus in articulo mortis, ſic contrahere volentis, intrà quem ſcilicèt probabilitèr non adſit tempus ſufficiens faciēdi diligentias: cum hoc etiam, quod ſi infirmus forte convaluerit, debeant fieri diligentię, juxtà inſtructionem, antequàm ſimul conveniant?

℟. Non ſunt ſervandæ in articulo mortis.

An, requiratur atteſtatio proprii Ordinarii
7 prò exteris, qui per decem annos, & ultrà domicilium acquiſierunt in loco, ubi ſunt matrimonium contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per teſtes fide dignos, tàm originis, quàm domicilii?

℟. Requiritur.

An, requiratur dicta atteſtatio pro illis exte-
8 ris, qui unicam, vel plures duxerunt, & è contrà, ſi mortuæ fuerint in loco, ubi iterùm, matrimonium contrahere deſiderant, ac ampliùs poſt mortem à dicto loco non diſceſſerunt?

℟. Requiritur paritèr.

Has eaſdem reſponſiones habet Synodus Bononien. 1699. Typis edita, in Appendice p. 203.

Et eum dubio, ac reſponſo quarto conſonāt reſponſiones *Sac. Congreg. Concilii* datæ dubiis propoſitis, & ab eadem Sac. Congreg. Inquiſitionis remiſſis, 6. *Martii* 1694. Quià Capellani exercitus ſinè Indulto Apoſtolico, hujuſmodi matrimoniis aſſiſtere nō poſſūt: & quamquàm hoc Indultum, aliquandò Principibus, & Regibus Catholicis concedatur, illud tamèn expediri ſolet cū clauſula, quod Cappellani exercitus matrimonia faciant, & Sacramenta miniſtrent, & conferāt tempore dumtaxat, quo exercitus in actuali expeditione reperitur, ſecùs verò quādò milites in ſtationibus, & præſidiis degūt, & ità expediri debere, reſolutum fuit à Cōgregatione deputata Concilii 29. Septembris 1690.

ISTRUTTIONE VII.

AVVERTIMENTI, ET ORDINI.

Della Sacra Congregatione degl' Eminentiſſimi e Reverendiſſimi Signori Cardinali Deputati dalla Santità di Naſtro Signore Papa INNOCENZO XII. che ſi doveranno notificare da Patriarchi, Arciveſcovi, Veſcovi, & altri Ordinarii nelle Città, e luoghi delle loro Dioceſi à Fedeli, che ſi diſpōgono al viaggio per Roma nell' imminento Anno Santo.

APproſſimandoſi l'Anno dell'humana Redenzione 1700. in cui il Santiſſimo Paſtore della Chieſa univerſale Papa INNOCENZO XII. apre le porte della Divina Miſericordia, e cō larga mano, diſpenſa à Fedeli i Celeſti Teſori delle Benedizzioni Apoſtoliche, e deſiderando la Santità Sua, che il proſſimo anno Sāto ſia veramente tale, cioè che venga da tutti ſantificato con penſieri, parole, & opere ſante, hà con Paterna providenza deputato una Congregazione particolare di Eminentiſſimi Signori Cardinali per ridurre con mezzi opportuni al deſiato fine della Sua Santiſſima intenzione, dl cui è unico oggetto la maggior Gloria di Dio, e la ſalute dell' anime. Onde queſti Eminentiſſimi Signori per eſeguire la pia mente della Santità Sua hanno ſtabilite diverſe ordinazioni, per le quali ſi renda à Fedeli più ſicuro l'acquiſto dell'Indulgenza dell'anno Santo.

E perche cōtribuiſce molto al profitto ſpirituale dell' univerſal concorſo il buon eſempio e l'edificazione, che poſſono recar le Cōpagnie foraſtiere de Secolari, e principalmente le aggregate alle Archiconfraternità di Roma nell' ingreſſo ſolenne, e nell' altre Proceſſioni, che le medeme fanno in queſta Città, e tutti gl'altri Pellegrini, e foraſtieri, che con modeſtia, e divozione vi cōcorrono, è ſtato dall'Eminenzeloro giudicato neceſſario inſinuare agl'Ordinarii

narii de luoghi i ſeguenti avvertimenti ſalutari, accioche ſervano loro per iſtruzzione,e ſiano ſuggeriti alle confraternite, & a gl'altri loro Dioceſani, che ſi diſpongono al Santo viaggio per acquiſtare la prezioſa margherita dell' Indulgenza del Santiſſimo Giubileo.

Eſſendoſi primieramente conſiderato, che una delle principali opere di pietà, che ſecondo il precetto dell' Apoſtolo devono eſercitare i Veſcovi, ſia quella dell'Oſpitalità, la Sacra Congregazione raccomanda alla loro carità il pratticarla con particolar ſollecitudine, e fervore nel tempo dell'anno Santo,acciocbe i Popoli moſſi dal eſempio de loro Paſtori concorrano ancor eſſi, altri con limoſine, altri con l'aſſiſtenza à coſi pio eſercizio.

Ed à fine che à poveri Pellegrini ſia opportunamente ſomminiſtrata la commodità dell' alloggio ſi doveranno preventivamente da gl' Ordinarii viſitare gli Spedali, e gli Oſpizii delle loro Dioceſi, & avvertire, che queſti ſi amminiſtrino da perſone ſufficienti, e caritative, e che reſtino proveduti di tutti i cōmodi, e ſuppellettili neceſſarie., Ne luoghi, ove non ſono ne Spedali, nè Oſpizii, procurate, che dalla pietà de Fedeli ſi ſtabiliſca qualche caſa per alloggio de Pellegrini in tempo almeno dell'Anno Santo, ordinando però, che le donne ſiano ſempre allogiate in ſtanze ſeparate, e remote dagl'huomini, e deputare un Sacerdote, che celebri la mattina di buon hora la Santa Meſſa, e dopo con qualche divota eſortazione confermi i viandanti nella perſeveranza del ſervizio di Dio, e finalmente ordinare e ſtabilire tutto ciò, che alla loro prudenza parerà conveniente ſecondo la qualità de Paeſi,e la poſſibiltà degli habitanti; e di quanto haveranno operato deſidera la Sacra Cōgregazione eſſerne diſtintamente ragguagliata per poter rappreſentare alla Santità di Noſtro Signore il premuroſo zelo, che ciaſcuno haverà dimoſtrato nell' adempimento d'opera coſi Santa.

Doveranno parimente gl'Ordinarii con Eccleſiaſtica carità per ſe ſteſſi, ò per mezzo di Curati, di Predicatori, ò di altre perſone religioſe di approvata dottrina, & eſperimentata pietà invigilare,che con ogni maggior facilità, e chiarezza à chiunque ſi prepara per la Santa pellegrinazione ſi faccia intendere, che coſa ſia Anno Santo,con dichiarargli come il giubileo dell'Anno Santo ſia il tempo più accettabile di remiſſione, e di perdono univerſale, e quali ſiano le facoltà,e privilegi,che in eſſo dal Sommo Pontefice ſi concedono.

Poſcia per accendere ne cuori il pio deſiderio di conſeguire il Santo Giubileo,ſpiegheranno di quanta utilità egli ſia all'Anime de Fedeli,come in ſua virtù ſi ottenga la remiſſione delle pene da noi dovute alla Divina giuſtizia, cooperandoſi alla grazia, con le debite ſodisfazioni,e premeranno, che con ſomma carità,e pazienza reſtino i Popoli iſtruiti,che quantunque nel Sacramento della penitenza ci ſia conceſſa la remiſſione delle colpe,e delle pene eterne,nulladimeno dopo il perdono de falli, reſtando ordinariamente per mācanza del perfetto dolore delle colpe,il debito della pena tēporale, rimane in noi il graviſſimo peſo della ſodisfazzione, che pagar ſi dovrebbe con abbondanti limoſine, con digiuni, con altre lunghe,e ſevere penitenze, quali coſtumavanſi ne ferveroſi tempi dell'antica Chieſa ſeveriſſime, ſecondo il preſcritto de Sacri Canoni Penitenziali, e con atrociſſime pene da ſoffrirſi nel Purgatorio;mà riuſcēdo quelle per la fiacchezza humana difficili à pratticarſi: queſte aſpriſſime à ſopportarſi:il Supremo Vicario del noſtro pietoſiſſimo Redentore, come univerſal Diſpenſatore delle ricchezze ſpirituali ne hà facilitato il modo di ſodisfare col mezzo dell' Indulgenza dell'Anno Sāto, aprendo in queſto tempo con le chiavi della Divina Poteſtà conſegnate dall'iſteſſe onnipotenti mani del Salvatore al Prencipe degli Apoſtoli S. Pietro, & à ſuoi ſucceſſori Pontefici Romani i Teſori della Chieſa, ove ſi conſervano gl'infiniti meriti della paſſione,e morte di Gieſù, e quelli della ſu a Santiſſima Madre ſempre Vergine Maria, e di tutti gli Apoſtoli,Martiri, e Santi del Paradiſo per offerirli all'Eterno Padre in ſodisfazzione delle colpe da noi commeſſe.

Inſinuata, che ſia l'importanza, & il beneficio incomparabile, che ridonda dal conſeguimento del Santo Giubileo, ſi doverāno ſuggerire i mezzi efficaci per ottenerlo,proponendoſi due principii fondamentali, che ſaranno; la Gloria di ſua Divina Maeſtà, e la ſalute eterna dell'Anima;poiche ſtabilite queſte maſſime,ſarà agevole il perſuadere à chiunque intraprende il Santo camino far prima della partēza una valida confeſſione delle proprie colpe, e ſe da tal'uno mai non foſſe ſtata fatta la confeſſione generale,eſortarlo à pratticarla in queſta Santa occaſione per ſupplire à difetti,che haverà forſe commeſſi nelle confeſſioni paſſate, & à ricevere con particolar compunzione, e riverenza il Santiſſimo Sacramento dell, Euchariſtia per premunire lo ſpirito contro l'inſidie, che dal commun tētatore tramar ſi poteſſero nel tēpo del viaggio, e della dimora in queſta Città.

Et affine, che per la via non vengano da ſuggeſtioni infernali divertiti da buoni proponimenti, che haveranno ſtabiliti, raccomandino loro il tenere la mente occupata in Sāte meditazioni, ò recitar Salmi, Roſarii, & altre Orazioni vocali,e ſopra tutto fuggire le male converſazioni, le crapule, le mormorazioni, e di eſattamēte oſſervare la modeſtia nel portamēto,l'honeſtà ne coſtumi,e ſpecialmēte reſecare ogni vanità, ogni faſto nell'accōpagnamento, non convenendo à chi in habito penitēte deve implorare le miſericordie del Cielo,lo ſpendere in pompe ,& ornamenti inutili, e vani, ſuggeriti dal nemico dell'Humiltà, ò col preteſto del

del decoro della Patria, ò per emulazione de' Paeſi vicini, ò finalmente per renderſi più ſpecioſi à gl'occhi de riguardanti, dovendoſi ogni ſplendore, & ogni magnificẽza uſate in ciò, che riguarda l'importanza del ſervizio, e della gloria di Dio.

Quindi conſigliat doveranno coteſte Pie Adunanze à non moſtrar nel loro attivo deſiderio di entrare per le Porte più frequentate, e più coſpicue della Città di Roma, à fine d'eſſere incontrate da maggior copia di ſpettatori, mà reſtar ciaſcuna contenta d'introdurſi per la Porta più vicina propria, e corriſpondente al Paeſe che laſciano.

Nè traſcutino di rammentar loro, che ſarebbero notate di vanità reprẽſibile, ſe per renderſi più ſegnalate nel numero, accumunaſſero alla loro comitiva perſone, che non fuſſero aſcritte alla Compagnia, dovendo ſopra di ciò eſſer particolarmente avvertite, che ſolamete i Fratelli, e le Sorelle ãmeſſi, e deſcritti nelle Compagnie aggregate godono il privilegio di conſeguire il Santiſſimo Giubileo, con l'abbreviamento delle Viſite delle quattro Baſiliche da Sua Santità deſtinate.

E perche queſte ſi ſogliono viſitare Proceſſionalmente ſarà profittevole eſortar ciaſcuno à fuggire le conteſe, e le riſſe, che ſovente accadono nell'incontro di una con l'altra Confraternità per cagione di precedenza, poiche ſicome in loro è uniforme l'intenzione, & il fine, così ragion vuole, che in eſſe ſi uniformino ancora la divozione, e la pietà in cedere con ſanta gara di Chriſtiana humiltà l'una il luogo, e la precedenza all'altra; tanto più che è mente della Sacra Congregazione, che quanto ſuccede in occaſione delle Proceſſioni, ò altre funzioni dell'Anno Santo trà le Archiconfraternite di Roma, e l'altre Compagnie Foreſtiere non faccia ſtato, nè induca alcuna conſuetudine in pregiudizio delle prerogative, e preeminenze, che per qualunque titolo ſi poteſſero dall'una, e dall'altra parte pretendere.

E benche quanto di ſopra ſi è inſinuato dourebbe eſſere baſtevole ad impedire ogni diſturbo, & inconveniente, che poteſſe accadere, nulladimeno la Sacra Congregazione, perche onninamente non ſuccedano i diſordini, e gli ſcandali, che per motivi di precedenza, ſono in altri tempi occorſi, vuole che ſi notifichi à tutte le Confraternite, che contro gli Autori, conſiglieri, e fomentatori di riſſe, e queſtioni per cagioni di precedenza ſi procederà à pene rigoroſiſſime, anche corporali, e che ſecondo la qualità, e le circoſtanze de caſi ſi verrà alle diſgregazioni, & alle ſuppreſſioni perpetue delle Compagnie.

In oltre eſſendoſi oſſervato, che da molte Confraternite ſi conduca in lor comitiva buon numero di dõne aſcritte per Sorelle alle medeſime Compagnie. La Sacra Congregazione ordina preciſamente, che queſte prima di partire ſiano efficacemente ammonite ad aſtenerſi per la via quanto più potrãno, dalla converſazione degl' vomini, & à non porre il loro ſtudio in far apparire la bellezza del corpo à gli ſguardi humani, mà benſi la purità del cuore, e l'innocenza dell' Anima à gli occhi di Dio: Onde nelle Proceſſioni non doveranno comparire acconcie, e variamente adorne con veſti, & abbigliamenti faſtoſi, mà coperte modeſtamente con veli, e panni, lini, ò con altre diviſe di pentimento confacevoli à divote Pellegrine, che s'inviano in tempo di penitenza à venerare ne Santuarii le Sacre Reliquie de Martiri, & à cercare il perdono de loro peccati.

Per maggiormẽte infiammarle alla divozione, & alla modeſtia potrebbe loro proporſi per degno eſẽmplare da imitarſi Santa Brigida nobiliſſima Principeſſa, che in habito di ſemplice Pellegrina dopo lũgo, e faticoſo viaggio giunſe à viſitare i ſacri Tempii di Roma, ove in premio della ſua humiltà fù reſa degna di udire dall'iſteſſa bocca del Croceſiſſo l'hiſtoria della ſua tormentoſa Paſſione; ò altri ſimili eſempii tratti da ſacri Annali, e dalle vite de Santi.

Et ad effetto, che in queſto la mente della Sacra Congregazione reſti inviolabilmente adempita, commandano l'Eminenze loro, che con publiche, e private eſortazioni, ſi faccia da Parochi intendere alle Donne, che quelle, che ardiranno di comparire con acconci, foggie, e veſti diſconvenevoli alla Chriſtiana modeſtia, ſaranno in pena della loro vanità escluſe, e dalle Proceſſioni, e dagl' Oſpitii.

Parimente per evitare ogni ſcandalo, ſi doveranno avvertire i Guardiani, Cuſtodi, & altri Superiori delle Confraternite ad eleggere per Direttori, e Mazzieri delle Proceſſioni delle Donne, Fratelli di nota probità, e prudenza di anni 50. almeno di età, à quali privativamente appartenga la cura di far caminare con modeſtia, & ordine le coppie.

Finalmente ſiano le Confraternite, e tutti gli altri, che ſi accingono al Sãto Pellegrinaggio avvertiti, che giunti in Roma, poſpoſto ogni divertimento, & ogni curioſità, applichino unicamente lo ſpirito all'importante acquiſto della ſanta Indulgenza, e che reiterando con maggior divozione, e fervore i Sacramenti della Confeſſione, e della sãta Communione viſitino riverentemente le quattro principali Baſiliche, con implorare in eſſe l'interceſſione della Beatiſſima Vergine, e de glorioſi Apoſtoli, à cui ſono dedicate, e degli altri innumerabili Santi, le ſacre Reliquie, le quali ſi venerano nelle medeme, per eſſer fatte degne d'ottenere dal miſericordioſiſſimo Dio la remiſſione de loro peccati, & il dono dell' ineſtimabil Teſoro del Santo Giubileo, per poſcia ritornare alle proprie Patrie libere da ogni colpa, e pena, ſantificate e benedette à punto come foſſero di nuovo rigenerate nell' acqua del ſacro Batteſimo.

Eſ-

Eſſendo ſtate per tanto queſte determinazioni della Sacra Congregazione riferire alla Santità di Noſtro Signore, & havendole Sua Beatitudine pienamente approvate, hà commandato che ſi traſmettano à tutti i Patriarchi, Arciveſcovi. Veſcovi, & altri Paſtori d'Anime, accioche ſi publichino à i Popoli delle loro Dioceſi per eſſer onninamente eſeguite. Il primo Decembre 1698.

Girolamo Card. Caſanate.

Loco ✠ Sigilli.

Giuſeppe Domenico de Totis Segretario.

INSTRUCTIO VIII.

Sivè monita ad Epiſcopos Collatores Ordinum.

Quamquàm monita ad Epiſcopos in conferendis ordinibus, in prima, & ſecunda hujus Operis parte data fuerint: nihillominùs hic in Epilogo illa repetere, & ſub eorundem oculis iterùm ſubiicere neque injucundum, neque inutile erit. Sequentia igitur hac in re advertenda, & obſervanda ſunt.

Examen ordinandorum; non committatur,
1 ſed fiat ſemper coràm, & præſente Epiſcopo.

Antè ordinationem promulgetur Edictum immediatè, juxtà formam à me traditam par. 2. pag. 70.

Excludantur à Clericatu hi, quorum ſpes non effulget, poſſe, aut debere aſcendere ad Superiores ordines.

Non admittantur ad Exorciſtatus, & Acolitatus minores ordines, qui in oſtiariatu, & Lectoratu, Eccleſiæ, ſaltèm diebus feſtis non inſervierunt, niſi fuerint abſentes ſtudii, vel alia legitima causâ.

Qui Scholam, Doctrinam Chriſtianam, & Sacramenta non frequentarunt.

Qui non inceſſerunt aſſiduè in habitu, & tonſura Clericali.

Omnes minores ordines, uni unâ die, non conferantur, ſed per temporum interſtitia, niſi aliqua rationabilis, & juſta cauſa intercedat.

In collatione minorum Ordinum, non exigantur, neque recipiantur promiſſiones ordinandorum aſcendendi ad ordines Sacros.

Excludantur à Sacris Ordinibus hi Clerici.

Qui munia Clericorum minorū Ordinum,
2 vel nunquàm, vel raro exercuerunt, & Eccleſiæ non inſervierunt, dummodò, ut ſuprà abſentes non fuerint.

Qui non fuerunt ſoliti habitū Clericalem, & decentem tonſuram, & coronā deferre aſſiduè. Vult enim D.Gregor. *in Synodo relata poſt lib. 1. Epiſtol. indict. 7. can.* 16. quod ſi *quis ex Clericis laxaverit Coronam anathema ſit.*

Qui ſinè neceſſitate fuerunt ſoliti, calamiſtrati, & cum coma fictitia incedere.

Qui neſciunt probè ordinare, & recitare Divinum officium.

Qui non habent Breviarium benè compactum, ſuperpelliceum, & Biretum Presbyterale proprium.

Qui nullum librum habent, quo poſſint edoceri de obligationibus proprii ſtatus, de adminiſtratione; & receptione Sacramentorum, & ritibus Eccleſiaſticis.

Qui Venerationibus, ludis, & commeſſationibus ſunt dediti, & inclinati.

Qui Negociis, & Officiis Sæcularibus illicitis, ſe immiſcent.

Qui ſolent deferre arma, & ſpectacula, aut Tabernas frequentare.

Qui per malum habitum verba obſcœna, vel nomen Dei, aut Sanctorum irreverentèr pronunciant, & impudentèr.

Qui habitant cum Mulieribus præſertim juvenibus non conſanguineis, vel cum aliis ſuſpectis converſantur.

Etenim, qui Eccleſiæ inſervire, habitum, &
3 tonſuram Clericalem deferre erubeſcit: qui erudiri negligit in rebus ad ſuum officium, & ſtatum ſpectantibus, & illicita Clericis evitare non curat, imò illis inordinatè delectatur, diſpoſitionem ad ordines ſacros ſuſcipiēdos non habere convincitur, nec vocationem: qui enim Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.

Ubi adeſt penuria Presbyterorum, non eſt
4 ſubtilitèr inquirenda Doctrina, & ſufficientia promovendorum, niſi ad curam Animarum eſſent deputandi.

Qui habet Beneficium, vel Penſionem ſuffi-
5 cientem, non debet ordinari ad titulum Patrimonii.

Qui ordinantur ad titulum Beneficii reſiden-
6 tialis, non poſſunt illud relinquere inconſulto Epiſcopo, ſed coguntur inviti illi deſervire, *ut admonet ibique DD. de reuune.*

Providendum, nè in aſſignatione tituli Be-
6 neficii, Penſionis, ſivè Patrimonii, intercedant colluſiones, deceptiones, & fraudes,

Clerici alieni, Domicilii, Originis, & fa-
8 miliares, non admittantur ad Ordines niſi ſervatâ formâ Bullæ Innocentii XII. *Speculatores.*

Non admittantur ad Ordines, qui fuerunt
9 damnati ad Triremes, qui ſi non remigaſſent, licèt poſſint ab Epiſcopo habilitari, non debent tamen promoveri, niſi aliqua urgens cauſa contrarium ſuadeat, quia remanent veſtigia infamiæ facti: ſi autèm eſſent jam promoti in ſacris, & paritèr non remigaſſent, poterit Epiſcopus illos rehabilitare ad exercitium ordinum, ſi poſt lapſum notabilem temporis, vitam laudabilem duxerint.

Ordinati in Sacris, qui matrimonium cum
10 unica, & Virgine cōtraxerunt, & cōſumarunt,

& ſic Bigami bigamiâ ſimilitudinariâ, effecti
fuerunt, quãquàm ab Epiſcopo diſpenſari poſ-
ſint (poſtquàm pœnam, quàm Tribunal S.Of-
ficii impoſuit, perſolverint) ut ad Presbytera-
tum valeant aſcendere, tamen hæc diſpenſatio
concedi non debet, niſi cum maxima cautela,
& extrà locum contracti matrimonii, ad evi-
tandũ ſcandalũ, & niſi hoc contigiſſet in aliqua
magna Civitate, in qua ratio ſcandali ceſſaret.
Regulares non admittantur, niſi exhibeant
11 litteras Dimiſſorias eorum Superiorum cum
requiſitis cõtentis in Decreto Clementis VIII.
juxtà per me notata *tom 2. formular.* tit. 13. *form.
4. per tot.*
Si quis ex Clericis minorum ordinum vellet
12 ſpontè renũciare Clericatui, & privilegiis ejus,
poſſet hoc facere; dummodò renunciatio ab
Epiſcopo eſſet acceptata, & admiſſa, ut pluriès
Sacræ Congregationes Epiſcoporum, & Regu-
larium, ac Immunitatis Eccleſiaſticę reſponde-
runt, quarum declarationes referunt *Nicol. lu-
cubr. can. lib. 5. tit. 39. de ſent. excom. n. 108. limit.
12. Pignatell. conſult. 69. n. 11. tom. 2.*
Imò, quod hujuſmodi renunciationes ſpon-
13 tè factas, debeat Epiſcopus acceptare, ad hoc
ut Clerici renunciantes, admittantur ad officia
publica laicorum, reſcripſit *S. Congr. Immunit.
in Tudertina 15. Junii 1658. lib. Decr. Rocci pag.
92. & in Balneoregien. 30. Januarii 1703. lib. 3.
Decr. Vallem. pag. 471.* Formula autèm renun-
ciationis, & acceptationis reſpectivè, poterit
eſſe ſequens.

F O R M U L A

Renunciationis Clericatus.

Die .... menſis .... anni.

COmparvit perſonalitèr in Curia Epiſcopali N. Clericus N. & dixit, ac declaravit, ſe non ha-
bere animum, neque intentionem, aſcendere ad Superiores Sacros Ordines, neque in ſtatu
Clericorum permanere: ſed ut poſſit munia, & officia publica, ad quæ, tàm ex diſpoſitione
14 juris communis, quàm municipalis, laici Cives vocantur, accipere, & liberè exercere: habitum
Clericalem deponere, & dimittere ſtatuit, ac deliberavit: ideoque ſpontè, & liberè renunciavit, &
expresſè nunc ſcripto renunciat Clericatui, & ejus privilegiis, petens ſuam renunciationem recipi
& admitti, non ſolùm ad prædictam, ſed ad omnem alium meliorem finem, & effectum, & prout
juris eſt.

Ità ſpontè renuncio Ego Clericus N.

N. Cancellarius Epiſcopalis.

F O R M U L A   D E C R E T I.

ATtentis narratis, renunciationem ſupradictam ſpontè factam admittimus, & acceptamus
prout de jure, ad effectum ut renuncians admitti poſſit ad munia, & Officia publica laicorum,
eaque liberè exercere valeat: cum expreſſa tamen declaratione, quod dictus Clericus N. re-
15 nuncians, non poſſit ampliùs, habitum Clericalem dimiſſum reaſſumere, abſquè noſtra expreſſa
licentia, aut noſtrorum Succeſſorum. Datum hac die.....

N. Epiſcopus N.

N. Cancellarius Epiſcopalis.

In hac Clericatus renunciatione duo ſunt
16 advertenda. Primò, quod ſi Clericus, qui Cle-
ricatui renunciavit, haberet, & poſſideret ali-
quod Beneficium (quod vacat ipſo jure), non
poterit conferri ab Ordinario: quià hæc non
dicitur propriè vacatio, ſed potiùs tacita renun-
ciatio, quæ cadit ſub diſpoſitione Bullæ Pii V.
prohibentis collationes Beneficiorum, tàm di-
rectè, quàm indirectè reſignatorum in mani-
bus Ordinariorum, niſi concurrat aliqua ex
cauſis in eadem Bulla expreſſis, prout con-
ſultus ſuper hoc dubio reſpondit *Ricc. deciſ. 307.
num. 3. par. 3:*
Secundò, quod quandò renunciatio Cleri-
17 catus, fuit ab Epiſcopo admiſſa cum declara-
tione, quod renuncians non poſſit amplius ha-
bitum Clericalem reaſſumere abſque ſua licen-
tia: ſi Clericus illum propriâ auctoritate reaſ-
ſumeret, ei non ſuffragaretur, ut declaravit
olim *S. Congr. Immunit.* in una *Mazzarien. 16.
Decembr. 1642. lib. 3. Decr. Paul. fol. 192. & Sac.
Congreg. Concilii in Aquilana* 20 *Decembris 1698.
ad 3.* imò *Graſſ. de effect. clericat. in prælud. nu-
mer. 398. ex Majol. de irregularit. lib. 5. cap. 24.
num. 3.* quem ſequitur *Vivian. de jurepatr. lib. 6.
cap. 1. n. 82.* tenet quod Clericus, qui renuncia-
vit, non debeat ampliùs ad Clerum admitti.

Hu-

Hucuſque ſcripſeram, animo calamum de-
18 ponendi, & quieſcere; quando occaſionalitèr incidi in lecturam Opuſculi (quod caro pretio emitur) *P. Moreni* Auctoris Hiſpani, qui ſcripſit in Bullam *Innocentii XII.* quæ incipit *Speculatores*, & illud anno 1699. Typis *Antonii de Rubeis* in Urbe evulgavit; & cum obſervaſſem Doctrinā non cohærentem menti d. Conſtitutionis; imò in pluribus ex, ab eo firmatis, eluſoriam, & infirmam reddi, coactus fui laborem proſequi, & pro inſtructione, & admonitione Epiſcoporum ordines conferentium, ac veridica Conſtitutionis (quam Morenus vellet evertere) intelligentia, nonnulla hic addere pro bono etiam publico mens fuit.

Præmittendum autèm eſt, quod hæc Conſti-
19 tutio, antequàm emanaſſet, fuit tranſmiſſa per manus omniū Eminētiſſimorum Cardinalium S. Congregationis Concilii, quorum votis, & conſilio, extenſa fuit; intèr quos, cum de eo tempore eſſet aſcriptus meritiſſimus olim Cardinalis meus Petruccius, pro ea laboravi, & ſic poſſum, & valeo de mente Legislatoris, & de contentis in lege, magis tutè loqui, quam *P. Morenus* ultramarinus: ideoque ad propugnandam veritatem, (quam omnes, & nos præcipuè, qui in Sanctuario deſervimus, debemus amare, inquirere, & ſequi ſinè interverſione) ſubnexa Epiſcopis propono.

Agit *P. Morenus* juxtà ordinem Bullæ, de
20 quatuor titulis Ordinandorum, nempè, de titulo Beneficii: de titulo Originis: de titulo Domicilii: & de titulo familiaritatis. & in examine primi tituli, proponit ſecundum dubium ſic = *An qui in aliena Diœceſi obtinuit Beneficium tenue, poſſit ab Epiſcopo talis Beneficii ad ordines promoveri, ſupplendo defectum altero Beneficio in eadem Diœceſi obtento.* Tertium autèm dubium proponit ſic = *Num Epiſcopus Beneficii, poſſit ſupplere Beneficio in aliena Diœceſi obtento*, & utrumque poſtplura argumenta dialectica reſolvit, affirmativè, nam ut ipſe ait, quod non eſt prohibitum, eſt conceſſum, & ideò cum id in Bulla non prohibetur, poſſit Epiſcopus alienus titulum Beneficii tenuis, alio Beneficio, quamvis in aliena Diœceſi obtento congruam ſupplere, ad hoc, ut ea poſſidens efficiatur quoad ordines, ejus ſubditus.

At hæc doctrina, nec ex ventre Bullæ, nec
21 ex mente Pontificis fomentum habet, non ex Bulla, quia in ea expreſsè dicitur, quod ſubjectio titulo Beneficii, non acquiratur, *niſi* (ſunt præciſa verba (*per ſe ſufficiat* ad congruam ordinandi ſuſtentationem; ideſt ſinè alterius ope, ut indolem dictæ dictionis *per ſe* explicando docet *Barb. dict.* 250. *num.* 11. Undè ſecundùm propriam, & veram verborū ſignificationem, excluditur in alieno Epiſcopo quodcūque ſupplementum, & non alia admitti debet interpretatio, quàm illa, quæ ſequitur ex proprietate verborum, ut dixit *Rot. coram Ansaldo dec.* 96. *n.*9. vel ex juris diſpoſitione oritur, per quam
22 pluralitas Beneficiorum prohibetur: ideoque ſicuti Clericus Beneficiatus, qui tenetur ex lege fundationis miſſas celebrare *per ſe ipſum*, non
23 poteſt per alium ſupplere, *Pac. Iord. elucubr. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 565. ità ſi non habeat Beneficium, quod ex Bulla debet eſſe *per ſe* ſufficiens, ad hoc ut ordinari poſſit ab Epiſcopo non, ſuo aliundè ſupplere non poterit, niſi ille, qui hanc legem condidit, & cujus eſt illam interpretari, hoc fieri poſſe declaret.

Non ex mente Pontificis, qui ideò ſtatuit,
24 ut Beneficium, ad quod Clericus ordinatur ab Epiſcopo alieno, ſit *per ſe ſufficiens*, ad congruam ſuſtentationem, ad hoc ut clauderetur Janua fraudibus, quæ paſſim committebantur, cum maxima Eccleſiaſticæ diſciplinæ jactura, in fictitiis, & aliis fiduciariis, ac tenuiſſimi redditus titulis Beneficiorum: qui finis à Papa intentus deſtrueretur, ſi Epiſcopus alienus, Clerico Beneficium ſufficiens non habenti, poſſet eum alio Beneficio etiam extrà illius Diœceſim obtento, congruam ſupplere: nam ità aperiretur via novis illicitis ordinationibus, & fraudes, quas Sedes Apoſtolica eliminare ſtudit, jure poſtliminii, ut prius redirent: & propterea cum interpretatio hujus Auctoris, non conveniat neque verbis, neque menti Legiſlatoris, venit ab Epiſcopis omninò reiicienda, *Rot. dec.* 336. *nu.* 10. *coram Cerro*.

Poſt dubium quartum *num.* 31. proſequitur Morenus dicens: *Sed inquires, an ſaltèm poſſit proprius Epiſcopus Petri, titulo Beneficii in aliena Diœceſi obtenti, quod tenue ſupponitur, ipſum promovere, ſupplendo illud Patrimonio. Reſpondeo mihi certum eſſe, quod poſſit: Epiſcopus enim proprius poteſt ſuos ſubditos promovere ad titulum Beneficii, etiam in aliena Diœceſi obtenti ex dictis num.* 24. *deinde Epiſcopo proprio Patrimonio ſupplere nullibi prohibitum eſt: ergò poteſt abſolutè.*

Verùm hæc ſecunda doctrina, venit intelli-
25 genda, non *abſolutè*, ut ait *Morenus*, ſed occaſionalitèr: nam qui ordinatur ad titulum Beneficii non ſufficientis ad ſuſtentationē, & datur patrimonium in ſupplementum tunc ut Sac. Cōgregatio Concilii reſcribere ſolet, fieri poteſt, ſi Eccleſiæ neceſſitas, aut utilitas id exigere videatur, ut patet ex declarationibus à me relatis *tom.* 2. mei formularii *tit.* 13. *form.* 3. *num.* 7. *pag.* 71. quod adeò verum eſt ut *Fagnan. in cap. Epiſcopus num.* 29. *de præb.* non dubitaverit firmare, quod ſi Epiſcopus aliquem ordinaverit ad titulum patrimonii ſinè neceſſitate Eccleſię teneatur illum providere de Beneficio Eccleſiaſtico, ex eo, quia non ſervaverit formam Concilii, quamquàm Clericus habeat undè vivat.

Titulus autèm Beneficii, non dicitur validus
26 ad effectum ſuſcipiendi ordines, niſi ſit ad victum ſufficiens, ut expreſsè determinat Concilium *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reform.* ubi dicitur: *cum Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat pacificè poſſidere*: quod, & in jure ſtatutum habetur, ut in *c. cum adeò de reſcrip.*

Digitized by Google

ibi: *ſcripſiſti nobis, quod cum P. Clericus in Eccleſia Modecenenſi ſufficientem ſibi ſit Præbendam adeptus, &c. & gloſ.* ibi: *in vera. ſufficientem* ait: *debet enim talis eſſe, quæ ſufficiat ſibi, & ſuis*: quotiès enim Clericus ordinatur cum Beneficio tenui, & datur ſupplementum patrimonii, non dicitur ordinatus ad titulum Beneficii ex ſuprà deductis, & per conſequens neque ab Epiſcopo ſuo poterit quis cum ſupplemento patrimonii ad illud ordinari, niſi concurrat neceſſitas, vel utilitas Eccleſiæ.

Poſt dubium V. *n.* 40. *Morenus* ait: *tria oportet in præſenti admonere. I. quod intèr onera Beneficii, miſſæ computandæ non ſunt, &c. II. quod taxa redituum Beneficii, debet eſſe juxtà Synodales, vel morem Regionis, Diœceſis, in qua Beneficium obtentum eſt, non autèm alterius Diœceſis, licèt ſit originis, vel domicilii ordinandi.*

At ſecunda admonitio *Moreni* eſt inſuſiſtens, & erronea: nàm licèt Bulla Innocentii non determinet quænam taxa ſit ſervãda quoad quantitatem reddituum Beneficiorum alienorum ordinandorum, an ſcilicèt Epiſcopi ordinantis, vel potiùs originis, aut domicilii: tamen ex ſubjecta materia percipitur, quod ſit ſervanda taxa Epiſcopi propriæ originis, ſivè domicilii, non autèm ordinãtis, in qua ordinatus obtinuit Beneficiũ: aliàs Romanus, qui obtineret Beneficium, redditus ſcutorum 24. in Diœceſi Eugubina, in qua juxtà taxam Synodalem, dicta ſumma eſt ſufficiẽs pro ordinibus ſuſcipiendis, poſſet promoveri ad ordines Sacros ab Epiſcopo Eugubino, licèt juxtà taxam Romanam pro
27 Clericis Urbis ſcut. 60. requirantur, quod eſt abſurdum: quià ordinatus non ubi ordinatur alendus eſt, ſed ubi habet fixum domicilium, niſi Beneficium eſſet reſidentiale, & ità videtur declaraſſe Sac. Congreg. Concilii in una *Ariminen. Ordinationis* 10. *Ianuarii* 1705. in qua cum quidam Clericus Ariminen. obtinuiſſet Beneficium in loco Sixtini Nullius Diœceſis redditus ſufficientis juxtà taxam d. loci, & cum litteris dimiſſoriis Ordinarii loci Nullius promotus fuiſſet ab Epiſcopo S. Angeli in Vado, & deindè Arimini reverſus à Vicario Generali tanquàm malè ordinatus contrà formam Bullæ Innocentianæ ab exercitio ſuſceptorum ordinum ſuſpenſus fuiſſet; quæſitum fuit. *I. An ſuſpenſio ſuſtineretur. II. An, & quomodò eſſet concedenda abſolutio*, & ſub dicta die reſponſum fuit. *Ad I. affirmativè. Ad II. paritèr affirmativè poſtquàm ſuppleverit taxam Ariminen. vel per Benefi-*
28 *cium, vel per patrimonium*. Vera autèm eſt alia propoſitio ibidem, ab Auctore firmata, ſcilicèt, quod intèr onera Beneficii, miſſæ computandæ non ſunt, niſi miſſarum numerus exceſſivus ſit, nec per ſe Beneficiatus celebrare valeat prout in 1. parte hujus operis jam dixi.

Et nu. 41. ſubjungit *Morenus*: *Quibus addo IV. quod licèt Epiſcopo alieno interdictum ſit ſupplere Patrimonio defectum fructuum Beneficii, ut iſto promovere valeat, ſecùs tamen ſi promotum inveniat: quarè ſi Petrus in alia Diœceſi Beneficium obtinuit congruæ ſufficientis, eoque ad omnes ordines promotus fuit, ac poſtmodùm permutare voluerit cum altero Beneficio tenui non ſufficientis Congruæ, poterit alienus Epiſcopus, defectum Beneficii tenuis patrimonio ſupplere, ut permutans verificare valeat, cum ſufficienti congrua manere.*

Hic quoque lapſus eſt *Morenus*, quia ad effugiendas fraudes, & colluſiones, Beneficium, ad cujus titulum Clericus fuit ordinatus, reſigna-
29 ri, ſeù permutari non poteſt, niſi de licentia proprii Ordinarii, ad quem pertinet privativè recognoſcere, an bona permutata ſint tuta, & equivalentia ad congruam permutantis ſuſtentationem, aliàs nullitèr agit, ut probant auctoritates à me allegatæ *tom. 1. tit. 3. form. 18. nu. 2. & 3. pag. 70.*

Sextum dubium *Morenus* ſic proponit: *An Domini Epiſcopi promovere valeant alienos ſubditos titulo Cappellaniæ perpetuæ in ſuis Diœceſibus inſtitutæ*: & illud reſolvit affirmativè, dummodò ſint ſufficientis congruæ, ex eo, quià (ut ait) Cappellaniæ collativæ perpetuæ rigoroſè Beneficia dicantur.

Verumtamen hic quoque advertẽdum moneo, quod aſſumptum *Moreni*, tunc ſolùm verum erit, quotiès Cappellaniæ perpetuæ reperiantur erectæ auctoritate Apoſtolicâ, vel ordinatiâ Epiſcopi, de qua circumſtantia *Morenus*,
30 nullum verbum facit, & tamen ad hunc effectũ neceſſaria eſt, quia de his tantùm verificatur, quod ſint Beneficia Eccleſiaſtica, ut tradunt *gloſ. in clem. 2. de decem. verſi. ſi beneficiorum circa fin. Barboſ. alleg. 57. num. 142. & 143. Ricc. collect. 562. Rot. coram Manzan. dec. 334. nu. 1. add. ad Buratt. dec. 1. nu. 42.* cum aliis à me allegatis *tom. 1. tit. 2. form. 1. nu. 1. pag.* 29. Cœterùm aliæ Cappellaniæ, quamvis perpetuæ ſint, & ad no-
31 minationem laicorum conferantur, non ſunt Beneficia, nec ad illarum titulum Clerici alieni promoveri poſſunt, *Ricc. collect. 789. not. 7. Paſſerin. in c. cum nullus de tempor. ordin. in 6. nu. 66.* ubi hæc habet: *Paritèr neque ad hunc effectum ſufficiunt Cappellaniæ non collativæ etiam perpetuæ, quæ non ſunt fundatæ auctoritate Epiſcopi, nec ab ipſo erectæ in titulum Beneficii, & providentur ab hæredibus etiam laicis: iſtæ enim non ſunt propriè Beneficia juxtà Navar. & ideò ex vi ſimilis Cappellaniæ non fit Cappellanus ſubditus Epiſcopo loci, quo ad ordines ab eo ſuſcipiendos &c.* & fuſiùs hoc probavi *tom. 1. in appendice pag.* 329. ubi decreta, & aliæ auctoritates allegantur, *Barb. de jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 5. nu. 20. & trib. ſeqq.*

Pergit *Morenus* ad ſeptimum dubium ſic. *an Domini Epiſcopi promovere valeant alienos ſubditos titulo Cappellaniæ collativæ vitalitiæ in ſuis Diœceſibus erectæ*: & illud poſt plura ingenioſa argumenta, reſolvit affirmativè, dummodò inſtitutæ extent in ſuis Diœceſibus, & taxam Synodalem redditus exæquent, & pacificè poſſideantur, ex eo quia (ut ipſe concludit) quandò Tridentinum, & canones, perpetuitatem

be-

beneficii expoſcunt,ut quis eo titulo promove-
ri poſſit, ſolum ex parte beneficiati talem per-
petuitatem requirant, non autèm Beneficii.

At aſſumptum iſtius Auctoris à coherentia
diſpoſitionisBullæ Innocentianæ nimis elõgat:
etenim hæc ad effectum acquirendæ ſubjectio-
nis in Epiſcopo alieno prò ſuſcipiendis ordini-
bus, expreſsè requirit Beneficium, Eccleſiaſti-
cum, & ſic excluditur titulus Cappellaniæ,etiã
perpetuæ non habent is requiſita Beneficii, ut
oſtenſum fuit ſuprà ad ſextum dubium: ubi
enim verba legis non conveniunt, neque ejus
32 diſpoſitio locum habet. Nemo autem ignorat,
quod hujuſmodi Cappellaniæ vitalitiæ (*quas
Morenus* vocat *Perſonatus*) non conferuntur in
titulum pro recipiendis Sacris Ordinibus, niſi
cum diſpenſatione Apoſtolica, ut praxis quo-
tidiana, tàm Datariæ, quàm Sac. Congregat.
Concilii nos docet, & de qua locutus fui *tom.2.
tit. 13. form. 3. num. 17. pag. 72.*

Et quod hæ Cappellaniæ, de quibus in ſpe-
cie loquitur *Moreuus*,quę ſæpè fundari ſolent in
Hiſpania abſque aliqua Epiſcopi, aùt alterius
Superioris Eccleſiaſtici auctoritate, ut in illis
ſuccedant Clerici de parentela, vel alii, quos
appoſuerint Patroni laici, Beneficia non ſint,&
quod nullus ad titulum illarum ad Sacros Or-
33 dines promoveri poſſit, teſtatur alter Auctor
Hiſpanus, nempè *Gonzalez ad regul. 8. cancellar.
gloſ. 5. à num. 20. uſque ad num. 31.* incluſivè, &
propterea ſi Clerici illarum partium ad titu-
lum harum Cappellaniarum ab Epſcopo alie-
no, tempore quo vivebàt *Gonzalez* promoveri
non poterant;multò minùs poterunt poſt ema-
natam Innocentianam, omnem alium titulum
quam Beneficii Eccleſiaſtici excludentem.

Neque ſubſiſtit in jure id quod aſtruit pro-
bare *Morenus*, ſcilicèt, quod perpetuitas Bene-
ficii reſpiciat ſolùm perſonã Beneficiati: nàm
34 tàm ex mente *Concilii Trid.* quàm Bullæ, per-
petuitas exigitur tàm ex parte Beneficii, quam
Beneficiati, ut conſtàt ex jam dictis ſuprà,& ex
*Paſſerino in d. c. cum nullus de tempor. ordin. in 6.
num.64.* ubi ſic ait: *nihilominus oppoſitum aſſeren-
dum eſt: nàm cum de ratione Beneficii ſit perpetuitas
c. præcepta diſt. 55. Fagn. in c. ad audientiam il 2.
nu.98. de reſcript. & propterea Beneficia temporalia,
& manualia non ſunt propriè Beneficia, nec præſtant
titulum, ad quem quis ordinetur.* Undè concludi-
tur, qui tales Cappellanias vitalitias obtinet,
35 poteſt ordinari non tanquàm ad titulum Be-
neficii, ſed tanquàm ad titulum patrimonii,
ut dicit *Ventrigl. in prax. par. 1. adnot. 42. §. 1.
num. 4.*

Itèm Dubium VIII. proponit *Morenus* ſic:
*Utrùm titulo Cappellaniæ Patronatus purè laicalis,
poſſit quis ad ordines promoveri.* Et reſpondet ne-
gativè. At pauló poſt *nu. 60.* iterùm dubium
movet ſic; *Sed quid ſi prò vita tantùm Petri in
ſtituatur, quâ finitâ ad priſtinum laicalem ſtatum ite-
rùm refluant*, & ita reſpondet: *Reſpondeo id ſuf-
ficere, ut ab Epiſcopo alieno, Petrus promoveri va-
leat*: at hæc reſponſio injuriam infert, & eludit
Bullam, & viam ſternit fraudibus; ideoque
talis doctrina venit rejicienda, ex eiſdem ratio-
36 nibus ſuprà *in 6. & 7.* dubio deductis,& ex aliis,
quæ videri poſſunt apud *Garc. de Benef. par. 1.
cap. 2. num. 105. & Pac. Jord. tom. 1. lib. 3. tit. 6.
poſt num. 91. verſ. non licet.*

In dubio IX. agit citatus Auctor de Præſti-
37 moniis,quæ non eſt dubium,quod ſint Benefi-
cia, & quod ad eorum titulum Clerici alieni
poſſint promoveri, quandò illa in Diœceſi Or-
dinantis obtineant:dummodò tamen conferan-
tur in titulum: ſi enim Præſtimonia conſiſte-
rent in temporalitate, non venirent nomine
Beneficii, ut diſtinguit *Pariſ. de reſign. lib. 2. q. 1.
n. 124. & 125. Barb. ſuprà Concil. ſeſſ. 21. cap. 2. n. 13.*

Et num. 72. dicit: *Similitèr quandò Præſtimo-
nium taxam dictam non exæquaverit, poterit alie-
nus Epiſcopus, altero Præſtimonio, Beneficio, Cap-
pellaniâ Collativâ, Penſionibus, aliiſque emolumen-
tis Eccleſiaſticis non nutualibus, defectum ſupplere,
ſivè in propria, ſivè in aliena Diœceſi Præſtimonia-
rius poſſideat.*

Contrà hanc laxam doctrinam, recurrunt à
fortiori reſponſiones ſuprà datę ſecundo, & ter-
tio dubio,quibus probatũ remanet, ex ventre,
38 & mente Bullæ hanc excogitatam ab auctore
congrui Beneficii ſuppletionem dari non poſſe
ſinè dictæ Bullæ fraude, & eluſione, maximè,
in Penſionibus, & aliis emolumentis,quæ nul-
lum habent jus ſpirituale annexum,ſed tantùm
prò titulo patrimonii admittuntur.Et hic ulte-
rius meminerint Epiſcopi,quod licèt ipſi ex ju-
ſta cauſa, nempè, prò ſtudio alicujus Scholaris
Clerici pauperis, prò utilitate Eccleſiæ, prò
concordia litis, prò pauperibus, & egenis, &
benemeritis, pro uſu pio, prò Renunciantibus
ex cauſa renunciationis, loco alimentorum in
quantitate moderata, & non ex pactione par-
tium: poſſint reſervare penſiones tempore,quo
Beneficiũ confertur,& eorum auctoritate con-
fertur:hoc tamèn intelligitur durante vità pro-
viſi,vel brevius tempus, vel durante tali causâ,
& neceſſitate (de qua conſtare debet aliundè,&
non per ſolam eorum aſſertionem,cui non cre-
ditur) Non enim valent penſiones perpetuas
favore penſionarii reſervare,nec ſucceſſores in
Beneficio gravare; niſi ex cauſa concordiæ, &
ad lites tollendas, ut tradunt communitèr *Gon-
zalez ad regul. 8. gloſ. 5. §. 5. nu. 26. & 27. Gratian.
diſcep. 617. à num. 6. ad 17. Barb. de offic. Epiſc. al-
leg. 85. nu. 2. 3. & ſeqq. Tondut. de penſ. diſc. 1. per
tot.* quos ſequitur *Card. de Luc. de penſ. diſc. 40.
& 41. per totos.* Formulam autèm hujuſmodi
proviſionis non dedi, quia talis Ordinariorum
reſervatio cum expreſſione cauſæ, fit in litteris
collati Beneficii tempore collationis, de qua
re egi *tom. 1. tit. 2.*

Dubium X. ſic proponit: *Utrùm ad titulum*
39 *ſufficientiæ quis promoveri valeat*: & illud quo ad
Epiſcopum alienum reſolvit Negativè: de Epi-
ſcopo autèm ordinandi *nu. 80.* hæc habet: *Epi-*

ſco-

ſcopus autèm originis, aut domicilii, ſi opinio Corduæ ſit probabilis poterit probabilitèr titulo ſufficientiæ ſuos ſubditos promovere: præſens enim Conſtitutio reſpectu proprii Epiſcopi nihil innovat: ergò ſi antè dictam Conſtitutionem opinio Corduæ, & Enriquez probabilis erat, &c. poſt illam probabilis manet, Sed quidquid ſit de hoc, certum eſt quod licèt poſſit Epiſcopus proprius, alienus minimè valeat titulo ſufficientiæ alienum ſubditum promovere.

Et n. 18. An autèm Epiſcopus alienus Beneficium tenue à Titio in ſua Diœceſi obtentum, ſupplere ſufficientiâ poſſit. R ſpondetur, quod ſi ſufficientia ſit de natura Patrimonii, ut ait Enriquez citato lib. 10. cap. 17. in fine, non poterit Epiſcopus ordinandi, ſufficientia Beneficium tenue ſupplere, hoc enim ſupplementum præſenti Conſtitutione interdicitur: ſi tamen de genere patrimonii ſufficientia non fuerit, ſupplere ſufficientia poterit.

Hæc videntur deliramenta ſpeculativa: quià ſententia, quæ tenet, quod quis poſſit ordinari ad titulum ſufficientiæ, poſt Concilium Trid. nunquàm fuit probabilis: & licèt illam præter *Enriquez* tenuerint *Gonzal. in reg. 8. de altern. gloſ.*
40 *4. nu. 36. Gratian. diſcept. 57. nu. 30.* tamen nunquàm in praxi fuit recepta, neque ullibi ſervata, tanquam contraria textui Concilii, à quo excluditur titulus ſufficientiæ illis verbis. *quamvis aliàs ſit idoneus, moribus, & ſcientiâ*, ut communitèr teſtantur *Garc. de Benef. par. 2. cap. 5. n. 127. Ricc. in prax. tom. 3. reſol. 458. n. 4. Bonacin. de Sacram. Ordin. diſp. 8. qu. unic. punct. 5. num. 36. Pac. Jord. elucubr. tom. 1. lib. 3. tit. n. 320. Piaſec. in prax. part. 1. cap. 1. art. 7. nu. 5. in fin. Ventrigl. in prax. par. 1. adnot. 42. num. 28. Gallemart. in Concil. ſeſſ. 21. cap. 2. remiſ. verſ. quod Doctor*, ubi refert, quod cum in Synodo Ulisbonenſi fuiſſet decretum, quod Clerici poſſent promoveri ad titulum litteraturæ, Sac. Congreg. Concilii, juſſu Papæ mandavit deleri.

Secunda propoſitio, non indiget reſponſione, quià titulus ſufficientiæ, non admittitur neque prò patrimonio: nec excogitari, aùt inveniri unquàm poterit, quod ſufficientia ſit de genere Beneficii, aut poſſit illius naturam aſſumere, ad hoc ut quis ea Beneficio tenui ſupplere valeat; ut non ſine ſingularitate putavit *Morenus*, abſque ulla allegatæ poſſibilitatis probatione, vel exemplo.

In examine ſecundi tituli, nempè, originis, prædictus Auctor poſt dubium ſextum *nu. 135.* hæc habet: *probabile itidem eſt, filium natum ex Judeis, vel Turcis, qui poſteà baptizatur originarium eſſe ad ordines, illius loci catholici, in quo Sacrum Baptiſmum ſuſcepit, ut cum aliis docet D. Lamperez num. 400. Baptiſmus enim, qui eſt ſpiritualis nativitas, ſubrogatur loco nativitatis naturalis. Filius autèm Hæretici, qui apud Hæreticos baptizatus, hæreſique deteſtatà, apud Catholicos iterùm baptizatur, originarius eſt loci ſecundi baptiſmatis, eo enim quod ſecundò baptizatur, ſupponitur primum baptiſmum invalidum fuiſſe.*

Hæc propoſitio ſinè alia explanatione, offen-
41 dit pias aures: nam ſupponit, quod filii Hæreticorum ad fidem catholicam converſi, ſint rebaptizandi, quod eſt contrà diffinitionem Eccleſiæ: Undè declarandum eſt, quod hic dicta *à Moreno* procedant in filiis Hæreticorum, quorum Miniſtri, vel patentes contrà Chriſti inſtitutionem errant in collatione baptiſmi, prout ſunt hi, qui exprimuntur in *can. hi verò, diſt. 4. de conſecr.* Cœterùm ſi agatur de filiis Hæreticorum *Proteſtantium, Luteranorum, & Calviniſtarum*, cum eorum baptiſmus ſit validus, & non reiterandus, deficiet pro eis Epiſcopus originis, prò quo ſtabiliendo, recurrendum erit ad Sedem Apoſtolicam.

In tertio autèm titulo Domicilii, interpretando Bullam, quæ in quinta clauſula ad illud acquirendum exigit habitationem decennalem, vel ſaltèm cum tranſlatione majoris partis bonorum, & inſtructis ędibus, habitationem per aliquod tempus conſiderabile, quærit *Morenus* in IV. dubio: *Quis temporis tranſcurſus erit neceſſarius ad verificandum eſſe conſiderabilem, & n. 218.* inquit: *non videtur improbabile, quod curſus unius anni plus, minuſve, ſit in noſtro caſu tempus conſiderabile: & n. 220. Dixi non videri improbabile, quia probabilius, immò certum eſt, quod determinare quandò ſit, vel non tempus conſiderabile decurſum, pertinet ad Dominum Epiſcopum illius oppidi, in quo, qui novitèr domicilium ad ordines contrahere parat, moratur: qui quidem Dominus Epiſcopus, valet pro ſuo regulato arbitrio in aliis caſibus breviori tempore elapſo, tempus conſiderabile decurriſſe, ac declarare, in aliis autèm non ita &c.* & poſtea infert: *undè ad promovendum Senatorem, qui in aliena Diœceſi officium perpetuum exercet, nec annum opus eſt expectare, quià per exercitium officii ſatis, ſuperque conſtat animum inibi perpetuò permanendi habere. Idem dicendum de ejus filiis, qui ſecum commorantur.*

Advertant hic Epiſcopi, quod opinio probabilis, & minus probabilis, ſuper quam *Morenus* totum ædificium conſtruit, non poteſt locum habere in quæſtione noſtra, in qua non inquiritur quomodò, & quandò de jure dicatur acquiſitum domicilium: ſed quęritur quodnam dicatur tempus conſiderabile, ut verificata, & adimpleta dicatur Bulla Innocentiana, quę illud exigit pro forma: omnes enim, ac ſingulas circum-
42 ſtãtias, ſeu conditiones, quas pro domicilio acquirendo pręſens exigit Cõſtitutio, tanquã forma exigit: at cum leges tãquam forma exigunt qualibet deficiente, actus nullus eſt, ut communitèr in tractatu de legibus docẽt DD. (hęc verba mutuo accepta) ſũt ab ipſomet *Moreno n. 241.*

Hoc poſito, corruit ædificium probabilitatis *Moreni*, nam ſi Epiſcopus ſuo arbitrio poſſet tẽpus conſiderabile declarare etiam antè lapſum anni, imò in Senatore, poſt lapſum hebdomadę, forma, & requiſitum Bullæ deficeret, & eluſoria remaneret. Igitur tempus conſiderabile, non arbitrio abſoluto Epiſcopi, ſed ſecundùm juris
43 diſpoſitionem dejudicandum erit: de jure au-

tèm

Digitized by Google

tèm, & ſecundùm determinationem Conſtitu-
tionum Apoſtolicarum (& à quibus regulāda
erit Innocentiana) tempus conſiderabile dici-
tur curſus triennii, nt habemus in *l. 2. Cod. de
repud.* ubi ſponſa tenetur expectare Sponſum
vagantem per triennium; in *c. laudabilem de fri-
gid. & malef.* ubi diſponitur, quod Vir impotens
ad conſumandum matrimonium, illud diſſol-
vere non valeat, niſi poſt cohabitationem trien-
nalem: in Parocho ab officio depoſito vigore
c. cum inhibito de clandeſt. diſpenſ. qui ad illud non
reſtituitur, niſi tranſacto triennio: in locatione
bonorum Eccleſiæ vigore *extravag. ambitioſæ*,
quę ad triennium, quod dicitur modicum tem-
pus, fieri poteſt: in familiari Epiſcopi, qui poſt
triennium, tanquàm conſiderabile tempus à
Domino poteſt promoveri: in beneficii bonæ
fidei detentore, qui poſt triennalem curſum,
efficitur legitimus poſſeſſor: in Canonico à reſi-
dētia abſēte, qui non privatur, niſi elapſo trien-
nio: in officio Abbatiſſatus, quod poſt triēnium
in Italia terminatur: & in officio Confeſſarii
Monialium, quod pariter expletur triennio.

Quapropter, qui antè curſum triennii, ali-
43 quem per notabile tempus conſiderabile habi-
taſſe declararet, non ſecundūm juris, & Con-
ſtitutionum Apoſtolicarum tramites, neque
ſecundùm mentem Innocentii, ſed potiùs ſe-
cundum proprium irregulatum arbitriū pro-
cederet, & Bullam violaret, niſi quid modicum
pro integro triennio deficeret v.g. quindecim,
viginti, vel triginta dies: qui enim tempus le-
gis non obſervat, non dicitur formam legis
obſervare, *Barb. axiom. 219. n. 2.*

Id verò, quod ibidem ſubjungit *Morenus* de
Senatore, qui officium perpetuum exercet, eju-
ſque filiis, quod poſſint ordinari non expectato
anno; nè incauti lectores decipiantur, venit in-
telligendum juxtà per eum tradita inferiùs in
Dubio *X. n. 259.* ubi meliùs ſe explicando dicit:
*Exemplum eſt in eo, qui à Principe ad officium Se-
natoris, Gubernatoris, & ſimilium opitulatur, quæ
quidem perpetua ſunt, ac ab illo acceptantur eo ani-
mo, ut in loco ubi dicta officia exercere parat, perpe-
tuò permanebit, niſi ad commodiorem evehatur: quo
animo permanente, & poſt quam* (nota) *per decen-
nium, vel conſiderabile tempus in loco ſui perpetui
45 officii habitabit ad ordines promoveri deſiderat.* Un-
dè in primò loco dicta, procedere poſſunt de
jure: hic autèm ſecundo loco declarata aptè lo-
cum obtinent in terminis Bullæ Innocentianæ,
ſecundùm quam nemo acquirit domicilium
ad ſuſcipiendos ordines, niſi præter animi de-
clarationem juramento firmatam, per decen-
nium, vel per aliquod tempus conſiderabile
cum inſtructis ædibus, in loco habitaverit.

Tranſeūdo poſteà *P. Morenus* ad quartum ti-
tulum familiaritatis, dubium primum ſic pro-
ponit: *An præſens Conſtitutio familiares Cardina-
lium comprehendat*: & illud negativè reſoluit,
ex eo, quia quandò Cōſtitutio eſt pœnalis qua-
lis eſt præſens Innocentii (ut ait ipſe) Cardi-
nales non comprehendat, & ideò adhùc eâ
ſtante, poſſint Cardinales prædictos familiares,
titulo promoventes familiaturæ, promovere,
non expectatis teſtimonialibus proprii Epiſco-
pi, nec arctati ſint Beneficium ipſis intrà men-
ſem conferre; & quod idem dicendum ſit de
Cardinalibus Epiſcopis, quia cum illis Con-
ſtitutio non loquatur.

Hic *Morenus*, graviùs offendit, quia Bulla eſt
univerſalis, & emanavit contrà omnes uſur-
pantes alienæ plebis hominem, illum ordinan-
tes ſub minus legitimis Beneficii Eccleſiaſtici,
46 originis, Domicili, *ſeù etiam familiaritatis* quæ-
ſitis titulis, ut habetur in proœmio. Itèm ema-
navit ad removendos abuſus, fraudes, & ſcan-
dala ad Omnipotentis Dei gloriam, Eccleſiæ
utilitatem, veteris diſciplinæ inſtaurationem:
totiuſque Chriſtiani populi ædificationem, ut
paritèr cubitalibus verbis legitur in eodē proœ-
mio; ideoque etiam Cardinales comprehendit.

Primò, quià quādò lex, ſeù Conſtitutio non
47 odioſa odio irrationabili, eſt concepta verbis
univerſalibus, (ut hic) & illius ratio eſt pro-
portionabilis ad Cardinales, eos comprehende-
re, ſententia communior tenet, ut advertunt
*Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 8. n. 85. Rot. coram Ot-
toban. dec. 257. per tot. Paſſerin. in c. unica n. 36. de
ſchiſmat. in 6.*

Secundò, quià hæc Conſtitutio emanavit de
48 voto, & conſilio eorundem Cardinalium, ut
exprimitur in d. proœmio, & ſic compræhen-
duntur, juxtà Bullam 6. *Urbani VIII. in regulis
Cancellariæ n. 70.*

Tertiò, quià declarationes Sac. Congrega-
49 tionis Concilii, ſi quæ eſſent favorabiles Emi-
nentiſſimis Cardinalibus, quo ad ordinationem
ſuorum familiarium, hodiè ſunt reducendæ, &
intelligendæ ad limites, & terminos præfatæ
Conſtitutionis, ut ipſimet Cardinales cenſue-
runt, & exprimitur paritèr in ipſa Bulla.

Quartò, quià ut præmiſſum fuit, emanavit
50 prò reformatione diſciplinæ Eccleſiaſticæ, Ec-
cleſiæ utilitate, & totius populi Chriſtiani ędi-
ficatione, & ideò cum reſpiciat favorem publi-
cum, & ſalutem animarum, Conſtitutio dici-
tur favorabilis, non autèm odioſa, & pœnalis,
ut malè ſupponit *Morenus*, & etiam Cardinales
ſub ea compræhenduntur, & illam obſervare
tenentur, *Faguan. in c. cum te n. 26. de reſcript. &
in c. nè prò dilatione n. 58. de pœnit. & remiſſ. Donat.
prax. rer. regular. to. 4. tract. 5. qu. 24. n. 3.*

De Cardinalibus Epiſcopis, quod compræ-
hendantur, res clara videtur, quià hi in prima
clauſula Bullæ explicitè nominantur ibi = *nulli
Epiſcopo, ſeù cuiuſvis loci ordinario, tametſi Car-
dinalatus honore fulgeat licere &c.* & licèt in ſex-
ta clauſula ubi de titulo familiaritatis agitur
Cardinales non nominentur, adhùc virtualitèr,
& implicitè compræhenſi ſunt, ex duplici ra-
tione.

Primò, quià mens Papæ fuit compræhende-
51 re omnes Epiſcopos, etiam Cardinales, qui ex-
pli-

Digitized by Google

plicitè in prima clauſula nominati fuere: undè cum ratio motiva, & univerſalis in proæmio expreſſa, quæ informat totam diſpoſitionem, conveniat æquè benè, tàm primæ, quàm ſextæ clauſulæ, evidens ſit, quod Cardinales Epiſcopi in utraque compræhenduntur, ad tradita per *Rot. deciſ. 22. nn. 19. 20. 21. & 22. coram Buratt.*

Secundò quià eſt unica diſpoſitio, que dividi non poteſt, & ſic Cardinales Epiſcopi ſemel in prima clauſula nominati, imperceptibile eſt, quod in clauſulis ſubſequentibus non compræhendãtur, niſi expreſsè exceptuati fuerint: & hoc ſit clarum ex clauſula ſexta, quæ non ſeparat orationem, ſed illativè conjungit,
52 adeò ut una clauſula ab altera appareat pendere, *Rot. coram Seraph. dec. 883. num. 7.* dicitur enim ibi = *Ad hæc nullus Epiſcopus &c.* ideſt = *ea proptèr, poſt hæc* nullus Epiſcopus (ſupple, *tametſi Cardinalatus honore fulgeat*) *familiarem ſuum promovere præſumat*: & hic eſt ſenſus obvius, & naturalis, niſi velimus, Bullam cludere.

Tertium dubium ſub hoc titulo familiaritatis movet *Morenus* ſic = *An ſi Beneficium, quod Epiſcopus ſuo familiari confert, ſit tenue, poſſit Patrimonio ipſum ſupplere, & num. 306.* in corpore dicit = *affirmativè reſpondetur: nam præſens Conſtitutio, ſolummodò expoſcit, quod Epiſcopus ſuo familiari intrà menſem conferat Beneficium, quod per ſe ad congruam vitæ ſuſtentationem ſufficiat. at Beneficium tenue, quod ſufficienti patrimonio ſuppletur per ſe ſufficit ad vitæ congruam ſuſtentationem, ergò ſatisfacit in præſenti caſu conferendo Beneficium patrimonio ſuffultum &c.* & deindè numerus, ſequentibus perperàm conatur oſtendere, quod facultas Epiſcopis ablata ſupplendi, quod deficeret fructibus Beneficii cum adiectione Patrimonii, referatur dumtaxàt Epiſcopo alienæ Diæceſis ſubditum titulo Beneficii obtenti ad ordines non verò Epiſcopo familiarem ſuum alienæ Diæceſis ſubditum; titulo familiaturæ promoventi.

ſed quàm ſint hæc aliena, & exorbitantia ab intellectu Bullæ, nemo non videt: etenim in ſupradicta clauſula ſexta ſtatuitur, quod in ſututum, Epiſcopus familiarem ſuum alienę Dięceſis ſubditum ordinans, intrà terminum unius menſis, Beneficium conferre teneatur ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, his præciſis verbis = *Beneficium inſuper, quod ei ad vitam ſuſtentandum, juxtà modum ſuperius præfinitum* (hoc eſt ſine adjectione Patrimonii), *re ipſâ illi conferat* dictiones enim illæ = *juxtà*, & *ſuperius*,
53 ſunt relativa ad præcedentem clauſulam ſecundam, cum omnibus ſuis qualitatibus ibi expreſſis, nempè ad tempus, locũ, & modum, ut docent communitèr *Barb. de dict. dict. 187. n. 9. & dict. 395. n. 2. Gratian. diſc. 573. nn. 36. & 37. & diſc. 585. nn. 11. Rot. coràm Merlin. dec. 43. n. 5. & 6.* ubi quod contrarium aſſerere ſit mera divinatio, proùt verè hic *Morenus* divinat.

Addo, quod cum in una Tricaricen. quæſi-
54 tum fuiſſet in Sac. Congregat. Concilii = *An ſtante hac noviſſimâ Conſtitutione Epiſcopus poſſet familiarem triennalem, ad titulum Patrimonii ad ſacros ordines ob neceſſitatem Eccleſiæ promovere*, ſub die 27. *Iulii* 1697. reſponſum fuit *negativè*; proùt retuli *tom. 1. tit. 3. form. 17. nu. 1.* & hoc procederet, etiamſi ad titulum Beneficii promovere vellet, quod obtinet in aliena Diæceſi; *Nicol. lucubr. can. lib. 1. tit. 11. num. 7. verſ. licèt* undè, ſi nec prò utilitate Eccleſiæ id ſibi non licere S. Congregatio declaravit; nec minus extrà caſum neceſſitatis licebit. Quarè meminerint Epiſcopi, quod cum eorũ privilegium ordinandi ſuos familiares ſit exorbitans à jure,
55 ut benè obſervat *Navar. conſ. 12. n. 2. & conſ. 13. num. 4. de tempor. ordin.* non debet extendi ad caſum in Bulla non conceſſum, neque compræhenſum: quid quid dicant antiquiora S. Congregationis Concilii Decreta, quæ ampliùs non opitulantur.

Itidem Dubium V. ſic proponit = *An Domini Epiſcopi promovere valeant familiares triennales, qui tamen in actuali ſervitio non ſunt*: & poſt examen acquiſitionis familiaritatis, *nu. 326.* infert = *nec eſſe improbabile, quod triennium, quod inſervire tenetur familiaris Epiſcopi alienæ Diæceſis ſubditus, non debet eſſe continuum, quià præſens Conſtitutio ſolùm expoſcit, quod triennium ſit integrum, & completum: ſed poteſt eſſe completum, & integrum, quia ſit continuum: ergò non contraveniret præſenti Conſtitutioni, qui triennio non continuo ad ordines promovetur; quia quod lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

Et paulò poſt = *infertur tertiò, familiarem non in ædibus Epiſcopalibus, ſed tantùm intrà Diæceſim Epiſcopi Domini commorantem non prohiberi ordinari ratione abſentiæ, quia præſumitur Epiſcopum perſpectos habere mores &c.*

Et poſteà = *Idem non improbabilitèr firmandum, licèt extrà Diæceſim, propè ipſam tamen, præſertim ſi parva ſit diſtantia, his enim caſibus militat eadem præſumptio &c.*

Abiſſus Probabiliſtarum, abiſſum invocat, & de una, in aliam laxitatem offendit, ità hic accidit *Moreno*, qui ut Bullam Innocentii notis illuſtraret, opinione probabili, totam evertit: nàm Conſtitutio non loquitur de novo triennio diverſo ab eo, quod jam præfinivit Concilium, ut ſibi fingit *Morenus*; ſed ad illud ſe refert ibi = *Epiſcopus alienæ Diæceſis ſubditum familiarem ſuum ordinare præſumat, niſi ad præſcriptum Concilii Trid. præfati ſeſſ. 23. cap. 9. de reform. familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in ſuo actuali ſervitio ſecum retinuerit*: ergò cum triennium de quo Concilium loquitur, & ad quod Bulla refertur, debeat eſſe continuum, ut probant concorditèr omnes mox citandi, & nemo, quem viderim, contrarium dixit, innegabilitèr ſequitur, quod opinio *Moreni* ſit improbabilis, & erronea: quod autèm ad effectum ſuſcipiẽdi ordines titulo fami-

mi-

Digitized by Google

miliaritatis Epiſcopi trienniũ debeat eſſe con-
tinuum, firmant uno ore *Ricc. dec.215. n.7. p.4.*
57 *& in prax. for. Eccleſ. par.1. reſol.278. per tot. &*
collect. 3496. verſ. ult. Barb. ſupra Concil. d. cap.9.
ſeſſ.23. & de pot. Epiſc. alleg.5. num.9. Corrad.
prax. diſp. lib.4. cap.5. num.61. Pinſec. in prax. p.
1. cap.1. art.2. num.29. Paſſerin. in cap. cum nul-
lus, art.4. nu.78. de temp. ordin. in 6. Concil. Trid.
ſeſſ.14. cap.2. ibi = *etiam prætextu familiaritatis*
continuæ.

Familiaritas autèm hæc, non acquiritur ab
eo, qui inſervit extrà Domum, nec manet ſub
oculis Epiſcopi, cum præſentia, & aſſiſtentiâ
58 obſequiis ejus, quamvis expenſis Epiſcopi ali-
bi moretur, ut in his terminis docet *Corrad.*
prax. diſp. d. lib.4. d. cap.5. nu.60. & 61. & non
obſcurè percipitur ex ſuprà recenſitis verbis
Bullæ ibi = *in ſuo actuali ſervitio ſecùm retinuerit*,
conſultò, non autèm fortuitò, nec caſu addi-
tis: ad quæ ſi oculos convertiſſet *Morenus* mo-
deſtiùs ſe continuiſſet.

Deveniendo poſtmodum *Morenus* ad quæ-
ſtionem 6. in qua agit de pœnis impoſitis Bul-
læ Tranſgreſſoribus, Dubiũ ſecundum ſic pro-
ponit = *Quæ ignorantia eximat ab incurſu pœnarum*
præſenti Conſtitutione indictarum: & *num.394.* re-
ſpondet his verbis = *valdè probabile eſt, craſſam*
ignorantiam, dummodò hæc ingens temeritas non fue-
rit, ab incurſu præſentis ſuſpenſionis liberare proba-
tur &c.

Et n.395. = *minor conſtat ex præſentis Conſtitu-*
tionis proœmio ubi ſic legitur, hinc eſt, quod Nos ex
commiſſione Nobis Divinitùs Apoſtolicæ ſervitutis
munere, abuſus, fraudes, & ſcandala hujuſmodi pe-
nitùs, & omninò è medio tollere, ac irreligioſum
(nota) contrafacientium audaciam, quantùm nobis
ex alto conceditur, compeſcere, & reprimere volen-
tes, &c. ex quibus verbis liquido conſtat, quod mens
Sanctiſſimi Innocentii eſt cenſuris ſuſpenſionis, quas
ſuâ præſenti Conſtitutione promulgat, compeſcere
illos ſcilicèt, qui irreligioſâ audaciâ, præſenti Con-
ſtitutioni contrafaciunt, cum ergò dum cenſuræ pro-
mulgantur contrà illos, qui cum audacia operantur,
quælibet ignorantia, etiam ſupina, & craſſa, immò
affectata ab incurſu cenſurarum eximat, fit indè,
quod in noſtro caſu, non ſit improbabile, quod ab in-
curſu præſentis ſuſpenſionis, qualibet ignorantiâ libe-
rentur.

Porrò & hic fucum facit *Morenus*: nam pro
59 certo eſt, quod ignorantia craſſa, & affectata,
ſicuti non excuſat à culpa mortali, ità neque à
cenſura à jure, vel ab homine prò culpa infli-
cta, ut de communi docet *Sayr. de cenſur. lib.1.*
c.18. n.10. 11. & 12. Itèm certum quoque eſt,
quod proœmium Bullæ non facit jus, ſed id,
60 quod ad ipſum proœmium ſequitur, & ubi
verba diſpoſitivæ ſunt clara, non recipiunt in-
terpretationem à proœmio, *Rot. corà Coccin. dec.*
1505. n.44. & 68. & dec.1680. n.36. & ſeqq.

In noſtra autèm Bulla, clauſula octava diſpo-
ſitivæ ſic loquitur = *ità verò præmiſſa omnia, &*
ſingula perpetuò, ac inviolabilitèr obſervari, ac
adimpleri volumus, ut *ſi quid* (*nota*) non dicit
ſi quid in iiſdem *præmiſſis, ſeù eorum aliquo, ſecus*
fiat, ordinans quidem à collatione ordinum per annum,
ordinatus verò &c. eo ipſo ſuſpenſus ſit.

Ideòque cum Pontifex actum contraven-
tionis reſpiciat, & pœnam pro tranſgreſſione le-
gis imponat nec temeritatem, nec præſumptio-
nem contrafacientis exprimat, neque requirat,
61 ignorantia craſſa, & ſupina, ſeu affectata ab
incurſu ſuſpenſionis excuſare minimè poterit,
text. eſt in c. Apoſtolicæ ibique gloſ. de cleric. excom.
vel depoſit. Donat. prax. rer. regular. tom.3. tract.3.
quæſt. 22. num. 3. Pirhing. in jus can. lib. 5. tit.36.
num. 46. verſ. porrò ignorantia, & in terminis *Pi-*
gnatell. conſult. 189. nu.122. tom. 9.

Itèm verba illa proœmii, à quibus deceptus
fuit *Morenus* ſcilicèt = *irreligioſum contrafacien-*
tium audaciam reprimere volentes: in noſtro jure,
non dicunt dolum, neque præſumptionem,
ſed aviditatem, & cupiditatem, ut explicat
Pratejus lexic. jur. verb. audacia ibi = *Audaciam ab*
avidè, id eſt cupidè agendo dictam, ait Feſt. lib.1. &
ſic vides lector, quod qui non quærit veritatem
Plauſtrum percutit.

Ulteriùs in eodem ſecundo dubio *num. 398.*
progreditur *Morenus* dicendo = *illud enimverò*
innegabile, quod ſi Epiſcopus ſuum familiarem titulo
familiaritatis, vel alio quopiam ad ordines promo-
veret contrà diſpoſitionem præſentis Conſtitutionis,
qualibet ignorantia id faceret, à ſuſpenſione per an-
num præſenti clauſula ipſi inflicta liberaretur, nàm
in prohibitione prædicto Epiſcopo facta, reperitur,
verbum, præſumat.

Verbum fateor, quod hæc legens (quæ nun-
quàm antè cognovi) penè effaſi ſunt ſenſus
mei, videns ad nos perveniſſe dies in quibus ut
Apoſtolus Paulus prophetavit, homines alio-
quin docti, à veritate auditum avertunt, & ad
fabulas convertuntur, cum maximo Eccleſiæ
Dei; & diſciplinæ Eccleſiaſticæ diſcrimine, &
jactura, quis enim non improbavit doctrinam
62 hanc *Moreni*? ad hoc inquam ſufficit allegare
textum in *c. eos, qui de tempor. ordin. in 6.* ubi ex
Concilio Oecumenico Lugdunen. hæc haben-
tur = *eos qui Clericos Parochiæ alienæ abſque Supe-*
riorum ordinandorum licentia ſcientèr, ſeù (nota)
affectata ignorantia, vel quocunque alio figmento
quæſito præſumſerint ordinare, per annum à collatione
ordinum decernimus eſſe ſuſpenſos: quid clarius? Ec-
ce ergò, quod ignorantia, & præſertim affecta-
ta non excuſat ab incurſu cenſurarum: ſed ſo-
lùm invincibilis, aut fortè juris dubii: & maxi-
63 mè Epiſcopum, qui præſumitur ſcire, & ſcien-
tèr talem ordinaſſe, nec ignorantiam allegare
valet, cum ad eum ſpectet, hoc ſcire, ut in
his terminis collationis ordinum, contrà præ-
ſcriptum Decretorum Apoſtolicorum factæ,
advertunt *Sayr. de cenſur. lib. 1. d. cap. 18. n.12.*
& 13. Pignatell. conſult. 189. nu. 88. tom. 9.

Nihilque facit, quod in clauſula ſexta Bullæ
reperiatur verbum *præſumat*, quod dolum re-
64 quirat, & præſumptionem: tùm quià in Extra-

vag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. adeſt
veibum *præſumpſerint* , & tamen alienantes, li-
cèt alienēt bona Eccleſiæ ſine dolo,adhùc cen-
ſuras incurrunt , ubi non adſit ſincera bona fi-
des , & imperitia , ut pluribus exemplis , & au-
ctoritatibus probavi *tom.2. tit.14. form.4. nu.4.
5. 6. 7. & 8.* tum quia in citato *c. eos qui* , adeſt
verbum *præſumpſerint* , & tamèn ignorantia af-
fectata ordinantes Clericos alienos non excu-
ſat : tùm demùm quià,& ſi per poſſibile dolus,
&pręſumptio exigeretur,adhùc certùm eſt eos,
qui cum ignorantia affectata alienos ad ordines
promoverent , cenſuras incurrere , ut probant
65 *Pirbing. in jus can. lib.5. tit.39.d.n.46.verſ. porrò*
his verbis = *nullo verò modo excuſat à cenſura
ignorantia juris affectata , ſeù directè volita , quæ
ſcilicèt per ſe eligitur ad liberiùs delinquendum,ideoque
quę non minuit voluntarium exceſſum , ſed potiùs
auget , cum directam malitiam , & formalem dolum
includat in ſe , & in jure æquivalet ſcientiæ , juxtà
gloſ. in cap.2. ver. affect. de tempor. ordin. Quarè ſi
cenſura lata ſit contrà eos , qui ſcientèr , conſultò ,
vel auſu temerario aliquid fecerint , vel facere præ-
ſumpſerint , etiam illi , qui cum affectata ignorantia
peccaverunt , illam cenſuram incurrunt , Laym.&c.
Paſſerin. in cap. ut animarum art.2. num.416.417.
& 418. de conſtit. in 6.* ubi de communiſſima
ſententia , addens quod affectata ignorantia
non excuſet à pœna legis , etiamſi ſit affectata
ex pigritia .

Claudit tandèm opus *Moreuus n.406.* hoc du-
bio = *An autèm quilibet Confeſſarius virtute Bullæ
Cruciatæ prædictam ſuſpenſionem abſolvere valeat ,
non eſt in præſenti ſuſpenſione peculiaris difficultas ,
reſpectu aliarum ſuſpenſionum communis eſt apud Do-
ctores , circà poteſtatem Confeſſarii ad eas abſolven-
das , ſuſpenſioni præſenti computari poterit .*

Senſus talis Dubii cum reſponſione, videtur
obſcurus , & cum rectè percipere non valvi-
ideòque cavendum ab Enigmate, & ſciendum,
66 quod ſuſpenſio in Bulla contenta, quo ad Epi-
ſcopum ordinātem,eſt reſervata Pontifici, quò
verò ad ordinatum,reſervata eſt Epiſcopo pro-
prio ipſius ordinati .

Et hæc adnotaſſe ſufficiat , quamquàm alia
minora *Moreuus* habeat cenſurâ digna (ex un-
gue enim Leonem) ut Epiſcopi quoties ipſius
Auctoritas eis proponitur , & allegatur, ſciant
67 de ſuſſiſtentia Doctrinæ dubitare , nè de ipſis
dici poſſit, quod de Medæa canit Ovidius = *Vi-
deo meliora proboquè , deteriora ſequor .*

ADDITIONES

Ad Præludium, nu. 30. pag. 9. adde.

EXcommunicatus majori excommunica-
tione, neque poteſt juramenta recipere,
1 ti ut denunciatus, cum ſit actus juriſdictionis,
Rot. coràm Cerro deciſ. 191. *nu.* 3. *&* 9.

Et poſt nu. 41. pag. 11.

SI Epiſcopus eſſet excommunicatus, vel
ſuſpenſus declaratus, aut notorius Clerici
2 percuſſor, poſſent ejus ſubditi ſe ordinari face-
re, à viciniori Epiſcopo: incumberet tamen
ipſis onus probandi, proprium Ordinarium eſſe
excommunicatum, vel ſuſpenſum, *Piaſec. in
prax. par. 1. c. 1. art. 2. de ſubdit. ordin. nu. 19. Sayr.
de cenſur. lib. 7. cap. 10. nu. 17.*

Et poſt nu. 42. pag. 11.

NOn effectus majoris excommunicationis
eſt, quod Clericus, ſi juſtè, & validè ſit
3 excommunicatus, privatur fructibus ſui Be-
neficii, etiamſi de hoc in canone, vel ſententia
Judicis, nihil dictum fuerit, & etiamſi excom-
municatio ſit occulta, & non publicata, nec de
illis ei ſubvenitur, niſi in extrema neceſſitate,
& quandò non habet aliundè, ne fame pereat,
quià qui eſt extrà Eccleſiam, nihil nomine Ec-
4 cleſiæ poteſt poſſidere, ut per *text. in c. paſtoralis*
53. *ubi gloſ. de appellat.* communitèr docent
*Garc. de beneſ. par. 7. cap. 13 nu. 90. & ſeqq. Monet.
de diſtrib. par. 2. quæſt. 15. nu. 22. Say. de cenſur. lib. 2.
cap. 5. num. 24. & ſeqq. Rote. dec. 85. num. 2. par. 1.
Leoncil. de privileg. paup. par. 2. privil. 138. n. 1. 2.
& 3. Barb. in d. c. paſtoralis n. 7. & ſeqq. Donat. prax.
rer. regular. tom. 2. tract. 5. de eligend. q. 11. nu. 1.
Nicol. lucubr. can. lib. 3. tit. 4. de cler. non reſid. n. 23.
ampliat. 31.*

Et hoc ampliatur procedere in diſtributio-
5 nibus, quas Clericus excommunicatus, non ac-
quirit, quamvis inſerviat per Coadjutorem, ut
ajunt *Nicol.* loco citato, & *Leo theſ. for. Eccleſ.
par. 2. c. 6. nu. 66. & 67.* ubi advertit, quod ex-
6 communicatio Coadjuti, Coadjutori nocere
non valet. Privatio enim fructuum, & Diſtribu-
tionum, eſt ſequela excommunicationis, etiam
quandò incurritur ipſo jure, nec requiritur de-
claratoria ad tradita per *Rot. coràm Coccin. dec.*
2206. *n.* 3. adeò ut ſi Clericus excommunicatus
7 fructus, & emolumenta Beneficii exigeret,
peccaret mortalitèr, & teneretur illos, ſeù illa
8 reſtituere, ut firmant *Donat.* loco ſuprà citato
d. qu. 11. nu. 5. & Sayr. d. cap. 5. d. nu. 24.

Secundò ampliatur ut regula, ſivè concluſio
firmata procedat, etiamſi excommunicatus,
non ſit in mora petendæ abſolutionis, quia pri-
vatio hujuſmodi, non fundatur in mora, & du-
ratione contumaciæ, ſed eſt effectus ipſius ex-
communicationis, ob culpam latæ, ut bene no-
9 tat *Garc. d. c. 13. nu. 93.* licèt *Sayr. d. c. 5. nu. 29.*
velit, quod ſi juſtè excommunicatus reſipiſcit,
& per eum non ſtat quò minùs abſolvatur, ex
quadam Eccleſiæ præſumpta voluntate, poſſit
in conſcientia fructus Beneficii retinere.

Si autèm excommunicatio eſſet nulla, vel
injuſta, detectâ nullitate, aut injuſtitiâ, tunc
fructus, & alia emolumẽta Beneficii non amit-
teret, ut limitando prædicta, tenent omnes ſu-
10 prà allegati, & ſi illos, vel illa dimiſiſſet, re-
cuperaret poſtquàm per Decretum Iudicis ex-
communicatio eſſet declarata nulla, vel inju-
ſta, & quò ad diſtributiones, ſi prò abſolutione
inſtetiſſet tempore debito, & Choro intereſſe
11 ſolitus fuiſſet, *Lotter. de re Beneſ. lib. 3. qu. 27.
num. 140. & 141. Rot. coram Dunoz. jun. dec. 380.
n. 5. 6, & 7.* Hæc autèm inſpectio nullitatis, &
injuſtitiæ, cadit ſolùm in excommunicatione
lata ab homine, nàm excommunicatio cano-
12 nis ſivè à jure lata, ſemper eſt juſta, *Pirbing. in
jus can. lib. 5. tit. 39. nu. 12. verſ. notandum ſecundò.*

Ad tit. 1. form. 21. poſt nu. 11. pag. 71. adde.

UNdè cadit inſpectio in Notario, qui plùs
debito prò Dimiſſoriis Clericorum ordi-
13 nandorum recipit: hunc enim Simoniam
committere dixit *Nicol. lucubr. civil. lib. 4.
tit. 18. de Sim. num. 28.* ubi Decretum Congreg.
Concilii allegat. At ut verum fatear, (ſi non
intercedat alia gravans facti circumſtantia,
prout adfuiſſe credendum eſt in Decreto a Ni-
colio allegato), ſola exactio pecuniæ exceſſi-
va, non facit actum ſimoniacum: nàm licèt
Divus *Gregorius* in Synodo Romana relata in *c.
ſicut Epiſcopum 1. quæſt. 2.* prohibuerit Notario
Ordinationis aliquid accipere, & *gloſa* ibi di-
cat, quod in collatione Ordinum Notarius, ſi-
14 vè habeat ſalarium, ſivè non, nihil nec prò la-
bore, nec prò carta debeat recipere, & quod
Epiſcopus providere teneatur, ut gratis ſcrip-
tura detur: hoc tamen non prohibetur tãquàm
ſimoniacum; ſed tanquàm illicitum, cum Sa-
15 cramenta ſint gratis miniſtranda juxtà cano-
nem Concilii Toletani relatum in *c. quid quid
invíſibilis, & ibi gloſ. 1. quæſt. 1.* Proptereàque
Sac. Congreg. Epiſcop. huic dubio propoſito
à Vicario Apoſtolico *Larinen.* 17. *Septembr.*
1587. reſpondendo, declaravit, quod recipien-
16 tes pecunias prò Dimiſſoriis, ſimoniam non
committerent, ſed aliud delictum punibile.

Et poſt nu.25.

ET hinc eſt, quod Beneficiatus, qui Benefi-
cium ſimoniacè ſcientèr obtinuit, tene-
17 tur illud in conſcientia dimittere, cum hoc
ſit effectus privationis ipſo jure, *Pariſ. de conf.l. benefic. quæſt. 58. nu. 22. 23. & 24. Guazzin. jun. ad defenſ. animar. lib. 2. defenſ. 6. c. 47. nu.* 20. &
niſi dimittat, dicitur in peccato perſeverare,
ut ait *Lotter. de re benef. lib. 8. qu. 29. n. 165.* abſque
18 eo, quod illum excuſare valeat circumſtantia
ſimoniæ occultæ; ſeù timor infamiæ: quià hæc
fortè juvant pro obtinenda a Papa, ſivè à Pæni-
tentiaria diſpenſatione, non autem ut cum tu-
19 tum in conſcientia reddant, ad tradita per *Cor-
rad. prax. diſp. lib. 5. c. 11. nu. 7.* & tenetur fructus
perceptos reſtituere, quia nunquàm habuit ti-
tulum, cum jus reſiſtat acquiſitioni Beneficii
ab initio, *Lotter. d. qu. 29. n. 160. Corrad. ibid. n. 1. &
ſeqq.* Si autèm ſimonia eſſet ignorantèr contra-
20 cta, puta per tertium, tunc, quia acquiritur titu-
lus coloratus, habitâ per Beneficiatum notitiâ,
21 & facta dimiſſione, daretur à Pœnitẽtiaria tertō-
tio, prout de ſtylo teſtatur *Corrad.* ubi ſuprà *n. 4.*

Ad tit. II. form. 7. poſt. nu. 24. pag. 146. adde.

PRætereà tenentur Canonici in habitu Ca-
nonicali accedere ad domum Epiſcopi,
& illum aſſociare ad Eccleſiam cùm Cappa
accedentem, & eundem in reditu comitari,
etiamſi Eccleſia diſtet à domo Epiſcopi per
ſpatium non ſolum ſexaginta, ſed centum ſe-
xaginta paſſuum, ut ex Decretis *Sac. Congreg.*
22 *Rit.* declaratum pluriès fuiſſe teſtantur *Ga-
vant. in manual. Epiſcop. verb. Canonicorum mune-
ra Ergà Epiſcopum* in additione *num. 1. 2. 3. & 4.
Barb. de canonic. cap. 32. n. 2. 3. & n. 22. & c. 22.*
Et quatenùs renuerent (niſi in contrarium
immemorabilis conſuetudo adeſſet), poſſet
illos ad hujuſmodi obſequium præſtandum
23 etiam cenſuris compellere, per ea, quæ latè
probat *Pignatell. conſult. 83. per tot. tom. 5.* Cum
enim Cæremoniale *lib. 1. cap. 15.* id fieri per
Canonicos mandet, per verbum *debent*, quod
juſſum, & parendi neceſſitatem ſignificat,
24 *clement. attendentes, verbo debeant de ſtat. monac.*
dubium non eſt, quin poſſit hanc vim coacti-
vam exercere, & juris remediis uti. Verum eſt
tamen, quod in hoc Epiſcopi prudentia potiùs,
& ſuavitas, quàm juris rigor effulgere debeat:
& nunquàm excommunicationis remedium
adhibere, prout dixi *in par. 2. tit. 13. form. 2.
num. 10. pag. 43.*

Digitized by Google

INDICE

Delle Iſtruzzioni.

I.

Iſtruzzione, & avertimenti per il Veſcovo novello; pag. 193.

II.

Iſtruzzione ſopra gli effetti delle ſcommuniche, pag. 202.

III.

Iſtruzzione, & avertimenti per li Predicatori, pag. 206.

IV.

Iſtruzzione per li Vicarii Foranei, pagina. 211.

V.

Iſtruzzione per l'adempimento degli oblighi delle meſſe, pag. 215.

VI.

Iſtruzzione per l'eſame de teſtimonii ne i matrimonii da contraerſi con gl'Eſteri, pag. 200.

VII.

Iſtruzzione, & ordini per la viſita delle Chieſe, & acquiſto del Giubileo dell'Anno Santo, pag. 222.

VIII.

Iſtruzzione, & avertimenti per l'ordinazione de Chierici, pagina. 225.

IN-

Digitized by Google

INDICE

Delle Formule.

I.

Formola delle Lettere Paſtorali del Veſcovo novello, pag. 193.

II.

Formola della Lettera informativa ſopra lo ſtato della Chieſa Catedrale, pag. 194.

III.

Formola della delegazione della Viſita, pag. 198.

IV.

Formola della delegazione dell' impoſizione della prima pietra nella fabrica della nuova Chieſa, p. 199.

V.

Formola del rogito del Notaro di detta funzione, pag. 200.

VI.

Formola della delegazione, della benedizzione della nuova Chieſa, pag. 200.

VII.

Formola del rogito del Notaro, di detta funzione, pag. 200.

VIII.

Formola dell'iſtrumento della conſecrazione dell' Altare, pag. 201.

IX.

Formola del Decreto per la profanazione delle Chieſe, pag. 201.

X.

Formola del Decreto ſopra l'approvazione, & identità delle Reliquie, pag. 202.

XI.

Formola della Renuncia del Chiericato, pag. 226.

XII.

Formola del Decreto dell' ammiſſione della detta Renuncia, pag. 226.

IN-

INDEX
Rerum Notabilium.

ADminiſtrator *negligens tenetur ad intereſſe Iſtruct.* 5. *num.*9. *pag.* 216.

Altare privilegiatum, an gaadea. Indulto, quandò in Eccleſia non celebrantur tot miſſæ, quæ in Indulto præſcribantur, Inſtract. 5. *nu.*17. *pag.* 218.

Altare conſecrari non poteſt in Eccleſia non conſecrata Inſtruct. 1. *nu.*5. *pag.* 201.

Altaria in Eccleſia eriguntur, ut ibi ſacrificium miſſæ offeratur Iſtruct. 5. *num.* 20. *pag.* 218.

CAnonici *tenentur aſſociare Epiſcopũ ad Eccleſiam cum Cappa accedentem, etiamſi Domus Epiſcopi diſtet à Cathedrali* 160. *paſſus, in addit.* n.22. & 24. *pag.* 236.

Cappellania relicta in Eccleſia Regularium, an & quandò ab ipſis Regalaribus poſſit refutari, vel mitti, Inſtruct. 5. *nu.* 19. & 20. *pag.* 218.

Cappellanus, qui babet onus celebrandi quotidiè, an, & quandò poſſit ſemel in hebdomada vacare Inſtruct. 5. *nu.* 11. & 12. *pag.* 217.

*Cappellanus, qui habet onus celebrandi per ſe ipſum, non poteſt celebrare per alium, ibi nu.*13. & *Iſtract.* 8. *num.* 23. *pag.* 217.

*Cappellanus tenetur celebrare in loco à Teſtatore deſignato, Iſtruct.*5. *d.nu.*13. *pag.* 217.

*Cardinales, an & quandò comprahendantur in Conſtitutionibus Apoſtol. Inſtruct.*8. *n.*47. & *ſeqq. pag.* 231.

Cardinales Epiſcopi comprehenduntur in Conſtitutione Innocentii XII. Speculatores, *ibi nu.*51.

*Cardinales Epiſcopi an poſſint ordinare ſuos familiares non ſervatâ formâ d.Conſtitutionis, ibi n.*46. *aſque ad num.* 53.

*Clerici poſſũt renunciare clericatui, & Epiſcopus tenetur renunciationẽ admittere Iſtract.*8.*n.*12. & 13. *p.*226.

*Clericus, qui renunciavit, non poteſt reaſſumere habitum ſi Epiſcopus in Decreto prohibuit, ibi nu.*17.

Concionator, qua populum docere debeat, oſtenditur Inſtruct. 3. *per tot. pag.* 206.

*Concionator edocetur à Diabulo d.Iſtruct.*3. *in fin. p.*211.

Confraternitates laicorum quomodò inter ſe præcedant, oſtenditur Iſtruct. 4. *nu.*24. & *ſeqq. pag.* 214.

*Cõfraternitates in eorũ Eccleſiis functiones ſolẽnes facere nõ poſſunt, & quænam ſint, ibi n.*29. 30. & 31. *p.*115.

DIctio, juxtà & Superius *ſunt relativa ad præcedẽtia cũ omnibus ſuis qualitatibus Iſtruct.*8.*n.*54. *pag.* 232.

Dictio, per ſe reiicit *adjutorium Iſtruct.*8. *n.*21. *p.* 227.

Dictio, ad hæc, *eſt illativa, & conjungit præcedentia, ibi nu.*53. *pag.* 232.

*Prælatus nullius, quandò nõ habet territoriũ ſeparatum, non poteſt concedere Dimiſſorias Inſtruct.*1. *poſt n.*26. *pag.* 199.

ECcleſia *conſtrui non poteſt ſinè licentia Epiſcopi, Iſtruct.* 1. *nu.*2. *pag.* 201.

Eccleſia debet conſecrari, vel benedici ab Epiſcopo, ibi,

Eccleſia in loco exempto, debet conſtrui de licentia Sedis Apoſtolicæ, ibi.

Poteſt tamen poſtquàm erit conſtructa benedici à Prælato exempto, ibi.

Eccleſia non conſecrata habere non poteſt Altare Conſecratum, ibi.

Eccleſiæ profanatæ Solum, remanet Sacrum, & alienari non poteſt ſinè ſolemnitatibus, ibi pag. 205.

Eccleſia nova poteſt benedici, & polluta poteſt recõciliari delegatione Epiſcopi, per ſimplicem Sacerdotem, ibi.

*Eccleſia non tenetur de facto ſuorum Officialium; niſi in quantùm ſic facta locupletior Iſtruct.*5. *nu.*9. *p.* 216.

Eccleſia Presbyterorum ſæcularium in Congregatione viventium, non habet obligationẽ miſſæ conventualis, ibi num. 18. *pag.* 218.

Epiſcopus electus, quid agere debeat in primordio ſui regiminis, Iſtract. 1. *nu.*1. & *per tot. pag.* 193.

*Quid in viſitatione liminum, ibi nu.*6.

*Quid in litteris reſponſivis, ibi nu.*12.

Epiſcopus non poteſt pro litteris reſponſivis directis S. *Congregat. petere, & recipere propinas, ibi nu.*17.

*Epiſcopus tenetur Epiſtolis Sac. Congregationum reſpondere ſub pœna periurii, ibi nu.*18.

*Epiſcopus quid agere, & advertere debeat in Synodo, ibi à nu.*20. *uſque ad finem.*

*Epiſcopus quid agere, & advertere debeat in viſitatione, & recognitione onerũ miſſarũ Iſtract.*5. *per tot. p.*215.

*Epiſcoporũ negligẽtia damnat plurimos, Iſtruct.*3. *in fine.*

Epiſcopus quomodò ſe gerat cum Concionatoribus Iſtruct. 3. *num.* 1. *pag.* 206.

*Epiſcopus non poteſt ordinare ad titulum Beneficii per ſe non ſufficientis Iſtruct.*8. *nu.*21. & *ſeqq. pag.* 227.

Niſi concurrat utilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ, ibi num. 25. 26.

Epiſcopus, in quibus caſibus poſſit reſervare Penſiones, oſtenditur Iſtruct. 8. *num.* 38. *pag.* 229.

Epiſcopus non poteſt conferre Beneficium, quod vacat per renunciationem Clerici privilegiis Clericalibus, Iſtract. 8. *num.*10. *pag.* 226.

*Neque ſuum familiarem triennalem promovere ad titulũ patrimonii pro neceſſitate Eccleſiæ, ibi n.*55. *p.*232.

Neque ad titulum Beneficii, quod obtineret in aliena Diœceſi, ibi.

Neque ad titulum familiaritatis, ſi per triennium, continuum ei non inſervivit, quamvis ſuis expenſis aluiſſet, ibid. num. 58. *pag.* 233.

*Epiſcopus ordines cõnferens contrà præſcriptum conſtitutionum Apoſtolicarum incidit in pœnas non obſtante allegatâ ignorantia, quid tenetur ſcire, ibi num.*63.

Epiſcopus poteſt cogere Regulares, ut recipiant in eorum Eccleſiis celebrationem Miſſarum illorum, qui ibi habent Cappellas Iſtruct. 5. *nu.*20. *pag.* 218.

*Excommunicationis effectus referuntur, Iſtruct.*2. *per tot. pag.* 202.

*Excommunicatus denunciatus non poteſt juramenta recipere, in addit. nu.*1. *pag.* 235.

*Excõmunicatus juſtè, & validè privatur fructibus Beneficii, etiam ſi excõmunicatio ſit occulta, ibi n.*3. & 4.

*Ampliatur in diſtributionibus, ibi, n.*5. *ſecus ſi nullitèr, vel injuſtè eſſet excommunicatus, ibi nu.*10. & 11.

Excommunicatus, ſi fructus, & emolumenta Beneficii percipiat, peccat mortalitèr, & tenetur ad resti-

Index.

reſtitutionem, ibi num. 6. & 7.
Excommunicatus, quamvis non ſit contumaxx in petenda abſolutione, donèc abſolvatur, non poteſt fructus retinere, ibi num. 9.
Excommunicatio lata à jure, ſemper eſt juſta, ibi nu. 12.
Excommunicatus non ſubvenitur fructibus Beneficii, niſi in extrema neceſſitate ibi d. nu. 3.
IGnorantia affectata non excuſat ab incurſu cenſurarum Iſtruct. 8. n. 59. & 61. & 65. pag. 233. & 234.
MAtrimonia contrahenda ab exteris, & à militibus exercitus, quid requirunt, oſtenditur iſtruct. 6. per tot. pag. 220. 221. 222.
Miſſarum onus deſcriptum in Tabella, ſeù in libris Eccleſiæ, an, & quandò debeat impleri iſtruct. 5. num. 3. pag. 216.
Miſſarum onus, quandò debeat impleri, abſque applicatione ſacrificii, ibi nu. 4.
Miſſarum onus ſuſceptum ſinè licentia Epiſcopi, debet impleri, ibi num. 5.
Miſſarum reductio facta ab Epiſcopo in actu acceptationis oneris, eſt valida, ibi nu. 7.
Miſſarum reductio facta à Vicario vigore facultatis tributæ à Sac. Congregat. Epiſcopo, eſt valida.
Miſſarum onus ceſſat, & extinguitur perempto fundo aſſignatu, etiamſi pereat culpa miniſtrorũ, ibi n. 8. & 9.
Miſſarum onus ceſſat, manente fundo, ſeù capitale Dotis infructifero, ibi nu. 13. pag. 217.
Miſſarum celebratio probatur atteſtatione celebrantis, ibi num. 14.
Miſſa conventualis, quæ quotidiè celebratur in Collegiatis Eccleſiis, debet applicari pro Benefactoribus, ibi n. 15.
Et hoc procedit etiam in Eccleſiis Regularium, qui eamdem obligationem habent, ibi num. 16.
Miſſæ inter onera Beneficii, non computantur, iſtruct. 8. num. 28. pag. 228.
Miſsa debet concordare cum officio, quandò in contrarium non adeſt expreſsa voluntas teſtatoris, iſtruct. 5. n. 13. pag. 217.
Miſsa eſt celebranda juxtà præſcriptum Rubricæ miſſalis non obſtante contraria conſuetudine, ibi d. n. 13.
Morenus in Bullam Innocentii XII. Speculatores, reiicitur, & confutatur in pluribus iſtruct. 8. à nu. 18. uſque ad finem.
ORdinadus debet habere Beneficiũ redditus juxtà taxam loci, in quo reſidet, iſtruct. 8. num. 28. pag. 228.
Ordinatus ad titulum Beneficii non poteſt illud reſignare, niſi de licẽtia proprii Ordinarii, ibi n. 29. Ordinari quis non poteſt ad titulum Cappellaniæ, niſi reperiatur erecta auctoritate Apoſtolica, vel ordinaria, ibi nu. 30. & 31. & ſeqq.
Beneficium ad cujus titulum quis ordinatur, debet eſse perpetuum, ibi nu. 34.
Ordinari quis non poteſt ad titulum ſufficientiæ, iſtruct. 8. num. 40. pag. 230.
Filii Hæreticorum à quo ſint ordinandi, ibi nu. 41.
Quale dicatur tempus conſiderabile pro acquiſitione domicilii, ut quis ibi poſſit ordinari, ibi num. 43. 44. & 45. pag. 231.
Ordinari quis non poteſt titulo familiaritatis, niſi illi conferatur Beneficium, ibi nu. 54. & 55 pag. 231.
Ordinari quis non poteſt ad titulum Beneficii, niſi ſit ſufficiens ad congruã ſuſtentationẽ, ibi n. 25. & 26. p. 227.
Ordinari quis non poteſt ab Epiſcopo non ſuo ad titulum Beneficii cũ ſupplemento patrimonii, ibi à n. 21. cũ ſeq.
Neque ad titulum Cappellaniæ, ibi n. 30. 31. & 32.
Senator, ejuſque filii an ordinari poſſint ratione domicilii acquiſiti per cſercitium officii perpetui, ibi num. 45. pag. 231.
Qui ſint ab ordinibus reppellendi, oſtenditur, iſtruct. 8. à num. 1. cum ſeqq. pag. 225.
Ordinari quis non poteſt titulo familiaritatis, niſi per triennium continuum Epiſcopo inſerviverit iſtruct. 8. nu. 57. pag. 233.
Familiaritas ad hunc effectum non acquiritur, niſi quis maneat in Domo Epiſcopi, licèt alibi moretur ejus expenſis, ibi num 58.
PRæcedentia intèr Confraternitates laicorrm quomodò ſit regulanda, iſtruct. 4. nu. 24. pag. 214.
Proœmium non facit jus, & ubi verba diſpoſitivæ ſunt clara, non recipiunt interpretationem à proœmio, iſtruct. 8. nu. 60. pag. 233.
REſcriptum Sac. Congregationum Cardinalium an, & quandò, dicatur tribuere juriſdictionem delegatam, iſtruct. 1. nu. 19. pag. 196.
SImoniacus Clericus, qui per ſimoniam Beneficium ſcientèr obtinuit, tenetur in conſcientia dimittere, & fructus perceptos reſtituere in addit. n. 17. p. 235.
Etiamſi ſimonia ſit occulta, & timeat, infamiam, ibi n. 18. & 19. ſecus ſi ignorantèr ſimonia eſſet contracta num. 20. pag. 236.
Cancellarius Epiſcopi recipiens pecuniam pro litteris dimiſſoriis, non committit ſimoniam, ſed aliud delictum punibile, ibi nu. 15. & 16. pag. 235.
Synodus an frequenter, vel rarò ſit convocanda, oſtenditur, iſtruct. 1. à nu. 20. cum ſeqq. pag. 197.
Quæ ſint præmittenda, & advertenda in Synodi celebratione, ibi à num. 23. cum ſeqq.
TAbella onerum miſſarum, quomodò ſit conficienda, oſtenditur iſtruct. 5. nu. 20. pag. 218. & 220.
Tempus conſiderabile dicitur curſus trium annorum, iſtruct. 8. num. 43. pag.
Tempus legis qui non obſervat, formam legis non dicitur obſervare, ibi num. 44.
VErbum præſumat, an & quandò excuſet ab incurſu cenſurarum, iſtruct. 8. nu. 64. pag. 233.
Verba: irreligioſam contrafacientium audaciam, reprimere volentes, non dicunt dolum, neque præſumptionem, ſed cupiditatem, ibi poſt nu. 61.
Verbum debent, neceſſitatem parendi ſignificat in addit. num. 23. pag. 236.
De Officio, & poteſtate Vicarii Foranei iſtruct. 4. per totam pag. 211.
Vicarius Foraneus non interponit Decreta in contractibus minorum, & mulierum, ibi nu. 7.
Vicarius Foraneus, qui habet facultatem ab Epiſcopo interponendi Decreta, ſi illa interponat abſque cauſæ cognitione, tenetur ad intereſſe partium, ibi num. 8.
Vicarius Foraneus in dirimendis controverſiis, præcedentia in functionibus Eccleſiaſticis, quomodò ſe gerat, oſtenditur, ibi nu. 24. & ſeqq. pag. 214.
Vicarius Chriſti Romanus Pontifex, quomodò diſpenſet Eccleſiæ theſauros Spirituales tempore anni Jubilei, oſtenditur iſtruct. 7. per tot. pag. 222. 223. 224.

L A U S D E O.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google